ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

1929-1933

80
РОКІВ
НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
НАУК
УКРАЇНИ
1918

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
імені М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

Джерела з історії науки в Україні

ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

1929-1933

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

КИЇВ 1998

Цей збірник продовжує видання документів з історії Національної Академії наук України. До наукового вжитку запроваджуються численні джерела. Публікуються документи Політбюро ЦК КП(б)У, недоступні раніше для дослідників, а також невідомі та маловідомі документи 1929–1933 рр.

Для істориків, архівістів, викладачів вузів, студентів.

Видання засноване з ініціативи директора Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського В. Г. Шмельова (1943-1993).

Упорядники:

Т. В. ВЕРЕСОВСЬКА, В. Г. ВРУБЛЕВСЬКИЙ, В. А. КУЧМАРЕНКО,
Т. П. ПАПАКІНА, Л. І. СТРЕЛЬСЬКА, Л. М. ЯРЕМЕНКО

Редакційна колегія:

П. С. СОХАНЬ (відповідальний редактор), Г. В. БОРЯК,
Л. А. ДУБРОВІНА, В. А. КУЧМАРЕНКО (відповідальний секретар),
Л. В. МУХА, В. Ю. ОМЕЛЬЧУК, О. С. ОНИЩЕНКО,
Р. Я. ПИРІГ, В. С. ЧИШКО, Ю. І. ШАПОВАЛ

Археографічне опрацювання блоку документів

В. А. Кучмаренко

Затверджено до друку Вченою радою Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Вченою радою Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України

Оригінал-макет підготовлено на комп'ютерному обладнанні,
наданому Інститутові української археографії
та джерелознавства ім.М.С. Грушевського НАН України
Фондом Катедр Українознавства при Гарвардському університеті (США).
Програма українознавчих досліджень, фундатором якої є ФКУ,
фінансується за рахунок благодійних пожертв українських
громад США та Канади

© В. А. Кучмаренко, передмова, 1998
© Т.В.Вересовська, В.Г. Врублевський, В.А.Кучмаренко, Т. П. Папакіна, Л. І. Стрельська, Л. М.Яременко, упорядкування, 1998
© В. Г. Врублевський, О. М. Закусило, О. О.Колобов, В.А.Кучмаренко, О. Г. Луговський, Т. П. Папакіна, Л. Ю. Портнова, Л. І. Стрельська, примітки, 1998
© В. Г. Врублевський, О. М. Закусило, регести протоколів, 1998
© Т. П. Папакіна, список дійсних членів ВУАН, 1998
© Л. І. Стрельська, перелік доповідей співробітників установ ВУАН, 1998
© В. А. Кучмаренко, список установ УАН–ВУАН, 1998
© Л. Є. Варшавська, відбитки печаток керівних органів та наукових установ УАН–ВУАН, 1998
© Л.Ю. Портнова, відбір фотодокументів, 1998
© В. Г. Врублевський, Т. П. Папакіна, список скорочень, 1998

ISBN 966-02-0689-5

ПЕРЕДМОВА

1929-1933 рр. – неоднозначний і найскладніший період у 80-річній історії Національної Академії наук України. Кожен рік цього п'ятиріччя позначений не тільки планомірним руйнуванням структури Академії наук, що усталилася, а й поступовим формуванням Академії наук як організаційного центру єдиної системи наукових установ республіки. Політичні репресії призвели до загибелі багатьох вчених України, а отже до зниження наукового потенціалу республіки.

Особливе становище СРСР у світі, поширення фашизму, мілітаризація сусідніх країн зумовили необхідність посилення обороноздатності СРСР, створення потужного промислового комплексу. Політична ізоляція унеможливлювала використання новітніх зарубіжних технологій, а отже постала проблема розробки власних технологій і устаткування, в першу чергу для основних галузей промисловості – гірничо-добувної, енергетичної, металургійної, машинобудівної, хімічної, транспортної, сільськогосподарської. Тому вирішення питання про форми організації науки в той період було надзвичайно гострим. Воно підпорядковувалося виконанню завдань першого п'ятирічного плану, згідно з яким перебудовувалася система управління промисловістю й економікою.

Серед завдань культурного будівництва головним було виховання у громадян країни соціалістичної психології. Розпочався стрімкий процес ідеологізації та політизації суспільства шляхом насадження марксистсько-ленінських догм. Особливу роль почало відігравати Державне політичне управління (ДПУ). Для системи наукових та науково-дослідних установ УСРР перша половина 30-х років ознаменувалася пошуками нової методології й стратегії розвитку. Основним чинником, що вплинув на характер наукової діяльності, стало суцільне планування. У науці, як і в інших сферах народногосподарської діяльності, проявилася тенденція до розмежування організаційно-управлінських та виконавчих функцій. Швидкими темпами формувалася державна система управління наукою. Так, першим кроком на шляху підпорядкування науки завданням загальнодержавного плану було створення 1929 р. у складі Укрдержплану відділу планування науки (з 1930 р. – сектор науки) для координування діяльності науково-дослідних установ УСРР згідно із загальнодержавним планом, аналізу їхньої інфраструктури та фінансування. Крім того, з 1930 р. Держплан мав визначати проблеми і завдання, що підлягали науковому й науково-дослідному вивченню, здійснювати контроль за їхнім виконанням, а також розробляти методи соціалістичного змагання, форми колективної роботи та методи впровадження їх у науково-дослідних і наукових

установах (див. док. № 36, 57). Вища Рада народного господарства розробляла систему звітів наукових та науково-дослідних установ перед робітничими колективами й робітничими нарадами, а згодом – систему шефства наукових та науково-дослідних установ над колективами, підприємствами, районами тощо (див. док. № 57). При ЦК КП(б)У було створено комісію для керівництва науковими установами, підготовки та належного використання партійних кадрів у наукових установах (див. док. № 28). Наукова рада при Управлінні науковими установами НКО УСРР мала займатися "поточним плануванням мережі науково-дослідних установ, ідеологічною та методологічною роботою й складанням загального п'ятирічного плану розвитку науки на Україні" (див. док. № 36).

На початок 30-х років у УСРР значно розвинулися галузеві науки, які репрезентували 59 науково-дослідних інститутів. Так, у галузі промисловості працювало 10 інститутів, що перебували у віданні Науково-технічного управління Вищої Ради народного господарства; в галузі сільського господарства – 3 інститути у віданні Наркомзему УСРР; у галузі охорони здоров'я – 29 інститутів у віданні Народного Комісаріату охорони здоров'я УСРР; у галузі праці – 1 інститут у віданні Народного Комісаріату праці УСРР; у галузі освіти (теоретичні науки) – 16 інститутів у віданні Управління науковими установами НКО УСРР. Крім того, йому були підпорядковані: Академія наук; 84 науково-дослідні кафедри. У наукових установах НКО УСРР на 1 травня 1930 р. працювало 2700 осіб (572 дійсних членів, 628 наукових співробітників, 1500 аспірантів) (див. док. № 36, 57). Таким чином, тут було зосереджено основний науковий потенціал республіки.

З метою переорієнтації його на служіння "соціалістичному будівництву" 23 грудня 1929 р. Раднарком УСРР доручив НКО УСРР протягом трьох місяців розробити й узгодити з Держпланом п'ятирічний план розвитку науково-дослідної роботи. Відповідно до доручення було розроблено "Операційний план в галузі керівництва науковою роботою". Обмеженість державних коштів, централізація фінансування передбачали жорстку систему планування. Тому однією з умов при складанні даного плану Держплан ухвалив створення укрупнених наукових установ. Найкращою формою такої організації на той період було визнано науково-дослідні галузеві інститути. "Операційний план" передбачав реконструкцію мережі науково-дослідних установ НКО УСРР шляхом злиття дрібних науково-дослідних та наукових закладів і прискоренного розгортання системи інститутів. Причому реорганізація полягала в усуненні паралелізму в діяльності установ і мала відповідати таким вимогам: 1) якнайдоцільнішому поєднанню науково-дослідної роботи з виробництвом; 2) диференціації науково-дослідних установ відповідно до спеціалізації виробництва за окремими галузями народного господарства. Передбачалося на базі 84 наукових кафедр, шляхом їх злиття, створити 35 науково-дослідних інститути (див. док. № 36).

Дуже складним був процес реорганізації академічної науки, яка зазнала силової ломки усталеної десятиліттями культури науково-дослідної праці, руйнації академічних наукових установ, ліквідації "непріоритетних" наукових напрямів, заборони на догоду ідеології оригінальних досліджень. З 1928 р. всі питання, пов'язані з Академією, вирішувались у Політбюро ЦК КП(б)У. Починаючи з процесу "Спілки визволення України" вона стала ареною політичної розправи з інтелігенцією, науковою зокрема.

Перші серйозні структурні зміни відбулися після виборів 29 червня 1929 р. дійсних членів ВУАН. Підготовкою до виборів, визначенням кількісного та якісного складу кандидатів у дійсні члени займалася Партійна комісія Політбюро ЦК КП(б)У (див. док. №5, 7, 8, 9, 10, 12, 19, 21). З орієнтацією науки на вирішення завдань індустріалізації розпочався процес "технізації" Академії. Так, з новообраних 34 академіків 20 поповнили склад Другого, Фізично-математичного, відділу. Було відкрито низку нових кафедр та комісій. Пріоритетними серед них визнавались кафедри та установи, що репрезентували технічні науки. Значно збільшилось фінансування Другого відділу. Поступово він став провідним в Академії.

Структурні зміни, що відбулися у 1929 – на початку 1930 р. у Першому, Історично-філологічному, відділі, були зовсім іншого роду. З наступом марксистсько-ленінської ідеології особливого руйнування зазнали історичні установи. Після ухвалення ЦК КП(б)У рішення щодо "зміни політики та тактики у відношенні до М.С. Грушевського та А.Ю. Кримського" політичний тиск спочатку проявився в закритті наукових установ, які працювали під їхнім керівництвом. Так, було ліквідовано Історичну секцію, а також комісії Лівобережної України, Полудневої України, Новітньої історії України. Археографічну комісію виділено з установ Кафедри історії України. Комісію Заходу й американознавства об'єднано з Комісією для вивчення історії Західної Європи (керівником призначено комуніста О. Камишана) (див. док. № 141).

Ще з 1928 р., після звинувачення А.Ю. Кримського Колегією НКО УСРР у "неправильному" керівництві Академією, мовні установи, які працювали під його проводом, зазнали ревізій. У результаті Комісію для складання словника української живої мови, Комісію для складання історичного словника української мови, Діалектологічну комісію було ліквідовано шляхом об'єднання з Інститутом української наукової мови. Згодом інститут було також ліквідовано, майно його передано до Інституту мовознавства НКО УСРР, який постановою РНК УСРР уводився до складу ВУАН. Директором нового інституту призначено комуніста М. Ткаченка. Постановою НКО УСРР ліквідовано Єврейську історичну археографічну комісію, а майно передано до новоствореного Інституту єврейської культури (згодом – Інститут єврейської пролетарської культури) (див. док. № 20, 22). Директором цього інституту призначено комуніста Л.І. Ліберберга. Ліквідовано Комісію історії візантійського письменства та його впливу на Україну, а на її основі створено Комісію для дослідів Близького Сходу.

Третій, Соціально-економічний, відділ структурно мало змінився, але різко почала змінюватися тематика його досліджень.

Відповідно до "Операційного плану в галузі керівництва науковою роботою" листопадова 1929 р. сесія Ради ВУАН ухвалила рішення про вилучення з системи ВУАН наукових товариств. Остаточне рішення щодо ліквідації цих інституцій прийняла Президія Академії 7 березня 1930 р. Таким чином, від Академії було вилучено організаційно-наукову функцію.

Крок за кроком відбувалися зміни в керівних органах Академії та її відділів у бік зростання питомої ваги партійних працівників. Після скасування Спільного зібрання Академії постановою НКО від 15 травня 1928 р. та введення в дію Статуту ВУАН від 14 червня 1921 р. було створено Раду ВУАН. На відміну від Спільного

зібрання до складу Ради ВУАН введено 25 осіб – представників наукових, громадських та робітничих організацій. Замість Управи було засновано Президію Академії. Рада та Президія ВУАН у своїй діяльності керувалися інструкціями і положеннями, розробленими Науковим комітетом НКО УСРР, та постановою РНК УСРР від 16 квітня 1929 р. Формувався апарат Президії Академії. Так, відповідно до нових завдань ВУАН було створено 1929 р. Планову комісію, Комісію науково-культурної пропаганди; у 1930 р. постановою Президії Академії утворено Шефську комісію; у 1932 р. – Секретаріат Президії.

Згідно з проведеними реорганізаціями 2 листопада 1929 р. ЦК КП(б)У накреслив склад Президії Академії, до якої мали ввійти: Д.К. Заболотний – Президент, О.Г. Шліхтер – віце-президент, К.Г. Воблий – віце-президент, О.В. Корчак-Чепурківський – Неодмінний секретар. Причому рекомендувалося "кандидатуру К.Г. Воблого выдвинуть условно, в зависимости от его позиции при обсуждении вопроса о СВУ" (див. док. № 25). На листопадовій сесії Ради ВУАН згідно з рішенням Політбюро ЦК КП(б)У від 2 листопада переобрано Президію ВУАН та обрано нове керівництво відділами: Першого – Д.І. Багалій (голова), М.І. Яворський (секретар), К.Й. Студинський (член президії); Другого – П.А. Тутковський (голова), М.П. Кравчук (секретар), О.В. Фомін (член президії); Третього – О.Г. Шліхтер (голова), В.О. Юринець (секретар), К.Г. Воблий (член президії).

Реорганізаційні зміни, проведені у 1929 р., були закріплені новою структурою та штатним розкладом. У розріз з рішеннями листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН щодо поділу Академії на 2 відділи, наукові установи розподілялися, як і раніше, за трьома відділами, щоправда, всередині кожного відділу вони групувалися за циклами (див. док. № 47).

Відповідно до настанов листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН розроблявся й п'ятирічний план наукової роботи Академії та новий статут. Взагалі перший п'ятирічний план ВУАН розглядався тричі (див. док. № 37, 62, 63). Вперше до складання тематичного п'ятирічного плану Академія приступила 1928 р., після реорганізації її керівних органів. Цей план було розглянуто у відділах і відкладено в зв'язку з виборами нового складу академіків. Крім того, його визнано за схематичний, без зазначення конкретних тем роботи. Другий варіант плану розглядався на листопадовій сесії Ради ВУАН, де його не було затверджено через недосконалість та невизначеність матеріальної бази установ. До того ж не було визначено, які саме з установ, керівниками яких були новообрані дійсні члени, мали увійти до складу Академії. Третій варіант плану розглянула й затвердила липнева 1930 р. сесія Ради ВУАН. У остаточному варіанті плану прослідковується чітка орієнтація на розв'язання практичних народногосподарських проблем. Так, згідно з планом Першого, Природничо-технічного, відділу за першочергові було визнано завдання таких галузей: гірничо-добувної, енергетичної, металургійної, машинобудівної, хімічної, транспортної, сільськогосподарської. Серед найважливіших теоретичних питань, які опрацьовували установи Академії, були такі: у Циклі математичному – загальні методи розв'язання диференціальних та інтегральних рівнянь, новітні проблеми варіаційного числення, математичної статистики та функцій розподілу; у Циклі фізики та геофізики – проблеми електричних виснаг та теорія довготермінових завбачень погоди; у Циклі індустріально-технічних наук –

теорія міцності матеріалів та споруд, проблеми загашення енергії в гідроспорудах; у Циклі хімії – проблеми теорії електропроводності, каталізу та будови матерії; у Циклі біологічних наук – проблеми електрофізіології дерева, експериментальне формотворення за допомогою рентгенівських промінів, вивчення фізіології рослинного росту та руху; у Циклі грунтознавства й геології – проблеми вивчення третинних та четвертинних покладів і кристалічних порід України, проблеми геологічної динаміки четвертинного періоду та сучасні геологічні процеси; у Циклі медичних наук – проблеми імунітету та алергії, етіології та патогенези злоякісного росту, проблеми расової геофізичної патології, анатомічні та морфологічні основні проблеми обдарованості тощо (див. док. № 62, 63).

Потреба в розробці нового статуту ВУАН виникла ще в середині 20-х років. Статут, розроблений Статутною комісією ВУАН 1926 р., не був затверджений Раднаркомом УСРР. Статут ВУАН від 14 червня 1921 р. набрав силу у ВУАН лише з 15 гравня 1928 р. за рішенням Колегії НКО. За визначенням самої Академії, він не відповідав дійсному стану ВУАН, її внутрішній організації та функціонуванню, значною мірою був схематичним та фрагментарним, а на початок 30-х років застарів. Розглядаючи питання про розробку нового статуту Академії, листопадова 1929 р. сесія Ради ВУАН прийняла за основу принципи, з огляду на які мав складатися статут: 1) поділ наукових дисциплін за двома відділами, а всередині них – за циклами; 2) основною структурною одиницею мала бути кафедра; академічні установи різних типів (інститути, комісії, лабораторії, музеї, кабінети, бібліотеки) мали існувати або при кафедрах, або окремо – при Президії. Перший варіант Статуту було розглянуто і затверджено Президією у квітні 1930 р.

Проте на липневій 1930 р. сесії Ради ВУАН було піддано критиці систему кафедр Академії й розгорнулась дискусія стосовно її структури. Виступили академіки О.Г. Шліхтер, С.Ю. Семковський, К.Г. Воблий, Д.І. Багалій, М.С. Грушевський. Пропонувалося, по-перше, об'єднати Історично-філологічний та Соціально-економічний відділи; утворити два відділи, які охоплювали б науки про природу й науки про суспільство: Природничо-технічний та Соціально-економічний; по-друге, об'єднати всі академічні установи в цикли.

Протягом 1930-1931 рр. провадилася чергова реорганізація Академії. 8 квітня 1931 р. Президія затвердила нову структуру (див. док. № 79), за якою Академія поділялася на два відділи. Природничо-технічний відділ складався з 7 циклів: математичний – 3 кафедри, 4 установи; індустріально-технічний – 7 кафедр, 6 установ; фізично-хімічний – 4 кафедри, 5 установ; географічно-геологічний – 6 кафедр, 6 установ; біоботанічний – 7 кафедр, 8 установ; біозоологічний – 4 кафедри, 7 установ; медичний – 4 кафедри, 13 установ та установ при президії Відділу: Лабораторія наукової фотографії, Бібліотека. Разом до циклів Відділу входило 35 кафедр та 51 установа, в тому числі 2 інститути (Інститут технічної механіки, Біологічний інститут). Другий, Соціально-економічний, відділ складався з 4 циклів: економічний – 8 кафедр, 3 інститути, 5 комісій; філософсько-соціологічний – 5 кафедр, 6 установ; історичний – 10 кафедр, 19 установ; літератури, мови, мистецтва – 8 кафедр, 1 інститут, 12 установ. При президії Відділу – 3 установи – Бібліографічна комісія, Комісія Дніпрельстану, Комісія науково-культурної пропаганди. Разом до циклів Відділу входило 31 кафедра, 49 установ, у тому числі 4 інститути (Інститут

мовознавства, Інститут демографічний, Інститут соціалістичної перебудови сільського господарства, Інститут економіки промисловості). При Президії Академії працювало 4 комісії. Нову структуру Академії було закріплено Статутом ВУАН, що його затвердив ВУЦВК наприкінці 1931 р. (див. док. № 95, 96).

Новий статут трактував ВУАН як найвищу наукову установу республіки, що перебувала в підпорядкуванні НКО УСРР (див. док. № 95). Вона мала здійснювати "планове керівництво всією системою наукового знання для задоволення наукових потреб соціялістичного будівництва, розвитку української пролетарської культури на основі методу марксизму-ленінізму". Серед її обов'язків – "складання плану діяльності Академії на основі загальнодержавного народногосподарського плану та налагодження зв'язків і співробітництва з виробництвом" (док. № 96). Проте статут залишився на папері, оскільки Академія діяла за нормами, що встановлювала партійна фракція ВУАН.

26–29 листопада 1931 р. на сесії Ради ВУАН було обрано новий склад Президії Академії (див. док. № 93). На посаду Президента обрано акад. О.О. Богомольця, на посаду віце-президентів – академіків О.Г. Шліхтера та К.К. Симінського; на посаду Неодмінного секретаря – акад. О.В. Корчака-Чепурківського; на посаду членів Президії – академіків О.В. Палладіна, О.Г. Гольдмана, Д.І. Багалія. До складу президії Природничо-технічного відділу увійшли: голова Відділу – акад. О.В. Фомін, його заступник – акад. О.В. Палладін, секретар Відділу – акад. О.Г. Гольдман, члени президії – акад. М.П. Кравчук, акад. К.К. Симінський; до складу президії Соціально-економічного відділу: голова Відділу – акад. О.Г. Шліхтер, його заступник – акад. Д.І. Багалій, секретар Відділу – проф. О.М. Камишан, члени президії – К.Г. Воблий, К.Й. Студинський, В.О. Юринець.

Особливу роль у житті Академії відігравала створена постановою ЦК КП(б)У від 2 листопада 1929 р. партійна фракція Президії: М.О. Скрипник, О.Г. Шліхтер, В.П. Затонський (див. док. № 25). Підзвітною їй була так звана комуністична частина Президії ВУАН, яка складалася з О.Г. Шліхтера, О.В. Палладіна, Л.М. Левитського, О.М. Камишана, О.Г. Гольдмана, М.І. Миколенка (див. док. № 67). Поточна робота апарату ВУАН розглядалася в партосередку ВУАН та Бюро осередку; у разі потреби питання узгоджувалися з комуністичною частиною Президії Академії. Участь секретаря партосередку в засіданнях фракції ВУАН була обов'язковою. Таким чином, у ВУАН створилася парторганізація, яка не лише здійснювала політичне керівництво в Академії, а поступово перебрала на себе керівництво науковою діяльністю, реорганізацією структури, вела нагляд за "благонадійністю" науковців. З 26 червня 1931 р. секретарем комфракції ВУАН затверджено В.П. Затонського (див. док. № 85). Рада ВУАН перетворилася на орган, що слухняно затверджував рішення партфракції.

30 березня 1933 р. С.Ю. Семковський в листі до В.П. Затонського писав: "Партосередок" и "Партчастина" Президии в Киеве не политически руководят, а подменяют собою вплоть до организационных мелочей "Президію" ВУАН и "Відділів", и это совершенно ненужным образом сковывает всякую научно-организационную инициативу" (див. док. № 122).

У січні 1931 р. партійна частина Академії розробила та подала на розгляд ЦК КП(б)У новий проект реорганізації структури Академії. В основу його було покладено Постанову РНК УСРР від 22 липня 1930 р. (див. док. № 57) та директиви

ВУЦВК щодо планових завдань Академії на другу п'ятирічку (див. док. №109). Проект реорганізації структури (див. док. № 99, 100) передбачав створення інститутів на базі відповідних кафедр шляхом злиття їхніх комісій (на зразок Інституту реконструкції сільського господарства під керівництвом О.Г. Шліхтера та Інституту економіки промисловості Г.М. Кржижановського – див. док. № 44, 45, 47).

За умов постійних реорганізацій, чисток та репресій, що відповідали партійному курсу на заміну старих наукових кадрів, перед Академією постала проблема дефіциту кваліфікованих спеціалістів. 25 листопада 1930 р. було прийнято постанову ВУЦВК та РНК УСРР "Про аспірантуру", яка зобов'язувала створювати аспірантуру при науково-дослідних установах та вузах (див. док. № 66). При відборі кандидатів у аспіранти, що їх призначали державні, господарські органи, науково-дослідні установи, вищі школи, партійні та профспілкові організації, основними були ідеологічні критерії, враховувалось соціальне походження ("з числа робітників, селян-бідняків та колгоспників"). Загальнометодичне й наукове керівництво аспірантурою покладалося на НКО УСРР, планування всієї роботи аспірантури – на Держплан УСРР. До того часу Академія наук добирала фахівців із наукових товариств, семінарів: при Науково-дослідній кафедрі історії України М.С. Грушевського існувала своя аспірантура, проте стабільної підготовки спеціалістів через аспірантуру в Академії не було.

Перші аспіранти були прийняті 1931 р. до Інституту реконструкції сільського господарства, 1932 р. – до Інституту будівельної механіки, Інституту мовознавства та на деякі академічні кафедри. Проте підготовці кваліфікованих наукових кадрів значно перешкоджали ідеологічні та політичні критерії відбору до аспірантури. ЦК КП(б)У 1933 р. зазначав, що серед аспірантів-комуністів більшість не має вищої освіти. Справжні науковці складали дедалі меншу частину співробітників ВУАН.

Відсутність коштів, звільнення працівників через політичні чистки, репресії, скорочення штатів, постійні вимоги директивних органів щодо форсованих темпів розв'язання окремих галузевих проблем призводили до того, що структурні зміни не давали бажаних наукових результатів. Розширення кола наукових досліджень вимагало великих державних витрат. Бюджет Академії був малим і практично не зростав: 1929 р. – 1 200 000 крб., 1930 р. – 1 800 000 крб., 1931 р. – 1 192 000 крб., 1932 р. – 1 485 000 крб. (див. док. № 109). 20 квітня 1932 р. Президія ВУЦВК визнала незадовільним фінансово-господарський стан ВУАН, відзначивши диспропорцію між плановими завданнями Академії та бюджетом; низьку заробітну платню (науковий співробітник ВУАН одержував 200-250 крб., а науковий співробітник галузевого науково-дослідного інституту 800-1200 крб. на місяць); відсутність приміщень для інститутів хімії, експериментальної медицини, транспортної механіки, Лабораторії електрозварювання. У зв'язку з цим ВУЦВК визнав за необхідне виділити Академії додаткові кошти в сумі 1 500 000 тис. крб. на наукову роботу, експедиції, капітальний ремонт приміщень та будівництво для інститутів, на заробітну платню (див. док. № 105, 109). Таким чином, на той час Академія наук отримала можливість розгорнути капітальне будівництво й поліпшити експериментально-технічну базу. Вона також почала отримувати перші позабюджетні кошти на розробку тем прикладного напряму.

На середину 1932 р. в Академії працювали 74 академіки, 248 наукових співробітників – загалом 316 осіб у 166 установах (близько двох осіб на установу). При цьому було скасовано інститут постійних позаштатних співробітників, послугами яких користувалася Академія (так, на кінець 1928 р. в Академії працювало 173 штатних співробітники і близько 700 – позаштатних).

У 1931–1932 рр., особливо після XVII партконференції, посилюється ідеологічний та політичний тиск у стінах Академії (див. док. № 59, 61). 11 грудня 1930 р. на засіданні комуністичної фракції Президії ВУАН зазначалося, що серед академіків посилюється "групова боротьба": з одного боку, К.Г. Воблий і його група (Л.М. Яснопольський, І.І. Шмальгаузен, М.В. Птуха), з другого – М.С. Грушевський, О.П. Новицький. Як "ворожа" була охарактеризована наукова діяльність акад. М.П. Кравчука й групи наукових співробітників. Фракція ухвалила рішення про посиленння "ідеологічної боротьби" з М.С. Грушевським та розгортання кампанії критики його наукових поглядів, яка мала проводитися "твердо, чітко, гостро і теоретично непримиренно". Фракція поставила завдання "розбити і дискредитувати їх буржуазні націоналістичні погляди, притягнувши до цієї боротьби комуністів ВУАН, Інституту марксизму і інш." (див. док. № 68).

12 листопада 1931 р. комфракція та партчастина ухвалили рішення проводити ідеологічну боротьбу в спосіб "тематичної проробки концепції й окремих поглядів вчених", зосередивши увагу на критиці академіків В.М. Перетца, М.В. Птухи, М.П. Василенка й "особливо" А.Ю. Кримського. Таким чином було висунуто нове гасло "боротьби за партійність науки" (див. док. № 89). Боротьба ця проводилась у формі диспутів, де огульно засуджували вчених.

Особливої гостроти набули репресивні заходи 1933 р. Їх не міг затьмарити навіть страшний голодомор. Липнева 1933 р. сесія Ради ВУАН піддала нищівній критиці діяльність установ Соціально-економічного відділу. ЦК КП(б)У поставив питання про переведення Соціально-економічного відділу до Харкова й поповнення його складу членами-кореспондентами і науковими співробітниками з ВУАМЛІН. 22 вересня 1933 р. Раднарком УСРР підготував проект постанови "Про стан і роботу Всеукраїнської Академії наук" (див. док. № 132, 133, 134, 135), який Політбюро ЦК КП(б)У оперативно розглянуло увечері того самого дня і ухвалило рішення про позбавлення звань академіків М.С. Возняка, Ф.М. Колесси, К.Й. Студинського, В.Г. Щурата, а також К.Г. Воблого, А.Ю. Кримського як "активных классовых врагов, лидеров националистических группировок, сблокировавшихся в Академии на общей антисоветской платформе" (див. док. № 135); акад. В.Ю. Юринця "как выявленного лженаучного плагиата, сторонника буржуазной философии, обоснователя яворщины"; акад. С.Л. Рудницького, "контрреволюционера и буржуазного националиста"; а також про переведення на пенсію академіків О.В. Корчака-Чепурківського, В.І. Липського, М.Ф. Кащенка, Б.І. Срезневського, В.Ф. Левитського, Д.І. Яворницького, Є.П. Вотчала, М.П. Василенка, О.М. Гілярова. Відділу культурної прапаганди (Культпропу) ЦК та партфракції ВУАН було доручено розробити й подати на затвердження ЦК проект щодо поповнення складу Академії новими дійсними членами, членами-кореспондентами й науковими співробітниками. Вибори планувалося провести у жовтні-листопаді 1933 р. (див. док. № 119, 120, 134). Крім того, було прийнято постанову "Про утворення Комітету по наукових установах

при ВУЦВК". Головою комітету призначено В.П. Затонського, заступником – Я.М. Дудника. Академію вирішено передати у відання цього Комітету (див. док. № 135). Таким чином, цією постановою Академія наук як провідна наукова установа вилучалася з відання НКО УСРР й передавалась до ВУЦВК. Цим заходом Академію було виведено з відомчих рамок. Організаційно виділялись із загальної державної системи науково-дослідних установ ті галузі науки, що здійснювали фундаментальні дослідження і забезпечували загальнодержавні інтереси.

Незабаром у ВУАН було створено Структурну комісію (див. Регести протоколів), яка протягом грудня 1933 р. розробила нову структуру Академії. 26 грудня 1933 р. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалив рішеня про ліквідацію її відділів, циклів, комісій. Основною структурною одиницею в Академії став науково-дослідний інститут, що підпорядковувався безпосередньо Президії Академії. Встановлювався єдиний бюджет ВУАН. Одиницею фінансування став інститут. Окремою постановою Політбюро від 26 грудня 1933 р. Академія з відання ВУЦВК передавалася у безпосереднє підпорядкування РНК УСРР (див. док. № 138). Нову структуру було введено постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. (див. док. № 150). Таким чином, Академія наук, створена 1918 р., припинила своє існування. В життя вступала нова Академія наук.

Незважаючи на несприятливі матеріальні та моральні умови, Академія наук досягла значних успіхів у науково-дослідній роботі. ВУЦВК при підведенні підсумків виконання першого п'ятирічного плану, зокрема, відзначив "великі досягнення Академії" у розробці конкретних науково-прикладних проблем: у галузі капітального будівництва, машинобудівництва – автоматизацію електрозварювання; з проблем заміни дефіцитних матеріалів – розробку дерев'яних конструкцій, що частково заміняли дефіцитну тоді сталь; розв'язання низки проблем шахтного будівництва; дослідження марганцевих руд Нікопольського району, покладів четвертинного періоду, структури українських грунтів, поверхневих та підземних вод як джерела постачання УСРР, зокрема Донбасу; проблеми підвищення врожайності; запровадження методів рафінування алюмінію, що мало велике значення для господарства та оборонної промисловості (див. док. № 102, 109). З теоретичних питань відзначені дослідження паралельної роботи синхронних двигунів; запровадження нової нелінійної механіки, розробка ряду нових математичних метод до статистики і балістики; дослідження перетворення енергії світла на електричну енергію. Загалом за 1929–1933 рр. співробітники Академії опублікували близько 2000 наукових праць, прочитали майже 1100 публічних наукових доповідей.

З 1932 р. із затвердженням другого державного п'ятирічного плану Академія наук отримала за постановою ВУЦВК конкретні планові завдання щодо прикладних та теоретичних досліджень у галузях важкої індустрії, реконструкції сільського господарства, радянського та культурного будівництва. Причому, в першу чергу мали розроблятися проблеми економіки й техніки: проблеми комплексного дослідження Дніпра і Донбасу, Правобережжя і Полісся; форми комбінування промисловості та багато інших (див. док. № 108).

За умов індустріалізації країни, прискоренного розвитку промисловості, державного фінансування значно підвищився рівень досліджень у галузі прикладного природознавства й технічних наук. Багато наукових напрямів прикладного

характеру досягли академічного рівня, а чимало з них вперше виникли в Україні. Протягом 1929-1933 рр. було закладено основу для створення в наступному п'ятиріччі потужної бази лабораторно-експериментальних досліджень. Наука поступово ставала реальною силою народного господарства.

Щодо дисциплін гуманітарного напряму, то вони перетворювалися на ідеологічне знаряддя Комуністичної партії. Дослідження в галузі української філології, етнографії, правознавства і особливо історії та археографії, що у другій половині 20-х років набули широкого розвитку, в цей період поетапно ліквідовані й заборонені.

Національна Академія наук, що відзначає 80-літній ювілей, величною й трагічною своєю історією незаперечно довела потужність наукового потенціалу, який слугує не лише народові України, а й цілому людству. Нині Академія вкотре перебуває в тяжкому кризовому стані, що межує з руйнацією. Але, перманентно відроджуючись, вона знову і знову гуртуватиме молодих талановитих людей, які продовжуватимуть подвижницьку наукову працю, бо прагнення до Істини, незрівнянне задоволення від досягнення ще незнаного результату і є тим вічним двигуном, що рухає людство у Всесвіті.

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Пропоноване читачам видання з тематичного та хронологічного поглядів є продовженням збірників документів і матеріалів "Історія Академії наук України. 1918-1923 рр." (К., 1993) та "Історія Національної Академії наук України. 1924-1928 рр." (К., 1998). Упорядники, намагаючись заповнити існуючі прогалини концептуального характеру в історії НАН України за 1929-1933 рр., запроваджують до наукового вжитку архівні документи, а також деякі друковані джерела та статті з газет і журналів, що стали вже бібліографічною рідкістю.

Особливістю даного збірника є те, що він завершує публікацію документів першого періоду (1918-1933) історії Академії наук (до її повної структурної перебудови). Укладачі намагалися якнайповніше висвітлити важкий процес перебудови академічної науки "на соціалістичний лад". Значну частину введених до збірника документів становлять протокольні постанови засідань ЦК КП(б)У, НКО УСРР, Упрнауки та ін., за якими фактично вирішувалася доля Академії та її працівників. Вперше подаються документи щодо "чистки" складу ВУАН у 1930 р. До збірника увійшли документи, які, на розсуд укладачів, є необхідними для розуміння загального процесу реорганізації науки в Україні в 1929-1933 рр., масштабності цього процесу і ролі, що її відводила в ньому держава Академії наук. У цій групі документів заслуговують на увагу постанови партійних органів та Ради Народних Комісарів про перебудову системи науково-дослідних установ.

Перевагу було надано тим документам, що якнайяскравіше відтворюють наукову діяльність Української Академії наук, стосунки між її керівництвом та партапаратом і радянським урядом, структуру та склад Академії даного періоду, фінансування, її міжнародні зв'язки тощо. Особливістю даного тому є введення до нього узагальнюючого науково-довідкового апарату: Списку установ, що діяли в УАН–ВУАН у 1918-1933 рр.; Відбитків печаток керівних органів та наукових установ УАН–ВУАН у 1918-1933 рр.

Документи систематизовано за хронологічним принципом, в основу якого покладено дату складання документа, а якщо така була відсутня, то дату його затвердження. Більшість документів опубліковано повністю. Часткову публікацію документів і матеріалів застережено в заголовках і текстуальних примітках (*Із листа...; Публікується зі скороченням*), де стисло подається зміст вилученого тексту. Текст документів подано за сучасними правилами пунктуації, зі збереженням тогочасних мовних особливостей. Упорядники брали до уваги неприпустимість втручання у лексичну, словотвірну, фонетичну й граматичну підсистему мови, а також сплутування власне правопису з суто мовними формами,

що відбивають різновиди діалектної та літературної мови. Вони зважали також на введення єдиного правопису в УСРР з 15 березня 1929 р., за яким відбулися значні зміни в українському правописі (до цього часу існували три правописи). Граматичні помилки, описки виправлено без застережень, пунктуацію в документах проведено упорядником. Помилки в датуванні окремих подій і фактів застережено в текстуальних примітках. Резолюції та позначки на документах, які стосуються їхнього змісту, збережено, помітки суто діловодного характеру опущено. Якщо документ друкувався раніше, то подається дата його першої публікації. У діловодних документах вказується дата їхнього підписання; в документах, що вимагали їхнього затвердження (статути, положення тощо) – дата їхнього затвердження, в авторських документах – дата написання. Якщо точну дату створення документа не встановлено, він датується за змістом, супровідним листом, суміжними документами тощо (кожен з таких випадків застережено в текстуальних примітках). Текст документів подається за останнім виданням, звіреним з архівним джерелом публікації. Законодавчі акти, по можливості, подано за офіційними джерелами. Тематично пов'язані документи мають перехресні посилання. Більшість документів має редакційні заголовки. Випадки, коли збережено заголовок документа, застережено в примітках.

Примітки до документів містять біографічні довідки та коментарі, що базуються на архівних матеріалах. Уточнюються дати, посади, окремі факти. Подекуди вони не збігаються із загальновідомими даними.

Упорядники провели регестування великої однотипної групи документів – протоколів Президії ВУАН за 1929-1933 рр. Зміст протоколу передано сучасною мовою зі збереженням його структури та окремих слів-термінів, характерних для ділової мови того часу, як-от: обіжник, плян, мапа. Збережено перелік пунктів, позначених арабськими цифрами. Слова: "слухали", "ухвалили", що часто повторюються, – знято. Назви державних органів, установ, у тому числі й наукових, подано в тогочасному написанні зі збереженням мовних особливостей, імена та географічні назви – сучасною мовою. Пункти протоколів, що не несуть важливої наукової інформації, вилучено. Такі випадки та в разі повної чи часткової втрати тексту документа застережено в текстуальних примітках.

Перелік доповідей співробітників установ ВУАН складено за такою формою: прізвище та ініціали (якщо вони відомі), назви праць подано за тогочасним правописом, доповіді одного автора розташовані за хронологією.

До Списку установ, що діяли в УАН–ВУАН у 1918-1933 рр., складено схеми структури Академії.

Відбитки печаток керівних органів та наукових установ УАН–ВУАН у 1918-1933 рр. мають коротку передмову.

Видання ілюстровано фотодокументами.

Передмову до збірника написала *В.А. Кучмаренко.*

Колектив упорядників: *Т.В. Вересовська, В.Г. Врублевський, В.А. Кучмаренко, Т.П. Папакіна, Л.І. Стрельська, Л.М. Яременко.*

Відбір та археографічне опрацювання документів провела *В.А. Кучмаренко.*

Передрук документів після археографічної обробки виконали *Н.В. Гончаренко та С.В. Старовойт.*

Комп'ютерний набір зробили: *Т.В. Варава, В.В. Войцехівська, Л.І. Завалішина, Л.І. Загній.*

Примітки склали: *В.Г. Врублевський, О.М. Закусило, О.О. Колобов, В.А. Кучмаренко, О. Г. Луговський, Т. П. Папакіна, Л.Ю.Портнова, Л.І. Стрельська.*

Регести протоколів засідань Президії ВУАН підготували: *В.Г. Врублевський, О.М. Закусило.*

Список дійсних членів ВУАН, обраних у 1929-1930 рр., склала *Т.П. Папакіна.*

Перелік доповідей співробітників установ ВУАН (1929-1933) підготувала *Л.І. Стрельська.*

Список установ, що діяли у складі УАН–ВУАН у 1918-1933 рр., склала *В.А. Кучмаренко.*

Відбитки печаток керівних органів та наукових установ УАН–ВУАН у 1918-1933 рр. підготувала *Л.Є. Варшавська.*

Список скорочень склали *В.Г. Врублевський, Т.П. Папакіна.*

Фотодокументи до тому відібрала *Л.Ю. Портнова.*

До друку готується і має вийти окремим довідковим томом: Бібліографія видань наукових співробітників ВУАН за 1929-1933 рр. (упорядники: *В.Г. Врублевський, О.М. Закусило, П.М. Кавицька, О.О. Колобов, О.Г. Луговський, Л.С. Новосьолова, О.В. Христенко*). Іменний покажчик та Перелік використаних архівних фондів до тритомника (укладачі: *Т.В. Варава, Т.В. Вересовська, Л.І. Заваліщина, Л.І. Загній, Т.П. Папакіна, Л.І. Стрельська, С.В. Старовойт*).

Виявлення та копіювання документів у архівах провели співробітники Інституту архівознавства НБУ ім. В.І.Вернадського *Т.В. Вересовська, В.Г. Врублевський,О.М. Закусило, О.О. Колобов, В.А. Кучмаренко, Т.П. Папакіна, Л.І. Стрельська, Л.М. Яременко.*

Науково-допоміжну роботу виконали *Т.В.Вересовська, Н.В. Гончаренко, С.В. Старовойт.*

Редакційна колегія збірника складає щиру подяку співробітникам ЦДАВО України, ЦДАГО України, ЦДКФФА України, Державному архіву Служби безпеки України, Архіву Президії НАН України, Інституту рукопису НБУВ НАН України за надану всебічну допомогу у виявленні документів. Редакційна колегія вдячна також інженеру-програмісту Інституту надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України *Л.О. Фроловій* за комп'ютерну обробку відбитків печаток установ УАН–ВУАН, співробітникам Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України *Т.Г. Масленниковій, І.В. Стариковській, Л.М. Косун, Г.О. Сергеєву, М.А. Притикінній* за розробку комп'ютерного дизайну та виготовлення оригінал-макету.

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

№ 1

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПРОВЕДЕННЯ КАМПАНІЇ ГРОМАДСЬКОГО ОСУДУ АКАД. С. О. ЄФРЕМОВА ТА З ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФІНАНСОВИХ СПРАВ ВУАН

9 січня 1929 р.
м. Харків

Постановили:

а) Считать необходимым проведение общественной кампании среди широких кругов интеллигенции с вынесением ряда научными учреждениями и собраниями решений, приветствующих постановление През[идиума] Академии о [С.А.] Ефремове[1].

б) Поручить комиссии в составе [П.П.] Любченко, [Н.А.] Скрыпника и [А.А.] Хвыли наметить план проведения этой кампании, а также организационные мероприятия по укреплению влияния Президиума внутри Академии. Созыв за [П.П.] Любченко, срок работы –двухдневный.

в) Принять к сведению заявление [Н.А.] Скрыпника о том, что им дано указание аппарату НКПроса о принятии к рассмотрению лишь тех вопросов Академии, как организационного так и финансового характера, которые выдвигаются Президиумом Академии.

г) Поручить т. [В.Я.] Чубарю срочно разрешить вопрос об ассигновании необходимых средств на развертывание Микробиологического института [2].

д) Признать необходимым изменение нашей линии в отношении материальной поддержки [М.С.] Грушевского.

Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України), ф.1, оп.16, спр.6, арк. 277. Рукопис.

№ 2

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ТАЄМНОГО ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЮВІЛЕЙ АКАД. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

*[9 січня 1929 р.]**
м. Харків

а) Считать, что юбилей [М.С.] Грушевского должен быть сведен к научному юбилею в пределах г. Киева и в рамках Академии наук.

б) Признать необходимым выделение представителя Главнауки и представителя научной секции Киевского окр[ужного] отдела Союза работпроса в Комитет по организации и проведению юбилея при Академии наук.

в) Признать возможным присутствие на юбилее представителя Киевского окрисполкома.

* Дату встановлено за суміжними документами.

г) Считать необходимым помещение в журнал "Життя і революція"[3] кем-либо из коммунистов статьи, освещающей политическую деятельность [М.С.] Грушевского.

В этой статье отметить, что научная работа его, направляемая определенной идеологией мелкобуржуазного национализма, толкнула [М.С.] Грушевского в области политики на путь, приведший к крушению. Отметить, что [М.С.] Грушевский сумел, однако, несмотря на свое прошлое, найти в себе силу понять то новое, что дала пролетарская революция. Отметить (с целью еще большего противопоставления его открыто враждебным нам националистам) шаги [М.С.] Грушевского в сторону советской власти – его декларацию.

Подчеркнуть в противовес стараниям самого [М.С.] Грушевского ту мысль, что он сошел со своих прошлых позиций, что он пришел к сов[етской] власти, а не наоборот – он, якобы, хранитель приемственности украинского культурного строительства, а большевики, якобы после ряда ошибок стали на правильный (им отстаивавшийся) путь.

д) Допустить помещение в этом же журнале статьи, освещающей деятельность [М.С.] Грушевского (приняв меры к тому, чтобы она была написана в марксистском освещении).

е) Признать возможным помещение, во время юбилея, в газете "Пролетарская правда" небольшой статьи [М.С.] Грушевского, в связи с юбилеем и поместить отчетную заметку.

ж) Все остальные вопросы, связанные с юбилеем, передать для разрешения комиссии в составе тт. [В.П.] Затонского, [Ф. Д] Корнюшина, [О.Я.] Шумского и [П.П.] Любченко.

Секретарь ЦК КП(б)У *В. Затонский*

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.3, арк.23. Оригінал. Машинопис.

№ 3

ЛИСТ ЦК КП(б)У ДО ХАРКІВСЬКОГО, КИЇВСЬКОГО, ОДЕСЬКОГО, ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ОБЛАСНИХ ПАРТІЙНИХ КОМІТЕТІВ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПІДТРИМКИ НАУКОВОЮ ГРОМАДСЬКІСТЮ ПОСТАНОВИ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ЩОДО ОСУДУ АКАД. С. О. ЄФРЕМОВА

*[Січень 1929 р.]**
м. Харків

Президія ВУАН розглянула й засудила відомий виступ академіка Єфремова С.[О.]. Постанова із цього приводу оголошена в пресі (див. "Комуніст" №1 (2687) від 1 січня). Вважаючи на стан Академії, радянська суспільність може визнати цю постанову Президії за задовільну. Ухвала Президії викликає опір з боку деяких академіків, що хотіли б переглянути цю постанову на загальних зборах ВУАН (про це повідомляємо Вас для орієнтування, але не для розповсюдження). Отже, треба підтримати Президію ВУАН, приєднуючись до ухваленої нею постанови.

* Дату встановлено за змістом документа.

Тому ЦК КП(б)У пропонує Вам негайно перевести постанови солідарности з резолюцією серед наукових робітників і студентства й закінчити до 10 лютого. Постанови треба перевести через округові Бюро секцій наукових робітників, правління вузів (бажано разом із науково-дослідчими катедрами, що містяться при цих вузах), загальні студентські збори (1-2 вузи), конференції наукових робітників, що скликатимуться перед Всеукраїнським з'їздом наукових робітнитків, а також і ті наукові товариства й організації, де можна буде провести відповідні резолюції.

Питання про академіка [С.О.] Єфремова треба ставити на чергових засіданнях зазначених вище організацій, аби такі засідання не набули характеру засідань спеціяльно скликаних з цього приводу. Треба досягти того, щоб всі ці збори й засідання ухвалили резолюцію, що приєднується до постанови Президії ВУАН. Резолюції ці містити в місцевій пресі та передавати через РАТАУ.

Разом з цим, надсилаємо орієнтовний календарний плян і зразок резолюції, що його можна замінювати, зберігаючи: 1) засудження виступу т. [С.О.]Єфремова, 2) приєднання до постанови Президії ВУАН, 3) засудження спроб виправдання або недооцінку виступу [С.О.] Єфремова, що є, по суті, солідаризація з ним.

Відповідальність за переведення кампанії покладається персонально на секретаря ОПК.

Секретар ЦК КП(б)У
Зав[ідуючий] АППВ

На документі помітка: "Цілком таємно", "Негайно".

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.2924, арк.57. Копія. Машинопис.

№ 4*

ЛИСТ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ДО УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ВІД ВУАН НА І ВСЕСОЮЗНИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ З'ЇЗД

1 лютого 1929 р.

28 грудня ц[ього] р[оку] Київський підготовчий комітет одержав із Москви від Головнауки копію листа за 18 січня, № 50391 з пропозицією: надіслати до Москви представників, за рахунок місцевих кредитів, на поширене засідання попереднього Підготовчого комітету РСФРР при Головнауці щодо І Всесоюзного археологічного з'їзду, яке відбудеться 16 цього лютого в Москві в помешканні Державного історичного музею.

Заслухавши зазначену копію листа Головнауки [РСФРР], Київський підготовчий комітет до Всесоюзного археологічного з'їзду 31 цього січня ухвалив: надіслати до Москви на засідання попереднього Підготовчого комітету РСФРР двох прпедставників: С.С. Гамченка[4] (яко представника археологічних дисциплін) та Ф.Л. Ернста (яко представника дисциплін по мистецтву та охорони пам'яток культури). На цю їх подорож до Москви потрібно на одного:

* Див. док № 6.

а) на оплату квитків до Москви й назад ..... 36 крб.,
б) добових на 10 день з розрахунку ..... 5 крб.
на день ..... 50 крб.
в) оплата помешкання в Будинку вчених за 10 день..... 15 крб.

Разом на одного 101 крб.
на двох двісті два (202) крб.

Повідомляючи про це, Київський підготовчий комітет, маючи на увазі, що по НКО внесено асигнування на витрати по Археологічному з'їзду, просить Упрнауку видати зазначеним[С.С.] Гамченкові та [Ф.Л.] Ернстові 202 крб., надіславши ці гроші на адресу ВУАК (Київ, Голов[ний] поштамт, скр[инька] 31).

Голова Київського підготовчого Комітету *С. Гамченко*

Секретар того ж Комітету *В. Барвінок*[5]

Помітка на документі: "При цьому надсилається копія листа Головнауки РСФРР за № 50391".

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі ЦДАВО України), ф. 166, оп.6, спр. 7649, арк. 59. Оригінал. Машинопис.

№ 5*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ЦК КП(б)У ПРО ЮВІЛЕЙ ВУАН

15 лютого 1929 р.
м. Харків

Затвердити такі пропозиції комісії із внесеними на засіданні Політбюро правками:

1. Намітити святкування 10-річчя Української Академії наук[6] на початку липня.

2. Визнати за доцільне перевести довибирання нових академіків до переведення святкування 10-річчя Академії наук.

3. Визнати за потрібне обговорювання нових академіків перевести за порядком, що його установлено Всесоюзною Академією наук.

4. Для переведення роботи по висуненню і розгляду нових академіків утворити комісію з членів Академії наук та представників наукових закладів Харкова, Одеси, Київа, Дніпропетровська та АМСРР.

5. Для загального керівництва роботою утворити партійну комісію в складі: [П.П.] Любченка[7], [М.О.] Скрипника, [А.А] Хвилі[8], [В.А.] Балицького, [М.М.] Демченка. Скликання комісії за тов. [П.П.] Любченком.

6. Визнаючи за потрібне розробити такі методи та систему переведення довиборів нових академіків, які б гарантували проведення наших кандидатур, доручити комісії конкретно проробити це.

7. Святкування 10-річчя існування Академії наук перевести в Київі.

8. Визнати за необхідне, щоб під час переведення святкування 10-річчя ВУАН були підсилені асигнування на поліпшення стану наукових закладів Академії наук та утворення деяких нових.

* Див. док. №№ 7, 32

Підняти клопотання перед ЦК ВКП(б) про асигнування 450 тис.крб. Для забезпечення витрат, що зв'язані з запрошенням закордонних академіків і вчених, поставити питання про асигнування 15 [тисяч] доларів.

Зобов'язати НКО подати обгрунтований кошторис.

Секретар ЦК КП(б)У
*Підпис**

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.163, арк.35. Оригінал. Машинопис.

№ 6[2]*

ПОВІДОМЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ АРХЕОЛОГІЧНОМУ КОМІТЕТОВІ ЩОДО КАНДИДАТУР, ЗАПРОПОНОВАНИХ ВУАН НА І ВСЕСОЮЗНИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ З'ЇЗД

23 лютого 1929 р.
м. Харків

На В[ашого] листа від 6 лютого [19]29 року, ч[исло] 113 –Управління науковими установами НКО повідомляє, що задовольнити Ваше прохання неможливо, через те, що представником від Упрнауки УСРР для участи в засіданнях Підготовчого комітету при Головнауці РСФРР до І Всесоюзного археологічного з'їзду виділено і відряджено до Москви В.В. Дубровського [9].

Зав[ідуючий] Упрнауки *[К.Й.] Коник* [10]

Секретар *Риженко*

ЦДАВО України, ф.166, оп., спр.7649, арк. 62. Оригінал. Машинопис.

№ 7[3]*

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПЕРЕНЕСЕННЯ ЮВІЛЕЮ АКАДЕМІЇ ТА ПРО ВИБОРИ НОВИХ АКАДЕМІКІВ[4]*

15 березня 1929 р.
м. Харків

1. Інформація про стан підготовки до ювілею ВУАН ([Л.М.] Левицький).

1. Заслухавши інформацію тов. [Л.М.] Левицького про стан підготовки ювілейних звітів ВУАН, також зважаючи на загальний стан підготовки до ювілею, визнати за доцільне погодитись з проханням ВУАН про перенесення ювілею. Вважати доцільним перенести ювілей на весну 1930 р.

2. Про особливости комісії по відбору академіків ([Ю.І.] Озерський).

2. Особливости комісії по відбору кандидатів зконструювати в частині представництва наукових установ в кількости 12 чоловік (6 членів і 6 кандидатів) по кількости комісій по галузях науки, передбачаючи представництво великих наукових центрів: від Харкова – 4, від Київа – 3, від Одеси – 1,

---

* Підпис не прочитано.
[2]* Див. док. № 4.
[3]* Див. док. №№ 5, 32.
[4]* Заголовок документа.

Дніпропетровська – 1, АМСРР – 1, ЦБ СНР – 2. Доручити АПВ разом з НКО представити персональні кандидатури до 1 квітня, погодивши з відповідними окркомами.

Вибори цих представників перевести на зборах представників наукових установ, вузів, науково-громадських організацій тощо, за списком і порядком, що його затвердить РНК. Повний склад цих комісій, як також і голів цих комісій, затвердити в парткомісії. Відповідальним представником парткомісії в особливих комісіях затвердити [Ю.І.] Озерського.

3. Про порядок виборів академіків (т. [Ю.І.] Озерський).

3. Вибори академіків перевести на поширеному засіданні Ради [ВУАН] з представниками наукових установ, вузів, науково-громадських організацій тощо.

Кількість цих представників установити з таким розрахунком, щоб забезпечити проведення наших рішень, але не більше кількости академіків – членів Ради, передбачивши безпосередньо представництво Інституту марксизму, представників від наукових співробітників ВУАН.

АПВ і НКО скласти остаточний персональний список цих представників і затвердити на парткомісії*. НКО і АПВ представити до комісії модус представництва і порядок проведення виборів[2]*.

Визнати за доцільне, аби члени Ради разом з представниками розподілились по спеціяльностям відповідно до Відділів ВУАН і разом з Відділами переводили голосування для висунення кандидатів на обрання в Раді [ВУАН].

Доручити НКО і АПВ ЦК скласти персональний список кандидатів на академіків і представити його до комісії 20 березня.

4. Про календарний плян та організацію кампанії по перевиборах.

4. Перенести на слідуюче засідання, яке скликати 21 березня.

Голова [П.П.] *Любченко*
Секретар [Ю.І.] *Озерський*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.171, арк.146-148. Оригінал. Машинопис.

№ 8[3]*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ЩОДО ПРАВИЛ ВИБОРІВ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН

14 квітня 1929 р.
м. Харків

Прийняті слідуючі пропозиції комісії ЦК [КП(б)У в справах ВУАН]:

1. В склад членів Академії додатково обрати 30 чолов[ік].

2. Визнати за доцільне ввести в склад поширеної Ради Академії, на якій будуть обиратися нові академіки – 25 наукових робітників. Наукові робітники обираються на конференціях мм. Київа, Харкова, Одеси, Дніпропетровська. Частина делегується безпосередньо найбільш крупними установами. Список затвердити комісії.

---

* Далі автором закреслено частину малоінформативного тексту, що не міняє змісту документа.

[2]* Слово "виборів" дописано, а далі автором закреслено частину малоінформативного тексту, що не міняє змісту документа.

[3]* Див. док. № 5, п. 4, 6.

3. В зміну існуючого порядку вважати за необхідне встановити порядок виборів академіків простою більшістю голосів.

Доручити НК освіти* оформити це.

Секретар [ЦК КП(б)У]
Підпис[2*]

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.163, арк. 74. Оригінал. Машинопис.

№ 9

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВИБОРИ В ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН ВЧЕНИХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

15 квітня 1929 р.
м. Харків

а) От Западной Украины выдвинуть в Академию [М.С.] Возняка, [В.Г.] Щурата, [Ф.М.] Колессу.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.6, арк.229. Рукопис.

№ 10[3*]

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ПОПОВНЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК НОВИМИ ДІЙСНИМИ ЧЛЕНАМИ ТА ПРО ПОРЯДОК ДОБОРУ ЇХ[4*]

16 квітня 1929 р.
м. Харків

На розвиток та доповнення розділів 5 і 6 устави Всеукраїнської Академії наук, затвердженої Радою Народніх Комісарів УСРР 14 червня 1921 р. (Зб. Уз. УСРР 1921 р., № 11, арт. 310), Рада Народніх Комісарів постановила:

I

1. З метою дальшого розвитку роботи Всеукраїнської Академії наук поширити її склад обранням нових дійсних членів-академіків у кількости 30 осіб.

2. Доручити Народному комісаріятові освіти УСРР у погодженні з Президією Всеукраїнської Академії наук встановити розподіл зазначеної в арт. 1 кількости вакансій по циклах наук.

3. Визнати за конче потрібне притягати до виборів Всеукраїнської Академії наук широкі кола наукових робітників, наукової суспільности та широкі робітничо-селянські маси. Доручити Народному комісаріятові освіти УСРР вжити до того відповідних заходів.

II

4. Встановити порядок виборів дійсних членів-академіків до Всеукраїнської Академії наук, згідно з арт. 5-11 цієї постанови.

---

* Підкреслено в документі.
[2*] Підпис не прочитано.
[3*] Див. док. № 12.
[4*] Заголовок документа.

5. Науковим установам, вищим школам, громадським організаціям, окремим вченим та їхнім групам надається право на протязі місяця з часу оголошення цієї постанови в пресі висунути кандидатів на академіків й повідомити Президію Всеукраїнської Академії наук листовно, відповідно умотивувавши висунення кандидатів.

6. Через тиждень після закінчення реченця висунення кандидатур (арт.5) Президія Всеукраїнської Академії наук оголошує в пресі прізвища названих кандидатів для обговорення на зборах наукових установ, вищих шкіл та громадських організацій, на широких робітничо-селянських зборах тощо.

7. Після оголошення в пресі прізвищ кандидатів Президія Всеукраїнської Академії наук утворює особливі комісії з:

1) дійсних членів-академіків по відповідній науковій дисципліні та суміжних з нею;

2) з представників наукових установ УСРР (Харкова, Київа, Одеси, Дніпропетровська), АМСРР та Українського центрального бюра секції наукових робітників професійної спілки робітників освіти.

У в а г а. Вибори цих представників наукових установ переводяться на зборах наукових установ, вищих шкіл та науково-громадських організацій за порядком, що його встановлює Народній комісаріят освіти.

8. На протязі двох тижнів з дня своєї організації зазначені комісії повинні обговорити висунуті кандидатури та подати їх в кількости відкритих вакансій до Ради та Відділів Всеукраїнської Академії наук.

9. Для того, щоб у виборах нових дійсних членів Всеукраїнської Академії наук взяли безпосередню участь широкі кола діячів науки, вибори нових академіків переводити на поширеному засіданні Ради Всеукраїнської Академії наук з участю представників наукових установ УСРР.

У в а г а 1. Кількість представників наукових установ встановити в 25 осіб.

У в а г а 2. Представники зазначених у цьому артикулі наукових установ беруть участь у поширеному засіданні Ради Всеукраїнської Академії наук на загальних для всіх членів Ради підставах.

У в а г а 3. Вибори представників наукових установ переводяться:

а) безпосередньо від найголовніших, за визначенням Народнього комісаріяту освіти, наукових установ УСРР;

б) на міських конференціях наукових установ та вищих шкіл по містах: Харкову, Київу, Одесі, Дніпропетровську.

Ці міські конференції скликаються від комісій в складі представників Всеукраїнської Академії наук, Народнього комісаріяту освіти та місцевих секцій наукових робітників. Порядок скликання та переведення цих міських конференцій визначає інструкція, затверджена від Народнього комісаріяту освіти УСРР у порозумінні з Президією Всеукраїнської Академії наук.

10. Для попереднього обмірковування та висунення кандидатів перед голосуванням у Раді Всеукраїнської Академії наук члени поширеного засідання Ради Всеукраїнської Академії наук розбиваються по спеціяльностях відповідно до Відділів Всеукраїнської Академії наук; разом з представниками наукових установ, що беруть участь на поширеному засіданні Ради Всеукраїнської Академії наук, висувають кандидатів для обрання на цьому засіданні.

11. Вибори нових академіків переводяться за правилами, встановленими в уставі Всеукраїнської Академії наук та інструкціями, виданими на підставі цієї устави. На поширеному засіданні Ради дійсних членів–академіків обирається

звичайно[ю] більшістю голосів всіх присутніх осіб, зазначених в арт. 9 цієї постанови.

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР *В. Чубар*
Керівничий справ Ради Народніх Комісарів УСРР *Я. Касьян*

Збірник Законів УСРР, № 12, арт.89, с.456-460. Оголошено у "Вістях ВУЦВК" 17 квітня 1929 р., № 88.

№ 11

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО БОТАНІЧНОГО ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН

*[Не раніше 16 квітня 1929 р.].**

Цими днями, а саме 16 квітня 1929 р., закінчується десять років з часу заснування ботанічної підсекції природничої секції Українського наукового т[оварист]ва у м. Київі, що шляхом десятирічної еволюції, міняючи свою назву три рази, перетворилася 17 листопада 1925 року в Українське ботанічне товариство при [В] УАН.

На 15 травня 1928 р. членів Т[оварист]ва було 59 і протягом відчитного часу (11 місяців) обрано 14 нових членів, померло 2 члени (Семен Михайлович Гах та Яків Маркіянович Куда)[11] ; таким чином, на цей день Т[оварист]во має 71 члена. З них у Київі мешкає 48, по інших містах України – 21 та в РСФРР –2.

Рада Т[оварист]ва, обрана на річному засіданні 15 травня 1928 року, складалася з голови – акад. О.В. Фоміна, заст[упника] голови – проф. В.В. Фінна[12], секретаря Д.К.Зерова[13], скарбника П.Ф. Оксіюка[14] та члена ради –В.С. Вовчанецького, що йому було доручено завідування бібліотекою Т[оварист]ва. Кандидатами до ради були: Я.Х. Лепченко та Ю.Д.Клеопов.

Протягом відчитного часу відбулося 3 засідання ради Т[оварист]ва та 5 загальних зборів, що на них заслухано такі доповіді [...][2*] .

З жовтня 1927 року Т[оварист]во одержує субсидію від Упрнауки, що дало змогу Т[оварист]ву поновити видання органу Т[оварист]ва – "Українського ботанічного журналу". На засіданні Т[оварист]ва 22 грудня 1927 р. обрано було редколегію у такому складі: О.А. Яната, В.В. Фінн, В.І. Фаворський та П.Ф. Оксіюк. Наприкінці 1928 року випущено було чергову, четверту книжку журналу; зараз редколегія збирає матеріяли для п'ятої книжки, що її буде здано в друк в скорому часі.

Приступлено до організації бібліотеки Т[оварист]ва. На цей день вона нараховує всього тільки 42 номери, але регулярне видання журналу дасть змогу шляхом обміну придбати багато видань ботанічних установ та т[оварист]в як СРСР, так і закордонних. Член ради В.С. Вовчанецький організував обмін виданнями і розіслав значну кількість третьої та четвертої книги "Українського бот[анічного] журналу", в обмін на які починає поступати вже література від різних установ.

Голова Т[оварист]ва, академік *О. Фомін*
Секретар *Д. Зеров*

Фонд Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, оп.1, спр.12, арк.1-2.Оригінал. Рукопис.

---

* Дату встановлено за змістом документа.
[2]* Знято перелік доповідей. Див. "Додатки".

№ 12*

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ НКО УСРР ПРО ДОБІР КАНДИДАТІВ У ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

10 травня 1929 р.
м. Харків

С л у х а л и: 1. Про порядок переведення виборів до ВУАН згідно декрета РНК [УСРР] від 26 травня [19]29 р.:

а) прийом заяв про кандидатів до академіків;

б) про особливі комісії; в) про оголошення вакансій по циклах наук;

г) про порядок обрання представників наукових установ до поширеного засідання Ради ВУАН; д) про порядок переведен[ня] виборчих засідань Відділів та поширеного засідання Ради ВУАН.

У х в а л и л и: Прийняти такі пропозиції [Ю.І.] Озерського, погоджені з Президією ВУАН:

а) Заяви на кандидатів до академіків ВУАН приймає до 17 травня включно, а іногородні, зі штемпелем пошти, не пізніше17 травня.

При кожній заяві повинен бути короткий життєпис кандидатів, відомости про наукові роботи, характеристики наукової та громадської діяльности кандидатів.

По закінченню приймання заяв скласти і не пізніше 24 травня опублікувати список кандидатів в "Вістях" та "Пролетарській правді". Розмножити в кількости 120 примірників матеріял для всіх членів Ради та членів особливих комісій.

б) В порядку виконання параграфу 7 постанови РНК від 16 квітня скласти особливі комісії по 5-6 чол[овік], з одного боку – від Президії ВУАН і, з другого боку – представників наукових установ. Термін роботи комісій 7-21 червня. Затвердити інструкцію про порядок виборів членів особливих комісій з представників наукових установ. Термін наради представників наукових установ та вишів та обрання представників до особливих комісій призначити на 28 травня. Положення про особливі комісії доручити представити голові Упр[авління] наук[овими] установами [Ю.І.] Озерському в порозумінні з Президією ВУАН, як також погодити і голові комісій академіків.

в) Оголосити виставлення кандидатів лише по циклах, а розподіл катедр установити після оголошення списку кандидатів. Установити такі цикли:

По І Відділу: 1. Історичних наук.
2. Мови та літератури.

По ІІ Відділу: 1. Фізично-математичних [наук].
2. Хемічних [наук].
3. Біолог[ічно]-медичних [наук].
4. Сільсько-господарських [наук].
5. Геології, гідрології, географії.
6. Технічних наук.

По ІІІ Відділу: 1. Економічних наук.
2. Філософії, соціології і права.

Відповідно до цього розробити і [список] членів особливих комісій.

г) Вважати за доцільне аби з 25 чол[овік] 6 – було обрано безпосередньо науковими установами, список яких затвердити. Решту обрати по міських

* Див. док. № 10.

конференціях наукових робітників в кількости: від Харкова – 7, від Київа –7, від Одеси – 3, від Дніпропетровська –2. Прийняти до відому, що Президія ВУАН виділила своїм представн[иком] в комісії по Харкову – акад. [Д.І.] Багалія, по Київу – акад. [О.В.] Корчака-Чепурківського, по Дніпропетр[овську] – акад. [Л.В.] Писаржевського[15], по Одесі – акад. [В.І.] Липського.

Виділити представниками НКО: [Ю.І.] Озерського з заміщенням [К.Й.] Коника в Харкові, [Л.М.] Левитського в Київі, [Т.М.] Внукова в Одесі, [Г.А.] Шуба в Дніпропетровському. Термін скликання конференції визначити самим комісіям, але не пізніше 7 червня.

д) Доручити [Ю.І.] Озерському в порозумінні з Президією ВУАН скласти інструкцію і представити на затвердження.

Секретар Колегії НКО *[Є.М.]Марковський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.25, арк. 1-2.Оригінал. Машинопис.

№ 13

ЛИСТ ДИРЕКТОРА ХАРКІВСЬКОЇ АСТРОНОМІЧНОЇ ОБСЕРВАТОРІЇ ПРОФ. М. М. ЄВДОКИМОВА ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ПРО КАНДИДАТУРУ ПРОФ. О. Я. ОРЛОВА В ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

13 травня 1929 р.
м. Харків

Наукові робітники Харківської астрономічної обсерваторії на зборах 9 травня ц[ього] р[оку], вислухавши доповідь проф. М.М. Євдокимова[16] про вибори членів-академіків до Всеукраїнської Академії наук, звернули увагу на те, що між членами ВУАН немає представника астрономії та геодезії й одночасно ухвалили висунути до Фізико-математичного відділу ВУАН кандидатуру директора Одеської астрономічної обсерваторії проф. О.Я. Орлова[17].

О.Я. Орлов майже 30 років працює в різних галузях астрономії та геодезії, має багато видатних наукових праць, особливо в гравіметрії та припливів твердого вещества* Землі. Маючи на увазі велику вагу геофізичних методів дослідження корисних копальних[2*], треба надавати великої ваги для України роботі проф. О.Я. Орлова по організації гравіметричних досліджень України.

Отже, збори вважають, що за видатною науковою роботою і за практичним значенням її д[ля] України проф. О.Я. Орлов уповні заслуговує бути вибраним до ВУАН.

Директор Обсерваторії *М. Євдокимов*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5923, арк.250.Оригінал. Машинопис.

№ 14

ЛИСТ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ДО ОКРУЖНИХ ПАРТІЙНИХ КОМІТЕТІВ УСРР ТА ОБКОМУ МОЛДАВСЬКОЇ АСРР ПРО ПРОВЕДЕННЯ КАМПАНІЇ ЩОДО ОБГОВОРЕННЯ КАНДИДАТУР У ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

25 травня 1929 р.
м. Харків

Завтра у "Вістях" буде надруковано список кандидатів, що виставлено до Академії наук. Необхідно розпочати обговорення виставлених кандидатів та

---

* Так в документі. Потрібно: "речовини".
2* Те саме, потрібно: "копалин".

рекомендацію до ВУАН, а також одводи тим, що їх проводити не треба. В додаток до попереднього листа АППВ в цій справі, ЦК повідомляє про список, який треба підтримувати і рекомендувати, а також про кандидатів, яких треба одводити як в пресі, так і на зборах.

Список № 1

1. Скрипник [М.О.]
2. Затонський [В.П.]
3. Шліхтер [О.Г.]
4. Юринець [В.О.]
5. Яворський [М.І.]
6. Ігнатовський [В.М.]
7. Кржижановський [Г.М.]
8. Семковський [С.Ю.]
9. Вавілов [М.І.]
10. Палладін [О.В.]
11. Рудницький [С.Л.]
12. Оппоков [Є.В.]
13. Соколовський [О.Н.]
14. Кравчук [М.П.]
15. Тичина [П. Г.]
16. Янка Купала*
17. Возняк [М.С.]
18. Щурат [В.Г.]
19. Колесса [Ф.М.]
20. Слабченко [М.Є.]
21. Орлов Є.І. [хемія]
22. Яворницький [Д.І.]
23. Холодний [М.Г.]
24. Різниченко [В.В.]
25. Усенко [Т.Т.]
26. Гольдман [О.Г.]
27. Третьяков [Д.К.]
28. Проскура [Г.Ф.]
29. Динник [О.М.]
30. Сапєгін [А.О.]
31. Любименко [В.М.]
32. Яната [О.А.]
33. Леонтович [О.В.]
34. Білоусов

[...][2]* Рекомендацію кандидатів списку № 1 треба провести в такому ж масштабі, як і при виставленні їх в кандидати. Кількість вакансій по циклах буде оголошена НКО й її треба теж приймати до уваги, даючи таку ж кількість рекомендуємих по циклах. Рекомендації треба проводити по оголошених циклах.

Щодо кандидатур із тих, що оголошено, яких треба одводити, то вони такі:

Список № 2

1. Варнеке [Б.В.] – Одеса.
2. Томсон [О.І.][18] – - " -
3. Браунер [О.О.][19] – - " -
4. Лисенко [Т.Д.][20] – - " -
5. Кордиш [Л.Й.] – Київ.
6. Воскобойников [М.М.][21] – Київ.
7. Тижненко [А.М.][22] – Київ.
8. Чаговець [В.Ю.] – - " -
9. Душечкін [О.І.] – - " -
10. Колкунов [В.В.][23] – - " -
11. Філіповський [О.К.] – - " -
12. Кронтовський [О.] – - " -

---

* Луценко І.Д.

[2]* Автором вилучено частину тексту документа про вибори до ВУАН М. Горького, А. Барбюса, О. Кобилянської, В. Стефаника.

13. Златогоров [С.І.][24] – Харків.
14. Рубашкін [В.Я.][25] – Харків.
15. Єгоров М.А.[26] – Харків.
16. Криштофович А.[М.][27] – - " -
17. Соболєв [Д.М.][28] – - " -
18. Фомін [П.І.][29] – - " -
19. Грдина [Я.І.][30] – Дніпропетровськ.
20. Забаровський [С.] – - " -
21. Реріх [К.Е.][31] – - " -
22. Дояренко [О.Г.] – Москва.
23. Лучицький [В.І.][32] – Ленінград.
24. Церетелі [Г.Ф.][33] – Тифліс.
25. Каган – Харків.

Одводи треба добре організувати, щоб вони носили принципіяльний характер або по лінії політичній, або ідеологічній, чи громадській, а також з боку відношення кандидата до українського культурного процесу. При одводах необхідно спиратися на факти, зокрема на факти з громадської та ідеологічної роботи кандидатів, даючи по можливости цитати із творів на зборах та в статтях до преси. Підкреслю[ємо] знов, що одводи мають носити тактовний характер.[...]*

В цілому рекомендаційні списки (по циклах)[2*] можуть бути і більше за 33[3*], але не набагато. Постанови зборів та матеріял з преси треба надсилати до Академії. Необхідно широко розгорнути кампанію в пресі, а також притягти до неї увагу широких робітничих мас і органів, що в перший етап кампанії було недостатньо. Кампанія рекомендацій буде тривати аж до першого липня, але найголовніші організації (вузи, секції наукових робітників, УТОРНІТСО тощо) повинні перевести це до сьомого червня, себто до початку роботи особливих комісій, що мають завданням одібрати кандидатів для Ради ВУАН. Необхідно звернути увагу на ті установи, що виставили небажаних кандидатів, або на ті місця, де були провали, щоб вони не повторились тепер.

Одночасно з цим буде проходити кампанія виборів до міських конференцій, а також виборів представників од цих конференцій до поширеного засідання Ради ВУАН. ЦК пропонує негайно надіслати фамілії кандидатів до Ради з відповідними характеристиками.

Роботу конференції, як і роботу всієї кампанії по перевиборах, необхідно розгортати ще далі, збільшуючи темп до першого липня ц[ього] р[оку]. Статті до преси слід проглядати в АПВ ОПК[4*].

За секретаря ЦК КП(б)У *Підпис*[5*]
Зав[ідуючий] АППВ ЦК *А. Хвиля*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2923, арк. 3-3 зв. Оригінал. Машинопис з правками А. Хвилі.

---

* Фразу, закреслену автором, не прочитано.
[2*] Підкреслено в документі.
[3*] Помилка в документі. Всього до списку внесено 34 кандидатури, які було рекомендовано підтримати.
[4*] Останнє речення дописане рукою А. Хвилі.
[5*] Підпис не прочитано.

№ 15*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ДОБІР КАНДИДАТУР НА РОЗШИРЕНЕ ЗАСІДАННЯ РАДИ ВУАН ТА РОЗПОДІЛ ВАКАНТНИХ КАФЕДР У АКАДЕМІЇ

27 травня 1929 р.
м. Харків

2. С л у х а л и:

Про затвердження кандидатур представників наукових установ до поширеного засідання Ради ВУАН (т. [Ю.І.] Озерський).

2. З а т в е р д и т и такі кандидатури:

Від Ін[ститу]ту педагогіки – проф. Попов О.[С.]
Від Інституту Шевченка – т. Пилипенко [С.В.]
" Ін[ститу]ту марксизму – т. Річицький [А.А.] [34]
" Асоціяції сходознавства – проф. Гладстерн [О.М.] [35]
" Ін[ститу]ту цукрової промисловости – Кухаренко [І.А.]
" УТОРНІТСО – проф. Мазуренко В.П.

Від харк[івських] наук[ових] установ затвердити такі кандидатури, висунуті обласним партійним комітетом:

проф. Слівицький [В.І.][36];
" Чепіга [Я.Ф.][37];
" Бойко [В.С.][38];
" Барабашов [М.П.][39];
тов. Соколянський [І.О.], Майєр [Л.М.][40], Коряк [В.Д.][41].

Від київських наукових установ затвердити: тов. Семка [С.М.][42], Миколенка [Н.М.][43], Сидоряка [С.Д.], проф. Іваницький[2*], [С.М.] проф. Крупського [О.І.][44]. Кандидатуру проф.[О.К.] Дорошкевича затвердити, повідомивши Київський ОПК, що ця кандидатура є на відповідальности ОПК і що комісія застерігає цю кандидатуру і [А.І.] Вовка. На випадок заміни мати на увазі кандидатуру письменника Мик[оли] Терещенка.

Від одеських наукових установ: тов. Внукова [Т.М.][45], проф. Музичку [А.В.][46]. Не погодитись з думкою Одеського ОПК про те, щоб третім представником був комуніст. Висунути кандидатуру проф. Балашова [М.] або Ніколаї [Б.Л.][47]. Доручити ОПК організувати присутність зазначених товаришів на поширеному засіданні Ради ВУАН, як партійних, так і позапартійних.

С л у х а л и:

Про розподіл вакансій нових академіків по циклах. (т. [Ю.І] Озерський).

3. Зважаючи на те, що в розпорядженні НКО є ще 3 незаміщених катедри, розподілити ці вакансії по циклах в такий спосіб:

1. Історичні науки – 4
2. Мова, література, красне письменство – 5
3. Фізично-математичні науки – 2
4. Хемичні [науки] – 3
5. Біолого-медичні [науки] – 3-2
6. Сільсько-господарські [науки] – 4-5
7. Геологія, географія – 3

---

* Див. док. № 7.
2* Так у документі.

8. Технічні науки – 4
9. Економічні науки – 2
10. Філософські науки – 3

Остаточну кількість по біолого-медичній та сільсько-госп[одарській] вертикалі установити після одержання відомостей про згоду проф. Любименка [В.М.] переїхати на Україну. В разі незгоди вакансію перенести на С[ільсько]-г[осподарський] цикл для проф. [О.А.] Янати.

Голова [Комісії] *[П.П.] Любченко*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр. 2923, арк.2-2 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 16

ЛИСТ ЗАВІДУЮЧОГО СЕКТОРОМ ПРЕСИ ЦК КП(б)У А. ТКАЧА ДО РЕДАКЦІЙ ХАРКІВСЬКИХ ГАЗЕТ ЩОДО УЗГОДЖЕННЯ З УПРНАУКОЮ МАТЕРІАЛІВ ПРО ВИБОРИ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН

27 травня 1929 р.
м. Харків

1. АППВ ЦК КП(б)У пропонує погоджувати весь матеріял щодо виборів до Академії, раніш ніж вміщувати в газеті, з головою Упрнауки тов. [Ю.І.] Озерським.

2. Просимо довести до відому всіх кореспондентів московської преси, що зв'язані з В[ашою] редакцією, про те, що поточна інформація про вибори буде передаватись виключно через РАТАУ.

Додатковий матеріял для своїх газет кореспонденти повинні діставати лише за погодженням з т. [Ю.І.] Озерським.

Зав[ідуючий] Сектору преси АППВ ЦК КП(б)У *[А.] Ткач*
Секретар *Підпис**

На документі в правому куті помітка: "Терміново", "Таємно".

ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 2923, арк. 21. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 17

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СКЛАДУ ОСОБЛИВИХ КОМІСІЙ ДЛЯ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ У ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

30 травня 1929 р.
м. Харків

Ухвалили:

1) Від харків[ських] наукових установ тт.Озерський [Ю.І.], Левік [А.], Річицький [А.А.], Мазуренко Ю.[П.], Сліпанський [А.М.], Майєр [Л.М.], Наумов [Д.], Коряк [В.Д], Соколянський [І.О.].

2) Від київ[ських] наукових установ: тт. Левицький [Л.М.], Камишан [О.М.][48], Сидоряк [С.Д.], Семко [С.М.], Орлов [Є.І].

3) Від дніпропетров[ських] наук[ових] установ – т. Шуб [Г.А.].

---

*Підпис не прочитано.

4) [Від] одеських науков[их] установ – тт. Внуков [Т.М.], Еллін[В.Л.]*[49].

5) Від АМСРР – т. Кйора [П.І][50] – НКО АМСРР.

6) Від УЦБ СНР – тт. Мінькевич [С.А.], Миколенко [Н.М.].

7) Доручити Харківському, Київському, Дніпропетровському, Одеському ОПК та обкому [партії] АМСРР подбати про те, аби зазначені товариші на червень місяць нікуди не були командировані чи відпущені до відпуску, а також, щоб вони не пізніш 5 червня були відряджені до Київа для роботи в особливих комісіях.

Секретар ЦК КП(б)У *[П.П.] Любченко*

ЦДАГО України, ф. 1, оп.7, спр. 118, арк. 44-45. Оригінал. Машинопис.

№ 18

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ СОЮЗУ РСР З ПРИВОДУ ДЕСЯТИРІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК[2]*

31 травня 1929 р.
Москва, Кремль

Заслушав доклады Народного комиссара просвещения УССР т.[Н.А.] Скрыпника и Президента Всеукраинской Академии наук – т. [Д.К.] Заболотного о деятельности Всеукраинской Академии наук и предстоящем 10-летнем юбилее ее, Совет Народных Комиссаров Союза ССР отмечает большую работу, проведенную Украинской Социалистической Советской Республикой в деле развития украинской советской национальной культуры и, в частности, украинской научной мысли.

Лишь пролетарская революция принесла действительное освобождение украинскому народу. Образование самостоятельной Украинской Советской Социалистической Республики и ее братское объединение с другими советскими социалистическими республиками создали твердую базу для окончательной ликвидации всего наследия дореволюционного угнетения украинского народа и для его свободного и всестороннего развития.

В великое дело хозяйственного, политического и культурного социалистического строительства научные силы УССР во главе с Всеукраинской Академией наук уже вносят свой вклад и в дальнейшем призваны совершить еще большую научно-исследовательскую работу в целях социалистического переустройства страны.

Совет Народных Комиссаров Союза ССР п о с т а н о в л я е т:

1. Отметить крупное значение Всеукраинской Академии наук для культурно-национального развития украинского народа и для всего СССР.

2. Делегировать представителя СНК Союза ССР для участия в праздновании юбилея Всеукраинской Академии наук.

3. Предложить всем центральным учреждениям Союза ССР оказывать всемерное содействие Всеукраинской Академии наук.

4. Для укрепления материальной базы Всеукраинской Академии наук

---

* Мається на увазі В.Л. Єлин.

[2]* Заголовок документа.

отпустить из общественных средств 700 000 рублей, в том числе 200 000 рублей в текущем году, а остальную сумму в 1929-1930 году.

Председатель Совета Народных Комиссаров Союза ССР *А. И. Рыков*
Управделами Совета Народных Комиссаров Союза ССР и Совета труда и обороны *Н. Горбунов*
Секретарь Совета Народных Комиссаров Союза ССР *И. Мирошников*

Верно: Заверено печатью Совета Народных Комиссаров Союза ССР.
Резолюції на документі:
1. "Оголосити в [бюлетені]. Я.[П.] Ряппо. 6.06.[1929 р.]".
2. "Копію передано т. Лебединському. 10.06.[19]29 р. К.Й.Коник".

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5924, арк.44-45. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 19

ПРОТОКОЛ ПЛЕНУМУ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ МАРКСИЗМУ-ЛЕНІНІЗМУ ПРО ДОБІР КАНДИДАТІВ У ДІЙСНІ ЧЛЕНИ ВУАН

*[Не пізніше 1 червня 1929 р.]**
м. Харків

П р и с у т н і: професори, аспіранти й наукові співробітники.
Г о л о в у є – тов. [Г.М.] Хименко[51].
С л у х а л и:
[пропозицію тов. І.П. Вікула] – рекомендувати на членів ВУАН: [М.І.] Яворського, [В.М.] Ігнатовського, [П.Г.] Тичину, [Янка] Купалу, [В.П.] Затонського, [Г.М.] Кржижановського, [О.Г.] Шліхтера, [М.О.] Скрипника, [С.Ю.] Семковського та [В.О.] Юринця. Одвести, як представників ідеалістичних, реакційних течій і тенденцій в науці і як людей, що не відповідають тим вимогам, які ставить до наук[ових] робітників соц[іялістичне] будівництво, таких осіб: [О.І.] Томсон, [Б.В.] Варнеке, [Г.Ф.] Церетелі, [Л.Й.] Кордиш,[О.Я.] Орлов, [О.М.] Щукарєв[52], [С.І.] Златогоров, [О.] Кронтовський, [В.Я.] Рубашкін, [А.М.] Тижненко, [В.Ю.] Чаговець, [О.О.] Браунер, [О.Г.] Дояренко, [М.А.] Єгоров, [В.В.]Колкунов, [О.К.] Філіповський, [О.І.] Душечкін, [А.М.] Криштофович, [Д.М.] Соболєв, [В.І.] Лучицький, [С.] Забаровський, [Я.І.] Грдина, [К.Е.] Реріх, [П.І.] Фомін.
У х в а л и л и:
Пропозицію тов. [І.П.] Вікула прийняти.

Голова *[Г.М.] Хименко*
Секретар Українс[ького] інституту марксизму[2]*

Помітка на документі: "Тов. [...][3]* 01.06.1929 р." та "Упрнаука 05.06.1929 р."

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.5924, арк.23.Оригінал. Машинопис.

---

* Дату встановлено за резолюцією на документі.
[2]* Підпис відсутній.
[3]* Прізвище не прочитано.

№ 20*

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА КОЛЕГІЇ НКО УСРР ПРО ПЕРЕТВОРЕННЯ КАФЕДРИ ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА ІНСТИТУТ ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

10 червня 1929 р.
м. Харків

В зміну постанови Колегії з 22 травня 1929 р. (протокол № 21, §1) перетворити з 1929-[19]30 р. Катедру єврейської культури при ВУАН[53] на Інститут єврейської культури[54].

Заступник Наркома освіти *[А.Т.] Приходько*
Секретар Колегії *[Є.М.] Марковський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.18, арк.1.Оригінал. Машинопис.

№ 21

ТЕЛЕГРАМА ВУАН УПРАВЛІННЮ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР ПРО ОБРАННЯ 34 ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

1 липня 1929 р.

Історичну працю дообрання нових тридцяти чотирьох академіків блискуче довершено за спільним пляном НКО та Академії. Обрані [В.М.] Ігнатовський, [М.Є.] Слабченко, [Д.І.] Яворницький, [М.І.] Яворський, [М.С.] Возняк, [Ф.М.] Колесса, [Янка] Купала, [П.Г.] Тичина, [В.Г.] Щурат, [О.Г.] Голь[д]ман, [М.П.] Кравчук, [В.П.] Затонський, [Є.І.] Орлов, [О.В.] Палладін, [В.М.] Любименко, [Д.К.] Третьяков, [М.Г.] Холодний, [О.О.] Богомолець, [М.І.] Вавилов, [О.В.] Леонтович, [А.О.] Сапєгін,[О.Н.] Соколовський, [Є.В.] Оппоков, [В.В.] Різниченко, [С.Л.] Рудницький, [О.М.] Динник, [Є.О.] Патон, [Г.Ф.] Проскура, [М.М.]. Федоров, [Г.М.] Кржижановський, [О.Г.] Шліхтер, [С.Ю.] Семковський, [М.О.] Скрипник, [В.О.] Оринець[2*]. Всі видатні наукові фахівці та випробувані діячі на полі української радянської культури, соціялістичного будівництва.

Президент *[Д.К.] Заболотний*
Неодмінний секретар *[О.В.] Корчак-Чепурківський*

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 5924, арк. 74. Оригінал. Телеграфна стрічка.

№ 22[3*]

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(Б)У ПРО ЛІКВІДАЦІЮ КАФЕДРИ ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ВУАН

26 серпня 1929 р.
м. Харків

а) Вважати за доцільне Комісію[4*] зліквідувати.

б) Обслуговування загальних наукових установ покласти на Інститут

---

* Див. док. № 22.
[2*] Так у документі. Потрібно: "В. О. Юринець".
[3*] Див. док. № 20.
[4*] Так у документі. Потрібно: "Катедра".

єврейської культури з тим, аби відповідні роботи Ін[ститу]ту в цій галузі було опубліковано на українській мові.

Секретар ЦК КП(б)У *[П.П.] Постишев*

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр.119, арк.15. Оригінал. Машинопис.

№ 23

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО СКЛИКАННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЮ АКАДЕМІЄЮ НАУК КОНФЕРЕНЦІЇ УСТАНОВ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРАЦЮ*

10 вересня 1929 р.
м. Харків

Склик конференції вважати за доцільний. Доручити АППВ ЦК, НКОсу, НКЗему та Сельвідділу ЦК проробити порядок денний та програму роботи конференції.

Для керівництва роботою конференції виділити парткомісію в складі тт. Скрипника [М.О.], Шліхтера [О.Г.], Затонського[В.П.], Демченка [М.М.], Сірка, Левіка [Р.С.].

Секретар ЦК КП(б)У *[Є.] Медведів*

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр. 119, арк.26. Оригінал. Машинопис.

№ 24

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

17 жовтня 1929 р.

п.3. На запит Президії ВУАН про розподіл між Відділами установ, що перебувають при Раді Академії, ухвалено висловитися так:

а) щодо ВУАК – бажано було б виділити його на окремий бюджет, про що підіймав питання за час його ревізії ще й голова Упрнауки Ю.І. Озерський, а підносив відповідне клопотання перед Президією Академії й сам ВУАК. Коли ж цього чомусь зробити було неможливо, то приєднати його до І Відділу, лише з тою умовою, щоб таке приєднання не відбилося негативно на бюджеті ані Відділу, ані ВУАК.

б) Музей етнографії приєднати до І Відділу з такою ж умовою.

в) Краєзнавчу комісію, Кабінет антропології, Комісію підвищення врожайности й Дніпрельстану приєднати до ІІ Відділу, а УКОПС до ІІІ Відділу. Щодо Інституту наукової мови, то Відділ висловив думку, що цей Інститут було б найкраще виділити зовсім у самостійну установу з окремим бюджетом. Оригінал за належними підписами.

Підпис[2]*

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, Інститут рукопису (далі НБУВ, ІР,), ф.10, спр.1501, арк.1. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2]* Підпис не прочитано.

№ 25*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО СКЛАД ПРЕЗИДІЇ ТА СТВОРЕННЯ ПАРТІЙНОЇ ФРАКЦІЇ КП(б)У У ВУАН

2 листопада 1929 р.
м. Харків

а) Наметить следующий состав Президиума Академии:

1. Заболотный [Д.К.] – Президент.
2. Воблый [К.Г.] – Вице-президент.
3. Шлихтер [А.Г.] – Вице-президент.
4. Корчак-Чепурковский [А.В.] – Секретарь.

Кандидатуру Воблого [К.Г.] выдвинуть условно в зависимости от его позиции при обсуждении вопроса о СВУ.

Поручить т. Скрыпнику [Н.А.] провести переговоры с Грушевским [М.С.] о вхождении его членом Президиума Академии. В случае его отказа – членом Президиума выдвинуть т. Яворского [М.И.].

б) Утвердить Бюро фракции[2*] Академии в составе тт. Скрыпника [Н.А.] (секретарь), Затонского [В.П.], Шлихтера [А.Г.].

в) Считать работу комиссии Политбюро законченной[3*].

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 7, арк. 93. Рукописна копія.

№ 26

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА УПОВНОВАЖЕНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ Г. ШУБА ДО УПРНАУКИ НКО УСРР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРИ НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ КАФЕДРІ ГЕОЛОГІЇ СЕКЦІЇ ГЕОЛОГІЧНИХ РОЗВІДОК

20 листопада 1929 р.

За постановою Науково-дослідчої катедри геології про організацію при Катедрі секції розвідок під керуванням проф. Гімельфарба А.Я. вважаю це цілком за підставне, бо давно назрілу потребу у цьому здійснити стало можливим з запрошенням до Гірничого інституту професора Гімельфарба [А.Я.] для завідування Кабінетом геологічних розвідок.

Підтримуючи прохання зав[ідуючого] Н[ауково]-дослідчою катедрою геології проф. Лебедєва М.О. і надсилаючи curriculum vitae[4*] проф. Гімельфарба А.Я. та його наукові праці, прошу організувати при згаданій Катедрі секцію розвідок, про затвердження проф. Гімельфарба А.Я. дійсним членом Катедри та керівником нової секції.

Уповноважений Упрнауки *Г. Шуб*

Помітка на документі: "Відкриття нових секцій робиться за відповідною постановою РНК. Кошторисом цього року такі секції не передбачаються. 27.11.29. Л.К.[5*]"

ЦДАВО України, ф.166, оп. 9, спр. 375, арк.81-а. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 87

[2*] Мається на увазі партійна фракція.

[3*] "Комісія Політбюро ЦК КП(б)У в справах ВУАН". Див.док. № 5, п.6; 7; 15.

[4*] Життєпис (лат.).

[5*] Прізвище не встановлено.

№ 27

ЛИСТ АКАД. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО ДО ПРЕЗИДІЇ УПРНАУКИ З ПРОХАННЯМ ПРИСКОРИТИ ВІДКРИТТЯ ІНСТИТУТУ ПЕРВІСНОЇ КУЛЬТУРИ І НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

*[Не пізніше 27 листопада 1929 р.]**

Справа Інституту первісної культури і народньої творчости (чи як би там його хотіли назвати) в першій половині року пішла була дуже надійно і була зовсім близька [до] реалізації. Ще в липні с[ього] р[оку] Микола Олексійович[2]* запевняв мене своїм листом, що як не з 1 жовтня, то з 1 січня Інститут неодмінно увійде в життя. Але восени справа ся знову попала в стан анабіозу, і знову сей, <u>четвертий уже, рік</u>[3]* грозить пропасти майже без користи для сеї справи –з великою шкодою для української науки та національного життя і з великим жалем для мене персонально, бо бачу, що всі мої представлення не викликають належної уваги і наукова аргументація моя лунає даремно. Тим часом, справа дозріла вповні. В складі чотирьох відділів Інститут може бути відчинений і зараз: єсть для них повний контингент членів – співробітників і технічних робітників, єсть молодняк для аспірантури, єсть тимчасове приміщення і всі потенції роботи. Подорож моєї доньки за кордон я хотів би використати для придбання літератури.

Я дуже прошу Президію вжити всіх заходів, щоб довести до повного оформлення справу Інституту протягом нинішньої зими і виклопотати тимчасові асігнування на весну для впровадження його в рух.

Академік *М. Грушевський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр. 375, арк.117. Автограф.

№ 28

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО УТВОРЕННЯ КОМІСІЇ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ, ПІДГОТОВКОЮ ТА ПРАВИЛЬНИМ ВИКОРИСТАННЯМ КОМУНІСТІВ – НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ[4]*

1 грудня 1929 р.
м. Харків

Для керівництва науковими установами, підготовкою та правильним використанням комуністів-наукових робітників утворити комісію в складі тт.:

1. Хвиля [А.А.] (голова, з заміною т. [Р.С.] Левіком).
2. Озерський [Ю.І.] (Упрнаука).
3. Мінкевич [С.А.] (Секція наук[ових] робітників).
4. Качинський [В.М.] (НКЗем).
5. Канторович [С.І.] (НКЗдоров'я).
6. Гірчак [Є.Ф.] (ХОПК).
7. Маслов [О.М.] (ВРНГ).
8. Хименко [Г.М.] (УІМЛ).

---

* Дату встановлено за діловодними помітками на документі.
[2]* М. О. Скрипник.
[3]* Підкреслено в документі.
[4]* Заголовок документа.

9. Світнєв (Оргрозпод[ільник] ЦК).
10. Кузьменко [В.Д.] (АППВ ЦК).
11. Ректор ХТІ.
12. Ректор ХСГІ.
13. Ректор ХІНГ.

Доручити комісії взяти на персональний облік комуністів-наукових робітників і переглянути існуючі навантаження з метою найбільш правильного використання за фахом та усунення сполучень, що перешкоджають науковій роботі.

При розподілі комуністів, що закінчили аспірантуру місцевих вузів та науково-дослідчих інститутів, направляти їх на наукову роботу за фахом, обмежуючи навантаження можливістю дальшої роботи по піднесенню наукової кваліфікації.

Секретар ЦК КП(б)У*

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр.119, арк.132.Копія. Машинопис.

№ 29

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІСІЇ ІСТОРІЇ ПОЛУДНЕВОЇ УКРАЇНИ (СТЕПУ І ЧОРНОМОРСЬКОГО ПОБЕРЕЖЖЯ) ЗА ПЕРІОД ЇЇ ІСНУВАННЯ[2]*

7 грудня 1929 р.

Засновано Комісію 1925 р., першого штатного співробітника дістала вона 1926 р. Закрито Комісію в грудні 1929 р.

Своїм завданням ставила Комісія синтезування історичного досліду території Степової України і Чорноморського побережжя. Досі ми мали тут кілька науково-дослідчих сегментів, слабо зв'язаних між собою і розділених великими прогалинами, так що територія ця, як цілість, виступає неясно, так само й її економичне й культурне районування, палеоетнічний дослід, дослід античної і середньовічної колонізації, пізнішої історії козакування і Січі і історія новітнього заселення були тими непов'язаними сегментами. В нинішніх умовах спеціяльну увагу звернули на себе Донецький басейн, територія Дніпрельстану (Порогів, Великого Лугу, Криму, Кавказького побережжя і території над Прутом і Дунаєм). В напрямі заповнення прогалин між цими дослідами, а перед усім розбудження уваги і праці над ними, і пішла робота Комісії. Як виразніші прогалини наукового досліду висувались такі проблеми: пре[д]історія степу, історія слов'янського розселення (опірні міські пункти і степові останки, симбіоз слов'янської колонізації з кочовими ордами і іншими іноплемінними елементами), колонізаційні лінії і шляхи, культурні впливи і течії серед кочовиків; далі – економичний і культурний зріст важніших міських [пунктів] у нових часах, розквіт у них українського життя й рев[олюційного] руху і т.д.

Працю вела Комісія весь час під головуванням акад. М.С. Грушевського. Штатним науковим співробітником з 1926 р. до 10 січня 1929 р. був В.Д. Юркевич[55]. З січня 1929 і до січня1930 р. виконував обов'язки штатного співробітника Т.М. Гавриленко як секретар Комісії. Обов'язки керівничого в перших роках виконував М.М. Ткаченко, а з жовтня 1929 р. – А.С. Синявський,

* Підпис відсутній.
[2]* Заголовок документа.

проф[есор] Київського інституту нар[одньої]освіти. Нештатними співробітниками були Бракер Н.А.(Зінов'ївськ) і Рябінін-Скляревський О.О. (Одеса), члени Комісії Варнеке Б.В.; Загоровський Є.О.[56], Кравцов Д.О.; Петрунь Ф.О.[57]; Полонська-Василенко Н.Д.[58]; Шамрай С.В.[59].

Діяльність Комісії йшла по трьох лініях – дослідній, екскурсійній та видавничій. Уже на 1926 р. намічався збірник "Степова Україна"*[60] на зразок територіяльних збірників, присвячених Київу й Чернігову. Протягом 1928 р. Комісія зібрала багато праць про колонізаційні, економичні, культурні й політичні процеси, що розвивались на сій території та їх зв'язку з історією українського життя. Але в деяких питаннях співробітники запізнились, а з другої сторони – знайшли різні технічні труднощі як брак паперу і цинку для ілюстрації, тому друкарня і досі не приступала до набору зданих уже рукописів. Особливу увагу звернено було на Дніпрельстан, Донбас і Азовське помор'я. Уже тоді передбачалося, що значну частину матеріялу доведеться перенести до інших видань, бо розміри тому обмежені.

В справі екскурсійній з 1926-1927 року висунулось на перший плян обслідування Дніпрельстану в зв'язку з початком робіт на Кічкасі. В серпні-вересні 1927 р., в грудні-січні 1927-[19]28р[р.], в липні 1929 р. відбуто низку колективних екскурсій за спеціяльно виробленою докладною інструкцією й анкетами в районі Дніпрельстану і колишніх Вольностей війська запорозького (про екскурсійну роботу на терені Полудневої України див. мої звідомлення в "Україні" за 1927 [р.], кн. 6, 1928 [р.], кн. 6, 1929 [р.], вересень, грудень). Обслідовано народню пам'ять про Запоріжжя, економічні і соціяльні зміни після ліквідації Січі. Особливу увагу звернено на інтересні соціяльні явища, які виникали в тутешніх колонізаційних і господарських умовах. В результаті екскурсій Комісія має велику папку і кількадесят фотографічних знімків з особливо пам'ятних історичних місцевостей.

Індивідуальні заняття співробітників Комісії: В.Д. Юркевич працював над питанням колонізаційного руху української людности до степів Донеччини і Дотупни. Т.М. Гавриленко керував екскурсійним обслуговуванням Дніпрельстану, Запоріжжя, обробляв зібраний на екскурсіях матеріял, працював над виданням збірника "Полуднева Україна". Науково-дослідча робота його над економичними і соціяльними пережитками Запоріжжя і взагалі Степової України. А.С. Синявський – керівничий над працями Комісії, надрукував кілька статей в газетах і журналах про Дніпрельстан, про культурне і громадське життя Степової України. О.[О.] Рябінін-Скляревський працював головно над революційним українським рухом Полудневої України і над Задунайською Січчю. Н.[А.] Бракер публікувала спогади про революційних українських діячів Полудневої України.

5-річний плян був запроєктований такий: після видання збірника "Полудневої України" Комісія продовжуватиме свою діяльність у вищезазначеному напрямі, містячи розвідки в академічних виданнях, середня видатність 12 аркушів друку щороку. Мало продовжуватись також і екскурсійне обслідування Дніпрельстану та долішнього Дніпра.

Видавнича діяльність Комісії за час її існування: роботи, які були зроблені раніш, але зреалізувались після закриття Комісії, виявилися у випуску великого збірника "Полуднева Україна" на 41 аркуш друку та 6 публікацій різних статей, розвідок і приміток по академічних виданнях.

[М.С. Грушевський][2]

НБУВ, ІР, ф.10, спр. 4001, арк.1-2. Автограф.

---

* Так у документі. Потрібно: "Полуднева Україна".

[2]* Автора встановлено за змістом документа та почерком.

№ 30

ІЗ ДОПОВІДНОЇ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОЇ ПЛАНОВОЇ КОМІСІЇ УСРР РАДІ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НОВИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ У 1929-1930 РОЦІ

*[Не пізніше 23 грудня 1929 р.]**
м. Харків

За розпорядженням заст[упника] голови РНК тов. [О.К.] Сербиченка Укрдержпляну було доручено обговорити разом з представниками заінтересованих відомств питання про організацію н[ауково]-д[ослідчих] інститутів та, ув'язавши його із загальним пляном розвитку народнього господарства, подати до РНК остаточний список н[ауково]-д[ослідчих] інститутів. На виконання цього доручення Укрдержплян подає на розгляд РНК цю доповідну записку.

В зв'язку із завданням, що їх висуває п'ятирічний плян народньо-господарчого та культурного будівництва, науково-дослідча робота на Україні за останні роки широко розвинулася та значно виросла мережа н[ауково]-д[ослідчих] інститутів. На початок 1929-[19]30 рр. мережа н[ауково-д[ослідчих] інститутів УСРР складається із 59 інститутів, які перебувають у віданні різних відомств. За окремими галузями та відомчою приналежністю ці інститути розподіляються так:

В галузі промисловости працює 10 н[ауково]-д[ослідчих] інститутів (у віданні НТУ ВРНГ УСРР):

Сільського господарства	– 3	(у віданні НКЗему).
Освіти (теорет[ичні] науки)	– 16	(у віданні Упрнауки).
Охорони здоров'я	– 29	(у віданні НКЗдоров'я).
Праці	– 1	(у віданні НКПраці).

В 1929-[19]30 р[р.] окремі відомства запроєктували організувати 20 нових н[ауково]-д[ослідчих] інститутів, крім цього, ВРНГ СРСР має відкрити на Україні 6 філій центральних н[ауково]-д[ослідчих] інститутів (НТУ ВРНГ СРСР).

Н[ауково]-д[ослідчі] інститути, що їх окремі відомства намітили організувати в 1929-[19]30 рр. по окремих спеціяльностях та по відомствах розподіляються так:

НКОсвіти (Упрнауки)

1.	Н[ауково]-д[ослідчий] ін[ститут] хемії	Харків	[Статут] Затверджений постан[овою] РНК від 10 вересня.
2.	-"- сходознавства	Харків	-"-
3.	-"- єврейської культури	Київ	-"-
4.	-"- грунтознавства	Харків	Статут не затвердж[ений] РНК (Засновується на базі Н[ауково]-д[ослідчої] катедри грунтознавства).

Керівничий справами *Ларіонов*

Помітка на документі: "Срочно в СНК. 23.12.[1929 р.]".

ЦДАВО України, ф.337, оп.1, спр.8380, арк.12 .Засвідчена копія. Машинопис.

* Дату встановлено за поміткою на документі.

№31*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ

23 грудня 1929 р.
м. Харків

П о с т а н о в и л и:

4) Щоб уникнути паралелізму в роботі утворених науково-дослідчих інститутів, що мають за свої завдання переводити економічні дослідження, визнати за потрібне, щоб ці інститути працювали за погодженими з Держпляном УСРР плянами.

5) Маючи на увазі, що в зв'язку з потребою консолідації наукових сил, що працюють у відповідних галузях науково-дослідчої роботи, деякі науково-дослідчі катедри НКОсвіти, що мають завданням також і підготовку наукових кадрів, – доручити НКОсвіти, ВРНГ та НКЗемсправ УСРР розробити питання про підготовку відомчими інститутами цих кадрів і ті організаційні форми, що мають забезпечити в цій роботі вплив НКОсвіти УСРР.

6) Відзначаючи, що відсутність п'ятирічного пляну науково-дослідчих робіт гальмує роботу щодо раціоналізації мережі науково-дослідчих установ і наданню їх діяльности належного напряму відповідно до загального народньогосподарського пляну, доручити НКОсвіти УСРР протягом трьох місяців розробити п'ятирічний плян розвитку науково-дослідчої роботи й подати його через Укрдержплян до РНК УСРР.

7) Зважаючи на те, що відсутність повних даних про роботу існуючих науково-дослідчих інститутів заважає пляновому використанню наслідків роботи в поточний період реконструкції народнього господарства, запропонувати керівникам наркоматів, у віданні яких є інститути, негайно перевірити роботу інститутів і скласти пропозиції в напрямкові повнішого використання інститутів для потреб виконання плянових завдань, зазначених в контрольних числах та п'ятирічному пляні розвитку народнього господарства.

Секретар РНК УСРР [*М.І.*] *Яворський*

ЦДАВО України, ф. 337, оп. 1, спр. 9516, арк. 1-1зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 32[2]*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ РОЗПОРЯДЧОГО ЗАСІДАННЯ УПРНАУКИ ПРО АСИГНУВАННЯ КОШТІВ НА ПРОВЕДЕННЯ ПІДГОТОВЧОЇ РОБОТИ ДО ЮВІЛЕЮ ВУАН[3]*

24 грудня 1929 р.
м. Харків

У х в а л и л и: В зв'язку з тим, що для проведення підготовчої роботи до ювілею 10-річчя ВУАН необхідно до 5000 крб., вважати за необхідне виділити

---

* Див. док. №№ 36, 37.
[2]* Див. док. №№ 5,7.
[3]* Заголовок документа.

ці 5 000 крб. з видавничих сум з тим, щоб коли будуть дані на ювілей спеціяльні асигнування, ці гроші повернути. Просити в цій справі затвердження та відповідного розпорядження заступника НКО тов. [А.Т.] Приходька.

Завідуючий Упрнаукою *Ю. Озерський*
Секретар *[Т.] Зикеїв*

ЦДАВО України, ф.166, оп. 8, спр. 422, арк. 42. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 33*

ЛИСТ КОМІСІЇ ДЛЯ ВИУЧУВАННЯ ПРОДУКЦІЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРИ ВУАН ДО ПРЕЗИДІЇ УКРДЕРЖПЛАНУ ПРО НАРАДУ З ПРОБЛЕМ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ

28 грудня 1929 р.

Грудня 8-9 відбулася (за попереднім погодженням з Укрдержпляном) поширена нарада УКОПС та Комісії виучування народн[ього] господарства при ВУАН[61] (з найближчою участю Київської краєвої с[ільсько]-г[осподарської] досвідної станції)[62] в справі "Проблеми Правобережжя". В нараді взяли участь представники Укрдержпляну О.Г. Чередник[63], представники Київського, Гуманського[2*], Проскурівського та Могилів-Под[ільського] окрплянів, численні представники науково-дослідчих інститутів та державно-господарських установ.

Після вступного слова акад. Л.М. Яснопольського та інформації О.Г. Чередника нарада заслухала доповіді [...][3*].

Всі зачитані доповіді мали на меті тільки висунути ті основні питання, що вони потребують дальшої проробки в зв'язку з "Проблемою Правобережжя". Крім того, 9 грудня відбулося (за постановою наради) окреме засідання президії УКОПС з представниками Укрдержпляну та окрплянів в організаційних справах щодо "Проблеми Правобережжя".

Протокол цього останнього засідання (до цього додається)[4*] зазначає, які саме теми, відповідно до програми Комісії Правобережжя при Укрдержпляні[64] та висунутих на нараді питань, могли б розробляти УКОПС з її секціями (16), Комісія нар[одного] господ[арства] при ВУАН, Київська краєва досл[ідча] станція та інші, зв'язані з УКОПС наук[ово]-досл[ідчі] установи, а також – яких організаційних форм могло б набрати співробітництво зазначених установ, об'єднаних УКОПС, з Комісією Правобережжя при Укрдержпляні.

УКОПС просить Президію Укрдержпляну ознайомитися з усіма матеріялами, що їх до цього додається, й повідомити УКОПС, чи бажано було б Укрдержпляну використати сили УКОПС і об'єднаних з нею установ для розроблення "Проблеми Правобережжя" і, коли це бажано, повідомити про заходи, яких має вжити УКОПС для того, щоб якнайскоріше розпочати роботу.

Щодо кошторису, що складено з боку комісій Укрдержпляну, то оскільки цей кошторис є орієнтовний і попередній для одного року, Президія УКОПС вважає за потрібне його переглянути в бік деякого збільшення асигнувань на конче потрібні дослідження та навіть невеликі експедиції.

---

* Див. док. № 48.
[2]* Тут: Уманського.
[3]* Знято перелік доповідей. Див. "Додатки".
[4]* Названий документ відсутній.

Усю роботу УКОПС передбачає перевести протягом півтора року, але низку найважливіших проблем передбачає висунути як першорядні й закінчити попередню розробку їх до осени.

Голова УКОПС акад. *Л.М. Яснопольський*
Керівник проф. *А.І. Ярошевич*

Помітка внизу документа: "Додаток:
1) протокол наради 8-9 грудня,
2) протокол засідання 9 грудня,
3) тези доповіді проф.[А.І.] Ярошевича,
4) тези доповіді [Є.Д.] Сташевського[65],
5) тези доповіді проф. [О.К.] Филиповського,
6) тези доповіді проф. [Г.О.] Кривченка".

Резолюція на документі: "Негайно до т. [О.Г.] Чередника. Термін великий. Треба роботу скінчити за 6-9 місяців. Орієнтація на 6 міс[яців]. На підставі нашої з Вами розмови прошу подати до През[ідії] Держпляну практичні міркування, погодивши з т. [Б.М.] Маньківським"[66]. 9 січня 1930 р.[Я.М.] Дудник[67].

ЦДАВО України, ф.337, оп. 1, спр. 8049, арк. 1-1 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 34

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ В ПРЕСІ КАМПАНІЇ ПРОТИ АКАДЕМІКІВ ВУАН К. Й. СТУДИНСЬКОГО, В. Г. ЩУРАТА ТА Ф. М. КОЛЕССИ

3 січня 1930 р.
м. Харків

Дать директиву советофильской прессе в Польше провести соответствующую кампанию против академиков [К.И.] Студинского, [Ф.М.] Колессы , [В.Г.] Щурата, не протестовавших перед общественным мнением на условия, поставленные им польским правительством при поездке их на Украину[68].

Секретарь ЦК КП(б)У*

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.7, арк. 109. Рукописна копія.

№ 35

ЛИСТ АКАД. В. І. ЛИПСЬКОГО ДО АКАД. О. В. ФОМІНА ПРО ПЕРЕВЕЗЕННЯ НАУКОВОГО МАЙНА З ВУАН ДО ОДЕСИ

17 січня 1930 р.

Дорогой Александр Васильевич!

Я только что вернулся из Харькова, где успешно провел ряд дел (в том числе присоединение дачи Маразли), застал Ваше письмо, на которое сейчас отвечу. А пока начну с поздравления с прошедшими праздниками и всякими пожеланиями; [Ю.И.] Озерский ушел. Я получил от Наркомпроса разрешение забрать все наукове майно из ВУАН и перевезти в Одессу. Пожалуйста, сообщите это Президии. Это избавит от хлопот и Президию, и Вас (ибо, конечно, Вам было бы неприятно забирать чужое майно).

* Підпис відсутній.

Президия, если не получила, то получит на днях это уведомление. Там сказано, чтобы майно это продержать в комнате № 2 до тех пор, пока я здесь закончу ремонт. Но на самом деле я заберу в скором времени. Я хочу указать еще на то, что в комнате № 11(где я жил) остается стол, где остались мои вещи (письма, бумаги и проч[ее]). Пусть этого стола пока не трогают. Посылаю Вам 2 папоротника; Polystichum – с плодами-спорами и Aspidinu sp, которых Вы за отсутствием спор не могли определить. Оба оставьте у себя, название последнего сообщите не откладывая.

Для [А.Н.] Окснера[69] посылаю его молоток и зубило. Собственно он не стоит этого (чтобы о нем заботиться), но представляется редкий случай переслать. У Вас остается моя книжка с рисунками папоротников. Просмотрите и понадписывайте правильное название. Посылаю наш Delectu Seminu...*

Будьте здоровы. Привет Вашим.

Александр Иванович[2]* пораскажет Вам про наш сад и пр[очее].

Ваш В[ладимир] Л[ипский]

НБУВ, Інститут архівознавства, (далі НБУВ, ІА), ф.10, оп.1, спр. 99, арк. 3-4. Автограф.

№ 36[3]*

ПЛАН НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР ЩОДО РЕОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ

*[23 січня 1930 р.][4]**
м. Харків

Основні завдання

В галузі керівництва науковою роботою у 1929-[19]30 році перед НКО стоять такі основні завдання:

а) Організація наукового дослідження і реконструкція мережі наукових установ відповідно до п'ятирічного пляну соціялістичного будівництва.

б) Організація вивчення продукційних ресурсів УСРР і раціональне використання для цього вивчення наукових сил України.

в) Зосередження уваги н[ауково]-д[ослідчих] установ у бік поглибленого вивчення проблем, зв'язаних з черговими практичними завданнями усіх ділянок народнього господарства.

г) Зосередження уваги наукового дослідження у бік поглибленого вивчення процесів хемізації народнього господарства і, зокрема проблем хемізації, зв'язаних з обороноздатністю країни.

д) Зосередження уваги наукового дослідження у бік вивчення проблем реконструктивного порядку [як] в сільському господарстві, так і в промисловости.

е) Керівництво культурно-революційним процесом в ділянці науковій і пляново-організаційне сприяння українській радянській культурі.

---

* Вираз повністю не прочитано.
[2]* Особу не встановлено.
[3]* Див. док. №№ 53, 57.
[4]* Взято дату засвідчення копії.

Реалізація цих завдань

1) Перевести реконструкцію мережі н[ауково]-д[ослідчих] установ шляхом злиття дрібних закладів та прискорення розгортання системи н[ауково]-д[ослідчих] інститутів.

2) Ув'язати наукову роботу установ Наркомосвіти з роботою наукових установ інших наркоматів та виробити форми цього керування.

3) Перевести облік та перевірку роботи наукових товариств на Україні як з боку економічного вивчення України, так з боку національно-культурного будівництва.

4) Пляновий перевод усієї наукової роботи, і зокрема наукових видань, на українську мову.

5) Поширення наукової роботи по лінії нацменшостей.

6) Поставлення взаємин між союзними республіканськими н[ауково]-д[ослідчими] установами і органами, що ними керують.

7) Поширити наукові зносини з закордоном і, зокрема, з Західньою Україною.

8) Розпочати в цьому році капітальне будівництво н[ауково]-д[ослідчих] інститутів.

9) Удосконалити систему висування кандидатів на наукову роботу зі складу педагогічного персоналу навчальних закладів Профосу, Соцвиху та інженерно-технічного складу підприємств.

10) Зв'язатись з зацікавленими наркоматами та господарчими органами, [ста]ти на шлях контрактації наукових робітників виключно для наукової роботи.

11) Провести облік загального складу наукових робітників усіх н[ауково]-д[ослідчих] установ НКО (дійсні члени, наукові співробітники, аспірантура).

12) Провести обслідування роботи всіх н[ауково]-д[ослідчих] установ.

13) Прискорити складання загального п'ятирічного пляну розвитку науки на Україні, ув'язавши його з науковою роботою н[ауково]-д[ослідчих] установ інших наркоматів.

Динаміка мережі

Концентрація та укрупнення мережі н[ауково]-д[ослідчих] установ

Назви установ	1926-[19]27 рр.	1927-[19]28 рр.	1928-[19]29 рр.	Передбачалося на [19]29-[19]30 рр.
ВУАН	1	1	1	1
Н[ауково]-д[ослідчі] інститути	10	13	16	34
Н[ауково]-д[ослідчі] катедри	90	88	84	4
Обсерваторії	6	6	6	6
Ботанічні сади	4	4	2	2
Дослідчі станції	-	3	5	5
Книжкова палата	1	1	1	1
Наукові бібліотеки	4	4	5	5
Музеї	18	17	19	16

Назви установ	1926-[19]27 рр.	1927-[19]28 рр.	1928-[19]29 рр.	Передбачалося на [19]29-[19]30 рр.
Заповідники	-	-	9	9
Комітет краєзнавства	1	1	1	1
Комітет охор[они] пам['яток] пр[ироди]	-	-	1	1
Комітет ох[орони] пам['яток] культ[ури]	-	-	1	1
Разом:	135	138	151	86

Всеукраїнська Академія наук

1) Перевести ВУАН на новий статут.

2) Провести вибори Президента ВУАН.

3) Відкрити три додаткових посади дійсних членів ВУАН та провести на них вибори.

4) Дальше наближення роботи ВУАН до актуальних потреб соціялістичного будівництва.

5) Організувати та провести ювілей 10-річчя ВУАН.

6) Організувати культшефство ВУАН над виробничими районами.

Н[ауково]-д[ослідчі] інститути

Провести таку реорганізацію н[ауково]-д[ослідчих] установ:

1. Індустріяльно-технічна вертикаль

1) Організувати Хемічний інститут в Харкові на базі н[ауково]-д[ослідчих] к[атедр]: а) неорганічної, органічної та фізичної хемії в Харкові; б) Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] хемії в Одесі з такими відділами: органічної хемії, неорганічної хемії, аналітичної хемії, електрохемії та військової хемії. Інститут організувати при НКО.

2) На базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] математики в Київі і Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] математики в Одесі відкрити філію Інституту математики в Одесі при НКО.

3) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру фізики в Харкові до Н[ауково]-д[ослідчого] інституту фізики в Одесі.

4) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру сіл[ьсько]-госп[одарської] механіки в Київі і Н[ауково]-д[ослідчу] секцію сіл[ьсько]-гос[подарського] машинобудівництва к[атедри] машинобудівництва в Харкові, секцію сіл[ьсько]-госп[одарського] машинобудівництва в Одесі до Н[ауково]-д[ослідчого] інституту сіл[ьсько]-госп[одарського] машинобудівництва ВРНГ.

5) Організувати при НКО Н[ауково]-д[ослідчий] Інститут теоретичної прикладної механіки в м. Дн[іпро]петровську на базі: Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] механічної технології в Харкові, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри прикладної механіки в Одесі, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] механічної технології в Київі, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри механіки в Дн[іпро]петровську.

6) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру інж[енерно]-будів[ельних] наук

в Харкові, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атедру] інж[енерн]о-буд[івельних] наук у Київі, Н[ауково]-д[ослідчу к[атед]ру ін[женерно]-буд[івельних] наук в Одесі до Н[ауково]-д[ослідчого] інституту спорудження.

7) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру технології мінеральних речовин у Харкові, секцію силікатів до Інституту силікатів ВРНГ та хемічну секцію до І[нститу]ту прикладної хемії ВРНГ.

8) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру хемічної технології орг[анічних] речовин в Харкові, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед] ру хемічної технології у Київі і Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру аналітичної хемії та заводського контролю у Київі до Інституту прикладної хемії ВРНГ.

9) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру металургії, металографії та гірництва в Дн[іпро]петровську до Інституту металів ВРНГ.

10) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру хемії в Київі акад. [В.О.] Плотникова та приєднати до К[ате]дри хемії акад.[В.О.] Плотникова при ВУАН.

11) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру теплотехніки у Київі, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атедру] теплотехніки у Харкові, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру електротехніки у Київі, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру електротехніки у Харкові та Н[ауково]-д[ослідчу] к[атедру] гідромеханіки і авіяції в Харкові до Н[ауково]-д[ослідчого] інституту енергетики ВРНГ.

II. Сільсько-господарська вертикаль

1) Організувати Аграрний інститут в мережі НКО, передавши його на загальне ідеологічне керівництво І[нститу]ту марксизму та ленінізму на базі Н[ауково]-д[ослід]чої к[атед]ри економіки сільського та лісового г[осподарст]ва в Харкові, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] економіки та організації сіл[ьського] господарства в Київі, секції тої ж К[атед]ри в Одесі та Н[ауково]-д[ослідчого] ін[ститу]ту економіки та організації сільського господарства НК З[ем]справ.

2) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру лісівництва до Інституту лісівництва НКЗ[ем]справ.

3) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру зоотехнії в Харкові, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру зоотехнії в Київі до І[нститу]ту зоотехнії НКЗ[ем]справ.

4) Передати відділ меліорації Харків[ської] філії І[нституту] водн[ого] г[осподарст]ва до І[нститут]у сіл[ьсько]-гос[подарської] меліорації НКЗ[ем]-справ.

5) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру ботаніки у Харкові, Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру рослинознавства і генетики в Одесі, н[ауково]-д[ослідчу] секцію ботаніки К[атед]ри біології в Дн[іпро]петровську, Н[ауково]-д[ослідчі] к[атед]ри рільництва в Харкові та рільництва в Київі до І[нститу]ту прикладної ботаніки НКО.

6) Організувати Н[ауково]-д[ослідчий] інститут грунтознавства в Харкові при НКО на базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри грунтознавства в Харкові, відділу Центральної агрохемічної ляборатoрії та Ляборатoрії грунтознавства при НКШляхів, н[ауково]-д[ослідчої] секції агрохемії Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри рільництва в Київі.

7) Організувати Н[ауково]-д[ослідчий] інститут ветеринарії при НК З[ем]-справ в Харкові на базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри нормальної та патологічної морфології у Харкові, клінічної ветеринарії у Харкові, епізоотії з бактеріологією у Харкові, птахівництва у Харкові.

8) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру біології сіл[ьсько]-госп[одарських] рослин акад. [Є.П.] Вотчала та передати до ВУАН до К[атед]ри біології сіл[ьсько]-госп[одарських] рослин акад. Є.П. Вотчала.

9) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атедру] природи сіль[ського] г[осподарст]ва та культури Поділля в Кам['янець]-Подільському, приєднавши н[ауково]-д[ослідчу] секцію геології до І[нститу]ту геології в Київі, н[ауково]-д[ослідчу] секцію прикладної зоології до І[нститу]ту зоології в Київі, н[ауково]-д[ослідчу] секцію прикладної ботаніки до І[нститу]ту прикладної ботаніки у Харкові, н[ауково]-д[ослідчу] секцію зоотехнії до І[нститу]ту зоотехнії НКЗ-[ем]справ, фітотехнічну секцію до І[нститу]ту прикладної ботаніки, зовсім ліквідувати секцію культури.

III. Соц[іяльно]-економічна вертикаль

1) Передати секцію промисловости Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри економіки в Харкові до І[нститу]ту промисловости ВРНГ.

2) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру прикладної економіки у Харкові, секцію її в Одесі до Н[ауково]-д[ослідчого] ін[ститу]ту економіки при Держпляні УСРР.

3) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру історії України в Київі та об'єднати її при ВУАН.

4) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру проблем сучасного права в Харкові та секцію її в Одесі та передати її до І[нститу]ту марксизму-ленінізму.

5) Організувати на базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри мовознавства в Харкові, н[ауково]-д[ослідчої] секції мови в Ніжині, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] мовознавства в Київі,Н[ауково]-д[ослідчого] ін[ститу]ту наукової мови ВУАН Всеукраїнський інститут мовознавства в Київі.

6) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру письменства у Харкові та приєднати її до І[нститу]ту Шевченка.

7) Ліквідувати н[ауково]-д[ослідчу] секцію письменства у Ніжині та приєднати її до Н[ауково]-д[ослідчої] філії І[нститу]ту Шевченка у Київі.

8) Ліквідувати філію Н[аукової-д[ослідчого] ін[ститу]ту євр[ейської] культури в Одесі.

9) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчуї к[атедру] мистецтвознавства в Київі та її секції в Харкові, приєднавши їх до відповідних музеїв.

10) Ліквідувати секцію літератури Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] мовознавства в Київі.

11) Ліквідувати секцію Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри історії культури в Одесі, приєднавши її до Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] історії укр[аїнської] культури в Харкові, додавши до неї історичну секцію Ніжинської к[атед]ри історії культури та секцію історії України Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри українознавства в Дн[іпро]петровську і на базі всього організувати у Харкові Ін[ститут] історії укра[їнської] культури ім. акад. [Д.І.] Багалія.

Секцію історії письменства і мови Дн[іпро]петровської к[атед]ри українознавства приєднати до І[нститу]ту мовознавства у Київі, секцію історії рев[олюційних] рухів –до І[нститу]ту марксизму.

12) Організувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атедру] фінансознавства при Харків[ському] і[нститу]ті нар[одного] г[осподарст]ва.

13) Організувати Н[ауково]-д[ослідчий] інститут матеріяльної культури НКО на базі н[ауково]-д[ослідчої] секції археології харків[ської] К[атед]ри географії та антропології, н[аукової-д[ослідчої] секції антропології тої ж К[атед]ри, н[ауково]-д[ослідчої] секції етнографії К[атедри] історії укр[аїнської] культури, Археологічного музею, бібліотеки відділу археології та мистецтва, секції античної культури Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] європейської культури і Н[ауково]-д[ослідчої] к[атедри] історії культури в Ніжині.

14) Ліквідувати Науково-д[ослідчу] к[атедру] історії європейської культури у Харкові та передати частину складу наукових робітників до Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри матеріяльної культури*, а решту до І[нституту]ту марксизму-ленінізму.

15) Ліквідувати секцію сходознавства при ІНГоспові в Одесі і передати її до І[нституту]ту сходознавства в Харкові.

IV. Фіз[ично]-математична вертикаль

1) Передати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру геології у Харкові до Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри геології в Дн[іпро]петровську, додавши до неї секцію геології К[атед]ри географії та геології в Одесі та на базі їх організувати в Дн[іпро]петровську філію Геологічного інституту.

2) Ліквідувати секцію географії Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри географії та геології в Одесі та передати її до Харків[ського] і[нституту]ту географії та картографії.

3) Ліквідувати К[атедру] географії та антропології в Харкові.

4) Організувати І[нсти]тут зоолого-біологічний в Київі на базі К[атед]ри експериментальної зоології ВУАН, К[атедр]ри зоології в Київі, Біологічного інституту в Київі, Зоологічного музею в Київі і Дн[іпрянської] біологічної станції.

В Харкові організувати філію І[нституту]ту зоолого-біологічного на базі К[атедр]ри зоології в Харкові, К[атед]ри біології в Дн[іпро]петровську, К[атед]ри біології в Одесі і Донецької біологічної станції.

V. Педагогічна вертикаль

1) На базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри педагогіки у Київі, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри педагогіки в Одесі та педагогічної секції Ніжинської к[атед]ри відкрити філію Укр[аїнського] ін[ститу]ту педагогіки у Київі.

2) Організувати Н[ауково]-д[ослідчий] інститут фізкультури в Одесі на базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри фізкультури в Харкові.

VI. Медична вертикаль

1) Організувати на базі Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри хемії в Харкові та її Одеської секції Експериментальний інститут фармахемії при НКО в Харкові.

2) Ліквідувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру психоневрології та секцію психіятрії та передати до І[нституту]ту психоневрології при НКЗд[оров'я].

3) Організувати Н[ауково]-д[ослідчий] інститут нормальної та патологічної морфології в Харкові на базі Анатомо-патологічного і[нституту]ту, Н[ауково]-д[ослідчої] к[атед]ри морфології в Харкові та секції морфології Одеської к[атед]ри морфології та фізіології.

---

* Тут помилка: мається на увазі Науково-дослідний інститут матеріальної культури НКО УСРР.

4) Організувати Інститут експериментальної медицини в Харкові на базі К[атед]ри фізіології в Харкові, секції фізіології Одеської к[атед]ри морфології та фізіології.

5) Організувати І[нсти]тут клінічної медицини в Харкові на базі Харківської К[атедри] хірургії, н[ауково]-д[ослідчих] к[атедр] хірургії та клінічної терапії в Київі і Одеської к[атед]ри клінічної медицини.

6) Одеську к[атед]ру професійної медицини передати до І[нститу]ту контролю праці НКЗд[оров'я].

7) Харківську К[атедру] соц[іяльної] проф[есійної] гігієни передати до К[атедри] народнього здоров'я та гігієни при ВУАН.

Капітальне будівництво інститутів

Розпочати в цьому році капітальне будівництво:

1) Н[ауково]-д[ослідчого] інституту математичних наук в м.Харкові.
2) Н[ауково]-д[ослідчого] інституту мікробіології в Київі.
3) Хемічного н[ауково]-д[ослідчого] інституту в м. Харкові.
4) Н[ауково]-д[ослідчого] інституту прикладної ботаніки в м. Харкові.
5) Закінчити будову ВБУ в м. Київі.
6) Збудувати гуртожиток для аспірантів УІМЛ.

Н[ауково]-д[ослідчі] катедри

1) Організувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру фінансознавства при Харківському інституті наргоспу.

2) Організувати Н[ауково]-д[ослідчу] к[атед]ру колективізації в Кам['янець]-Подільську.

Наукові з'їзди, конференції, наради тощо

I. Скликати в цьому році на Україні всесоюзні з'їзди:

1) Математичний – у червні 1930 р. в м. Харкові;
2) Фізиків —у серпні [19]30 р. в м. Одесі;
3) Фізіологів – у травні 1930 р. в м. Київі;
4) Ботаніків [...]* в м. Харкові.

II. Скликати Всеукраїнські з'їзди:

1) Археологів – вересень [19]30 р.;
2) Музейний з'їзд в березні [19]30 р.;
3) Істориків-марксистів;
4) Аграрників-марксистів;
5) Філософів-марксистів.

III. Вести підготовку до:

1) Всесоюзного Менделеєвського з'їзду в Харкові;
2) VIII Всесоюзного з'їзду грунтознавців;
3) Прийому на Україні II Міжнароднього з'їзду грунтознавців.

IV. Взяти участь у всесоюзних та міжнародніх конгресах, з'їздах та конференціях:

1) у Всесвітній енергетичній конференції в м. Берліні (16-21 червня 1930р.);

---

* Дату пропущено в документі.

2) у Всесоюзній конференції по електромоторним приводам (в м. Харкові – квітень 1930 р.);

3) у Всесоюзному з'їзді в справі вивчення поведінки людини (в м. Ленінграді – січень [19]30 р.).

Виробничі наради

Підготовити та перевести виробничі наради по окремих галузях і зокрема по інд[устріяльно]-технічній галузі, по сіл[ьсько]-госп[одарській] та соц[іяльно]-економ[ічній].

Підготовка наукової зміни

1) Перевести новий прийом аспірантури, ураховуючи директиви листопадового Пленуму ЦК ВКП(б). Прийняти 1000 аспірантів.

2) Організувати курси для підготовки кандидатів для аспірантського стажу в Харкові на 350, в Київі на 300, в Одесі–200 та в Дн[іпро]петровську на 150 осіб.

3) Скласти учбові пляни і програми для курсів підготовки кандидатів аспірантського стажу. Відкрити для них гуртожитки в Харкові на 350, в Київі на 300, в Одесі та в Дн[іпро]петровську на 150 душ.

4) Перевести академічну перевірку всього аспірантського складу.

5) Розробити нове положення про аспірантуру.

6) В контингенті прийому до аспірантури на 1930 -[19]31 рік збільшити робітничо-селянський сектор.

7) Провести розподіл аспірантських стипендій по містах та наукових циклах.

8) Погодити та провести прийом аспірантури через Центральну аспірантську комісію при Упрнауці НКО до н[ауково]-д[ослідчих] установ ВРНГ, НК Здоров'я, НКЗ[ем]справ, НКФіну.

9) Для н[ауково]-д[ослідчих] інститутів організувати в Харкові, Київі та Дн[іпро]петровську спільні семінари марксо-ленінської методології та спільні курси чужоземних мов: німецької, англійської та французької.

Музеї

I. Провести таку реорганізацію музеїв:

1) Організувати Державний музей української культури в Харкові на базі Археологічного музею, Українського мистецтва та Слобідської України.

2) Організувати Державний музей мистецтв в Київі на базі Музею мистецтв при ВУАН, Всеукраїнського музею ім. [Т.Г.] Шевченка та Картинної галереї.

3) Організувати Державний музей мистецтв в Одесі на базі Державного художнього музею і Народнього художнього музею.

4) Організувати Державний краєвий музей в Херсоні на базі Державного істор[ико]-археологічного музею, округового природничого музею.

5) Організувати Державний краєвий музей в Миколаєві на базі Державного історико-археологічного музею, Картинної галереї, Природничого музею та Музею революції.

II. Подати до РНК УСРР законопроєкт про музейну справу УСРР.

III. Видати на підставі цього закону типові статути державного та округового музеїв.

IV. Видати типову схему округового краєзнавчого музею та перевести реорганізацію їх за цією схемою.

V. Видати збірника "Українські музеї" т[ом] 2 та підготувати т[ом] 3.

VI. Скликати у Харкові, у Київі, Одесі міські музейні конференції в справі активної участи музеїв в соціялістичному будівництві.

VII. Утворити у м. Київі Всеукраїнський антирелігійний музей.

VIII. Організувати Український інститут матеріяльної культури(вирішення проблеми підготовки нових музейних кадрів).

IX. Перевести виборче* обстеження деяких державних і округових музеїв.

Бібліотеки

1) Перевести обстеження ВБУ та Харківської Центральної наукової бібліотеки.

2) Перевести укрупнення наукових бібліотек у Харкові та Київі.

3) Переглянути статут наукових бібліотек.

4) Розглянути та затвердити статут Української книжкової палати.

Шевченківський Комітет

1) Закінчити меліорацію території заповідника.

2) Відкрити меморіяльний музей.

3) Видрукувати умови конкурсу на пам'ятник Т. Г. Шевченка.

4) Розробити технічні проєкти впорядкування заповідника.

Центр[альна] Комісія увічнення пам'яти М. М. Коцюбинського

1) Видати і розповсюдити другий тираж ювілейних марок.

2) Видати значки для кружечного[2]* збору пожертв.

3) Перевірити збір коштів окркомісіями.

4) Затвердити проєкт пам'ятника-будинку.

5) Розпочати будування пам'ятника-будинку у Вінниці.

Комітет увічнення пам'яти акад. Д.К. Заболотного

1) Організувати для увічнення пам'яти акад. Д.К. Заболотного Комітет в складі представників Наркомосвіти, ВУАН, НКЗдоров'я, Київського ОВК, київських фабрик та заводів, Сталінського ОВК, Тульчинського ОВК, Крижопільського РВК, Чоботарської сільради, уповноваженого Упрнауки, представників Мікробіологічного інституту в Київі і Одеського ОВК.

2) Призначити стипендії утриманцям Д.К. Заболотного.

3) Організувати у с. Заболотному "Хату науки", "Хату здоров'я".

4) Влаштувати на садибі небіжчика заповідник ім. Д.К. Заболотного.

5) Видати Збірник пам'яти небіжчика-президента.

6) Видати популярну брошуру про життя акад. Д.К. Заболотного.

Охорона пам'яток культури

1) Видати інструкції і устави краєвих та місцевих Комісій по охороні пам'ятників культури.

2) Скласти законопроєкти: а) про участь НКО при ремонті і перебудовах архітектурних пам'ятників; б) про карну відповідальність за порушення законів про охорону [пам'ятників].

---

* Так в документі. Потрібно: "вибіркове". Підкреслено в документі.

[2]* Тут мається на увазі збір добровільних пожертв у населення.

3) Оголосити устави іст[орико]-культурних держзаповідників: Ольбії*, Кирилівського, Н[овгород]-Сіверського, Чернігівського, Кам'янецького.

4) Розробити проєкти істор[ико]-культ[урних] держзаповідників: Густинського, Мовчанівського та інш.

5) Оголосити реєстри пам'яток на 1930 рік та повідомити про них ОВК.

6) Скласти реєстри пам'яток революційних.

7) Скласти фототеку пам'ят[ок] культури.

8) Видати провідники по держзаповідниках.

9) Здійснити виставку по охороні пам'яток культури.

10) Видати другий збірник [з] охорони пам['яток] культури на Україні.

11) Перевести експедиції [до] Усатова, Березані, Ольбії, Укрархітектури, Донецького городища, Бозької[2]*, Дніпрельстану, Туровської та інші.

12) Скликати другий і третій Пленуми УКОПК.

Охорона пам'яток природи

1) Видати інструкції про краєві та місцеві Комісії охорони пам'яток природи. Видати обіжника спільного з НКЗ[ем]справ, НКВС, НКФ та відповідних ОВК про охорону надморських заповідників.

2) Скласти новий реєстр пам'яток на 1930 рік та повідомити про них ОВК.

3) Налагодити контроль охорони держзаповідників: "Чаплі", надморських, піщаних.

4) Обстежити ліси особо цінного значіння: Кобобельського гая, Станівського букового, Чорного лісу, Донецького.

5) Обстежити степові ділянки: Михайлівського, Маріупольського степу, Східнього степового району.

6) Скласти провідники по держзаповідниках: надморських,піщаних, Уманського, Устимівського.

7) Оголосити новий держзаповідник рослинно-пташиний –"Плавні Запоріжжя".

8) Оголосити про місцеві заповідники по округах: Полтавської, Лубенської, Харківської, Дніпропетровської, Шевченківської.

9) Організувати виставку охорони пам['яток] природи.

10) Видати третій збірник [з] охорони пам['яток] природи.

11) Скликати другий та третій Пленум УКОПП.

Наукові експедиції

Організувати та провести наукові експедиції: геологічні, географічні, ботанічні, ув'язавши експедиційну роботу з вивченням продукційних сил.

Закордонні та внутрішні відрядження

1) Уточнити плян відряджень за кордон, з урахуванням важливости проблем народнього господарства; розробити плян найбільшої результативности цих відряджень.

2) Провести плянові відрядження в межах СРСР, ув'язуючи їх з роботою н[ауково]-д[ослідчих] установ, звернувши особливу увагу на відрядження аспірантури.

---

* Тут: Ольвії.

[2]* Те саме, Бузької.

3) За кордон відрядження давати в першу чергу науковим робітникам дефіцитних вертикалей: індустріяльно-технічній (фіз[ично]-мат[ематичній], геологічн[ій]), сільсько-господарській, і в другу чергу – останнім.

Притягнення закордонних вчених та перевод цінних закорд[онних] творів на укр[аїнську] мову

1) Притягати закордонних вчених, зокрема вчених Західньої України, для постійної роботи н[ауково]-д[ослідчих] установ України.

2) Поставити питання перед Колегією НКО та ДВУ про переклад цінних наукових творів видатних закордонних вчених на укр[аїнську] мову, зокрема для дефіцитних вертикалей (інд[устріяльно]-техн[ічної] та сіл[ьсько]-госп[одарської].

3) Збільшити передплату закордонної літератури.

4) Притягати закордонних вчених для читання спорадичних лекцій, ведення семінарів, короткотермінової праці в лябораторіях тощо.

Наукові товариства

1) Провести облік та вивчити систему робіт науково-громадських т[оварист]в на Україні.

2) Матеріяльно підсилити роботу науково-громадських товариств.

Наукове видавництво

1) У виконання постанов РНК та інших керівних органів про розвиток науково-технічної літератури перевести в погодженні з ВРНГ та НКЗемом плянові розгортання науково-технічного видавництва, зокрема для дефіцитних вертикалей.

2) Поставити питання перед РНК про дотацію на видавництво науково-технічної літератури.

3) Перевести українізацію наукового в[идавницт]ва, зокрема по лінії ВРНГ.

4) Видавати бюлетень Упрнауки разом з Т[оварист]вом культзв'язку з закордоном "Наука на Україні".

Пленум Упрнауки

Підготовити та перевести пленум Упрнауки з метою загального регулювання наукової роботи, ураховуючи проблеми вивчення виробничих сил, індустріялізації, колективізації сільського господарства та обороноздатности країни.

Наукова рада Упрнауки

Для поточного плянування всією мережею н[ауково]-д[ослідчих] установ на Україні, ідеологічне та методичне керівництво науковою роботою, а також для складання загального п'ятирічного "Пляну розвитку науки на Україні", організувати при Упрнауці НКО з представників зацікавлених наркоматів та представників ВУАН, н[ауково]-д[ослідчих] інститутів та вишів – Наукову раду.

Заст[упник] зав[ідуючого] Упрнауки *[К.Й.] Коник*

Секретар *Бутко*

ЦДАВО України, ф. 166, оп.9, спр.1422, арк. 57-61 зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 37*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО КОНТРОЛЬНИХ ЧИСЕЛ П'ЯТИРІЧНОГО ПЛАНУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

[Січень 1930 р.][2*]

1. В основу складання контрольних чисел 5-річного пляну ВУАН покладено директиви листопадової сесії Ради ВУАН, за якими визначено зростання бюджету Академії на 50 проц. щорічно. Відправною точкою при складанні контрольних чисел взято суму у 84 700 крб. бюджету 1928-1929 року – фактична сума кошторису ВУАН на той рік.

Передостанній рік п'ятирічки при загальному зростанні бюджету на 50 проц. має зростання лише на 45 проц., а зростання останнього року доведено до 55 проц. Це має створити сприятливі умови до переходу ВУАН на наступну п'ятирічку.

2. Індустріялізація країни, технічна реконструкція та соціялістична перебудова сільського господарства – центральне наставлення п'ятирічки ВУАН. Ця найважливіша проблема реконструкції народнього господарства Радянського Союзу яскраво відбивається й на контрольних числах ВУАН, де значіння II й III Відділу – Фізично-математичного та Соціяльно-економічного – в контрольних цифрах щороку зростають.

Відсоток участи I Відділу в бюджеті зменшується з огляду на те, що за попередніх років цей Відділ розвивався інтенсивніше за інші. На кінець п'ятирічки бюджети I і III Відділів зрівнюються.

В теперішній час I і III Відділи вже об'єднано в один (Соціяльно-економічний), бо за проєктом нового статуту, що його виробила Рада ВУАН і подала на затвердження Наркомосу,передбачається таке об'єднання. Проте в цьому варіянті п'ятилітнього пляну ці Відділи ще виступають окремо, бо вони відповідають і повним циклам наук.

3. Група "В" – Адміністративно-господарча, вирахувана зі зниженням ваги цих видатків у кошторисі ВУАН (10,5 проц.) до 6 проц. на кінець п'ятирічки.

4. При розподілі сум на наукове устаткування (таблиця 4) найбільші суми приділяються II Відділу, Фізично-математичному, бюджет його на цю потребу значно перевищує бюджет інших Відділів; це пояснюється тим, що II Відділ потребує найбільше засобів устаткування для своєї наукової праці. Виключно на Фізично-математичний відділ підуть і поза кошторисні асигнування на капітальне будівництво, бо установи інших Відділів краще забезпечені приміщенням менше їх потребуючи.

5. Відрядження (таблиця 5) вираховано в залежности від зростання штатів ВУАН, причому на кожного наукового робітника розраховано одну місячну ставку на рік. Тим часом, фактично у відрядження доводиться відсилати й нештатних наукових робітників ВУАН, силами яких провадиться значна частина роботи ВУАН; велику вагу також має участь сторонніх наукових і технічних робітників в наукових експедиціях, що досі зовсім в ВУАН не провадилося через брак коштів; для порівняння досить буде згадати, що Всесоюзна Академія наук має цього 1929-1930 р[р.] понад 2 000 000 крб. на відрядження і експедиції проти 40 000 крб., що їх має ВУАН. Проте в п'ятилітньому пляні на відрядження постановлено дуже дрібні суми (155 000 крб. на останній рік п'ятирічки, бо в

---

* Див. док. №№ 31, 36, 49.

[2]* Дату встановлено за суміжними документами.

кошторисі Наркомосу УСРР ВУАН і без того приділяється значну частину асигнувань на цю мету).

6. Видавництво (таблиця 6). Суми на видавництво розраховано на 50 проц. щорічного зростання видавничої діяльности ВУАН.

Кількість наукової продукції збільшиться з 5 друкованих аркушів цього року до 11 аркушів на кінець п'ятирічки на кожного наукового працівника; проте в академічних виданнях не можна не друкувати також праці численного позаштатного персоналу (членів комісій тощо).

7. Штати (таблиця 7) значно збільшуються, головним чином на II і III Відділах, які весь час відставали від I Відділу. Так, наприклад, на кожного академіка в цьому 1929-1930 році, на I Відділ припадає пересічно 7-8 наукових співробітників, в той час, коли на III Відділі – 4, а на II –лише 2,7 наукових співробітника.

8. Крім того, за контрольними числами зовсім окремо виділяється група науково-технічного персоналу, яка досі займала дуже невеличке місце серед робітників оперативних частин Академії – роботу їх виконували здебільшого наукові робітники, робота яких оплачується дорожче. Особливо це відчувалося на II Відділі, якому потрібний науково-технічний лябораторний персонал (ляборант, препаратор тощо). Збільшення штатів, разом з тим, передбачає ліквідацію так званих постійних нештатних співробітників, що їм призначувано зарплатню на фактично-проблемну роботу. Кількість академіків з видачою платні на кінець 5-річки передбачена в 70 чоловік од загального числа 84, що їх зараз має Академія в своєму складі.

9. Загальна сума асигнувань 5-річного пляну надзвичайно мала проти тих завдань, що їх покладено на Академію, до того ж ці завдання зростають швидше, ніж матеріяльні засоби ВУАН у 5-річному пляні. Проте ВУАН не проєктує більших цифр, беручи на увагу контрольні цифри 5-літнього пляну Наркомосу УСРР.

10. Додані контрольні цифри ухвалено на сесії Ради ВУАН 15-17липня ц[ього] р[оку] як перший варіянт. Президії ВУАН Рада доручила провадити далі опрацювання п'ятирічного пляну, внісши зокрема до контрольних цифр такі зміни: передбачити запровадження в ВУАН аспірантури, ширше розвинути цикл технічних наук, перерозподілити між Відділами ВУАН деякі часткові квоти та опрацювати поза наркомосівським бюджетом.

Неодмінний секретар ВУАН, академік *[О.В.] Корчак-Чепурківський*

ЦДАГО, ф.166, оп. 8, спр. 428, арк. 1.Оригінал. Машинопис.

№ 38

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЗАВІДУЮЧОГО УПРНАУКИ НКО УСРР М. Л. БАРАНА, НАДІСЛАНЕ УПОВНОВАЖЕНОМУ УПРНАУКИ У КИЄВІ Л. М. ЛЕВИТСЬКОМУ ПРО СКЛАД КОМІСІЇ ДЛЯ ОБСЛІДУВАННЯ АРХІВІВ ВУАН, ВБУ ТА УНІК

*[Січень-лютий 1930 р.]**
м.Харків

У зміну протоколу № 5 розпоряджень зав[ідуючого] Упрнауки з 7 січня [19]30 р. для обслідування архівів ВУАН, ВБУ та УНІК у м. Київі затвердити такий склад комісії:

*Дату встановлено за змістом документа.

1. Голова комісії: уповноважений Упрнауки у Київі – [Л.М.] Левитський.

2. Член[и] комісії: Істпарт –[С.С.] Кокошко, Зав[ідуючий] Київ[ським] Цент[ральним] іст[оричним] архівом – [В.Я.] Камінський[70].

Представник від ВУАН –[О.М.] Камишан.

Представник від Н[ауково]-д[ослідчої] катедри марксизму-ленінізму – [М.В.] Настевич.

Прохати Київську окр[угову] РСІ та СНР виділити своїх представників до цієї Комісії. Тов. [Л.М.] Левитському погодити склад Комісії на місці з відповідними органами.

Комісії негайно розпочати роботу й закінчити її до 1 березня поточного року.

Після закінчення роботи голові комісії т. [Л.М.] Левитському зробити доповідь на Президії ВУАН та в Упрнауці про наслідки переведення роботи.

Зав[ідуючий] Упрнауки *[М.Л.] Баран*

Секретар *Бутко*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.9094, арк.59. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 39

ЛИСТ УПОВНОВАЖЕНОГО УПРНАУКИ В КИЄВІ Л. М. ЛЕВИТСЬКОГО ДО УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР ПРО ПЕРЕВЕДЕННЯ З РОСТОВА ПРОФ. М. І. ШТУЦЕРА НА ПОСАДУ ДИРЕКТОРА НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ім. Д. К. ЗАБОЛОТНОГО ВУАН

8 лютого 1930 р.

Учора був у Київі проїздом з Москви (з Всесоюзного з'їзду мікробіологів та епідеміологів) до Ростова проф. [М.І.] Штуцер[71].

У персональній бесіді зі мною він дав згоду переїхати до Київа й стати на чолі Н[ауково]-д[ослідчого] інституту мікробіології та епідеміології ім. Д.К. Заболотного, але поставив деякі умови, а саме: призначення утримання на посаді директора інститута не нижчого від ставки в Ростові, де він одержує 450 крб. щомісячно (від усяких суміщень проф. [М.І.] Штуцер відмовляється); дозволу перевести на 1 курс С[ільсько]-г[осподарського] інституту його дочку та на 2 курс хемфаку КПІ – сина, що вчаться в аналогічних* вишах в Ростові.

Я обіцяв знестися в цих справах з Упрнаукою й після того надіслати йому до Ростова офіційне запрошення до Київа з виявленням думки НКО відносно його умов.

Проф. [М.І.] Штуцер з наукового боку видатний вчений в царині мікробіології, а з громадського – радянська людина, яка в Ростові несла на собі чимале громадське навантаження, тому я вважаю його за цілком достойного наступника небіжчика акад. Д.К. Заболотного на посаді директора Н[ауково]-д[ослідчого] інституту мікробіології та епідеміології* його імені в Київі.

Отже, прошу Вашої згоди на поставлені проф. [М.І.] Штуцером умови для переїзду його до Київа, а також доручення офіційно запросити його взяти

* Підкреслено в документі олівцем.

на себе обов'язки директора Н[ауково]-д[ослідчого] інституту мікробіології та епідеміології ім. акад. Д.К. Заболотного в Київі*.

Уповноважений Упрнауки в Київі *Л. Левитський*

На документі резолюція: "Дати згоду. Затвердити проф. [М.І.] Штуцера через НК[О]. Щодо ставки 450 крб. – погодити з ФЕУ".

Підпис[2*]

ЦДАГО України, ф. 166, оп. 6, спр. 7458, арк. 2. Машинопис. Оригінал.

№ 40

ПОВІДОМЛЕННЯ ВУАН УПРАВЛІННЮ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР ПРО ВИБОРИ В ДІЙСНІ ЧЛЕНИ АКАДЕМІЇ

16 лютого 1930 р.

При виборах дійсних членів ВУАН, що відбулися в червні 1929 р. три кандидатури: Гедройця К.К., Світальського М.Г. та Палієнка М.І. здобули в ВУАН ухвалу фахових особливих комісій з участю представників громадських організацій та пленуму цих комісій 21 червня [19]29 р., на якому постановлено:

"Зважаючи на те, що кандидатура [К.К.] Гедройця, як і кандидатури [М.І.] Палієнка, [М.Г.] Світальського, [О.О.] Богомольця на засіданнях відповідних особливих комісій були визнані за цілком гідні, що зафіксовано в протоколах, піднести перед Відділами клопотання, щоб було відкрито додаткові чотири вакансії". Із цих чотирьох на голосування в Відділі і в Раді була, згідно з пропозицією представника НКО, поставлена одна кандидатура О.О. Богомольця; відносно ж решти кандидатур поширені засідання Відділів з участю представників громадських організацій висловились тільки за те, щоб клопотатись про відкриття додаткових вакансій, які дали б змогу обрати на дійсних членів ВУАН зазначених трьох осіб, визнаних за згідних цього обрання*.

Окрім цих формальних міркувань і високої кваліфікації зазначених кандидатів на дійсних членів ВУАН (див. додані до цього характеристики) за відкриття додаткових катедр промовлює й те, що це дало б змогу підсилити роботу ВУАН з наукових дисциплін, що мають дуже велике практичне значіння для Радянського Союзу: геологія, грунтознавство и державне право*.

Отже, на підставі згаданих ухвал, а також листа Упрнауки з 21січня ц[ього] р[оку], № 05254, Президія ВУАН прохає Упрнауку порушити справу про відкриття трьох додаткових посад дійсних членів ВУАН.

Неодмінний секретар ВУАН акад. *О. В. Корчак-Чепурківський*

Зав[ідуючий] Секретаріятом *П. Галаган*

На документі резолюція: "Поставити на Колегію НКО Упрнауки, зважаючи важливість дисциплін, що їх представляють наук[ові] робітники тт. [К.К.] Гедройц, [М.Г.] Світальський та [М.І.] Палієнко, та зважаючи на їх високу наукову кваліфікацію та те, що вони виявили себе позитивно з громадського боку, підтримує перед колегією НКО відкриття трьох вакансій по згаданих дисциплінах ВУАН".

Підпис[2*]

ЦДАГО України, ф.166, оп.9, спр.1512, арк.10. Оригінал. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі .

[2*] Підпис не прочитано.

№ 41

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ПОХОРОНИ Д. К. ЗАБОЛОТНОГО

3 березня 1930 р.
м. Харків

41. Про покриття 5832 крб. 62 коп., що їх переведено Київським ОВК на похорони академіка [Д.К.] Заболотного пр[отокол] РНК № 9205-14, затвердж[ений] т. [О.К.] Сербиченком.

41. Відпустити Київському ОВК з резервного фонду РНК УСРР 5832 (п'ять тисяч вісімсот тридцять два) крб. 62 коп. на покриття витрат, що їх переведено окрвиконкомом на похорони академіка [Д.К.] Заболотного.

Голова РНК УСРР *[В.Я.] Чубар*
Секретар Ради Народніх Комісарів УСРР *[М.І.] Яворський*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 5, спр. 91, арк. 13. Оригінал. Машинопис.

№ 42*

ЛИСТ НАРКОМА ОСВІТИ М. О. СКРИПНИКА ДО ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ЦК КП(б)У С. В. КОСІОРА З ПРОПОЗИЦІЄЮ ПОСТАВИТИ ПИТАННЯ НА ПОЛІТБЮРО ПРО РОЗГЛЯД СПРАВИ "СПІЛКИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ"

20 березня 1930 р
м. Харків.

Шановний Станіславе Вікентійовичу!

Справа СВУ в Найвищім суді[2*] вже в основному визначилася. Проведено допит майже всіх головних звинувачених. Я гадаю, що бажано і конче потрібно зараз зробити деякі підсумки і намітити основні вказівки щодо цієї справи.

Гадаю, що треба було б зібрати Політбюро і на ньому заслухати доповідь про стан справи в СВУ та це питання обговорити[3*]. Водночас я, в такому разі, просив би обговорити ще одне питання щодо переведення справи СВУ, що відносно того питання в мене склалося розходження з тов. [П.П.] Любченком. Це питання формально стоїть так: чи заслухати свідчення як свідка бувшого завідуючого Упрнауки тов. [Ю.І.] Озерського, чи відмовитися від виклику його поруч з усіма іншими свідками.

Коли брати це питання так формально, то можна було б сказати, що, відмовляючись від заслухання всіх свідків, не треба відкидати одного, а саме комуніста тов. [Ю.І.] Озерського. Але це питання має лише формальне значіння.

Порядок переведення судового слідства в справі СВУ установлений не по темах чи епізодах, а переводиться допитом кожного звинуваченого по цілому обсягу питань, що його торкаються. Такий порядок має свої позитивні наслідки, але, водночас, при такому переведенні справи стушкувалися деякі важливі питання.

---

* Документ опублікований вперше в книзі: Пристайко В., Шаповал Ю. Справа "Спілки Визволення України".- К., 1995, с.250-251, док. №29.

[2*] Мається на увазі Верховний суд.

[3*] Підкреслено в документі.

Зокрема має значіння вияснення повне того питання про ВУАН, як про базу для контрреволюційної організації і як її ширму. На суді досить докладно виявлялась шкідницька робота в окремих галузях ВУАН: в науково-педагогічній, медичній тощо, але під час допиту звинуваченого [О.Ю.] Гермайзе було йому поставлено запитання про те, які групи існували в ВУАН, яка між ними точилася боротьба тощо – усе вияснення питань про ВУАН обмежилось лише зізнанням [О.Ю.] Гермайзе про боротьбу в ВУАН між [С.О.] Єфремовим і [М.С.] Грушевським і його заявою про їх "обоє-рябоє" та зачитання від тов. [П.П.] Любченка цитати із щоденника [С.О.] Єфремова, де той дає лайливі характеристики [М.С.] Грушевському.

Політична боротьба всередині Академії та кругом неї, всі ці питання, що зв'язані з ВУАН, саме і є, і мусять бути предметом виявлення під час зізнань тов. [Ю.І.] Озерського. Тов. [Ю.І.] Озерський був завідувачем Управління науковими установами Наркомосвіти, був головою комісії, що перевела загальне обстеження Академії, що привело до зняття [С.О.] Єфремова з керівництва ВУАН і було вихідним пунктом переборення впливу СВУ в ВУАН. Тов. [Ю.І.] Озерський був також головою комісії по обстеженню Інституту наукової мови ВУАН, де працювали СВУ'вці* і т. інш. Заслухання на суді свідчень тов. [Ю.І.] Озерського саме і дасть можливість повнотою виявити цілий обсяг контрреволюційної роботи[2]*, веденої СВУ в ВУАН, що дасть можливість забезпечити надалі роботу ВУАН відповідно до потреб і завдань Радянської республіки. Це конче потрібно із точки зору тої роботи і тої політики, що нам треба провести щодо ВУАН і всередині ВУАН.

Нарешті, постановка питання про заслухання тов.[Ю.І.] Озерського дає можливість виправити те є викривлення уявлення, яке тепер складається від розпорошеної постановки питання про справу СВУ, – буцім СВУ і [С.О.] Єфремов робили що хотіли, не стрічаючи ніякої протидії, зокрема з боку НКО.

Отже, тому я прошу Вас на Політбюрі, де буде поставлено питання, як я пропонував, про СВУ, поставити і вищезазначене питання.

З комуністичним привітом *[М.О.] Скрипник*

В правому верхньому куті документа помітка автора:"Таємно".

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.7, арк.152.Оригінал. Машинопис.

№ 43[3]*

ЗАУВАЖЕННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ім. Д. К. ЗАБОЛОТНОГО УПРАВЛІННЮ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР НА ЙОГО РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ІНСТИТУТУ ДО НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УСРР

*[8 квітня 1930 р.][4]**
м. Харків

Учена рада Науково-дослідчого інституту ім. Д.К. Заболотного, одержавши від уповноваженого Упрнауки у м. Київі т. Л.М. Левитського повідомлення

---

* Так в документі.
[2]* Підкреслено в документі.
[3]* Див. док. № 55.
[4]* Дату встановлено за супровідним листом.

про те, що Інститут ім. [Д.К.] Заболотного в порядкові раціоналізації мережі наукових установ УСРР передбачено передати до Народнього комісаріяту охорони здоров'я, вважає за потрібне подати Управлінню науковими установами такі зауваження:

а) Інститут ім. [Д.К.] Заболотного є наукова установа виключно експериментального характеру; Інститут обслуговує експериментальною розробкою відповідних суто-наукових і науково-практичних питань декілька відомств:

1. Наркомздоров'я – по лінії вивчення етіології, патогенези і профілактики інфекційних недуг.

2. Наркомзем – по лінії вивчення мікробіологічних факторів родючости грунту та підвищення врожайности взагалі, вивчення бактеріяльних шкідників ріжних сільсько-господарських рослин та боротьби з ними.

3. По лінії Цукротресту – вивчаючи причини й профілактику хвороб цукрових буряків.

4. По лінії ВРНГ – обслуговуючи раціоналізацію виробництва ріжних трестів як-то: консервних фабрик, шкіряних заводів, рибних розплідників тощо.

5. По лінії Управління музеями – вивчаючи бактеріяльних шкідників ріжних коштовних музейних експонатів і т. д.

б) Отже, наукова діяльність Інституту нині не обмежена інтересами лише одного будь-якого відомства, але вельми різноманітна.

в) Далі, головна проблема, що її проробляє нині Інститут , це є проблема діялектичного розвитку мікробів, якою цікавиться весь Союз і яка зосереджена на цілий Союз лише в одному Інституті ім. Д.К. Заболотного.

г) Конструкція Інституту побудована так, що деякі з його відділів є окремі катедри ВУАН разом з академіками й науковими співробітниками.

д) Нарешті, бюджет, інвентар і будинки Інституту також є спільні з ВУАН. Отже, зважаючи всі ці зауваження, Учена рада Інституту ім.[Д.К.] Заболотного вважає за доцільне клопотатися перед Народнім комісаріятом освіти, аби для забезпечення того напрямку наукової діяльности Інститута, який було йому надано ще небіжчиком акад. Д.К. Заболотним і який через вельми широку різноманітність наукової діяльности не можна обмежити завданнями будь-якого одного відомства, *залишити Інститут при Управлінні науковими установами НКО УСРР, передавши його з усім бюджетом і реманентом до Всеукраїнської Академії наук**.

Голова Ученої ради, директор Інституту, професор *М. І. Штуцер*
Учений секретар, д[октор] *І. Петренко*

ЦДАГО України, ф.166, оп. 6, спр. 7455, арк. 4-4 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 44[2*]

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРИ ВУАН ІНСТИТУТУ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

15 квітня 1930 р.
м. Харків

Погодитись з пропозицією Наркомосу та Культпропу ЦК КП(б)У про організацію при ВУАН Інституту (в Київі) по соц[іялістичній] реконструкції сіль-

* У документі виділено курсивом.
[2*] Див. док. № 45.

ського господарства, включивши всі с[ільсько]-г[осподарські] катедри ВУАН і такі київські науково-дослідчі катедри НКО:

– Сільсько-господарської економії,
– Кооперації та колективізації,
– Рослинознавства та селекції,
– Зоотехнії,
– Прикладної ботаніки,
– Механізації та сільсько-господарського машинознавства.

Секретар ЦК КП(б)У

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр.140, арк.38-39. Копія. Машинопис.

№ 45*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРИ ВУАН НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА[2]*

*[Не пізніше 22 квітня 1930 р.][3]**
м. Харків

1. З першого травня 1930 року утворити при Всеукраїнській Академії наук Науково-дослідчий інститут соціялістичної реконструкції сільського господарства.

2. До складу цього Інституту залучити всі сільсько-господарські к[атед]ри ВУАН і такі київські науково-дослідчі катедри НКО: 1) Сільсько-господарської економії, 2) Кооперації та колективізації. 3) Рослинознавства та селекції, 4) Зоотехнії, 5) Прикладної ботаніки та 6) Механізації та сільсько-господарського машинознавства.

3. Зобов'язати НКО в двотижневий термін закінчити передачу цих катедр Інституту зі всім їхнім устаткуванням, майном, помешканням, штатами, кошторисом та кредитом.

4. Доручити Президії ВУАН та НКО в місячний термін розробити статут Інституту, його структуру, штати та бюджет.

5. Зобов'язати НКО, Наркомзем та ВРНГ всебічно допомагати розгортанню роботи цього Інституту і, зокрема, представити йому можливість використовувати всі науково-дослідчі, учбові та науково-практичні заклади цих наркоматів, які будуть потрібні Інституту згідно його пляну праці.

6. Бюджетне фінансування робіт Інституту переводити через ВУАН та НКО, одночасно широко притягнути до фінансування робіт Інституту Наркомзем та органи сільсько-господарчої кооперації, зобов'язати Наркомос щорічно фінансувати Інститут у розмірі 5 проц. від загальної суми, що йде по бюджету Наркомзема на науково-дослідчу роботу, а сільсько-господарську кооперацію в розмірі 15 проц., що витрачаються нею на науково-культурну роботу.

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР
Керівничий справами РНК УСРР[4]*

На документі помітка: "Оригінал у заст[упника] НКО[М.І.] Полонського".
Підпис[4]*

ЦДАВО України, ф.34, оп.14, спр.1008, арк.345. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Див. док. № 44.
[2]* Заголовок документа.
[3]* Документ датований за вхідним номером на відбитку штампа ВРНГ УСРР.
[4]* Підпис не прочитано.

№ 46

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ ЗІ СКЛАДУ ВУАН АКАДЕМІКІВ С. О. ЄФРЕМОВА, М. Є. СЛАБЧЕНКА, М. І. ЯВОРСЬКОГО ТА ПРО ЧИСТКУ КЕРІВНИХ ОРГАНІВ АКАДЕМІЇ НАУК

23 квітня 1930 р.
м. Харків

а) Считать необходимым опубликование Президиумом ВУАН постановления о внесении на сессию ВУАН предложения об исключении из состава академиков [С.А.] Ефремова, [М.Е.] Слабченко;

б) Предложить [М.И.] Яворскому сложить с себя звание академика;

в) Поручить НК РКИ совместно с НКПросом и [коммунистической] фр[акцией] (Президиума) ВУАН в ближайшее время организовать чистку аппарата Академии.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.7, арк.165. Рукопис.

№ 47

СТРУКТУРА ВІДДІЛІВ ВУАН*

[27 квітня 1930 р.][2*]

І. Структура Історично-філологічного відділу ВУАН

1. Цикл історичний

1. Катедра передісторії України ([Д.І.] Яворницький).

2. Катедра історії України часів феодалізму ([Д.І.] Багалій).

При ній: Комісія для досліду історії України часів феодалізму.

3. Катедра історії України доби торговельного капіталу (XVI, XVII і І пол[овина] XVIII ст. [М.С.] Грушевський).

При ній: 1) Комісія Київа й Правобережжя. 2) [Комісія] козаччини й козацької доби. 3) Культурно-історична комісія, до складу якої входить Комісія історичної пісенности з Кабінетом примітивної культури.

4. Катедра історії України доби торговельного капіталу (з половини XVIII до поч[атку] XIX ст., [Д.І.] Багалій).

При ній: Комісія соціяльно-економічної історії України цієї доби.

5. Катедра історії України часів промислового капіталу та імперіялізму.

При ній: Комісія історії реврухів на Україні.

6. Катедра всесвітньої історії ([В.П.] Бузескул).

[При ній:] 1) Комісія історії Заходу. 2) Комісія історії Близького Сходу.

7. Катедра історії Білорусії ([В.М.] Ігнатовський).

2. Цикл літературний

8. Катедра історії української літератури часів феодалізму та торговельного капіталу ([В.М.] Перетц).

При ній: Комісія для видавання та вивчення пам'яток українського письменства цієї доби.

---

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за протоколом Президії ВУАН від 27 квітня1930 р.

9. Катедра історії укранської літератури часів промислового капіталізму та імперіялізму.

При ній: 1) Комісія зв'язку української літератури з закордоном. 2) Комісія студіювання та видавання пам'яток новітнього укр[аїнського] письменства. 3) Редакційний комітет для видавання творів [Т.Г.] Шевченка.

10. Катедра красного письменства XX в. ([П.Г.] Тичина).

При ній: Комісія історії та теорії художньої мови.

11. Катедра білоруської літератури ([Янка] Купала).

12. Катедра східнього письменства та культури ([А.Ю.] Кримський)

При ній: 1) Кабінет арабо-іранської філології. 2) Тюркологічна комісія.

3. Цикл мистецький

13. Катедра історії українського мистецтва ([О.П.] Новицький).

При ній: 1) ВУАК. 2) Археологічний музей. 3) Театральний музей. 4) Музей діячів науки та мистецтва України.

14. Катедра загального мистецтва ([Ф.І.] Шміт).

При ній: 1) Кабінет масового революційного мистецтва. 2) Кабінет дитячої творчости.

4. Цикл етнографічний

15. Катедра усної народньої словесности ([А.М.] Лобода).

При ній: 1) Комісія етнографії. 2) Кабінет радянського села. 3) Кабінет нацменів.

16. Катедра української етнографії.

При ній: Кабінет музичної етнографії.

При президії Відділу існують такі комісії:

17. Комісія Західньої України.
18. Комісія методології історії.
19. Комісія археографічна.
20. Комісія історично-географічна.
21. Комісія для складання біографічного словника діячів України.
22. Бібліотека Відділу.
23. Інститут мовознавства.

II. Структура Фізично-математичного відділу ВУАН

1. Установи Циклу наук фізично-математичних

1. Катедра застосовної математики ([Д.О.] Граве) з Комісією застосовної математики.

2. Катедра чистої математики ([Г.В.] Пфейффер) з Комісією чистої математики.

3. Катедра математичної фізики ([М.М.] Крилов) з Кабінетом математичної фізики.

4. Катедра математичної статистики ([М.П.] Кравчук) з а) Комісією для вивчення математичних проблем у статистиці та економіці та б) Кабінетом математичної статистики.

5. Катедра експериментальної фізики ([О.Г.] Гольдман) з Лябораторією експериментальної фізики.

6. Катедра геофізики ([Б.І.] Срезневський) з Комісією геофізичною.

2. Установи Циклу наук технічних

7. Катедра будівельної механіки ([К.К.] Симінський) з Інститутом будівельної механіки (Комісія здешевлення будівництва в складі Інституту).

8. Катедра транспортової механіки.

9. Катедра гірничої механіки ([М.М.] Федоров з Лябораторією прикладної механіки та електромеханіки.

10. Катедра інженерних споруджень ([Є.О.] Патон) з а) Лябораторією інженерних споруджень, б) Електрозварною лябораторією.

11. Катедра гідрології ([Є.В.] Оппоков).

12. Катедра технічної аеро- та гідродинаміки ([Г.Ф.]Проскура).

13. Катедра теорії пружности ([О.М.] Динник).

14. Катедра енергетики (з майбутніх років).

3. Установи Циклу хемічних та хеміко-технологічних наук

15. Катедра хемії ([В.О.] Плотников) з а) Хемічною лябораторією, б) Комісією технічної електрохем[ії] та застосування фіз[ичної] хемії.

16. Катедра хемічної технології ([В.Г.] Шапошников) з Хемічно-технологічною лябораторією.

17. Катедра біо-хемії ([О.В.] Палладін) з Біо-хемічною лябораторією.

18. Катедра хемії ([В.П.] Затонський) з Комісією для вивчення української хемічної промисловости.

4. Установи Циклу наук сільсько-господарських

19. Катедра біології с[ільсько]-г[осподарських] рослин ([Є.П.] Вотчал) з а) Комісією підсочки. б) Комісією для вивчення сортів с[ільсько]-г[осподарських] рослин і врожаю.

20. Катедра акліматизації ([М.Ф.] Кащенко) з Музеєм акліматизації (Сад).

21. Катедра генетики й селекці] (в 1931-[19]32 р[р.]).

22. Катедра грунтознавства ([О.Н.] Соколовський) з Комісією підвищення врожайности.

23. Катедра загальної та застосовної фізіології ([О.В.] Леонтович) з а) Лябораторією застосовної фізіології, б) Неврофізіологічною лябораторією.

24. Катедра рільництва (в 1932-[19]33 р[р.]).

5. Установи наук геологічних та мінералогічних

25. Катедра геології ([П.А.] Тутковський) з Геологічним музеєм (Геолог[ічний] кабінет приєднати до Музею).

26. Катедра динамічної геології ([В.В.] Різниченко) з Комісією для вивчення четвертинного періоду на Україні.

27. Катедра мінералогії (1932-[19]33 р.).

6. Установи Циклу біологічних наук

А. Ботаніка

28. Катедра спорових рослин ([О.В.] Фомін) з Ботанічний музеєм (Сад).

29. Катедра квіткових рослин ([В.І.] Липський) з Ботанічним кабінетом (Сад).

30. Карлівський заповідник.

31. Катедра фізичної фізіології рослин ([М.Г.] Холодний) з Лябораторією фізіології рослин.

32. Катедра хемічної фізіології рослин ([В.М.] Любименко) з Лябораторією фотосинтеза.

Б. Зоологія

33. Катедра експериментальної зоології ([І.І.] Шмальгаузен) з а) Біологічним інститутом ім. [Ф.З.] Омельченка. б) Зоологічним музеєм, в) Дніпрянською біологічною станцією.

34. Катедра морфології тварин ([Д.К.] Третьяков) з Приморською біологічною станцією в Одесі.

В. Медичні установи

35. Катедра патологічної фізіології ([О.О.] Богомолець) з Лябораторією патолог[ічної] фізіології.

36. Катедра епідеміології та мікробіології (вакансія) з Комісією та науково-до[слідчими] епідеміологічними станціями.

37. Катедра патологічної анатомії ([М.Ф.] Мельн[иков]-Разведеньський)* з Патолого-анатомічною комісією.

38. Катедра гігієни та санітарії ([О.В.] Корчак-Чепурківський) з а) Кабінетом санітарної статистики, б) Санітарно-гігієнічним музеєм, в) Кабінетом шкільної гігієни, г) Комісією для вивчення укр[аїнських] курортів, д) Кабінетом профілактично[ї] медицини.

39. Катедра клінічної медицини (в 1932-[19]33 р[р.]).

7. Установи географічні

40. Катедра географії ([С.Л.] Рудницький) з Комісією природничо-географічного краєзнавства.

8. При президії Відділу

41. Лябораторія наукової фотографії (під головув[анням] [Б.І.] Срезневського).

42. Бібліотека Фізично-математичного відділу (під головуванням [Г.В.] Пфейффера).

43. Музей антропології та етнології ім. Ф.К. Вовка.

44. Психотехнічний кабінет.

III. Структура Соціяльно-економічного відділу ВУАН

А. Цикл статистично-економічний

1. Катедра соціялістичної реконструкції сільського господарства (акад. О.Г. Шліхтер), при ній Інститут соціялістичної реконструкції сільського господарства.

2. Катедра статистики (акад. М.В. Птуха), при ній Демографічний інститут.

3. Інститут економіки промисловости.

---

* Так в документі. Потрібно: М. Ф. Мельников-Разведенков

4. Катедра соціялістичного плянування (акад. Г.М. Кржижановський), при ній Комісія соціялістичного плянування.

5. Катедра торгу й транспорту (акад. К.Г. Воблий), при ній Комісія торгу й транспорту.

6. Катедра економіки світового господарства, при ній Комісія економіки світового господарства.

7. Катедра економіки переходової доби (акад. О.Г. Шліхтер), при ній Комісія економіки переходової доби.

8. Катедра народнього господарства (акад. В.Ф. Левитський).

9. Катедра політичної економії (акад. С.І. Солнцев).

10. Катедра фінансових та банкових справ (акад.Л.М. Яснопольський), при ній Комісія для виучування фінансових і банкових справ.

Б. Цикл філософсько-соціологічний

11. Катедра історії філософії (акад. О.М. Гіляров).

12. Катедра філософії (акад. С.Ю. Семковський), при ній Комісія філософська.

13. Катедра соціології (акад. В.О. Юринець), при ній Комісія соціологічна.

14. Катедра національного питання (акад. М.О. Скрипник), при ній Комісія нацпитання.

В. Цикл правничий

15. Катедра звичаєвого права України (акад. О.О. Малиновський), при ній Комісія для виучування звичаєвого права.

16. Катедра історії західньо-руського та укр[аїнського] права (акад. М.П. Василенко), при ній Комісія для виучування історії зах[ідньо]-русь[кого] та укр[аїнського] права.

17. Комісія для виучування радянського права.

Г. Поза циклами

18. Кабінет радянського будівництва.

19. Бібліотека Відділу.

ЦДАВО України, ф. 337, оп. 1, спр.9521, арк. 70-71. Оригінал*. Машинопис.

№ 48

ЗВІТ КОМІСІЇ ДЛЯ ВИУЧУВАННЯ ПРОДУКЦІЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРО РОБОТУ В 1928-1929 РОЦІ ТА ПЛАН РОБОТИ НА 1929-1930 РІК[2]*

*[9 травня 1930 р.][3]**

І. Коротка історія УКОПС

Постійна комісія ВУАН для виучування продукційних сил України (скорочено УКОПС), що її викликала до життя потреба пристосувати наукові дослідження до розгортання за соціялістичної реконструкції нашої про-

*Оригінальність документа встановлено за супровідним листом, підписаним Неодмінним секретарем ВУАН О.В. Корчаком-Чепурківським.

[2]* Публікується із скороченням.

[3]* Документ було датовано помилково 1929 р. За текстом встановлено – 1930 р.

мисловости, займає цілком окреме, так би мовити, своєрідне місце в рядах інших установ як самої ВУАН, так і поза межами її.

Це окреме, своєрідне місце надають УКОПС характер та напрямок її робіт, як вони остаточно виявилися за останні роки.

Комісію для виучування продукційних сил було засновано ще р[оку] 1919. На чолі її тоді став відомий вчений акад.В.І. Вернадський. Маючи досвід роботи такої ж Комісії (КЕПС) при тоді Всеросійській Академії наук, голова Комісії акад.(В.І. Вернадський намагався й Комісії при ВУАН надати характеру застосовної науково-дослідчої установи, що об'єднувала б низку інших академічних установ і мала своїм завданням розшукувати і досліджати тільки природні* продукційні сили.

Комісія ця, що тоді й мала назву Комісії виучування природніх* продукційних сил, майже не встигла розгорнути своєї діяльности, а з від'їздом акад. [В.І.]Вернадського до Ленінграда й зовсім припинила свою працю, хоч формально її не було скасовано.

Новий період існування Комісії починається р[оку] 1926. Тоді, наприкінці цього року, за ініціятивою Оргбюро всесоюзних з'їздів для виучування продукційних сил, утворено цілком нову, тимчасову[2]* комісію, під голо[ву]ванням акад. П.А.Тутковського, що мала спеціяльне завдання: підготовити сили ВУАН та м. Київа взагалі до участи у Всесоюзному з'їзді продукційних сил. Через те, що акад. [П.А.] Тутковський головувати в ній відмовився, на голову Комісії в першому ж засіданні обрано акад. Л.М. Яснопольського.

Наслідком робіт Комісії було не тільки виконання її прямого призначення (і участи через своїх представників в попередній Українській конференції в березні 1927 р. та в конференції в Москві р[оку] 1928)[3]* , але й думка про те, що цю тимчасову й спеціяльну комісію треба перетворити в постійну*, надавши їй ширші завдання, надто ж щодо встановлення міцного зв'язку між ВУАН і радянським виробництвом та взагалі з народнім господарством.

Справді, за постановою ВУАН з травня 1927 р. зазначену тимчасову комісію перетворено в постійну при II Відділі ВУАН, а з осени 1927 р.[4]* – при Раді, пізніше – при Президі]ВУАН. До складу Комісії закликано видатних наукових фахівців у різних галузях виучування продукційних сил деяких діячів у галузі виробництва. За голову Комісії залишився акад.Л.М. Яснопольський, а за вченого секретаря обрано А.І. Ярошевича.

Ця, можна так мовити, цілком нова Комісія й розпочала свою діяльність з осени 1927 р.[...], але вона не мала свого бюджету, користуючись невеличкими асигнуваннями з загального [бюджету ВУАН] (щось коло 400 крб.), не мала ні одного штатного співробітника, ні власного приміщення.

Комісія, перш за все, за анкетною методою перевела облік всіх тих сил м. Київа та тяжучих до нього районів, що їх можна використати для праці в Комісії (зібрані матеріяли було згодом надіслано до Оргбюро з'їздів продукц[ійних] сил в Харкові й з боку бюро використано для спеціяльного довідника). У березні 1928 р. УКОПС, використавши нараду Наркомторгу в Київі, скликав нараду в

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Слово "тимчасову" вписано замість закресленого "спеціяльну".

[3]* Вписано в документ: "та в конференції в Москві р[оку] 1928".

[4]* Фраза "з осени 1927 р." вписана замість закресленого "згодом".

[5]* Далі автором закреслено частину малоінформативного тексту, що не міняє змісту документа.

справі сировини. Ця нарада, в якій взяли участь представники ВРНГ України та Наркомторгу, ствердили попередню думку, що вже склалася в лавах УКОПС, що сировинна проблема промислового та експортного значіння має стати за таке основне поле для виучування, на якому УКОПС повинна сконцентрувати свої зусилля*. На нараді було накреслено й ті головні об'єкти виучування, що їх треба висунути, як першорядні. Маючи на оці специфічні властивості УСРР, країни до цього часу аграрної й, що має перетворитися в країну аграрно-промислову, на перший плян в проблемі сировини, цілком зрозуміло, висувається сільсько-господ[арська] продукція, як промислова сировина. Це, перш за все, відокремлює УКОПС від КЕПС, що виучує тільки природні продукційні сили.

Поставивши собі таке основне завдання, УКОПС засвоїла собі й певні аспекти виучування, а саме – аспект народньо-господарчої оцінки продукційних сил, ув'язки дослідчої роботи з проблемами народньо-господарчої реконструкції й переведення плянового принципу в дослідчій роботі* .

Що ж до характеру[2]* своєї роботи, то не відмовляються переводити за допомогою зв'язаних з УКОПС наук[ово]-досл[ідчих] установ окремі і самостійні дослідження*, коли для цього виникає потреба і немає будь-якого паралелізму в роботі з іншими установами, УКОПС ставить собі завдання організаційні синтетичні та інформаційні*.

Організаційні завдання УКОПС полягають в тому, щоб зібрати й скупчити наукові дослідницькі сили для виучування тої або тої цілком конкретної проблеми, зв'язавши ці наукові сили з силами практики, з завданнями реконструкції й розгортання народнього господарства.

Синтетичні завдання вимагають від УКОПС стати за один з центрів, де підсумовуються, оцінюються з точки зору фахівців різних, але сполучених галузів виучування й практики здобутки розпорошених дослідницьких сил і надається цим здобуткам оцінка їх значіння для нашого господарства. Ще невеликий досвід УКОПС вже довів, однак, що таке підсумування й оцінка є пекуча потреба нашого часу. А разом з цим, УКОПС сприяє й методологічному* об'єднанню, методологічній, так би мовити, уніфікації дослідницької роботи, бо тільки за такою уніфікацією й можливо переводити успішно синтетичну роботу.

Нарешті, УКОПС ставить собі й широко інформаційні завдання, щоб уникнути того цілком неприпустимого становища, коли дослідники, працюючи в одній і тій же галузі, або в сполучених, не користуються здобутками вже переведеної праці або, нарешті, працюють паралельно (а іноді й за різними методами, що ускладнює оцінку наслідків роботи) і, таким чином, наукові сили витрачаються майже марно. Інформація, крім того, на думку УКОПС, повинна сприяти й надзвичайно важливому принципові нашого часу й плянуванню*.

Треба теж тут відзначити, що УКОПС переводить свою роботу не своїми тільки власними силами. Ціла низка науково-дослідчих установ зв'язана з УКОПС, і тільки завдяки такому зв'язку (цілком науково-досл[ідчого] характеру) УКОПС може виконувати свої синтетичні й не інформаційні завдання, а також і синтетичні дослідження. Крім цих установ, УКОПС у своїй праці спирається на свої операційні ячейки – секції, які, однак, мають характер тільки допоміжних (осередків). Секції УКОПС утворилися (в міру викликання їх до

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Слово "характеру" вписано замість закресленого "метод".

життя поточними потребами) на базі часто-густо досить, здавалося б, вузького, спеціяльного об'єкту виучування (наприклад – картопляна, хмільова, лікарських та лік[арсько]-технічних рослин і т.ін.). Це відокремлює їх від відділів – секцій КЕПС.

УКОПС ще р[оку] 1928 склала проект свого статуту й подала* його на затвердження (на початку 1929 р.). Дещо з цього проєкту за досвідом останнього року потребує вже деяких змін. УКОПС користується цим проєктом як тимчасовим.

II. Діяльність УКОПС за 1929-[19]30 рр.

Минулий рік має свої особливі риси, що відокремлюють його від попередніх років роботи УКОПС й дозволяють рахувати, що тільки з цього року УКОПС могла працювати як певна установа[2*] ВУАН.

Тільки наприкінці 1927-[19]28 р. УКОПС одержала приміщення. За минулий рік УКОПС організаційно зміцнилася, бо вперше стала за окрему бюджетну одиницю ВУАН з кошторисом в 3 090 крб.

Президія складалася в 1929-[19]30 рр. з 5 осіб, а саме: голови – акад. Л.М. Яснопольського, заст[упника] голови – акад.К.К. Симінського (а наприкінці року, коли акад. [К.К.] Симінський, за перевантаженням, відмовився – акад. Є.В.Оппокова), членів – проф. Г.Г. Де-Метца[3*], та А.І. Ярошевича (вчений секретар, а пізніше – керівник УКОПС). Президія а) влаштувала 25 (переважно організаційного характеру) [пле]нарних засідань, на яких було заслухано 21 наукову доповідь. Крім того, Президія в травні (15 та 16) скликала поширену нараду в справі висунутої з боку УКОПС проблеми використання покладів бурого вугілля; в цій нараді взяли участь представники Укрдержпляну, гірничого відділу ВРНГ УСРР, зацікавлених окрплянів та численні представники науково-дослідчих та державно-господарчих установ; б)налагоджувала роботи секцій, які мали 40 засідань, на яких було заслухано[4*] наукових доповідів і низку доповідів науково-інформаційного характеру; в) видала 4 бюлетені "Продукційні сили України"; г) стимулювала підготовлення до друку 3 збірників праць (по радіології, картоплі та хмілю), розміром кожний на 5 аркушів; з) підготовила до друку "Атлас по хмілю", складений проф. О.Табенецьким й здобула кошти на це видання; е) переведено відрядження до Москви, Ленінграда, Харкова, Гуманя[5*], до Кам'янеччини. Останні відрядження мали експедиційний характер для виучування кустарних виробів гончарства з технічного та художнього боку з метою розгортання експорту гончарно-кустарних виробів; ж) президія [Комісії] брала участь через своїх представників в спеціяльних нарадах при ВРНГ УСРР та Укрдержпляні в справі буро-вугільної промисловости (після[6*] скликаної в травні з боку УКОПС поширеної наради, на як[у] [вона] надала низку матеріялів, проєктів та кошторисів (в галузі геологічних, теплотехнічних, хемічних та економічних досліджень бурого вугілля). Наслідком цих засідань була постанова Економради УСРР (протокол № 20/587 з 6 серпня [19]29 р.) – покласти на УКОПС наукову проробку як всіх

---

* Слово "подала" вписано замість закресленого "приставила".

[2*] Підкреслено в документі.

[3*] Далі закреслено "Є. Сташевського".

[4*] Те саме, цифру "40".

[5*] Тут: м. Умань.

[6*] Слово "після" вписано замість "внаслідок".

матеріялів, що матиме ВРНГ УСРР, так і матеріялів, що збиратиме Комісія безпосередньо, а також про те, щоб Укрдержплян, інші відповідні установи в справі буровугільних досліджень щільно зв'язався з УКОПС.

УКОПС розпочала дослідчу роботу 1) в галузі цукрової промисловости за завданням Центрального інституту цукрової промисловости й за кошторисом Українського інституту, з яким розмежовано роботу, 2) друга така ж, суто дослідницького характеру робота, що її розпочато 1929 р. – з економіки птахівництва (А.І. Ярошевич), 3) нарешті розпочато дослідницьку роботу й в галузі гончарного кустарного промислу.

Треба зазначити, що переводячи свою роботу, УКОПС до минулого червня немала ні одного штатного наукового робітника. Тільки з липня м[ісяця] тимчасово затверджено на єдину штатну посаду керівника – А.І. Ярошевича, а з листопада й обрано за конкурсом. Закінчено розпочате ще р[оку] 1927-[192]8 оформлення УКОПС з організаційного боку – як окремої одиниці в складі ВУАН й поруч з цим зв'язано УКОПС з низкою інших дослідчих установ, з державно-господарчими установами (як от ВРНГ УСРР, Укрдержплян), а через осіб, що беруть участь в роботі секцій – з виробництвом. Синтетичні завдання здійснено шляхом обговорення питань, що стосуються низки галузів сировини, а саме – в царині виучування лікарських та лікарсько-технічних рослин, картоплі, шовківництва, цукрівництва, хмілярства, махорки тощо.

За ініціятивою УКОПС поставлено з боку центр[альних] установ на широку проробку такі надзвичайно важливі проблеми, як от: буро-вугільна, Правобережжя, питання про підготовку робітників в галузі гірничої промисловости (цьому питанню, за участю Укргеолкому і найвидатніших фахівців України, присвячено було окрему нараду). Інформаційно завдання здійснюються виданням бюлетеню "Продукційні сили".

Плян роботи на 1929-[19]30 рр.

Щодо роботи в поточному році, то УКОПС посилається на свій оперативний плян, що його своєчасно було подано. В цьому плянові докладно вказано ті основні актуальні теми, що в кожній з галузів виучування має розробляти УКОПС за допомогою своїх фахових осередків. На думку президії УКОПС, кожен такий осередок, як безпосередньо оперативний орган УКОПС, користуючись невеличкими коштами, має перевести виучування 1-3 актуальних тем, коли ці теми по інших установах не розробляються. Крім того, ці ж осередки за керівництвом президії УКОПС переводитимуть і надалі дослідчу роботу за завданнями (й коштами) зацікавлених установ. Така робота вже помічається в галузях: бурого вугілля, цукрівництва, хмілярства, технічного використання*, з початку цього ж року висунулася проблема Правобережжя.

Президія УКОПС накреслила собі, в зв'язку[2]* такі ближчі завдання: а) встановити тісний організаційний зв'язок з роботою ВУАН взагалі й Третього, а почасти й Другого відділів зокрема; б) організаційно тісніше охопити роботи своїх фахових осередків[3]* та стимулювати їх розвиток; в) скликати не менше 12 пленарних засідань УКОПС для обговорення доповідей широкого значіння; притягнувши до цього обговорення фахівців різних сполучених галузів

---

* Далі слово не прочитано.

[2]* Текст документа обрізаний при оформленні архівної справи.

[3]* Фраза "своїх фахових осередків" вписана замість закресленого "секцій".

виучування, для критики й синтезування відповідних праць за, так званою, комплексною методою; г) продовжувати видання бюлетеню УКОПС, удосконаливши його зміст, поширивши відділи інформації та бібліографії; д) продовжувати доручену науково-дослідчу роботу й деяку закінчити; е) подбати про організацію експедиційної роботи УКОПС, звернувши увагу на необслідувані ділянки науково-дослідчої роботи (заповідники, кустарні вироби, нові культури і т.д.); ж) звернути особливу увагу на ті вимоги до сільського господарства, які викликають переведення його на рейки повної колективізації та перетворення взагалі, УСРР з країни переважно аграрної на аграрно-промислову з широко розгорнутою оброблюючою промисловістю; з) зв'язатися з Донбасом.

Разом з тим, УКОПС, не обмежуючи свої завдання своїм оперативним пляном, буде відгукатися на всі ті актуальні теми науково-дослідчої роботи, які життя й незнаний в історії темп розгортання нашого господарства поставить перед нею. УКОПС певна, що й в цьому напрямкові вона не тільки буде йти за* життям, але деколи (як це було й минулого року) сама виявить ініціятиву, завчасно передбачаючи ті чи ті потреби.

Одна з таких потреб вже виявилася –це всебічне виучування "Проблеми Правобережжя".

На початку цього року[2]* УКОПС, в зв'язку з цією проблемою, влаштувала низку спеціяльних засідань президії за участю представників всіх секцій, на яких було заслухано 13 доповідей з метою підготовки широкої наради в справі "Проблеми Правобережжя". Таку нараду, за погодженням цього питання з Укрдержпляном, було скликано 10-11 грудня. Участь в ній взяли представники Укрдержпляну, деяких Правобережних окрплянів, численні представники науково-дослідчих та державно-господарчих установ (всього до 150 осіб). Всі матеріяли наради надіслано до ВРНГ УСРР, Укрдержпляну та до всіх Правобережних окрплянів. В окремому організаційному засіданні накреслено й ті наукові проробки, які могли б взяти на себе (або організувати їх виучування) УКОПС. В даний момент йде мова про ув'язку з Укрдержпляном цієї роботи. Але, оскільки в складі Соц[іяльно]-економ[ічного] відділу утворено наук[ову] Комісію соціялістичної перебудови села, що має розробляти всі питання щодо сільського господарства, УКОПС поки що зконкретизувала, яку саме участь зможе взяти в цій справі надалі.

За видавничим пляном ВУАН на 1929-[19]30 рр. УКОПС пред'явлено тільки 26 аркушів, з яких припадає на бюлетень 7 аркушів й на збірник тільки 19 аркушів. Оскільки вже є виготовленого матеріялу на 35 аркушів, бажано було б одержати дозвіл надрукувати ще 10 аркушів, яких бракує, щоб задовольнити найпекучі[ші] потреби установи.

[Л.М.] Яснопольський

Архів Ради з вивчення продуктивних сил України НАН України, оп.1, спр.21, арк.1-16. Автограф.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Фраза "на початку цього року" вписана замість закресленої "наприкінці минулого 1928-[192]9 р.".

№ 49*

КОНТРОЛЬНІ ЧИСЛА БЮДЖЕТУ ВІДДІЛІВ ВУАН ДО П'ЯТИРІЧНОГО ПЛАНУ

29 травня 1930 р.

Відділи та установи	1928-[19]29 рр. сума %	1929-[19]30рр сума %	1930-[19]31рр. сума %	1931-[19]32рр. сума %	1932-[19]33рр. сума %
Загальна сума	738 915	1 040 000	1 600 000	2 365 000	3 756 000
I Відділ	243 900 33	305 000 29	381 000 24	528 000 22	745 800 20.1
II Відділ	298 900 41	433 000 42	757 000 47	1 176 000 50	2 033 950 54
III Відділ	121 600 16,4	188 000 19	338 000 21	497 000 21	749 800 20
Установи при Президії	70 600 9,6	114 000 10	124 000 8	164 000 7	226 450 6
Разом:	735 000 100	1 040 000 100	1 600 000 100	2 365 000 100	3 756 000 100

ЦДАВО України, ф.166, оп.8, спр.428, арк.3. Склограф.

№ 50

СПИСОК ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ІСТОРИЧНОЇ СЕКЦІЇ ВУАН

1 червня 1930 р.

1. Акад. М.С. Грушевський.
2. О.С. Грушевський.
3. В.І. Щербина.
4. М.П. Василенко.
5. К.М. Антонович.
6. Є.К. Тимченко.
7. М.М. Мочульський.
8. Ф.Я. Савченко.
9. М.М. Ткаченко.

* Див. док. № 37.

10. С.В. Глушко.
11. К.Й. Студинський (25.1.1927 р.).
12. Проф. Л.К. Гетц (2.1.1927 р.).
13. К.О. Лазаревська (8.II.1927 р.).
14. В.Д. Юркевич (8.II.1927 р.).
15. Д.І. Еварницький (2.III.1928 р.)*.
16. М.М. Покровський (2.III.1928 р.).
17. Ф.[М.] Колесса (2.III.1928 р.).
18. Я. Бидло (2.III.1928 р.).
19. М.М. Кордуба (23.III.1928 р.).
20. І.І. Щітківський (29.VI.1928 р.).
21. К.В. Харлампович (2.VI.1928 р.).
22. Проф. Сеньобос (29.VI.1928 р.).
23. А. Мазон (29.VI.1928 р.).
24. Шарль Ріве (29.VI.1928 р.).
25. В.І. Герасимчук (14.VI.1929 р.).
26. К.О. Копержинський (14.VI.1929 р.).
27. В.Г. Кричевський (16.III.1930 р.).
28. Д.М. Петрушевський (16.III.1930 р.).
29. В.П. Бузескул (16.III.1930 р.).

Члени ради Секції

1. Акад. М.С. Грушевський (голова Секції).
2. Проф. О.С. Грушевський (замісник голови).
3. К.О. Копержинський (секретар).
4. І.І. Щітківський (скарбник).
5. Ф.Я. Савченко (член президії).
6. М.М. Ткаченко (член президії).
7. В.Д. Юркевич (кандидат).

Ревізійна комісія

1. В.І. Щербина.
2. С.В. Глушко.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2783, арк.1. Копія. Машинопис.

---

* Тут: Д.І. Яворницький.

№ 51*

ЗВЕРНЕННЯ АКАД. В. М. ПЕРЕТЦА ДО ПРЕЗИДІЇ ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН ПРО ПОНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ З НАУКОВИМ ТОВАРИСТВОМ ДОСЛІДНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ, ПИСЬМЕНСТВА ТА МОВИ В ЛЕНІНГРАДІ

3 червня 1930 р.

В проєкті соцзмагання, що я одержав цими днями, єсть п. 7: "Звернути увагу на всебічне дослідження культури тих частин території українського народу, що входять до інших республік Союза ССР". Це дає мені[2]* підставу знов удатись до Відділу і Президії ВУАН в справі "Ленінгр[адського] т[оварист]ва дослідників укр[аїнської] іст[орії] письм[енства] та мови", яке працювало при Академії біля 8 років. Коли була висловлена думка на листопадовій сесії ВУАН, що треба скасувати всі н[аукові] т[оварист]ва при ній, Т[оварист]во не припинило своєї роботи, яку воно вважає за свій громадський обов'язок, як єдина українознавча наукова установа на терені РСФРР. Але, хоч згадану думку ще не оформлено в статуті, а її на практиці здійснено; за час перебування на посаді секретаря Відділу акад. М.І. Яворського з коштів, що їх було асигновано на поточний рік на роботи Т[оварист]ва – було одержано тільки 162 крб. (бюджет – 1072 крб.), а далі оплату рахунків – стриманено[3]*.

Як голова Т[оварист]ва я звертаюсь до І Відділу, при якому Т[оварист]во існувало і виконувало доручення декого з членів [Відділу], і прохаю вжити відповідних заходів, щоб поновити зв'язок Т[оварист]ва з ВУАН зо всіма наслідками цього.

Акад. *В. Перетц*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12425, арк.11зв. Автограф.

№ 52

ПРОЕКТ СТАТУТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

7 червня 1930 р.

Переднє слово

Потреба опрацювати новий статут Всеукраїнської Академії наук постала досить давно. Устава Ради Народніх Комісарів про Всеукраїнську Академію наук 14 червня 1921 року накреслює завдання та організацію Академії надто схематично. Вона, безперечно, застаріла і не відповідає вимогам життя. Отже, і сама Академія і Упрнаука почали виготовляти статут Академії наук. Академія накреслила проєкт статуту в квітні 1925 року; проєкт Упрнауки датовано 1927 р. Але ці проєкти не довелося перетворити на закон. Вони залишилися проєктами, що їх можна вважати лиш за попередні кроки до утворення статуту. Ці проєкти надруковано, як матеріял, в ч.І "Вістей Всеукраїнської Академії наук" за 1928 рік.

---

* Див. док. № 53.

[2]* Далі закреслено слово "можливість".

[3]* Так у документі. Потрібно: "припинено".

Тим часом питання, що їх щодня висувало життя, зокрема практика Президії Академії, потребували невідкладного розв'язання. Належне розв'язання багатьох справ безпосередньо залежить від того, як розуміти завдання Академії, які функції на неї покласти, яких засобів їй надати, який напрямок діяльности для неї накреслити: це і є справа статуту. На зборах Ради Академії, 5 листопада 1928 року, акад. К.Г. Воблий подав ініціятиву щодо виготовлення статуту Академії і доповів Раді про потребу заснувати комісію для опрацювання статуту ВУАН, зокрема інструкцій для роботи Президії, плянової наради при Президії, Відділів ВУАН, академічних закладів.

Тези доповіді були такі: при Президії Всеукраїнської Академії наук закладається комісія, щоб виконати згадане завдання. До складу комісії належать: академіки – представники Відділів, по одному від кожного Відділу, представник од Секції наукових робітників, представник від місцевкому, представник від наукових співробітників, по одному від кожного Відділу та всіх установ, що перебувають при Президії Всеукраїнської Академії наук. Комісія, виробляючи різні інструкції та положення, має переглянути всі матеріяли Наркомосвіти в цій справі. Загальні принципи нового статуту Всеукраїнської Академії наук та основні уступи його комісія повинна подати в проєкті на попередній розгляд Ради Всеукраїнської Академії наук.

Рада одноголосно ухвалила організувати статутарну комісію під головуванням Президента, залучивши до складу комісії, окрім зазначених раніш осіб, ще всю Президію ВУАН. На підставі цієї ухвали й почала свою працю статутарна комісія.

На першому засіданні статутарної комісії 1 грудня 1928 р., під головуванням Президента ВУАН, акад. Д.К. Заболотного, нижчепідписаному доручено виготовити попередній проєкт статуту. Тоді ж таки ухвалено звернутися до Відділів із запитанням щодо основних питань: структури, організації, складу катедр, кількости Відділів, урядування Всеукраїнської Академії наук – з тим, щоб із одержаних матеріялів скористатися, виготовляючи проєкт статуту.

На дальших засіданнях статутарної комісії ми зробили ряд доповідів, щоб висвітлити в самій статутарній комісії деякі важливі попередні питання щодо будови статуту, його обсягу, техніки його складання та оброблення. Коли ж комісія ухвалила запропоновану схему, виготовлено й самий проєкт. Але ж дуже важлива справа – обрання нових членів Академії в червні місяці 1929 року – відсунула розгляд проєкту статуту на осінь. На листопадовій сесії Рада ВУАН у своєму новому поширеному складі мала вислухати слово голови статутарної комісії, Президента ВУАН Д.К. Заболотного та мою співдоповідь у справі статуту, надіслану членам Ради як матеріял.

Але ж хворість Д.К. Заболотного не дала йому змоги виступити з виготуваними тезами. Його заступив Віце-президент К.Г. Воблий.

Рада, вислухавши доповіді в справі статуту, ухвалила такі основні принципи складання статуту Всеукраїнської Академії наук:

1. ВУАН є вища науково-дослідча установа УСРР, що має репрезентувати й розвивати науку в цілому та в окремих галузях наукового дослідження. Завдання ВУАН треба визначити з можливою точністю.

2. ВУАН спрямовує свою діяльність до соціялістичного будівництва, що його складову частину й чинник вона становить.

Водночас ВУАН уживає заходів до поширення наукових знань серед трудящих.

3. Структура ВУАН має відповідати її завданням науково-дослідчої установи.

Щоб дати змогу ВУАН зосередити роботу на виконанні її особливих завдань, у структурі ВУАН треба прагнути до максимального спрощення, зменшення інстанцій – позбавлення ВУАН невідповідних їй адміністративних функцій.

4. Об'єднуючи всі наукові дисципліни в цілому, ВУАН для наукової роботи має поділятися на два Відділи: 1) наук математичних, природознавчих, технічних і 2) наук соціяльних, економічних.

5. Катедра є основна наукова одиниця. Академічні установи різних типів – інститути, комісії, лябораторії, музеї, кабінети, бібліотеки – можуть існувати або при катедрах, або й незалежно від окремих катедр, обслуговуючи наукові потреби Відділів чи цілої Академії (установи при Президії).

6. Наукові товариства і секції, як організації науково-громадського характеру, до складу Академії не належать і існують на загальних підставах.

7. Окрім дійсних членів та членів-кореспондентів, Академія може обирати почесних членів.

8. В основу обрання академіків треба покласти чинний порядок обрання, спростивши його, скільки можливо.

9. ВУАН налагоджує зв'язок та співпрацю з іншими науково-дослідчими установами УСРР, СРСР та закордону.

10. У статуті треба передбачити конференції, з'їзди, взаємний обмін науковими доповідями з іншими науково-дослідчими інституціями тощо.

11. ВУАН складає плян своєї діяльности на базі загального державного пляну соціялістичного будівництва, особливо в тій його частині, що стосується до плянування наукової діяльности УСРР та СРСР.

12. ВУАН діє в системі інституцій Наркомосу УСРР.

На підставі цієї ухвали переглянуто проєкт статуту у статутарній комісії під головуванням Віце-президента академіка О.Г. Шліхтера. З ініціятиви голови статутарної комісії внесено ряд істотних змін в основні артикули проєкта. Цей останній текст проредаговано і в такому вигляді, зробивши підсумок своєї праці, статутарна комісія подає проєкт на розгляд Ради Всеукраїнської Академії наук.

Проф. *А. Кристер*

СТАТУТ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

I. Загальні положення

1

1. *Установа.* Всеукраїнська Академія наук є вища державна науково-дослідча установа Української Соціялістичної Радянської Республіки, що має репрезентувати й розвивати радянську науку в цілому та в окремих галузях наукового дослідження.

2

2. *Завдання*. Всеукраїнська Академія наук має завдання:

а) скерувати свою роботу до соціялістичного будівництва на полі української пролетарської культури, застосовуючи марксистський метод до окремих дисциплін;

б) вивчати продукційні сили країни і сприяти якнайширшому використанню їх для соціялістичного будівництва, допомагаючи застосовувати досягнення науки до життя;

в) вживати заходів до поширення наукових знань серед трудящих.

3

3. *Пляни праці.* Всеукраїнська Академія наук складає пляни своєї діяльности на основі загального державного пляну соціялістичного будівництва, насамперед тої частини його, що стосується плянування наукової роботи УСРР та СРСР.

Для плянування своєї роботи Всеукраїнська Академія наук налагоджує зв'язок та співробітництво з іншими науково-дослідчими установами й державними органами та організаціями УСРР та СРСР.

4

4. *Засоби здійснення завдань.* Для здійснення своїх завдань Всеукраїнська Академія наук:

а) організовує у своєму складі дослідчі інститути, комісії, лябораторії, станції, музеї, бібліотеки, кабінети й іншого типу заклади, що провадили б наукову роботу;

б) улаштовує наукові експедиції ;

в) налагоджує наукові зв'язки і в межах Союзу, і поза межами його, з академіями, науковими інституціями та окремими науковими діячами;

г) скликає, щоб виявити наукові досягнення та удосконалити зв'язки, внутрішні та міжнародні наукові з'їзди, конференції й наради;

д) налагоджує взаємний обмін науковими доповідями й повідомленнями про наукові досліди та наслідки праці з іншими науково-дослідчими закладами.

5

5. *Публікації наукових праць.* Всеукраїнська Академія наук друкує досліди, розвідки та збірки матеріялів своїх наукових установ, а також і інші наукові праці, що надходять до Академії, що їх вона ухвалить до друку в своїх виданнях.

II. Склад Всеукраїнської Академії наук та обов'язки її членів

6

1. *Склад.* Всеукраїнська Академія наук складається з дійсних членів-академіків, членів почесних, членів-кореспондентів та вчених, що працюють в установах Академії.

7

Дійсні члени. Дійсними членами – академіками Всеукраїнської Академії наук можуть бути тільки вчені, що збагатили науку працями видатної вартости.

8

Почесні члени. На почесних членів можна обирати вчених із різних галузів знання, що їхня наукова творча робота має світове значіння.

9

Члени-кореспонденти. На членів-кореспондентів Всеукраїнської Академії наук можна обирати видатних учених із тих галузів знання, що їх вивчає Академія наук та її установи.

10

Вчений персонал. До вченого персоналу установ Всеукраїнської Академії наук можуть належати тільки вчені, що через особливі знання та здібности до науково-дослідчої праці здатні виконувати роботу, яка становить завдання Всеукраїнської Академії наук.

11

Штати ВУАН. Склад дійсних членів Всеукраїнської Академії наук, вчених, науково-технічного та адміністративно-господарчого персоналу визначається штатами, встановленими загальним порядком.

12

2. *Обов'язки.* Дійсні члени-академіки й увесь вчений персонал повинні систематично працювати коло виконання тих наукових завдань, що стоять перед Академією наук і зокрема передбачені в чергових плянах Академії.

13

Участь у засіданнях. Дійсні члени повинні брати участь у засіданнях Ради Академії та Відділів, до яких вони належать. Коли б не можна було взяти участь у засіданнях або в іншій дорученій їм роботі (керувати комісіями, ляборатоpіями, експедиціями тощо), академіки повинні про це повідомити Неодмінного секретаря або секретарів Відділів, кому належать.

14

Участь почесних членів та членів-кореспондентів. Почесні члени та члени-кореспонденти не мають безпосередніх обов'язків в Академії, але з свого бажання можуть брати участь у всяких засіданнях Академії, робити наукові доповіді і друкувати свої наукові праці в виданнях Всеукраїнської Академії наук на рівних з іншими науковими робітниками підставах.

15

Позбавлення звання. Академіки й увесь учений персонал можуть бути позбавлені свого звання та своїх прав, коли вони не виконують своїх безпосередніх обов'язків, а також, коли їхня діяльність свідомо скерована на шкоду Радянському Союзові чи є ідеологічно ворожа принципам соціялістичного будівництва.

16

3. Порядок обрання на дійсних членів академіків.

Оголошення вакантних катедр і заяви кандидатів. Коли звільняється академічна катедра, Президія Академії оголошує катедру вакантною і призначає місячний строк, коли науковим установам, вищим навчальним закладам, громадським організаціям і окремим вченим надається право назвати кандидатів на вакантну катедру з числа видатних учених відповідної галузі знання, як слід обгрунтувавши кожну кандидатуру.

Оцінка кандидатур. Як закінчиться строк висувати кандидатури, Президія оголошує через пресу прізвища кандидатів для наукової та громадської оцінки їх, давши місячний строк надсилати оцінки.

18*

Комісії для розгляду кандидатур. Як мине місяць з дня оголошення списка кандидатур, Президія Академії організує комісію для розгляду кандидатур в складі членів Академії й ученого персоналу відповідної галузі знання, а також представників од Наркомосвіти, Секції наукових робітників, місцевкому Всеукраїнської Академії наук в однаковому числі з членами Відділу і вченими спеціялістами, що беруть участь у комісії.

Склад комісії визначає для кожного обрання відповідний Відділ і затверджує Президія.

Комісія для розгляду кандидатур має за десять днів подати свої пропозиції щодо кандидатур.

19

Обрання. Список кандидатів та пропозиції комісії для розгляду кандидатур треба розсилати при повістці всім членам Ради перед засіданням Відділу та Ради, де мають обрати з кандидатів члена Академії.

20

4. Обрання почесних членів та членів-кореспондентів. Почесних членів та членів-кореспондентів обирають раз на рік на звітній сесії Ради таким самим порядком, як і дійсних членів Всеукраїнської Академії наук.

21

5. Заміщення посад наукового персоналу. Наукові посади Всеукраїнської Академії наук заміщуються через конкурс. Для цього через місцеві й центральні органи преси повідомляють про вакантні посади, зазначивши, яким вимогам мусить відповідати кандидат. На подання заяв призначають найменше двомісячний строк.

Обравши кандидатів, Відділи подають кандидатуру на затвердження Президії Академії. Коли треба обрати кандидатів на посади до установ при Президії, Президія призначає особливу комісію в складі члена Президії, керівника установи та представника від місцевкому ВУАН.

22

6. Заміщення через рекомендацію. Коли через конкурс не можна замістити посаду, бо нема придатних кандидатів, керівники відповідних установ можуть подати через Відділи до Президії Всеукраїнської Академії наук пропозицію

---

* Так у документі. Пункт 17 пропущено.

замістити наукову посаду порядком рекомендації належного кандидата, а Президії належить право дозволити зайняти посаду порядком рекомендації.

23

7. ***Затвердження на посадах.*** Функції Наркомосвіти щодо затвердження на посадах у Всеукраїнській Академії наук визначаються інструкційним порядком.

III. Організація наукової роботи Всеукраїнської Академії наук

24

1. ***Поділ на Відділи.*** Академія наук у своїй науковій організаційній роботі поділяється на два Відділи: Відділ наук природничо-технічних та Відділ наук соціяльно-економічних.

25

Катедри. Академічні катедри репрезентують окремі галузі наук, відповідно поділяючись між Відділами Академії наук.

26

Діяльність Відділів. Відділи Академії, об'єднуючи відповідні галузі наук, складають пляни своєї наукової праці, розглядають організаційно-наукові справи, ухвалюють до друку наукові праці у виданнях Відділів, відають персональним складом своїх установ, складають свій кошторис, призначають відрядження, подають до Президії свої пропозиції щодо наукових зносин та спільної наукової праці з науковими організаціями в СРСР і поза його межами, подають Президії Академії звідомлення про свою діяльність.

27

Цикли наук на Відділах. Відділи можуть поділяти свої катедри та установи, щоб організувати наукову роботу, на цикли.

28

Засідання Відділів. У засіданнях Відділів беруть участь усі академіки відповідного Відділу та керівники установ Відділу.

29

Призначення засідань Відділів. Засідання Відділів відбуваються сесійно за календарем, що його складає президія Відділу і затверджує Президія Академії. Призначаються засідання, щоб вислухати наукові доповіді академіків та вченого персоналу установ Відділу або розв'язати плянові, організаційні й кошторисні справи Відділу чи його циклів.

Відділ чи то з власної ініціятиви, чи за пропозицією Президії або Ради Академії, коли ті визнають це за потрібне, обмірковує попереду й питання загального характеру, передаючи їх потім на остаточне розв'язання до Президії Академії або до Ради.

30

Позасесійні засідання. Поза сесіями Відділи розглядають лиш наукові справи, організуючи там, де змога або потреба, цикли. Всі інші – господарчі чи адміністраційні справи стосуються до компетенції президії Відділів.

31

Президії Відділів. Відділи обирають з-поміж свого складу президію із трьох осіб: голову, члена президії та секретаря на один рік.

Президія керує роботою Відділу з його доручення.

32

2. Установи Академії наук. Академія наук може засновувати в складі своїх Відділів, а також при Президії дослідчі інститути й інші заклади різних типів, щоб вони провадили науково-дослідчу роботу. Засновують постійні наукові заклади за постановою Ради Академії.

Тимчасові комісії можуть утворювати і Рада, і Президія Академії, і Відділи.

33

Обсяг і напрямок діяльности установ. Обсяг і напрямок діяльности кожної академічної установи визначає відповідний Відділ або – для установ при Президії – Президія Академії.

34

Керівничі установ. Керують науковими установами Академії академіки відповідної спеціяльности, а також можуть бути за керівничих і інші вчені, відомі своїми працями в галузі відповідної науки.

Керівничі установ є повноправні члени того Відділу, що до його складу належить ця установа. Вони мають право ухвального голову в Раді, коли там розв'язують справи, що стосуються до даної установи.

35

Обов'язки керівничих установ. Керівничі установ з доручення Відділів чи Президії складають пляни роботи, розподіляють її між співробітниками, керують науковою роботою, стежать за її виконанням та редагують наукові праці, виготовлені до друку.

36

Інструкції для роботи установ. Відділи або Президія Академії можуть складати інструкції – загальну для всіх своїх установ, або окремі для поодиноких установ.

Інструкції Відділів затверджує Президія Академії. Коли Президія Всеукраїнської Академії наук визнає за потрібне, вона може передати інструкції на затвердження до Ради.

37

3. Наукові семінари. Відділи й Президія Академії можуть організовувати наукові семінари для готування кадрів наукових робітників, що їх членами можуть бути ті, хто присвятив себе науковій діяльности.

Члени семінарів користуються науковими закладами Академії.

Відділи або Президія Академії можуть складати окремі статути або інструкції, що регламентували б діяльність семінарів.

38

4. Аспірантура. При катедрах та установах Всеукраїнської Академії наук можна за окремими постановами Наркомосвіти організувати аспірантуру, щоб готувати наукових робітників з певних галузів знання.

39

5. Видавництво Академії. Щоб видавати і поширювати свої періодичні та неперіодичні видання, Академія має своє видавництво.

Видавництво має виконувати під орудою окремого завідувача видавничі пляни Академії наук.

IV. Урядування Всеукраїнскої Академії наук

40

1. *Рада Всеукраїнської Академії наук.* Вищий орган Всеукраїнської Академії наук є Рада Академії на чолі з Президією ВУАН.

41

Склад Ради. До складу Ради належать усі академіки, керівничі академічних установ, представник від Наркомосвіти за її призначенням, представник від місцевкому Академії та представник від місцевого бюра Секції наукових робітників.

Представники від професійних організацій беруть участь із дорадчим голосом.

42

Діяльність Ради. Рада вислухує наукові доповіді та розглядає найважливіші й принципові питання наукового, пляново-організаційного та бюджетного змісту, що стосуються до всієї Академії та до координації роботи Відділів.

Рада обирає членів Президії Академії та затверджує обрання президії Відділів.

43

Прилюдність засідань. Усі наукові засідання Академії прилюдні.

44

Порядок ухвали. На всіх зборах Академії всі справи ухвалюються простою більшістю голосів. Обрання можна провадити лише на звичайних [засіданнях] Ради, зборах.

Звичайні засідання вважають за правосильні, коли на них є не менш, як половина членів усього складу, що повинні бути на засіданні.

Члени Ради, що не мають змоги взяти участь у засіданні, мають повідомити про це секретаріят Академії.

45

2. *Президія та її склад.* До складу Президії належать Президент, два Віце-президенти, Неодмінний секретар та член Президії.

46

Обрання Президії. Президію обирає Рада із складу своїх дійсних членів на один рік.

47

Президент. Президентові належить загальне керівництво всією діяльністю Академії наук. Він стежить, щоб вона виконувала свої обов'язки. Президент є

голова Ради. Він має право участи з ухвальним голосом на всіх засіданнях Академії та її установ.

48

Віце-президент. Коли нема Президента, його обов'язки виконує один із Віце-президентів, і до нього переходять у такому разі всі права Президента.

49

Неодмінний секретар. Неодмінний секретар відає науковою частиною Академії. Неодмінний секретар доповідає Раді й Президії про повідомлення та внесення, що надходять до Академії, секретарює на засіданнях Ради й є відповідальний редактор усіх академічних видань. Без підпису Неодмінного секретаря не може вийти в світ ніяке академічне видання. Під його керівництвом працюють редакційно-видавнича нарада та секретаріят Академії.

50

Функції Президії. Президії належить загальне представництво Академії й пляново-організаційна та розпорядча робота в ній. Президія є виконавчий орган Ради. Вона складає й виконує всі юридичні акти Академії. Президія є розпорядчик кредитів Академії. Президія керує всіма справами Академії, що не належать до безпосереднього відання Ради чи Відділів Академії. Для безпосереднього керування різними спеціяльними справами Академії Президія має право призначити особливі комісії під головуванням членів Президії, що їм це доручать. Президія розподіляє обов'язки між своїми членами, коли це не передбачено в статуті Академії.

51

3. *Плянова комісія*. Науково-плянова комісія готує до Президії та Ради складніші й важливіші справи щодо плянування наукової діяльности Всеукраїнської Академії наук. Комісія працює під головуванням одного з Віце-президентів у складі: представників од Відділів, по одному від кожного Відділу і члена Президії Всеукраїнської Академії наук, що керує установами при Президії Всеукраїнської Академії наук.

52

4. *Редакційно-видавнича комісія.* Редакційно-видавнича комісія готує до Президії складніші й важливіші справи щодо видавничої діяльности Всеукраїнської Академії наук та редагування видань Всеукраїнської Академії наук. Комісія працює під головуванням Неодмінного секретаря в складі:

а) редакторів Відділів,

б) члена Президії, що керує установами при Президії,

в) вченого секретаря Президії та

г) зав[ідувача] видавництвом Всеукраїнської Академії наук.

53

5. *Секретаріят.* Неодмінний секретар, академіки-секретарі Відділів, член Президії, що керує установами при Президії, та вчений секретар Президії становлять секретаріят Академії, що під керівництвом Неодмінного секретаря відає вченою частиною Академії, її Відділів та установ, справами персонального вченого складу, призначенням конкурсів, переміщенням, відпустками, відрядженнями та звільненнями.

54

6. ***Звідомлення та видання Президії***. Секретаріят складає звідомлення про діяльність Академії та її установ і готує до друку видання Президії Всеукраїнської Академії наук.

55

7. ***Вчений секретар Президії ВУАН.*** Вчений секретар Президії секретарює на засіданнях Президії та секретаріяту Всеукраїнської Академії наук, пильнує виконання постанов Президії й секретаріяту, а також допомагає Неодмінному секретареві керувати науково-операційними справами.

56

8. ***Адміністративно-господарча нарада.*** Адміністративно-господарча нарада готує до Президії складніші й важливіші фінансово-господарчі справи. Вона працює під головуванням одного з Віце-президентів у складі: члена Президії Всеукраїнської Академії наук, що керує установами при Президії, представників від президій Відділів, по одному від кожного Відділу, представника від місцевкому Всеукраїнської Академії наук, завідувача видавництвом, завідувача господарчої частини й старшого бухгалтера.

V. Права Всеукраїнської Академії наук

57

1. ***Права юридичної особи.*** Академія наук має всі права юридичної особи. Вона має право набувати, вивласнювати майно, брати на себе зобов'язання, позивати до суду та відповідати на суді.

58

2. ***Випуск видань Всеукраїнської Академії наук.*** Видання Всеукраїнської Академії наук, а також усі наукові праці передаються до друку після висновку Президії Відділу й ухвали Неодмінного секретаря ВУАН.

59

3. ***Користування бібліотеками та іншими установами СРСР.*** Академія наук має право брати для наукового опрацювання будь-які матеріяли з різних бібліотек, архівів та музеї в СРСР; використавши матеріяли, повертає їх.

60

4. ***Налагодження зв'язків.*** Академія наук налагоджує безпосередні зв'язки з усіма іншими науковими закладами та інституціями.

61

5. ***Неплатне користування поштою.*** Академія наук має право без плати пересилати в усі місцевости СРСР листи (звичайні й рекомендовані), бандеролі з рукописами й друкованими творами та пакунки з науковими матеріялами, вагою до 20 кілограм. Так само без плати приймає пошта перелічені поштові посилки (листи тощо), заадресовані Академії.

62

6. *Друковані видання*. Все, що друкується на Україні будь-якою мовою, надсилається без оплати до Академії в двох примірниках.

63

7. *Надходження з-за кордону.* Всеукраїнська Академія наук має право без цензурного догляду одержувати з-за кордону друковані наукові видання, книжки, журнали та наукове приладдя, не плативши за них мита.

64

8. *Посилки Академії.* Пакунки, що їх посилає за кордон Всеукраїнська Академія наук, а також друковані й рукописні твори, струмент, приладдя, колекції й інші наукові речі, мають без перешкод допускати до вивозу, за порозумінням Всеукраїнської Академії наук з Народнім комісаріятом торгівлі СРСР.

65

9. *Печатка Академії.* Академія наук має свою печатку з гербом УСРР та написом "Всеукраїнська Академія наук".

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр. 42. Оригінал. Машинопис.

№ 53*

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ТИМЧАСОВОЇ КОМІСІЇ УКРДЕРЖПЛАНУ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ МЕРЕЖІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ НКО УСРР

11 червня 1930 р.
м. Харків

Слухали:

1. Реорганізація мережі науково-дослідчих установ Упр[авління] науки НКО.

Постановили:

1. Заслухавши зауваження представників наркоматів та центральних установ щодо проєкту НКО в справі реорганізації науково-дослідчих установ НКО, внести до нього такі зміни та додатки:

I. Індустріяльна вертикаль

п.1. прийняти в такій редакції :

1) "Організувати в Київі на базі наявних теоретичних хемічних[2*] катедр ІНО, ВУАН і Катедри ак[ад.] [В.О.] Плотникова Науково-дослідчий інститут хемії при ВУАН по лінії НКО".

2) "Науково-дослідчі катедри хемії в Харкові передати до Інституту прикладної хемії ВРНГ як теоретичну секцію".

3) "Науково-дослідчу катедру хемії в Одесі передати Хеміко-радіологічному інституту ВРНГ як секцію теоретичної хемії" (окрема думка представника Комітету хемізації).

---

* Див. док. №№ 36, 57.

[2*] Слово "хемічних" вписано.

п.3. розділу 1 прийняти в такій редакції: "передати науково-дослідчі катедри прикладної механіки в Одесі зо всіма секціями механіки в Дніпропетровському до Ін[ститу]ту механіки ВРНГ, який організувати в 1930-[19]31 рр. в Харкові".

До п.3 додати: "Н[ауково]-дослідчу катедру гідромеханіки та авіяції в Харкові передати до ВРНГ, запропонувавши йому організувати Авіагідромеханічний ін[сти]тут в Харкові".

п.5 розд[ілу] 1 прийняти в такій редакції: "передати Н[ауково]-дослідчу катедру інженерно-будівельних наук у Київі до Київської філії Українського науково-дослідчого ін[сти]туту споруджень ВРНГ".

п.7 та 9 розд[ілу] 1 об'єднати і прийняти в такій редакції: "Передати н[ауково]-дослідчі катедри хемічної технології органічних речовин і хемічної технології споживчих речовин у Харкові Ін[сти]туту прикладної хемії ВРНГ; хемічної технології в Київі зо всіма секціями, аналітичної хемії та заводського контролю в Київі до Українського н[ауково]-дослідчого хеміко-технологічного ін[ститу]ту ВРНГ, який організувати в Київі наприкінці 1929-[19]30 рр.".

У п.13 відзначити: "Ін[сти]тут водного господарства залишити у віданні НКО".

II. Соціяльно-економічна вертикаль

У п.15 розд[ілу] 2 зазначити, що катедра фінансознавства при Ін[ститу]ті марксизму повинна бути укомплектована відповідними фінансово-дослідницькими робітниками і щільно зв'язана з НКФіном.

Щодо п.20 розд[ілу] 2 комісія вважає, що організувати Ін[сти]тут соціялістичної реконструкції сіль[ського] госп[одарства] при ВУАН недоцільно. Вважати за доцільне Катедру сільського господарства передати НКЗему.

(Окрема думка представника НКФіну, який не погоджується з п.15 розд[ілу] 2 і вважає, що Н[ауково]-дослідчу катедру фінансознавства треба організувати при НКФіні).

III. Біологічна вертикаль

До п.31 розд[ілу] 3 додати: "Організувати ботанічні сади і на Донбасі – в Луганському та Сталині*.

IV. Фізично-математична вертикаль

П.п.34 та 35 прийняти в такій редакції: "Київський український геологічний ін[сти]тут приєднати до Академії наук та утворити на базі н[ауково]-дослідчих катедр геології дві філії – в Харкові та Дніпропетровському".

Фінансування цих установ провадити за участю УРГРУ.

Щодо п.37 розд[ілу] 4 зазначити, що Ін[сти]тут географії та картографії залишається таким, як є, але вважати за доцільне організувати при ВРНГ Ін[сти]тут геофізики і геодезії з секціями: сейсмології, магнітології, геодезії, гравиметрії та математичної картографії.

(Окрема думка представника УГУ, який настоює на організації окремого Ін[ститу]ту геодезії й картографії).

---

* Примітка упорядника: тепер м. Донецьк.

VI*. Медична вертикаль

Розд[іл] 4 медичної вертикалі прийняти в такій редакції :

1. Передати Н[ауково]-дослідчу катедру фарм[ацевтичної] хемії в Харкові до Фармацевтичного ін[ститу]ту НКЗдоров'я.

2. Передати до НКОЗ Одеську секцію фарм[ацевтичної] хемії.

3. Передати Катедру психо-неврології до Харківського ін[ститу]ту психо-неврології НКЗдоров'я.

4. Передати секцію психіатрії Катедри психо-неврології до Ін[ститу]ту психіатрії й психо-гігієни НКЗдоров'я.

5. Передати до НКЗдоров'я:

1) Анатомо-патологічний ін[сти]тут;

2) Київську катедру теоретичної медицини;

3) Н[ауково]-дослідчу катедру морфології в Харкові;

4) Катедру морфології й фізіології в Одесі;

5) Н[ауково]-дослідчу катедру фізіології в Одесі. Запропонувати НКЗдоров'я в двох декадн[ий] термін скласти плян розгортання мережі ін[ститу]тів теоретичної медицини, зазначивши використання н[ауково]-дослідчих катедр теоретичної медицини.

6. Передати до НКЗдоров'я:

1) Харківську катедру хірургії ;

2) Київську катедру хірургії ;

3) Київську катедру клінічної терапії ;

4) Одеську катедру клінічної медицини.

Запропонувати НКЗдоров'я скласти плян розгортання відповідних клінічних ін[ститу]тів.

7. Харківську катедру профгігієни передати до Харківського ін[ститу]ту патології й гігієни праці НКЗдоров'я.

8. Передати до НКЗдоров'я Катедру профілактичної медицини.

9. Передати до НКЗдоров'я Харківську н[ауково]-досл[ідчу] катедру соціяльної гігієни.

Мікробіологічний ін[сти]тут у Київі й Біо-хемічний ін[сти]тут у Харкові залишити у віданні НКО.

До проєкту НКО додати такий пакт:

"Передати н[ауково]-дослідчу станцію профосвіти при Ін[ститу]ті педагогіки НКО до відання ВРНГ УСРР з тим, щоб надалі розгорнути Н[ауково]-дослідчий ін[сти]тут кадрів". З передачею катедр ріжним наркоматам, НКО передає устаткування і кошти.

С л у х а л и: II. Прохання НКО про організацію Н[ауково]-дослідчої катедри з хемії вибухових речовин з секції хем[ічної] апаратури при Шостинському хемічному і[нститу]ті та внесення цієї Катедри до мережі н[ауково]-дослідчих установ НКО.

П о с т а н о в и л и: II. Організувати Н[ауково]-дослідчу катедру хемії вибухових речовин з секції хем[ічної] апаратури при Шостинському ін[ститу]ті й передати в відання ВРНГ.

Голова *[С.А.] Мінкевич*
Секретар *Дубровський*

ЦДАВО України, ф.337, оп.1, спр.9515, арк.7-9. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Так у документі. Пункт V пропущено.

№ 54*

ЛИСТ АКАД. В. М. ПЕРЕТЦА ДО ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН ПРО ПОНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ З НАУКОВИМ ТОВАРИСТВОМ ДОСЛІДНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ, ПИСЬМЕНСТВА ТА МОВИ В ЛЕНІНГРАДІ

*[Червень 1930 р.][2]**

Рада ВУАН висловилась проти існування при Академії наукових товариств, хоч це й розбігається з ідеєю гуртувати коло Академії розпорошених учених працівників і бути науковим керуючим осередком на Україні. Ухвала Академічної Ради викликає запитання: чи існувати науковим товариствам, чи ні, бо можна, напевно, сказати, що без зв'язку з Академією, без підтримки наукової, моральної та грошової, існування таких товариств буде дуже сумнівним, бо вони черпають з ідеї приналежности до Академії переконання, що й вони потрібні в системі наукових установ УСРР. Зокрема це[3]* Товариство дослідників української історії, письменства та мови, що працює в Ленінграді, розроблюючи місцеві матеріяли, що переховуються по бібліотеках, музеях та архівах. Т[оварист]во має актив з 25 членів, більшість яких має високу наукову кваліфікацію (академіки, членкори АН СРСР, професори-українці, коло них працює українська молодь, потреби якої не задовольняються програмами вищих шкіл). Т[оварист]во видає свій орган – "Наук[овий] Збірник" (кн. 1 та 2) спільно з ВУАН; Т[оварист]во організує вивчення побуту та матеріяльної культури українців поза межами УСРР. А головне – воно полегшує виучення українських матеріялів, виконуючи ролю допомічної комісії при І Відділі. Тому я, як голова Т[оварист]ва, прошу – 1) не викреслювати його з числа установ ВУАН і, 2) якщо потрібно – змінити його назву на таку: Комісія вивчення культурної історії українського народу (з додатком "Ленінградська" або "в Ленінграді"), бо члени цієї установи виучують матеріяли до іст[орії] давнього та нового укр[аїнського] письменства, історії нової України, її фолькльору, матеріяльної етнографії, мови та мистецтва.

В. Перетц

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12426, арк.11зв. Автограф.

№ 55[4]*

ПОВІДОМЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ НКО УСРР ІНСТИТУТУ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ім. Д. К. ЗАБОЛОТНОГО ВУАН ПРО ЗАЛИШЕННЯ ІНСТИТУТУ У ВІДАННІ НКО УСРР

20 липня 1930 р.
м. Харків

Упрнаука повідомляє, що Н[ауково]-д[ослідчий] інститут мікробіології ім. акад. [Д.К.] Заболотного залишається в мережі НКО.

Відповід[альний] секретар Упрнауки *Я. Адам [...]*[5]*

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.7455, арк.2. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 51.
[2]* Дату встановлено за док. №51
[3]* Далі слово не прочитано.
[4]* Див. док. № 43.
[5]* Прізвище повністю не прочитано.

№ 56

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА НАРКОМОСУ УСРР ДО РНК УСРР НА КОНТРОЛЬНІ ЦИФРИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ НА 1930-1931 РІК

22 липня 1930 р.
м. Харків

Постанови останніх партійних з'їздів, а також з'їздів Рад надають великого значіння науці як одному з факторів соціялістичної реконструкції нашого господарства, раціоналізації промисловости та піднесення техніки сільського господарства. Зокрема значіння науки виявляється і в створенні нових кваліфікованих кадрів для переведення завдань 5-літнього пляну, для піднесення культурного рівня мас.

В зв'язку з цим, для поліпшення роботи коло підготування нових кадрів Раднарком ухвалив реорганізувати мережу науково-дослідчих установ НКО, передавши одночасно індустріяльні н[ауково]-д[ослідчі] установи до відання ВРНГ, медичні – до Наркомздоров'я і сільсько-господарчі – до Наркомзему. Установи вертикалей біологічної, хемічної, фізично-математичної, соціяльно-економічної, педагогічної, музейно-бібліотечної ухвалено реорганізувати в більші одиниці, об'єднуючи споріднені катедри в інститути. Таким чином, у віданні НКО залишається 35 інститутів, 3 катедри, 4 обсерваторії, 2 біологічні станції, 7 ботанічних садів, 15 музеї в і 4 бібліотеки. Разом з установами до відання інших наркоматів передано й керівний склад і аспірантів. Тому замість 2700 осіб, що були в складі н[ауково]-д[ослідчих] установ НКО на 1 травня [19]30 р. (572 дійсн[их] членів, 628 наук[ових] співробітників і 1500 аспірантів), в установах НКО надалі залишається 1383 особи, а з новим прийомом аспірантів – 965 осіб, на [19]31 рік буде 2348 осіб.

Не зважаючи на те, що Наркомосвіти віддав цілу низку науково-дослідчих установ іншим наркоматам, витрати на зарплятню і стипендії аспірантам мусять збільшитись, бо за минулі роки виплачували утримання навіть у половинному розмірі далеко не всім співробітникам н[ауково]-д[ослідчих] установ і аспірантам. Це, певна річ, відбивалось і на науковій роботі й на підготовці нових кадрів. Надалі, якщо мати на меті розгорнути серйозну роботу в цих галузя[illegible] треба обов'язково дати стипендії всім аспірантам і оплячувати весь кері[illegible]ня склад і наукових робітників. [illegible]ся на

В зв'язку з розгортанням наукової роботи, що передбачається [illegible] [19]31 рр., збільшуються вимоги на операційні витрати й будів[illegible] і не ув'я-більшість наших н[ауково]-д[ослідчих] установ була при виша[illegible]вами соціядилось зазнавати багато непорозумінь: їм не давали як слід корис[illegible] найближміщенням і лябораторіями, бо вони були заняті студентами; не було [illegible]атувати [для] засідання. Тепер, з укрупненням н[ауково]-д[ослідчих] установ [illegible]роблем, ренням їхньої роботи, доводиться думати про будування для них окрем[illegible]ого помешкань. Частина установ, що не зможе з цього року розгорнути свою роботу, залишиться в старих помешканнях, але для деяких установ вже постало питання негайно почати будування нових приміщень.

На майбутній рік передбачається скликати цілу низку всеукраїнських з'їздів. З них деякі, як от: Істориків-марксистів, Мечніковський, Музейних робітників, Менделеєвський і Археологічний вже ухвалені колегією НКО і подали пляни своїх робіт з минулого року. Решта подає пляни робіт в най-

ближчі часи. Беручи до уваги, що на деяких з'їздах мусить бути багато представників місцевих організацій, зокрема на з'їздах економістів-марксистів, аграрників-марксистів, істориків-марксистів і філософів-марксистів, виходячи з розрахунку, що ці з'їзди тягтимуться не менш як 5 днів кожний з участю не менше як 200-300 осіб, НКО поставило на ці зї'зди по 15 000 крб. Решта з'їздів буде, головним чином, з представників наукових установ, а тому коштів на них потребується менше.

Закордонні відрядження теж намічено збільшити й дати низку довготермінових відряджень молодим аспірантам, а саме: 10 аспірантам по 6 місяців з виплатою по 2 000 крб.; крім того, передбачається дати 80 відряджень по 3 місяці науковим робітникам.

Крім утримання н[ауково-д[ослідчих] установ, НКО ще дає щорічно субсидії цілій низці наукових товариств, що об'єднують коло себе широкі кола громадянства, зацікавлені в науковій роботі.

Цього року Раднарком ухвалив звернути увагу на придбання цінних музейних речей, що досі є в приватній власности.

Беручи на увагу, що частина цих речей поповнить наші музейні збірки, а частина потім піде за кордон, НКО ставить пересічно 100 000 крб. для того, щоб розпочати роботу концентрування цінних речей при музеях.

Видання наукових праць відіграє дуже важливу ролю в науковій роботі, бо це є засіб обміну науковим досвідом. Видавництва неохоче беруть видавати суто наукові роботи, бо вони дуже нерентабельні. Тому фінансова допомога з боку НКО для видання таких праць є дуже потрібна. НКО, на жаль, досі не платить гонорару за наукові роботи, але дає допомогу на поліграфічні витрати. Поданий розрахунок мінімальний, і дає змогу установам видати хоч по одному збірникові їхніх праць.

[К.Й.] Коник

ЦДАВО України, ф.337, оп.1, спр.9522, арк.279-280. Оригінал. Машинопис.

№ 57*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО СТАН І РОБОТУ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ УСРР[2*]

[Не раніше 22 липня 1930 р.][3]*
м. Харків

Г
.авши доповідь Укрдержпляну про стан і роботу науково-дослідчих
.НК УСРР констатує :

а час існування Рад[янської] влади мережа н[ауково]-д[ослідчих] уста-
, СРР досягла значного розвитку, перевищив[ши] в декілька разів мережу
.[ауково]-д[ослідчих] установ, що існувала на Україні до революції. Проблема кількісного охоплення н[ауково]-д[ослідчими] установами завдань господарчого й культурного будівництва більш-менш досягнена щодо установ центрального типу (н[ауково]-д[ослідчих] інститутів), в той час як низова

* Див. док. №№ 36, 53.
[2*] Заголовок документа.
[3*] Дату встановлено за протоколом № 23/676 засідання РНК УСРР від 22 липня 1930 р. на доповідь Укрдержплану про стан і роботу науково-дослідних установ УСРР.

виробнича база науково-дослідчої справи (заводські лябораторії, дослідні станції і т. інш.) ще досі слабо кількісно розвинена.

2. Розвиток наукового дослідження, що дістався в спадщину від академічних установ (колиш[ні] університети), йшов за весь час відбудовного періоду відокремлено, без зв'язку з виробництвом та завданнями, що їх висуває народнє господарство. Перелом почався в реконструктивну добу і відбився на організації наукових установ, зв'язаних з господарчими організаціями (н[ауково]-д[ослідчі] інститути ВРНГ, НКОЗ, НКЗем). Цей процент надалі потрібує свого продовження та уточнення. Існуюча н[ауково]-д[ослідча] мережа повинна бути переглянута та реорганізована (в першу чергу по лінії н[ауково]-д[ослідчих] установ НКО) в напрямку її раціоналізації.

3. Загальною ненормальністю більшости н[ауково]-д[ослідчих] установ є відсутність власних будівель, а в окремих випадках підходящих приміщень взагалі, відсутність лябораторного устаткування, приладдя та наукової літератури. Більшість н[ауково]-д[ослідчих] установ працює в приміщеннях виш[ів], в надзвичайно скрутних умовах, що гальмує наукову роботу, псує поруч її ефективність та є одною з причин недостатньої пропускної спроможности н[ауково]-д[ослідчих] установ. Є тільки декілька інститутів, що мають приміщення та обладнання, яке відповідає їх призначенню.

4. Наукові кадри н[ауково]-д[ослідчих] установ по кількости недостатні, а якісно з ідеологічного та соціяльного погляду далеко не завжди стоять на рівні тих вимог періоду соціялістичного будівництва.

5. В складі наукових кадрів надзвичайно мале місце посідають молоді наукові сили. Основний прорив є по лінії наукових співробітників та асистентів, особливо в галузях економіки, індустріяльно-технічної та сільсько-господарчої через:

а) відсутність належного плянування справою підготовки наукових кадрів;

б) недоцільне використання наявних кадрів та відсутність плянового розподілу їх;

в) матеріяльну незабезпеченість, зокрема низ[ька] оплата наукових співробітників та недостатня кількість стипендій для аспірантів при повній незабезпечености їх житлом. Наслідком недостатнього матеріяльного забезпечення є надзвичайно велике поширення сумісництва, що негативно відбивається на науковій продукції та праці.

6. Н[ауково]-д[ослідча] робота н[ауково]-д[ослідчих] установ досі не ув'язана гаразд з черговими практичними завданнями та перспективами соціялістичного будівництва. Навіть у ділянках науково-дослідчої роботи, найближчих до промисловости та сільського господарства, не можна констатувати ініціятиви н[ауково]-д[ослідчих] установ в справі виявлення нових проблем, які б могли швидко рушити вперед реконструкцію та розвиток народнього господарства.

7. Значна частина н[ауково]-д[ослідчих] установ України, що виникла за останні 1-2 роки, не встигла до цього часу дати більш-менш значної наукової продукції, а наукова продукція інших н[ауково]-д[ослідчих] установ не досить ув'язана з практичними завданнями народнього господарства і не має належнього впливу на практичну роботу і навіть ті досягнення в галузі науки, що вже виправдали себе, не завжди використовуються на практиці.

8. Слід також відзначити, що наукова продукція в цілому значно відстає від сучасних темпів розвитку народнього господарства.

9. Наукові дослідчі установи до останнього часу провадили свою роботу без усяких плянів, а ті пляни, що їх в останній час н[ауково]-д[ослідчі] установи розробили, мають в більшій своїй частині формальний характер, показуючи фактично сумування тем, над якими індивідуально працюють окремі наукові робітники.

10. В роботі різних суміжних н[ауково]-д[ослідчих] установ немає погодженості, а також – брак координованості в організаційній структурі і тематиці робіт між науковими інститутами та союзними установами.

11. В своїй діяльности н[ауково]-д[ослідчі] інститути не практикували колективної проробки питань, не провадили науково-виробничих нарад ні на підприємствах, ні у себе для широких робітничих мас та інженерно-технічного складу.

12. Надзвичайно мляво провадили н[ауково]-д[ослідчі] установи кооперування наукових робіт та соціялістичного змагання між н[ауково]-д[ослідчими] інститутами.

Виходячи з вищезазначеного, РНК УСРР **постановлює:**

1. Для усунення паралелізму і непогодженості в роботі н[ауково]-д[ослідчих] установ вважати за потрібне переглянути всю мережу н[ауково]-д[ослідчих] установ в напрямку її раціоналізації. Ця реорганізація повинна базуватися на: а) якнайдоцільнішій ув'язці н[ауково]-д[ослідчої] роботи з виробництвом та народнім господарством; б) диференціяції н[ауково]-д[ослідчих] установ відповідно до спеціялізації виробництва по окремих галузях народнього господарства. Одночасно з диференціяцією наукових установ повинна бути забезпечена і синтетична ув'язка наукового дослідження як через утворення міцних синтетичних наукових установ, так і кооперування окремо існуючих інститутів. Як один з засобів кооперування визнати за доцільне передбачити при будівництві в 1930-[19]31 рр. н[ауково]-д[ослідчих] установ будування приміщень, які спроможні комплексно обслуговувати н[ауково]-д[ослідчі] інститути (бібліотеки, загальні силові станції, механічні майстерні та інш.); в) за первісний осередок н[ауково]-д[ослідчої] роботи повинна бути заводська лябораторія, дослідна станція або інші відповідні низові органи дослідження (низова ланка інституту), що повинні стати знаряддям науково-технічного регулювання та реконструкції виробничого процесу.

Доручити Укрдержпляну на підставі проєктів наркоматів про реорганізацію їхніх н[ауково]-д[ослідчих] установ скласти протягом місяця уточнену мережу н[ауково]-д[ослідчих] установ, що відповідає потребам народнього господарства та соціяльно-культурного будівництва та подати до РНК на затвердження.

Поданий НКО проєкт реорганізації мережі н[ауково]-д[ослідчих] установ в основному затвердити та доручити Укрдержпляну разом з зацікавленими наркоматами остаточно проробити та вточнити проєкт НКО протягом двох декад та урахувати його при вточненні загальної мережі н[ауково]-д[ослідчих] установ.

2. Вважаючи на те, що підготовка кадрів одна з важливіших умов для здійснення пляну реконструкції народнього господарства на соціялістичних засадах, запропонувати наркоматам, що мають н[ауково]-д[ослідчі] установи, значно підвищити темпи підготовки наукових кадрів та поліпшення їх якости за соціяльним станом та партійністю, особливо підвищити темпи підготовки наукових кадрів в галузях економіки, індустріяльно-технічної та сільського господарства, покласти на наркомати, що керують відповідними н[ауково]-д[ослідчими] установами, розробку пляну підготовки наукових кадрів, а Держпляну на підставі цих матеріялів скласти протягом двох місяців єдиний плян підготовки наукових кадрів.

3. З метою притягнення до наукової роботи в н[ауково]-д[ослідчих] інститутах спеціялістів з виробництва, що мають практичний досвід та достатню кваліфікацію, доручити НКПраці вжити заходів для поповнення н[ауково]-д[ослідчих] інститутів відповідно кваліфікованими спеціялістами з виробництва та передбачити в контрольних числах на [19]30-[19]31 рр. певне поповнення цими кадрами інститутів, які мають гостру потребу в наукових силах (ВРНГ, НКЗем).

4. Вважати за потрібне в контр[ольних] числах на [19]30-[19]31 рр. передбачити значне поліпшення матеріяльно-побутових умов наукових робітників: передбачити підвищення зарплятні наукових робітників, при складанні контрольних чисел на будівництво інститутів передбачити потрібні кошти на житлобудівництво для наукових робітників.

5. Доручити НКПраці спільно з Укрдержпляном розробити питання про порядок раціонального використання н[ауково]-д[ослідчих] кадрів, щоб запобігти шкідливого сумісництва та проєкт подати на затвердження Раднаркому протягом 1 місяця.

6. Вважаючи на те, що реконструктивний характер нашої доби зовсім не відбивається на матеріяльній базі н[ауково]-д[ослідчої] роботи й асигнування на н[ауково]-д[ослідчі] роботи значно відстають від загального темпу капіталовкладень, – запропонувати наркоматам, що мають у своєму віданні н[ауково]-д[ослідчі] установи, НКФ та Укрдержпляну в контрольних числах [19]30-[19]31 рр. передбачити асигнування на капітальне будівництво в галузі н[ауково]-д[ослідчої] роботи в таких розмірах, які б забезпечили належний розвиток н[ауково]-д[ослідчої] роботи, відповідної до темпів усього народньо-господарчого зростання країни; передбачити посилення коштів на устаткування інститутів, на наукові відрядження за кордон, зокрема на довготермінове відрядження аспірантів та наукових робітників.

7. Доручити НКТоргівлі забезпечити безперебійність одержання н[ауково]-д[ослідчими] установами ліцензії на закордонну апаратуру та наукову літературу.

8. Доручити ВРНГ проробити питання про виробництво у нас власними засобами апаратури н[ауково]-д[ослідчих] установ, яку досі доводилося придбати за кордоном. Заслухати на УЕН цю справу окремо.

9. РНК УСРР покладає відповідальність на керівників господарчих організацій та підприємств за невикористання наукових досягнень та пропонує всім наркоматам та господарчим організаціям в промфінплянах [19]30-[19]31 рр. передбачити спеціяльні заходи до переведення в життя досягнень, що перевірені науковими інститутами.

10. Зобов'язати н[ауково]-д[ослідчі] інститути встановити безпосередній зв'язок з амбуляторіями, органами технічного контролю й раціоналізації на підпри[мствах для наукового інструктажу, консультації та сприяння.

Доручити ВРНГ встановити систему відчитів н[ауково]-д[ослідчих] установ на підприємствах робітничому активу та виробничим нарадам.

11. Для координування діяльности н[ауково]-д[ослідчих] установ та ув'язки їхньої роботи з завданнями народнього господарства, вважати за потрібне покласти на Держплян функції загального плянування всією н[ауково]-д[ослідчою] роботою УСРР, плянування підготовки наукових кадрів, зокрема складання єдиного зводного пляну н[ауково]-д[ослідчих] робіт, як річного, так і перспективного.

12. У своїй роботі Укрдержплян спирається на роботу відповідних наркоматів і наукових об'єднань, а також виявляє науково-громадську думку, скликаючи для цього наради, періодичні конференції і з'їзди науково-дослідчих установ на Україні. На Держплян покладається обов'язок складати перелік завдань, які підлягають науковій та науково-дослідчій проробці згідно з завданнями народньо-господарчого розвитку та давати завдання науково-дослідчим установам через відповідні наркомати та організації.

13. Зобов'язати Держплянові розробити систему заходів в контрольних числах 1930-[19]31 рр., які б забезпечили правильний розвиток роботи в науково-дослідчих установах в напрямку чіткости програмових завдань, порядок перевірки досягнень, науково-дослідчих робіт та переведення в життя закінчених робіт, скласти перелік головніших робіт на [19]30-[19]31 рр., встановивши поруч з цим методи щодо соціялістичного змагання в системі н[ауково]-д[ослідчих] установ.

14. Відзначаючи, що директива РНК Союза про те, що н[ауково]-д[ослідчі] інститути повинні утворюватись в безпосередній близости до виробничої або сировинної бази не здійснюється й низка центральних н[ауково]-д[ослідчих] інститутів організується в адміністративних центрах (в Москві й Ленінграді: Н[ауково]-д[ослідчий] інститут вугільної промисловости, Цукровий інститут, металів), через це немає досить щільної ув'язки н[ауково]-д[ослідчої] роботи відповідних інститутів з виробничим процесом і практичними питаннями відповідних основних галузей народнього господарства.

Вважати за потрібне поставити перед РНК Союзу ще раз питання про місце відповідних галузевих інститутів.

Голова Ради Народніх комісарів УСРР
Керівничий справами Ради Народніх комісарів УСРР
Голова Укрдержпляну *[Я.М. Дудник]*
Голова Організаційного сектору *[Л.М.] Клімашевич*

ЦДАВО України, ф.337, оп.1, спр.9516, арк.220-224. Засвідчена копія. Склограф.

№ 58

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО НЕПРИПУСТИМІСТЬ ПОРУШЕННЯ ЕТИКЕТУ ВІДПОВІДАЛЬНИМИ ПАРТІЙНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

27 липня 1930 р.
м. Харків

Вказати тт. [О.Г.] Шліхтеру та [М.О.] Скрипнику на неправильність і неприпустимість їх поведінки як кандидат[ів] та член[ів] П[оліт]бюро на Раді ВУАН, що виявилась у їхніх виступах один проти другого в присутности позапартійних академіків.

Запропонувати тт. [О.Г.] Шліхтеру та [М.О.] Скрипнику, а також т. [В.П.] Затонському надалі вжити заходів до повної погодженості в усіх своїх, без винятку, виступах не тільки на Раді ВУАН, але й на фракції.

Секретар ЦК КП(б)У *Підпис**

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.185, арк.16. Оригінал. Рукопис.

* Підпис не прочитано.

№ 59*

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ ПО ЧИСТЦІ АПАРАТУ ВУАН[2]*

6 серпня 1930 р.

Були присутні: Наваловський, [О.] Лазоришак, [С.М.] Іваницький-Василенко, Алхимов, Кожухов і т. Васильченко .

Секретар комісії т. Ващенко.

Повістка денна:

1. Затвердження висновків персональної чистки апарату ВУАН[3]*.

10. **Слухали:** Дриго Неоніла Сидорівна, 34 роки. Батько був вагоновод[ієм]. Помер 1917 р. Фах – друкарка. Зараз працює на посаді бібліотекаря з окладом 80 крб. на місяць, а виконує обов'язки діловода Інституту мовознавства.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

11. **Слухали:** Маламуж Дмитро Артемович, 37 років. Батько селянин, фах – педагог. Працює в ВУАН з 1925 року в Археологічному комітеті на посаді нештатного ляборанта з окладом 75 крб. на місяць.

Ухвалили: пройшов чистку в апараті ВУАН.

12. **Слухали**: Петренко Ганна Андрії вна, 37 років. Батько поштовий чиновник. Працює в ВУАН з 1925 року; зараз на посаді зав[ідувачка] картотекою Інституту мовознавства, одержує 70 крб. на місяць.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

13. **Слухали:** Жуківська Марія Аркадіївна, 36 років. Асистент Катедри історії України. Одержує 125 крб. на місяць. Батько – військовий топограф. Освіта незакінчена вища (юридична). У ВУАН працює з 1926 року. Дружина колишнього воєнного міністра при Центральній Раді – [А.] Жуківського. Разом з ним була в еміграції до 1922 року, коли їх амністовано. У ВУАН працювала в бібліотеці, в архіві, а зараз – при Катедрі історії України. Наукова праця за весь час – одна розвідка юмористичної кобзарської пісні про "Тещу" - на 9 сторінках.

Ухвалили: По чистці апарату зняти з цієї посади за відсутністю потрібної наукової клясифікації [4]*.

14. **Слухали:** Шамрай Ганна Сергіївна, 60 р[оків]. Асистент Комісії історично-географічного словника – одержує 125 крб. на місяць. Батько був директор народніх училищ. Сестра акад. [М.С.] Грушевського. Всі її праці за останніх три з половиною роки виражаються в шести коротеньких розвідках з історії України за XVII–XVIII століття на 61 сторінці. Розвідки особливої наукової цінності не мають.

Ухвалили: По чистці апарату зняти з цієї посади за відсутністю потрібної наукової клясифікації [4]*.

15. **Слухали:** Щітківський Іван Іванович, 64 роки – син попа. У ВУАН працює з 1924 року як науковий співробітник і одержує 125 крб. на місяць. До

---

* Див. док. № 61.

[2]* Заголовок документа.

[3]* З протоколу вилучено пункти, що стосуються обслуговуючого персоналу (прибиральниці, двірники, садівники, швейцари, столяри) та технічних працівників (друкарки, діловоди, рахівники), за винятком відсутніх у документі пп. 110-113.

[4]* Так у документі. Потрібно: "кваліфікації ".

1924 року був на пенсії і отримував 12 крб. на місяць. Починаючи з 1927 року науковою роботою не займається, а виконує канцелярську роботу при Катедрі. Освіта середня (закінчив духовну семінарію). Був галасним Київської думи.

Ухвалили: По чистці апарату зняти з цієї посади за відсутністю потрібної наукової кваліфікації.

16. **Слухали:** Грушевська Ольга Олександрівна, 52 роки. Нештатний асистент Катедри історії України. Одержує 30 крб. на місяць. Працює в ВУАН з 1920 року. Освіта вища. За останні три з половиною роки надрукувала 4 теми з історії України XVII–XVIII століття – всього 33 сторінки. Всі праці будь-якої наукової цінності не мають.

Ухвалили: По чистці апарату зняти з цієї посади за відсутністю наукової кваліфікації.

17. **Слухали:** Шевченко Людмила Прокопівна, 35 років. Батько селянин. В ВУАН працює як нештатний асистент Катедри історії України. Одержує 125 крб. Освіта середня. За весь час перебування у ВУАН з 1925 року будь-якої наукової праці не випустила.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

18. **Слухали:** Імшенецький Володимир Михайлович, 38 років, асистент Геофізичної комісії. Батько – чиновник Земської управи. Брат в еміграції. Освіта вища – кінчив КІНО. Одержує 125 крб. Що робив і де бував за період 1917-1921 рр. документально не встановлено. Починаючи з 1927 р. будь-якою науковою роботою не займався, а виконує технічну роботу. З громадського боку в колективі нічим себе не проявив. В 1927 р. механічно вибув з профспілки, не сплачував членських внесків. Прийнято знову до спілки 1929 р.

Ухвалили: Зняти з цієї роботи за відсутністю наукової кваліфікації. Пройшов чистку в апараті ВУАН.

19. **Слухали:** Яв'яківська Марія Осипівна, 44 роки, асистент Катедри транспортної механіки. Одержує 125 крб. У ВУАН працює з 1919 р. З 1927 р. на науковій роботі і з цього часу будь-якої роботи не дала, бо, з її слів, весь час, з перервою, хворіла. При Катедрі займається технічною організаційною роботою. Батько був управляющим економіями.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

20. **Слухали:** Мажбиць Олександр Веньяминович, 38 р[оків]. Батько був торговець. Помер 1916 р. Освіта нижча. Фах – електротехнік. Служив у Червоній Армії з 1917 р. до 1922 року. У ВУАН працює з 1930 р. на посаді завід[увача] Карловським заповідником (3-процентна броня). Де цей заповідник, що він уявляє з себе поняття Мажбиць [О.В.] не має, бо там зовсім не працював, а виконує обов'язки зав[ідувача] постачанням ВУАН, зав[ідувача] коморою, завканцприладдям. Одержує 75 крб. Інвалід на очі, а тому в електротехніці працювати не може. Посади такої, як він виконує обов'язки, немає.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

21. **Слухали:** Омшанський Михайло Олексійович, 28 років. Батько народний вчитель. З 1929 р. – асистент Геофізичної комісії ВУАН – одержує 125 крб. Має низку робіт по лінії Укрмету.

Ухвалили: пройшов чистку в апараті ВУАН.

24. **Слухали:** Чепуренко Одарка Миколаївна, 32 роки. Батько був селянин-робітник. Освіта середня (екстерн). В ВУАН працює з 1919 року на різних канцпосадах. Зараз – зав[ідувачка] архівом канцелярії ВУАН. Одержує 75 крб.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

26. **С л у х а л и:** Саченко-Сакун Євген Васильович, 55 р[оків]. Батько був лікарем. Освіта вища – юрист. В ВУАН виконує тимчасово обов'язки помічника секретаря, а також на посаді нештатного наукового співробітника Комісії народнього права України (безкоштовно). Одержує 75 крб. на місяць.

У х в а л и л и: В штаті такої посади помічн[ика] секретаря не передбачено. Зняти з наукової роботи за відсутністю потрібної наукової кваліфікації. На тех[нічній] роботі залишити тимчасово, до закінчення роботи особового столу – не більше як на 1 місяць.

30. **С л у х а л и:** Козловська Галина Захарівна, 44 р[оки]. Батько нотар[іус] – помер 1921 р. Освіта середня. В ВУАН працює з 1921 р. на посаді зав[ідувачка] Максимовичова заповідника. Одержує 50 крб. Працює не по своїй роботі. Виконує канцелярську роботу ВУАН і з заповідником нічого спільного не має.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

31. **С л у х а л и:** Гавриленко Тодор Матвійович, 31 р[ік]. Батько селянин. Освіта вища (ІНО). Фах – учитель на селі і в м. Київі по 6 років – 12 років. У ВУАН працює з 1925 р. (як нештатний науковий робітник). З 1929 р. – тимчасовий науковий співробітник – до 1930 року (ця посада скасована зовсім). З 1930 р. працює техсекретарем Катедри історії України за доби торговельного капіталізму. Одержує 65 крб. Голова ГУКУС [з] 1925 р.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

44. **С л у х а л и:** Войтов Іван Юркович, 47 р[оків]. Батько землемір. Освіта середня (військова), служив в старій армії в чині поручика. В ВУАН працює як статистик з 1930 р., на тимчасовій роботі. Одержує 80 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

45. **С л у х а л и:** Малеча Нестор Михайлович, 43 роки. Батько – піп, (сам зрікся 1925 р. сану). В ВУАН – керівник лексичного бюро Інституту мовознавства, одержує 75 крб. і директор Технікуму м'ясної промисловости – одержує 169 крб. В ВУАН працює з цього року. Фах – вчитель.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

48. **С л у х а л и**: Іваненко Микола Єфремович, 35 років. Батько – службовець. Освіта вища. В ВУАН працює з 1918 р. – редактор мови. Одержує 125 крб. Норм виробки нема. Брат емігрував з Петлюрою за кордон, живе зараз у Празі. Листується з ним.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

49. **С л у х а л и:** Маковський Федір Григорович, 35 років. Батько селянин в Галичині. Освіта незакінчена вища. У ВУАН працює з 1921 року. Зараз у видавництві зав[ідувач] бюро обміну видань Академії з закордоном. Одержує 75 крб. на місяць. 1915 року під час відправки до Іркутська через Київ перебував у "тюрмі" Київа і в Комітеті Юга Росії, де перебувала на службі [Л.М.] Черняхівська і яка забрала його з тюрми. На запитання, що це за Комітет – вона відповіла, що це організація під російською назвою, але допомагає всім втікачам з Галичини. Працює в Комісії краєзнавства нешт[атним] співро[бітником], одержує 50 крб. (про що не говорив перший раз).

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

50. **С л у х а л и:** Череповська Катерина Овсіївна, 28 років. Батько був власник видавництва. Освіта середня. Визначеної роботи не має, на посаді бібліотекаря; з бібліотечною роботою не знайома. Виконує ріжну роботу вже три з половиною роки (з 1926 року). Прийнято на роботу без біржі – по протекції [А.Ю.] Кримського. Одержує 70 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Зняти з роботи в апараті ВУАН за відсутністю будь-якої бібліотечної кваліфікації ; фактично знаходиться на фіктивній посаді; прийнята 1926 р. без біржі праці – по протекції. Пройшла чистку в апараті ВУАН.

51. **С л у х а л и:** Сушицька Поліна Оверкієвна, 38 р[оків]. Освіта вища. Батько був учитель. В ВУАН працює з 1919 р. Фах – філолог. Зараз працює в бібліотеці [В.Б] Антоновича. Одержує 43 крб. (нештатний бібліотекар 7 років).

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

52. **С л у х а л и:** Кістяківський Михайло Богданович, 21 рік. Батько був професор (службовець). Освіта незакінчена вища. Працює в Академії на посаді бібліотекаря, але фактично каталогізатор з півставкою в 35 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

53. **С л у х а л и:** Сторчаков Василь Володимирович, 34 роки, син кустаря-кожника. Освіта незакінчена вища. Працює в ВУАН з 1928 р. Нештатний бібліотекар. Одержує 26 крб. на місяць. Книгообіг за 1929 р. – біля 100 книжок. Зараз організовує бібліотеку – приводить її до порядку. Працює 3/8 часу.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

55. **С л у х а л и:** Караваєва Надія Миколаївна, 66 років. Освіта незакінчена вища. Батько службовець. В ВУАН з 1921 р. – бібліотекар-технічний робітник. Чоловік – керівник Зоомузею при ВУАН. Обіг книжок за рік біля 300 примірників. Одержує утримання 80 крб. на місяць. Бібліотечного фаху не має. Був маєток в Звенигородському повіті 600-700 дес. В Київі було три будинки. Під час революції садиба знесена селянами. Оцінка цих будинків була 17-51-40 тис. крб. Не позбавлена виборчого права голосу. Член спілки з 1921 року.

У х в а л и л и: По чистці апарату зняти з роботи як колишню поміщицю, що була заховала свій соцстан в минулому. Заборонити займати будь-які посади в радянському кооперативному та громадському апараті.

56. **С л у х а л и:** Сно Олена Євгеніївна, 30 років. Освіта середня. Батько вчитель (внучка акад. [П.А.] Тутковського). В ВУАН працює з 1929 р. Одержує 125 крб., виконує обов'язки бібліотекаря, а посідає посаду штатного наукового співробітника. Фах – вихователька дитячих установ.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

57. **С л у х а л и:** Єзерський Євген Михайлович, 54 роки. Батько канцелярист. Освіта вища – юрист. У ВУАН з 1921 р. на посаді наукового співробітника. Одержує 125 крб. З 1919 р. до 1930 р. був член[ом] Колегії оборонців. 1930 р. під час чистки Колегії звільнено за низькою кваліфікацією – без категорії. Постанова сили ще не набрала.

У х в а л и л и: Зняти з посади наукового співробітника за відсутністю потрібної кваліфікації. Пройшов чистку в апараті ВУАН.

58. **С л у х а л и:** Антонович Катерина Миколаївна, 71 рік – дружина небіжчика історика Антоновича Володимира. Освіта вища. В ВУАН працює з 1919 р. на посаді зав[ідувача] бібліотекою Першого відділу ВУАН. Одержує 145 крб. Бібліотечної кваліфікації не має. В бібліотеці працює 4 робітника – 2 шт[атних] і 2 нештатних.

У х в а л и л и: За безпорядок, хаос в бібліотеці, за заховання бібліотек білоемігрантів зняти з посади зав[ідувача] бібліотекою. Пройшла чистку в апараті ВУАН.

59. **С л у х а л и**: Єфимовський Володимир Степанович, 31 рік. Син попа. Кінчив духовну семінарію 1918 р. В 1922 р. кінчив Ніжинський інститут

народньої освіти. З 1925 р. за відомостями його автобіографії працює в ВУАН. При перевірці з'ясовано, що [В.С.] Єфимовський весь час в Київі не живе, а живе у Харкові і отримує по 45 крб. на місяць як нештатний науковий співробітник ВУАН, фактично в Академії не працював. За відомостями бухгальтерії [В.С.] Єфимовський їздив у відрядження до Москви, на що витрачено 450 крб. за два останні роки. [В.С.] Єфимовський, як видно з його особової справи, нігде на штатній посаді не працює. Зарплятня [В.С.] Єфимовському надсилається до Харкова поштою. Аспірантом затверджено Упрнаукою 1926 р. Аспірантський стаж кінчився 1929 р., але затягся. Зараз працює в Харкові в Центральному архіві вченим архіваріусом. Одержує 105 крб. на місяць.

Ухвалили: Зняти з посади, бо ця посада, яку він займає, фіктивна.

60. **Слухали:** Калита Петро Трифонович, 25 років. Освіта вища. Батько селянин. Зараз – викладач в Інституті народ[нього] господ[арства], одержує 90 крб. У ВУАН працює з 1928 р., нештатний асистент – 200 крб. на місяць.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

62. **Слухали:** Бик Марія Аронівна, 57 р[оків]. Батька соцстан не встановлено. Освіта вища (Женевський універс[итет] і Київський університет). В ВУАН працює з 1921 р. як науковий співробітник. З 1929 р. працює як штатний бібліотекар ВУАН. Освіти бібліотечної не має.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

63. **Слухали:** Каманіна Ганна Іванівна, 44 роки. Освіта середня. Батько – службовець. Зав[ідувачка] Центр[альним] архівом. В ВУАН працює з 1924 року. Зараз бібліотекар, одержує 80 крб. на місяць. Брат засланий до Каїнську (Сибір). Освіти бібліотечної не має.

Ухвалили: За безпорядок та відсутність бібліотечної кваліфікації зняти з цієї роботи у ВУАН. Пройшла чистку в апараті ВУАН.

64. **Слухали:** Яременко Антоніна Митрофанівна, 36 років. Освіта середня. Батько піп. Фах – учителька. У ВУАН працює з 1926 р. Зараз бібліотекар Інституту мовознавства, штатня. Одержує 80 крб. на місяць.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

65. **Слухали**: Іванець Володимир Григорович, 29 р[оків]. Освіта вища. Батько вчитель. В ВУАН працює з 1925 р. штатним бібліотекарем. Одержує 80 крб.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

66. **Слухали:** Нещадименко Ольга Мойсіївна, 40 років. Освіта вища (унів[ерситет], Швейцарія). Батько вчитель гімназії. Фах – вчителька (з 1917 р. до 1928 р.). В ВУАН працює з 1926 р. нешт[атним] бібліотек[арем] – 26 крб. 25 коп.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

67. **Слухали:** Кондратьєва Катерина Борисівна, 49 років. Освіта середня. Батько чиновник. В ВУАН працює з 1920 р., зараз науковий співробітник нештатний, а в штаті – помічником бібліотекаря з оплатою 35 крб. За фахом – художник.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

68. **Слухали:** Льозіна Ольга Михайлівна, 33 роки. Освіта середня й спеціяльна бібліотечна. В ВУАН працює з 1930 р. – спец[іяліст]-бібліотекар І Відділу. Одержує 80 крб. Батько ветлікар в Прилуках. Один брат за кордоном з часів імперіялістичної війни, другий брат в еміграції, втік з денікінцями.

Ухвалили: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

69. **С л у х а л и:** Антонович Агафія Володимирівна, 30 років. Освіта середня. Батько селянин. Фах – рахівник. В ВУАН працює з 1926 р. Зараз працює постійним нештатним бібліотекарем І Відділу, одержує 52 крб. на місяць, бібліотечної кваліфікації не має. Удочерена [К.М. та В.Б] Антоновичами.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

91. **С л у х а л и:** Харків Володимир Йосипович. Освіта вища (Кам'янець-Подільське ІНО – філол[огічне] від[ділення]). Батько піп, зараз засланий, за що заслано – невідомо. З батьком зв'язків не має (за його заявою). В ВУАН працює з 1927 р. Зараз на посаді тимчасового наукового співробітника в Комісії музичної етнографії. Одержує 145 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

92. **С л у х а л и:** Попов Павло Миколайович, 40 років. Освіта вища. В ВУАН працює з 1922 р. науковим співробітником, одержує 145 крб. на місяць. Батько був попом.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

93. **С л у х а л и:** Андріївський Олександр Єфимович, 61 р[ік]. Освіта вища. Батько був учителем гімназії. В ВУАН працює з 1921 р., по етнографії – з 1925 р. Нештатний асистент – одержує 93 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

94. **С л у х а л и:** Петров Віктор Платонович, 36 років. Освіта вища. Батько був піп. В ВУАН працює з 1919 р. Керівник Етнографічної комісії. Одержує 170 крб. на місяць. За випуск творчости Комісії відповідає як редактор.

У х в а л и л и: Зняти з посади керівника Етнографічної комісії за допущення політичних вивихів та перекручувань як в своїх деяких працях і в деяких матеріялах Комісії*. Зважаючи на визнання своїх помилок, а також зважаючи на його громадську активність за останній час, залишити Петрова В.П. на некерованій посаді наукового робітника в Комісії етнографії.

95. **С л у х а л и:** Полонська-Василенко Наталя Дмитрівна, 46 р[оків]. Освіта вища. Батько був генерал штабний, забито в 1917 р. в Житомирі. В ВУАН працює з 1924 р. як штатний науковий співробітник Комісії соціяльно-економічної історії України. Дружина акад. [М.П.] Василенка.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

96. **С л у х а л и:** Копержинський Кость Олександрович, 36 років. Освіта вища. Батько був попом. В ВУАН тимчасово виконував обов'язки штатного наукового співробітника при Катедрі [М.С.] Грушевського. Одержував 125 крб. на місяць. Зараз на посаді дійсного члена Київського інст[ит]уту ім. Шевченка.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

97. **С л у х а л и:** Добровольський Микола Андрійович, 50 років. Батько був кустар. Сам теж кустар. Зараз працює механіком Кабінету транспортової механіки. Одержує 200 крб. на місяць.

У х в а л и л и: По чистці апарату зняти з роботи в ВУАН як власника майстерні. Зважаючи на те, що майстерня, в якій він працює, не являється власністю ВУАН, а його, Добровольського [М.А.], – повідомити фінвідділ для оподаткування.

98. **С л у х а л и:** Савченко Федір Якович – освіта вища, 38 років. Батько вчитель. В ВУАН працює як керівник Комісії Західньої України з 1925 року. Ще працює членом-керівником Комісії заходознавства. З 1916 р. до 1922 р. був у

---

* Підкреслено в документі.

Парижі. З 1922 р. до 1924 р. у Німеччині. У Парижі був завідувачем Пресового бюро уряду Петлюри. На цю посаду 1920-1921 рр. був призначений головою комісії УНР. Це Бюро обслуговувало тільки Францію. Мав ще різні доручення від цієї місії УНР у Бельгії, Франції. Був 5 років головою Української Ради у Франції.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

99. **Слухали:** Буда Сергій Олексійович, 61 рік. Освіта незакінчена вища. Батько був чиновник. В ВУАН працює з 1919 року. Зараз штатний науковий співробітник Комісії громадських рухів. Одержує 145 крб. Починаючи з 1921 р. є понад 10 статтів приблизно на 10 аркушів усі.

Ухвалили: По чистці апарату зняти з наукової роботи за відсутністю наукової кваліфікації та за повну політичну неписьменність у тій галузі, в якій він себе спеціялістом вважає (реврухів).

100. **Слухали:** Ткаченко Григорій Васильович, 29 р[оків]. Освіта вища. Батько селянин. В ВУАН працює з 1930 року. Зараз директор Інституту мовознавства. Одержує 200 крб. на місяць.

Ухвалили: пройшов чистку в апараті ВУАН.

101. **Слухали:** Романенко-Араджіоні Христина Михайлівна, 38 років. Батько службовець. Працює в ВУАН рахівником з 1919 року. Одержує 55 крб. на місяць та в ВБУ бібліотекарем, одержує 80 крб. на місяць. Працює разом на двох посадах.

Ухвалили: Зняти з роботи в ВУАН, бо займає посаду бібліотекаря в ВБУ. Пройшла чистку в апараті ВУАН.

104. **Слухали:** Фанстіль Анатолій Робертович, 50 років. Батько був присяжно-повірений. Освіта вища – юридична. До революції був присяжним повіреним. За імперіялістичної війни – директор міського банку за обранням міської думи. [З] 1918 року – голова Вінницької міської думи. [В] 1917-1918 роках належав до партії РСДРП – меншовиків. До 1928 року – член колегії оборонців. Працює у ВУАН з 1929 р. завгоспом. Одержує 125 крб. на місяць.

Ухвалили: За безгосподарність, безпляновість, допущену в роботі господарчої частини, за закупку у приватника матеріялів по чистці апарату зняти з роботи в ВУАН.

106. **Слухали:** Кістяківський Лев Євгенович, 26 років. Батько був військовий лікар. В ВУАН працює з 1925 року – нештатний науковий співробітник. Одержує 92 крб. на місяць. Освіта незакінчена вища.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

107. **Слухали:** Назимов Володимир Сергійович, 78 років. Батько був генерал. Мати – дочка поміщика. Освіта вища юридична. До 1900 р. був на посадах члена окрсуду і прокурора по карних справах. З 1900 р. до 1914 р. на посадах у судових палатах і департаментах по цивільним справам. 1915 рік – сенатор цивільного та касаційного департаменту Державного Сенату. 1918 рік – сенатор цивільного генерального суду в Київі (за гетьмана). З 1921 року – науковий співробітник Комісії звичаєвого права при ВУАН. Отримує 125 крб. На пропозицію Комісії доставити свої наукові праці за останні 3 роки – відмовився.

Ухвалили: По чистці апарату зняти по І категорії.

108. **Слухали:** Ліперовська Ніна Олександрівна, 26 років. Освіта вища. Фах – вчителька. Батько був інспектор шкільного округу. Зараз – штатний науковий співробітник Інституту мовознавства. Одержує 125 крб. У ВУАН працює з 1929 року.

Ухвалили: пройшла чистку в апараті ВУАН.

109. **С л у х а л и:** Новицький Віктор Ізмайлович, 46 років. Син службовця. Освіта вища юридична. До революції, після смерти батька, отримав спадщину – чотирьохповерховий будинок в Київі, вартістю в 100 тисяч крб. Після революції цей будинок тримав в оренді до 1925 року. Зараз не позбавлений виборчих прав; член профспілки 1921 р., бо заховував своє минуле. У ВУАН працює нештатним постійним науковим співробітником – одержує 16 крб. По сумісництву працює в...*

115. **С л у х а л и:** Завадинський Євген Павлович, 59 років. Освіта вища. Батько був піп. У ВУАН працює з 1921 року. Зараз – головний бухгальтер. Одержує 150 крб. на місяць.

У х в а л и л и: За безпорядок у бухгальтерських справах, за відсутність будь-якої ініціятиви на відповідальній роботі, за халатність, за несвоєчасність вирахування авансів 10 тисяч крб., що рахувалися за засудженими в справі СВУ, за потурання зв'язків завгоспа з приватником – по чистці апарату зняти з керівної роботи у державному господарчо-кооперативному та громадському апараті.

116. **С л у х а л и:** Сагарда Микола Іванович, 60 років. Працює як вчений секретар Бібліографічної комісії ВУАН – одержує 125 крб. Разом працює в ВБУ як зав[ідувач] відділом комплектування. Одержує 180 крб. Освіта – закінчив Петербурзьку духовну академію. Батько був дияком. Сам весь час працював професором богословія. У ВУАН працює з 1927 року. За весь час надруковано понад 10 аркушів. За висновками Комісії, що обслідувала ВБУ, ухвалено зняти Сагарду [М.І.] з посади. Висновки Комісії ще не затверджено НКО. До революції мав звання доктора церковної історії.

У х в а л и л и: По чистці апарату зняти з роботи в ВУАН, заборонивши займати наукові та відповідальні посади в усіх ланках радянського, кооперативного та громадського апарату.

117. **С л у х а л и:** Шрамченко Михайло Євгенович, 49 років. Освіта вища. В ВУАН працює з 1921 року – зараз нештатний асистент – одержує 30 крб. Займається ще приватними уроками по готуванню до вузів. Друкованих праць не має. Зовсім неукраїнізований. Раніш працював бухгальтером, діловодом, мировим суддею і т.ін. Брат був губернатором.

У х в а л и л и: По чистці апарату зняти з роботи за відсутністю наукової кваліфікації.

118. **С л у х а л и:** Галаган Павло Микитович, 50 років. Освіта нижче-середня до революції. 1920-1923 рік – вчився у Кооперативному інституті. Працював кваліфікованим нотар-службовцем. В ВУАН працює з 1929 року. Зараз зав[ідувач] Секретаріятом ВУАН. З початку вступив на посаду головою правничої секції Інституту наукової мови по протекції. Батько був писарем. Був членом партії УСФ з 1917 р. до 1919 року.

У х в а л и л и: за відсутність керівництва техапарату, за відсутність контролю за труддисципліною, за безпорядок у діловодстві,за заховання приналежности до партії УСФ – по чистці апарату зняти з керівної роботи в державному, громадському та господарчому апараті.

119. **С л у х а л и:** Ткаченко Микола Михайлович, 38 років. Батько селянин (скільки мав землі не знає, бо з дитинства відірвався від нього). Освіта вища. Про свою діяльність з 1917-1919 рр. документів не має. В ВУАН працює штатним співробітником Історично-географічної комісії з 1919 року. Одержує 145 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

---

* Пункт "Ухвалили" і далі до п.113 включно текст відсутній.

121. **С л у х а л и:** Волошин Євген Костянтинович, 34 роки. Освіта незакінчена вища. В ВУАН працює з 1921 року. Зараз асистент Інституту мовознавства. В ВУАН одержує 125 крб. на місяць. Батько піп.

У х в а л и л и: За заховання того, що був білий офіцер, що свою педроботу використовував для контрреволюційної агітації – по чистці апарату зняти з роботи в ВУАН.

122. **С л у х а л и:** Шульгіна Лідія Савишна, 33 роки. Батько лікар. Освіта вища. Дружина Шульгіна, забитого в боях проти [М. А.] Муравйова в 1918 році. Брат – Тартаківський, судився по КПД* – засуджено на 5 років умовно. В ВУАН працює з 1921 року. Зараз керівник Відділу етнології Музею ім. [Ф.К.] Вовка.

У х в а л и л и: Ураховуючи цілковиту політичну неписьменність – зняти з керівної посади зав[ідувача] Відділу антропології та етнології Музею ім. [Ф.К.] Вовка.

123. **С л у х а л и:** Язловський Борис Олексійович, 36 років. Освіта вища. Батько піп. Зараз живе з ним і не зрікся сану. У ВУАН працює з 1921 року – член Комісії звичаєвого права і постійний нештатний співробітник Комісії радянського права – одержує 78 крб. Працює в КІНГ як професор.

У х в а л и л и: за те, що живе разом з батьком-попом, який не зрікся сану, по чистці апарату зняти з роботи В ВУАН.

124. **С л у х а л и:** Курінний Петро Петрович, 36 років. Освіта вища. Батько – селянин. У ВУАН працює з 1929 року, а дійсний член ВУАК з 1924 року. Одержує зараз 125 крб. Батько зараз член колегії оборонців в Умані. Сам зараз [працює] секретарем ВУАК. Для співробітництва до роботи в ВУАК було ним закликано на коректора укр[аїнської] мови попа Софійського собору Карпова, якого зараз заслано по процесу СВУ.

У х в а л и л и: За притягнення до співробітництва у видавництві ВУАК попа Карпова, зараз засланого в справі СВУ, при чистці апарату оголосити догану.

125. **С л у х а л и:** Глушко Сільвестр Васильович, 34 роки. Освіта вища. У ВУАН працює з 1924 року. Зараз науковий співробітник на Катедрі історії України ([М.С.] Грушевського).

У х в а л и л и: В зв'язку з обвинуваченням товариша [С.В.] Глушко з боку [Б.С.] Бугніка-Сіверського в антисемітизмі, приймаючи до уваги, що це обвинувачення було заявлено в самий кінець роботи Комісії, що перевірка того обвинувачення вимагає часу – [С.В.] Глушко включити до списку неперевірених.

126. **С л у х а л и:** Куренський Максим Каленикович, 35 років. Батько – селянин-куркуль, розстріляний 1919 р. органами ЧК. Освіта вища. У ВУАН працює з 1926 р. як науковий співробітник Науково-дослідчої катедри математики. Був під судом 1926 року за участь в бандах Денікіна та контрреволюції (виправдано).

У х в а л и л и: В зв'язку з його відсутністю, а також в зв'язку з тим, що за час його відсутности подані додаткові матеріяли, перевірка яких вимагає часу, включити до списку неперевірених.

127. **С л у х а л и:** Кезьма Тауфік Гаврилович, 48 років. Освіта вища. (Кінчив Київську духовну академію). У ВУАН працює з 1924 року. Зараз

---

* Так у документі. Потрібно: "КЦД".

штатний науковий співробітник. Одержує 145 крб. на місяць. Фактично виконує перекладну роботу. Батько був чиновник в колишній Турції (Дамаск).

Ухвалили: За відсутністю наукової кваліфікації по чистці апарату зняти з роботи в ВУАН.

128. **Слухали:** Баранович Олекса Іванович, 38 років. Освіта вища. Батько був попом. У ВУАН працює з 1928 року. Зараз штатний науковий співробітник Комісії по історії України. Одержує 145 крб. на місяць, і голова МК ВУАН. Стояв на позиції УНР 1917 р., ні в яких політичних партіях не був.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

129. **Слухали:** Кривченко Юрко Олексійович, 50 років. Освіта вища (Мюнхен, університет). Батько вчитель на селі. У ВУАН науковий співробітник при Комісії по вивченню народнього господарства України (стаття в газеті).

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

130. **Слухали:** Носов Анатолій Зиновійович, 47 років. Батько був колежський реєстратор. Освіта вища. У ВУАН працює з 1918 року. Зараз на посаді керівника Кабінету антропології. 1919 р. був на лікуванні в Криму – документами не стверджено.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

131. **Слухали:** Карачківський Михайло Федорович, 31 рік. Батько вчитель. (Освіта вища – Кам'янець-Подільське ІНО). У ВУАН працює з 1925 р. Зараз – науковий співробітник Комісії захід[ньої] історії – асистент [Катедри] історії Захід[ньої] України.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

132. **Слухали:** Тимченко Євген Костьович, 64 роки. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 року. Зараз – на посаді директора Комісії по складанню історичного словника укр[аїнської] мови.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

133. **Слухали:** Зосимович Дмитро Павлович, 29 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. на посаді ляборанта. Одержує 100 крб. Батько земський лікар. Виконує технічну роботу з 1928 р. Вважає своє положення за ненормальне, бажає продовжувати свою наукову роботу, но робити це не має можливости.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН. Запропонувати ліквідувати свою політичну неписьменність.

135. **Слухали:** Оршаво-Ораченський Костянтин Леонідович, 21 рік. Освіта середня. Батько службовець (бухгальт[ер]), до революції був присяжн[им] повіреним. У ВУАН працює ляборантом. Одержує 100 крб. на місяць.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

136. **Слухали:** Лозієв Павло Нечипорович, 36 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 р. Зараз нештатний співробітник Катедри філології. Батько селянин, до революції з 1898 р. робітник (маляр-кровельщик). 1923 року був у Бупрі 3 місяці.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

136.* **Слухали:** Сковорода-Зачиняєв Олександр Іванович, 53 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1923 р. Зараз науковий співробітник. Одержує 145 крб. Батько селянин.

Ухвалили: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

---

* Так у документі: № 136 – двічі.

137. **С л у х а л и:** Шарлемань Микола Васильович, 43 р[оки]. Освіта вища (кінчив КПІ як вільний слухач). У ВУАН працює з 1929 р.– науковий співробітник Зоологічного музею. Одержує 145 крб. Ще працює в Досвідній станції рибництва – одержує 160 крб. Батько був майстром у заводі Кобця (в Києві), мав біржу, 1 коняку). Має понад 250 друк[ованих] праць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

138. **С л у х а л и:** Щусь Олександр Павлович, 28 років. У ВУАН працює з 1930 р. асистентом. Одержує 125 крб. на місяць. Фактично працює як редактор соцеконом[ічного] словника Інст[итуту] наук[ової] мови.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН. Відмітити послаблення роботи з його боку за останній час у ВУАН.

139. **С л у х а л и:** Шелудько Іван Михайлович, 30 років. Освіта вища (КПІ – 1926 р.). У ВУАН працює з 1926 р. як член-редактор Інст[итуту] мовознавства (цикл енергетики). Батько куркуль (50 дес[ятин] землі). Одержує 125 крб. Ще працює в КПІ і одержує 75 крб. на місяць. В Інституті витрачає на день 6 год. праці.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

140. **С л у х а л и:** Скомський Степан Михайлович, 52 р[оки]. У ВУАН працює з 1930 р. Зав[ідувач] таємною частиною і технорук видавництва. Одержує на місяць 125 крб., з ювілейних сум 26 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

141. **С л у х а л и:** Ярошенко Володимир Григорович, 42 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1927 р., в Інституті мовознавства – асистент. Одержує 125 крб. на місяць. Батько був судовий пристав, мав землі 100 дес[ятин], 2 будинки в Миргороді. Був зв'язок з соціялістичними партіями, але партійним не був.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

142. **С л у х а л и:** Гладкий Микола Дмитрович, 45 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює асистентом Інституту мовознавства. Одержує 125 крб. На Курсах черв[оних] дир[екторів] – 30 крб., Вечірній університет – 60 крб. Батько був полковник (військов[ий] начальник). З 1909 р. був членом УПСР до 1919 р. У 1919 р. був заступ[ником Голови] уряду УНР в Станіславі і в генеральн[ому] штабі УНР – інспектором. Працював у отамана Оскілко 1919 р. як громадський діяч, популяризація ідей* тощо.

В штабі гетьмана був за діловода.

Вважає, що несвідомо для нього самого контрреволюційна верхівка ВУАН використовувала його для переведення радянської лінії в очах громадянства. Автором назви контрреволюційної організації "Інарак" зв'язується він – [М.Д.]. Гладкий.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

143. **С л у х а л и:** Мірошниченко Олександра Захарівна, 28 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. як штатний співробітник.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

144. **С л у х а л и:** Сталінський Микола Павлович, 51 рік. Освіта середня. У ВУАН працює з 1929 р. як ляборант наукової фотографії.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

---

* Так у документі.

145. **С л у х а л и:** Пелех Петро Михайлович, 43 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює штатн[им] науковим співробітником.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

146. **С л у х а л и:** Дзбановський Євген Олександрович, 36 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1927 р. науковим співробітником Музею антропології.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

147. **С л у х а л и:** Заглада Ніна-Леоніла Борисівна, 34 р[оки]. У ВУАН працює з 1924 р. Зараз нештатний науковий співробітник Музею антропології.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

148. **С л у х а л и:** Лубкін Семен Данилович, 46 р[оків]. Освіта нижча, у ВУАН працює з 1929 р. як препаратор Зоологічного музею.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

149. **С л у х а л и:** Оксіюк Петро Федорович, 34 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1921 р. науковим співробітником.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

150. **С л у х а л и:** Зеров Дмитро Костевич, 35 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1921 р. як науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

151. **С л у х а л и:** Оглоблін Олександр Петрович, 31 р[ік]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1926 р. як науковий співробітник Катедри історії України.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

152. **С л у х а л и**: Букреєв Микола Борисович, 29 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. – препаратор.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

153. **С л у х а л и:** Грушевський Олександр Сергійович, 53 роки. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 р. – голова секції історії соц[іяльно]*-дослід[чої] катедри.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

154. **С л у х а л и:** Грушевська Катерина Михайлівна, 30 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1924 р. науковим співробітником ВУАН на Катедрі історії України.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

155. **С л у х а л и:** Бєлянкін Федір Павлович, 39 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1926 р.– науковий співробітник (Інст[итут] техн[ічної] механіки)[2]*.

156. **С л у х а л и:** Іваницький-Василенко Сергій Михайлович, 47 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1920 р. науковим співробітником III Відділу.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

157. **С л у х а л и:** Корчак-Чепурківський Юрко Оксентович, 34 р[оки]. Освіта вища, У ВУАН працює з 1925 року – науковий співробітник III Відділу.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

158. **С л у х а л и:** Воблий Вадим Костевич, нар[одився] 1905 р. Освіта вища. У ВУАН працює з 1925 р. – науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

159. **С л у х а л и:** Курило Олена Борисівна, 40 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1921 року – науковий співробітник Інституту мовознавства.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

---

* Так у документі. Потрібно: "Науково-дослідчої ".

[2]* Пункт "Ухвалили" в документі відсутній.

160. **С л у х а л и:** Бордзиловська Надія Петрівна, 33 р[оки]. У ВУАН працює з 1929 р. – науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

161. **С л у х а л и:** Окиншевич Лев Олександрович, 32 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1921 р. – науковий співробітник і з 1929 р. зав[ідувач] видавництвом ВУАН.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

162. **С л у х а л и:** Кристер Арнольд Едмундович, 41 рік. Освіта вища. У ВУАН працює з 1921 р. – керівник Катедри звичаєвого права.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

163. **С л у х а л и:** Борисенок Степан Гнатович, 39 р[оків]. Освіта вища. Батько селянин-коваль. У ВУАН працює з 1922 р. – штатний науковий співробітник Комісії звичаєвого права. Одержує 145 крб.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

164. **С л у х а л и**: Головін Павло Сергійович, 39 р[оків]. Батько був полковник (піх[отна] част[ина]). Освіта незакінчена вища. У ВУАН працює з 1929 р. в Демографічному інституті як статистик. Освіти спеціяльної не має. В 1918 р. кінчив бухгальтерські курси. Одержує 65 крб. на місяць. Бухгальтером працював починаючи з 1929 р. Ще працює у видавництві (перекладач). Одержує пересічно 15 крб. на місяць.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

165. **С л у х а л и:** Гришко Василь Тодосович, 33 р[оки]. Освіта вища. Фах – вчитель, 10 років. Батько був селянин (візник). У ВУАН працює з 1928 р. нешт[атним] пост[ійним] членом Комісії по вивченню зах[ідньо]-рус[ького] й українського права при ВУАН (вивчав Інстит[ут] давности). Одержує 62 крб. 80 коп. і працює в робіт[ничій] стац[іонарній] школі – 34 крб. 1915 р. закінчив учительські курси в Прилуках, в робіт[ничій] школі викладав математику. В цій Комісії 2 шт[атних] і 10 нешт[атних] постійн[их] [співробітників].

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

166. **С л у х а л и:** Сосенко Петро Ксенофонтович, 30 років. Батько був попом. Освіта вища. Був у галицькій армії [з] 1918 р. до 1920 р. У 1920 р. був у польській армії. У ВУАН працює з 1926 р. як нешт[атний] науковий співробітник Комісії вивчення історії укр[аїнського] права. Одержує 93 крб. (батько дружини – піп – Щепанюк, забраний ДПУ і засланий).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

167. **С л у х а л и:** Бучківський Максим Володимирович, 42 р[оки]. Батько селянин. Освіта вища. У ВУАН працює з 1927 р. Зараз ляборант Хем[ічної] ляборатории [В.Г.] Шапошникова. Одержує 100 крб. на місяць, ще працює в КІНГ – викладач [історії] мануфакт[ури]. У Ляборатории до цього часу виконував тех[нічно]-орган[ізаційну] роботу.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

168. **С л у х а л и:** Тарасенко Михайло Олександрович, 27 років. Освіта незакінчена вища (виключено з ІНО 1929 р. за академнеуспішність). Батько службовець райспілки. У ВУАН працює з 1926 р. нешт[атним] постійним наук[овим] співробіт[ником], ляборант Комісії етнології, антропології. Одержує 25 крб. і пересічно по Етнограф[ічній] комісії. В Інституті Шевченка одержує 24 крб. (фаху ніякого зовсім по цій справі не має). В архіві [Ф.К.] Вовка й в музеї [виконує] техн[ічну] роботу. За списком є 20 маленьких заміток.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

169. **С л у х а л и:** Кисіль Олександр Григорович, 41 рік. Освіта вища. Батько був управл[яючим] економіями. У ВУАН працює з 1927 р. – нештатн[ий] науковий співробітник Катедри мистецтвознавства. Одержує 18 крб. Фах – вчитель. Працює у ВБУ штатним науковим співробітником – 145 крб. У КПІ викладач – 76 крб. і КІНГ – 78 крб. У партіях не був.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

170. **С л у х а л и:** Мушкет Марія Степанівна, 31 р[ік]. Освіта вища (Археол[огічний] ін[ститут]т. У ВУАН працює з 1924 р. Зараз ляборант Кабінету антропології ім. [Ф.К.] Вовка. Одержує 50 крб. і працює в бібліотеці Вечір[нього] університету – 40 крб. на місяць (виконує техроботу). До закінчення Археолог[ічного] ін[ститут]ту вчителювала 5 років.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

171. **С л у х а л и:** Кістяківська Марія Вельямі[ні]вна, 61 рік. Освіта вища. У ВУАН працює з 1920 р. – нешт[атний] пост[ійний] співробітник бібліотеки III Відділу. Одержує 17 крб.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

172. **С л у х а л и:** Каганова Еся Марківна, 1903 р[оку народження]. Освіта вища (1930 [р.] – КІНГ). У ВУАН працює з 1929 р. Зараз нештатний асистент – одержує 200 крб. (від тресту Укрхемтрест). Батько був службовець.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

173. **С л у х а л и**: Онищенко Яким Іванович, 47 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. по інвентаризації майна. Вчителював 24 роки до 1928 р. Батько був куркуль (26 дес[ятин] землі). Одержує 100 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

174. **С л у х а л и:** Поспєхов Дмитро Олександрович, 28 років. Освіта вища. Батько службовець. У ВУАН працює з 1929 р. як нештатний асистент. Одержує 200 крб. на місяць. Асистентом вступив по рекомендації [В.О.] Плотникова без конкурсу. 1926 р. механічно вибув з профспілки (невиплата член[ських] внесків). 1927 р. знову вступив.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

С л у х а л и: Павлов Валеріан Леонідович, 29 р[оків]. Освіта вища. Батько вчитель. У ВУАН працює з 1929 р. – нештатний асистент, одержує пересічно 60-80 крб. Основна посада – Інститут судової експертизи. Як науковий співробітник одержує 130 крб. Штат нештатних набирався за запрошенням акад. [В.О.] Плотникова і окремих товаришів, що знають один одного по учобе*.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

176. **С л у х а л и:** Буйний Корній Васильович, 39 р[оків]. Освіта вища. Батько селянин-середняк (16 моргів землі). Учитель – 7 років. У ВУАН працює з 1930 р. асистентом Інституту мовознавства. Одержує 125 крб. на місяць. Ще працює у Політехнікумі – одержує 65 крб. і в 4-ій вечірній робшколі – одержує 85 крб. Був у австрійській армії в імперіяліст[ичну] війну з 1914 до 1918 року поручиком. 1919 р. був у галицькій армії, яка з армією УНР (Петлюра) відходила до Київа. З 1920 р. перейшов до Червоної Армії, був командиром Стрілец[ького] галицького полку до 1921 року. Був в КП(б)У з 1920 р. до 1921 р. (вибув по чистці 1921 р. як елемент чуждий інтернаціональним ідеям).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

---

* Так у документі.

177. **С л у х а л и:** Романенко Надія Василівна, 28 років. Освіта вища – Біологічн[ий] цикл ІНО. Батько селянин. У ВУАН працює з 1924 р. Зараз ляборант Музею діячів науки та мистецтва на Україні. Одержує 62 крб. Викладач біології з фаху – 2 роки. Вступила за запрошенням акад. [О.П.] Новицького (голова Археол[огічного] комітету).

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

178. **С л у х а л и:** Діхтяр Кость Федорович, 42 роки. Освіта незакінчена вища (з останнього курсу КПІ). Батько був селянин. У ВУАН працює з 1929 р. Одержує 125 крб. (науково-дослід[чої] роботи не проводить), а веде науково-організаційну роботу. Поступив на цю роботу по запрошенню [Я.Х.] Лепченка (засланого).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

180. **С л у х а л и:** Лобода Віктор Андрійович, 28 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. – штатний науковий співробітник Фінансової комісії ; одержує 125 крб. на місяць. Фах – викладач КІНГ – 50 крб. Консультант Державного інституту по проєкту нових міст – 125 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

181. **С л у х а л и:** Яновський Віктор Теофілович, 39 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1927 р. – нештатний науковий співробітник Комісії фінансів III Відділу. Одержує 60 крб. з 1929 року. Ще штатний професор КІНГ – одержує 150 крб. Батько академік (помер 1928 р.).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

183. **С л у х а л и:** Полозов Андрій Павлович, 29 р[оків]. Освіта вища. Батько офіцер. У 1919–[19]21 рр. був у Червоній Армії. Працює у ВУАН з 1929 р. – ляборант – 100 крб., з Хемтресту – 150 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

184. **С л у х а л и:** Вікул Іван Павлович, 36 р[оків]. Освіта незакінчена вища (юрфак). У ВУАН працює з 1929 р. у Демографічному інституті – нештатний співробітник. Одержує 109 крб. Батько – піп. Брат був у армії Петлюри, емігрував у 1920 р. до Польщі. Сам був заарештований ДПУ 1928 р. за зв'язок з контрреволюційними організаціями за кордоном і шовінізм. Другий брат емігрував за кордон з урядом УНР – зараз Подебради (Чехо-Словаччина). До ВУАН вступив за запрошенням [М.В.] Птухи.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

185. **С л у х а л и:** Масютин Юрій Миколайович, 34 р[оки]. Освіта вища. Батько був земський лікар. У ВУАН працює з 1926 р. нештатним співробітником – 62 крб. у Демографічному інституті. Ще працює пост[ійним] робіт[ником] "Пролетарської правди" (Юрмас) – пересічно 15 крб. (закінчив КІНГ – і аспірант катедри мистецтва з 1926 р., музич[ної] секції [...]*. Мати мала маєток в 100 дес[ятин] землі. Був членом партії есерів (організував нелегальну друкарню) з 1917 р. Брат був в армії Денікіна – емігрував за кордон; повернувся 1922 р. за амністією.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

186. **С л у х а л и:** Таран Григорій Мойсейович, 33 р[оки]. Освіта вища. Батько куркуль. У ВУАН працює з 1928 р., нешт[атний] наук[овий] співроб[ітник]. Одержує 62 крб. у Комісії по вивченню нар[одного] господ[арства].

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

---

* Дату пропущено в документі.

187. **С л у х а л и:** Берсен Ольга Адамівна, 41 рік. Освіта вища. Вчителька 14 років, до Медінституту*. У ВУАН т[имчасово] в[иконуюча] о[бов'язки] наукового співробітника з 1920 р. Одержує 145 крб. на місяць (в Катедрі народ[нього] здоров'я ВУАН). Батько з селян, був крамарем у Київі.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

188. **С л у х а л и:** Гамченко Сергій Свиридонович, 70 р[оків]. Освіта вища. Батько був кадровий офіцер. Був в армії до 1917 р. генерал-майором. Служив в армії 36 років. Зараз замісник голови ВУАК [при] ВУАН, працює з 1927 р. Одержує 170 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

189. **С л у х а л и:** Бойків Іван Онуфрійович, 33 р[оки]. Освіта вища. Батько селянин –7 моргів землі. У ВУАН працює з 1930 р. як асистент. Одержує 125 крб. в Інституті мовознавства.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

190. **С л у х а л и:** Коцюбинська Наталя Антонівна, 34 р[оки]. Освіта незакін[чена] вища. Батько піп. Помер 1919 р. У ВУАН працює з 1923 р. – нештатний пост[ійний] наук[овий] співробітник в Музеї українського мистецтва. Одержує 62 крб. Була в партії УПСР з 1917 р. до 1922 р. (есерів).

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

191. **С л у х а л и:** Дорошкевич Олександр Костьович, 41 р[ік]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1921 р. – зараз штатний наук[овий] співробітник ВУАН при Комісії укр[а]нської] літератури. Одержує 145 крб. Зараз ще керівник Київськ[ої] філії Інституту Шевченка.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

192. **С л у х а л и:** Павлович Юрко Юркович, 58 років. Освіта вища – юридична (до революції). У ВУАН працює пост[ійним] нештат[ним] співроб[ітником] у Відділі етнології. Одержує 25 крб. на місяць.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

193. **С л у х а л и:** Черкаський Іринарх Ювеналович, 61 р[ік]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 р. Зараз нештатний науковий співробітник Комісії звичаєвого права. Одержує 145 крб. на місяць. Батько був дяком.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

194. **С л у х а л и:** Назаревський Олександр Андрійович, 43 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1927 р. в Комісії по виучуванню давнього письменства – штатний співробітник і секретар. Одержує 145 крб. на місяць. Батько був учитель. Комісія ще недостатньо озброїлася марксівською методологією. Ще професор ІНО і директор бібліотеки – 180 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

195. **С л у х а л и:** Білий Володимир Васильович, 36 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1925 року. Зараз штатний науковий співробітник Етнографічної комісії.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

196. **С л у х а л и:** Тищенко Микола Федорович, 37 років. Освіта вища — історична. У ВУАН працює з 1926 р. в Комісії по вивченню зах[ідньо]-рус[ького] та укр[аїнського] права – нештатний співроб[ітник] – одержує 14 крб. на місяць. Працює в Архіві стародавніх актів – одержує 105 крб. Батько був службовець.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

---

* Так у документі.

197. **С л у х а л и:** Могилянський Михайло Михайлович, 57 р[оків]. Освіта вища (юридична). Був на юридичних посадах – присяжний повірений до 1914 р. Був мировим суддею з 1914 [р.] до 1915 р. У ВУАН працює на посаді керівника Біографічної комісії з 1923 р. Одержує 170 крб. на місяць. Батько дворянин – член і товариш голови окрсуду карного відділу (Чернігів), з 1906 [р.] до 1917 р. був у партії кадетів. (Фах його – літературна праця). 1917 р. знову був мировим суддею, а після – товариш голови Чернігівського окрсуду за часів гетьмана аж до 1919 р.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

198. **С л у х а л и:** Драй-Хмара Михайло Опанасович, 41 рік. Батько селянин-куркуль. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. в Інституті мовознавства науковим співробітником.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

199. **С л у х а л и:** Радзимовський Дмитро Олександрович, 27 р[оків]. Освіта вища. Батько вчитель. У ВУАН працює з 1929 р. як ляборант. Одержує 100 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

200. **С л у х а л и:** Капран Степан Карпович, 34 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. Батько сільський коваль.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

201. **С л у х а л и:** Новицький Михайло Михайлович, 38 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює в Комісії новітнього письменства з 1921 р. Батько був чиновник. 1917 р. був у с. Месинівці; 1918 р. в с. Ровчаки – Ніжин, що робив і саме перебування в цих місцях, а також початок 1919 р. документами не стверджено й зовсім запутано. 1919-[19]21 р[р.] – у І трудшколі [міста] Ніжин. 1921 р. – науковий співробітник ВУАН з спеціяльним дорученням, де вже працював під час арешту членів СВУ. Був трус ДПУ (забрали 3 листи).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

202. **С л у х а л и:** Трацевський Микола Михайлович, 34 р[оки]. Освіта вища. Батько канцелярист. У ВУАН працює з 1921 р. Зараз науковий співробітник Демографічного інституту. Одержує 145 крб. та викладач КІНГ. Примикав до БУНД 1917 р. 1923 р. ДПУ проводило трус і був заарештований (5 років). 1928 р. був трус ДПУ (разом з [О.А.] Плевако).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

203. **С л у х а л и:** Глядківський Павло Семенов[ич], 34 р[оки]. Освіта вища. Батько учитель. У ВУАН працює з 1924 р., зараз науковий співробітник Катедри історії України [М.С.] Грушевського. В Катедрі виконує науково-організаційну роботу, а науково-дослідчу – в Комісії культурно-історичній. До Катедри вступив завдяки знайомству з [С.В.] Шамраєм, а через нього й з акад. [М.С.] Грушевським (в Катедрі виконує орган[ізаційно]-тех[нічну] роботу).

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

204. **С л у х а л и:** Калинович Михайло Якович, 42 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 р. науковим співроб[ітником] Інституту мовознавства. Одержує 145 крб. і проф[есор] ІНО. Батько був піп.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

205. **С л у х а л и**: Розумов Віктор Костянтинович, 1899 р[оку] н[ародження]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. Зараз нешт[атний] асистент. Одержує 250 крб. Батько служб[овець] залізниць. 1921 р. був заарештований по обвинувач[енню] в контрреволюції ЧК (Київ). Сидів у БУПР півтора міс[яці].

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

206. **С л у х а л и:** Рудинський Михайло Якович, 43 роки. Освіта вища. У ВУАН працює з 1925 р. Зараз наук[овий] співробітник Кабінету антропології ім. [Ф.К.] Вовка. Одержує 145 крб. 1920 р. був ЧК в Полтаві заарештований по обвинуваченню в контрреволюції. Батько був лікар.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

207. **С л у х а л и:** Пустоход Петро Іванович, 37 р[оків]. Освіта вища. Фах – статистик. У ВУАН працює з 1919 р. наук[овим] співроб[ітником] у Демографічному ін[ститу]ті. Одержує 145 крб., ще викладає у КІНГ, ІНО та курсах по підготовці до вузів. Батько був селянин.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

208. **С л у х а л и:** Стоцький Олексій Іванович, 38 р[оків]. Освіта вища. Фах – вчитель, 20 р[оків]. У ВУАН з 1930 р. – нештатний тимчасовий редактор с[ільсько] -г[осподарського] словника в Інституті мовознавства. Одержує 125 крб. на місяць. Батько був селянин.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

209. **С л у х а л и:** Вовк Андрій Іванович, 35 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. Зараз тимчасово виконує обов'язки асистента зі ставкою 125 крб. на місяць в Інституті мовознавства. Батько був селянин. У старій армії був підпоручиком.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

214. **С л у х а л и:** Орлов Михайло Хрисанфович, 31 р[ік]. Освіта вища. Науковий співробітник Ком[ісії] застосовної математики при ВУАН з 1929 р.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

215. **С л у х а л и:** Гейзер Георгій Костянтинович, 33 р[оки]. Освіта вища (хемічна). У ВУАН працює з 1928 р. – штатний науковий співробітник II Відділу.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

216. **С л у х а л и:** Серенсен Сергій Володимирович, 25 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1928 р. – штатний науковий співробітник Інституту технічної механіки.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

217. **С л у х а л и:** Лозовик Григорій Натанович, 45 років. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 року – нештатний науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

218. **С л у х а л и:** Грінченко Микола Олексійович, 42 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. – науковий штатний робітник по конкурсу.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

219. С л у х а л и: Граціанський Микола Миколайович, 27 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

222. **С л у х а л и:** Василенко Павло Іванович, 39 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1925 р. Зараз нешт[атний] наук[овий] робітник Геолог[ічного] кабінету.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

223. **С л у х а л и:** Філіпович Павло Петрович, 33 роки. Освіта вища. У ВУАН працює з 1925 р. – науковий співробітник Інституту мовознавства.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

224. **С л у х а л и:** Камінський Вячеслав Арсенович, 61 р[ік]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 р.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

225. **С л у х а л и:** Кованько Петро Леонідович, 54 р[оки]. Освіта вища. З 1929 р. працює у ВУАН науковим співробітником Фінансової комісії.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

226. **С л у х а л и:** Брунст Віктор Вікторович, 27 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. – науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

227. **С л у х а л и:** Сливінський Анатолій Юркович, 31 р[ік]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. на посаді тим[часово] вик[онуючого] об[ов'язки] ляборанта.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

229. **С л у х а л и:** Дінулов Тодос Макарович, 28 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. – нешт[атний] асистент Хем[ічної] ляборaторії.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

230. **С л у х а л и:** Боголюбов Микола Миколайович, 21 р[ік]. Освіта середня. У ВУАН працює з 1925 р. Зараз науковий співробітник Катедри математичної фізики.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

231. С л у х а л и: Бутник-Сіверський Борис Степанович, 29 р[оків]. Освіта вища незакінчена. У ВУАН працює з 1925 р. пост[ійним] нешт[атним] співробітником.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

232. С л у х а л и: Сабалдир Павло Олексійович, 50 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. в Інституті мовознавства – редактор.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

233. **С л у х а л и:** Новикова Ніна Самійлівна, 29 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює т[имчасово] в[иконуючою] о[бов'язки] препаратора Катедри мікробіології.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

234. **С л у х а л и:** Коваленко Вікторія Григорівна, 43 р[оки]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1927 р. – науковий співробітник Катедри біології с[ільсько]-г[осподарських] рослин.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

235. **С л у х а л и:** Квітка Климент Васильович, 50 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1920 р. – науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

236. **С л у х а л и:** Белінг Дмитро Остапович, 48 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1922 р. Зараз директор Дніпрянської біологічної станції.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

237. **С л у х а л и:** Ізюмов Овсій Прокопович, 31 р[ік]. Освіта вища. Батько селянин. У ВУАН працює з 1930 р. на посаді асистента. Одержує 125 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

238. **С л у х а л и:** Рулін Петро Іванович, 38 р[оків]. Освіта вища. Батько був управителем торг[ових] фірм. У ВУАН працює з 1927 р. керів[ником] Театрального музею, одержує 170 крб. і проф[есор] Інституту Лисенка – 210 крб.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

239. **С л у х а л и:** Рудинська Євгенія Яківна, 45 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1925 р. – асистент Музею діячів науки та мистецтва України. Одержує 125 крб. (наук[ові] праці). 1929 р. була заарештована ДПУ в справі СВУ. Була в ДПУ чотири місяці.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

240. **С л у х а л и:** Лазаревська Катерина Олександрівна, 51 р[ік]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1919 р. Зараз науковий співробітник Археографічної комісії – одержує 145 крб. Батько був членом судової палати в Київі, мав маєток на Конотопщині – 200 дес[ятин] землі. Брат в еміграції. З братом зв'язків не має.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

241. **С л у х а л и:** Різников Василь Федорович, 38 р[оків]. Освіта вища. Фах – статистик. У ВУАН працює з 1928 р. – асистент Демографічного інституту за запрошенням акад. [М.В.] Птухи. Батько був фельдшером. Одержує 195 крб. на місяць. Батько мав будинок у Конотопі, оцінений 2 000 крб., друкованих праць не має, але зараз друкується праця в 35 арк. Зовсім не має громадського навантаження. Політично неписьменний.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН. Відмітити й запропонувати ліквідувати свою політичну неписьменність.

242. **С л у х а л и:** Загул Дмитро Юркович, 40 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. – науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

243. **С л у х а л и:** Щербина Володимир Іванович, 80 р[оків]. Освіта вища – незакінчена. У ВУАН працює з 1919 р. Зараз науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

244. **С л у х а л и:** Шамрай Сергій Вікторович, 30 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1928 р. – науковий співробітник Катедри історії України.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

245. **С л у х а л и:** Козоріс Михайло Кирович, 48 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює з 1928 р. – секретар уповноваженого Упрнауки.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

246. **С л у х а л и:** Вироцький Іван Іларіонович, 37 р[оків]. Освіта вища. У ВУАН працює нешт[атним] співр[обітником].

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

247. **С л у х а л и:** Любинський Микола. Освіта вища. У ВУАН працює з 1929 р. – науковий співробітник Інституту мовознавства.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

248. **С л у х а л и:** Артемський Андрій Якович. Освіта вища. У ВУАН працює з 1930 р. – науковий співробітник.

У х в а л и л и: Пройшов чистку в апараті ВУАН.

249. **С л у х а л и:** Коренівська Галина Адамівна, 40 р[оків]. Освіта середня. У ВУАН працює з 1929 р. Фах – фотограф-художник. На посаді препаратора, одержує 59 крб. на місяць. Пройшла по конкурсу.

У х в а л и л и: Пройшла чистку в апараті ВУАН.

250. **С л у х а л и:** Іванов Кость Миколайович, 29 р[оків]. Освіта вища. (КПІ – [19]27 р.). Батько учитель (інвалід) – був директор[ом] технічн[ого] училища. У ВУАН працює з 1928 р. як ляборант. Одержує 250 крб.

У х в а л и л и: пройшов чистку в апараті ВУАН.

Голова К[омі]сії для чистки апарату ВУАН, член ЦКК КП(б)У *Наваловський*

Член окр[ужної] КК РСІ, заст[упник] голови, *[О.] Лазоришак*

Члени Комісії :

1. Робітн[ик] Сталін[ського] металозаводу *Васильченко*

2. Робітник Червонопрапорного заводу у Київі (кол[ишній] Арсенал) *Кожухов*

3. Столяр пар[овозо]-ваг[оно]-ремонт[них] майстерень у Київі *Алхимов*

Представник МК *Стадниченко*

Представник адміністрації ВУАН *[С.М.] Іваницький-Василенко*
Секретар Комісії *Ващенко*

Примітка в документі: В № 56 – закресленому "зняти з роботи" вірити*.
Секретар Комісії *Ващенко*

Список співробітників ВУАН, що не подали трудсписків в час роботи Комісії і не пройшли чистки апарату

1. Вовчанецький Володимир Святос[лавович]
2. Горбань Микола Васильович
3. Демчук Петро Іванов[ич]
4. Дяченко Вадим Євген[ович]
5. Заклинський Ростислав Роман[ович]
6. Зюскин Микола Михайлович
7. Калинович Федір Пилипович
8. Колдаєв Борис Михайлович
9. Крашенинников Сергій Мих[айлович]
10. Кучеренко Павло Олександр[ович]
11. Марковський Юрко Михайлович
12. Маслов Василь Іванович
13. Машовець Вадим Петрович (асистент Хемлябор[аторії])
14. Мироненко [Петро Хомич]
15. Наконечний [К.]
16. Наумов [Д.]
17. Настевич Микита В.
18. Нирчук Мих[айло] Ант[онович]
19. Парамонов Серг[ій] Яков[ич]
20. Постернак Степ[ан] Пилип[ович]
21. Проценко Сергій Іванович
22. Розанов Яків С.
23. Романовський Віктор Олекс[андрович]
24. Рудницький Євген Микол[айович]
25. Савченко Яків Григорович
26. Сіверцов Петро Олексович
27. Сидоряк Семен Дмитрович
28. Сикорський Микола Гнатов[ич]
29. Сліпанський Андрій Микол[айович]
30. Совинський Вадим Вас[ильович]
31. Соколов Юрій Дмитрович
32. Соловйов Борис Михайлович
33. Супруненко Петро Мих[айлович]
34. Титов Роман Іванович
35. Товстоліс Дмитро Іванович
36. Товстоліс Мих[айло] Мик[олайович]
37. Трохименко Микола Федот[ович]
38. Фаворський Володимир Вас[ильович]
39. Фортунатов Микола Серг[ійович]
40. Юркевич Віктор Дмитр[ович]
41. Якубсон Софія Йосипівна

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.1459, арк.2-44. Засвідчена копія. Машинопис.

* У п. 56 документа закреслення відсутнє. *Примітка упорядника.*

№ 60

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЕЛЕКТРОЗВАРЮВАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ПРИ ВУАН*

28 вересня 1930 р.

Електрозварний комітет є наукова установа Всеукраїнської Академії наук, яка працює за участю робітників-практиків у зварному ділі. Головою Комітету є член Академії, якого обирає Фізично-математичний відділ і затверджує Президія ВУАН.

I. Мета утворення комітету

Електрозварний комітет утворюється з метою максимально сприяти правильному та широкому розвиткові застосування електрозварки в різних галузях техніки.

II. Завдання комітету

Щоб досягнути вищезазначеної мети, Комітет веде науково-дослідчу, практичну й освітню роботу.

А. Науково-дослідчу роботу веде Комітет у трьох напрямках:

1) щоб вивчати зварні процеси.

2) щоб вивчати пов'язані з ними побочні явища.

3) вивчати практичне застосування зварки. Практична мета цих досліджень полягає у виробленні найбільш ефективних та дійсних методів зварки та з'ясуванні питань щодо зварки, які мають серйозне значіння для промисловости країни.

У контакті з підприємствами, що застосовують зварку і увіходять до Комітету, провадяться такі роботи:

а) дослідження електрозварного устаткування цих підприємств, щоб з'ясувати їхні переваги та вади;

б) вивчення досягнень та невдач в електрозварних роботах на цих підприємствах;

в) виконання контрольних досліджень з окремих конкретних питань, що виникають на виробництві з обсягу електрозварки.

В. Практична робота комітету полягає:

1. В удосконаленні електрозварних та металевих конструкцій і в розробці нових типів таких конструкцій.

2. У виробці технічних умов для проєктування електрозварних конструкцій, а також норм і основних методів застосування електрозварки в напрямкові найбільшої ефективности та надійности її; рівно ж і коректуванні існуючих норм, пристосовно до місцевих умов та спеціяльних конкретних видів робіт.

3. У виконанні консультацій щодо зміни на електрозварку методів ремонту та будування, коли виникатимуть такі питання в промисловости та на транспорті.

4. У виробці програми й організації комісії для іспитів електрозварників, які виконують відповідальні роботи (азанремонт[2]*, конструктивні роботи тощо).

---

* Заголовок документа. Положення затверджено на засіданні Президії ВУАН 28 вересня 1930 р. (Протокол № 30, п.4).

[2]* Так у документі.

5. В підтриманні зв'язку з аналогічними установами як радянськими, так і закордонними.

С. Освітня робота Ведеться в чотирьох напрямках:

1. Поставлення доповідей та дискусій про досягнення зварного діла як поза кордоном, так і в межах Союзу.

2. Ознайомлення з поточною літературою про зварне діло.

3. Сприяння підвищенню кваліфікації робітників-зварників, які мають практичний стаж, шляхом керівництва курсами, що їх організується по предметах, тісно пов'язаних зі зваркою.

4. Організація циклів лекцій для широких шарів технічного персоналу підприємств з метою посилення бази повного й широкого застосування електрозварки у виробництві.

III. Склад комітету

1. Наукові сили, що працюють у зварочному ділі та по таких дисциплінах, зв'язаних з цим фахом; фізика, електротехніка, металургія, відпорність матеріялів, метальові конструкції, пристосована механіка. Персональний список осіб складає голова Комітету і затверджує Фізично-математичний відділ ВУАН.

2. Фахові, безпосередні керівники електрозварного діла по центральних управах промисловости й транспорту.

3. Адміністративно-технічні керівники зварних майстерень або цехів на підставах.

4. Представники робітників електрозварників усіх підприємств м. Київа числом сім чоловік, яких обирається на загально-міській конференції робітників-електрозварників.

5. Представник Раднопу окр[ужної] РСІ на її вибір.

6. Представники Технічної інспекції праці – одному від Міськінспекції, від Інспекції залізничного транспорту та від Інспекції водного транспорту.

IV. Засоби комітету

Операційні засоби Комітету складають:

1) Засоби, що їх дає ВУАН;

2) Членські внески, що сплачують їх підприємства за своїх представників у Комітеті по 120 крб. на рік за кожного представника. Дослідчі роботи, що їх виконує Комітет за завданням підпри[мств або управлінь, оплачуються кожного разу за особливою згодою, окрім заводу "Більшовик" в частині лябораторної роботи. Усі гроші, що належать Комітетові, вносяться до каси ВУАН на рахунок Електрозварного комітету. Курси підвищення кваліфікації зварників оплачуються з коштів, що їх вносять підприємства за командированих від тих підприємств зварників.

Фонд Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, оп.1, спр. 2, арк.1-3. Копія. Машинопис.

№ 61*

ІНФОРМАЦІЯ КОМІСІЇ З ЧИСТКИ АПАРАТУ ВУАН ЦЕНТРАЛЬНОМУ КОМІТЕТУ КП(б)У ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ

[11 жовтня 1930 р.][2*]

КИЇВ. Сьогодні відбулися загальні збори співробітників ВУАН, де заслухано повідомлення голови комісії по чистці апарату ВУАН, члена ЦК КП(б)У тов. Наваловського.

Тов. Наваловський відзначив, що Історично-філологічний відділ ВУАН до 1929р. був гніздом СВУ. В Першому відділі ВУАН вивчення історичної культури провадилося абсолютно без марксо-ленінського аналізу. Комісія виявила також шкідницьку роботу в мовних установах при ВУАН. Так, в Термінологічних я словниках свідомо уникали революційної термінології[3*]. Протягом двох років дискутували як писати: російсько-український словник чи українсько-російський словник. Одне слово мало 60 пояснень. Виявлено чимало людей у ВУАН, що ніякого зв'язку з наукою не мали. Самокритики і громадської роботи у Відділі не було. Велику роботу провів II Відділ ВУАН, тісно зв'язався з заводами, фабриками, зі всією радянською громадськістю. Але наші господарники не використовували як слід великих наукових сил цього Відділу.

Комісія виявила ганебний факт, коли завгосподарством, з колишніх людей, [А.Р.] Фанстль установив змичку з приватником і здав йому підряд на будівлю на 100 000 крб. Чимало хиб виявлено в бібліотечній справі ВУАН[3*]. Дублетів не реєстрували. Керівник бібліотеки I Відділу [К.М.] Антонович запроваджувала систему самовладности. У бібліотеці переховували деякі бібліотеки білих емігрантів, що втекли за кордон і про це нікому не було відомо[3*]. Переховувалась також і погромницька література.

Тільки в 1930 р. почалось громадське життя в Академії. До цього часу громадська радянська думка була в запіллі ВУАН. Виробничих нарад не було, раціоналізаторських заходів не вживали. Комісія зняла з роботи 25 осіб, в тому числі 14, які не мають ніякої наукової кваліфікації і ніякої наукової праці. Знято завгосподарством ВУАН [А.Р.] Фанстля, громад[янина] [П.М.] Галагана, колишнього соціял-федераліста, який нездатний керувати технічною роботою. Декого знято за абсолютну політичну неписьменність[3*], серед них [Л.С.] Шульгіну, завідувачку Музеєм етнології ім. [Ф.К.] Вовка.

КИЇВ. ВУАН. Двох знято за те, що одержували гроші за фіктивними посадами. Знято [В.С.] Назимова, колишнього гетьманського сенатора, який собою ніякої наукової цінности не являв.

Т. Наваловський зазначив, що в цілому тепер апарат ВУАН радянський[3*]. З боку апарату робітнича бригада по перевірці роботи ВУАН зустрінула сприятливе ставлення. Колектив ВУАН прагне брати активну участь в нашому соціялістичному будівництві.

В резолюції загальні збори висловлюють рішучий протест проти ганебного брехливого звідомлення в українській контрреволюційній пресі про те, ніби чистка апарату ВУАН була скерована на розгін української науки.

---

* Див. док. № 59.

[2*] Дату встановлено за док. №59.

[3*] Підкреслено в документі.

Збори вважають, що українські фашисти своїм наклепом намагаються прикрити свою ганебну ролю своєї співучасти разом з польським фашизмом в погромі українського селянства і української культури на Західній Україні. Збори заявляють, що чистка допомогла керівним органам наукових установ ВУАН виправити недоліки роботи в ВУАН, усунула з Академії людей, що ні з якого боку будь-якої цінности не представляють і тим самим добилася сприятливих умов для наукової роботи надалі. Збори заявляють, що робота комісії проходила за підтримкою всього колективу ВУАН і що висновки комісії цілком правильні.

Рабинович

На документі помітки: "В Бюро по пресі"; "Получена в 10 часов вечера".

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.3098, арк.59-60. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 62

П'ЯТИРІЧНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК НА 1928-1933 РОКИ

*[Не раніше жовтня 1930 р.]**

Уперше до складання свого тематичного п'ятирічного пляну ВУАН взялася р[оку] 1928, після реорганізації керівних органів її.

Цей плян був дуже схематично складений, часто-густо без зазначення конкретних тем роботи, що їх заступав тоді деталізований перелік завдань установи. Оцей перший варіянт пляну пройшов тільки стадію розгляду на Відділах, у Раді ВУАН його не обмірковано: за причину цьому стало те, що почалася підготовча робота до великого поповнення складу академіків і не було рації закінчувати опрацьовання пляну, де роботу цих нових академіків не можна було передбачити. До того ж цей перший варіянт пляну складено було, не визначивши попереду матеріяльної бази академічних установ.

Другий варіянт 5-річного оперативного пляну Президія ВУАН подала на першу ж сесію ВУАН, скликану з участю новообраних 34 академіків, у листопаді 1929 року. Цей плян був, проте, складений так само без визначення матеріяльної бази установ; він, хоч і в меншій мірі, а проте чималою мірою зберігав ще ознаки схематичности у викладі і охоплював далеко не всіх новообраних академіків: останні, не мавши ще змоги обізнатись з Академією, не встигши ще втягтися в роботу її, не мавши будь-яких контрольних цифр для своїх катедр, не знаючи ще, які спроєктовані від них установи ввійдуть до структури ВУАН, не могли, певна річ, реально плянувати свою роботу в Академії.

Листопадова сесія ВУАН розглянула, проте, ці пляни і дала директивні вказівки до складання і контрольних цифр, і оперативного пляну на п'ятирічку. Найближча після того сесія ВУАН у липні 1930 року затвердила контрольні цифри п'ятирічки, а наступна за нею сесія в жовтні 1930 р. затвердила й третій варіянт оперативного пляну. Затверджуючи проєкт пляну, Рада ВУАН ухвалила:

1. Ухвалити поданий Раді оперативний плян ВУАН як попередній і доручити Президії ВУАН далі розвивати й удосконалювати його та налагодити систематичний облік виконання пляну.

* Дату встановлено за змістом документа.

2. Звернутись до уряду з проханням сприяти виконанню пляну поліпшенням матеріяльної бази ВУАН, особливо щодо нового будівництва для установ Природничо-технічного відділу.

3. Відзначити як велике зрушення те, що Академія, склавши тематичного пляну своєї роботи на 5 років, рішуче відходить від індивідуалізму в науковій роботі і засвоює для своєї роботи пляновий принцип, що лежить в основі соціялістичного будівництва.

4. Відзначити як велике досягнення те, що тематика наукової роботи ВУАН в оперативному пляні ставить наукову діяльність ВУАН на службу соціялістичній перебудові радянського господарства й життя та індустріялізації радянських республік; доручити Президії ВУАН і далі розвивати плян у цьому напрямку.

5. Доручити Президії ВУАН широко популяризувати оперативний плян ВУАН, щоб стимулювати перехід і інших наукових установ до плянування своєї роботи та до контактування її з потребами соціялістичного будівництва і щоб поставити плян на громадське обговорення.

6. Закликати весь персонал ВУАН взятися з піднесенням до виконання пляну та до кількісного і якісного перевищення його. Ниж[ч]е подається оперативний плян Відділів з їх поясняльними записками.

Структура ВУАН, з її поділом на два Відділи, відповідає поділу всіх наук на науки про природу та про суспільство (поза Відділами тільки дві установи: комісії Бібліографічна та Дніпрельстану[72]) Але в середині кожного Відділу немає ще повного охоплення всіх основних галузів тих наук ВУАН, [що] до початку, в 1928 році, реконструктивного періоду в її діяльности розвивалася безпляново. Отож, тільки останні два роки внесли тут корективи, хоч і не всі, які потрібні. Оцей стан структури ВУАН відбивається, певна річ, і на тому, як широко ВУАН спромоглася відгукнутися в своєму п'ятирічному пляні на основі потреби соціяльно-культурного та господарчого будівництва Радянської України та цілого Радянського Союзу.

Другою важливою причиною, що вплинула в тому самому напрямку – це матеріяльна база роботи ВУАН. Будучи величезним комплексом із 87 катедр дійсних членів ВУАН та 89 установ при них, охопивши, хоч і з великими прогалинами велику кількість наукових дисциплін з найрізноманітніших галузів знання, ВУАН свій п'ятирічний плян збудувала на контрольних цифрах, що не перевищують матеріяльної бази пересічного спеціяльного науково-дослідчого інституту ВРНГ: 847 000, 1 200 000 і 1 800 000, 2 610 000, 4 046 000 крб. від року 1928-[19]29 до р[оку] 1932-19[33]. Якщо в дійсности не виправдаються і ці передбачення, цим, певна річ, буде захитана одна з основ п'ятирічного оперативного пляну ВУАН. Зокрема за найвужче місце в розгортанні роботи, особливо новообраних академіків, є недостатність приміщення для їх роботи.

Для забезпечення реальности цього пляну треба ще особливо підкреслити постачання закордонною науковою літературою і закордонними відрядженнями для ширшого використання закорд[онного] досвіду.

Надрукована вгорі резолюція Ради ВУАН відзначає великі досягнення, що їх дає п'ятирічний оперативний плян ВУАН. На підставі цього пляну АН складає тепер річний плян на 1931 рік, основним досягненням якого* проти п'ятирічного, має бути виразніше виділення в роботі кожної установи основних стрижневих проблем, що навколо їх згуртовується вся робота установи, та

* Від слова "АН" до слова "якого" – рукописна вставка тексту.

виявлення вартости опрацьовання кожної проблеми окремо. Цим Президія ВУАН підносить свою плянувальну роботу на вищий щабель, здійснюючи постанову Ради ВУАН про дальшу роботу над п'ятирічним пляном.

Неодмінний секретар ВУАН, академік *О. Корчак-Чепурківський*
Учений секретар Президії ВУАН *С. Іваницький-Василенко*

ЦДАВО України, ф.166, оп.8, спр.428, арк.9-11. Оригінал. Машинопис.

№ 63*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ПЕРСПЕКТИВНОГО П'ЯТИРІЧНОГО ПЛАНУ ПЕРШОГО, ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН

[Не раніше жовтня 1930 р.][2*]

Основна характерна риса п'ятирічного пляну Природничо-технічного відділу ВУАН це намагання максимально підпорядкувати свою роботу основним завданням сучасного соціялістичного будівництва. Доба соціялістичної перебудови нашої країни покладає на науково-дослідчі установи взагалі й особливо на ВУАН як на найвищу науково-дослідчу установу УСРР дуже важливе і відповідальне завдання – вирішити своєю науково-дослідчою роботою теоретичні та практичні проблеми, що є основні для розгортання соціялістичного будівництва, бо ж соціялістичне будівництво – це в першу чергу науково-обгрунтоване будівництво.

Природничо-технічний відділ за своїм п'ятирічним пляном має провадити роботу в тих ділянках народнього господарства, що їх висунуто на перший плян ухвалами XVI з'зду ВКП(б), а саме: гірничо-добувна, енергетична (електрифікація), металургійна, машинобудівельна, хемічна, транспортова, сільськогосподарча (зернова продукція, тваринництво, городництво, технічні культури, каучуконоси, лісництво) та, нарешті, ділянка робочих кадрів як основного продукційного чинника та організатора виробництва. Відповідно до зазначених галузів групуємо дані п'ятирічного пляну Природничо-технічного відділу ВУАН.

1. ***В ділянці гірничо-добувній:*** Катедра геології на базі польових геологічних дослідів має вивчати родовища корисних копалин України, а Катедра динамічної геології має вивчати тектоніку, геоморфологію та геоморфологенезу території України, зокрема деталі тектоніки Донбасу, Криворіжжя та Дніпровського прориву через кристалічну смугу. Катедра гірничої механіки має удосконалювати методи розрахунку гірничих машин та інсталяцій, а також обслідувати гірничі машини-знаряддя. Катедра гідрології з Інститутом водного господарства розроблятимуть проблеми водопостачання Донбасу.

2. ***В ділянці енергетичній:*** математичні катедри мають вивчати теоретичні проблеми, що стосуються розрахунку енерго-машин та енерго-плянування. Катедра експериментальної фізики вивчатиме проблеми перетворення енергії світла в електричну з дальшою метою розроблення нових типів фотоелементів та утворення електричних акумуляторів енергії світла, а також проблеми фізики високих напружень. Катедра гідрології вивчатиме баланси енергії вод України, а Катедра гідро- та аеродинаміки розроблятиме питання використання енергії вітру.

---

* Див. док. № 62.
[2*] Дату встановлено за змістом та протоколами Президії ВУАН.

3. ***В ділянці машино-будівельної промисловости:*** Інститут будівельної механіки вивчатиме властивости будівельних матеріялів для відповід[ного] машинобудівництва, методи розрахунку частин машин та їх перевірки, а Катедра гідромеханіки працюватиме над вдосконаленням конструкції смоків, турбін та авіаконструкцій.

4. ***В галузі капітального будівництва*:** Катедра інженерних споруд вивчатиме нові методи переведення будівничих процесів (електрозварювання), типи конструкцій (мостів, залізних конструкцій, заводських устаткувань), а також методи їх випробування. Інститут будівельної механіки розроблятиме нові конструкції та обрахунки частин споруджень, що мають зменшити витрату дефіцитних матеріялів в будівництві.

5. ***В ділянці хемічній*:** хемічні катедри та лябораторії вивчатимуть питання використання покидів вугільної промисловости для поширення сировинної бази виробництв фарбового, отруйних речовин та штучних угноєнь, проблеми розвитку алюмінійної промисловости на сировині з глин, далі працюватимуть над підвищенням ефективности процесу фіксації азоту з повітря, вивчатимуть вологість текстильної сировини, технологічні проблеми фарбової та лянової промисловости, а також методи контролю в них.

6. ***В ділянці транспортовій:*** Кабінет транспортової механіки розроблятиме питання раціоналізації використання рухомого складу залізниць, уточнення та прискорення експлуатаційних розрахунків.

7. ***В ділянці сільсько-господарській:*** катедри Генетики, Біології сільсько-господарських рослин, Акліматизації, Фізіології тварин, Грунтознавства з Комісією підвищення врожайности вивчатимуть та обслідуватимуть такі теми: раси цукрового буряка, генетику пшениць та їх мутацію, процеси смолоутворення та підсочки у сосни, розроблятимуть методику акліматизації рослин та тварин шляхом вироблення нових порід через добір та гибридизацію, працюватимуть над практичними питаннями фізіології тварин; провадитимуть дослідження грунтів України як основи продукційних сил сільського господарства, виучування основ сільсько-господарського районування України, впливу кліматичних умов на врожайність, питання про використання торфових боліт для культури та інш.

Катедри: Ботаніки, Експериментальної зоології з Зоологічним музеєм і Дніпрянською біологічною станцією, поруч з проблемами теоретичного характеру, мають провадити розробку отаких актуальних проблем практичного значіння: бактеріяльне населення Дніпра, вишукування стимуляторів для фотосинтезу, дослідження флори України та суміжних країн, перегляд флори України, Криму, Кавказу, Туркестану з точки зору каучуконосности рослин, вивчення спорової флори України (мохів та грибів), всебічне дослідження фавни України та всього світу, систематичне поповнення Зоологічного музею, всебічне виучування життя солодких вод України, що має практичне значіння щодо рибного господарства, дослідження витворчих сил Чорного моря та лиманів, що має рибопромисловий інтерес та інш.

8. ***В ділянці робочих кадрів***, як основного продукційного чинника та організатора соціялістичного будівництва – катедри: Санітарії та гігієни, Патологічної фізіології, Епідеміології та мікробіології вивчатимуть проблеми народнього здоров'я та санітарно-гігієнічні умови праці та побуту робітників. Кабінет шкільної гігієни має вивчати санітарно-гігієнічних умов праці в наших школах. Катедра біо-хемії має досліджувати проблеми втоми та харчування

робітників, Психотехнічний кабінет працюватиме над питаннями, зв'язаними з раціоналізацією праці і, крім того, досліджуватиме проблеми підготовки робочих кадрів для різних ділянок соціялістичного будівництва*.

9. ***Із теоретичних питань,*** що мають велику вагу для дальшого поступу відповідних галузів науки, в пляні треба відзначити такі теми:

Математичний цикл катедр розробляє загальні методи розв'язання диференційних та інтегральних рівнань, новітні проблеми варіяційного числення, математичної статистики та функції розподілу.

Цикл фізики та геофізики має опрацювати проблеми механізму електричних виснаг та теорію довготермінових завбачень погоди.

Цикл індустріяльно-технічних наук розроблюватиме теорію міцности матеріялів та споруд, проблеми загашення енергії в гідроспорудженнях та інші теоретичні питання інженерної справи.

Цикл хемічних катедр ставить до свойого пляну поміж іншими проблемами теорії електропроводности, каталізу та будови матерії.

Цикл біологічних катедр висовує проблеми електро-фізіології дерева, експериментальне формотворення за допомогою рентгенівських променів, фізіологію росту та руху рослинного, всебічне вивчення повітряного живлення організму, монографічну обробку деревових порід та чагарників, експериментальне вивчення динаміки оптогенетичного та філогенетичного розвитку організмів.

Цикл грунтознавства та геологічних наук вивчатимуть проблеми структури грунтів, проблеми третинних та четвертинних покладів та кристалічних порід України, проблеми геологічної динаміки четвертинного періоду та сучасні геологічні процеси. Медичні катедри розроблятимуть проблеми імунітету та алергії, етіології та патогенези злоякісного росту, проблеми расової та географічної патології, анатомічні та морфологічні основні проблеми обдарованости, проблеми втоми та працездатности.

Докладні дані про тематику 5-річних плянів подаються нижче по окремих установах.

Науково-дослідча робота основна, але не одинока, що її провадитимуть установи за п'ятирічним пляном. Сюди треба додати чималу організаційну роботу над устаткуванням різних лябораторій та кабінетів, що без неї не можна вести й науково-дослідчої роботи. Крім того, має провадитися значна наукова популяризаційна робота над поширенням науки й техніки серед робітничих мас, над підготовкою кадрів, консультації виробничих підприємств та інш.

Умовами до виконання вищенаведеного пляну є:

а) ***по питанню кадрів:*** забезпечення запроєктованих штатів співробітниками належної кваліфікації, чому сприятиме вирівнення умов праці співробітників ВУАН з умовами праці інших дослідчих установ, забезпечення відповідних кадрів й технічно-виробничих співробітників;

б) ***по питанню технічної бази:*** забезпечення відповідної площі приміщень, технічних засобів та лябораторного устаткування, налагодження наукового постачання;

в) ***по питанню обміну науковим досвідом:*** забезпечення постачанням закордонною літературою та закордонними відрядженнями;

г) ***по питанню зв'язку з промисловістю:*** допомога госп[одарчих] органів та промисловости в справі організаційної ув'язки дослідчих робіт з виробничими процесами, спробної реалізації наслідків дослідів у півзаводському та заводсь-

* Підкреслено в документі.

кому масштабі, а також у фінансовій підтримці. Плян, що його подає Природничо-технічний відділ, є орієнтовний, він складений без детальної тематичної проробки протягом усього п'ятиріччя, без уточнення розвитку лябораторно-експериментальної бази, без аналізу способів та ефективности реалізації наукової продукції у народньому господарстві. На базі цих схематичних проєктувань, через тематичне поглиблення, через вточнення в розвитку лябораторій, музеїв, допоміжних закладів, шляхом систематичного обговорення, дальшої розробки, ув'язки з господарчими завданнями, цей плян буде вдосконалюватися. Природничо-технічний відділ напружуватиме всі зусилля на виконання свого п'ятирічного пляну застосуванням соціялістичних форм труда, мобілізацією всіх внутрішніх ресурсів, організаційною раціоналізацією, спираючись на підтримку широких пролетарських мас та Радянської влади.

Голова Прир[одничо]-техн[ічного] відділу ВУАН, академік *О. Фомін*

Секретар Відділу *[С...]**

ЦДАВО України, ф.166, оп.8, спр.428, арк.12-17. Оригінал. Машинопис.

№ 64

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ПЕРСПЕКТИВНОГО П'ЯТИРІЧНОГО ПЛАНУ ДРУГОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН

[жовтень 1930 р.][2]*

Соціялістична індустріялізація республік Радянського Союзу, праця по соціялістичній перебудові сільського господарства – епохальні завдання реконструктивного періоду, що в нім ми живемо – ставлять відповідальні завдання перед II Соціяльно-економічним відділом ВУАН. Всеукраїнська Академія наук в цілому має цілком підпорядкувати свою роботу творчому сприянню великим завданням соціялістичного будівництва. II Відділ її виконуватиме актуальніші роботи по обслуговуванню потреб народнього господарства країни, соціялістичної промисловости, завдань, що виникають з перебудови сільського господарства. На долю II Відділу припадають надто важливі завдання дослідження теоретичних проблем народнього господарства, з'ясування, керуючися марксо-ленінською методою, процесів розвитку нашого суспільного життя.

В галузі проблем, що найбільше відповідатимуть освітленню й задоволенню теоретичних проблем народнього господарства[3]* реконструктивного періоду, Комісія економіки переходового періоду вивчить проблеми закономірности й клясової боротьби переходової економіки, суть і форми соціялістичних виробничих взаємин за переходової доби, проблеми штандорту, ролю України в трансформаційному процесі економіки СРСР. Вона ж досліджуватиме проблеми соціялістичних принципів комбінування важкої промисловости, металургійної, зокрема спеціяльна комісія вивчатиме проблеми науки соціялістичного плянування.

Проблеми одного з найосновніших завдань нашої доби, доби реконструкції сільського господарства[3]*, опрацьовуватиме спеціяльний Інститут рекон-

---

* Підпис не прочитано.

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

[3]* Підкреслено в документі.

струкції сільського господарства. Він має дослідити економіку цього процесу, організацію засобів виробництва, предмет і метод організації с[ільсько]-г[осподарських] підприємств, проблему організації садово-городніх та скотарських колгоспів, організації праці в останніх, організації транспорту в с[ільському] г[осподарстві] та електрифікації його.

Із проблем транспорту й торгу* спеціяльна комісія під такою назвою зосередить увагу на економічній характеристиці Дніпровського басейну, перспективах вантажообігу Дніпра в зв'язку з Дніпрельстаном, економіки сучасної мережі шляхів в зв'язку з генеральним пляном залізничого будівництва, проблемах українських портів. Крім цього, вона дослідить проблеми обміну в районах суцільної колективізації, розподілу й обміну текстильних виробів, торгівлю збіжжям та цукром, торговельного балянсу УСРР, динамічних покажчиків споживчої кооперації на Україні.

Питання радянського будівництва* переходової доби розроблятиме Кабінет радянського будівництва, що дослідить теорію й практику нового районування, завдання держапарату в районах суцільної колективізації, ролю громадських організацій в будівництві, питання раціоналізації промисловости, побудови кооперативної системи. Кабінет обслідує райони, щоб з'ясувати як районування відбилося на економічно-політичному стані районів. З тим же завданням – а почасти і першою проблемою – треба зв'язати дослідчу роботу Комісії фінансових справ. Вона вивчатиме питання методології єдиного фінпляну, податки, кредит, бюджет, питання грошового обігу. Ці проблеми стоятимуть і перед Комісією радянського права, що дослідить законодавство про сільські ради, правне становище Червоної Армії в радянській державі. Комісія звичаєвого права досліджуватиме практику організаційної роботи рад на селі.

Проблеми теорії марксизму-ленінізму*, марксо-ленінської філософії, теоретичні проблеми марксівської соціології розроблятимуть ряд установ ВУАН. Зокрема проблеми філософського порядку опрацьовуватиме спеціяльна комісія. Вона опрацює тему про Леніна як філософа, сучасні проблеми діялектичного матеріялізму, дасть критику сучасних течій в філософії, ворожих до марксизму-ленінізму, студіюватиме з догляду діялектичного матеріялізму проблеми, що їх висуває революція в сучасному теоретичному природознавстві, дасть критику релігійної ідеології. Комісія соціології має боротися проти контрреволюційної шовіністичної соціологічної думки на Україні.

Обидві комісії мають налагодити українські видання клясиків марксизму.

Зокрема треба одмітити розроблення національного питання*. Комісія нацпитання опрацює теми з історії й сучасного стану національного питання, зокрема постановку його у клясиків марксизму, проблему переростання народностей в нарід, питання денаціоналізаційного і реденаціоналізаційного процесу серед людности СРСР. З цією діяльністю буде пов'язана й робота Комісії нацменшостів, що населяють територію УСРР.

Правові проблеми* нашої доби вивчатиме Комісія радянського права. Вона вивчить проблеми соціяльного страхування, власности за переходової доби, управління промисловістю, трудового права і його зв'язку з раціоналізацією промисловости, міжнародніх торговельних угод СРСР. Спеціяльна Комісія права звичаєвого розроблятиме питання про розуміння звичаєвого права у клясиків марксизму, соціологічної аналізи народницьких праць із звичаєвого

* Підкреслено в документі.

права. Вона досліджуватиме елементи живого звичаєвого права – товариські суди на фабриках і заводах, правні проблеми виробничих нарад.

В дослідженні історичного процесу особливу увагу й підкреслення знайдуть проблеми марксо-ленінської методології історії*. За завданням Академії всі її установи в процесі своєї роботи ставлять доповіді й організують працю для застосування марксо-ленінської методи до конкретних завдань своїх дисциплін. Зокрема ж методологічні проблеми опрацьовуватиме спеціяльна Комісія методології історії.

Зв'язану з цим діяльність історіографічного характеру і, що особливо важливо – критики буржуазних і дрібно-буржуазних методів і поглядів та ідей – провадитимуть більшість історичних установ ВУАН. Серед них зокрема треба підкреслити роботу Комісії історії Західньої Європи та Комісію ревруxів, що ставлять це як одне з своїх основніших завдань.

З роботи історичних комісій ВУАН треба, зокрема виділити дослідження робітничих і селянських рухів*. Їх вивчатиме спеціяльна Комісія ревруxів, що в її пляні є завдання дослідження польських повстань 1831 та 1863 рр., революції 1905 р., селянських рухів на Україні 1917 р. й часів громадянської війни. Ці проблеми стоятимуть і перед іншими установами. Отож, Комісія історії України доби торговельного капіталу дослідить "повстання Петрика" кінця XVII ст. Комісія козаччини дослідить відгомони разінщини на Україні. Комісія соціяльно-економічної історії України XVIII–XIX ст. студіюватиме селянські рухи проти "волі" 1861 р. та робітничі рухи XIX ст. Ряд робітничих рухів на Зах[ідній] Україні буде досліджено в Комісії цього імени.

Вона опрацює історію робітничого руху в Галичині і Буковині в XIX і поч[атку] XX ст., революцію 1848 р. в Галичині, історію робітничого страйку в 1902 р. в Галичині. Ця ж таки проблема стоятиме в колі уваги Комісії історії Західньої Європи, що опрацює проблеми про селянські рухи за часів Римської імперії, буржуазні революції на Заході та французьку революцію, зокрема ролю австрійського пролетаріяту в революції 1848 р. Аграрні рухи на сході студіюватиме Комісія Близького Сходу.

Проблеми українського історичного процесу* опрацьовуватимуть цілий ряд установ ВУАН. Питання передісторії має вивчати спеціяльна катедра, причому за територію для її досліджень стане територія найінтенсивнішої індустріялізації (околиці Дніпрельстану). Окрема комісія вивчатиме історичний розвиток у суспільно-економічну структуру України за февдальної формації. Спеціяльну її фазу – добу інтенсивного діяння торговельного капіталу – опрацьовуватиме Комісія дослідження цієї епохи.

Вона опрацює питання про економіку Гетьманської України, клясові взаємовідносини і клясові рухи в ній. Вона ж дослідить аграрне питання на Правобережній Україні, магнатське господарство в ній, історію Запоріжжя й Полудневої України.

Спеціяльна Комісія козаччини досліджуватиме окремо козаччину як соціяльне явище. З її окремих тем треба відзначити економічні й клясові взаємини на Слобідській Україні, політичну організацію України XVII ст. Доба промислового капіталізму знайде своє з'ясування в темах з історії промисловости Донбасу, історії буржуазії на Україні в XIX ст., торгівлі на Україні XX ст.

---

* Підкреслено в документі.

Історія України доби імперіялізму знайде своє освітлення в роботах окремої комісії. З роботи Комісії реврухів тут ще відзначимо народовольські організації на Україні та участь в них робітництва, діяльність Рад робітничих депутатів р[оку] 1905, діяльність і боротьбу тих же Рад за Жовтневої революції.

Треба сказати про роботу Комісії історії Західньої Європи, що вона студіюватиме ряд актуальних проблем західньо-європейського історичного процесу. Так, в її діяльности знайдуть собі місце питання про соціялфашизм на Заході, Антанту й українську проблему після імперіялістичної війни, початки Малої Антанти та її ставлення до українства. Комісія історії Близького Сходу опрацює питання про торгівлю України зі Сходом, історію робітничої кляси на Сході. Спеціяльні студії над історією Київа й Правобережжя буде провадити окрема Комісія. Тут висунуто проблеми київської торгівлі в першій пол. XIX ст., культурне життя м. Київа в другій пол. XIX ст. Треба ще відмітити спеціяльні студії окремої Комісії над проблемами історії українського права. Вона розробить ряд проблем марксівської методології цієї науки та опрацює ряд дослідів з февдального права на Україні, звертаючи особливу увагу на зв'язок правних надбудов з економічними відносинами й соціяльними процесами. Допомічну при історичних студіях працю виконуватиме Комісія історично-географічна, що має подати історично-географічні описи районів і поселень України, а також спеціяльно студіювати залюднення України. Будуть виготовлені районні описи Південної Волині, Городянщини, Остерщини, Прилуччини, Гуманщини й Донбасу. Проблема залюднення студіюватиметься щодо XVII ст. і воєводства Київського, Брацлавського, Подільського, Чернігівського. Допоміжну ж ролю виконуватиме Археографічна комісія, яка своїми виданнями документів суспільно-економічної історії підведе базу для марксистської історії України XVII-XIX ст. З інших такого характеру праць треба відзначити Археологічний музей, що розгорне відповідну до історичних завдань експозицію, Музей діячів науки та мистецтва, що у своїх експозиціях відіб'є розвиток української радянської науки, літератури, мистецтва та Комісію біографічного словника, що підготує чотири томи словника.

Спеціяльно можна відзначити працю в галузі марксо-ленінського літературознавства та історії української літератури.* В цій галузі Комісія для вивчення та видання пам'яток української літератури за доби февдалізму студіюватиме давню українську повість. літописи, побутове та публіцистичне письменство февдальної доби. Комісія для вивчення та видавання пам'яток новітнього письменства досліджуватиме соціяльне обличчя українського читача в XIX ст., взаємини між українським та російським письменством, соціяльні мотиви в творчости [Ю.] Федьковича, творчість [І.] Франка і [В.] Стефаника. Буде виготовлено до друку академічні видання тт. І, ІІ, та VIII творів Т. Шевченка. Комісія художньої мови вивчить реалістичний стиль в радянській прозі, пролетарський реалізм, як філософське заперечення романтизму, романтизм у пожовтневій прозі та його соціяльні основи, український символізм, футуризм, натуралізм, імпресіонізм.

Проблеми українського мистецтвознавства* в марксо-ленінському освітленні опрацює Кабінет українського мистецтва, що дасть енциклопедію української архітектури та вивчить народню художню промисловість. Масове революційне мистецтво досліджуватиме спеціяльна комісія, спеціяльна ж комісія розроблятиме питання дитячої творчости.

---

* Підкреслено в документі.

Проблеми етнографії* знайдуть своє місце в працях Етнографічної комісії, що за стрижневі теми своїх дослідів обирає вивчення фолькльору виробничого, соціяльного, фолькльору революції. При цій Комісії працює Кабінет радянського села, що має на увазі вивчення соціяльно-економічних процесів на сучасному селі. Крім того, спеціяльний Музично-етнографічний кабінет провадитиме музично-етнографічний дослід українського робітництва та селянства, а також нацменів.

Культурний процес і суспільно-економічну організацію "Україна поза Україною" досліджуватиме спеціяльна Комісія історії Західньої України. Вона дослідить зв'язки України з Галичиною, починаючи від 60-х рр. XIX ст., історію москвофільських організацій в Галичині, економічно-суспільні відносини Галичини і політичні партії в ній в другій половині XIX ст., окупацію Галичини царською армією під час імперіялістичної війни, ідеї марксизму та прудонізму в Галицькому відродженні.

Не можна не визнати, що ця Комісія найбільше звертає увагу саме на Галичину, трохи на боці залишається її завдання дослідження Буковини та Закарпаття. Досі належного місця в роботі ВУАН не знайшло також дослідження українських частин Рад[янського] Союзу, як от Кубані, Зеленого Клину, української людности Казахстану та Поволжжя. Завданням першорядної ваги перед ВУАН є – поставити проблему дослідження цих частин українського народу, що не входять до УСРР.

Закінчуючи цей сумарний огляд п'ятирічки II Соціяльно-економічного відділу треба сказати, що основне настановлення його роботи має бути в якнайбезпосереднішій участи в процесі соціялістичного будівництва і культурної революції в Рад[янському] Союзі. Відповідно до цього Відділ має не тільки спрямувати на це свої досліди, але й максимально популяризувати їх перед ширшими масами трудового суспільства. Тут передбачається провадити роботу як через загальну для ВУАН Комісію науково-культурної пропаганди, так і самостійно шляхом широкої популяризаторської, інформативної роботи, зокрема використовуючи культшефство своїх установ над окремими підприємствами. За основну методу, що допоможе йому виконати весь великий та складний процес своїх завдань буде широко розгорнуте соцзмагання та ударництво в колективі співробітників II Відділу. Що ж до труднощів, що стоять перед II Відділом – вони загалом аналогічні з зауваженнями I Відділу, крім окремих відмін, зв'язаних з специфічними формами роботи Соц[іяльно]-економічного відділу.

Голова Президії Відділу, академік *[О.] Шліхтер*
Секретар Відділу, проф[есор] *О. Камишан*

ЦДАВО України, ф.166, оп.8, спр.428, арк.171-179. Оригінал. Машинопис.

* Підкреслено в документі.

№ 65

ЗАПИТ КОМІТЕТУ ХІМІЗАЦІЇ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ПРИ РАДНАРКОМІ УСРР УПРАВЛІННЮ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ХІМІЧНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ

22 листопада 1930 р.
м. Харків

Комітет хемізації народнього господарства при РНК УСРР прохає повідомити, в якому становищі перебуває питання про організацію Хеміконауково-дослідчого Інституту в Київі, а також організацію Харківської філії цього самого Інституту. Прохання надіслати докладні відомости щодо структури, штатів, настановлень, плянів роботи Інституту тощо. Відомости чекаємо не пізніше 25 вересня ц[ього] р[оку].

Заст[упник] вченого секретаря Комітету хемізації *Г. Радченко*

На документі помітка заступника керівника сектору науки НКО УСРР [К.Й.] Коника: "Повідомити щодо відкриття у Київі Н[ауково]-д[ослідчого] інституту, в Харкові – його філії. Товариші зав. відділом намічають: директором Київського – пропоновано акад. [В.О.] Плотникова, а в Харкові проф. П...*. 22.09.30 р."

ЦДАВО України, ф.166, оп.6, спр.9093, арк.42. Оригінал. Машинопис.

№ 66

ПОСТАНОВА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ І РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО АСПІРАНТУРУ[2]*

25 листопада 1930 р.
м. Харків

Посилювані темпи розгортання соціялістичного будівництва в умовах загостреної клясової боротьби на господарському, культурному та ідеологічному фронтах пред'являють дедалі більші вимоги на нові кадри висококваліфікованих фахівців і наукових робітників для соціялістичної промисловости, перебудованого сільського господарства та здійснення культурної революції. Щоб підготувати ці кадри з кіл робітництва і відданих соціялістичному будівництву селян-бідняків та колгоспників, Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет і Рада Народніх Комісарів УСРР постановили:

Розділ 4 поділу першого, частини третьої Кодексу законів про народню освіту УСРР (Зб. Уз. УСРР 1922 р. № 49, арт.729) ухвалити в такій редакції :

Розділ 4. Аспірантура

610. Щоб підготовити нові кадри радянських наукових робітників, викладачів вищих шкіл і вищих технічних шкіл та висококваліфікованих

* Прізвище не прочитано.
[2]* Заголовок документа.

фахівців у різних ділянках народнього господарства, державного й культурного будівництва, при науково-дослідчих установах встановлюється аспірантура. УВАГА. Аспірантура може бути утворена так само при вищих школах і вищих технічних школах, якщо там є для цього відповідні умови.

611. На аспірантів затверджують кандидатів, що їх намічають державні і господарські органи, науково-дослідчі установи, вищі школи і вищі технічні школи, партійні та професійні організації з складу осіб, що мають нахил та здібність до науково-дослідчої роботи і відповідають певним встановлюваним Народнім комісаріятом освіти УСРР учбово-науковим вимогам, переважно з числа робітників, селян-бідняків та колгоспників.

612. Плянування справи підготовки аспірантів здійснює Державна плянова комісія УСРР, а загальне методологічне керівництво й керівництво науковою роботою аспірантури – Народній комісаріят освіти УСРР.

613. Для попереднього розгляду й обговорення науково-методологічних питань у справах аспірантури при Народньому комісаріяті освіти УСРР утворюється спеціяльна Наукова рада за головуванням представника Народнього комісаріяту освіти УСРР у складі представників урядництв, що в їхньому віданні є науково-дослідчі установи, вищі школи або вищі технічні школи, а так само представників господарських, партійних, професійних і інших науково-громадських організацій з визначення Народнього комісаріяту освіти УСРР.

Наукова рада розглядає загальні пляни науково-дослідчої роботи і типові програми готування аспірантів, скликає конференції і наради для обговорення питань у справах готування аспірантів, систематично наглядає за науковою підготовкою аспірантів і встановлює загальні умови прийому аспірантів. Пропозиції Наукової ради остаточно затверджує Народній комісаріят освіти УСРР.

614. Прийом та затвердження аспірантів провадять заінтересовані урядництва, що в їхньому віданні є науково-дослідчі установи. Прийом аспірантів урядництва провадять через приймально-кольоквіяльні комісії з притягненням до участи в них представників відповідних громадських організацій.

615. Аспірантська підготовка триває від двох до трьох років залежно від галузі дисциплін. Точний реченець готування встановлює Народній комісаріят освіти УСРР, порозумівшись із Державною пляновою комісією УСРР. Аспірант залишається у складі науково-дослідчої установи до кінця реченця підготовки і не може бути звільнений без важливих причин (невиконання завдань, причини політичного та громадського характеру).

616. Аспірант, що закінчив підготовку і виконав усі роботи, подає та захищає свою наукову працю, яка розглядається на пленарному засіданні науково-дослідчої установи за участю представника Народнього комісаріяту освіти УСРР, відповідного урядництва і представників громадських та наукових організацій, заінтересованих у науковій роботі даної науково-дослідчої установи. Аспіранти, що закінчили свою підготовку і захистили наукову працю, дістають відповідну посвідку й мають переважне перед іншими кандидатами право на заміщення вільних наукових або педагогічних посад.

617. Осіб, що закінчили аспірантську підготовку, добре захистили свою наукову працю і взагалі мають здатність до наукової роботи, відповідне урядництво може залишити при науково-дослідчій установі для дальшої наукової роботи і підготовки до керування аспірантами. Відсоток зазначених осіб, що можуть бути залишені при науково-дослідчих установах, встановлює

Державна* плянова комісія УСРР, порозумівшись з Народнім комісаріятом освіти УСРР.

618. Аспіранти мають всі права та пільги, встановлені для наукових робітників. Аспіранти, що одержують стипендії і не мають інших заробітків, мають, крім прав і[2]* пільг, установлених для наукових робітників, так само і всі пільги, встановлені для студентів-стипендіятів.

619. Аспіранти-стипендіяти, що скінчили аспірантську підготовку, повинні відслужити за своїм фахом по вищих школах і вищих технічних школах, в науково-дослідчих установах або на виробництві з розрахунку найменш один рік обов'язкової служби за один рік одержання стипендії. Осіб, що не закінчили аспірантської підготовки, притягається до обов'язкового відслужування на реченець, що дорівнює реченцеві одержання аспірантської стипендії.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету *Г. Петровський*

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР *В. Чубар*

Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету *М. Василенко*

За оригіналом: *Підпис*[3]*

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.871, арк.123-126. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Рукописна правка.

[2]* Слова "прав і" вставлено в текст.

[3]* Підпис не прочитано.

№ 67 *

МЕРЕЖА НАУКОВО-ДОСЛІДЧИХ УСТАНОВ НКО УССР[2*]

Листопад 1930 р.

Наименование учреждений	Отделения и филиалы	Место нахожден[ия]	Характер учреждения (Всесоюзн[ое], республик[анское], областное)	Основное направление работ учреждения	Время открытия				1931 г.				Подведомственность (ведомство,управлен[ие] и источники основн[ого] финансир[ования]), республ[канские], мест[ные] хозорганы	Примечание
					До 1928	1928	1929	1930	I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Институт ботаники	Филия в Харькове	Киев	Республик[анское]	Разработка проблем теоретической ботаники	1926	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
2. Филия Институт[а] ботаники	- " -	Харьков	- " -	- " -	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
3.Зоолого-биологический институт	Филия в Харькове и Одессе	Киев	- " -	Разработка проблем зоологии и биологии с точки зрения теоретической и прикладной	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [В]УАН	

* Див. док. №№ 53, 56.
[2*] Заголовок документа.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
4. Харьковская филия зоолого-биолог[ического] институт[ута]	- " -	Харьков	- " -	Изучение фауны Украины и соседних республик.	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
5.Одесская филия Зоолого-биолог[ического] институт[ута]	- " -	Одесса	- " -	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
6.Биохимический институт[ут]	- " -	Харьков	Республик[анское]	Изучение биохимии питания, биохимии мускульной деятельности, биохимии нервной системы	1925	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
7.Микробиологич[еский] инст[итут]	- " -	Киев	Республик[анское]	Изучение вопросов теоретич[еской] и практич[еской] микробиологии, эпидемиологии и гигиены.	-	-	1929	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
8.Акклиматизацион[ный] сад	- " -	Киев	Республик[анское]	Акклиматизация лекарств[енных] технич[еских] и плод[овых] растений	1915	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
9.Донецкая биологическая станция	- " -	Змиев	Республик[анское]	Изучение биологии рек и рациональн[ого] использования водоемов	1926	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
10. Днепропетровская биологическая станция	- " -	Днепропетров[ск]	Республик[анское]	Исследование порожистой части Днепра; гидробиологич[еское] изучение Днепра и его притоков	1926	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
11. Камянец-Подольская гидробиологич[еская] станция	- " -	Камянец-Подольск	Республик[анское]	Изучение рыбного населения района и вредной фауны	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
12. Ботанический сад	- " -	Камянец-Подольск	Республик[анское]	Герботанич[еские] исследован[ия] Подолии. Акклиматизац[ия] раст[ений]	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
13. Ботанический сад	- " -	Днепропетров [ск]	Республик[анское]	Изучение местных раст[ений], разработка вопроса удобрения почвы	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
14. Ботанический сад	- " -	Одесса	Республик[анское]	Акклиматиз[ация] растений	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
15. Ботанический сад	- " -	Житомир	Республик[анское]	Акклиматизац[ия] растений	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
16. Инстит[ут] физическ[ой] химии	- " -	Днепропетровск	Республик[анское]	Изучение технического приложения физич[еской] химии	1926	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
17.Институт химии	Филия в Харькове	Киев	Республик[анское]	Вопросы химии и ее приложения	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
18.Филия Инсти-т[ута] химии	- " -	Харьков	Республик[анское]	Изучение свойства растворов; спектрографии, рентгенографии	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
19. Инстиут географии и картографии	- " -	Харьков	Республик[анское]	Изучение теоретических проблем физич[еской] географии; сопоставление карт УССР	1927	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
20. Институт математики	Филия в Одессе	Харьков	Республик[анское]	Вопросы теоретич[еской] и прикладной математики	-	-	1929	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
21. Филия инстит[ута] мате-мат[ики]	- " -	Одесса	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
22.Инстит[ут] геологии	Филии в Харькове и Днепропетр[овске]	Киев	Республик[анское]	Геологич[еское] стр[оение] Украины, гидрогеология бассейнов, рек Украины	1925	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
23. Филия Инсти-т[ута] геологии в Харькове	- " -	Харьков	Республик[анское]	Изучение геологического строения, гидрогеологии, геоморфологии Северно-Украинского бассейна	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
24.Филия Инстит[ута] геологии в Днепропетров[ске]	- " -	Днепропетров[ск]	Республик[анское]	Изучение петрографии угля; изучение гидрогеологии Донбасса	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
25. Инстит[ут] физики	Филия в Одессе	Киев	Республик[анское]	Эксперименталь-н[ая] и теоретич[еская] физика	1927	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
26. Филия Инстит[ута] физики	- " -	Одесса	Республик[анское]	Изучение звукового кино, фотоэффекта и др.	-	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
27. Астрономичес[кая] обсерватория	- " -	Харьков	Республик[анское]	Изучение физического строения звезд и планет, наблюден[ие] над солнцем и звездами	До революции	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
28. Астрономическ[ая] обсерватория	- " -	Киев	Республик[анское]	Вычисление элементов собственного движения солнца	До революции	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
29. Астрономическ[ая] обсерватория	- " -	Одесса	Республик[анское]	Составление звездного каталога, служба широты и времени	До революции	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
30.Астрономич[еская] обсерватор[ия]	- " -	Николаев	Республик[анское]	Работа по составлению международного фундаментального каталога звезд	До-революции	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
31. Инст[итут] марксизма и ленинизма	Филии в Киеве, Одессе и Днепропетр[овске]	Харьков	Республик[анское]	Изучение теоретических вопросов марксизма и ленинизма	1927	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
32. Филия Института марксизма и ленинизма	- " -	Киев	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
33. Филия Института марксизма и ленинизма	- " -	Одесса	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	В стадии организации	
34. Филия Института марксизма и ленинизма	- " -	Днепропетровск	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	В стадии организации	
35. Инстит[ут] книговедения	- " -	Киев	Республик[анское]	Разработка методов библиограф[ической] работы	1924	-	-	-	-	-	-	-		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
36. Институт Шевченко	Филия в Киеве	Харьков	Республик[анское]	Изучение вопросов литературы украин[ской], русской, всемирной	1927	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
37. Филия Инст[итута] Шевченко	- " -	Киев	Республик[анское]	То же самое	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
38. Институт языковед[ения]	Филия в Харькове	Киев	Республик[анское]	Украинск[ий] - язык. Вопросы общего и сравнительн[ого] языковедения	-	1930	-	-	-	-	-		Наркомпрос [ВУАН]	
39. Филия Инст[итута] языковед[ения]	- " -	Харьков	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
40. Инст[итут] истории украин[ской] культуры им. ак[ад] Багалея	- " -	Харьков	Республик[анское]	Вопросы истории Украины, народов СССР и история их культуры	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
41. Институт востоковедения	- " -	Харьков	Республик[анское]	Экономика и политики восточных стран	-	-	1929	-	-	-	-	-	Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
42. Институт кооперации	- " -	Киев	Республик[анское]	Теоретические - вопросы кооперации и коллектив[изации]	-	-	1930	-	-	-	-		Наркомпрос	
43. Институт материальной культуры	- " -	Харьков	Республик[анское]	Изучение вопросов археологии, антропологии, этнологии, материальной культуры	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
44. Институт социалистической реконструкции сел[ьского] хозяйства	- " -	Киев	Республик[анское]	Изучает экономику сел[ьского] хо-то з[яйства] и проблемы его реконструк-	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос[ВУАН]	
45. Инст[итут] еврейской культ[уры]	- " -	Киев	Республик[анское]	Изучение вопросов истории и литературы евреев	-	1929	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
46. Инстит[ут] педагогики	Филия в Киеве	Харьков	Республик[анское]	Вопросы теоретич[еской] и практ[ической] педагогики	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
47. Филия инст[итута] педагогики	- " -	Киев	Республик[анское]	То же самое	-	-	1930	-	-	-	-	-	Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
48. Инстит[ут] физкультуры	Филия в Одессе	Харьков	Республик[анское]	Разработка проблем советской физкультуры	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
49. Филия Инст[итута] физкультуры	-"-	Одесса	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос. Новоорг[анизован] в особ[ом] кварт[але] 1930 г.	
50. Харьковский Государ[ственный] художеств[енный] истор[ический] музей	-"-	Харьков	Республик[анское]	Реставрация, консервация, экспозиция и исследование коллекций	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
51. Черниговский Государ[ственный] краевой музей	-"-	Чернигов	Республик[анское]	То же самое	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
52. Музей Днепровского строительства	–"-	Чернигов	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос. В стадии организации	
53. Всеукраинский музейный городок	-"-	Киев	Республик[анское]	То же самое	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
54. Музей украинского искусства	-"-	Харьков	Республик[анское]	То же самое	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
55. Волынский государст[венный] музей	-"-	Житомир	Республик[анское]	То же самое	1925	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
56. Музей Слободской Украины	- " -	Харьков	Республик[анское]	То же самое	1923	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
57. Одесский археологич[еский] музей	- " -	Одесса	Республик[анское]	То же самое	До ре-во[люции]	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
58. Днепропетровский археологич[еский] музей	- " -	Днепропетр[овск]	Республик[анское]	То же самое	До ре-во[люции]	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
59. Музей еврейской культуры	- " -	Одесса	Республик[анское]	То же самое	-	1928	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
60. Социальный музей им. Артема	- " -	Харьков	Республик[анское]	Реставрация, консервация, экспозиция и исследование коллекции	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
61. Одесский государств[енный] художеств[енный] музей	-" -	Одесса	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
62. Музей искусства...*	- " -	Киев	Республик[анское]	То же самое	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
63.Всеукра[инский] историч[еский] музей им. Шевченко	- " -	Киев	Республик[анское]	То же самое	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	

* Крапки в документі.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
64. Историко-археологич[еский] музей	-"-	Николаев	Республик[анское]	То же самое	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
65. Историко-археолог[ический] музей	-"-	Херсон	Республик[анское]	То же самое	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
66. Государств[енный] краевой музей	-"-	Полтава	Республик[анское]	То же самое	1924	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос	
67. Геологический музей	-"-	Киев	Республик[анское]	То же самое	До революции	-	-	-	-	-	-		Наркомпрос	
68. Музей природы	-"-	Николаев	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос	
69. Национ[альная] картинная галерея	-"-	Киев	Республик[анское]	То же самое	-	-	-	1930	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
70. Всенародная библиотека Украины	-"-	Киев	Республик[анское]	Научная работа по вопросам книговедения и библиографии	1922	-	-	-	-	-	-	-	Наркомпрос [ВУАН]	
71.Государств[енная] библиотека им.Короленко	-"-	Харьков	Республик[анское]	Собирание книг и подготовка их к пользованию	До революции	-	-	-	-	-	-		Наркомпрос	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
72. Научная библиотека	-"-	Харьков	Республик[анское]		До революции	-	-	-	-	-	-		Наркомпрос	
73. Государств[енная] библиот[ека]	-"-	Одесса	Республик[анское]		До революции	-	-	-	-	-	-		Наркомпрос	

Плановый сектор Наркомпроса УССР

ЦДАВО України, ф.30, оп.2, спр.6799, арк.48-52. Копія. Машинопис.

№ 68

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ФРАКЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ВУАН

11 грудня 1930 р.
м. Харків

П р и с у т н і: Члени фракції – т. [М.О.] Скрипник, т. [О.Г.] Шліхтер, т. [В.П.] Затонський, т. [Л.М.] Левитський, т. [О.М.] Камишан, т. [Ю.П.] Мазуренко, з дорадчим голосом – т. [Є.Ф.] Гірчак[73], т. [С.А.] Мінкевич, секретар кому[ністичного] осередку ВУАН т. [А.Я.] Артемський.

В і д с у т н і: члени фракції: т. [О.В.] Палладін (хворий), т. [В.О.] Юринець (у від'їзді), т. [О.Г.] Гольдман (у Київі), т. [Ю.О.] Войцехівський (у Київі).

Г о л о в у є: Секретар фракції тов. [М.О.] Скрипник.

С л у х а л и:

1. Про стан у ВУАН (доповідають: т. [А.Я.] Артемський, т. [Л.М.] Левитський, т. [О.М.] Камишан і т. [О.Г.] Шліхтер).

У х в а л и л и:

1. 1) Визнати, що останнім часом у ВУАН серед академіків посилюється групова боротьба: з одного боку [К.Г.] Воблий і його група – ([Л.М.] Яснопольський, [І.І.] Шмальгаузен, [М.В.] Птуха та інші), а з другого боку – [М.С.] Грушевський, [О.П.] Новицький і т.інш. [К.Г.] Воблий, використовуючи свій стан віце-президента ВУАН, що в його руках фактично було довгий час усе розпорядження ВУАН та використовуючи стан, що склався після справи СВУ, вперто і настирливо проводить свою лінію протиставлення комуністичній лінії у виборі співробітників, висуванні кандидатур, у вирішенні всіх практичних питань, в усій практичній роботі своїй у Президії ВУАН.

[М.С.] Грушевський, зберігаючи надалі позицію відрубности, протиставлення і окремішности від позиції і лінії Комуністичної партії, останнім часом перейшов до виявлення цих позицій на зовні, про що свідчать виступи [М.С.] Грушевського на сесії ВУАН з приводу західньо-українських подій, боротьба його з цього приводу у комісії пленуму, поширювання чуток про стиснення [М.С.] Грушевського від Уряду, поміщення анонімних заміток про це в західньо-українській ундівській пресі тощо.

Помічається ворожнеча робота, і навіть виступи, з боку академіка [М.П.] Кравчука, а також з боку наукових співробітників ВУАН. Відзначити, що згадані дві групи, суперечаючись між собою у часткових питаннях і навіть принципових (оскільки група [К.Г.] Воблого трималась російської великодержавної орієнтації, а друга група має український націоналістичний характер). Однак вони на ділі співпрацюють і складають певний невизначений бльок. У принципових питаннях, під час постановки їх на Президії ВУАН, [К.Г.] Воблий, приймаючи пропозиції комуністичної частини Президії, на ділі – користуючись тим, що комуністи члени Президії ([О.Г.] Шліхтер, [О.В.] Палладін) лише тимчасово пробувають у Київі, – переводить у всіх питаннях вперто свою лінію. На ділі ворожнечі елементи зараз використовують всі легальні можливости ВУАН. Виразником того є приклад з офарбленням стін Вуанівської залі для ювілею: одну залю покрашено жовтою фарбою, а всі крісла виключно блакитною, у другій залі навпаки стіни блакитні, а всі крісла жовті і т.п. Все це характеризує внутрішній стан ВУАН як складний і загрозливий, що потрібує

посиленої уваги й прийняття усіх потрібних заходів, що забезпечували б переборення знахабнілих ворожнечо-клясових елементів, усунення їх впливу і зміцнення комуністичного керівництва.

2) Визнати за конче потрібне посилити ідеольогічну боротьбу з [М.С.] Грушевським і його теоріями шляхом зачитання рефератів з критикою його поглядів, шляхом поміщення рецензій і шляхом наступів у самій ВУАН.

Зокрема треба посилити критику поглядів [К.Г.] Воблого і його прихильників – [М.В.] Птухи, [Л.М.] Яснопольського тощо. Критика буржуазних поглядів [К.Г.] Воблого мусить бути проведена твердо, чітко, гостро і теоретично непримиренно. Треба висвітлити, розбити і дискредитувати буржуазні погляди К. Воблого, М. Птухи тощо. До цієї ідейної боротьби треба притягнути так комуністів ВУАН, як і комуністів з Ін[ститу]ту марксизму та інш. Визначити за конче потрібне посилити приїзди до Київа з доповідями на ВУАН марксівських робітників з Харкова, зокрема з Ін[ститу]ту марксизму.

3) Визнати, що за недостатку кваліфікованих комуністичних сил, обслугування двох наукових центрів у Харкові і Київі, Ін[ститу]ту марксизму та ВУАН, вельми ускладнене й утруднене. Визнати за потрібне поставити перед ЦК КП(б)У питання про переведення Академії наук до Харкова з тим, щоби напротязі останніх двох років п'ятирічки було підготовлено будівництво для Академії, її установ і наукових робітників так, щоб само відкриття Академії у Харкові могло статися на початку другої п'ятирічки.

4) Ця перспектива, зрозуміло, ніяк не може зменшувати до конечности і заходів, щоб тепер уже всіма можливими засобами забезпечити пролетарську комуністичну лінію у ВУАН і перебороти ворожнечі впливи.

Особливо треба проводити боротьбу проти того, щоб ворожнечі елементи використовували для своєї боротьби ту владу, що їм дають виборні посади ([К.Г.] Воблий як Віце-президент ВУАН, [М.П.] Кравчук як секретар Відділу ВУАН ворожнечі елементи серед наукових робітників ВУАН, що є у складі Київського бюро секції наукових робітників, у місцевкомі ВУАН тощо).

5) Визнати за конче потрібне вжити заходів для постійної роботи у Київі Президента Академії тов. [О.О.] Богомольця. Констатувати, що цьому перешкоджали матеріяльні умови: незабезпеченість досі наукового Ін[ститу]ту для роботи тов. [О.О.] Богомольця, невідведення йому і його сповробітникам житлових мешкань і т.інш. Пропонувати НКО вжити всіх заходів, щоб забезпечити і провести в бюджеті 1931 року відповідні кошти на побудову наукового Ін[ститу]ту для роботи акад. [О.О.] Богомольця. Пропонувати тов. [Л.М.] Левитському звернутися до Київського міськпарткому і голови міськради про обов'язкове відведення житлового приміщення для Президента ВУАН та його наукових співробітників.

6) Визнати за конче потрібне посилити роботу комуністів – членів Президії ВУАН. Пропонувати тов. [О.Г.] Шліхтерові, не обмежуючи своєї роботи лише приїздами на засідання президії Відділу та Президії ВУАН, приїзджати щомісяця до Київа для роботи у ВУАН не менше як на тиждень.

7) Визнати за конче потрібне забезпечити постійну роботу у Київі членові Президії тов. [О.В.] Палладіну, прискоривши побудування в наступному 1931 році Ін[ститу]ту для його роботи. Пропонувати НКО забезпечити проведення відповідних коштів у бюджеті 1931 р. на Ін[ститу]т тов. [О.В.] Палладіна.

8) Визнати, що робота академіка [О.В.] Корчака-Чепурківського на посаді Неодмінного секретаря ВУАН не може забезпечити потрібного відпору

ворожнечим проявам у ВУАН і не може забезпечити дійсного контролю і керівництва у практичній роботі ВУАН, що саме є завданням Неодмінного секретаря ВУАН. Тому треба, не переводячи, зрозуміло, ніякої кампанії проти академіка [О.В.] Корчака-Чепурківського, провести на посаду Неодмінного секретаря ВУАН іншу особу. Висунути на посаду Неодмінного секретаря ВУАН тов. [О.Г.] Гольдмана.

9) Визнати за потрібне висунути на посаду наукового секретаря Президії ВУАН замість проф. [А.Е.] Крістера обов'язково комуніста, а саме тов. [Н.М.] Миколенка з ВБУ.

10) Переводити кампанії ідейного висвітлення поглядів [К.Г.] Воблого, не ставлючи зараз в площину організаційних висновків, а питання про [К.Г.] Воблого поставити під час чергових перевиборів Президії ВУАН.

11) Визнати за потрібне зняти [М.П.] Кравчука з посади Секретаря І Відділу, але у зв'язку з висуненням наміченого на цю посаду тов. [О.Г.] Гольдмана на посаду Неодмінного секретаря, питання про це поставити на другому засіданні фракції.

12) При перевиборах Київського бюро секції наукових робітників і при перевиборах місцевкому ВУАН тощо провести рішучу боротьбу за усунення звідти пайкових робітників, що виявили дворушничність, непевність, ненадійність, як [М.П] Кравчук тощо. Виділити при цьому таких як проф. [О.К.] Дорошкевич, перевіривши на ділі дійсність його відходу від старих позицій і перехід на нові радянські позиції. Це питання поставити перед осередком ВУАН та перед міськпарткомом.

13) Поставити перед ЦК КП(б)У питання про переведення певної кількости наукових комуністичних сил на роботу у ВУАН.

14) Політична відповідальність за роботу Президії ВУАН і президій Відділів лежить на комуністичній частині Президії ВУАН. Зокрема пропонувати комуністичній частині Президії ВУАН посилити контроль щодо видань ВУАН. Комуністична частина Президії ВУАН складається зараз з т. [О.Г.] Шліхтера, т. [О.В.] Палладіна, тов. [Л.М.] Левитського, тов. [О.М.] Камишана. Далі до комчастини Президії ВУАН увійдуть: тов. [О.Г.] Гольдман – після обрання на Неодмінного секретаря ВУАН і тов. [Н.М.] Миколенко – після призначення на посаду наукового секретаря Президії ВУАН.

Тов. [О.Г.] Шліхтер відповідальний за комуністичну частину Президії ВУАН. Комуністична частина Президії ВУАН – підвідчитна фракції ВУАН і ставить перед нею всі політичні і принципові питання.

15) Поточна робота апарату ВУАН розглядається в звичайному порядку в осередкові ВУАН і його бюрі, бюро осередку в разі потреби погоджує питання з комуністичною частиною Президії ВУАН; бюро осередку надсилає свої протоколи до фракції ВУАН. Визнати за обов'язкову участь секретаря осередку ВУАН на всіх засіданнях фракції ВУАН.

16) Визнати, що коли тов. [Л.М.] Левитський буде звільнений з посади Уповноваженого Упрнауки у Київі, щоб він, переводячи роботу в науковій галузі, залишився обов'язково як уповноважений НКО при ВУАН.

17) Визнати за недоцільне зменшити кількість представників НКО у складі Ради ВУАН.

Констатувати вибуття з Ради ВУАН, крім товаришів, обраних до складу Академії, також тов. [Ю.І.] Озерського, що перейшов на іншу роботу.

Замість вибувших висунути до складу Ради ВУАН, як представників НКО тов. [С.А.] Мінкевича – зав[ідуючого] сектору науки НКО, тов. [Є.Ф.] Гірчака – заст[упника] НКО і тов. [Р.С.] Левіка з Ін[ститу]ту марксизму.

С л у х а л и:

2. Про ювілей ВУАН (доповідають: [М.О.] Скрипник, [Л.М.] Левитський, [Є.Ф.] Гірчак).

У х в а л и л и:

2. 1) Виходячи з того, що постановою ЦБ ЦК КП(б)У свято ювілею ВУАН за непідготованістю перенесено з грудня 1930 р. на весну 1931 р., визнати за конче потрібне, щоб було вжито всіх заходів для дійсної підготовки ювілею на весну. Для того – посилити комуністичну контролю щодо підготовки ювілею.

Відповідальність за підготовку до ювілею ВУАН покласти на комуністичну частину Президії ВУАН (зокрема на перевірку списків приголошуваних*, редагування відчитів тощо); про хід роботи комуністична частина Президії повідомляє секретаря фракції, який в разі потреби скликає в цих питаннях фракцію.

Стежити за поточною роботою апарату ВУАН щодо підготовки до ювілею у звичайному порядкові належить бюрові осередку ВУАН.

2) Прийняти до відому повідомлення тов. [Л.М.] Левитського, що списки приголошуваних на ювілей закордонних гостей ювілейна комісія ВУАН склала і надіслала безпосередньо до НКО; прийняти до відому повідомлення тов. [Є.Ф.] Гірчака, що він як заст[упник] НКО, дав вказівки бувшому керівникові наукового сектору тов. [М.Л.] Баранові, щоб той, коли одержить список приголошених, представив йому – тов. [Є.Ф.] Гірчакові – для подальшого погодження в ЦК, але тов. [М.Л.] Баран цього не виконав і надіслав списки непосередньо[2]* до Упов[новаженого] НКЗакспрaв без перевірки списків у НКО та без дальшої загальної політичної перевірки.

3) Прийняти до відому повідомлення тов. [Л.М.] Левитського, що він, визнаючи важливе значіння поступної[3]* статті до відчиту ВУАН, звернувся до тов. [М.О.] Скрипника з пропозицією проредагувати тую вступну статтю, але тов. [М.О.] Скрипник, від'їжджаючи у відпустку, від того відмовився і пропонував провести редагування тої статті в звичайному порядкові через Президію ВУАН. Тов. [М.О.] Скрипник взяв з собою до відпустки один примірник вступної статті з тим, що коли встигне її прочитати, то дасть свої зауваження; однак тов. [Л.М.] Левитський про це нікому з членів Президії не говорив, звідкіля взялася версія буцім-то тов. [М.О.] Скрипник взяв на себе редагування вступної статті, тов. [Л.М.] Левитський не знає.

4) Визначити за конче потрібне посилити увагу з боку НКО, як і з боку Президії ВУАН до підготовки ювілею ВУАН, зокрема до складання списків приголошених з-за кордону і з СРСР, щодо редакції відчиту тощо.

С л у х а л и:

3. Про структуру ВУАН.

У х в а л и л и:

3. Поскільки це питання має важливіше значіння – визнати за потрібне поставити його на окреме обговорення на другому засіданні фракції.

---

* Тут: "запрошених".

[2]* Те саме, "безпосередньо".

[3]* Те саме: "вступної".

С л у х а л и:

4. Про плян роботи ВУАН та її установ.

У х в а л и л и:

4. Поставити на слідуючому засіданні фракції.

С л у х а л и:

5. Про академіка [М.І.] Яворського.

У х в а л и л и:

5. Констатувати, що академік [М.І.] Яворський одержав від тов. [Л.М.] Левитського і [О.М.] Камишана повідомлення про відповідну постанову ЦК КП(б)У і йому було запропоновано подати демісію із складу членів ВУАН; він заявив, що це зробить, але цього весь час уникає і навпаки переводить чинности як член Академії (наприклад, спробував провести через Неодмінного секретаря ВУАН видання своєї книжки, що її було знято з друкування лише розпорядженням тов. [О.Г.] Шліхтера). Поставити перед ЦК КП(б)У питання про переведення на пленумі ВУАН ухвали про виключення [М.І.] Яворського зі складу академіків, оскільки він сам про це не подасть заяви.

С л у х а л и::

6. Про академіка [В.М.] Ігнатовського.

У х в а л и л и:

6. Поставити перед Політбюро ЦК КП(б)У питання про вилучення зі складу членів Академії [В.М.] Ігнатовського (з Білорусі) у зв'язку з виявленням у нього націоналдемократичних помилок і в зв'язку з питанням про виключення його з партії та зі складу Білоруської Академії наук.

С л у х а л и::

7. Про наступне чергове засідання фракції ВУАН.

У х в а л и л и:

7. Призначити наступне засідання фракції не пізніше 10 січня.

Секретар комфракції ВУАН *М.Скрипник*
За згідність із оригіналом *Ерстенюк*

На документі помітка: "п.5 – На п[арт]б[юро], п.6 – Відкласти".

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.3098, арк.54-58. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 69

ПОСТАНОВА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ І РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРЕЗИДЕНТА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК, ЧЛЕНА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ Й ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ СОЮЗУ РСР АКАД. Д. К. ЗАБОЛОТНОГО*

12 грудня 1930 р.
м. Харків

Відзначаючи великі наукові й громадські заслуги небіжчика, Президента Всеукраїнської Академії наук – тов. Данила Кириловича Заболотного, Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет і Рада Народніх Комісарів УСРР п о с т а н о в и л и:

* Заголовок документа.

1. Перейменувати село Чоботарку Крижопільського району на село Заболотне.

2. Оголосити садибу в селі Чоботарці, де народився й похований академік Д.К. Заболотний, за державний заповідник республіканського значіння.

3. Щоб популяризувати серед бідняцько-середняцького селянства Крижопільського району досягнення науки, зокрема наукову роботу академіка Д.К. Заболотного, організувати в селі Заболотне (кол[ишній] Чоботарці) – Будинок науки й здоров'я. Запропонувати комісаріятові охорони здоров'я УСРР виділити на організацію й утримання цього будинку відповідні кошти.

4. Надати ім'я академіка Д.К. Заболотного таким науковим і учбовим установам:

1) Мікробіологічному інститутові – в м. Київі.

2) Одеському медичному інститутові.

3) Одеському ботанічному садові.

5. Запропонувати Народньому комісаріятові освіти УСРР вжити заходів до збудування в 1931 році будинку для сьомирічки в с. Заболотному (кол[ишній] Чоботарці), притягнувши до цього й місцеві кошти.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету *Г. Петровський*
Голова Ради Народніх Комісарів УСРР *В. Чубар*
Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету *М.Василенко*
За оригіналом: *Нещеретний*

ЦДАВО України, ф.166, оп. 9, спр. 871, арк. 70-71. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 70

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ПОПОВНЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК НОВИМИ ДІЙСНИМИ ЧЛЕНАМИ*

20 грудня 1930 р.[2*]
м. Харків

На додаток до постанови Ради Народніх Комісарів УСРР з 16 квітня 1929 р. "Про поповнення Всеукраїнської Академії наук новими дійсними членами та про порядок вибору їх" (Зб. зак.УСРР, 1929, № 12, арт. 89) Рада Народніх Комісарів УСРР постановила:

1. Поповнити склад Всеукраїнської Академії наук трьома новими дійсними членами.

2. Доручити Народньому комісаріяту освіти УСРР за погодженням з Президією Всеукраїнської Академії наук встановити розподіл зазначених трьох вакансій по циклах наук.

Заст[упник] Голови Ради Народніх Комісарів УСРР *[О.К.] Сербиченко*
Керівничий справ Ради Народніх Комісарів УСРР *Я. Касьян*

ЗЗ УСРР, 1930, арт.259, арк.825-826.

---

* Заголовок документа.

[2*] Оголошено в "Вістях ВУЦВК" 25 грудня 1930 р., № 299.

№ 71

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА АКАД. О. В. ФОМІНА УПРНАУЦІ НКО УСРР З ПРИВОДУ ОРГАНІЗАЦІЇ НОВОГО БОТАНІЧНОГО САДУ ВУАН

*[1930 р.]**

З приєднанням до Інституту[2*] с[ільсько]-г[осподарських] катедр ак[ад.] [Є.П.] Вотчала, акад. [О.Н.] Соколовського, акад. [А.О.] Сапегіна, Акліматсаду, старий Київський ботанічний сад вже не може служити базою Інституту, бо всі ці катедри потребують досить великих площ землі для польових культур та фізіологічних дослідів, тому й довелося шукати місцевість для утворення нової бази – нового ботанічного саду в Голосієві.

Потрібна площа не менш як сто га,[3*] з яких біля 46 га відводиться для ботсаду, а інша площа для будівлі інститутських приміщень для робіт фізіологів, генетиків-селекторів і Акліматсаду та їх польових досвідних ділянок. В цьому році АПУ відведена була в Голосієві площа в 200 га, що звичайно викличе великих коштів та[м] на плянування саду, особливо схилів, що прилягають до шоссе, що веде до Лісотехнічного інституту, бо їх потрібно буде терасувати та проводити корчевку, тоді як для саду краще мати більш рівну площу з деякими невеликими схилами ярів, що значно менш потребує плянировочних робіт, що взагалі дуже дорогі.

[О.В.Фомін]

НБУВ, ІА, ф.10, оп.1, спр.33, арк.1. Автограф.

№ 72[4*]

ЗВІТ ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

[1930 р.][5]*

Історично-філологічний відділ Всеукраїнської Академії наук організувався, головну свою увагу звертаючи на дослід історії й мови (в широкому розумінні) українського народу. Про це свідчить поясняльна записка до "Законопроєкту про заснування Української Академії наук у Київі", де читаємо: "в Першім відділі на відміну від Академій усього світу мають науковий розвиток ті парости знаття, що для них основа – дослідження українського народу, а саме: історія українського народу, наука про його мову, про його письменство та словесність, етнографія, історична географія та археологія України, історія українського мистецтва, – вперше здобувають вони для своєї роботи такий осередок, який знаходиться в порівні наукових вимог нашого часу".

В межах цих основних ділянок, намічених для І Відділу на початку його існування, і оберталася здебільшого вся його праця за звітний період. [...][6*]

Тож не дивно, що хоч завдання українознавчі і надалі лишилися головними серед завдань Відділу, але вони набули не тільки ширших меж, – оскільки поруч

---

* Дату документа встановлено за док. №№ 44, 45.

2* Мається на увазі Інститут соціалістичної реконструкції сільського господарства ВУАН.

3* Підкреслено в документі.

4* Документ подано до Ювілейного збірника з нагоди 10-річчя ВУАН.

5* Дату встановлено за приміткою на документі.

6* Далі упорядником вилучив частину тексту, що не стосується діяльності Відділу.

із студіюванням всіх цих галузів знання, що для них становить основу український нарід, в процесі роботи виросло завдання дослідити історію і культуру інших народів, у першу чергу тих, що живуть на території УСРР, – а ще й, поруч з цим, сама українознавча мета праці Відділу в умовах радянської дійсности відбула певну зміну, великою мірою переходячи від тих, надто теоретичних почасти досліджень, що їх покладено спершу в основу плянів організації І Відділу, до цілком реальних завдань: безпосередньо допомогти робітничо-селянській громадськости УСРР збудувати нову, українську соціялістичну культуру. У зв'язку з цим і виросла, зокрема за останній час, низка установ при Першому відділі, що їх викликала до життя сама потреба в них. Нові інтереси, продиктовані новими життьовими умовами, з'єднали Історично-філологічний відділ в його досліджуванні та розвитку української культури в галузі історично-філологічних наук – з будуванням нової, радянської культури, освіти тощо [...]*.

Що ж являв собою організаційно на перших порах Історично-філологічний відділ? За статутом, до І Відділу мав увійти цикл наук, що мав поділятися на науки історичні і філологічні у широкому розумінні. На ньому мало бути 18 паростей знання (з 22 академіками); до історичного підвідділу належали: історія всесвітня, слов'янська, литовська, українська, історична географія та етнографія, філософія; до філологічного: історія всесвітнього письменства, українського, загальне мовознавство, арабо-іранська філологія, тюркологія, слов'янські мови, українська мова.

Таким робом, перший Відділ мав поділятися на дві частини: одна присвячена загальним наукам, – таких мало бути 10; друга – таким, що об'єднує єдиний термін українознавства – таких мало бути 8. Чим же виправдовувалася така велика кількість українознавчих катедр? Вона виправдовувалась, передусім, конечною потребою допомогти розвиткові української культури, пригніченої перед революцією самодержавством. [...]* В цей час виробляється і розподіл Відділу на катедри окремих академіків; цей розподіл мав бути такий: Катедра історії українського народу – 3 дійсні члени Академії, Катедра граматики та історії української мови – 2, Народньої усної словесности – 1, Історії українського письменства – 1, Історії українського мистецтва у зв'язку з всесвітньою історією мистецтва – 2, Етнографії та історичної географії України – 1, Археології та її помічних наук – 1; крім того, вісім катедр загально-наукових: Клясичної філології, Загального мовознавства, Східних мов і стародавности взагалі, Слов'янської історії, мови, письменства, переважно в їхніх стосунках до України, Всесвітньої історії, Візантознавства, Історії всесвітньої літератури – що на їх чолі мали стояти дев'ять дійсних членів Академії.

Але не зразу всі ці катедри обсаджено. Року 1918 були лише три академіки І Відділу: Д.І. Багалій – Катедра української історії, А.Ю. Кримський – Катедра історично-філологічна та М.І. Петров – Катедра українського письменства, що мали далі самі обирати нових академіків; було ще обрано на секретаря Відділу [акад.] С.О. Смаль-Стоцького – Катедра історії української мови, але він не приїхав до Київа. Тому на початку довелося першому голові Відділу, акад. Д.І. Багалієві і секретарювати у Відділі, поки його не заступив, обраний 1919 року на академіка по клясі красного письменства, С.О. Єфремов.

---

* Далі упорядником вилучено частину тексту, що не стосується діяльності Відділу.

Того ж року у Відділі організовано Катедру української народньої словесности академіка М.Ф. Сумцова (помер 1922 року), крім згаданої вище Катедри красного українського письменства акад. С.О. Єфремова. Одночасно в першому півріччі того ж таки 1919 року створено при названих катедрах і шість постійних комісій, а саме:

1) Комісія словника живої української мови;
2) Історичного словника української мови,
3) Історично-географічного словника української землі,
4) Археографічну,
5) Видання пам'яток новітнього українського письменства, та
6) Правописно-термінологічну.

Таким чином, тільки перемога радянської влади встигла забезпечити першу реалізацію змагань української науки скласти свій національний академічний осередок, хоч і які важкі були часи громадянської війни для розгортання наукової праці. Правда, денікінська навала певною мірою загальмувала дальше розгортання накресленої організації Першого відділу, і тому на початок 1920 р. число наукових установ Відділу не перейшло 9. Загальмував врешті це розгортання і наступ польської армії вкупі з петлюрівщиною, що окупували на деякий час, навесні 1920 р. Правобережжя. Але вже 1921 р., після ліквідації ворожих проти Радянської України фронтів, кількість цих установ одразу зростає до 18 і відтоді зростає щороку, в міру того, як міцніє радянська влада на Україні. Ось так 1922 року маємо уже – 20, 1923 року – 21, 1925 року – 27 і т.д. Щодо катедр, то число їх, встановлене на початку 1922 року, лишалося з невеликими змінами до останнього часу, коли їх чимало збільшено. Катедри це такі: з українознавства – Катедра старовинної історії українського народу акад. Д.І. Багалія, Новітньої історії українського народу акад. М.С. Грушевського, Історії давнього українського письменства акад. В.М. Перетца, Історії новітнього українського письменства акад. А.М. Лободи, Історії українського мистецтва акад. О.П. Новицького, в інших галузях науки – Катедра історично-філологічна акад. А.Ю. Кримського.

З позаштатних академіків треба ще згадати на той час: з історії української мови – акад. С.О. Смаль-Стоцького (Прага) і з історії українського письменства – акад. К.Й. Студинського (Львів), з слов'янознавства – акад. Ю. Полівку (Прага), з інших галузів: із всесвітньої історії – акад. В.П. Бузескула (Харків), з порівняльної філології – акад. Антуана Мейє (Париж); з східньої філології – акад. С.Ф. Ольденбурга (Ленінград); з історії мистецтва – акад. Ф.І. Шміта (Ленінград). Були також заміщені деякий час, а тепер вакантні, такі катедри: Катедра археології України – акад. М.Т. Біляшівського (помер 1925 р.), Російської історії – акад. В.С. Іконников (помер 1923 р.), Візантології – [акад.] Ф.І. Міщенка, Історії культурного руху і шкільництва на Україні XVI-XVIII вв. – [акад.] К.В. Харламповича.

Але зростання Першого відділу позначилося не тільки числом катедр та наукових установ, що особливо стало помітно після повороту на Україну з еміграції акад. М.С. Грушевського, який з великою енергією взявся за організацію історичного дослідження України. Зростання це позначалося й якісно, цебто у спрямуванні академічної праці згідно з тими вимогами та завданнями, що їх ставило перед Першим відділом будівництво нової радянської української культури. Перше з якісних цих досягнень, а саме – виконання завдання скласти словники української мови і для широкого, і для наукового

вжитку з розробленою науковою термінологією, дати їм науково обгрунтовану історичну основу, за що взявся Історично-філологічний відділ, – воно в першу чергу визначило це якісне зростання Першого відділу. [...]*

На документі примітка: "Звідомлення окремих установ Першого відділу подано за тою організаційною схемою, що була до кінця минулого, тобто 1929 року. Тепер у цій схемі, у зв'язку з реорганізацією ВУАН, сталися чималі зміни, як це й видно з самих звідомлень. Новоорганізовані установи після 1 січня 1930 р. у звідомлення не увійшли".

НБУВ, ІР, ф.10, спр.18638, арк.1-11. Копія з авторськими правками. Машинопис.

№ 73[2]*

ЗВІТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДДІЛУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

*[1930 р.][3]**

[...][4]* Оглядаючи роботу Соціяльно-економічного відділу за минуле десятиліття, доводиться відзначити, що катедри Відділу і Відділ у цілому виконав велику працю: зібрано надзвичайно обширний науковий матеріял, який становить базу для потужного розгортання на основі нової методології творчої наукової роботи. Далі подано відомости щодо утворення та розвитку діяльности окремих катедр та установ Відділу. Тут слід згадати історію розгортання Відділу, зазначити першу організацію його, особовий склад, сказати про загальні наслідки праці.

Соціяльно-економічний відділ мав у властивій йому галузі знаннів проявити свій вплив на піднесення виробничих сил країни, шляхом широкої дослідчої роботи, можливо швидко організувати вивчення природніх багацтв, ще захованих і невідомих, орієнтуватися в своїй діяльности на задоволення тих практичних потреб і вимог життя, які потребують наукового висвітлення.

В складі Соціяльно-економічного відділу передбачалося дві частини: галузь наук економічних та правничих. Для переведення наукової роботи намітили були низку катедр, для колективної роботи – інститутів та комісій. Доповненням до цього мали бути товариства при Відділі, щоб утягнути широкі маси науково-зацікавлених осіб.

Щодо катедр, то записка про заснування Відділу соціяльних наук згадує про катедри: Соціології, Теоретичної економії та статистики з Інститутом для виучування економічної кон'юнктури та Інститутом для статистичного вивчення населення України. Практичні потреби життя особливо мали задовольняти катедри: Економії сільського господарства, Промисловости і торгу, Кредиту, банків та грошового обігу, Науки фінансів і кооперації. До галузі економічних наук заведено було також іще дві катедри: Історії господарства й Господарчої історії та господарчої географії України. При останній малося на меті заснувати Комісію для виучування народнього господарства України з Музеєм народнього господарства України, де були б експоновані зразки виробів

---

* Далі упорядником вилучено частину тексту, що не стосується діяльності Відділу.

[2]* Документ подано до ювілейного збірника з нагоди 10-річчя ВУАН.

[3]* Дату встановлено за змістом документа.

[4]* Упорядник вилучив частину тексту, що не стосується діяльності Відділу.

народнього господарства України, особливо ж народньої кустарної та ремісничої промисловости. Катедри правничих наук – Філософії права, Порівняльної історії права, Західньо-руського та українського права, Слов'янського законодавства, Українського звичаєвого права; Державного, адміністраційного та міжнароднього права; Кримінального і цивільного права та Політики – мали за своє завдання розробляти не стільки юриспруденцію, скільки доктрину, не стільки техніку і практику права, як теорію та історію. Перелік катедр свідчить, що малося на думці: підсилити вивчення таких галузів правознавства, що їх за царських часів було занедбано. Далеко не всі зазначені тут катедри були заміщені, не всі інституції можна було організувати. Відділ почав свою діяльність у складі чотирьох академіків: М.І. Туган-Барановського на Катедрі теоретичної економії, В.А. Косинського – на Катедрі сільського господарства, Ф.В. Тарановського, що посідав Катедру порівняльної історії права і О.І. Левицького – на Катедрі українського звичаєвого права. Проф. М.В. Птуха був обраний на посаду директора Демографічного інституту з правами академіка; в березні р[оку] 1920 М.В. Птуху обрали на позаштатного академіка Катедри статистики. Р[оку] 1919 на Катедру соціології обрали Б.О. Кістяківського; К.Г. Воблого – на Катедру торгу й промисловости; Р.М. Орженцького – на Катедру статистики, Р.М. Орженцький перейшов незабаром на Катедру теоретичної економії. Р[оку] 1920 на Катедру західньо-руського та українського права обрали проф. М.П. Василенка; 1922 рік позначився заміщенням лише одної – Катедри філософії права, на яку обрали проф. О.М. Гілярова. Р[оку] 1923 обрали на Катедру цивільного права проф. О.М. Гуляєва, [року] 1925 проф. В.Ф. Левицького – на Катедру історії народнього господарства; проф. В.М. Гордона – на Катедру цивільного права; проф. Л.М. Яснопольського – на Катедру фінансів. Того ж таки року Відділ збільшено на двох членів-кореспондентів – проф. М.О. Максимейка та С.Ю. Семковського. Р[оку] 1926 Відділ обрав на Катедру міжнароднього права проф. В.Е. Грабаря, а 1927 [р.] С.С. Дністрянського – на Катедру цивільного права й [акад.] С.І. Солнцева – на Катедру теоретичної економії. Відділ зазнав чимало втрат за час свого існування.

Багато академіків померло: М.І. Туган-Барановський – 1919 [р.], Б.О. Кістяківський – 1920 [р.], О.І. Левицький – 1922 [р.], Р.М. Орженцький – 1923 [р.], О.М. Гуляєв – також 1923 [р.], В.М. Гордон – 1926 [р.].

Натомість 1929 рік приніс значне поновлення. Було обрано до складу Соціяльно-економічного відділу: О.Г. Шліхтера – на Катедру сільсько-господарської економії, М.О. Скрипника – на Катедру національного питання, Г.М. Кр[ж]ижановського – на Катедру соціялістичного плянування, С.Ю. Семковського – на Катедру філософії, В.О. Юринця – на Катедру соціології.

Щодо установ Соціяльно-економічного відділу, то ввесь час працювала Комісія для виучування звичаєвого права, Демографічний інститут; з деякою перервою – Комісія західньо-руського та українського права. Комісія соціяльного руху, а також Комісія бюджетна та Інститут економічної кон'юнктури були засновані р[оку] 1921. Р[оку] 1926 була організована і почала роботу Комісія фінансових та банкових справ під головуваннямм Л.М. Яснопольського. Того ж таки року до Відділу приєднали Правничо-термінологічну комісію, яку раніш Відділ передав був до Інституту наукової мови. Значне поширення установ Відділу тривало протягом р[оку] 1927. Засновані були й розвинули діяльність три нові комісії: Соціологічна – під головуванням [акад.] С.Ю. Семковського, Для виучування народнього господарства України під головуванням

[акад.] К.Г. Воблого та Радянського права під головуванням –[проф.] А.Е. Кристера.

Так ішло розгортання установ Соціяльно-економічного відділу. Дбаючи про підготування нових наукових робітників, Відділ утворював семінари. Такі семінари почали існувати ще з року 1921, коли з ініціятиви [акад.] Р.М. Орженцького розпочав роботу Статистично-економічний семінар, з ініціятиви [проф.] В.І. Синайського – Цивілістичний семінар . Р[оку] 1925 [акад.] К.Г. Воблий організував Семінар народнього господарства України, а [акад.] О.М. Гіляров – Семінар для виучування суспільного життя.

При Соціяльно-економічному відділі існувало з р[оку] 1921 два товариства: Економістів та Правників, які широко розвинули свою діяльність і заохочували до наукових студій чимало осіб. Президія Соціяльно-економічного відділу складалася з голови та секретаря. Головували за минулий час на Відділі: [акад.] М.І. Туган-Барановський (1919), [акад.] О.І. Левицький (1920), [акад.] Р.М. Орженцький (1921), [акад.] М.П. Василенко (1922), [акад.] О.М. Гіляров (1923), [акад.] К.Г. Воблий (1924), [акад.] М.П. Василенко [з] 1925 до 1929 року. Першим секретарем Відділу був [акад.] О.І. Левицький, а з 1920 [р.] – [акад.] М.В. Птуха. У 1929 [р.] обрано було президію в складі: голови [акад.] О.Г. Шліхтера, заступника голови [акад.] К.Г. Воблого та секретаря [акад.] В.О. Юринця. За десятилітній період свого існування Соціяльно-економічний Відділ видав: 6 томів своїх "Записок", де вміщено наукові досліди академіків та керівників установ, подано біографії та некрологи робітників Відділу, оцінку наукової праці, звідомлення про діяльність Відділу та його установ і інституцій. В галузі економіки, статистики та фінансів видано 17 видань. Переважно це були "Збірники праць" установ Відділу, а також монографічні досліди, як от: "Нариси з історії російсько-української цукро-бурякової промисловости," т.І, В[ип.] 1 та 2 т.ІІ, і інш.

Комісія продукційних сил України видавала "Бюлетені", всього 4 числа за 1929 рік. З галузі радянського права та історії західньо-руського права, а також звичаєвого права видано 14 видань.

Потрібно підвести деякі підсумки десятилітнього досвіду Відділу. Як видно з цього короткого звідомлення, установи, академіки й окремі співробітники Відділу працями своїми чимало збагатили науку. Людність України, її економіка й право знаходить собі в науці належну увагу. У Всеукраїнській Академії розроблення української економіки, статистики та права набрало плянового й систематичного характеру. Зроблено за 10 років немало, установи Відділу зайняли своїми працями почесне місце поміж науковими інституціями Союзу і добре відомі за кордоном. З них декотрі є перші спроби систематичного виучування певних галузів знання і підносяться вже голоси, що слід було б їх закласти або як всесоюзні, або й для інших республік (Демографічний інститут, Комісія звичаєвого права тощо). Не можна, однак, не визнати, що зроблене й завершене є лиш порівнюючи невеличка частина того, що можна й слід зробити для виучування економіки й права України. Звернувши увагу навіть тільки на те, що опублікував Відділ, не кажучи вже про незакінчені роботи, не можна не констатувати яскравої диспропорції між невеличким числом штатних співробітників і науковими здобутками. Пояснюється це надзвичайним науковим ентузіязмом співробітників Відділу й тою товариською робочою атмосферою, що на ньому панує .

Досі освітлені були різні зовнішні сторони діяльности Відділу, дано перелік окремих його установ та органів. Залишається згадати ще про одну галузь роботи Відділу, що передбачалася з самого заснування Відділу – зв'язок з практичним життям. Такий зв'язок спостерігається [за] увесь час існування Відділу. Не кажучи вже про те , [що] влада притягала окремих академіків і наукових співробітників до участи в її поточній роботі, або про участь практичних діячів у роботі Академії, що було увесь час, Відділ у цілому брав організовану участь у деяких важливих роботах*. У 1923 [р.] Відділ обговорював питання про те, що діяльність Відділу потрібно наблизити до практичних завдань сьогочасного державного будівництва. Ще раніше, того ж таки р[оку] 1923, Відділ погодився з пропозицією керівничого ЦСУ України про те, що Управління пропонує дати потрібні кошти на закінчення деяких робіт Демографічного інституту і надрукувати їх як спільне видання ВУАН та ЦСУ під редакцією акад. М.В. Птухи. Академіки К.Г. Воблий і Л.М. Яснопольський відря[д]жалися для роботи у ВРНГ в Особливій нараді для поновлення основного капіталу української промисловости.

Відділ мав зв'язок з Укрдержпляном з приводу виучування продукційних сил. Р[оку] 1927 акад. В.Ф. Левитського відряджено для участи в Міжурядницькій[2*] комісії для земельного кадастру. Р[оку] 1928 на пропозицію Ради Народніх Комісарів акад. М.В. Птуха був відряджений брати участь у Редакційній комісії при ЦСУ, утвореній для того, щоб внести єдність і пляновість у наукову розробку даних перепису 1926 р. Р[оку] 1928 постановлено: "зорганізувати при Відділі Кабінет радянського будівництва, де збирали б як законодавчі матеріяли УСРР, так і розпорядження, інструкції Наркоматів тощо, що придалися б для наукового освітлення радянського будівництва.

Крім того, заслуговує на увагу участь Відділу в працях Першого Всеукраїнського з'їзду для виучування продукційних сил. Київська філія Організаційного комітету, з акад. М.В. Птухою на чолі, зорганізувала низку секцій і в значній мірі й самий з'їзд. Демографічний інститут увесь час працює в найтіснішому контакті з ЦСУ України, почасти й Союзу; Комісія народнього господарства й Фінансова – з Укрдержпляном і ВРНГ; Комісія радянського права з – НКЮ і т.д. Всі установи Відділу так чи так в своїй науковій діяльности беруть на увагу практичні вимоги нашого життя. В цьому не тяжко переконатися, хоч би ознайомившись з друкованими працями установ Відділу. За 10 років існування Відділу намітились і на далі показали свою життєздатність 3 форми установ:

1) інститути – найбільші установи з особливо широкими завданнями,
2) комісії – основна форма, звичайний тип установ,
3) семінари для підготування до наукової діяльности.

Розгортаючи свою діяльність, Відділ за останній рік намітив і організував ряд установ, що перед ними стоять найвідповідальніші завдання. В першу чергу потрібно сказати про Інститут соціялістичної реконструкції сільського господарства з низкою секцій для наукового опрацювання окремих ділянок цієї надто важливої галузі життя. Директором цього Інституту є акад. О.Г. Шліхтер. Поруч з цим накреслено організацію Інституту економіки промисловости, в

---

* Далі автором закреслено речення: "Слід зазначити тут деякі факти, що про них згадується в протоколах Відділу",

[2]* Тут: "Міжурядовій".

основі якого є Комісія продукційних сил України, що за останній рік приєдналась до складу установ Соціяльно-економічного відділу, в той час як раніш вона існувала при Фізично-математичному відділі, а потім при Президії ВУАН. Організовано під керівництвом А.Е. Кристера Кабінет радянського будівництва, що за рік свого існування зібрав вже дуже цінний матеріял з різних питань радянського будівництва. Утворено комісії: Філософську – під головуванням акад. С.Ю. Семковського, Національного питання з М.О. Скрипником на чолі, Комісію соціялістичного плянування – під головуванням акад.Г.М. Кр-[ж]ижановського, Переходової доби – акад. О.Г. Шліхтера, Соціологічних дослідів – акад. В.О. Юринця. Відділ не закінчив своєї організаційної роботи. Як раз у той час, коли пишемо ці рядки, робітники Відділу працюють над питаннями структури Відділу, над раціоналізацією роботи його установ, над удосконаленням його організації.

Робота, що її має проробити Соціяльно-економічний відділ, величезна. [...]*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.18712, арк.1. Копія. Машинопис.

№ 74

ІЗ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УСРР НА 1931 РІК ПРО ФАКТИЧНІ ВИТРАТИ НА НАУКУ У 1929-1930 РОЦІ ТА ПЛАН НА 1931 РІК

[1930 р.][2]*

Розділ "ОСВІТА"

[Освіта]	Витрачено 1929-1930[р.]	Плян 1931[р.]
Наука [в тому числі]	18,1 млн. крб.	37,9 млн. крб.
Всього на освіту:	101,37 млн. крб.	232,97 млн. крб.

ЦДАВО України, ф.1, оп. 7, спр.1623, арк.11. Копія. Машинопис.

* Далі упорядник вилучив частину тексту документа, що не стосується діяльності Відділу

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

№ 75

ВІДОМОСТІ ВУАН, НАДІСЛАНІ НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР, ПРО СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ СКЛАД НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ АКАДЕМІЇ

19 січня 1931 р.

Група дисциплін	Кількість наук[ових] робіт[ників]	З них: керівників;	інших	робітників	Партійність Члени ЛКСМ, ВКП(б), КП(б)У	Примітка
1. Математика	7	3	4	-	1	-
2. Фізика	5	3	2	-	1	-
3. Хемія	22	4	18	-	2	-
4. Геологія	7	4	3	-	-	-
5. Ботаніка	13	6	7	-	-	-
6. Зоологія	14	4	10	-	-	-
7. Медицина	13	3	10	1	2	-
8. Техніка	14	7	7	1	-	-
9. Історія-археологія	37	9	28	1	7	-
10. Економ[ічні] науки	26	13	13	1	7	-
11. Педагогіка-педологія	-	-	-	-	-	-
12. Літературознавство і лінгвістика	22	8	14	-	-	-
13. Мистецтво	10	4	6	-	-	-
14. Інші	30	10	20	1	6	-
Разом:	220	78	142	5	26	

Керуючий справами ВУАН *М. Коротун*

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.554, арк.4. Оригінал. Машинопис.

№ 76

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО РОЗШИРЕННЯ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ТА БУДІВНИЦТВО ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ІНСТИТУТІВ

28 січня 1931 р.
м. Харків

п. 19.

С л у ш а л и:

Вопросы ВУАН.

а) О составе Президиума ВУАН.

П о с т а н о в и л и:

Расширить Президиум ВУАН до 7 человек, пополнив расширенный Президиум тт. [А.Г.] Гольдманом (канд[идат] партии) и акад. [Д.И.] Багалием. Непременным секретарем оставить [А.В.] Корчак-Чепурковского.

б) О акад. [М.И.] Яворском.

П о с т а н о в и л и:

В случае отказа [М.И.] Яворского подать заявление о выходе из ВУАН, провести исключение его на пленуме ВУАН.

в) О переводе ВУАН в Харьков.

П о с т а н о в и л и:

Вопрос с обсуждения снять на 1 год.

г) О постройке институтов.

П о с т а н о в и л и:

1. Принять к сведению, что СНК предусмотрено в текущем году строительство научного института для акад. [А.А.] Богомольца.

2. Считать необходимым произвести строительство в этом году института для акад. [А.В.] Палладина. Строительство это провести за счет финансовых и строительных фондов НКО.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.8, арк.25. Рукописна копія.

№ 77

ЛИСТ НАЗВАНОГО СИНА АКАД. Д.К. ЗАБОЛОТНОГО А. Д. ЖВАНЕЦЬКОГО ДО УПРНАУКИ З ПРОХАННЯМ ПОСПРИЯТИ ПРИПИНЕННЮ РЕПРЕСИВНІХ ЗАХОДІВ ПРОТИ НЬОГО

8 лютого 1931 р.

Після смерти батька, акад. Д.К. Заболотного, надзвичайним засіданням Колегії НКО від 16 грудня 1929 р. мене було знято з ординатури в м. Одесі і призначено на аспіранта з хірургії у Києві, надано індивідуальну стипендію імені Д.К. Заболотного. Проф. О.П. Кримов ставився до мене гарно, а товариші іноді почали називати ніби в шутку "назначенцем".

31 березня 1930 р. на загальних зборах співробітників КМІ з приводу процесу СВУ, я вніс пропозицію перевірити наявний склад ординатури та аспірантури, бо члени СВУ на процесі заявили, що призначення ними робились часто-густо з їх міркувань. Потім мої прибічники довели мені, що я зробив помилку, і що мені помститься СВУ, а на другий же день одержав листівку, де мені радилося не втручатися в цю справу в моїх же інтересах. На це я не звернув увагу і продовжував працювати так академічно, як і на громадській роботі. В осені передбачалась штатна посада асистента, і проф. [О.П.] Кримовим запропоновано було мені конкурувати на цю посаду, бо я мав чотирьохрічний клінічний стаж і друковані роботи. Це теж не сподобалось декому, а надалі відбилося на роботі в клініці. Ось при такій ситуації для мене розпочинається перевірка аспірантури КМІ.

Мене викликають першим, перевірка продовжується 1 год[ину] 45 хв[илин] (тоді як других перевіряють 5-10 хв[илин]), перевіряють мене нібито чужого, нібито не знають хто я, з якої я сім'ї, яка в мене ідеологія. На протязі трьох місяців коло мойого прізвища ходять різні чутки, мені відмовляється в авансах і довідках, говорять, що мене викреслено зі списку аспірантів, потім дають утримання, потім знову починається зграя коло мойого прізвища і кінець-кінцем йдуть вперті чутки, що мене таки викреслюють з аспірантури, але тут же заспокоюють, що я буду реабілітований. Я нікому не вірю, ні від кого не можу дізнатися правди, бо кругом шути і вороги, і в той же час "приятелі".

Походженням селянин, в минулому брав участь в громадській та політичній роботі (три рази був заарештований), академічно успіваю, і почіпити мені позорний ярлик! За що? Прохаю Вас через Наркомздрав, чи інші інстанції покласти край цьому, і сповістити мене як стоїть справа в Харкові. Слава покійного батька Д.К. Заболотного не замре в Радянській Україні і я мушу з честю підтримувати ім'я виховавшого мене батька і виконати заповіти, що на мене покладено.

А. Жванецький-Забо лотний

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.1490, арк.323-323зв. Автограф.

№ 78

ЛИСТ ГОЛОВИ КООПЕРАТИВНОГО БЮРО ВУАН В. РОЖДЕСТВЕНСЬКОГО ДО ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ НОРМ ВИДАЧІ ХЛІБА НАУКОВИМ ПРАЦІВНИКАМ

13 березня 1931 р.

Науковому складові ВУАН буде збільшено норму видачі хліба: до 400 гр. – на голову родини та до 300 гр. – на утриманця після накладання відповідного штампу на забірну книжку.

Для проведення цього кооператуповноваженим належить у дводенний термін* скласти списки наукового складу, тобто: академіків, професорів, асистентів, ляборантів, аспірантів, бібліотекарів, препараторів та їх утриманців за таким зразком: 1) прізвище та ініціяли; 2) до якого робкопу прикріплено (Сталінського, Ленінського, Жовтневого, Петрівського). Про це дивитися на відповідний штамп на обгортці забірної книжки; 3) кількість утриманців (якщо утриманець має окрему пайову книжку – в примітці зазначити кількість пайових книжок утриманців, а якщо утриманець-пайовик носить інше прізвище, у примітці зазначити прізвище утриманця-пайовика).

Оголосити цю об'яву співробітникам, щоб вони 16 березня* зранку принесли свої забірні книжки для складання списків.

Списки 16 [березня] подати т. [Г.] Козловській*.

Голова Кооператбюро *В. Рождественський*
Секретар *Г. Козловська*

Помітка на документі: "Дуже терміново".

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12669, арк. 25. Оригінал. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі.

№ 79

ВІДОМОСТІ ВУАН НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР ПРО РОЗПОДІЛ НАУКОВИХ УСТАНОВ НА ЦИКЛИ*

8 квітня 1931 р.[2*]

І. Відділ природничо-технічний

Математичний цикл

1. Катедра застосовної математики (акад. [Д.О.] Граве) з Комісією застосовної математики.

2. Катедра чистої математики (акад. [Г.В.] Пфейффер) з Комісією чистої математики.

3. Катедра математичної статистики (акад. [М.П.] Кравчук) з:

а) Комісією для вивчення математичних проблем у статистиці та економіці;

б) Кабінетом математичної статистики.

Індустріяльно-технічний цикл

1. Катедра математичної фізики (акад. [М.М.] Крилов) з Кабінетом математичної фізики.

2. Катедра будівельної механіки (акад. [К.К.] Симінський) з Інститутом будівельної механіки (Комісія здешевлен[ня] будів[ництва] в складі Інституту).

3. Катедра транспортної механіки (акад. [П.М.] Супруненко).

4. Катедра гірничої механіки (акад. [М.М.] Федоров) з Лябораторією прикладної механіки та електромеханіки.

5. Катедра інженерних споруджень (акад. [Є.О.] Патон) з:

а) Лябораторією інженерних споруджень;

б) Електрозварною лябораторією.

6. Катедра технічної аеро- та гідродинаміки (акад. [Г.Ф.] Проскура).

7. Катедра теорії пружности (акад. [О.М.] Динник).

Фізико-хемічний цикл

1. Катедра експериментальної фізики (акад. [О.Г.] Гольдман) з Лябораторією експериментальної фізики.

2. Катедра хемії (акад. [В.О.] Плотников) з:

а) Хемічною лябораторією;

б) Комісією технічної та застосов[ної] фізико-хемії.

3. Катедра хемічної технології (акад. [В.Г.] Шапошников) з Хемічно-технологічною лябораторією.

4. Катедра хемії (акад. [В.П.] Затонський) з Комісією для вивчення українськоі хем[ічної] промисловости.

Географічно-геологічний цикл

1. Катедра геофізики (акад. [Б.І.] Срезневський) з Геофізичною комісією.

2. Катедра гідрології (акад. [Є.В.] Оппоков).

---

* Попереду заголовка стояло закреслене слово "Проєкт".

[2]* Дату встановлено за супровідним листом.

3. Катедра грунтознавства (акад. [О.Н.] Соколовський) з Комісією підвищення врожайности.

4. Катедра геології (акад. [М.Г.] Світальський) з Геологічним кабінетом.

5. Катедра динамічної геології (акад. [В.В.] Різниченко) з Комісією для вивчення четвертинного періоду на Україні.

6. Катедра географії (акад. [С.Л.] Рудницький).

7. Комісія природничо-географічного краєзнавства.

8. Кабінет антропології ім. [Ф.К.] Вовка.

Цикл біо-ботанічний

1. Катедра біології сільсько-господ[арських] рослин (акад. [Є.П.] Вотчал) з:
   а) Комісією підсочки;
   б) Комісією для вивчення сортів с[ільсько]-г[осподарських] рослин та врожаю.

2. Катедра акліматизації (акад. [М.Ф.] Кащенко) з Музеєм акліматизації.

3. Катедра генетики й селекції (акад. [А.О.] Сапегін).

4. Катедра спорових рослин (акад. [О.В.] Фомін) з Ботанічним музеєм.

5. Карлівський заповідник.

6. Катедра квіткових рослин (акад. [В.І.] Липський) з Ботанічним кабінетом.

7. Катедра фізичної фізіології рослин (акад. [М.Г.] Холодний) з Лябораторією фізіології рослин.

8. Катедра хемічної фізіології рослин ([В.М.] Любименко) з Лябораторією фотосинтезу.

Цикл біо-зоологічний

1. Катедра загальної та застосов[ної] фізіології (акад. [О.В.] Леонтович) з:
   а) Ляборат[орією] застосов[ної] фізіології;
   б) Неврофізіологічною лябораторією.

2. Катедра біо-хемії (акад. [О.В.] Палладін) з Біо-хемічною лябораторією.

3. Катедра експериментальної зоології (акад. [І.І.] Шмальгаузен) з:
   а) Біологічним інститутом ім. [Ф.З.] Омельченка;
   б) Зоологічним музеєм;
   в) Дніпрянською біологічною станцією.

4. Катедра морфології тварин (акад. [Д.К.] Третьяков) з Приморською біологічною станцією в Одесі.

Медичний цикл

1. Катедра патологічної фізіології (акад.[О.О.] Богомолець) з Лябораторією патологічної фізіології та К[оміс]сією для вивчення проблем патології.

2. Катедра епідеміології та мікробіології з Комісією епідеміології та мікробіології, Епідеміологічною станцією.

3. Катедра патологічної анатомії (акад. [М.Ф.] Мельников-Разведенков) з Патолого-анатомічною комісією*, лябораторією та музеєм.

4. Катедра санітарії та гігієни (акад. [О.В.] Корчак-Чепурківський) з:
   а) Кабінетом санітарної статистики;
   б) Кабінетом шкільної гігієни;

---

* Слово "комісією" дописано від руки.

в) Кабінетом профілактичної медицини;
г) Санітарно-гігієнічним музеєм;
д) Комісією для вивчення курортів України.
5. Психотехнічний кабінет.

Установи при президії Відділу

1. Лябораторія наукової фотографії.
2. Бібліотека Прир[одничо]-техн[ічного] відділу ВУАН.

II. Відділ соціяльно-економічний

Економічний цикл

Катедри:
1. Соціялістичного плянування.
2. Економіки світового господарства.
3. Економіки переходової доби.
4. Фінансів.
5. Торгу.
6. Статистики.
7. Народнього господарства.
8. Політекономії.

Інститути:
9. Соціялістичної перебудови сільського господарства.
10. Економіки промисловости.
11. Демографічний.

Комісії:
12. Торгу й транспорту.
13. Фінансових справ.
14. Соціялістичного плянування.
15. Економіки переходової доби.
16. Економіки світового господарства.

*Цикл філософсько-соціялістичний**

Катедри:
1. Філософії.
2. Історії філософії.
3. Соціології.
4. Національного питання.
5. Радянського права.

Комісії:
6. Філософічна[2]*.
7. Національного питання.
8. Комісія нацменів (при Катедрі акад. [М.О.] Скрипника).

---

* Так у документі. Потрібно: "соціологічний".
[2]* Те саме, потрібно"Філософії".

9. Соціологічна.
10. Радянського права.
11. Комісія радянського будівництва

Історичний цикл

Катедри:

1. Передісторії України.
2. Часів феодалізму.
3. Доби (?)* торговельного капіталу ([Д.І.] Багалій).
4. Доби торгового капіталу ([М.С.] Грушевський).
5. Часів імперіялізму.
6. Всесвітньої історії.
7. Історії Білорусії.
8. Історії українського права.
9. Звичаєвого права.
10. Укретнографії.

Комісії:

11. Досліду історії України часів феодалізму.
12. Київа й Правобережжя.
13. Козаччини.
14. Соціяльно-економічної історії України ([Д.І.] Багалій).
15. Історії реврухів на Україні.
16. Історії Заходу.
17. Історії Близького Сходу.
18. Методології історії.
19. Археографічна.
20. Історії українського права.
21. Історії звичаєвого права.
22. Історично-географічна.
23. Західньої України.
24. Біографічного словника.
25. ВУАК.
26. Археологічний музей.
27. Укретнографії (з Кабінетом радянського села та Кабінетом етнології).
28. Культурно-історична (з Комісією пісенности й Кабінетом примітивної культури).
29. Музей етнологічний.

Цикл літератури, мови, мистецтва

Катедри:

1. Історії укр[аїнської] літератури часів феодалізму та торг[ового] капіталу.
2. Історії українськ[ої] літератури часів промисл[ового] капіталу та імперіялізму ([К.Й.] Студинський).
3. Красного письменства.
4. Білоруської літератури.
5. Східнього письменства та культури.
6. Історії українського мистецтва.

---

* Так у документі.

7. Загального мистецтва.
8. Катедра народньої словесности.

Інститути:
9. Інститут мовознавства.

Комісії:
10. Видавання та виучування пам'яток укр[аїнського] письменства феодальної доби.
11. Зв'язку української літератури з закордоном.
12. Видавання пам'яток новітнього укр[аїнського] письменства.
13. Редакційний комітет для видання творів Т. Шевченка.
14. Історії та теорії художньої мови.
15. Кабінет арабо-іранської філології.
16. Тюркологічна комісія.
17. Театральний музей.
18. Кабінет порівняльного музикознавства.
19. Комісія масового революційного мистецтва.
20. Комісія дитячої творчости.
21. 1Музей діячів науки та мистецтва.

Установи поза циклами при Президії ВУАН

1. Бібліографічна комісія.
2. Комісія Дніпрельстану.
3. Комісія науково-культурної пропаганди.

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр. 569, арк. 9-13. Сьлоґраф.

№ 80

ВИТЯГ ІЗ ПОСТАНОВИ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО СКЛИКАННЯ ІНСТИТУТОМ ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ВУАН У КИЄВІ КОНФЕРЕНЦІЇ З ПИТАНЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СЕРЕД ЄВРЕЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

30 квітня 1931 р.
м. Харків

1. Дозволити Інституту єврейської культури скликати в Київі конференцію з питань соціяльно-економічної дослідницької роботи на 3 травня 1931 р.
2. Вважати за потрібне, щоб представники Інституту марксизму-ленінізму і Держпляну УСРР прийняли участь в конференції.
3. Для керівництва конференцією скласти комісію з тт. Маркитана, Кіпера і [Й.І.] Ліберга*.

Секретар ЦК КП(б)У *В. Чернявський*

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр.177, арк. 206. Машинопис. Оригінал.

---

* Так у документі. Потрібно: "Ліберберга".

№ 81

ВІДОМОСТІ СЕКТОРА НАУКИ НКО УСРР КОМІТЕТОВІ ЗАВІДУВАННЯ УЧБОВИМИ ЗАКЛАДАМИ СРСР ПРО УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ – ЧЛЕНІВ ЗАКОРДОННИХ НАУКОВИХ ТОВАРИСТВ

*21 травня 1931 р.**

Фамилия научных работников	Учреждения, где они работают	Название заграничного общества, членами которого они состоят[2]*	Размер ежегодного членского взноса
1. Акад. Гольдман А. Г.	Институт физики	Deutschen Physikalischen Gesellschaft[74]	20 марок
2. Проф. Кордыш Л.И.	- " -	Société Française de Physic[ien]	30 франков
3. Проф. Барабашев Н.П.	Харьковская астрономическая обсерватория	Astronomische Gesellschaft[75]	16 марок
4. Проф. Евдокимов Н.Н.	- " -	- " -	16 марок
5. Проф. Герасимов Б.П.	- " -	- " -	16 марок
6. Проф.Остащенко-Кудрявцев Б.П.	- " -	" -	16 марок
7. Пархоменко П.Ю.	- " -	" -	16 марок
8. Проф.Орлов А.Я.	Одесская астрономическая обсерватория	- " -	16 марок
9. Баласогло В.Б.	- " -	Société Astronomique de France	31 франк
10. Санютин М.П.	- " -	- " -	31 франк
11. Семенов Л.И.	Николаевская астрономическая обсерватория	Astronomische Gesellschaft	16 марок
12. Язев И.Н.	- " -	- " -	16 марок

* Дату встановлено за супровідним листом.

[2]* Назви товариств взято із рукописного варіанту цього ж документа, арк.159-159 зв.
1.Німецьке фізичне товариство.
2. Французьке фізичне товариство.
3-8, 11-12. Німецьке астрономічне товариство.
9, 10. Французьке астрономічне товариство.

Фамилия научных работников	Учреждения, где они работают	Название заграничного общества, членами которого они состоят*	Размер ежегодного членского взноса
13. Проф. БезбородькоН.И.	Геологический институт	Geologische wissenschaftliche Gesellschaft in Freiburg	4 марки
14. Проф. Лебедев Н.И.	Филия Геологического института	а) Deutsche Geologische Gesellschaft б) Société Geologique de Nord в) United States Geological Survey, Washington	20 марок 20 франков 10 долларов
15. Проф. Иванов Л.Л.	- " -	Deutsche Mineralogische Gesellschaft	10 марок
16. Акад. Фомин А.В.	Институт ботаники	а) Societá Botanica Italiana б) Société Botanique de France в) Deutsche Botanische Gesellschaft	179 лир 100 франков 6 марок
17. Модилевский Я.С.	- " -	Deutsche Botanische Gesellschaft	6 марок
18. Акад. Холодный М.Г.	- " -	а) Deutsche Botanische Gesellschaft б) American Society of Plant Physiologists	6 марок 6 долларов
19. Финн В.В.	- " -	Deutsche Botanische Gesellschaft	6 марок
20. Окснер А.Н.	- " -	- " -	6 марок
21. Проф. Гавриленко В.Д.	Филия Института языковедения	а) Association Guillaume Bude б) Société de linguistique de Paris	65 франков 65 франков

*13. Геологічне (дослідне) товариство у Фрейбурзі.
14а. Німецьке геологічне товариство.
14б. Французьке Північне геологічне товариство.
14в. Геологічне відомство США, Вашингтон.
15. Німецьке мінералогічне товариство.
16а. Італійське ботанічне товариство.
16б. Французьке ботанічне товариство.
16в, 17, 18а, 19, 20. Німецьке ботанічне товариство.
18б. Американське ботанічне товариство.
21а. Асоціація Гійома Буде.
21б. Лінгвістичне товариство в Парижі.

Фамилия научных работников	Учреждения, где они работают	Название заграничного общества, членами которого они состоят*	Размер ежегодного членского взноса
22. Чайковский М.А.	Филия института математики	Deutsche Mathematiken Vereinigung[76]	5 марок
23. Проф. Тимченко И.Ю.	- " -	Société Astronomie de France	35 франков
24. Суслов Г.К.	- " -	Deutsche Mathemat[iken] Vereinigung	5 марок
25. Проф. Болтенко М.Ф.	Одесский историко-археологический музей	Deutsche Gesellschaft für Vorgeschichte Forschung	32 марки
26. Борович Б.О.	Государственная Центр[альная] библиотека им.Короленко.	American Library Association*	4 доллара

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.1490, арк.160. Оригінал. Машинопис (є рукописний варіант).

№ 82

СТАТТЯ "ДО ЛАВ УДАРНИКІВ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ НАУКИ"[2*]

Травень 1931 р.

У третій вирішний рік першої соціялістичної п'ятирічки країна Рад прийшла з величезними досягненнями на всіх ділянках соціялістичного будівництва. Героїчний ентузіязм робітничої кляси, колгоспного селянства і найвідданішої великій справі частини трудової інтелігенції під проводом ВКП(б) та її ленінського ЦК розв'язує питання "хто-кого" на користь трудящих. 1931 року одна шоста частина світу завершує побудову фундаменту соціялістичної економіки. Протягом найближчих десятьох років наша країна повинна наздогнати й випередити (технічно й економічно) найпередовіші капіталістичні країни.

Сила наявних перемог – запорука майбутніх досягнень. Осторонь від оцих історичних завдань нашої доби не повинна стояти жодна ділянка нашого життя, боротьби й будівництва і, насамперед, науково-дослідча робота.

З перших днів жовтневої перемоги радянська влада довела, що тільки дик-

* 22, 24. Німецька математична спілка.
23.Французьке астрономічне товариство.
25. Німецьке археологічне товариство.
26. Американська бібліотечна асоціація.

[2*] З газети "За Радянську Академію!", № 9/11, травень, 1931 р. (двотижневий орган партосередку, МК і Президії ВУАН).

татура пролетаріяту може забезпечити найсприятливіші умови для розвитку науки не для збільшення прибутків купки капіталістів, а на користь усій клясі та широких мас усіх трудящих.

Замість університетських катедр, де опрацьовували випадкові, часто-густо сумнівної наукової вартости проблеми, радянська влада організувала широку та сталу мережу науково-дослідчих установ. Внаслідок винятково уважного ставлення радянської влади до питань науки, вся наукова робота і в галузі технічної реконструкції промисловости та сільського господарства, електрифікації СРСР, вивчення природніх ресурсів нашої країни, і в усіх інших має неможливі в капіталістичних умовах досягнення. Зростають темпи наукової роботи, розгортаються лябораторно-дослідчі бази, ширшає обмін досвідом та організаційний зв'язок із лябораторіями інших вертикалів. Щодня більшає зв'язок із виробництвом.

Успіхи соціялістичного наступу спричинилися до шаленого загострення клясової боротьби. Це дуже яскраво відбилося й на науково-дослідчому фронті. Рамзіни, ларічеви, громани у своїй контрреволюційній роботі хотіли спертися на науково-дослідчі кола, мобілізувати їх проти соціялістичного будівництва. Цілий ряд антимарксистських теорій (рубінщина, меншовицький ідеялізм у філософії та природознавстві, переверзівщина в літературознавстві) допомагали намаганням клясового ворога.

Життя довело, що абсолютна більшість наукових робітників іде попліч із пролетаріятом.

Київ, маючи багато наукових установ, міцні кадри науковців і такий центр як ВУАН, "має всі підстави показати більшовицькі зразки роботи в усіх галузях" (З відозви Київського міськпарткому з 27 лютого).

Але, як правдиво відзначив бойовий орган київської партійної організації – газета "Пролетарська Правда", ми, наукові робітники й науково-дослідчі установи, ще не спромоглися остаточно перебудувати свою роботу, ще більше наблизити її до завдань реконструктивної доби, до завдань третього вирішного.

Ряд обслідувань, які провадять бригади "Пролетарської Правди", доводять, що деякі науково-дослідчі установи ще й досі перебувають на Олімпі (а це одна з форм аполітичного ставлення до вирішних завдань нашої доби), по суті, стоять осторонь від напружених темпів боротьби за п'ятилітку. Ці установи майже, або навіть зовсім, відірвані від конкретних завдань соціялістичної перебудови нашої держави. Традиції старої науки залишились у вжитку багатьох наукових закладів та їхніх співробітників. Основні риси соціялістичної економіки – пляновість, колективізм, героїчні темпи – ще не завоювали собі тут належного місця. Відставання науки від практики соціялістичного будівництва тим недозволеніше, що саме тепер перед наукою й технікою стоять завдання вирішної історичної ваги.

Вся наша сила, вся наша увага повинна бути зосереджена на теоретичному марксистському опрацюванні проблем соціялістичного будівництва й клясової боротьби пролетаріяту, нерозривно зв'зана з щоденною боротьбою нашої країни за остаточну перемогу соціялізму.

Щоб здійснити ці бойові завдання, вся наукова робота, всі наукові співробітники та кожен науковий співробітник зокрема, повинні рішуче реконструювати тематику, темпи та методологію своєї роботи на базі марксо-ленінської матеріялістичної діялектики й революційних темпів, гідних наших завдань. Пов'язати наукову роботу з вузловими проблемами розвитку народнього госпо-

дарства та культурної революції, повернутися лицем до виробництва – наше завдання і наш громадський обов'язок.

А тому ми, академіки Всеукраїнської Академії наук, [О.О.] Богомолець, [Є.О.] Патон, [К.К]. Симінський, [О.В.] Фомін, [В.О.] Плотников, підхоплюючи відозву робітників заводу "Більшовик" про сплату рахунків Донбасові, оголошуємо себе ударниками соціялістичної науки й зобов'язуємося всі свої сили, всю свою волю, всю творчу думку, весь свій науковий досвід віддати на велику справу соціялістичного будівництва. Ми доведемо, що київська парторганізація не помилилась, покладаючи надії на культурний Донбас.

Ми зобов'язуємося піднести якість наукової роботи, максимально наблизивши її до актуальних вимог соціялістичної реконструкції, як бази побудови соціялізму в нашій країні, прискорити темпи наукових досліджень, поширити опрацювання конкретних проблем технічної реконструкції Донбасу, сплачуючи тим рахунок тулян та робітників заводу "Більшовик".

Ми зобов'язуємось у всій своїй науковій діяльности підпорядкувати свою роботу суворій пляновости, допомогти широким колам робітничих та колгоспних мас опанувати техніку, зв'язатися з підприємством, будуючи для цього всі практичні ляборатории на підприємствах, до яких стосується опрацювання тих чи тих наукових проблем.

Ми зобов'язуємося збільшити темпи готування кадрів молодих наукових робітників з робітничої кляси, організувати докваліфікацію слабо озброєних теоретичним знанням інженерів і техніків, збільшити й прискорити термін випуску наукових робіт.

Ми беремо шефство над фахівцями київських підприємств, щоб допомогти їм опанувати техніку сучасну.

Ми допомагатимемо своїм науковим досвідом науково-дослідчим закладам інших міст України і перш за все Донбасу.

Ми утворимо буксир для тих наукових робітників, що ще не спромоглися перебудувати свою роботу і ще й досі працюють по-старому.

Ми закликаємо всіх учених, усіх фахівців Радянського Союзу піти за нашим прикладом.

НБУВ, ІА, ф.10, оп.1, спр.195, арк.2.

№ 83

СТАТТЯ В. БОРЕЦЬКОГО "ПРО АКАДЕМІЧНИЙ БУР'ЯН"*

Травень 1931 р.

Здавалося б, що вже наспів цей крайній час, коли кожний науково-кваліфікований робітник колективу ВУАН, відчувши переможний патос інтенсивних темпів соціялістичної реконструкції нашої Радянської країни, усвідомивши вагу її вимог, зверне всю свою увагу не тільки на грунтовну перебудову своєї науково-дослідчої роботи, щоб вона тісно пов'язувалася з актуальними потребами сьогоднішнього соціялістичного та культурного будівництва, але як радянський науковець рішуче змагатиметься за соціялістичну реконструкцію ВУАН.

---

* З газети "За Радянську Академію!", № 9/11, травень, 1931 р. (двотижневий орган партосередку, МК і Президії ВУАН).

Таких свідомих науковців колектив ВУАН, безперечно, має, але хитромудро вріс в нього, втиснувсь до його лав і справжній академічний бур'ян, що про нього доведеться ще не раз писати на сторінках нашого органу, доки більшовицька рука остаточно не виполе його з вуанівської грядки.

Коли на засіданні президії Інституту тов. [М.М.] Ткаченко у своїй доповіді висунув і підкреслював значіння одної з тез постанов ЦК ВКП(б), за якою увага і сили наукових робітників повинні бути зосереджені на теоретичному розробленні проблеми соціялістичного будівництва і клясової боротьби пролетаріяту, індоєвропейське світило проф. [Є.К.] Тимченко, науковий робітник Інституту, так зацікавивсь, що не витримав і перебив доповідача таким "фундаментально-клясичним" запитанням: "Вибачте, поясніть мені, що воно таке Векапе"? Як розцінювати таке запитання професора лінгвіста на тринадцятому році соціялістичного будівництва, професора що вважає себе (слухайте!) за справжнього марксиста.

На нашу думку, таке запитання це не що інше, як хитро замаскована, наївно прихована вилазка клясового ворога. Цій вилазці президія НДІМ дала рішучо гостру відсіч і суворо засудила її.

В. Борецький

НБУВ, ІА, ф.10, оп.1, спр.195, арк.3.

№ 84

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ЗАСНУВАННЯ У СКЛАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ІНСТИТУТУ ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ*

[4 червня 1931 р.][2*]
м. Харків

Будівництво польської пролетарської культури на Україні, через правильне здійснення ленінської національної політики та братерського співробітництва працюючих усіх націй УСРР оскільки розвинулось, що нині є конча потреба утворити найвищу польську науково-дослідчу установу, яка повинна поставити за своє завдання розробку проблем розвитку польської пролетарської культури на базі марксо-ленінської методології. Тому Рада Народніх Комісарів УСРР постановила:

1. У складі Всеукраїнської Академії наук у Київі заснувати Інститут польської культури, встановивши у ньому такі відділи: літератури, філологічний, історичний і антирелігійний.

2. Запропонувати Народньому комісаріятові освіти УСРР розробити устав про завдання й мету Інституту польської культури, настановити керівний склад Інституту (директора, секретаря і завідателів відділів), а так само, порозумівшись з Народнім комісаріятом фінансів УСРР, вишукати потрібні для Інституту кошти.

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР[3*]
Керівничий Справами Ради Народніх Комісарів УСРР[3*]

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.1421, арк.8. Склограф.

---

* Заголовок документа.
[2*] Дату встановлено за супровідним листом.
[3*] Підпис відсутній.

№ 85

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СЕКРЕТАРЯ ПАРТІЙНОЇ ФРАКЦІЇ ВУАН

21 червня 1931 р.
м. Харків

Прийняти пропозицію тт. [М.О.] Скрипника, [О.Г.] Шліхтера про затвердження секретарем фракції ВУАН[77] т. [В.П.] Затонського.

Секретар ЦК КП(б)У

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.205, арк.122 зв. Копія. Машинопис.

№ 86

ЛИСТ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО КОМІТЕТУ ВУАН ДО СЕКТОРА НАУКИ НКО УСРР ПРО АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗКОПКИ В ПОНИЗЗІ ДНІПРА

1 липня 1931 р.

Всеукраїнський Археологічний комітет ВУАН[78] просить сектор науки НКО видати відкритого листа:

1) на ім'я Олександра Кузьмовича Тахтая на археологічні рекогносцировки та розвідки у межах Цюрюпинського та Голопристанського районів на Дніпровому Пониззі з правом фотографувати та знімати пляни з місць дослідів;

2) видати Херсонському історично-археологічному музею для співробітника музею О.К.Тахтая річний відкритий лист, на підставі загальних правил, на право розкопів тих археологічних пам'яток, яким загрожує негайна руйнація через різні причини в межах кол[ишньої] Херсонської округи.

За Голову ВУАК *П.Курінний*
За Вченого секретаря ВУАК *В.Козловський*

ЦДАВО України, ф.166, оп. 9, спр.1482, арк. 96. Оригінал. Машинопис.

№ 87

КЛОПОТАННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО КОМІТЕТУ ВУАН ДО СЕКТОРА НАУКИ НКО УСРР ПРО ОХОРОНУ ЖУРАВКІВСЬКОГО ГОРОДИЩА

8 липня 1931 р.

Ознайомившись зі звітом М.М. Горвата про* Археологічний комітет ВУАН відзначає, що Журавківське городище з могильником потребує наукового вивчення. Цій пам'ятці у зв'язку з лісорозробками загрожує руйнація.

Всеукраїнський Археологічний комітет ВУАН просить охорони зазначеної пам'ятки та відшукання певних коштів для переведення тут у ближчому часі (перед початком лісорозробок) необхідних дослідів.

За Голову ВУАК *П.Курінний*
За Вченого секретаря ВУАК *В.Козловський*

ЦДАВО України, ф.166, оп.9, спр.1482, арк.100. Оригінал. Машинопис.

---

* Пропущено в документі: " Журавківське городище".

№ 88

ЛИСТ ПРЕЗИДЕНТА ВУАН АКАД. О. О. БОГОМОЛЬЦЯ ДО НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ УСРР М. О. СКРИПНИКА ПРО НЕГАЙНУ І ОСТАТОЧНУ ПЕРЕДАЧУ ЛАВРСЬКОЇ ДРУКАРНІ ДО АКАДЕМІЇ

23 серпня 1931 р.

Вельмишановний Микола Олексійович!

За постановою Президії ВУАН з 12 липня ц[ього] р[оку] ухвалено: "порушити клопотання перед НКО про передачу друкарні ДВУ Академії наук".

Це питання поставлено на Президію з тих причин, що наукові співробітники все частіше почали скаржитися на запізнення виходу з друку їх наукових праць. Як факт треба констатувати, що деякі праці наукового характеру на довгий час з причин друкарень лежать по портфелях в цілком розробленому вигляді – не можуть вийти в світ, а інші настільки застаріли після виходу з друку (через довге друкування), що загубили свою вартість, а деякі навіть не випущено в світ.

Ставлячи перед собою мету найшвидшого просування наслідків наукової продукції до виробництва і використання цих матеріялів та наближення взагалі до мас наукового матеріялу – Академія наук не може пройти мовчки мимо такого питання і погоджуватися на зрив роботи в цій ділянці, хоч би це й не з вини ВУАН, і порушує клопотання перед НКО про негайну передачу друкарні ВУАН, про що дати категоричне розпорядження ДВУ організаціям і установам.

Друкарня вважається ВУАНівською і знаходиться тільки в тимчасовому користуванні ДВУ, яке між іншим, давно порушило складену з ним умову на тимчасове користування*.

З пошаною до Вас Президент ВУАН, академік *О. Богомолець*

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.569, арк.32. Оригінал. Машинопис.

№ 89

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ФРАКЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ПРО ПОЛІТИЧНИЙ СТАН В АКАДЕМІЇ

12 листопада 1931 р.

[п.1] Посилення ідеологічного наступу, що цілком правильно перевела парторганізація ВУАН, організувавши низку дискусій, зокрема щодо наукової творчости академіків [М.С.] Грушевського, [К.Г.] Воблого, викликало значне зрушення в розстановці клясових сил у стінах самої Академії наук. Це виявилось, з одного боку, в більш яскравих ознаках переходу на позиції радянської роботи і наближення до партколективу і керівництва Академії значної частини наукових робітників середньої і старшої генерації (зокрема відхід частини грушевнянців від [М.С.] Грушевського, що займали не зовсім ще визначені позиції). З другого боку, виявився цілком яскраво опір з боку реакційної частини академіків і наукових робітників, що позначився в спробах бойкотувати політичну лінію, яка проводиться в Академії наук – подача заяв по демісії,

* Підкреслено в документі.

припинення наукової роботи, спроба перекваліфікуватись тощо ([В.М.] Перетц, [О.П.] Новицький, [Л.М.] Яснопольський, частина грушевнянців). Все це з усією особливістю підкреслює посилення наших позицій в Академії наук і досягнення в політичній і практичній роботі по радянизації ВУАН.

Надалі, потрібно парторганізації ВУАН зосередити увагу на такому:

1. Виходячи з 6 вказівок тов. [Й.В.] Сталіна[79], надалі потрібно посилити увагу до тої частини дійсно радянських науковців, що щиро прагнуть опанувать марксо-ленінську науку, іти пліч-о-пліч з пролетаріятом в його боротьбі за соціялізм, допомогти їм практично прискорити оволодіння марксо-ленінською наукою. Разом з тим, вести надалі рішучу і непримиренну ідеологічну боротьбу проти тої частини науковців ВУАН, що в науковій і практичній роботі як в минулому,так і тепер є реакційно-ворожа до марксизму-ленінізму і до соціялістичного будівництва.

2. Ідеологічну боротьбу потрібно вести в спосіб тематичної проробки концепції чи окремих поглядів вчених. В найближчий час слід зосередити увагу на критиці таких осіб: [В.М.] Перетц, [М.В.] Птуха, [М.П.] Василенко, [М.С.] Грушевський і його школа, [К.Г.] Воблий. Окремо проробити особово академіка [А.Ю.] Кримського.

3. Не припиняючи ідеологічної боротьби і дальше розгортання наукової роботи на Другому відділі, більше уваги звернути на посилення роботи І Індустріально-технічного відділу*, правильно пов'язуючи всю роботу з практикою соціялістичного будівництва. Разом з тим, врахувавши наші сили і досвід у минулому розгорнутої ідеологічної боротьби на І Відділі з розгортанням дальшої практичної роботи цього Відділу, посилити також ідеологічну боротьбу на всіх ділянках його роботи.

4. Подальше розгортання радянизації ВУАН повинно знайти найбільший вираз в самій його науковій продукції, а тому одним з основних завдань щодо парторганізації ВУАН є розвиток друкованої наукової продукції комуністів і направлення її в бік боротьби за партійність науки. Поширення персональної партійної відповідальности кожного наукового робітника-комуніста, що працює в ВУАН, за ту ділянку наукової роботи, яка доручена йому партією.

Парторганізації ВУАН посилити партійний контроль над виконанням наукової роботи комуністів і в кожному окремому випадкові зриву роботи ставити питання перед відповідними парторганами.

5. Для більшого забезпечення партійними науковими кадрами окремих ділянок роботи ВУАН потрібно:

а) більш раціонально використовувати тих наукових робітників, що працюють безпосередньо в ВУАН;

б) дальше висувати молодші кадри (з аспірантури) на відповідальні посади, особливо по Першому відділу;

в) більш притягати робітників-партійців, що працюють в господарчих установах і на підприємствах;

г) особливо притягати до роботи безпосередню увагу робітників Київської філії ВУАМЛІН.

Голова *[В. П.] Затонський*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.4194, арк.33-34. Оригінал. Машинопис.

---

* Так в документі. Потрібно: "Природничо-технічного відділу".

№ 90

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВІДКРИТТЯ НОВИХ КАФЕДР ТА РОЗШИРЕННЯ СКЛАДУ ВУАН НАУКОВО-ТЕХНІЧНИМИ СПІВРОБІТНИКАМИ

13 листопада 1931 р.
м. Харків

Считать необходимым расширение состава Академии и введение в ее состав молодых научно-технических сил и организацию новых кафедр. Фракции ВУАН представить в П[олит]б[юро] план проведения этих мероприятий.

ЦДАГО Украини, ф.1, оп.16, спр.8, арк.126. Рукопис.

№ 91

ЛИСТ ДИРЕКТОРА БОТАНІЧНОГО САДУ СРСР АКАД. АН СРСР Б. О. КЕЛЛЕРА ДО АКАД. ВУАН О. В. ФОМІНА З ПРОПОЗИЦІЄЮ ПРО ВКЛЮЧЕННЯ НАУКОВОЇ ПРАЦІ "РОСЛИННІСТЬ УКРАЇНИ" В ОДИН ІЗ ВИПУСКІВ АКАДЕМІЧНОЇ СЕРІЇ АН СРСР

21 листопада 1931 р.
м. Москва

Дорогой Александр Васильевич!

Очень бы хорошо было Вашу "Растительность Украины" включить как один из выпусков – томов нашей Академической серии*. Сейчас [Е.П.] Коровин прислал уже готовую большую рукопись "Растительность Средней Азии".

[Н.А.] Буш[80] и другие кавказцы разработали и начинают двигать проект "Растительность Кавказа". К лету должна быть подготовлена "Растительность тундр". Кроме того, мы предполагаем выпустить поскорее в более сжатом виде "Растительность СССР".

Имеющиеся программы я постараюсь Вам на днях выслать. А Вы пришлите после этого свой проект применительно к Украине.

"Флора СССР" – I том – должен быть готов к печати к 1 января. Деньги и бумага на печатание добыты, так что это дело реальное.

Шлю Вам свой сердечный привет и крепко жму руку.

Ваш *Б. Келлер*

НБУВ Украини, ІА, ф.10, оп.1, спр.79, арк.3. Автограф.

№ 92

ПРОЕКТ ПОСТАНОВИ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У В СПРАВІ ЖУРНАЛУ "УКРАЇНА"[2*]

24 листопада 1931 р.
м. Харків

В зв'язку з тим, що в роботах ВУАН в галузі історії є велика низка робіт, що ширять буржуазно-націоналістичні погляди, зокрема, що журнал "Укра-

* Примітка автора: "Может быть как совместное издание нашей и Вашей Академии".
[2*] Заголовок документа.

їна"[81] ці погляди систематично пропагує в різних формах, причому проводить таку лінію, одверто ігноруючи справи соціялістичного будівництва України, визнати за потрібне:

а) запропонувати Т[оварист]ву істориків-марксистів організувати низку наукових доповідей з критикою історичної продукції ВУАН, зокрема вмістити статті з критикою журналу "Україна";

б) запропонувати Т[оварист]ву істориків-марксистів розгорнути критику буржуазно-націоналістичних робіт М. Грушевського.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.4189, арк.2. Машинопис. Копія.

№ 93

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА НЕОДМІННОГО СЕКРЕТАРЯ ВУАН АКАД. О. В. КОРЧАКА-ЧЕПУРКІВСЬКОГО НАРОДНОМУ КОМИСАРІАТУ ОСВІТИ УСРР ПРО НОВООБРАНИЙ СКЛАД ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК ТА ПРЕЗИДІЙ ВІДДІЛІВ

2 грудня 1931 р.

На Сесії ВУАН, що відбулася 26-29 листопада ц[ього] р[оку], обрано до складу Президії Академії та її Відділів таких осіб:

1. До складу Президії ВУАН:

на посаду Президента	акад. Богомольця О.О.,
на посаду Віце-презид[ента]	–"– Шліхтера О.Г. та
	–"– Симінського К.К.
на посаду Неодм[інного] секрет[аря]	–"– Корчака-Чепурківського О.В.
на посаду членів През[идії]	–"– Палладіна О.В.,
	–"– Гольдмана О.Г.,
	–"– Багалія Д.І.

2. До складу президії І Природн[ичо]-техн[ічного] відд[ілу]:

на голову президі]	акад. Фоміна О.В.,
на його заступника	акад. Палладіна О.В.,
на секретаря	акад. Гольдмана О.Г.,
на членів президії	акад. Кравчука М.П. та
	акад. Симінського К.К.

3. До складу президії ІІ Соц[іяльно]-економ[ічного] відділу:

на голову президії	акад. Шліхтера О.Г.,
на його заступника	акад. Багалія Д.І.,
на секретаря	проф. Камишана О.М.,
на членів президії	проф*. Воблого К.Г.,
	проф*. Студинського К.Й.,
	проф*. Юринця В.О.

ВУАН просить затвердити вищезазначений склад Президії Академії.

Неодмінний секретар ВУАН, академік *О. Корчак-Чепурківський*
Вчений секретар Президії ВУАН *С. Іван[ицький-Василенко]*[2*]

На документі резолюція : "Подати на затвердження Колегії 13.12.[1931 р.]"
Підпис[3*]

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.569, арк.17. Оригінал. Машинопис.

---

* Так у документі. Потрібно: "акад. ".
[2*] Прізвище встановлено за іншими документами.
[3*] Підпис не прочитано.

№ 94

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ПОЛІПШЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ УМОВ ПРАЦІ ВЧЕНИХ*

3 грудня 1931 р.
м. Харків

1. Запропонувати Народньому комісаріятові постачання УСРР:

а) організувати постачання харчовим і промисловим крамом дійсних членів Всеукраїнської Академії наук і науково-дослідчих інститутів, наукових співробітників першого розділу, а також само професорів ВТИШ за нормами, що їх встановлено для постачання промислових робітників;

б) утворити по мм. Харкову, Одесі та Дніпропетровську зачинені харчові та промкрамові розподільники для наукових робітників тих категорій, що їх зазначено в пункті "а" цього артикула.

2. Запропонувати НКЗдоров'я УСРР в курортньому сезоні 1932 року виділити в розпорядження Всеукраїнського комітету сприяння вченим не менше як 300 санаторно-курортніх місць.

3. Закріпити за Всеукраїнським комітетом сприяння вченим будинок в м. Одесі (на 16 станції) для влаштування в ньому Всеукраїнського будинку відпочинку для наукових співробітників.

4. Запропонувати Жуківському РВК протягом місяця виділити декілька будинків, щоб організувати будинок відпочинку для наукових робітників.

5. Виділити з резервного фонду РНК УСРР 45 000 карбованців, як дотацію до кошторису Всеукраїнського комітету сприяння вченим:

а) на купівлю та обладнання будинку в с. Південному (біля Харкова) для влаштування в ньому будинку відпочинку для Харківської секції наукових робітників – 15 000 крб.;

б) на поширення будинку відпочинку ВУКСВ у Гурзуфі "Буюрнус" та влаштування в ньому нової водогінної мережі – 20 000 крб.;

в) допомогу на ремонт та обладнання клюбу Одеської секції наукових робітників – 10 000 крб.

6. Запропонувати Харківській міській раді передати у відання Всеукраїнського комітету сприяння вченим Харківський будинок вчених для влаштування в ньому Центрального клюбу наукових робітників та спеціяльного гуртожитку для наукових робітників, що приїздять до Харкова.

7. Запропонувати Харківській міській раді провести перевірку мешканців у будинках, що закріплені за Комітетом сприяння вченим з тим, щоб звільнювати поступово ці будинки від мешканців, які не зв'язані безпосередньо з науковою працею. Надалі всі звільнені квартири у вищезазначених будинках м. Харкова заселяються лише за нарядами Комітету сприяння вченим.

8. Запропонувати Держплянові УСРР забезпечити дефіцитними будівельними матеріялами закінчення будівництва поліклінічного пансіонату ВУКСВ у Кисловодську з тим, щоб не пізніше 1 березня 1931 р. почати його використання.

---

* Заголовок документа.

9. Запропонувати Головшляхуправі виділити в розпорядження Всеукраїнського комітету сприяння вченим в першому кварталі 1932 року три легкових та дві вантажних автомашини для обслуговування будинків відпочинку ВУКСВ.

Секретар РНК УСРР *[В.М.] Стойкевич*

ЦДАВО України, ф.560, оп.1, спр.473, арк.206. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 95

ПОСТАНОВА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ І РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТАТУТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК*

1931 р.
м. Харків

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет і Рада Народніх Комісарів УСРР постановили:

1. Затвердити статут Всеукраїнської Академії наук.

2. Скасувати:

1) постанову Ради Народніх Комісарів УСРР з 14 червня 1921 р. "Про Всеукраїнську Академію наук" (Зб.Зак.УСРР, 1921 р., № 11, арт. 310);

2) арт. арт. 590-597 Кодексу законів про народню освіту (Зб. Зак. УСРР, 1922 р., № 49, арт.729);

3) постанову Ради Народніх Комісарів УСРР з 16 квітня 1929 р. "Про поповнення Всеукраїнської Академії наук новими дійсними членами та про порядок вибору їх" (Зб.Зак. УСРР, 1929 р., №12, арт. 89);

4) постанову Ради Народніх Комісарів УСРР з 20 грудня 1930 р. "Про поповнення Всеукраїнської Академії наук новими дійсними членами" (Зб. Зак.УСРР 1930 р. № 23, арт. 259) і

5) постанову Ради Народніх Комісарів УСРР з 30 січня 1931 р. "Про зміну складу Президії Всеукраїнської Академії наук" (Зб. Зак.УСРР 1931 р., № 2, арт. 28).

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету
Секретар Ради Народніх Комісарів УСРР
Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету

Архів Президії НАНУ, ф.251, оп.1, спр.48, арк.2. Копія. Машинопис.

№ 96

ПРОЕКТ СТАТУТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

1931 р.

I. Засади

1. Всеукраїнська Академія наук – це найвища наукова установа Української Соціялістичної Радянської Республіки і є при Народньому комісаріяті освіти УСРР.

---

* Заголовок документа.

2. Всеукраїнська Академія наук має за завдання:

а) пляново скеровувати всю систему наукового знання до того, щоб задовольнити наукові потреби соціялістичного будівництва країни та розвивати українську пролетарську культуру на основі єдино-наукового методу марксизму-ленінізму;

б) розвивати й удосконалювати наукові дисципліни, що увіходять до обсягу її відання, збагачуючи їх новими відкриттями та новими методами дослідження;

в) вивчати продукційні сили республіки й сприяти якнайширшому використанню їх для соціялістичного будівництва;

г) широко популяризувати серед трудящих наукові знання.

3. Всеукраїнська Академія наук складає пляни своєї діяльности на основі загального державного пляну соціялістичного будівництва, насамперед тої частини його, що стосується плянування наукової роботи УСРР та Союзу РСР.

Для плянування своєї роботи Всеукраїнська Академія наук налагоджує зв'язок та співробітництво з іншими науковими, науково-дослідчими установами і державними органами та організаціями УСРР і Союзу РСР.

4. Для здійснення своїх завдань Всеукраїнська Академія наук:

а) має в своєму складі академічні катедри;

б) організує в своєму складі, і при Президії, і при своїх Відділах дослідчі інститути, комісії, лябораторії, станції, музеї, бібліотеки, кабінети та іншого типу заклади для провадження наукової роботи з тим, що заклади, які потребують нових кошторисних асигнувань, організуються тоді, коли їх затвердить Народній комісаріят освіти УСРР;

в) влаштовує наукові експедиції;

г) налагоджує й підтримує науковий зв'язок з академіями, науковими установами, товариствами та окремими науковими діячами, як у межах Союзу РСР, так і поза його межами; скликає встановленим порядком внутрішні та міжнародні наукові з'їзди й наради й налагоджує взаємний обмін науковими доповідями й повідомленнями про наукові досліди та наслідки праці з іншими науковими і науково-дослідчими закладами.

5. Всеукраїнська Академія наук видає в спеціяльних періодичних виданнях, збірниках і окремих книгах схвалені нею праці своїх членів і інших вчених, що подають їй свої дослідження, а так само роботи, що популязирують наукові досягнення.

6. Всеукраїнська Академія наук є на державному бюджеті за кошторисом Народнього комісаріяту освіти УСРР.

II. Склад Всеукраїнської Академії наук

7. Всеукраїнська Академія наук складається з дійсних членів (академіків), почесних членів, членів-кореспондентів та наукового персоналу, що працює в установах Академії наук.

8. За дійсних членів Всеукраїнської Академії наук можуть бути вчені – громадяни УСРР, інших союзних республік, а так само інших держав, якщо вони живуть на території Союзу РСР, і вчені українських земель поза межами УСРР, що збагатили науку працями видатної наукової вартости та що допомагають соціялістичному будівництву.

9. Дійсні члени Всеукраїнської Академії наук повинні провадити наукову роботу за фахом, виконувати доручення Ради Академії й її Відділів та бути на засіданнях Ради Академії і відповідних Відділів Академії.

10. Коли звільняється академічна катедра (вакансія дійсного члена Академії), то Президія Всеукраїнської Академії наук оголошує про це в пресі й призначає місячний реченець, що протягом його наукові установи, вищі школи, громадські організації й поодинокі вчені та групи їх мають право висувати кандидатів на вакантну катедру з числа видатних вчених зазначеного фаху, відповідно обгрунтовуючи кожну кандидатуру.

По скінченні місячного реченця, прізвища надісланих до Академії кандидатів оголошується в пресі, щоб заінтересовані установи, організації й особи дали про них свою оцінку. Ці оцінки треба надсилати до Всеукраїнської Академії наук.

Одночасно Президія Академії утворює комісію для розгляду кандидатур з:

а) дійсних членів Академії за фахом, до якого належить вакансія, що відкрилася й за фахом з нею суміжним числом, що його визначає Президія Академії наук;

б) представників наукових установ УСРР числом, рівним з числом членів Академії, що беруть участь на комісії. Порядок обрання представників встановлює Народній комісаріят освіти УСРР.

11. Зазначена комісія повинна протягом 10 днів подати до відповідного Відділу Академії свій висновок про тих кандидатів, що їх вона вважає за гідних обрати в дійсні члени Всеукраїнської Академії наук. Список цих кандидатів, оцінки про них установ і організацій та осіб, зазначених в арт. 10, з висновком комісії прочитується на одному з засідань відповідного Відділу Академії на сесії Всеукраїнської Академії наук.

На наступному засіданні Відділу обирають поданих від комісії кандидатів через голосування.

По цьому на найближчому засіданні Ради Всеукраїнської Академії наук робиться заява про переведене обрання й прочитуються всі одержані оцінки та висновки про обраного кандидата й його наукові праці, а на дальшому потім засіданні Ради Академії наук провадять вибори через голосування.

12. Для провадження виборів дійсних членів, почесних членів і членів-кореспондентів Всеукраїнської Академії наук потрібно, щоб на засіданні було найменш дві третини усіх академіків, що живуть на території УСРР (без відряджених, хворих і тих, що у відпустці), причому, за обраних вважається тільки тих кандидатів, які у Відділі дістали найменш дві третини загального числа голосів академіків, що брали участь в обранні й в Раді Академії, дістали звичайну більшість голосів.

Дійсні члени Всеукраїнської Академії наук, що не можуть прибути на засідання, повинні повідомити про це Неодмінного секретаря Академії.

Записки про наукові праці обраних членів Всеукраїнської Академії наук друкує Академія.

13. За почесних членів Всеукраїнської Академії наук можна обирати вчених як громадян Союзу РСР, так і чужоземців, що збагатили науку працями світового значіння, крім осіб, що виявили вороже ставлення до революційного руху пролетаріяту. Вибори провадить Рада Академії порядком, зазначеним у попередньому артикулі.

14. На членів-кореспондентів Всеукраїнської Академії наук можна обирати видатних вчених з різних галузей знання як громадян Союзу РСР, так і чужоземців з дисциплін, що їх вивчає Академія наук. Вибори провадяться у відповідних Відділах з тим, що за місяць до виборів про наявні вакансії робиться публікація, щоб дати можливість заінтересованим установам, громадським

організаціям і поодиноким особам увіходити з мотивованим поданням до Академії наук про кандидатів.

15. Почесні члени й члени-кореспонденти не мають безпосередніх обов'язків у Академії наук, але з свого бажання можуть брати участь на всіх засіданнях Академії з правом дорадчого голосу, робити наукові доповіді й друкувати свої наукові праці у виданнях Всеукраїнської Академії наук на одинакових з іншими науковими робітниками Академії підставах.

16. Дійсних членів, почесних членів і членів-кореспондентів Всеукраїнської Академії наук остаточно затверджує Колегія Народнього комісаріяту освіти УСРР.

17. Дійсні члени, почесні члени й члени-кореспонденти Всеукраїнської Академії наук позбавляються свого звання та своїх прав за постановою Ради Академії, коли їхня діяльність скерована на шкоду Союзу РСР чи є ідеологічно-ворожа принципам соціялістичного будівництва, а дійсні члени – також і тоді, коли вони не виконують своїх безпосередніх обов'язків.

18. До наукового персоналу Всеукраїнської Академії наук належать працівники, відомі своїми науковими працями або спеціяльними знаннями, а так само досвідченістю в техніці наукового експерименту або в техніці допоміжно-наукових робіт.

19. Наукові посади Всеукраїнської Академії наук заміщуються через конкурс. Для цього через місцеві й центральні органи преси Академія повідомляє про вакантні посади, зазначаючи, яким вимогам мусить відповідати кандидат. На подавання заяв призначається найменше двомісячний реченець.

Обравши кандидатів, Відділи подають кандидатури на затвердження Президії Академії. Коли треба обрати кандидатів на посади до установ при Академії, то Президія Академії призначає особливу комісію в складі члена Президії, керівника установи та представника Секції наукових робітників.

20. Коли не можна замістити посаду, бо нема відповідних кандидатур, то керівники належних установ можуть подати через Відділ до Президії Всеукраїнської Академії наук пропозицію замістити наукові посади порядком рекомендації відповідного кандидата й Президії Академії належить право дозволити зайняти посаду порядком рекомендації.

21. Щоб готувати наукові кадри при Всеукраїнській Академії наук є інститут аспірантури.

Аспірантура Академії комплектується й нею керують згідно з окремою установою.

22. Штати науково-технічного й адміністративно-господарського персоналу Всеукраїнської Академії наук затверджуються на загальних підставах.

III. Організація наукової частини Всеукраїнської Академії наук

23. На чолі Всеукраїнської Академії наук є Рада Академії, що складається з усіх дійсних членів Академії.

У Раді Всеукраїнської Академії наук беруть участь з дорадчим голосом директори та керівники академічних установ, що не є дійсними членами Академії, представник від місцевого бюро Секцій наукових робітників і представників громадськости.

24. Рада Всеукраїнської Академії наук, будучи найвищою керівною установою Академії, обговорює проблеми наукового характеру, намічає загальні лінії наукової роботи складових частин Академії, висуває нові теоретичні

проблеми, погоджує пляни наукової роботи Академії з роботою інших науково-дослідчих установ, вислухує доповіді як установ Академії, так і поодиноких її членів.

Рада Академії вирішує основні організаційні справи й дає загальні директиви своїм робочим органам. Рада Академії обирає членів з Президії Академії й затверджує обрання президій Відділів.

25. Всукраїнська Академія наук поділяється на два Відділи: Відділ наук природничо-технічних та Відділ наук соціяльно-економічних.

Відділи Академії складаються з циклів, що своєю чергою складаються з катедр за фахами. Академічні катедри репрезентують окремі галузі науки.

26. Відділи Всеукраїнської Академії наук об'єднують відповідні галузі наук. На засіданнях Відділів обговорюють й наукові, й організаційні справи, що стосуються Відділів. На засіданнях Відділів можна попередньо обговорювати так само загально-організаційні справи, що їх передається потім на розв'язання Ради Академії. На засіданнях Відділів вислухуються доповіді й пропозиції як груп, комісій та інших установ, так і поодиноких членів Академії. Відділи загально керують науковою роботою дослідчих інститутів, музеїв і ляболаторій, що увіходять до їхнього складу, а так само роботою періодичних друкованих органів тощо, що є при Відділах.

27. Відділи Всеукраїнської Академії наук обирають із свого складу реченцем на один рік президію Відділу у складі: голови, двох членів президії й секретаря.

28. Цикли складаються з представників катедр, яких об'єднує або спорідненість характеру дисциплін, або спільність теоретичних проблем. Список циклів затверджує Рада Академії.

Цикли мають за своє завдання: готувати науково-організаційні питання; розробляти плян роботи Академії наук у даній галузі науки, порядок, як його здійснювати, погоджувати з іншими установами; наглядати діяльність установ Академії наук за дисциплінами, що увіходять до циклу; визначати кандидатів на директорів установ тощо. Усі постанови циклів подаються на розгляд, а за належних випадків, і на затвердження Відділів.

29. Всі наукові засідання Всеукраїнської Академії наук є прилюдні.

30. На всіх зборах Академії всі справи ухвалюється звичайною більшістю голосів.

Звичайні засідання вважаються за правосильні, коли на них є не менш, як одна третина членів усього складу, що повинні бути на засіданні.

IV. Президія Всеукраїнської Академії наук

31. Президія Всеукраїнської Академії наук складається з Президента, двох Віце-президентів, Неодмінного секретаря та трьох членів Президії.

32. Президію обирає Рада Академії із складу дійсних членів Академії на 3 роки й затверджує Рада Народніх Комісарів УСРР.

33. Президія Всеукраїнської Академії наук дає розпорядження стосовно поточних наукових і адміністративних справ Академії, що не належать до безпосереднього відання Ради Академії й Відділів, а так само є розпорядчик кредитів Академії.

Для безпосереднього керівництва різними справами Академії, Президія має право призначати особливі комісії за головуванням членів Президії.

Президент Академії загально керує роботою Академії, головує на засіданнях Ради Академії й має право брати участь з ухвальним голосом на всіх засіданнях Академії та її установ.

34. Коли нема Президента Академії, його обов'язки виконує один з Віце-президентів, що в цьому разі до нього переходять всі права Президента.

35. Неодмінний секретар Академії відає всією науковою частиною Академії. Він доповідає Раді й Президії Академії про пропозиції й повідомлення, що надходять до Академії, секретарює на засіданнях Ради, складає розпис їх на кожний рік.

Неодмінний секретар провадить від імені Академії все листування, що стосується до наукової частини Академії, з усіма установами, організаціями, й особами, як на території Союзу РСР, так і за кордоном.

Неодмінний секретар Академії є відповідальний редактор всіх видань Академії й без [його] підпису не можна випускати в світ жодного академічного видання.

V. Секретаріят Всеукраїнської Академії наук

36. Виконавчий орган Ради Всеукраїнської Академії наук і Президії Академії у справах дотичних наукової й науково-технічної частини Академії є Секретаріят, що ним керує Неодмінний секретар.

37. Провадити справи Секретаріяту доручається завідателю Секретаріяту Академії, що його настановлює Президія Академії.

VI. Науково-плянова комісія й адміністративно-господарська нарада

38. Науково-плянова комісія готує для Президії та Ради Академії наук найскладніші й важливіші справи щодо плянування наукової діяльности Академії. Комісія працює за головуванням одного з Віце-президентів у складі представників по одному від кожного Відділу Академії й члена Президії Академії, що керує установами при Президії. Крім того, до складу Науково-плянової комісії входять особи, що їх настановлює Президія Академії.

39. Адміністративно-господарська нарада готує для Президії Академії найскладніші й найважливіші фінансово-господарські справи. Вона працює за головуванням одного з Віце-президентів у складі: члена Президії Академії, що керує установами при Президії, представників по одному від Президії кожного Відділу, представника місцевкому Академії, завідателя Видавництва, завідателя господарської частини, старшого бухгалтера та завідателя канцелярії Академії.

VII. Установи Всеукраїнської Академії наук

40. Установи Всеукраїнської Академії наук знаходяться при її Відділах або при Президії.

41. Керують науковими установами Академії дійсні члени Академії відповідного фаху, а так само можуть бути за керівників і інші вчені, відомі своїми працями в галузі відповідної науки.

42. Керівники установ з доручення Відділів або Президії Академії складають пляни роботи, розподіляють її між співробітниками , керують науковою роботою, стежать за її виконанням та редагують наукові праці, виготовлені установами до друку.

VIII. Видавництво Всеукраїнської Академії наук

43. Уся діяльність Академії в справах друкування, видання й поширення наукових праць об'єднується у Видавництві Всеукраїнської Академії наук.

44. Керівництво редакційно-видавничою діяльністю Всеукраїнської Академії наук належить Редакційно-видавничій комісії, що працює за головуванням Неодмінного секретаря Академії в складі:

а) редакторів Відділів;

б) членів Президії, що керує установами при Президії;

в) вченого секретаря Президії та

г) завідателя Видавництва.

45. Адміністративно-видавничою роботою Видавництва керує окремий завідатель Видавництва Всеукраїнської Академії наук, що його настановлює Президія Академії.

IX. Окремі права Всеукраїнської Академії наук

46. Всеукраїнська Академія наук має права юридичної особи.

47. Видання Всеукраїнської Академії наук, а так само усі наукові праці, передаються до друку після висновку Президії Відділу й ухвали Неодмінного секретаря Академії й за таких випадків не підлягають попередньому переглядові від органів літературної контролі.

48. Всеукраїнська Академія наук та всі її установи мають право пересилати без плати в усі місцевости Союзу РСР всім установам і особам різні поштові пересилання й пакунки не більше за крайню вагу з науковим приладдям, колекціями й речами експедиційного спорядження.

49. Усі поштові пересилання й пакунки не більше за крайню вагу, що містять наукові приладдя, пересилаються на адресу Всеукраїнської Академії наук або її установ усіма особами й установами Союзу РСР без плати.

50. Всеукраїнська Академія наук має право самостійно купувати за кордоном, порозумівшись з Народнім комісаріятом зовнішньої торгівлі Союзу РСР.

51. Всі, хоч будь-яким способом куплені або передплачені Всеукраїнською Академією наук за кордоном книги й різні інші речі наукового призначення, безпосередньо надсилаються на адресу Всеукраїнської Академії наук.

Про одержання їх портові та інші митниці повинні неодмінно повідомляти Президію Академії. Митний огляд одержаних на адресу Всеукраїнської Академії наук або її установ вантажів на вимогу Академії повинен провадитись, коли вантаж доставлено в належні установи-адресати у присутности представників митного урядництва.

52. Вантажі з друкованими й рукописними творами, струментом, приладдям, колекціями та іншим науковим приладдям, що їх Всеукраїнська Академія наук за постановою Ради або Відділів [може] вивозити за кордон, повинні допускатись до вивозу за порозумінням з Народнім комісаріятом зовнішньої торгівлі Союзу РСР.

Крім того, Всеукраїнська Академія наук має право одержувати без мита на свою адресу або адресу її установ з-за кордону книжки, мапи, машини, прилади, струменти, реактиви, колекції й усяке інше приладдя наукового характеру.

53. Всеукраїнська Академія наук має печатку з гербом УСРР і написом "Всеукраїнська Академія наук".

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР

Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету

Архів Президії НАНУ, ф.251, оп.1, спр.48, арк.3-8. Копія. Машинопис.

№ 97

ЗВІТ ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНОГО ВІДДІЛУ ВУАН

*[1931 р.]**

Теперішня[2]* структура Всеукраїнської Академії наук поділяє її на два відділи: Перший, Природничо-технічний, і Другий, Соціяльно-економічний[3]*. Сучасний Природничо-технічний відділ ВУАН своєю діяльністю і функціями продовжує роботу колишнього Фізично-математичного (тоді Другого) відділу ВУАН. І ця[4]* зміна назви та структурного положення є зовнішнє відбиття глибоких суттєвих змін, що запроваджуються в усій роботі ВУАН.

Зрозуміло, що Всеукраїнська Академія наук, як найвища наукова інституція Української Соціялістичної Радянської Республіки у цілому, а її Перший, Природничо-технічний відділ, зокрема у плянуванні своєї наукової діяльности повинні насамперед передбачити ті глибокі теоретичні проблеми, що виникають із загальних потреб соціялістичного будівництва та з конкретних вимог здійснення п'ятирічного пляну СРСР і УСРР. Це й є[5]* загальна характеристика бажаної роботи Природничо-технічного відділу Радянської Академії наук.

Але треба відверто сказати, що до останніх років і ВУАН у цілому, і її Природничо-технічний (колишній Фізично-математичний) відділ, зокрема не виконували тих завдань, що покладають на них потреби соціялістичного будівництва[6]*. Насамперед, слід відзначити, що Природничо-технічний відділ аж до останніх півтора-два рок[и] не посідав у ВУАН належного йому в умовах соціялістичної індустріялізації місця. Колишнє керівництво ВУАН, зовсім не дбаючи про участь ВУАН у соціялістичній реконструкції радянського господарства, майже всю увагу, в тому числі й матеріяльні засоби, приділяли історично-філологічним питанням, а проблеми природничо-технічні й соціяльно-економічні розроблялися дуже кволо, та й то зовсім не в належному напрямкові.

Тим-то не треба дивуватися, що аж до виборів нових академіків у червні 1929 р., Всеукраїнська Академія наук майже не мала у своєму складі академіків-техніків. І тільки вибори 1929 р. заповнили цю серйозну прогалину в складі академіків.

Тепер Перший відділ провадить велику роботу, щоб позбутися отих і інших недоліків. Разом з усією Академією в цілому він щодалі все більше прилучається до участи в загальному процесі соціялістичного будівництва. Проблемам техніки приділяється значно більше уваги, наукова робота провадиться за певним пляном на кожен рік, вироблено також п'ятирічний плян наукової роботи Відділу на основі цілого п'ятирічного пляну СРСР. Тематику і річного і п'ятирічного пляну пристосовується до актуальних завдань сучасности. Словом[7]*, разом з усією ВУАН Перший відділ переживає теж свій реконструктивний період; зокрема взаємн[а] ізольованість окремих катедр ліквідується уже через

---

* Дату встановлено за змістом документа.

[2]* Слово "теперішня" вписано замість закресленої фрази "як відомо остання".

[3]* Далі автором закреслено речення: "Таку структуру запроваджено в процесі реконструкції ВУАН, що оце почалася в другій половині 1929 р."

[4]* Фраза "І ця" вписана замість закресленої "І звісно, що".

[5]* Те саме, "Це й є" вписані замість "Ось така".

[6]* Далі автором закреслено речення: "На недоліках в роботі треба насамперед спинитися, щоб надалі цих недоліків конче уникнути".

[7]* Перед "Словом" закреслено: "Одним", після "Словом" – "Треба сказати, що".

утворення циклів споріднених інституцій на кожному Відділі: Математичного, Індустрійно-технічного, Фізично-хемічного, Геолого-географічного, Біо-ботанічного, Біо-зоологічного та Медичного.

Проте ще й на сьогодні не можна сказати, що Перший відділ цілком виконує всі завдання, які на нього покладено як на дуже важливу частину в системі наукових установ УСРР. Багато ще треба працювати, щоб це справді стало цілковитою дійсністю.

Але процес соціялістичної реконструкції ВУАН, що оце розпочався й тепер провадиться, дозволяє сподіватися, що під керівництвом Комуністичної партії найвища наукова інституція УСРР, Всеукраїнська Академія наук, найближчим часом насправді стане за один з могутніх чинників соціялістичного будівництва.

Кольосальна роля, що може й повинна відігравати Всеукраїнська Академія наук у справі соціялістичної перебудови нашої країни, є безсумнівна. Безперечним є й те*, що тільки на основі найактивнішої участи у будівництві соціялізму наука розвиватиметься в Радянському Союзі таким же бурхливим темпом, як народнє господарство СРСР у цілому. А це є передумова якнайскорішої остаточної перемоги комунізму.

1. Катедра застосовної математики з Комісією застосовної математики

Катедру застосовної математики посідає від р[оку] 1919 академік Д.О. Граве. Основне завдання Катедри полягає в розробці тих математичних проблем, що мають безпосереднє застосування в техніці в зв'язку з потребами соціялістичної реконструкції[2]*. За час свого перебування дійсним членом ВУАН Д.О. Граве надрукував велику кількість окремих статтів у різних радянських і закордонних журналах, а також у виданнях Академії наук СРСР і ВУАН.

Р[оку] 1921 Д.О. Граве провадить студії над теорією північних заграв Birkelann-Störmer[3]*-а. За цією теорією причиною північних заграв є чисті електрони, що їх викидає сонце як гаряче тіло. Ці електрони поблизу Землі падають на неї під упливом земного магнетизму. Потоки електронів у цьому падінні, проходячи крізь розріджені верхні шари атмосфери, світяться (Круксові трубки): оце й створює оптичне явище – стовпи північних заграв. Потоки електронів, оточуючи Землю, впливають на земний магнетизм в атмосфері; помічено також низку впливів на біологічні явища як у житті тварин, так і людини[4]*.

Перед Д.[О.] Граве розгорнулася грандіозна картина нової небесної механіки. Згідно з цією механікою просторінь перестає бути порожньою, її пронизують у всіх напрямках електрони, бо їх випускають не тільки сонце, а й інші зорі як гарячі тіла.

---

* Фраза "Безперечним є й те" вписана замість закресленої "Нема жодного сумніву".

[2]* Фраза "В зв'язку з потребами соціялістичної реконструкції" дописана поверх рядка, далі автором закреслено два речення: "Штат Катедри складається окрім керівника Катедри ще тільки з одного наукового співробітника з 1 грудня 1929 р. З-поміж окремих робітників Катедри треба відзначити величезну наукову працю, що провадив і провадить керівник Катедри Д.О.Граве".

[3]* Так у документі.

[4]* Далі автором закреслено речення: "Через те, що електрична гіператмосфера Землі, як назвав Д.[О.] Граве ту частину простору, що оточує Землю, де електрони, пролітаючи, справляють помітний вплив на Землю, безперечно, також має пондеромоторний сплив на Землю, як на планету, то".

Д.[О.] Граве цілковито впевнився в правдивості цієї картини на підставі талановитих вирахувань Störmer-а, що збігалися з його спостереженнями, й узявся вивчати світові електромагнітні явища*.

Свої теоретичні міркування Д.[О.]Граве резюмував також у низці повідомлень до Академії СРСР, якої він є почесний член, та у статті "Нові принципи небесної механіки" в виданнях ВУАН.

Окрім безпосередньо академічної роботи, керівник Катедри застосовної математики акад. Д.О. Граве провадив велику роботу поза Академією. Так, наприклад, останніми роками видрукував "Краткий курс математического анализа" і "Теоретична механіка на основі техніки". Д.О. Граве провадить також велику громадську роботу як організатор і голова Київського математичного товариства і керівник катедри механіки в Київському фізично-математично-хемічному інституті.

Штатний науковий співробітник Катедри М.Х. Орлов (від 1 грудня 1929 р.) працював над проблемами, зазначеними у пляні Катедри на 1930 рік. Внаслідок цих дослідів друкується у "Записках Природничо-технічного відділу" велика праця про "Наближене числове розв'язування інтегральних рівнань"[2]*.

Окрім штатних співробітників, певну наукову роботу провадили також притягнені громадським шляхом до робот Комісії застосовної математики, [позаштатні] члени цієї Комісії[3]*. Повну бібліографію друк[ованих] праць акад. [Д.О.] Граве за р[оки] 1919-[19]30 див. в ювіл[ейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...[4]*

2. Катедра чистої математики з Комісією чистої математики

Катедру чистої математики посідає з 1920 р. акад. Г.В. Пфейффер. За час перебування академіком[5]* [акад.] Г.В. Пфейффер опублікував 34 праці, з них 11 – за кордоном. Відділові ВУАН подав до друку 38 праць, доповідів на Відділі прочитав 36. В Комісії чистої математики зробив 160 повідомлень.

Комісію вищої математики організовано при Катедрі на початку 1921 року; р[оку] 1930 її перейменовано на Комісію чистої математики. На цей час склад

---

* Далі автором закреслено текст: "За пропозицією Д.[О.] Граве Фізично-математичний відділ Академії ухвалив утворити нову Лябораторію для експериментальних дослідів у натуральній філософії, при чім Д.[О.]Граве розумів натуральну філософію як механіку та математичну фізику. Але справа з організацією Лябораторії загальмувалася. Тим часом спостерегли нове явище. C. Störmer із одним радіоаматором помітили явище Луни радіо-хвиль, якого не можна пояснити земними причинами. Луну від обходу хвилі навколо Землі чути після сигналу приблизно за 1/7 секунди, а в новому явищі Луна спостережена за 3,5,14 і т.д. аж до 30 секунд. Сповіщаючи про це нове спостереження, C. Störmer писав (1929 [р.]), що радіо-техніка є новий метод досліджувати корпускулярні рухи у міжпланетному просторі, про що й Д.[О.] Граве, починаючи з 1921 р., не один раз доповідав на засіданнях Відділу".

2* Так у документі, тут і далі.

3* Далі автором закреслено речення: "Акад. Д.О. Граве видрукував такі праці (головні): 1) Основи алгебри. 2) Математика социального страхования. 3) Краткий курс математического анализа. 4) Теоретична механіка на основі техніки. 5) Теорія відносности в історичній перспективі.

4* Це речення вписано замість: "ВУАН. Ювілейний збірник ім. Д.І. Багалія", після чого ідуть крапки в документі.

5* Далі автором закреслена фраза: "себто за останні 10 років".

Комісії такий: голова – акад. Г.В. Пфейффер, науковий співробітник – проф. М.К. Куренський, позаштатня практикантка – М.А. Бик.

За час перебування науковим співробітником, тобто від 1921 р[оку], М.К. Куренський опублікував 26 праць, виготовив до друку 2 наукові праці та 2 підручники для вишів. В межах СРСР надруковано 12 праць, за кордоном – 14 праць. Праці проф. М.К. Куренського двічі були премійовані: р[оку] 1925 на конкурсі ВУАН та р[оку] 1928 Наркомосом. В Комісії чистої математики зробив 106 повідомлень.

М.А. Бик перебуває позаштатною співробітницею Комісії з 1921 р. Опублікувала за кордоном 1 працю. В Комісії зробила 18 повідомлень. Найголовніші відділи математики, над якими працює Комісія, такі: інтегрування рівнань та систем рівнань з частинними похідними першого й другого порядків при одній та при багатьох функціях; інтеграли ∫ Lie*; задача Pfaff-a[2]* та інтегральні інваріянти; звичайні диференціяльні рівнання, гідродинаміка, рівнання зовнішньої балістики.

За 10 років існування Комісії чистої математики виконано таку працю: акад. Г.В. Пфейффер, студіючи теорію рівнань та систем рівнань з частинними похідними першого порядку, які володіють інтегралами ∫ Lie, прийшов до "особливого способу інтегрування..."[3]*. Цей спосіб було застосовано до систем лінійних рівнань та поширено на взагальнено-Jacobi-йові[2]* системи лінійних рівнань при багатьох функціях.

До теорії інтегралів ∫ Lie та до класифікації ∫ Lie рівнань і систем рівнань з частинними похідними першого порядку стосується низка мемуарів, в S.R., Atti d[e] R. Accad[emia] dei Lincei, Bull de l'Ac[cademia] de l'Ukraine. Було надруковано також праці про умови повноти інтегралів рівнань та систем рівнань з частинними похідними взагалі, про умови повноти Lagrange-вих[2]* інтегралів, що їх знаходять за інтегралами ∫ Lie, та повноти Lagrange-вих[2]* інтегралів для лінійних рівнань та систем таких рівнань. Далі зроблено досліди про рівнання з частинними похідними першого порядку, які не містять у собі невідомої функції[4]*. Знайдено нові результати, що стосуються до дослідів Hamburger-a[2]* в галузі рівнань з частинними похідними першого порядку при багатьох функціях, до задачі Pfaff-a[2]*, до перестановки розв'язків лінійних однородних рівнань з частинними похідними першого порядку та нової системи таких рівнань; зроблено ряд додатків до результатів дослідів A. Bulh-я[2]*, C. Popovici, E. Goursat та інших вчених. Написано праці про побудову найбільш загальних операторів лінійних рівнань першого порядку та систем таких рівнань, взагальнено спосіб інтегрування Jacobi, відповідні досліди Clebsch-a[2]* та спосіб Jacobi-Mayer-a[2]*. Останніми часами приступлено до теорії інтегральних інваріянтів.

Проф. М.К. Куренський працював, головним чином, в галузі теорії інтегрування диференціяльних рівнань з частинними похідними першого й другого порядків при декількох невідомих функціях, – до цього стосується його дисертація та низка інших праць. Знайдено нові результати в галузі деяких дослідів Hamburger-a[2]* щодо рівнань з частинними похідними першого порядку при де-

---

* Тут і далі так у документі.

[2]* Так у документі.

[3]* Крапки в документі.

[4]* Далі автором закреслено речення: "Знайшли місце в виданнях "Сообщ[ения] Харьк[овского] мат[ematического] о[бщест]ва".

кількох функціях, поширено спосіб інтегрування Jacobi для нелінійних рівнань першого порядку при двох функціях, зроблено доповнення до способу Darboux для інтегрування рівнань з частинними похідними другого порядку при одній функції та поширено спосіб інтегрування на рівнання при двох функціях, взагальнено дужки Poisson-a-Jacobi. Свої досліди застосував до теорії ортогональних поверхонь та до інтегрування деяких рівнань з електромагнітної теорії світла.

В галузі звичайних диференціяльних рівнань дістав нові результати щодо інтегрування рівнання Riccati. В галузі гідродинаміки зробив додатки до результатів дослідів деяких вчених щодо інтегрування рівнань руху твердого тіла в рідині та знайшов найзагальніший випадок інтегрувальности рівнань руху. З астрономії – надрукував працю про задачу трьох тіл на простій.

М.А. Бик надрукувала працю щодо теорії визначників з визначників.

3. Катедра математичної фізики

З часу її існування (1922 р.) Катедру математичної фізики займає акад. М.М. Крилов, академік також Академії наук СРСР, член-кор[еспондент] Коїмбрської Академії наук Португалії, дійсн[ий] чл[ен] Наук[ового] тов[ариства] ім. Т.Г. Шевченка у Львові, науковий консультант НТУ ВРНГ УСРР.

Наукові праці Катедри за період 1922-1930 рр. мали на меті, головним чином, досліджувати проблеми, пов'язані з практичними застосуваннями в різних галузях математичної фізики та в інженерних науках. Таким чином, досліджено питання теорії інтерполяції, механічних квадратур та наближеного розв'язання диференційних, інтегральних та інтегро-диференційних рівнань; основною метою останніх досліджень було розробити нові методи наближеної інтеграції, як наприклад, метод найменших ступенів, метод "des réduites" тощо і процесів доводу, що дозволяють обрахувати похибку, що з'являється на μ-ному наближенні; ці обраховання похибки, застосовані до методи варіяційного альгоритму, дозволили трактувати деякі важливі проблеми "техніки коливань" – найновішої галузі, що її висунули потреби сучасної індустрії.

За останній рік Катедра опрацювала ряд нових методів в галузі наближеного розв'язання математичних проблем техніки та математичної фізики, застосовуючи при студіюванні поставлених проблем такі методи доводу, що мають за головну мету важливе з практичного погляду апріорне обчислення якнайменше мажорованих похибок μ-го наближення. У багатьох випадках ці методи дозволяють здобути практично корисні формули мажорації, до того ж, як це встановлено в одній із монографій акад. М.М. Крилова, методи ці можна розглядати як нові автономні методи математичної фізики.

Поміж проблем, що мають безпосередній зв'язок із технікою, треба визначити, між іншим, ті праці Катедри, що стосуються до синхронізації (математична теорія осцілографів).

У працях, що з цього приводу опубліковані протягом останнього року від акад. М.[М.] Крилова вкупі з М.[М.] Боголюбовим, досліджувано загальне питання синхронізації індикаторних приладів і математично опрацьовано метод узагальненого зсуву діяграми, що приводить до встановлення формул для наближеного графічного диференціювання.

Одночасно з цим нові методи знаходження наближеної розв'язки у наслідок комбінації їх з так званими символічними методами Heaviside-a, що мають

теж важливе значіння у застосовних науках, наприклад в електротехніці, привели до встановлення нового методу "наближеної символичної інтерпретації", застосованого в працях акад. М.[М.] Крилова та М.[М.] Боголюбова в цілому ряді конкретних випадків.

Крім того, у 1929-[19]30 рр. за завданнями ВРНГ УСРР від Катедри досліджено проблеми електростатики, зв'язані з технікою безпеки високовольтових ліній електричного струму та опрацьовано альгебричні питання, що стосуються до розрахунку рамних конструкцій тощо.

Праці керівника Катедри в цих напрямках надруковано у виданнях Всеукраїнської Академії наук, а також по інших наукових часописах СРСР і закордону, – за період 1922-[19]30 рр. понад 50 наукових праць.

Разом із дослідницькою роботою акад. М.[М.] Крилов керував семінаром з математичної фізики.

З 1928 р. склад Катедри збільшився на одного наукового співробітника М.[М.] Боголюбова. За свої праці з варіяційного числення М.[М.] Боголюбов в 1930 р. одержав премію Больонської Академії наук. Того ж, 1930 р. Всеукраїнська Академія наук ухвалила клопотатись про присудження йому ступіня доктора математики Honoris causa*. М.[М.] Боголюбов поза межами ВУАН працював також як науковий консультант Інститутів НТУ ВРНГ УСРР.

Бібліографію друкованих праць акад. [М.М.] Крилова і його співробітників, за час їх роботи в ВУАН, див. ювіл[ейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор...[2*].

4. Катедра математичної статистики з Комісією математичної статистики

Катедру засновано в червні 1929 року[3*] (академік М.П. Кравчук); в липні 1930 р. затверджено наукового співробітника В.Є. Дяченка, а в листопаді 1930 р. – асистента, Б.І. Лагунова[4*].

Отже Катедра стоїть лише перед початком розгортання своєї діяльности. У загальних рисах плян праці Катедри намічено такий:

1. Теоретичні досліди з: а) математичної статистики і суміжних математичних дисциплін; б) застосування математичної статистики в фізиці, біології й соціології; в) розв'язання диференціяльних та інтегральних рівнань, зв'язаних із питаннями статистики, техніки й інших ділянок застосованого знання. З окремих тем у цих обсягах можна згадати такі: нові типи ортогональних многочленів, зв'язаних з деякими імовірносними розподілами та їх застосування до теорії кривих розподілу та до закону великого числа; практичний альгоритм в методі найменших квадратів; статистичні методи в сучасній фізиці тощо.

2. Обслуговування в цих обсягах науково-дослідчих, державно-плянових і господарчих установ, а також інших катедр та інституцій ВУАН[5*].

Складено попереднього схематичного пляна довідного видання з математичної статистики та розіслано запрошення до видатних математиків-статистиків Союзу з пропозицією взяти участь у виданні.

---

* За заслуги (лат.).

[2*] Крапки в документі.

[3*] Далі автором закреслено речення: "Тоді ж обрано на керівника Катедри".

[4*] Те саме, "Катедра математичної статистики ВУАН ще зовсім молода установа".

[5*] Те саме, "На цей момент такі зв'язки конкретно налагоджуються з Інститутом будівельної механіки та з Катедрою зоології ВУАН, а також з Оргбудом Київської РСІ".

Протягом 1929-[19]30 рр.* академік М.П. Кравчук подав до друку 13 праць, що з них 7 уже надруковано, співробітники Катедри В. Дяченко – 2 праці, Б. Лагунов – одну. (Див. [ювілейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор...[2*]). До обрання [акад.] М.П. Кравчука в 1929 р. до складу академіків ВУАН він працював як позаштатний співробітник Комісії вищої математики, надрукувавши за той час коло 60 наукових праць ([ювілейний] звіт укр[аїнською] мовою стор...[2*]).

5. Катедра експериментальної фізики з лябораторією

Катедру засновано в червні 1929 р. (акад. О.Г. Гольдман[3*]). На базі лябораторій позаакадемічного Н[ауково]-д[ослідчого] інституту фізики, що його директором є акад. [О.Г.] Гольдман, з використанням експериментальних засобів Лябораторії ВУАН, при допомозі співробітників Інституту, розпочато експериментальні дослідження з обсягу фотоелектричних явищ, що є продовженням попередніх праць О.Г. Гольдмана: крім того, переводились дослідження аномалій електричної провідности в шклі з волониту (робота виникла внаслідок досліджень, що переводились за завданнями силікатного виробництва).

Академік [О.Г.] Гольдман на запрошення Інституту фізики високих напруг в Мюнхені зачитав в тому Інституті 2 доповіді про наслідки своїх досліджень: 1) про нові емпіричні формули щодо функції Патена $\gamma = f(pd)$ для електричних виснаг та 2) про циркулярні електричні виснаги[4*].

Дальші дослідження над функцією Патена (про доцільні параметри відповідних станів електричної виснаги) акад. [О.Г.] Гольдман доповів на II З'їзді Укр[аїнської] асоціяції фізиків та I Всесоюзному З'їзді. На цих же з'їздах зачитано й науково-організаційну доповідь: про підготовку наукових кадрів з фізики[5*].

6. Катедра геофізики з Геофізичною комісією

На Катедру геофізики р[оку]1920 обрано [академіком] Б.І. Срезневського. Тоді ж він посів посаду директора Метеорологічної обсерваторії (що в складі ВУАН перебувала тільки короткий час). Наукова діяльність акад. Б.І. Срезневського стосувалася різних питань прикладної метеорології, разом з тим дово-

---

* Далі автором закреслено речення: "керівник Катедри математичної статистики".

[2*] Крапки в документі.

[3*] Фразу: "акад. О.Г. Гольдман" вписано замість закресленого речення "Катедра експериментальної фізики ВУАН має у своєму складі лише одного академіка О.Г. Гольдмана (з 1929 р.)".

[4*] Далі автором закреслено речення: "Протягом 1930 р. академік [О.Г.] Гольдман провадив роботу по організації нового Науково-дослідчого інституту фізики (як директор і керівник відділу експериментальної фізики), по організації II з'їзду Української асоціяції фізиків (як голова оргкомітету), що відбувся в червні 1930 р. у Києві; по організації I Всесоюзного з'їзду фізиків в Одесі в серпні 1930 р. (організував секцію електричних та оптичних властивостів діелектриків) та по організації виставки фізичного приладдя, що відбулася під час II з'їзду Української асоціяції фізиків".

[5*] Те саме, "1930 р. О.Г. Гольдмана обрано на голову Президії Української асоціяції фізиків та на заступника голови Оргкомітету Всесоюзної асоціяції фізиків".

дилось розв'язувати загальні питання геофізичного досліду; рівнобіжно з тим ішла праця прикладного значіння на замовлення багатьох установ*.

За час перебування свого в складі ВУАН акад. Б.І. Срезневський надрукував коло 20 наукових праць (ювіл[ейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор...[2]*), що з них найголовніші: 1) "Признаки засушливости и сырости для г. Киева", – "Бюлл[етень] Киевск[ого] статист[ического] бюро", 1922; 2) "Комплексное исследование засух", – "Техника, Экономика и Право", 1924-1925; 3) Le muséc de l'Observatoire Méteor[ologique] de Kiev. 1926; 4) "Отведение и задержание ливневых вод. Предельные ливни, сток и резервуар", – "Вісті Н[ауково]-д[ослідчого] інституту вод[ного] госп[одарства]" т.II, 1929[3]*.

Геофізичну комісію організовано[4]* р[оку] 1921. Наукова робота її[5]* полягала в дослідженні: явищ посухи в усіх її різноманітних виявах, випарування, сонцевої радіяції, атмосферної електрики, земного магнетизму, клімату УСРР, аномалій погоди, впливу сонцевих плям на земні явища, питань сіл[ьсько]-госп[одарської] метеорології, сейсмології, аерології, курортної справи тощо.

Найважливіші доповіді з питань посухи й тісно зв'язаних з нею фізіологічних та гідрологічних процесів були такі: академік Є.П. Вотчал – Про випарування в процесі вегетації рослин; професор О.П. Артем'євський – Про коливання Дніпра 1921 року; акад. Б.І. Срезневський – Про поняття "посуха" та її метеорологічні ознаки; проф. В.В. Колкунов – Наслідки дослідів у справі вироблення посухотривалих рас пшениці.

1924 р. Геофізична комісія виробила програму комплексного дослідження посух і заходів для боротьби з ними. Ця програма накреслила шляхи для дослідження явища посухи в усіх її виявах -- так метеорологічного, як і фізичного, фізіологічного та гідрологічного характеру.

Акад. Б.І. Срезневський розробив метод знаходження так званих "характеристик" посушности, що являють собою відхилення даного мет[еорологічного] елементу від його довголітньої пересічної, визначені у відсотках від середньої квадратичної помилки.

Для Правобережної частини УСРР (до паралелі 48 градусів) О.В. Федоров склав комплект мап з ізолініями температури повітря атмосферних опадів та числа годин соняшного сяйва.

Акад. Б.І. Срезневський склав відповідну картограму щодо кліматичного районування УСРР на підставі розподілу опадів, температур та амплітуд температури, а також – графік, що дає змогу визначити формули межі рослинних районів.

---

* Фраза: "Багатьох установ" вписана замість закресленої "Цукротресту, Української метеорологічної служби, Дирекції Південно-Західних залізниць, союзного Гідрометкому". Далі автором закреслено кілька речень: "Особливо міцний зв'язок утворився з установами, що працювали в галузі дослідження продукційних сил, також гідрології, біології та медичної метеорології. Нарешті, за допомогою механічної майстерні акад. [Б.І]. Срезневський зконструював різні оригінальні інструменти й приладдя, приміром психрометри-пращі, вагу для легкого випарувача, перекинуті випарувачі-радіометри, фотограмметри для стереоскопічного базового фотографування хмар, нефоскопи, зливомір тощо".

[2]* Крапки в документі.

[3]* Далі автором закреслено речення: "5) Мои тезисы "Записки Московского метеорологического общества", 1928".

[4]* Підкреслено в документі.

[5]* Далі автором закреслено кінець речення: "що її провадила Комісія протягом звідомного періоду".

М.М. Самбиков прочитав доповідь про свою працю: "Макрокліматичні райони Полтавщини". В цьому дослідженні він встановив той факт, що максимальні ізобари – осіння, зимова та річна, збігаються з так званою "великою віссю континенту" й ділять територію Полтавщини на два кліматичні райони, що різко відрізняються між собою: західній – з циклональним режимом погоди та східній – з мусонним типом.

Щоб скласти довголітні періоди різних мет[еорологічних] елементів, В.М. Імшенецький опрацював дані з багатого архіву спостережень Київської метеорологічної обсерваторії. Наслідки надруковано, як щомісячні таблиці, у виданнях Обсерваторії*: "Порівняльна метеорологічна характеристика всіх місяців (1885-1927)" і "Частота вітрів різних напрямків".

Найбільше варті уваги аномалії погоди, що спостерігалися протягом звітного періоду, заналізовано і з кліматичного, і з синоптичного погляду.

Дослідами 1928 року констатовано вплив соняшних плям на температуру повітря та хмарність зимових місяців у Києві.

З галузі сільсько-господарської метеорології і дослідчої справи найважливіші доповіді, що їх прочитано на засіданнях Комісії, такі: О.П. Чорний – Про залежність врожаю від опадів; акад. Є.П. Вотчал – Про потрібність пильного вивчення добового ходу вогкости грунту; акад. Б.І. Срезневський – Про всесоюзний з'їзд 1923 р. в справі сухого хліборобства[2]*; акад. Б.І. Срезневський – Про перспективний плян робіт в галузі геофізики та сіл[ьсько]-госп[одарської] метеорології; О.В. Федоров – Вплив мет[еорологічних]факторів на вегетацію вівса; О.О. Солопко – 10 років розвитку сіл[ьсько]-госп[одарської] метеорології на Україні та перспективи на майбутнє[3]*.

Діяльність Геофізичної комісії щодо радіоактивних дослідів почалася ще з 1921 р. Наукові доповіді зробили акад. П.А. Тутковський – Про родовища радію на Україні, і професор Є.С. Бурксер – Про радіоактивні досліди за кордоном, в СРСР та в УСРР. На кількох засіданнях Геофізичної комісії обмірковували питання теоретичної метеорології.

Асистент Комісії М.О. Омшанський (працює в Комісії з грудня 1929 р.) виготував до друку роботу на тему: "Основні принципи раціонального контролю метеорологічних прогнозів". В роботі звернуто особливу увагу на принципи практичного контролю і використання прогнозів з метою задовольнити споживача метеорологічних прогнозів. Крім того, М.О. Омшанський зачитав доповідь на тему: "Аналіза плямотворчої діяльности Сонця за числами Вольфа".

7. Інститут будівельної механіки

Інститут засновано 29 листопада 1918 р. Основне завдання Інституту – розробляти питання прикладної та будівельної механіки для інженерних проб-

* Слово "Обсерваторії" вписано замість закресленого "КМО". Примітка упорядника: (Київської метеорологічної обсерваторії).

[2]* Далі автором закреслено фразу: "що відбувся 6-9 вересня 1923 р. в Москві".

[3]* Те саме, кілька речень: "З галузі гідрології прочитано такі доповіді: проф. О.П. Артем'євський – Про передбачуваний навесні 1922 р. високий рівень р. Дніпра: акад. Б.І. Срезневський – Про наслідки наради, що була скликана від бюра з'їздів у справі вивчення продукційних сил СРСР у Москві 26-28 листопада 1924 р. на питання про ймовірні умови танення снігу, скресу та повінь річок навесні цього року й про заходи боротьби з майбутніми повенями; проф. Є.В. Оппоков – Про Перший всеросійський гідрологічний з'їзд; акад. Б.І. Срезневський та проф. Є.В. Оппоков – Про працю Другого всесоюзного гідрологічного з'їзду".

лем, розрахунку та конструювання машин, споруд, а також дослідження їх експлуатації. Інститут будівельної (раніше технічної) механіки став першим представництвом суто технічних наук у ВУАН, його завдання скеровано на актуальні потреби промисловости та будівництва СРСР.

Від року 1921 посаду директора Інституту посідає проф. (тепер академік) К.К. Симінський*. Перші роботи Інституту присвячені були науковим дослідам для відбудови зруйнованих залізничних та шосейних мостів і досліджень матеріялів для промисловости[2]*.

Науково-дослідча робота протягом років 1923-1925 полягала головно в розробці теоретичних питань розрахунку інженерних споруджень та машин – роботи проф. К. Симінського, П. Супруненка, І. Штаєрмана.

Року 1926 Інститут, діставши свою лябораторну базу[3]*, налагоджує систематичну експериментальну роботу – дослідження кам'яних будівельних матеріялів та дерева УСРР, головно Правобережжя, провадить метальографічне дослідження заліза, залізничних мостів у зв'язку з питаннями раціоналізації використання мостового господарства залізниць; організує музей робіт, що їх виконали співробітники Інституту[4]*, випускає перший нумер друкованого органу Інституту – "Збірник праць Інституту технічної механіки"[4]*.

1928 року Інститут здобуває змогу ширше розгорнути свою лябораторну базу, що тепер складається з лябораторій: механічної, метальографічної, транспортової механіки, будівельних матеріялів і конструкцій механічної майстерні.

За роки 1927-[19]28 Інститут почав використовувати свої матеріяльні можливости для н[ауково]-д[ослідчих] робіт за конкретними завданнями промисловости, будівництва та транспорту. Розроблено методику спрощеного випробовання міцности деревини в конструкціях, що має велике значіння в раціоналізації ремонтів дерев'яних споруд, та питання безпеки їх використання в дерев'яних мостах, копальних кріпленнях і т. інш. Розроблено нові принципи, як конструювати споруди з сипких матеріялів. Розроблено питання з раціоналізації експлуатаційних розрахунків на залізницях для можливости швидкого переплянування руху на залізницях, що набуває особливо важливого значіння в зв'язку з величезними темпами розвитку товарообігу, проблемами транспортного "виходу" з промислових районів та обслуговуванням нових великих індустріяльних одиниць. За цей період Інститут випускає № 2 та № 3 своїх "Праць".

Кінець 1928 року є зламний період в роботі Інституту, його можна вважати за початок цілком плянової роботи та плянового розвитку відповідно до вимог

---

* Далі автором закреслено речення: "В особі директора та кількох молодих наукових співробітників, що почали гуртуватися коло Інституту, Інститут приймає від цього часу участь в наукових дослідах".

[2]* Далі автором закреслено кілька речень: "Вживається заходів до підготовки кадрів наукового складу. Вже року 1923 організовано семінари з різних відділів прикладної та будівельної механіки, в якій беруть участь професори, викладачі вишів, студенти".

[3]* Те саме, "дістав приміщення, придатне для лябораторій, асигнування на устаткування та посади наукових робітників і береться до організації міцної лябораторної бази, без якої неможливо розв'язати ті завдання, що їх ставить народнє господарство та промисловість УСРР".

[4]* Те саме, "Протягом років 1927–[19]28 устатковано лябораторії та майстерні Інституту. Восени 1928 року Інститутові дано приміщення в новому будинкові ВУАН, площею 700м², добре освітлене й придатне для лябораторій. В цих приміщеннях капітально монтується устаткування Інституту, що на кінець 1928 року складається з лябораторій..."

радянського народнього господарства та промисловости*. Соціялістична реконструкція промисловости, що оце відбувається, перспектива техно-економічної перебудови господарства УСРР, шефство над Сталінщиною, – ось основні фактори, що визначають собою тематичний плян Інституту[2]*. Із завдань головних, загального змісту, Інститут має розробляти:

1) конструювання та розрахунок нових типів укриттів з дерева для споруд промислового та культурного призначення;

2) опрацювати принципи конструювання економічних будівель та добір відповідних матеріялів на потреби житлового будівництва, особливо на Донбасі; проблема будівельних матеріялів в УСРР;

3) опрацювання теорії втоми металів та проблем конструкційної міцности в машинах на потреби машинобудівельної промисловости, що на кінець п'ятирічки має поширитися втричі[3]*. Крім того, питання втоми металів мають виключне значіння для виробництва спеціяльних сталей, що його запроєктовано у великому масштабі – на металургійному комбінаті на Дніпрострої;

4) опрацювання методів розбору допускних напруг в інженерних спорудах та машинах на підставі статистичного досліду їх матеріялу. Це питання стає особиливо актуальне у зв'язку з настановленням на максимальне використання старого устаткування та споруджень у промисловості та на транспорті.

Із завдань методичних Інститут передбачає розробити та частково вже розробив:

1) спрощення випробів механічних властивостей дерева на потреби раціоналізації використання дерев'яних споруд у промисловості: копальні кріплення та на транспорті: мости, естакади а також для поліпшення лісозаготовок;

2) спрощення методики випробу казанового заліза, що має велику вагу для збільшення безпеки експлуатації казанів великого тиснення та раціоналізації їх ремонту;

3) методика динамічних випробовань матеріялів та процесів у машинах на потреби машинобудівельної промисловости, особливо тракторного й турбогенераторного будівництва. Крім того, Інститут має працювати над систематичним вивченням механічних властивостей кам'яних та дерев'яних матеріялів УСРР для виявлення якости ресурсів цих матеріялів[4]*.

Надруковано Збірники Інституту технічної механіки: № 1 (1926 р.), № 2 (1927 р.), № 3, № 4 (1928 р.), № 5 (1930 р.). Список праць співробітників Інституту за весь час його існування (К.К. Симінський, Ф.П. Бєлянкін, Б.М. Горбунов, І.М. Орлов, С.В. Серенсен, І.Я. Штаєрман, Н.І. Ахієзер) – в ювіл[ейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...[5]*

---

* Далі автором закреслено кілька речень: "Спираючись на певну лябораторну базу, на кадр наукових робітників і на підтримку господарчих та промислових органів, Інститут має можливість виконувати певні плянові завдання. Промисловість та господарство в цей час вступили в фазу реконструктивного періоду п'ятирічки і поставили перед науково-дослідчими закладами виключно широкі та відповідальні завдання".

[2]* Те саме, кінець речення: "будівельної механіки та зв'язаний з ними плян розвитку Інституту взагалі".

[3]* Те саме, "коштом головно важкого машинобудівництва та тракторобудівництва".

[4]* Далі автором закреслено речення: "Весь плян роботи Інституту спрямовано на потреби п'ятирічного пляну індустріяльно-економічного розвитку [illegible] УСРР як могутнього економічного комплексу та важливої складової частини СРСР".

[5]* Крапки в документі.

8. Кабінет транспортної механіки

Кабінет засновано р[оку]1929 на базі відповідної секції Інституту технічної механіки. На чолі Кабінету перебуває проф. П.М. Супруненко.

За наміченим пляном розвитку роботи Кабінету поки що улаштовано та відповідно устатковано такі ляборатории:

а) Тягових розрахунків;

б) Паровозо-динамічна;

в) Подовжних коливань поїздних систем;

г) З опіру руху в спеціяльних умовах.

Перші три ляборатории мають своєю метою дослідження складних актуальних питань з транспорту: теорія тяги поїздів, закони динаміки рухомого складу та інші, що їх теорію було вперше пророблено роботами Кабінету. Ляборатория ж з опіру руху повинна досліджувати важливі питання з опіру в спеціяльних умовах години та низької температури, від яких залежить ступінь використовування рухомого складу.

За час існування Кабінету надруковано 2 збірки праць. Кабінет має щільний зв'язок з Південно-Західніми залізницями та з Центральним дослідчим органом НКШ, який також становить перед ним свої наукові завдання.

Керівником Кабінету проф. П.М. Супруненком видруковано за цей час велику кількість наукових праць, що стосуються до коливань рухомого складу, до встановлення небезпечних швидкостей руху, до розрахунків під час руху окремих частин вагонових*; до галузі механізування окремих частин тягових розрахунків, до галузі інтегрування диференціяльних рівнань руху поїздів (ріжні методи розраховувати час ходу поїздів, графо-сталізатори, інтегратори, метода розрахування води та палива, механічної роботи паротяга і т.д.), до встановлення теорії профарових корбових механізмів, до встановлення теорії подовжних коливань поїздних систем під час їх специфічного руху і т.інше (див. ювіл[ейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор...[2]*).

9. Катедра гірничої механіки

Катедра гірничої механіки почала своє існування з червня 1929 р.[3]* (акад. М.М. Федоров). У січні 1930 р. призначено на посаду тимчасового виконавця обов'язків асистента Катедри інженера-електрика А.Ю. Сливінського.

Приміщення Катедра дістала тільки 1 вересня 1930 р., після чого почалася інтенсивна робота для устаткування Ляборатории гірничої механіки та електромеханіки. Труднощі устаткування стали за причину, чому Лябораторію тим часом організується тільки з відділами:

1. Електричних рухів,
2. Тертя,
3. Гірничо-гідравлічних машин.

Не зважаючи на короткий час, що був у розпорядженні акад.[М.М.] Федорова, він виконав такі роботи:

1. Рівнання умови несклизення головного мотузу по жолобу рухничого вертіла шахтових підіймалень.

---

* Далі автором закреслено слово "відрив".

[2]* Крапки в документі.

[3]* Далі автором закреслено фразу: "тобто з дня обрання М.М. Федорова на академіка ВУАН".

2. Динамічне рівнання тягань по простопадних шахтах.

3. Умови безпеки в гірничих підприємствах.

4. Шахтова підоймальня з хвостовими линвами, причепленими новим способом, – динаміка її рухових мас та практична вага*.

Безпосереднє за завданнями промисловости акад. [М. М.] Федоров дав за цей час чимало експертиз різних проєктів шахтного устаткування.

Співробітник катедри А. Сливінський, крім лябораторної праці, провадив досліди щодо винайденої ним "центральної схеми Леонара для колосникових підйомників", а також над поліпшенням "Cos у" у електричних мережах".

10. Катедра інженерних споруджень з Електрозварною лябораторією

Катедра розпочала працю другої половини 1929 р. (акад. Є.О. Патон)[2]*. За короткий час свого існування Катедра перевела велику роботу, проробивши чимало дослідів над фаховими проблемами.

Найбільша частина наукової роботи Катедри припадає на діяльність Електрозварного комітету та Електрозварної лябораторії.

Електрозварний комітет засновано в січні 1930 р. Він перевів таку роботу:

1. Організував шестимісячні курси для підвищення кваліфікації робітників-зварників;

2. Видав такі друковані праці з електрозварки: а) метальографічний дослід електрозварних конструкцій, б) стики електрозварних двохтаврових трямів, в) досвідне порівняння електрозварних і клепаних закріплень подовжних і поперечних трямів, г) ударні випробування електрозварених і клепаних трямів, д) електрозварені двохтаврові трями з трьох аркушів, е) порівнання електрозварених і клепаних наскрізних форм, є) вишукування раціонального типу електрозварених наскрізних ферм, ж) електрозварений верстат, щоб випробовувати окремі наскрізні форми й трями на вигин.

Крім того влаштував такі наукові доповіді: а) електрозварка в мостобудівництві, б) зпрощений метально-графічний спосіб дослідження електрозварних швів, в) умови роботи зварного генератора, г) машина СМ-2 (Кремер), її недоліки на заводах УСРР, е) про нові правила для іспиту зварників.

Переходячи далі до роботи Електрозварної лябораторії[3]* треба відзначити такі основні факти з її діяльности:

1. Лябораторію встатковано машинами для зварки, домкратним верстатом на 100 тонн для випробування ферм і трямів на вигин, верстатом для вигнуття кілець Тухшерера для конструкцій з дерева та верстатом для ізлому зварних зразків, щоб визначати режим зварки.

2. Організовано виробничу Лябораторію на заводі "Більшовик". Ця Лябораторія, з одного боку, безпосередньо зв'язана з виробництвом, а з другого – виготовляє зразки для випробувань. Одна з важливих робіт Лябораторії є виготовлення двох прольотних будов, 12 м кожна, одна з них зварена, друга клепана. Ці будови випробовують вібраційною машиною, що виготовлена теж у Лябораторії[4]*.

---

* Далі автором закреслено слово: "надри".

[2]* Те саме, "після обрання Є.О. Патона до складу академіків ВУАН на цю Катедру".

[3]* Підкреслено в документі.

[4]* Далі автором закреслено речення: "Загалом Лябораторія виробила до 15 тонн метальових конструкцій".

3. Переводиться науково-дослідчу роботу з таких окремих проблем: а) метальографічне дослідження; б) дослідження роботи електрозварних конструкцій під статичним навантаженням; в)опір конструкцій ударній роботі; г) вібраційне випробування на втомливість. У всіх цих галузях Ляборaторія здобула чимало цінних теоретичних і практичних результатів, що викладено в надрукованих з цього приводу працях*.

11. Катедра гідрології

Заснована 1929 року Катедра гідрології ВУАН є єдина в СРСР з цієї галузі науки. На чолі Катедри стоїть[2*] акад. Є.[В.] Оппоков, який посідає також посаду директора Науково-дослідчого інституту водного господарства УСРР. Природньо, що наукова робота Катедри та Інституту проходила в тісному контакті, і напрямок роботи Катедри був науково-застосований, бо Інститут переводить свою роботу в найщільнішому контакті з соціялістичною промисловістю, зокрема з промисловістю Донбасу.

Керівник Катедри акад. Є.[В.] Оппоков чималу увагу віддає гідрологічним проблемам Донбасу, беручи зокрема участь у різних практичних відповідних постійних органах та нарадах.

Список друкованих наукових праць акад. Є.В. Оппокова в ювіл[ейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...[3*].

12. Катедра технічної аеро-гідродинаміки

Катедра заснована в червні 1929 р.[4*] (акад. Г.Ф. Проскура). Катедра перевела таку науково-дослідчу роботу:

1. Надруковано працю керівника Катедри акад. Г.Ф. Проскури про теорію лопастного колеса в "Наукових Записках Харківського технологічного інституту".

2. Розроблено вихреву теорію відосередкових смоків. Теорію розробив керівник Катедри й підготував відповідну працю до друку.

3. Переведено попереднє випробування роботи відосередкових смоків на моделях Гідравлічної ляборaторії Харківського машинобудівельного інституту.

4. Досліджено з доручення Інституту променергетики роботу розсолопровода й компресорних устаткувань завода "Донсода".

13. Катедра теорії пружности

Катедра існує з червня 1929 р. (акад. О.М. Динник). Основне завдання Катедри є розробка питань теорії пружности стосовно до потреб гірничої справи. Науково-дослідча робота виявилася ось у чому:

---

* Далі авторам закреслено речення:"4. Спроєктовано й виготовлено домкратний верстат, щоб випробовувати окремі наскрізні ферми або трями на вигин. На верстаті можна випробувати трями з прольотами до 5,5 м з максимальним навантаженням 100 тонн. 5. Спроєктовано й виготовлено верстат для вигнуття кілець Тухшерера для конструкції з дерева. 6. Виготовлено верстат для ізлому зварених зразків, щоб визначити режим зварки".

[2*] Те саме, фраза: "обраний у червні 1929 р."

[3*] Крапки в документі.

[4*] Далі автором закреслено фразу: "після обрання до складу академіків ВУАН"

1. Розроблено питання теорії подовжнього вигину стрижнів змінного перетину, одержані результати застосовано до розрахунків стоєк змінного перетину (опірні наги, надшахтні копри, і т.п.)*.

2. Вивчається бетони з металюргійних шлаків.

3. Провадиться робота для визначення модуля Юнга й сталої Пуасона для гірничих порід в зв'язку з новою теорією акад. [О.М.] Динника про тиск гірничих порід.

4) Досліджено міцність спайок в підйомних мотузах[2]*. Після обрання до складу ВУАН (півтора роки) акад. [О.М.] Динник видрукував 9 праць (список у ювіл[ейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...[3]*).

14. Катедра хемічної технології з Хемічно-технологічною лябораторією

На Катедру хемічної технології обрано 1919 р. [акад.] В.Г. Шапошникова. Лябораторію засновано при Катедрі тільки 1928 р.[4]*, тепер вона складається з таких відділів: неорганічний, органічний, точних приладів, машино-технічний, рентгенографічний, фотометричний, довідковий, музейний.

Лябораторія має 1 наукового робітника та 3 лябораптів (Г.К.Гейзер, О.П. Полозов, С.В. Гончаров, М.В. Бучківський).

Головне завдання, що його ставить собі[5]* Лябораторія, є експериментальне опрацьовання питань у царині хемічної технології та хемічної промисловости в інтересах народнього господарства УСРР та Союзу РСР. В першу чергу висунуто такі питання: а) вивчати з технічного погляду сільсько-господарські культури УСРР; б) вивчати з технічного погляду древесні породи УСРР; в) вивчати текстильну сировину союзну та українську з метою розвитку текстильної промисловости в УСРР[6]*; г) досліджувати способи виробляти штучне волокно для розвитку в УСРР та особливо в Києві цієї галузі промисловости в зв'язку з трикотажною та іншими способами переробки штучного волокна; д) досліджувати способ добувати й переробляти українську рослинну сировину; що дає стерові олії, чинбарні та фарбувальні речовини, кавчук та інші продукти; е) виучувати й розробляти виробничі процеси за завданнями промислових підприємств та їх об'єднань в УСРР; ж) виробляти стандарти для української промисловости; з) розробляти питання утилізації й регенерації в різних галузях української промисловости, напр[иклад] одубини, льону-

---

* Далі автором закреслено речення: "Результати друкуються у виданнях ВУАН".

[2]* Те саме. "Зв'язок Катедри з виробництвом виявився ось у чому: 1. Складено з доручення Наркомпраці СРСР нові правила для безпеки мотузів підйому і спуску людей. 2. Складена інструкція для мотузно-випробувальних станцій теж з доручення Наркомпраці СРСР. 3. Давались численні висновки про копальневі мотузи та про причини різних катастроф на копальнях і заводах УСРР".

[3]* Крапки в документі.

[4]* Лабораторія працювала при КПІ з 1925 р. У 1928 р. переведена до складу [illegible] ВУАН (див.: Історія НАН України. Документи і матеріали (1924-1928) [illegible] К., 1998.- "Регести протоколів Спільного зібрання ВУАН за 1924-1928 рр." [illegible] *упорядника*.

[5]* Далі автором закреслено слова: "Хемічно-технологічна".

[6]* Фраза: "в УСРР" вписана замість закресленої "на Україні".

кудряша, костей, крови і т.інш.; і) розробляти питання за завданнями Комітету хемізації, НТУ ВРНГ та інш. держустанов*.

За час перебування в ВУАН акад. [В.Г.] Шапошников надрукував[2]* свыше 40 печатных работ по вопросам технического и промышленного образования, текстильной промышленности и, главным образом, по вопросам влажности текстильного сырья (див. ювіл[ейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор...[3]*). Отдельными изданиями вышли:

1. "Общая технология волокнистых и красящих веществ". Киев-Москва, 1926. Стр. VI + 752[4]*.

2. "Влажность русских льнов". Технологічні дослідження. Том IV. Рисунки та діяграми, 15 аркушів з пояснювальним текстом. Київ, 1927.

3. "Тропа на завод" – загальноприступний вступ до вивчення фабрично-заводських виробництв в VI випусках. Київ, 1926-[19]27. Понад 1000 стор.

4. "Программа заводской практики на мануфактурах", 3-є доповнене авторове видання. Київ, 1927. 118 стор.

5. "*Спутник организатора*"[5]*. Пособие для изучения структуры и организации промышленных предприятий. Киев, 1929. Стор. 42[6]*.

15. Катедра хемії з Хемічною лябораторією

За час існування Катедри хемії при ВУАН (від 1920 р.) під керівництвом академіка В.О. Плотникова пророблено низку дослідів так прикладного, як і теоретичного характеру[7]*. До 1928 року Катедра не мала власної Лябораторії для експериментальної перевірки наукових досліджень – вся робота переводилась в лябораторіях Київського політехнічного інституту, що, безперечно, гальмувало розвиток дослідчої роботи.

Робота Катедри хемії до 1928 року провадилася, в головному, в галузі електрохемічних досліджень. Ці роботи мали на меті застосування електрохемічних процесів в хемпромисловості Радянського Союзу для поліпшення, здешевлення та налагодження нових виробництв. Тут Катедра найбільше уваги приділяла електрохемічним дослідженням комплексів бромистого та хльористого алюмінію в різних розчинниках. Всі ці дослідження надалі мали за мету

---

* Далі автором закреслено кілька речень: "За час перебування в Академії В.Г. Шапошников надрукував: "К вопросу о научной организации труда в высшей специальной школе" в "Научных записках Киевского института народного хозяйства" за 1924 р., № 2 стор. 198-216. "О задачах и структурах промышленного факультета" в тих же "Записках" за 1924 р. № 3, стор. 148-167. "Об использовании льна-кудряша для целлюлозного и бумажного производства" в тих же "Записках" за 1924 р., № 4-5, стор.207-215. "Влажность льна как признак стандартизации" в тих же "Записках", стор. 62".

2* Далі документ подається російською мовою.

3* Вписано від руки українською мовою: "(див. ювіл[ейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор..."

4* Далі автором закреслено речення "з додатком 4 таблиць в фарбах та 40 зразків текстильних виробів".

5* Виділено в документі.

6* Далі автором закреслено текст: "На немецком языке были напечатаны: 1) "Über die Feuchtig Keit der Textilrohstoffe", в "Melliande's Textilberichte", 1928. 2) "Zur Frage der rationellen Veredelung der Baumwolle", в "Zeitschrift fur Farben industrie", 1928, N 2,3,4. 3) "Über die Feuchtig Keit der Texstilrohstoffe" в "Mell[iande's] Textilberichte", 1929, N 10. 4) Über die Feuchtig Keit der Fasern in der stabilen Grenzzuständen, 1930, N 2, 3".

7* Далі автором закреслено фразу: "Треба відзначити, що".

здобування (рафінірування) чистого алюмінію за низької температури. Великий досвід, що дали ці дослідження, дозволив вже 1928 року розпочати роботи щодо рафінірування алюмінію в більшому масштабі. Ці ж дослідження дали можливість перевести роботи також практичного характеру здобування алюмінію з глин, алюмініювання метальових поверхнів для захисту від корозії та здобування криштальової діяфрагми.

Інші роботи Електромеханічного циклу мали також цілком застосований характер: як приклади таких робіт можна навести – дослідження щодо здобування яр-мідянки, електрохемічне здобування зелені Шееле, здобування берлінської блакиті – всім відомих мінеральних фарб, що до цього часу в Радянському Союзі не вироблялись; дослідження щодо здобування арсенатів олива, що має велику вагу в боротьбі із шкідниками сільського господарства.

Всі ці роботи також переводилися лише в лябораторному масштабі, перевірку ж метóд* здобування могли перевести лише 1928 р.

Катедра хемії розв'язувала іноді й безпосередні завдання нашої промисловости, працюючи тоді в щільному контакті з виробництвом. З робот за завданнями промисловости можна навести дослідження про оптимальні умови виробництва вуглецового двуоксиду[2*], роботу про регенерацію товщових покидьків дріжджового виробництва, дослідження щодо регенерації меркурія з покидьків виробництва[3*] та дослідження щодо каталітичного розкладу амальгами натра концентрованим розчином лугу.

Катедра також провадила роботи, що мають виключно теоретичний характер й велике значіння в філософії хемії та розвитку діялектично-матеріялістичного світогляду. Як приклади, наведімо роботи академіка В.О. Плотникова "Електрохемічний резонанс" та "Протонова ізометрія".

За новий могутній фактор в розвитку роботи Катедри хемії треба вважати утворення Хемлябораторії ВУАН 1928 року. В основному всі роботи Катедри з цього часу провадилися в двох напрямках: електрохемічні процеси та газоконтактно-каталітичні реакції. В галузі електрохемічних досліджень провадилися роботи щодо рафінірування алюмінію (лябораторні дослідження закінчено), алюмініювання метальових поверхнів для захисту від корозії (передається для перевірки на виробництво), здобування алюмінію з глин, переходячи через стадію хльористого алюмінію. Провадилися роботи щодо здобування мінеральних фарб в більшому масштабі, здобування арсенітів олива та натра, які мають величезне значіння для захисту від шкідників сільського господарства.

Поруч з цими роботами практичного характеру продовжувалися далі дослідження щодо електрохемії неводних розчинів, за які, між іншим, присуджено премію ім. Л.Я. Карпова[4*] від Комітету хемізації СРСР, що видається за видатні роботи з хемії.

---

* Метóд – наголос поставлено упорядником.

[2*] Далі автором закреслено речення: "що переводилась безпосередньо на заводі ім. [В.П.] Затонського".

[3*] Те саме, "на заводі ім. [В.І.] Леніна (цю методу завод використав на виробництві").

[4*] Карпов Лев Якович (1870-1921) – один з організаторів радянської хімічної промисловості. З 1918 р. – завідуючий відділом хімічної промисловості та член президії ВРНГ, засновник Центральної хімічної лабораторії ВРНГ в Москві (тепер Фізично-хімічний інститут його імені). *Примітка упорядника.*

З циклу газово-контактно-каталітичних реакцій, що мають також виключне значіння в розвитку хемпромисловости Донбасу, в зв'язку з проблемами якнайдоцільнішого використання коксувальних та генераторних газів, Катедра проробляла такі теми: синтез алькоголю (деревовий спирт) з водяного газу та синтез синьої кислоти з амоніяку та оксиду вуглеця. Ці роботи мають також значіння для хемпромисловости Союзу, бо синтетичний метаноль, який до цього часу довозили із закордону, конче потрібний для фармацевтичної та фарбярської промисловости, а синя кислота – для здобування золота та військової хемії. Розпочаті роботи щодо каталітичного синтезу етилена та формальдегиду – речовин, що мають великий вжиток в хемпромисловости.

Отже, за час існування та нормальної роботи Катедри, тобто з 1928 року, крім цілої низки теоретичних робіт, Катедра передає для випробування в напівзаводському масштабі 5 методів нових виробництв: 1) синтез метанолю; 2) синтез синьої кислоти; 3) рафінірування алюмінію; 4) алюмініювання метальових поверхнів та 5) електрохемічне здобування арсенатів олива й натра.

Наслідки своєї практичної роботи Лябораторія передавала до патентування, маючи по всіх роботах 7 винаходів*.

За час існування Катедри її робітники видрукували 80 праць (їх список у юв[ілейному] звіті укр[аїнською] мовою, ст[ор]...[2]*).

16. Катедра біо-хемії

Катедру біо-хемії засновано влітку 1929 року[3]* (акад. О.В. Палладін). Тільки 1930 року Катедра дістала приміщення для Біо-хемічної лябораторії та посаду наукового співробітника, на яку[4]* обрано Б.М. Колдаєва.

Як основні теми науково-дослідчої роботи на протязі п'ятирічки обрано теми, зв'язані з завданнями соціялістичної реконструкції народнього господарства, а саме: вивчення біо-хемії м'язевої втоми і впливу на її різних харчових раціонів з метою встановлення біо-хемічного показчика втоми і з'ясування питання про те, які харчові раціони потрібні при різних видах фізичної праці, вивчення біо-хемії головного мозку шляхом дослідження виміни і ролі окремих складових речовин мозку і з'ясування зв'язку поміж функціональними змінами і окремими хемічними процесами, що перебігають в нервовій системі.

Перші дослідження в напрямку вивчення першої проблеми акад. [О.В.] Палладін[5]* опрацював в лябораторії Українського біо-хемічного інституту і підготовив наслідки до друку.

Науковий співробітник [Б.М.] Колдаєв[5]* вивчив і зібрав літературу і вивчив методи, потрібні для дальшої роботи в галузі біо-хемії м'язів[6]*.

---

* Далі автором закреслено кілька речень: "Катедра має й надалі підтримувати якнайщільніший зв'язок з промисловими й господарчими організаціями Союзу, бо тільки в контакті науки та промисловости можливе виконання п'ятирічного пляну хемізації країни".

[2]* Крапки в документі.

[3]* Далі автором закреслено речення: "коли до складу академіків ВУАН на цю Катедру обрано академіка".

[4]* Те саме, фраза "за конкурсом".

[5]* Підкреслено в документі.

[6]* Далі автором закреслено речення: "Крім того, він провадив науково-дослідчу роботу в лябораторії Сан[ітарно]-бак[теріологічного] інституту, наслідком якої були надруковані роботи".

Катедра біо-хемії в особі керівника акад. [О.В.] Палладіна* брала активну участь в науково-громадському житті УСРР і всього Союзу. Акад. [О.В.] Палладін був головою Оргкомітету по скликанню IV Всесоюзного з'їзду фізіологів, що відбувся в травні 1930 року. Був також за голову Всеукраїнського фізіологічного т[овариства] і його Харківської філії. На вищезгаданому Всесоюзному фізіологічному з'їзді акад. [О.В.] Палладін зробив програмову доповідь "Біо-хемія втоми"[2*].

За відчитний період проведено велику роботу щодо поширення наукових зв'язків з закордоном і щодо ознайомлення закордонних вчених з наслідками роботи наукових установ Радянської України. Влітку 1929 р. акад. [О.В.] Палладін брав участь на Міжнародньому фізіологічному конгресі як голова всесоюзної делегації і зробив доповідь про наслідки досліджень в галузі вивчення ролі фосфатових сполук м'язів. В листопаді [19]30 р. за запрошенням французьких і німецьких вчених акад. [О.В.] Палладін був в Парижі, Бреславі і Ляйпцигу, де зробив наукові доповіді [...][3*].

17. Катедра хемії з Комісією для вивчення української хемічної промисловости

На чолі Катедри перебуває обраний до складу академіків у червні 1929 р. акад. В.П. Затонський.

Катедра провадить вивчення спеціяльних проблем хемії, що стосуються безпосередньо підсилення обороноспроможности Радянського Союзу.

Керівник Катедри поруч з тим провадить величезну державну й громадсько-політичну роботу як голова ЦКК КП(б)У і народній комісар робітничо-селянської інспекції УСРР.

18. Катедра акліматизації з Музеєм

Катедру акліматизації посідає від заснування ВУАН акад. М.Ф. Кащенко. Але на початку академічної діяльности [акад.] М.Ф. Кащенкові довелося працювати в двох напрямках: в зоології та з акліматизації, бо Катедра зоології не була ще тоді обсаджена. Отже, завідуючи Катедрою зоології, акад. [М.Ф.] Кащенко керував організацією при ВУАН Зоологічного музею і був за його директора до обрання на цю посаду р[оку] 1927 В.А. Караваєва.

Великою заслугою акад. [М.Ф.] Кащенка є організація при ВУАН Акліматизаційного саду, першої установи такого типу в Рад[янському] Союзі, – директором цього Саду акад. [М.Ф.] Кащенко лічився і після того, як Сад відокремлено від ВУАН в окрему установу; при Академії вже пізніше, р[оку] 1929, закладено Акліматизаційний музей, що проходить ще перші, не завершені стадії організації.

Катедра акліматизації має своїм завданням збагачувати Україну новими культурними формами тварин та рослин[4*]. Через обмеженість місця та коштів, тимчасово культивуються лише рослини, головним чином плодові та лікарські.

---

* Підкреслено в документі.

[2*] Далі автором закреслено речення: "Науковий співробітник [Б.М.] К[illegible] був за секретаря Київської філії Українського фізіологічного т[оварист]ва".

[3*] Далі знято відомості про наукові доповіді О.В. Палладіна. Див. "Додатки".

[4*] Далі автором закреслено фразу: "більш корисними, ніж сучасні".

Основні методи, що вживаються в Акліматсаді, є два: селекція під натуральним або штучним впливом суворих зовнішніх умов і селекція після попередньої гібридизації.

Зокрема провадяться:

1. Перевод диких форм в культурні з поліпшенням їхніх корисних властивостей. Таким чином, між іншим, вироблено нову культурну відміну валер'яни, яка дає коріння в десять, а іноді навіть в двадцять разів важчі ніж відповідна дика порода (Valeriana exaltata Mikan.). В такому напрямку провадяться спробунки з шавлієм (Salvia officinalis Rall.), бульбастим ячменем (Hordeum bulbosum L.), крупноцвітним наперсником (Digitalis ambigua Murr.), фенхелем (Foeniculum officinale All.) та маком (Papaver somniferum L.).

2. Запровадження чужоземних пород в нашу місцеву культуру. До цього часу цілком акліматизовані: персики (Persica vulgaris D.C.), рицина (Ricinus communis L.), опійний мак (Papaver comniferum L.), подофіл (Podophyllum peltatum L. та P. Emodi Wall.), казанлицька троянда (Rosa damascena Mill, var. trigintipetala Dieck.), ляванда (Lavandula vera D.C.), цукрове сорго (Sorghum saccharatum Mönch), канатник (Abutilon Avicennae Pärtn.), три види кактусів і ще не закінчені спробунки над цитварним полинем (Artemisia cina Berg), земляними горішками (Arachis hypogaea L.), люфою (Luffa cylindrica Roem.), виноградом, мігдалем (Amygdalus – чотири види), фігами (Ficus carica L.), декількома видами актинідій (Actinidia arguta Planch, A. Kolomikta Mar.,A. polygama Miq.), хурмою (Diospyros lotus L.), кенафом (Hibiscus cannabinus L.), рижем (Oryza sativa L.) та бавовником (Gossypium herbaceum L. та G. hirsutum Cav.).

3. Утворення зовсім нових пород. А саме: вироблені нові породи гібридного наперснику (Digitalis purpurea L. × D. ambigua Murr), гібридного опійного маку (Papaver somniferum L.× P. bracteatum Lindl.), гібридних яблуней тощо. Провадяться спробунки гібридизації белядони (Atropa Belladonna L.) та інших*.

19. Катедра грунтознавства

Катедра існує з червня 1929 року і складається поки що з однієї особи – керівника її, акад. О.Н. Соколовського.

За відчитний рік через брак спеціяльного обладнання Катедри грунтознавства ВУАН робота академіка [О.Н.] Соколовського проходила в тісному зв'язку з Н[ауково]-д[ослідчим] українським інститутом грунтознавства в Харкові.

За допомогою частини співробітників УІГ поставлено низку тем, переважно зв'язаних з вивченням колоїдної частини грунту.

Робота йшла в трьох напрямках: дослідження умов утворення структури грунту та факторів міцности її як важливого фактору врожайности, як певного

---

* *Далі автором закреслено текст:* "Ми постачаємо тепер насіння багатьом аптекоуправлінням (Харківське, Чернігівське, Сумське, Тифлиське та іншим), досвідним станціям, багатьом науковим установам, колгоспам, сільсько-господарським школам та широким колам селянства. Так само ми постачаємо й посадовний матеріял, особливо персики, абрикоси, чортове дерево, флорентійські півники, казанлицьку троянду, чорну рожу, валер'яну та інші. Взагалі селекційне насіння Саду відоме на цілому терені СРСР".

"буфера", що пом'якшує вплив на врожай несприятливих метеорологічних умов та допомагає в боротьбі з посухою, загибеллю озимини та, крім того, дуже впливає на механічну вдачу грунту.

Підтверджено давню думку акад. [О.Н.] Соколовського про *Ca* як фактор структури грунту, експериментально обгрунтовано положення про особливу ролю гумусу в справі утворення тривкої, міцної структури.

Поруч з цим виявлено можливости використання змін, що відбуваються в колоїдах грунту, і для різних технічних завдань*, для тих випадків, коли треба знизити водопропускальну вдачу земляної маси. Досліди, переведені за ініціятивою й вказівками акад. [О.Н.] Соколовського, показали, що впливаючи відповідним чином на грунтові колоїди, а саме – заміняючи увібраний (адсорбований) *Ca*, що в них є, на *Na*, можна навіть в супісках знизити, зменшити їхню фільтрувальну вдачу разів в 300-400, себто практично звести її на ніщо.

Це викриває перспективи влаштування водоймищ навіть на суспільних субстатах, проводити канали для зрошення супісчаних грунтів, не вживаючи для цього дорогого й дефіцитного бетону; це також може стати в пригоді в справі будування силосів, які потрібують непроникливих для рідин стінок; можливість цього стверджується деякими досвідами[2]*. За висновками зоотехніків, що ознайомилися з цим явищем, використання його матиме великі наслідки для скотарських господарств.

Нарешті, для будування земляних дамб, гребель тощо цей спосіб дозволить усувати інфільтрацію досить швидко, на протязі короткого часу. В усіх згаданих випадках витрати за дуже приблизними розрахунками будуть в 10-20 разів менші, ніж в разі бетонування споруд, не кажучи вже про ті вигоди, які дасть зменшення шкідливих втрат води через інфільтрацію.

Третя тема – це вивчення рівноваги між колоїдним комплексом наших грунтів – ступінню насичености їх на *Ca* в зв'язку з проблемою вапнування, гіпсування грунтів лісостепу з одного боку, й посушливого степу з його солонцеватими (каштанові та південні черноземлі) грунтами – з другого.

Акад. [О.Н.] Соколовському свого часу довелося бути "піонером"[3]* у цій справі на Півночі, на попільнякових грунтах. Зараз досліди його виявили значну ненасиченість на *Ca* і південних грунтів Проблема боротьби з посухою на Півдні висуває на чільне місце саме фізичний характер грунту, поліпшення структури грунту, яке дасть більшу стійкість врожаям та полегшить і обробіток.

Вважаючи на відсутність методики, пристосованої для визначення потреби до вапнування саме південних грунтів (бо ж ті методи, що існують, розроблено на попільнякових "кислих" грунтах), переведено порівняльне дослідження різних способів.

Крім того, в контакті з українською філією Інституту угноєнь провадиться підготовча робота до переведення дослідів з вапнуванням та гіпсуванням, переважно на півдні УСРР, де попередні, закладені за ініціятивою керівника Катедри досліди на солонцях надсівання[4]* дали вже деякі позитивні наслідки.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Далі автором закреслено фразу: "що їх влаштовувано після моїх статей".

[3]* Слово "піонером" вписано замість закресленого "застрільником".

[4]* Так у документі.

Список наукових праць акад. [О.Н.] Соколовського, надрукованих за півтора року від часу обрання його до ВУАН, див. юв[ілейний] звіт укр[аїнською] мовою, ст[ор]...*.

20. Катедра загальної та застосовної фізіології з Неврофізіологічною лябораторією

Цю Катедру посідає академік О.В. Леонтович, обраний до Академії в червні 1929 р.

Керівник Катедри надрукував за цей час:

1. "Zur Frage über die Neroend Körperchen im Herzen des Frovches", в "Zeitschrift für Zellforschung und mikr. Anatomie", Bd. 9, № 2, 1929 р.;

2. "Über die Ganglicurellen der Blutgefässe", Ib., Bd.11;

3. Сводный доклад о работах Лаборатории физиологии животных Тимир[язевской] сельско-хоз[яйственной] академии (Отчет IV Всесоюзного съезда физиологов, стр. 132);

4. Друкує працю "Предупреждение позеленения битых гусей" на тему від Науково-дослідчого інституту птахівництва Наркомзовнішторга СРСР, для поліпшення експорту гусей.

Зробив такі доповіді на IV Всесоюзн[ому] з'їзді анатомів, гістологів та зоологів у Київі та у ВУАН[2]*.

До Катедри загальної та застосованої фізіології прилучено також Неврофізіологічну лябораторію[3]*.

Лябораторія неврофізіології заснована 1925 року. Керувати нею доручено науковому співробітникові О.І. Сковороді-Зачиняєву, що є єдиний штатний науковий співробітник Лябораторії.

Приміщення для Лябораторії[4]* більш-менш відповідне вимогам наукової праці над таким тонким апаратом як нервова система, приділено тільки восени 1930 року, відколи й починається плянова робота у власному приміщенні[5]*.

---

* Крапки в документі.

[2]* Далі знято відомості про наукові доповіді О.В. Леонтовича. Див. "Додатки".

[3]* Підкреслено в документі.

[4]* Далі автором закреслено слово: "неврофізіології".

[5]* Далі автором закреслено текст: "Головні теми, що розроблювали й розроблюють – це питання про типи нервової системи, ступінь її міцности, вплив відмолоджування на вищу нервову діяльність тварин, вплив світла й кольорів на втому й працездатність; про типи нервової системи, зовнішнє поводження й конструкцію тіла; про різні фізіологічні зміни під час вироблення умовних рефлексів т. інш.

Одне з найважливіших питань для праці з вищою нервовою діяльністю є вплив попереднього життя, вплив оточення на тварину, на особливости її поводження. Щоб мати певніший матеріял, довелося взяти не звичайних лябораторних дрібних тварин – білих щурів чи морщаків, бо їхнє попереднє лябораторне життя без сумніву відбилося на їхньому поводженні – а звичайних сірих, диких пацюків.

Після з цими пацюками провадили чимало різноманітної праці, щоб з'ясувати їхню нервову діяльність. Напр[иклад], вже протягом декількох років досліджують, чи спадкуються умовні рефлекси, яка швидкість вироблення умовних рефлексів у пацюків, індивідуальні різниці й інш.; тепер роботу переводять переважно з собаками. Чергове завдання – підготовити нові покоління собак, умови виховання яких цілком ураховано (розмножувати й виховувати за певним пляном і доглядом, щоб знати минуле їх, коли починаємо вивчати тонкості фізіології їх мозку, особливости типів нервової системи, що виявляються в тих чи інших реакціях, в їх поводженні і т. інш.

З людьми переводять досліди, щоб вивчити типи нервової системи в зв'язку з їхнім зовнішнім поводженням та типами конституції і ролю оточення щодо конструкції взагалі і поводження зокрема".

За весь період існування Ляборатории поставлено чимало дослідів і видрукувано такі найголовніші наукові праці:

1. Відмоложування тварин та їхня психіка (Записки Київ[ського] ветеринарно-зоотехнічного інституту т. II.).

2. Деякі риси мови як форми поводження. (Записки Фіз[ично]-математичного від[ділу] ВУАН, 1925 р.).

3. Зміни дихання під час вироблення харчового умовного рефлекса на звуковий та світляний подразники.

4. Зміни дихання під час вироблення харчового умовного рефлекса на електричний подразник.

5. Зміни дихання під час "ошибки" й "срыву".

6. Зрівноважений тип нервової системи (спокійно-зрівноважений). (Збірник праць Біологічного інституту ВУАН т. III).

7. Зрівноважений тип нервової системи (збудливо-зрівноважений).

8. Зростання ваги тварин (пацюнят) за сумісного й роздільного виховання самиць та самців.

9. Відмоложування тварин та вироблення нових умовних рефлексів.

10. Чи спадкуються умовні рефлекси.

11. Типи нервової системи тварин та їхнє зовнішнє поводження.

12. Спроба дослідити, як передають діти обсягові форми на площині.

13. Спроба дослідити, як передають діти просторові форми на площині.

14. Спроба дослідити дитячу творчість у шкільній праці в галузі образотворчого мистецтва.

15. Опыт характеристики уравновешенного типа нервной системы. (Труды физиологических лабораторий акад. И.П. Павлова).

16. Соціобіологічний принцип як основа методів художнього виховання й навчання.

22*. Катедра геології з Геологічним кабінетом та Геологічним музеєм ім. П. А. Тутковського

Катедру геології посідав акад. П.А. Тутковський від заснування ВУАН і аж до дня своєї смерти – 3 червня 1930 р.; 30 жовтня 1930 р. на цю Катедру обрано [акад.] М.Г. Світальського. В Академії і в зв'язку з нею акад. [П.А.] Тутковський перевів велику організаційну роботу. Так, р[оку] 1919 він зорганізував перше Геологічний кабінет у складі ВУАН, що на базі його колекцій пізніше, р[оку] 1927, акад. [П.А.] Тутковський зорганізував Геологічний музей при ВУАН. Року 1922 П.А. Тутковський став на чолі Науково-дослідчої катедри геології, що згодом була перетворена на Науково-дослідчий геологічний інститут.

Особиста науково-дослідча робота акад. [П.А.] Тутковського була пов'язана, головне, з геологічним дослідженням території УСРР та, почасти, суміжних країн (БСРР), внаслідок чого було надруковано та виготовлено до друку декілька праць на кілька сот аркушів (лише одна з них – "Общая геологическая карта СССР. Лист . 16, "Геологическое описание" – має до 195 друк[ованих] аркушів, 4° [2]*, з багатьма мапами та малюнками). Геологічні досліди в значній мірі були спрямовані до застосування геологічних здобутків в сільському господарстві, в галузі вивчення корисних копалин, в справі

* Розділ 21 пропущено в документі.

[2]* Так у документі.

природнього районування УСРР на підставі геологічних даних про мінеральні ресурси для кустарної промисловости, про ролю геології в обороні країни та інш. За цей час вийшла, як закінчення та завершення попередніх робіт [акад.] П.А. Тутковського, робота про копальні мікрофавни. [Акад.] П.А. Тутковський працював в цей час також в галузі геологічної термінології, виготував кілька підручників з галузі геології для вищих шкіл та написав чимало популярних праць про геологію України та здобутки геологічної науки взагалі. Усього було надруковано та здано до друку 64 праці.

Праця Геологічного кабінету полягала*:

1. У збиранні, упорядкуванні та опрацьованні колекцій мінералогічних, петрографічних, палеонтологічних та корисних копалин, а також матеріялів зі свердловини УСРР[2]*.

2. З робіт застосовного характеру співробітники Кабінету Полонський Ф.М. та Василенко П.І. перевели такі: 1) досліджено родовища вапняків для потреб цукрової промисловости в різних місцевостях УСРР; 2) проведено роботи по виявленню цементової сировини на Сталінщині, – ця робота дала змогу зібрати матеріял щодо третинних покладів та ознак кол[ишніх] пустинь Амвросіївського району; 3) проведено роботу по дослідженню родовищ манганових руд на Нікопільщині; 4) досліджено родовища бурштину на Київщині; 5) поруч з дослідами манганових руд переведено спеціяльні досліди палеогенових (бурштиновмісних) покладів на Нікопільщині; 6) під керівництвом акад. П.А. Тутковського переведено було розкопи третинних ссавців – здобуття розкопів ще опрацьовуються[3]*.

Повну бібліографію друкованих праць акад. [П.А.] Тутковського та його співробітників в ВУАН див[ись] в ювіл[ейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...[4]* Із праць акад. [П.А.] Тутковського найголовніші такі:

---

* Слово "полягала" вписано замість закресленого "поділялась". Далі автором закреслено текст: "на організаційну, науково-дослідчу і науково-практичну та популяризаційно-освітню діяльність.

Організаційна діяльність полягала: 1) У збиранні та комплектуванні книгозбірні Геологічного кабінету. Тепер вона разом з книгозбірнею Національного геологічного музею УСРР, що міститься в одному з нею приміщенні, є одна з найбільших в УСРР книгозбірень спеціяльної геологічної літератури".

[2]* Далі автором закреслено текст: "Колекції до музею Геологічного кабінету ВУАН купували на гроші, діставали шляхом обміну, пожертви й збирали під час польових дослідів.Коли постала потреба утворити в УСРР Геологічний музей як окрему установу, то матеріяли музею Геологічного кабінету ВУАН з доданими до них деякими цінними колекціями геологічного й мінералогічного кабінетів Київського ІНО і покладені в основу Національного геологічного музею, що його засновано р[оку] 1927.

Дослідча праця Геологічного кабінету ВУАН полягала в тому, що співробітники Кабінету, штатні й нештатні, перевели цілу низку геологічних експедицій у різні райони УСРР. Такі подорожі (експедиції) було переведено на Овруччину, Поділля, Київщину, Малинський район, АМСРР, Шевченківщину, Амвросіївський район (Донбас), Волинь, Нікопільський мангано-рудяний район. Останню експедицію за керівництвом акад. П.А. Тутковського Геологічний кабінет зробив р[оку] 1929 в районі с. Гребініків в АМСРР; було переведено, зокрема розкопи третинних ссавців, матеріялів, що опрацьовання їх було почато за керівництвом покійного акад. П.А. Тутковського".

[3]* Текст пункту 6) дописано від руки.

[4]* Крапки в документі.

1. "Нова гіпотеза про походження неолітичної культури". Збірник Укр[аїнського] наук[ового] товар[иства] на пам'ять Ф.К. Вовка, Київ, 1921 р.; стор. 52-68.

2. "Природня районізація України (генетична клясифікація й розподіл фізично-географічних краєвидів України на підставі геологічної їх еволюції)" – Мат[еріяли] для районів України, Київ, 1922 р. т.І; стор. 1-79 з мапою № 2, малюнки.

3. "Минуле, сучасне й майбутнє українських пісків" – Вісник Сільськогосподарської науки. 1923 р. т. II, стор. 7-12.

4. "Геологические исследования на территории бывшей Минской губернии", Изд[а]ние Госплана БССР. Часть 2. Витебск. 1925; стр. 1-362.

5. "Узберіжжя ріки Жереза (Геологічний та геоморфологічний спис)". Тр[уди] Фізично-мат[ематичного] відділу ВУАН т. І [вип] 9, Київ. 1925 р. стор. 1-42.

6. "Узберіжжя ріки Уборти (Геолог[ічний] і геоморфол[огічний] опис). Труди Фіз[ично]-математ[ичного] відділу – Укр[аїнської] Акад[емії] наук, вип. 4, Київ, 1925 р.;

7. "Копальні фікрофауни України, їх геологічна вага і методи їх дослідження". Част[ина] 1. Труди Фіз[ично]-мат[ематичного] відділу Укр[аїнської] Акад[емії] наук, т. 1, вип. 8., Київ. 1925 р.; стор. 1-21.

8. П.А. Тутковський і К.К. Симінський: "Кам'яні будівельні матеріяли Київщини". Труди Фіз[ично]-мат[ематичного] відділу, т. 1, вип.6, Київ, 1926 р.; стор. 1-112.

9. Общая геологическая карта СССР. Лист 16. Геологическое описание (около 195 печ[атных] листов, 40 – со многими картами и таблицами)". – Труды Геологического комитета, Ленинград.

Національний геологічний музей УСРР ім. акад. П.А. Тутковського* є центральна геологічна науково-дослідча музейна установа УСРР при Всеукраїнській Академії наук, організована р[оку] 1927, почасти на базі колекцій Геолог[ічного] кабінету.

Музей має такі відділи:

1. Загальної геології.
2. Палеонтології.
3. Мінералогії та петрографії.
4. Корисних копалин з підвідділом будівельних матеріялів, що розташовані на відкритому повітрі і складається з великих зразків – монолітів будівельних матеріялів.
5. Центральний геологічний архів УСРР.
6. Бібліотека.

Крім того, Музей має заснувати та почасти заснував низку ляборaторій та майстерень[2]*. Музей на 1 січня 1931 р., мав 513 визначених колекцій. Кількість зразків цих колекцій дорівнюється коло 90 000 екземплярів. Крім того, на склепі Музею[3]* є нерозпакованих (за браком приміщення) понад 1000 ящиків.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Далі автором закреслено речення: "Наукове майно (колекції та книги)".

[3]* Те саме, "на 1 жовтня 1930 р. було".

Серед численних колекцій та окремих експонатів Музею особливу звертають на себе увагу такі: 1) кістяк Elephas trogontherii, світовий унікум, щодо кількости захованих кісток (знайдено на Кременчуччині); 2) солодководні м'якуни озерового лесу з Волині; 3) риби київського поверху з Київа; 4) крейдові скам'янілості з Волині та Поділля; 5) крейдові скам'янілості Франції; 6) орські скам'янілості з Канівщини; 7) силурські скам'янілості з Поділля; 8) відбитки третинної фльори на пісковиках з Волині; 9) колекція третинної фльори; 10) колекція відбитків третинної фльори (на глині) з Амвросіївки на Сталінщині; 11) колекція експонатів з корисних копалин УСРР; 12) бурштин Київщини; 13) колекція метеоритів; 14) петрографічна збірка акад. П.К.Козлова з Монголії; 15) крейдові скам'янілості з Амвросіївки; 16) крейдові поклади Чернігівщини й багато інш.

23. Катедра динамічної геології з Комісією для вивчення четвертинного періоду в УСРР

Катедра динамічної геології існує в ВУАН від 29 червня 1929 року* (акад. В.В. Різниченко). Із надрукованих за цей час [акад. В.В.] Різниченком наукових праць найважливіші такі:

1. Четвертинні рухи земної кори в районі Середньої Наддніпрянщини.
2. До питання про час і умовини утворення українського лесу.
3. Попередній проєкт легенди до триверстового геологічного здіймання четвертинних покладів України.
4. До питання про стратиграфію і тектоніку терас Середнього Дніпра.

Виготовлено до друку такі наукові праці:

1) Зледеніння на півночі вузла Хан-Тенгрі та спроба сінхронізації зледенінь в Центральному Тянь-Шані, Полудневому Алтаї і на Україні;

2) До питання про вивчення четвертинного періоду на Україні[2]*.

3) Про тераси та ознаки коливальних рухів земної кори в Середній Наддніпрянщині.

При кінці 1930 року організовано Комісію в справі вивчення четвертинного періоду в УСРР[3]* при Катедрі[4]*. Внаслідок роботи цієї Комісії виготувано до друку перший том органу Комісії "Четвертинний період", до складу якого увійшло 14 наукових розвідок.

Науковий співробітник Катедри М.О. Мельник виготувала до друку грунтовну працю "Фавна лесових поверхів в Середній Наддніпрянщині", що є першою в літературі розвідкою, яка докладно трактує лесову фавну і на підставі цього з'ясовує деталі складної стратиграфії лесових поверхів Середньої Наддніпрянщини.

---

* Далі автором закреслено фразу: "коли на неї обрано".

[2]* Далі автором закреслено речення: "До видання Комісії в справі вивчення четвертинного періоду на Україні при Катедрі динамічної геології ВУАН – "Четвертинний період".

[3]* Підкреслено в документі.

[4]* Далі автором закреслено фразу: "динамічної геології".

25*. Катедра квіткових рослин з Ботанічним кабінетом

Катедра існує від 1919 р. (акад. В.І. Липський)[2]*. Від року 1919 до 1928 при Катедрі існував Ботанічний кабінет, що зібрав гербарій і спеціяльну ботанічну бібліотеку, які після переїзду акад. [В.І.] Липського до Одеси на посаду директора Ботанічного саду ввійшли до колекцій академічного Ботанічного музею.

Із наукових ботанічних робіт, акад. В.І. Липський надрукував:

1. Путешествие в Джунгарский Алатау ("Труды Главного ботанического сада РСФСР", т. XXVII, 1924. стр. 1-128, табл. I-IX".

2. Ботанічний сад Всеукраїнської Академії наук і його завдання ("Ювілейний збірник на пошану акад. [Д.І.] Багалія". Київ, 1927, стор. 1-52).

3. Краткий отчет о ботаническом исследовании Сухого лимана в 1927 г. ("Труды Озерной комиссии ВУАН", вып. 1, 1928, стр. 34-42).

4. Йодная экспедиция на яхте "Сирена", 1930 (друкується в Москві, в Йодному бюро).

5. Экскурсия в Лиманную область в 1929 г.

26. Катедра фізичної фізіології з лябораторією

Катедра існує від червня 1929 р., коли було обрано на академіка М.Г. Холодного. Але М.Г. Холодний вступив до складу наукових співробітників ВУАН ще в квітні 1920 р. За тих часів він працював над такими темами: перш за все у низці статтів М.Г. Холодний зробив підсумки попередніх своїх дослідів над впливом метальових йонів на процеси подразнення в рослин та на фізично-хемічні властивости протоплазми. Одночасно він розпочав систематичне вивчання мікрофльори залізистих вод в околицях міста Київа та Дніпрянської біологічної станції. У цій галузі М.Г. Холодному пощастило здобути чимало нових та цікавих даних, що їх викладено в спеціяльній монографії про залізо бактерії.

М.Г. Холодний провадив також досліди над метаморфозою пластид у Calvinia nataus, над вегетативним розмноженням Sempervivum, над впливом води на анатомічну будову деяких надземних рослин, над змінами в фізично-хемічному стані плазми під впливом різних електролітів та неелектролітів тощо. Про наслідки всіх цих дослідів оповіщено в низці статтів у СРСР та за кордоном.

Р[оку] 1924 М.Г. Холодний розпочав досліди над гормональними явищами в рослинному організмі, зокрема над ростовими гормонами та над регуляцією росту з боку цих гормонів, як основною причиною орієнтованих рухів у вищих рослин. Наслідком численних спроб у цьому напрямі була обґрунтована в низці статтів "гормональна теорія тропізмів", що є тепер за об'єкт досить жвавої дискусії в науковій, зокрема закордонній пресі.

Рівнобіжно з цими фізіологічними дослідженнями М.Г. Холодний вивчав далі мікрофльору залізистих та почасти й сірчаних природніх вод[1]*.

---

* *Розділ 24 пропущено в документі.*

[2]* *Речення "Катедра існує від 1919 р. (акад. В.І. Липський)" вписано замість закресленого: "У новоутвореній Академії запросили були на посаду директора Ботанічного саду В.І. Липського (наприкінці 1918 р.), а потім його ж через декілька місяців обрано на академіка й доручено Катедру ботаніки".*

[1]* Далі автором закреслено фразу: "для чого двічі був відряджений від ВУАН на Кавказ".

Маючи на увазі незадовільний стан наших знаннів про бактерійний планктон взагалі, М.Г. Холодний розробив також новий метод до кількісного вивчання бактерійного населення природніх вод.

Після обрання на академіка ВУАН в червні 1929 р. М.Г. Холодний, посівши Катедру фізичної фізіології, продовжує свої досліди над рослинними гормонами і розвиває далі гормональну теорію тропізмів. Крім того, він розробив за цей час новий метод досліджувати мікробне населення грунтів in situ, в непорушеному стані, і застосовує його до лісових грунтів околиць м. Київа.

Загалом з р[оку] 1920 [акад.] М.Г. Холодний видрукував у СРСР та за кордоном 52 наукові праці, що їх список у юв[ілейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...*

27. Катедра хемічної фізіології рослин[2]*

Катедру посідає обраний у червні 1929 р. до ВУАН акад. В.М. Любименко. Катедра не має ще ані приміщення, ані штатного наукового складу, тому робота її тим часом виявляється тільки в науковій діяльности самого керівника Катедри.

Акад. В.М. Любименко надрукував за 1930 р. такі головніші н[ауково]-д[ослідчі] праці:

1. До питання про фізіологічні умови утворення етерових олій у запашних рослин.
2. До питання про фізіологічні методи впливання на динаміку розвитку рослин.
3. Про копалинні рештки хлорофілу у відкладах морського мулу.

28. Катедра експериментальної зоології з Біологічним інститутом, Зоологічним музеєм та Дніпрянською біологічною станцією

Катедру експериментальної зоології з 1922 року посідає [акад.] І.І. Шмальгаузен. Наукова його робота полягала почасти в галузі порівняльної анатомії, почасти торкнулася проблем експериментальної морфології: морфогенеза при регенерації та експериментальне змінювання її за допомогою різних факторів. Останні роки І.І. Шмальгаузен присвятив себе головним чином вивчанню тварин і розробці методу дослідження росту цілого організму та окремих його органів[3]*.

З р[оку] 1924 І.І. Шмальгаузен став за директора Біологічного інституту ім. [Ф.З.] Омельченка та організував за допомогою своїх учнів цілу низку досліджень в галузі експериментальної морфології. За наукові роботи р[оку] 1927 [акад.] І.І. Шмальгаузен одержав премію імени І.І. Мечникова, а за роботи р[оку] 1928 йому знову присудили ту саму премію.

З р[оку] 1923 Катедрі дано посаду спочатку нештатного, а далі й штатного наукового співробітника. Робота Катедри розгорталася в напрямку вивчання закономірностей ембріонального росту, вивчання залежности між ростом та

---

* *Крапки в документі.*

[2]* *Далі автором закреслено фразу: "з Лябораторією фотосинтеза".*

[3]* *Далі автором закреслено речення: "На ці теми він надрукував у виданнях ВУАН, а також за кордоном 29 спеціяльних праць з загальної кількости 45 праць, що він їх надрукував після того, як його обрано на дійсного члена ВУАН".*

диференціюванням, вивчання ембріональної змінливости, а також у напрямку вивчання низки питань з галузі механіки розвитку.

Науковий співробітник Катедри Ю.А. Степанова надрукувала 3 наукові роботи; науковий співробітник Б.І. Балінський надрукував 19 наукових та 4 науково-популярних праць.

Біологічний інститут* при Катедрі розвинувся з лябораторії проф. Ф.З.Омельченка, що стала в 1921 р. одною з нечисленних тоді установ Фіз[ично]-мате[матичного] відділу ВУАН. Інститут одразу розгорнув дуже різноманітну наукову діяльність в галузях теоретичної та прикладної мікробіології, патологічної анатомії та загальної біології[2]*. Але несподівана смерть [проф.] Ф.З. Омельченка 1 лютого 1924 року перервала на деякий час успішно почату організаційну та наукову роботу Інституту, відновилась вона тільки після передачі завідування Інститутом восени того ж таки року акад. [І.І.] Шмальгаузену.

Роботи Біологічного інституту розгортаються після того в кількох напрямках: перш за все, провадять всебічну розробку питань, що пов'язані з явищами росту (головно у тварин). Вивчено закономірності ембріонального та постембріонального росту та їх пристосування до порівняльного й експериментального вивчання морфогенези, зроблено також деякі висновки щодо вивчення росту в промислових та свійських тварин (акад. І.І. Шмальгаузен). Вивчали ріст бактерій та інших одноклітінних організмів (Н. Бордзіловська та К. Сингаєвська) й до того не тільки індивідуальний ріст, але й ріст цілих популяцій (Н. Бордзіловська). Друге – проваджено вивчання морфогенези при регенерації: зокрема вивчали питання про значіння нервової системи при регенерації (І.І. Шмальгаузен та В. Брунст). Третє – проваджено низку праць з механіки розвитку методами ембріональної трансплантації, а саме: вивчали експериментальну індукцію та динаміку розвитку кінцівки (Б. Балінський) та фактори, які викликають та регулюють утворення кришталика ока (М. Драгомиров) у зв'язку з питаннями про природу індуктуючих впливів узагалі. Нарешті – провадили роботи експериментального характеру, що пов'язані з деякими еволюційними проблемами, наприклад, з питанням про фізіологічну ізоляцію її значіння, яку ізоляцію вивчали на різних мутаціях [са]дової мушки Drosophila melanogaster (Ю. Шпет). Зараз роботу ще поширено: притягнуто нових робітників студіювати явища росту та диференціювання (М. Синицький та Є. Квасников), а також поширено обсяг досліджень. Так, К. Сингаєвська вивчає диференціяльну швидкість дробління та швидкість росту при регенерації. Н. Тарнавська-Драгомирова провела експериментальне дослідження морфогенного зв'язку між розвитком кінцівки та хребта і почала дослідження про вплив температури на морфогенезу у риб.

Робітники Біологічного інституту надрукували понад 115 наукових праць, (див. ювіл[ейний] звіт укр[аїнською] мовою, стор...[2]*, зокрема: акад. І.І. Шмальгаузен надрукував понад 46 наукових праць; В.В. Правдич-Немінський надрукував за час свого перебування науковим співробітником Інституту (1923-[19]25 роки) 10 наукових праць; О.І. Сковорода-Зачиняєв за час перебування науковим співробітником Інституту (1923-[19]27 роки) надрукував 2 наукові праці; М.І. Драгомиров надрукував 10 наукових праць та 1 науково-популярну брошуру; Н.П. Бордзіловська надрукувала 5 наукових праць; К. Сингаєвська

* Підкреслено в документі.
2* Крапки в документі.

надрукувала 5 наукових праць; Н.І. Тарнавська-Драгомирова – 1 наукову роботу; Ю.О. Шпет – 8 наукових праць; В.В. Брунст – 4 наукові праці; Б.І. Балінський – 19 наукових праць та 4 науково-популярні.

Зоологічний музей* при Катедрі в перші роки існування складався з низки невеликих колекцій, здебільшого подарованих, місцевих та почасти тропічних комах. Тепер колекції досягли в деяких розділах помітної численности. Щодо кількости, то на першому місці стоять комахи, яких Музей має до 200 тисяч екземплярів. Треба відзначити: 1) велику колекцію, до 20 тисяч екземплярів, з палеарктичних двокрильців (Diptera), що її зібрав С. Парамонов; 2) дуже численну колекцію мурашок всього світу, що складається переважно зі збірок В.Караваєва; 3) колекцію палеарктичних простокрильців (Orthoptera), що її склав В.Дірш; 4) палеарктичних (Buprestidae) – П. Жихарева; 5) цінну біологічну колекцію місцевиxx метеликів, що складається майже зі всіх стадій розвитку цих комах разом з рослинами, що ними живиться гусінь, зібрану та препаровану вчителем Мигуненко; 6) колекцію метеликів Київщини – І. Жихарева; 7) колекцію Hemiptera-Heteroptera – В. Гросс-Гейма; 8) цикадок України С.П. Іванова; 9) тропічних та київських жуків Іенні; 10) жуків і метеликів з Волині та Криму – Ю. Прожиги; 11) цінну колекцію жуків Гохгута; 12) цінну колекцію байкальських тварин, зібраних експедицією проф. А. Коротнева та інш.

Щодо впорядкованости та до охоплення фавни УСРР, то на першому місці стоять орнітологічні колекції, понад 15 тисяч екземплярів шкірок та понад 300 фігур та кількох сот яєць птахів з УСРР, Далекого Сходу, Кавказу тощо[2]*. Колекція шкірок та фігур ссавців складається з понад 500 екземплярів[3]*. Далі музей має великі колекції плазунів та земноводних УСРР, Кавказу, Середньої Азії, невелику колекцію риб[4]* і м'якунів, здебільшого з УСРР[5]*.

Щодо наукової роботи, то вона скерована в першу чергу на вивчення фавни УСРР та палеарктики взагалі, в другу чергу – фавни всього світу. Щодо праці окремих співробітників Музею, то В. Караваєв працює над вивченням мурашок всього світу. Протягом кількох останніх років він обробляє свою колекцію мурашок з Індо-Австралійської области; постійну увагу приділяє також мурашкам УСРР; визначник мурашок цієї фавни він надрукував нещодавно. М. Шарлемань вивчає птахів та ссавців УСРР, зоогеографію УСРР та питання прикладної зоології: їжа звірів та птахів, хутряні звірі тощо. Деякі питання прикладної зоології він розробляв за дорученням Держторгу тощо. С. Парамонов працює в галузі диптерології, опрацьовуючи монографічно у всесвітньому масштабі деякі групи двокрильців. Під керівництвом М. Шарлеманя Київська організація юних натуралістів вивчає переліт птахів за способом обкільчування.

Щодо друкованих наукових праць, то Музей виступив[6]* за останні роки 10 томів свого "Збірника", близько 140 друк[ованих] аркушів. Крім того чимало

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Далі автором закреслено кілька речень: "Цю колекцію збирали М. Бурчак-Абрамович, О. Кістяківський, Ю. Кочубей, М. Шарлемань, А. Шепе, М. Щербина та інш. Всю колекцію добре етиковано, заінвентаризовано, визначено та розкладено в систематичному порядку".

[3]* Далі автором закреслено речення: "Ссавців здобували М. Бауман, М. Щербина".

[4]* Те саме, "що їх збирав М. Шарлемань".

[5]* Те саме, "що їх зібрав переважно С. Паночіні".

[6]* Так у документі. Потрібно: "випустив".

праць співробітників Музею надруковано в інших виданнях ВУАН, Союзу та закордону.

Дніпрянська біологічна станція, як частина ВУАН, розпочала роботу 1922 р. Устатковану базу для своєї роботи Станція здобула в Києві тільки 1928 р., а на Дніпрі, в будинках Старосільського лісництва, р[оку] 1929.

Щодо науково-дослідчої роботи, то крім директора Станції ([проф] Д.О. Белінг), керівника ботанічного відділу Станції (М.Г. Холодний), постійних нештатних співробітників (М. Гримайловська, С. Крашенинников, Ю. Марковський, Д. Радзимовський, П. Сіверцов, В. Совинський), в роботах Станції брала участь ще низка непостійних співробітників.

До 1926 р. співробітники Станції друкували свої наукові роботи в різних виданнях УСРР, СРСР та закордонних. З р[оку] 1926 Дн[іпрянська] біол[огічна] станція починає друкувати "Збірники Праць Дніпр[янської] біолог[ічної] станції"*.

Станція поставила перед собою завдання вивчати життя не тільки р. Дніпра з його допливами, а також життя й інших річок УСРР. При цьому Станція намагалася, вивчаючи життя наших водойм, охоплювати не одну будь-яку групу організмів, а увесь комплекс рослин та тварин, звертаючи увагу на екологічні й біогенетичні чинники[2]*.

Треба відзначитии, що такого характеру роботи Станція переводила в УСРР вперше. Життя річок, загальний характер його, склад тваринного та рослинного населення в цілому до цього часу ніхто ще не вивчав.

Станція розпочала вивчати річні біотипи, їхнє населення, фіто- і зоопланктон, нектон, бентос, населення побережної зони тощо. Ці роботи дали багато цікавого матеріялу. Вони дали можливість порівняти характер життя різних річок. Вони виявили, що характер населення наших річок у різних їх ділянках не однаковий. Це зв'язано як із сучасним характером самих річок, певного життьового середовища, так і з їх геологічним минулим.

Станції пощастило виявити, що в складі населення нижньої, частково і середньої течії р. Дніпра й П[івденного] Бога є елементи різного походження. З одного боку, тут живуть звичайні солодководяні організми, а з другого боку – організми морського походження, релікти солонуватого Понтичного басейну, що колись вкривав своїми водами південну частину УСРР.

Далі роботи Станції дали їй можливість порівняти характер населення різних біотопів з якісного й кількісного боку. Виявилося, наприклад, що на Дніпрових та Бозьких порогах серед каміння скупчуються у великій кількости реофільні організми, яких ми не бачимо в ділянках ріки з повільною течією. Далі на піскуватому грунті річок ми бачимо одну сукупність організмів, на замуленому – іншу. Міняється не тільки якість, а й кількість організмів бентоск, планктону та інш.

Останніми роками Станція звернула особливу увагу на вивчення порожистої частини р. Дніпра в зв'язку з тим, що трохи нижче від порогів розпочали

---

* Далі автором закреслено кілька речень: "окремі випуски Трудів Фіз[ично]-мат[ематичного] від[ділу] ВУАН. За період 1926-1930 рр. Станція надрукувала п'ять випусків праць, всього (щось із 60 друкованих аркушів), де ми маємо 56 робіт 24 авторів. Здано до друку "Збірник праць", ч. 6".

[2]* Те саме, "Такого характеру роботи Станція переводила під час своїх загальних експедицій. В головному ці експедиції охопили чималу частину найбільших рік УСРР – Дніпра й Південного Бога".

будувати величезну греблю Дніпрельстану. Спорудження цієї греблі гостро змінить життьові умови тваринного та рослинного населення в порожистій частині р. Дніпра. Тим часом, життя Дніпрових порогів до останнього часу залишилося не вивчене. Отже, треба було вивчити життя порожистої частини, поки пороги не затопила вода й поки на місці порогів не утворилася величезна озероподібна водойма. Тепер Станція виявила характер тваринного та рослинного населення порожистої частини Дніпра; далі можна буде стежити, як саме змінюватиметься склад тварин і рослин в тій великій водоймі, що тут незабаром утвориться.

29. Катедра морфології тварин з Приморською біологічною станцією

Катедру утворено в червні 1929 р. (акад. Д.К. Третьяков). Організаційна робота полягала в підготовчих заходах для заснування Приморської біологічної станції в Одесі. Дослідча робота Катедри за півтора роки існування виявилася ось у чому.

Досліджування лиманів північного побережжя Чорного моря охопило Березанський, Дофиновський й Хаджибейський лимани. Повний річний цикл по Березанському лиманові дасть найбільш ясне уявлення про життя та промислове значіння лиманів. Досліджування Дофиновського лиману є одна з проблем розвитку лагунно-зросних* господарств на берегах Чорного моря. В жовтні 1930 р. Станція прийняла участь в роботі [з] вивчання філофорного біоценозу: проблеми, що мають першочергове значіння у зв'язку з питанням вишукування джерел йодної сировини. Обслідування міграції скумбрії [біля] північно-західн[іх] берегів Чорного моря, що організувала Укррибалспілка, дало можливість Станції одержати корисну серію проб води з 28 пунктів побережжя[2]*. Вище 940 означень ваги, означень, що були пристосовані до факторів води, течії й направління вітру, складають першу спробу ув'язати промислову характеристику кочування скумбрії з науковим обсліджуванням природньої обстави в момент вищезгаданих кочувань. Іхтіологічний збір матеріялу, що взяла Станція, вже з перших кроків роботи збагатив записки іхтіофавни Одеської затоки новими представниками як Umbrina cirrosa (мелакопія), Angilla (угор) та інш.

30. Катедра епідеміології та мікробіології

Катедра існує від 1924 р., коли на чолі її став акад. Д.К. Заболотний[3]*. Напрямок наукових думок і наукової роботи акад. Д.К. Заболотного в ВУАН зв'язаний був з його попередніми видатними працями; епідемії і боротьба з ними становили найголовніший зміст і цілого його життя, і діяльности його останніми роками у ВУАН. Ще року 1922 Д.К. Заболотний на пленумі Фізично-математичного відділу

---

* Так у документі. Потрібно: "зрошувальних".

[2]* Далі автором закреслено фразу: "ці проби брали спостережники в моменти промислових ловів".

[3]* 6 лютого 1922 р. постановою Спільного зібрання Д.К. Заболотний обраний академіком ВУАН на Кафедру експериментальної медицини. *Примітка упорядника.*

Академії зробив доповідь на тему: "Механізм кишкового імунітету". Ця праця була завершенням його багаторічної роботи коло явищ імунітету кишкового тракту тварин та людини, і в ній застосовано наслідки, здобуті з експериментів, з практики вакцинації проти гострих кишкових інфекцій.

Року 1929 акад. Д.К. Заболотний на пленумі сесії ВУАН виголосив промову на тему:"Про генезу епідемії". Ця праця була так само синтезом його довгочасної експериментальної та експедиційної роботи коло вивчання найважливіших пошестей: чуми, холери, черевного тифу, дизентерії, плямистого тифу, інфлюенци тощо.

Перебуваючи в складі ВУАН, Д.К. Заболотний видрукував багато наукових розвідок та монографій [...]*.

Року 1929, незабаром після остаточного переїзду для праці з Ленінграда до Києва, акад. Д.К. Заболотний згуртував навколо себе багато наукових співробітників та аспірантів і розпочав велику науково-дослідницьку працю в новому чудово ус[тат]кованому Інституті мікробіології та епідеміології та в Мікробіологічній комісії в Академії[2]*. Д.К. Заболотний не обмежував роботи установ, якими він керував, медичними та епідеміологічними завданнями. Багато уваги він приділяв[3]* загально-мікробіологічним проблемам та практичній мікробіології, особливо мікробіології грунтів, сільсько-господарській та технічній мікробіології. У своєму Інституті він заснував першу в УСРР Науково-дослідницьку лябораторію мікробіології грунтів.

Улітку 1929 року Академія разом з Інститутом організувала наукові експедиції: одну – вивчати мікрофльору українських грунтів; другу – вивчати кишкові інфекції та плямистий тиф на Правобережжі УСРР. У лябораторіях Інституту за життя Д.К.Заболотного розпочато важливе вивчення етіології та активної імунізації проти плямистого тифу; етіології та патогенези грипи; систематичне вивчання вібріонів річок УСРР, а також широке вивчання інтимних мікробологічних процесів грунту.

15 грудня 1929 року Д.К. Заболотний, несподівано вмер, лишивши нереалізованими багато проєктів наукових дослідів. А проте в науково-дослідчій роботі Академії і Інституту, так само як і в науково-організаційній та політичній діяльности ВУАН, цей короткий період лишив глибокі сліди після себе[4]*.

Після смерти акад. Д.[К.] Заболотного співробітники Катедри й Інститут спільними силами провадять далі розпочату справу свого незабутнього керівника.

Улітку 1930 року Мікробіологічна станція Катедри разом із Інститутом організувала дві великі епідеміологічні експедиції для вивчання кишкових інфекцій у Донбасі та на Київщині.

---

* Знято відомості про надруковані наукові праці.

[2]* Далі автором закреслено кілька речень: "При Катедрі ВУАН засновано Епідеміологічну комісію та Мікробіологічну станцію. Напрямок праці Катедри й Інституту визначався найактуальнішими проблемами мікробіології та епідеміології".

[3]* Фраза "він приділяв" вписана замість закресленої "Катедра віддавала".

[4]* Далі автором закреслено текст: "Науковий портфель, що залишився після смерти Д.К. Заболотного, наповнений широкими плянами роботи: 25 окремих тем гадав Д.К. Заболотний опрацювати найближчого часу за своєю безпосередньою участю. Серед цих тем особливо цікавили акад. Д.К. Заболотного: а) проблема експериментального вивчання вісцерального сифілісу, б) проблема мікробів – провідник[ів] інфекції, в) проблема плямистого тифу, г) широке вивчання епідеміологічного стану та паразитології УСРР. Не забув Д.К. Заболотний у своїх нездійсненних плянах і своїх друзів – сталінських робітників. Він виробив пляна...". Фразу обірвано.

31. Катедра патологічної фізіології

Катедра є в складі ВУАН від червня 1929 р. (акад. О.О. Богомолець).

При Катедрі організується ляборaторія, що міститься тим часом у Інституті мікробіології та епідеміології ім. акад. Д.К. Заболотного, тільки в сезоні 1931 р. починається будівництво для великого інституту Наркомздрава, що на чолі його стоїть акад. [О.О.] Богомолець.

З наукового боку Катедра протягом 1930 року перевела таку роботу: [...]*.

Зараз Катедра працює над вивчанням дихання та гліколізидами тканин (метода за Warburg-ом)[2]* від тварин з екстірпованою гіпофізою та інш. ендок-р[инними] залозами, над вивчінням явищ анафилаксії та над проблемою фізіологічного значення глютатіона в зв'язку з ендокринною діяльністю інсулярного апарата та надниркових залоз.

32. Катедра генетики й селекції

Заснована нещодавно Катедра генетики й селекції на чолі з новообраним у червні 1929 р. академіком [А.О.] Сапегіним ще тільки розпочинає свою роботу.

33. Катедра патології з Патолого-анатомічною комісією

Катедру патологічної анатомії засновано в 1927 р. (акад. М.Ф.Мельников-Розведенков). Того ж таки року засновано при Катедрі Патолого-анатомічну комісію.

Головні н[ауково]-д[ослідчі] завдання Патолого-анатомічної комісії такі:

1. Організація Музею мізків видатних діячів УСРР у формі збирання препаратів мізків та зберігання їх з метою анатомічного дослідження за ляборaторними методами.

2. Організація національно-расового та географічного музею патологічної анатомії через збирання колекції відповідних препаратів в лікувальних установах Київа та інших міст УСРР. Катедра має з липня 1930 р. одного штатного наукового співробітника, д[октор]а медицини О.І.Смирнову-Замкову.

34. Катедра санітарії й гігієни з кабінетами Санітарної статистики, Профілактичної медицини, Шкільної гігієни і Санітарно-гігієнічним музеєм

Катедра санітарії й гігієни (колишня Катедра народнього здоров'я) заснована 1921 р. Керівником катедри з того ж часу є акад. О.В. Корчак-Чепурківський. Основне завдання Катедри санітарії й гігієни є вивчання саніт[арного] стану здоров'я населення УСРР в найхарактерніших формах виявлення захорувальности і смертности методами соціологічного дослідження, власне санітарно-статистичним, а також вивчання стану організації санітарно-профілактичних засобів боротьби з інфекційними хоробами.

Отже, утворюється Кабінет профілактичної медицини та епідеміології[3]* з ухилом на дослідження інфекційних хороб і зокрема дитячих епідемій.

---

* Далі знято відомості про надруковані наукові праці О.О. Богомольця та С.К. Капрана.

[2]* Так у документі.

[3]* Підкреслено в документі

Скільки-будь підходящі умови для початку роботи його утворюються тільки з 1925 року. З цього часу іде збирання матеріялів та опрацьовання їх.

Кабінет санітарної статистики* (шт[атний] наук[овий] співробітник Корчак-Чепурківський Ю.О.) засновано на початку 1929 р. Робота Кабінету протягом 1929 і 1930 рр. розвивалася переважно в напрямку вивчання сучасної смертности в УСРР. Поглиблену аналізу насамперед уділено матеріялам про причини смерти в чотирьох найбільших містах УСРР, що мають найповнішу і найкращу статистику в цій справі. Наслідком цієї роботи видруковано перший випуск праць Кабінету. Зібрано і в значній мірі опрацьовано також матеріяли щодо смертности по всій УСРР, зокрема збудовано для неї нову повну таблицю доживання і сподіваного життя в 1925-1927 рр., де вперше подано смертність немовлят по днях першого місяця життя. Деяка частина цих дослідів має бути надрукована в роботі Ю. [О.] Корчака-Чепурківського: "Із дослідів над репродукцією людности УСРР в 1925-1928 рр.".

Соціяльний дослід спрямовано також: на вистудіювання смертности в Донбасі, підшефному ВУАН районі, зокрема вже вивчено смертність гірників на УСРР в 1926-1927 рр.

Друга тема, що над нею працював Кабінет санітарної статистики, це вивчання сучасного шлюбного побуту та генеративної діяльности жінки. В цій справі опрацьовано перепис 1926 р. і збудовано низку демометричних таблиць: таблиці вподружування й вимірання дівок, таблицю чистої шлюбности та таблицю плідности жінок на УСРР в 1927-1928 рр. Остання таблиця є цілком нова конструкція для демології. Найголовніші наслідки цієї роботи вміщено в згаданих вище "Дослідах".

В 1929 році обсяг діяльности Катедри поширюється виконанням завдання про утворення при Катедрі Музея гігієни та санітарії*.

Музей утворюється для скупчення санітарно-гігієнічних матеріялів, для організації системної роботи по збиранню санітарно-гігієнічних матеріялів шляхом спеціяльних експедицій та утворення мережі кореспондентів, а також для переведення власних студій та розробки санітарно-гігієнічних матеріялів з метою їх виявлення в Музеї. Одночасно на Музей покладається завдання сприяти розвитку і нових напрямків науково-дослідчої роботи в галузі профілактичної медицини та сприяти популяризації гігієнічних знаннів.

В 1930 [р.] при Катедрі санітарії та гігієни утворився Кабінет шкільної гігієни* [...][2]*. Список праць, що їх видрукували наукові робітники Катедри – в юв[ілейному] звіті укр[аїнською] мовою, стор...[3]*

35. Катедра географії

Катедра географії існує від червня 1929 р. (акад. [С.Л.] Рудницький). Катедра тим часом провадить свою роботу в Харкові, де акад. [С.Л.] Рудницький стоїть на чолі Інституту географії та картографії.

За півтора року акад. [С.Л.] Рудницький[4]* підготовив до друку рукопис історії землезнання – це основна робота. Крім неї, акад. [С.Л.] Рудницький працював теж над ріжними проблемами географії УСРР. На засіданні Природничо-

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Далі знято відомості про надруковані наукові праці.

[3]* Крапки в документі.

[4]* Фразу: "Акад. [С.Л.] Рудницький" вписано замість закресленої: "Катедра виконала таку роботу".

технічного відділу ВУАН він зокрема зачитав доповідь про тераси й долинові ступіні порожистої ділянки Дніпра, здав до друку І частину "Знадоб до морфології Дніпрового сточища", а також оголосив друком більшу дослідчу працю під заголовком "Проблеми нинішньої західньої границі Східньої Європи"; опрацьовував свої морфологічні досліди на Подніпрі та над берегами Чорного моря і написав географічний нарис Західньої України.

36. Комісія природничо-географічного краєзнавства

Комісія природничо-географічного краєзнавства (існує від 1924 р.) ставила своїм завданням налагодити щільний зв'язок з краєзнавчими установами та осередками УСРР та АМСРР. Комісія координувала й направляла роботу периферійних краєзнавчих установ шляхом листування, порад щодо методів краєзнавчої роботи, організаційних питань, літератури тощо. Комісія зв'язалася більш ніж з 200 краєзнавчими установами УСРР, як то: гуртками, комісіями, товариствами, асоціяціями, краєзнавчими музеями і таке інш. і провадила з ними зазначену роботу*.

37. Музей антропології та етнології ім. Ф.К.Вовка

Музей антропології та етнології ім. Ф.К. Вовка засновано в 1921 р. Наукова спадщина Ф.[К.] Вовка, яка складалася із спеціяльно підібраної книгозбірні з антропології, етнології, археології й т. інш., з численних наукових антропологічних, етнографічних та палеоетнологічних матеріялів: антропометричних карток, рукописних матеріялів, заміток, малюнків, фотографій і особливо численних палеоетнологічних колекцій – оце є та наукова база, з якою і над якою Музей антропології та етнології розпочав свою роботу у трьох своїх відділах: антропології, передісторії та етнології.

Відділ антропології[2]* антропометричні матеріяли із спадщини Ф.К. Вовка поповнював і поповнює власними дослідами співробітників відділу. Головніші досліди провадилися над українською людністю Полісся, Київщини, Поділля, Шевченківщини (монографічним способом), Дніпропетровщини, кримськими татарами, над болгарами Криму та Мелітопільщини, греками Маріюпільщини. Також досліджувано червоноармійців одної з дивізій Київа[3]*.

Поруч з цим провадили роботу щодо вивчання остеологічного матеріялу музею, а за останній час розпочато дослідчу роботу коло вивчання кров'яних угруповань і сконструйовано спеціяльну пересувну лябораторію для масових дослідів. Опрацьовано різні спеціяльні питання щодо антропологічного типу українського народу, антропологічного вивчення людности УСРР взагалі, стану

---

* Далі автором закреслено кілька речень: "Комісію краєзнавства, яка існувала при ВУАН з 1924 р., в грудні 1929 р. постановою Ради ВУАН перетворено у Комісію природничо-географічного краєзнавства з тими ж завданнями науково-організаційного та консультативного характеру. Фактичним керівником Комісії є видатний краєзнавець М.[В] Шарлемань, штатний науковий робітник – секретар М.Коротун".

[2]* Підкреслено в документі.

[3]* Далі автором закреслено речення: "Дослідження українців Шевченківщини провадилися монографічним способом: досліджувалося одне село з метою виявити антропологію людности".

антропології в УСРР. У частині палеоетнологічній* кілька років Музей являв собою лише збірку майже нерозібраних матеріялів, що складалися з Мізинських колекцій: палеолітичних, з розкопин р[оків] 1908-[19]16, та неолітичних, кілька збірок з інших місць. За цей час Музей міг тільки дбати про те, щоб можливо повніше збирати розпорошені до того часу Мізинські знахідки, – це в деякій мірі і вдалося зробити.

Діяльність Музею в частині палеоетнологічній почалася лише з р[оку] 1925, коли почав працювати М.[Я.] Рудинський. Одначе вже за перший рік роботи Кабінет мав поважні дослідчі досягнення: відкриття невідомого до того часу району ранньо-неолітичної культури з окремими пунктами епіпалеолітичних знахідок на р[ічці] Смячці на Новоградсіверщині, відкриття цікавої епіпалеолітичної культури біля с[іл] Кудлаївка та Лушники над Десною в межах Глухівської округи і т. інш.

Особливої інтенсивности досягає робота в р[оці] 1927, коли одкрито 5 нових палеолітичних станцій коло сіл Врублівці, Студениця, Бакота, Калюс на Поділлі та в Журавці на Полтавщині, відкриття нового району Кампінієвської культури на Західньому Поділлі, виявлення невідомих доти пам'яток пізнього неоліту на Дніпрових порогах, відкриття нових епіпалеолітичних станцій на Північній Київщині.

В р[оці] 1930 Музей відновив дослідження Мізинської палеолітичної станції. Крім того, співробітники Кабінету відбули дві екскурсії на Поділля і подорож до Кавказу з метою встановити щільніші зв'язки з дослідниками Кубані (Краснодар, Армавір) і налагодити зносини з "Обезьяньим питомником" в Сухумі. Музей підготовляв також спеціяльну виставку на тему "Мізин", що її відкривається до ювілею ВУАН.

Р[оку] 1925 вийшов "Бюлетень", № 1 спільного видання Музею (тоді Кабінету) антропології та етнології ім. [Ф.К.] Вовка. Р[оку] 1926 видано окрему публікацію М.[Я.] Рудинського – "Матеріяли до вивчання неолітичної доби сточища р. Ворскла. Станція в ур[очищі] Біла-Гора під Полтавою", а з р[оку] 1928 розпочато видання періодичного органу – річника "Антропологія", який на своїх сторінках об'єднує антропологів та палеоетнологів УСРР[2]*. Вийшло чотири томи.

Крім того, в зв'язку з ювілеєм ВУАН, Музей антропології друкує спеціяльне видання з назвою "Мізин". Найвидатніші серії кістяних виробів в освітленні Ф.[К.] Вовка".

Відділ етнології* Музею в межах своєї компетенції – етнології – є спеціяльний Музей (від лютого 1931 р. – окрема структур[на] одиниця в Академії).

Наукове майно відділу складається з етнографічних речей, малюнків та фотографій, що їх зібрали співробітники Музею під час стаціонарної праці на місцях та під час екскурсій в різні райони УСРР.

Всі до цього часу зібрані в УСРР колекції складають такі відділи: 1. Відділ монографічного дослідження села. 2. Народнє господарство: влови, рибальство, пасічництво, скотарство, хліборобство. 3. Побутова техніка. 4. Народня архітектура. 5. Народня одежа та прикраси. 6. Комунікація й транспорт. 7. Звичаї та обряди. 8. Побут нацменів. 9. Побут робітництва. Колекції з побуту

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Далі автором закреслено фразу: "і присвячується освітленню відповідних питань з антропології та палеоетнології УСРР".

інших народів складають відділ порівняльного народознавства. До цього відділу увійшли колекції Ф.К. Вовка. Загальна кількість зібраних речей виносить* понад 2464 експонатів, фотографій та понад 3383 малюнків.

Завдання відділу етнології – досліджувати побут українського народу, інших народів, які заселюють УСРР, і тих, що є близькі українцям своїм походженням та історичними стосунками, а також систематично збирати речі, що характеризують цей побут. Дослідчу працю відділ провадить здебільшого стаціонарно на своїх дослідчих станціях, якими є окремі села, а також екскурсійно. Відділ, крім цього, керує працею кореспондентів та окремих дослідників на місцях[2*].

Крім постійних, відділ організує спеціяльні тимчасові виставки та бере участь своїми експонатами у виставках, що їх упоряджують інші установи, зокрема відділ організував був 1924 р. з участю селян виставку "Народньої драматичної творчости" – були показані народні вистави: "Коза" з участю селян, "Ірод", "Максиміліян"; 1927 р. відділ надіслав свої експонати на виставку музичних інструментів у Франкфурті[3*].

Відділ систематично розробляє програми для збирання етнографічних матеріялів і публікує їх в окремому виданні. Як окремі книжки випущено: Л.Шульгіна – "Пасішництво", її ж "Великдень". Кілька програмів було надруковано в журналі "Вісник Сільсько-господарської науки": Н.Заглада – "Жнива", М.Тарасенко – "Косовиця", Л.Шульгіна – "Городництво".

38. Психотехнічний Кабінет

Психотехнічний кабінет утворився 27 квітня 1930 р. Основні завдання його такі: науково-дослідча робота в галузі методології психотехніки та вивчання проблем застосування психотехніки до всіх галузів соціялістичного будівництва, поскільки в йому бере участь людина як основна продукційна сила.

В 1930 р. пророблено таку роботу:

1. Розроблено питання раціональної організації Кабінету та устатковано Кабінет[4*]. Цілком оригінальне устаткування Кабінету виготовлено місцевими силами за вказівками й під керівництвом зав[ідувача] кабінетом[5*].

---

* Так у документі. Потрібно: "становить".

[2*] Далі автором закреслено текст: "Крім цього, робітники відділу відбували систематичні екскурсії на місця з метою дослідити певне питання, продовжувати досліди в межах ширшого району тощо, зокрема в районах Маріюпільщини та Одещини зібрано речі до побуту нацменів (греків, болгар)".

[3*] Те саме, " Співробітники відділу опрацьовували зібрані матеріяли та розробляли окремі етнологічні питання. Науково-дослідчі роботи свої відділ публікує в окремому виданні "Матеріяли до етнології", яких вийшло три томи та в різних академічних і позаакадемічних виданнях. Крім цього, праці та матеріяли відділу були опубліковані 1929 р. у Львові в збірнику, присвяченому пам'яти акад. Вол[одимира] Гнатюка, в "Етнографічному віснику" та в " Записках Всеукраїнського етнографічного товариства в Київі".

[4*] Далі автором закреслено текст: "згідно з наслідками цієї дослідчої роботи відповідною апаратурою переважно оригінальною (конструкції зав[ідувача] кабінетом проф. Пелеха П.М.)".

[5*] Те саме, "Крім того Кабінет має хроноскоп системи Ріппа, Новікова й Кувшиннікова, епідіяскоп. Закордонної апаратури передбачається придбати на 3913 марок. Готується до друку робота:"Раціональна організація та устаткування Психотехнічного кабінету ВУАН".

2. В царині педагогічної психотехніки; (наукового співробітника призначено тільки з 1 жовтня 1930 р.) велася підготовча робота щодо застосування психотехніки до справи політехнізації. Розроблено основні методологічні засади цієї роботи та програму роботи у цій галузі в одній із трудшкіл. Друге питання, що його розробляв Кабінет в царині педагогічної психотехніки, це питання раціоналізації виробничого навчання в справі підготовки кадрів вагоноводів та шоферів. Для цього запроєктовано використати оригінальне кінематографічне устаткування для комплексового випробування профпридатности вагоноводів та шоферів, про його мова нижче.

3. В царині транспортової психотехніки проведено таку роботу: на прохання Управління трамвайного тресту Психотехнічний кабінет провів раціоналізацію методики та устаткування Психотехнічної лябораторії комунального трамваю*, зокрема в Лябораторії запроєктовано й здійснено спеціяльне кінематографічне устаткування для комплексового випробування вагоноводів та шоферів з натуральною трамвайною площадкою та передком авто з кінопроєкційним апаратом, кінофільмою та кімографом на 17 пер, що записує всі реакції вагоновода й шофера під час його роботи. Це єдина установка того типу в СРСР (подібна є тільки в Психофізіологічній лябораторії Ляї в Парижу). Виконано її переважно в майстернях ім. Домбаля при допомозі місцевих інженерів та механіків. Тепер готується до друку праця: "Кінематографічне устаткування для комплексного дослідження профпридатности вагоноводів та шоферів".

Треба ще згадати про оригінальне устаткування для комплексного дослідження кондукторів, що його теж здійснено в Психотехнічній лябораторії комтрамваю за проєктом Психотехнічного кабінету. Звідси Кабінет може черпати величезний матеріял для науково-дослідчої роботи, бо тільки за останні півтора року Лябораторія пропустила понад 3000 чоловік кандидатів на вагоноводів, шоферів, мотористів та кондукторів.

4. В справі підготовки кадрів психотехніків Кабінет закінчив організаційну та підготовчу роботу щодо відкриття наукового семінару для підвищення кваліфікації психотехніків, що працюють в психотехнічних лябораторіях на підприємствах.

39. Науково-допоміжні установи Відділу

Науково-допоміжних установ на Відділі є дві:

1. Фотолябораторія, устаткована для точного наукового фотографування.

2. Бібліотека – остання до 1931 року не дістала великого розвитку, бо більшість відділових установ мали свої спеціяльні бібліотеки. Тепер бібліотечна справа в ВУАН реорганізується в напрямку утворення великої відділової бібліотеки і підручних бібліотек при установах.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.18703, арк.1-75. Копія. Машинопис з рукописними правками.

* Далі автором закреслено фразу: "використавши почасти досвід щодо раціональної організації Кабінету, почасти ж проробивши з тією метою окрему науково-дослідчу роботу".

№ 98

ІЗ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУ НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ФІНАНСІВ УСРР НА КУЛЬТУРНЕ БУДІВНИЦТВО У 1932 РОЦІ

*[1931]**
м. Харків

Зважаючи на велику ролю роботи науково-дослідчих інституцій в соціялістичному будівництві та в справі підготовки кадрів, запроєктовано дальший зріст витрат на науково-дослідчу роботу. У відповідности до завдань дальшого розвитку культурного будівництва, зведений фінансовий плян освіти на 1932 рік складено у такий спосіб.

[Освіта]	1931 рік	1932 рік	Процент зросту
Наука	42, 7	58, 9[2]*	38, 0[3]*
Разом на освіту:	699, 5	1 046, 4[4]*	49, 8[5]*

ЦДАВО України, ф.30, оп.2, спр.8549, арк.120. Склограф.

№ 99

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗБОРІВ ПАРТЧАСТИНИ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ПРО СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В ЦИКЛАХ[6]*

14 січня 1932 р.

П. 3. У х в а л и л и: по Математичному циклу – комісії Математичного циклу, а саме: Комісію застосовної математики, Комісію чистої математики, Комісію вивчення математичних проблем у статистиці та Кабінет математичної статистики реорганізувати в Математичний інститут з відповідними відділами, намітивши кандидатом на директора Інституту акад. [Д.О.] Граве.

По Індустріяльно-технічному циклу – до складу Ін[ститу]ту будівельної механіки ввести і Комісію здешевлення будівництва. Вважати за доцільне установи, що можуть виникнути при Катедрі теорії пружности, також вводити до складу всього Ін[ституту]. Лябораторії інженерних споруд та Електрозварну лябораторію реорганізувати в Ін[ститу]т електрозварювання.

По Фізично-хемічному циклу вважати за доцільне Лябораторію технологічної хемії запровадити у формі окремого відділу до Ін[ститу]ту хемії, до якого вже влито Хемічну лябораторію; Фізичну лябораторію влити до Ін[ститу]ту фізики.

---

* Дату встановлено за змістом документа.
[2]* Спочатку давалась цифра 57,7 млн крб.
[3]* Те саме, 35,0 відсотків.
[4]* Те саме, 1 034, 8 млн крб.
[5]* Те саме, 47, 8 відсотка.
[6]* Заголовок документа.

По Географічно-геологічному циклу – вважати за доцільне Геологічний кабінет об'єднати з Геологічним ін[ститу]том.

По Біо-ботанічному циклу – вважати за доцільне Комісію підсочки, Комісію для вивчення сортів сільсько-господарських рослин та врожаю*. Ботанічний кабінет – Лябораторії фізичної фізіології рослин, Лябораторію фотосинтеза влити до Ботанічного ін[ститу]ту.

По Біо-зоологічному циклу – Лябораторію біо-хемії поєднати з Ін[ститу]том біо-хемії.

По Медичному циклу – Комісію патологічної анатомії поєднати з Музеєм та лябораторією під загальною назвою -- Музей патологічної анатомії.

Питання про зміни в структурі Катеди санітарії та гігієни поставити додатково окремо.

Голова *[Л.М.] Левитський*
Секретар *[О.Г.] Гольдман*

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.949, арк.120. Копія. Машинопис.

№ 100

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПАРТЧАСТИНИ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ПРО УТВОРЕННЯ ОКРЕМИХ ІНСТИТУТІВ НА ІІ ВІДДІЛІ ВУАН[2*]

19 лютого 1932 р.

П. 6. У х в а л и л и: вважати за потрібне у зв'язку з реорганізацією наукової роботи ВУАН мати у складі ІІ Відділу ВУАН отакі інститути:

1. Ін[ститу]т соціялістичної реконструкції с[ільського] г[осподарства].
2. Ін[ститу]т статистики та демографії, що має служити за базу для Катедри статистики (акад. М.В. Птуха).
3. Ін[ститу]т економіки, що має служити за наукову базу для катедр:
   а) Соціялістичного плянування (акад. [Г.М.] Кржижановський),
   б) Фінансів та банків (акад. Л.М. Яснопольський),
   в) Торгу та транспорту (акад. К.Г. Воблий),
   г) Народнього господарства (акад. В.Ф. Левитський),
   д) Політекономії (акад. С.І. Солнцев),

та усуспільнити комісії:

   а) Торгу й транспорту,
   б) Фінансових справ,
   в) Економіки переходової доби.
4. Ін[ститу]т історії, що має служити за наукову базу для катедр:
   а) Історії України доби феодалізму (акад. Д.І. Багалій),
   б) Історії України доби промислового капіталізму (акад. М.С.Грушевський),
   в) Історії України доби імперіялізму (вакансія),
   г) Всесвітньої історії (вакансія),
   д) Історії Білорусі (вакансія),
   е) Історії народів сходу СРСР,
   є) Історії педагогіки

---

* Так у документі.
2* Заголовок документа.

та усуспільнити комісії:

а) Досліду історії України часів феодалізму,

б) Київа та Правобережжя,

в) Козаччини,

г) Історії реврухів на Україні,

д) Історії Заходу,

е) Історії Близького Сходу,

є) Археографічну,

ж) Історично-географічну,

з) Західньої України,

и) Біографічного словника,

5. Інститут історії матеріяльної культури, що має служити за наукову базу отаких катедр:

а) Передісторії України (акад. Д.І. Яворницький),

б) Української етнографії (акад. [Ф.М.] Колесса),

в) Історії укр[аїнської] літератури часів феодалізму (акад. В.М. Перетц),

г) Історії укр[аїнської] літератури часів промисл[ового] капіталіз[му] та імперіялізму (акад. [К.Й.] Студинський),

д) Красного письменства (акад. П.Г. Тичина),

е) Білоруської літератури (акад. Я. Купала),

є) Східнього письменства та культури (акад. А.Ю. Кримський),

ж) Історії українського мистецтва (акад. О.П. Новицький),

з) Загального мистецтва (акад. Ф.І. Шміт),

и) Народньої словесности (вакансія),

і) Шевченкознавства,

к) Музикознавства,

л) Історії західньо-європейської літератури,

м) Історії української пожовтневої літератури

та усуспільнити комісії:

а) Культурно-історичну,

б) ВУАК,

в) Археологічний музей,

г) Етнографічну з кабінетом радянського села,

д) Музей етнографії,

е) Укр[аїнського] письменства феодальної доби,

є) Зв'язку української літератури з закордоном,

ж) Української літератури доби промислового капіталізму,

з) Редакційний комітет для видання творів Т.Г. Шевченка,

и) Каб[інет] арабо-іранської філології,

і) Тюркологічну комісію,

к) Театральний музей,

л) Кабінет порівняльного музикознавства,

м) Комісію масового революційного мистецтва,

н) Комісію дитячої творчости.

6.Інститут національного питання, що має служити за наукову базу для Катедри національного питання (акад. М.О. Скрипник)

та усуспільнити комісії:

а) Національного питання,

б) Нац[іональних] меншостів (при Катедрі акад. [М.О.] Скрипника).

7. Інститут філософії та соціології, що має служити за базу для катедр:
а) Філософії (акад. С.Ю. Семковський),
б) Історії філософії (акад. О.М. Гіляров),
в) Соціології (акад. В.О. Юринець),
г) Радянського права і будівництва (акад. М.[І] Палієнко)
та усуспільнити комісії:
а) Філософічну,
б) Соціологічну,
в) Радянського права і будівництва,
г) Історії українського права,
д) Звичаєвого права.

ЦДАВО України, ф.166, оп.10, спр.949, арк.121-122. Копія. Машинопис.

№ 101

ТЕЗИ ДОПОВІДІ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВУАН, ПОДАНІ ПРЕЗИДІЄЮ АКАДЕМІЇ ДО ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК

*[До 2 квітня 1932 р.]**

Боротьба за реконструкцію ВУАН

1. Внаслідок жорстокої клясової боротьби, що точилася й точиться на терені ВУАН, остання, поборюючи ворожу пролетаріятові науку, великодержавний та український шовінізм ВУАН, стає на шлях соц[іялістичної] реконструкції, являє собою вищу науково-дослідчу комплексну установу на Україні.

2. Як відомо, особливо гострих форм набуває ця боротьба за реконструкцію з 1928 р., з часу ліквідації СВУ – контрреволюційної організації, що була провідником ворожої пролетаріятові політики та ідеології.

3. Правдива ленінська національна політика партії і радянської влади, переможне соцбудівництво пролетаріяту все більше і більше впливало на окремих радянськи настроєних науковців, внаслідок чого відбувся диференційний процес серед науковців; проведена ревізія 1928 р. ВУАН з боку НКО роботи і стану. ВУАН виявила перед широкою пролетарською громадськістю дійсне антирадянське обличчя всієї наукової й громадської політичної роботи у ВУАН і накреслила шляхи її реконструкції і радянизації. Це сприяло тому, що ВУАН стала позначатися як в науковій, так і в громадсько-політичній роботі.

Певна група академіків і наукових співробітників, що стали віддано працювати і віддавати свої наукові знання пролетаріятові до 1928-[19]29 рр. – ця група науковців досить позначилася. Далі ВУАН посилилася новими радянськими науковцями, що обрані за конкурсом того часу. Під проводом партійної фракції, що складалася з новообраних 1928 та 1929 рр. академіків, і під керівництвом партії в цілому, ВУАН стала ширше розгортати свою наукову роботу і творити дійсно радянську науку і культуру.

4. З цього часу партія через свою фракцію та партосередок широко розгорнула роботу по реконструкції, радянизації всієї ВУАН, перетворюючи її на дійсний чинник розвитку української за формою і соціялістичною за змістом науки і культури. Організовуючи наукову роботу пляновим порядком, доби-

* Дату встановлено за протоколом Президії ВУАН № 10, п.2 від 2квітня 1932 р.

раючи і виховуючи нові кадри, допомогаючи методологічно й ідеологічно переозброїтися на засадах марксо-ленінової теорії тим старим науковцям, що щиро прагнуть віддати свої сили і знання пролетаріятові, запроваджуючи нову тематику відповідно до завдань соцбудівництва, пов'язуючи роботу наукових установ з соціялістичними підприємствами, розгортаючи масову науково-популяризаційну роботу, ВУАН щільніше пов'язала свою роботу з виробництвом і пролетарськими масами, радянська влада добилася в цьому великих позитивних наслідків в науковій та громадсько-політичній перебудові ВУАН.

5. Але цих наслідків ми добилися тільки проводячи під проводом партії непримиренну, політичну й ідеологічну боротьбу з фронтом буржуазної науки і дрібнобуржуазного націоналізму і антирадянською політикою в роботі ВУАН. Широко застовоючи методу критики і самокритики, партійні і радянсько-непартійні наукові сили викрили і розбили буржуазно-реставратоські концепції та політичні спрямування російської великодержавницької групи науковців, на чолі яких стояли академіки [К.Г.] Воблий і [Л.М.] Яснопольський, які визнали свої помилки і продовжують працювати. Так само викрито і розбито концепції українського націонал-фашизму групи науковців на чолі з акад. [М.С.] Грушевським. В такому напрямку робота провадиться і дотепер у всіх установах ВУАН і реалізуються в ній всі вказівки партії і її проводиря тов. [Й.В.] Сталіна.

Особливо за останній час ця робота набрала особливо широких розмірів з практичним проведенням в життя листа тов. [Й.В.] Сталіна до редакції журналу "Пролетарська революція". Реалізуючи ці вказівки, парторганізація ВУАН досягла значної диференціяції між науковцями, закріпила їх, далі широко розгорнула фронт наукової роботи для потреб нашої країни. Особливу ролю в цьому відограли і відограють марксо-ленінські установи в Україні, ВУАМЛІН і його Київська філія. Отак в цілому ідеологічному проводі, як і практичній участи їх в радянизації ВУАН, з цими установами ВУАН має найтісніший зв'язок.

6. Плян тематичної роботи 1931 р. і пляни на 1932 р., виконання їх та складання наукової проблематики на другу п'ятирічку (пляни додаються) свідчать про те спрямовання всієї наукової роботи ВУАН, якого добилася партія і радвлада, радянизуючи цю одну вищу комплексну наукову установу УСРР. В основу дальшого розгортання і спрямування цієї наукової роботи ВУАН покладено ухвали XVII партконфренції та настанова і директиви.

За оригіналом згідно: *Соловйов*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5295, арк.35-36. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 102

ДОПОВІДЬ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ВУАН, ПОДАНА ПРЕЗИДІЄЮ АКАДЕМІЇ ДО ПРЕЗИДІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ СРСР*

19 квітня 1932 р.

Реконструкция ВУАН

Всеукраинская Академия наук является высшим научно-исследовательским комплексным учреждением УССР. Ее место в системе целого ряда других

* Заголовок документа.

н[аучно]-ис[следовательских] учреждений определяется ее ролью как руководящего центра научной работы на Украине (наряду с Всеукраинской ассоциацией марксо-ленинских институтов – руководящим штабом марксо-ленинской методологии), занимающегося научной разработкой комплексных и специальных проблем по разным отраслям развития нашего социалистического общества.

Этот характер н[аучно]-ис[следовательской] работы ВУАН определяет собой и то разделение научной работы, которое уже сейчас наметилось между ВУАН и отраслевыми н[аучно]-ис[следовательскими] институтами различных наркоматов. Этим самым, в принципе, устраняется возможность излишнего параллелизма в разработке различных проблем. Беря на себя разработку узловых теоретических и практических комплексных проблем, ВУАН в то же время устанавливает и на данный момент в известной степени закрепляет ясное и четкое разграничение отраслей работы (в порядке разделения труда) с отраслевыми научно-исследовательскими институтами, одновременно работая в самом тесном контакте с ними и увязывая с ними планы своей работы.

2. Организуя и направляя свои исследования таким образом, ВУАН ведет работу теперь над проблемами нашего социалистического производства как по линии индустриально-технической и естественно-научной, так и социально-экономической, проводя в этой своей работе линию дальнейшего развития национальной по форме и социалистической по содержанию украинской культуры.

Планируя свою работу в этом направлении и выполняя первые свои планы, разработанные за последние два-три года, ВУАН положила в основу проблематики своей работы на вторую пятилетку постановления XVII партконференции.

Своей практической работой над выполнением заданий, поставленных советской властью и Коммунистической партией перед всеми научными силами и, в частности, перед ВУАН для социалистической реконструкции страны, в процессе ожесточенной непримиримой классовой борьбы в науке, которая достигла такого развития в предшествующие годы, ВУАН преодолевает враждебную пролетариату идеологию, великодержавный шовинизм и украинский национализм, внедряет марксо-ленинскую методологию за всю свою работу и широко развертывает критику и самокритику.

3. Правильная ленинская национальная политика, которую проводила и проводит Коммунистическая партия, победоносное соцстроительство, колоссальные успехи рабочего класса и колхозного крестьянства в осуществлении первой социалистической пятилетки, широкое развертывание соцсоревнования и ударничества, чрезвычайно широкие перспективы для научной работы и ее бурный расцвет в эпоху социалистической реконструкции – все это своим мощным воздействием перевоспитывает научные кадры и открывает перед ними новые пути и задачи. Преодолев наследие СВУ, развертывая широко общественную и политическую работу, работая над марксо-ленинским перевооружением – значительная часть академиков и научных сотрудников искренно и сознательно отдает свои знания пролетариату, развертывая все шире научно-исследовательскую и научно-популяризационную работу. Этому особенно благоприятствовало то, что в Академию влились выдающиеся ученые – академики-марксисты, партийные и беспартийные и научные сотрудники.

Развертывая и углубляя свою научную работу, включая в свои планы новую тематику соответственно заданиям соцстроительства, увязывая научную работу

своих научных учреждений с социалистическим производством, развертывая массовую научно-популяризационную работу, ВУАН достигла в своей работе значительных положительных результатов.

Научные достижения

А. Первое отделение

1. Работая над разрешением одной из актуальных проблем борьбы за темпы соцстроительства – над заменою дефицитных материалов и удешевлением строительной промышленности, Институт строительной механики закончил свои важные работы по замене металла деревом. Институт разработал системы и конструкции деревянных перекрытий и реализовал эту работу, выполнив проект постройки Энерго-института, Укринститута, сооружений в Харькове, постройки театра Сталинского горсовета и др. Вторая проблема, которую проработал Институт в связи с заменой дефицитных материалов, это вопросы строительства из местных строительных материалов. Эти достижения используют промышленность и отраслевые исследовательские институты путем проведения опытного строительства. Институт исследовал также вибрации сооружений по заданиям Шахтостроя; эти результаты реализуются в практической работе Шахтостроя. Для ТСОавиахима Институт исследовал деревянные конструкции для ангаров. Для производства испытаний дерева на конструкциях Институт сконструировал и изготовил новый прибор. По заданиям Краснознаменного завода выполнил расчет артиллерийских колес.

2. По колоссальной всесоюзного значения проблеме внедрения в социалистическую технику электросварки вместо старых приемов клепки выдающуюся работу произвела Кафедра инженерных сооружений и Электросварочная лаборатория. Кафедра проводит научно-исследовательскую работу по изучению основных механических свойств электросварных конструкций при статистической, ударной и вибрационной нагрузке. Разрабатывает вопросы о влиянии нагрева при электросварке на прочность соединения, исследует металл, растопленный электродами со специальной обмазкой, изучает сварный режим, порядок сварки и работу швов. Эти работы послужили основой для изыскания рациональных форм электросварных конструкций, в резульате чего предложены: рациональный тип стержней из двух уголков, косые стыки листов, рациональный тип сварной конструкции сквозной фермы и целый альбом образцовых конструкций как пособие для проектирования.

Отвечая насущной потребности соцстроительства СССР, ярко подчеркнутой и в соцзаказе ВУАН от макеевских рабочих, Кафедра приготовила к печати альбом образцов электросваренных конструкций строительства промышленных предприятий. Готовится к печати статья о расчете электросваренных конструкций с приборами.

Произведено исследования электросварки как метода усиления клепаных конструкций, а также изучены вопросы совместной работы заклепок и швов и методы сварки литого и сварного железа. В области сварочной аппаратуры и механического оборудования испытательными машинами Кафедра провела следующие работы: спроектировала и построила впервые в СССР вибрационную машину, сконструировала и осуществила автомат для дуговой сварки металлическим электродом. Переделан старый трамвайный мотор на сварочный

генератор. Изобретен прибор для исследования электродов и режима сварки. Кафедра спроектировала и вырабатывает упрощенные машины сварной конструкции для механических испытаний на стык, на разрыв и на изгиб, заменяющие импортные машины, а также кольцевой динамометр для гидравлических домкратов взамен манометра.

Исследование новых лучших методов обработки металлов, внедрение их в производство, научная помощь предприятиям при овладении новыми технологическими процессами, изыскание местных средств и возможностей перестроить техническое оборудование для новых требований производства с минимальными затратами и максимальным эффектом, обследование вредности труда в связи с новыми условиями – вот основные вехи, по которым работа Кафедры тесно связана с задачами дня и сконцентрирована на изучение всех трудных вопросов производства в период соцстроительства.

3. По проблемам каменноугольной промышленности Кафедра горной механики и Кафедра теории упругости разработали ряд вопросов прочности, динамики шахтного подъема и его безопасности, а также вентиляции шахт. Основные работы этих кафедр выполнены по заданиям каменноугольной промышленности и Наркомтруда. Разрешен ряд актуальных вопросов шахтного строительства и эксплуатации.

4. Сложные теоретические проблемы промышленной энергетики разрешены Кафедрой аэро- и гидродинамики. Кафедра разработала теорию центробежных насосов и систематически лабораторно их изучила, выполняя эту работу по плану Института промэнергетики.

5. Большую работу над различными проблемами железнодорожного транспорта проделал Кабинет транспортной механики. Им проведены теоретические исследования по динамике паровоза, которые наиболее прочно разрешают вопрос о спокойном ходе паровозов и уменьшении воздействия на рельсы и дают возможность установить критические скорости и условия безопасности движения в различных случаях работы железных дорог. Для экспериментальной проверки этих исследований теперь построена паровозно-динамическая лаборатория.

Проведены теоретические исследования в области динамики различных систем вагонов, определяющие условия наиболее целесообразного проектирования отдельных частей вагонов, и устанавливающие факторы, обуславливающие плавность хода вагонов и меньшее воздействие на рельсы, а также критические скорости вагонов с точки зрения безопасности движения. Для проверки этих теоретических исследований теперь строится специальная, еще нигде не существующая Вагонно-динамическая лаборатория.

Впервые разработана теория продольных колебаний проездных систем в разных условиях движения. Эти исследования вполне устанавливают те динамические напряжения, которые возникают в сцепных приборах, в ходовых частях и в кузовах вагонов, что даст возможность установить условия для безопасности движения поезда в целом, заблаговременно предупреждает возможность обрывов и устанавливает условия для расчета сцепных приборов и вагонных.

С целью проверки этих теорий строится соответствующая, еще нигде не существующая теория продольных колебаний.

В области наиболее ответственной работы в расчетах движения поездов, т.е. в области общей теории тяги поездов, проведен целый ряд теоретических

исследований, дающих новые более точные методы изыскания предельных составов поездов, времени хода поездов по перегонам, определения расхода воды и топлива на паровозах. Эти исследования, кроме того, дали основу для применения ряда специальных приборов (графоанализаторы, интеграторы и т.д.), производящих вычисления механически, а иногда автоматически. Теперь при Кабинете транспортной механики оборудовано первую, еще нигде не существующую Лабораторию тяговых расчетов, составляющуюся из ряда таких приборов.

Кроме этих стержневых проблем, Кабинет транспортной механики выполнил целый ряд теоретических исследований, относящихся к различным актуальным вопросам железнодорожного транспорта и провел целый ряд совещаний по изобретательству.

6. Много сложных математических вопросов по динамике и статистике синхронных машин разрешила Кафедра математической физики, одновременно разрабатывая общие методы разрешения проблем колебания. Значительная часть работ выполнена по непосредственным заданиям исследовательских институтов Н[аучно]-и[ссследовательского] сект[ора] ВСНХ УССР и Госплана СССР.

В области математических наук в ВУАН с развитием соцстроительства определился перелом в сторону увязки наиболее абстрактных математических исследований с нуждами нашей промышленности и обороны, так, напр[имер], разрабатывается вопрос о возможности практического применения теории аналитических функций к увеличению эффективности приближенных решений, о применении теории дифференциальных уравнений в различных отраслях техники и естествознания.

Кафедра прикладной математики издала книгу "Теоретическая механика на основе техники", разработала вопрос о "Приближенных числовых вычислениях интегральных уравнений", который составляет одну из новых глав математики.

Кафедра чистой математики разработала новые способы интегрирования дифференциальных уравнений с частными производными и ряд других очень сложных математических проблем, а также чрезвычайно упростила основное уравнение, из которого исходят главнейшие задачи внешней баллистики при вычислении элементов траектории орудийного снаряда.

Кафедра математической статистики разработала математические проблемы, актуальные для прикладной статистики и экономики.

7. Проблемы, лежащие в основе развертывания социалистической индустрии УССР как то: проблемы геологической тектоники, проблемы почв, проблемы минерального сырья, водных ресурсов, климата как производительной силы и такую наиболее общую комплексную проблему как, напр[имер], проблема Днепра, разрабатывала Геолого-географическая кафедра и учреждения ВУАН.

Кафедра геологии изучила сырьевую базу цементной промышленности в ряде районов УССР, разработала материалы по марганцевым рудам Никопольского района, разрабатывает вопросы механического бурения при изысканиях полезных ископаемых Украины и выполнила подготовительную работу по качественной характеристике железных руд Криворожья.

Кафедра динамической геологии совместно с Украинским н[аучно]-и[ссследовательским] геологическим институтом произвела значительную комплексную экспедиционную работу с участием почвоведческой, ботанической, зоологической и социально-экономической бригад.

На основании материалов этих экспедиций для планового отдела Днепропетровского горсовета составлена карта почв и дикой растительности; произведена подготовка к участию в работах Гидровода по производству в 1932 году в районе степного массива нижнего левобережья Днепра, который подлежит орошению в связи со строительством Днепрельстана, геологической и гидрогеологической съемки. Кафедра и Институт выполнили значительную работу по изучению отложений четвертичного периода на Украине и напечатали много материалов по четвертичному периоду.

8. Проблема Днепра была центральной в работе Кафедры гидрологии. Кафедра разработала проблему колебания водности Днепра в зависимости от хода метеорологических факторов. Составляются характеристики изменений различных характерных явлений в режиме Днепра, что имеет непосредственно практическое значение для нужд навигации; составляется физико-географический очерк Днепра. Совместно с Институтом водного хозяйства Кафедра разработала проблему поверхностных и подземных вод как источников водоснабжения УССР, и в частности водоснабжения Донбасса. Составлены на основании новейших исследований схемы распределения подземных вод в меловых отложениях левобережья Южного Донца как источника снабжения Донбасса питьевой водой.

9. Кафедра почвоведения закончила разработку ряда важных проблем почвоведения и наметила пути практического применения современных достижений в практике сельского хозяйства; в частности Кафедра изучила структуру почвы как агро-динамического фактора, проблему известкования почв в связи с известкованием почв Украины, исследовала агрономические свойства почв Украины и т.д.

Кафедра геофизики разработала различные вопросы методики геофизических и метеорологических исследований, произвела анализ и дала описания явлений погоды.

Кафедра географии разработала основные общие проблемы системы географических знаний. Из этого большого систематического труда, который рассчитан на всю вторую пятилетку, заканчивается первый том.

10. Кафедра химии совместно с Институтом химии закончила проблему рафинировки алюминия, работу, которая имеет колоссальное промышленное значение для народного хозяйства УССР (чистота алюминия 98,99 процента). Эта работа сейчас производится в полузаводском масштабе, по проектам и расчетам Кафедры. Закончена в лабораторном масштабе проблема алюминирования металлов и производится испытание алюминированной проволоки на Киевском кабельном заводе. Точно также и в Лаборатории института по заданиям [Киевского] кабельного завода разрабатываются лучшие способы покрытия кабеля. Кафедра и Институт закончили исследования по добыванию метанола из окиси углерода и водорода. Имеются первые положительные результаты по защите металлических поверхностей от коррозии. Кафедра и Институт закончили ряд тем, в том числе синтез синильной кислоты, имеющих важное значение для промышленности и повышения обороноспособности СССР. В основании значительной части работ Кафедры лежит применение основных теоретических работ по теории неводных растворов, по которой Кафедрой напечатано много десятков работ как в Союзе, так и за границей.

Кафедра химической технологии провела в очень крупном масштабе работу по изучению влажности союзного хлопка, начиная от сырца и кончая

сдачею волокна в производство. Такая работа была проведена впервые и привела к определенным заключениям относительно влияния на влажность волокна транспорта и условий хранения хлопка на складах.

Проведена работа по изучению влажности ордовой шерсти, волоса, ости и пуха, причем выяснена зависимость влажности шерсти от условий среды и обработки шерстяного волокна путем химической мойки, полного обезжиривания и высушивания. Попутно извлечены из союзных шерстей маслянистые и воскообразные вещества, представляющие большой химический и технический интерес.

Разработана методика количественного определения фенола для использования этого метода на феноловых заводах.

В настоящее время Лаборатория ведет исследование стандартных методов количественного определения озокрасящих веществ, способов определения теплопроводности текстильных изделий на приборе оригинальной конструкции, разрабатывает рентгенографические методы в применении к текстильным изделиям, исследует способы получения производных целлюлозы для приготовления пленок и пластических масс.

11. Кафедра физики и Украинский н[аучно]-и[сследовательский] институт физики по вопросам физических основ современной техники разработали вопросы физики вакуума, применив их в практике работы киевского завода "Термос", разработали вопросы электронных процессов в применении к изготовлению электровакуумных приборов, в частности фотоэлементов. Совместно с другими союзными институтами разрабатывают проблемы всесоюзного значения, касающиеся превращения световой энергии в электрическую. В этой работе Кафедра установила новые закономерности, которые дают лучшие основания для расчетов превращения энергии в так наз[ываемых] сухих фотоэлементах. Институт имеет значительные достижения в области точнейших рентгенооптических измерений; по этим вопросам разработана новая аппаратура. По заданиям Института строительных материалов, Кафедра и Институт исследовали тепловые свойства керамических радиаторов и дали основные данные для технических расчетов при применении их к капитальному строительству, где ими заменяют дефицитные металлические радиаторы. Аналогичные работы производятся по заданиям Главпроекта для безметаллической системы отопления. В результате теоретических работ Института дано обобщение основного закона распределения энергии между различными типами излучения, установлены новые закономерности в строении атомного ядра и т.д.

12. Кафедра биохимии и Украинский биохимический институт с целью изучения биохимии мышечной деятельности и влияния различных внешних и внутренних условий на биохимические процессы, происходящие в мышцах при работе, исследовали влияние тренировки на обмен веществ в мышцах при работе: исследовали также превращение фосфорных соединений в мышцах при работе и их роль в мышечной деятельности. Обе эти работы дают основания для разработки вопроса о рациональном питании при физическом труде и при тренировке и намечают пути для исследования вопроса о повышении трудоспособности путем определенных изменений пищевого рациона.

Изучена питательная ценность дрожжей, богатых антипеллагрозным витамином, в частности усвоение азотистых веществ дрожжей, высушенных различными фабричными способами, что имеет практическое значение для

разрешения вопроса об использовании* дрожжей в питании населения тех районов УССР, в частности АМССР, где наблюдается болезнь – пеллагра, с целью избежать заболеваний ею.

Изучено влияние силосования кормов на их питательную ценность, что необходимо для развития социалистического животноводства, в частности для разрешения вопроса о возможности кормления силосованными кормами молодняка, в частности изучено влияние силосования сорго на содержание в нем витаминов.

С целью выяснения влияния всех факторов пищи на организм человека и животных, что, например, необходимо для подведения твердого научного фундамента под практические мероприятия по организации рационального общественного питания, изучено влияние характера пищи (кислой и щелочной) на процесс синтеза и окислений в животном организме.

13. В области изучения закономерностей роста и проблемы механики развития Кафедрой зоологии и Зоолого-биологическим институтом изучены факторы роста, которые определяют размеры тела у птиц, исследована изменчивость и наследственность скорости роста крупного рогатого скота. Результаты этих работ могут быть использованы для практических задач социалистического животноводства и птицеводства. Исследованы животные группы, связанные с водной средой; изучены Днепровские пойменные водоемы с целью выяснения характера распределения в долине Днепра малька отдельных видов рыб, что имеет непосредственное значение для задач развития рыбного хозяйства. Произведены исследования фауны УССР. Собраны материалы по энтомофауне лиственного леса, исследованы вредители древесины.

Днепровская биологическая станция исследовала среднее течение Днепра с частью пойменных водоемов, их растительность и животное население с целью установления общей флористической и фаунистической характеристики среднего течения Днепра и общей гидробиологической характеристики Днепровских пойменных водоемов. Эти исследования связаны с разрешением важного практического вопроса, как лучше использовать Днепр и его пойменные водоемы для увеличения наших рыбных ресурсов.

Кафедрой морфологии животных исследованы морфологические особенности черноморских рыб и рыб одесских лиманов с целью изучения биологии этих рыб. Произведено комплексное обследование Куяльницкого лимана и выяснено участие биологических факторов в образовании лечебного ила.

Кафедрой прикладной физиологии подведены итоги исследовании по гистофизиологии нервной системы, в результате которых выдвинута новая теория деятельности нервной системы, как аппарата переменного электрического тока. Исследованы причины позеленения битых гусей с целью разработки мероприятий, позволяющих избежать этого позеленения, что имеет большое значение для рентабельной постановки экспорта нашей битой птицы. Исследованы в Лаборатории неврофизиологии функциональные типы нервной системы и степень ее устойчивости в моменты возбуждения, что имеет большое значение в профилактическом отношении для избежания уменьшения трудоспособности и нервных задержек во время напряженной работы нервной системы.

14. Большая работа над актуальными ботаническими проблемами была проделана ботаническими кафедрами и институтами ВУАН. Исследована флора

* Слово "использовании" вписано від руки.

УССР и СССР как производительной силы, в частности произведено геоботаническое и флористическое обследование Сталинщины, Луганщины и пр. Изучены украинские виды лозы с целью использования их для облесения песков. Разработан проект, подобран ассортимент деревьев и произведена работа по зазеленению Сталинщины.

Разработан ряд теоретических проблем, связанных с проблемой повышения урожайности, а именно – исследованы растительные гормоны, коллоидно-химические свойства протоплазмы, микробное население почвы и воды (при этом установлено большое значение реакции почвы для ряда биохимических процессов, которые происходят под влиянием микроорганизмов).

Произведено исследование хлорофиллоносного аппарата у высших растений, выяснено влияние механического повреждения на энергию фотосинтеза и т. д., результаты этих исследований связаны с проблемой повышения урожайности.

Изучены физиологические процессы, относящиеся к проблеме сахаристости и спелости свеклы. Исследованы физиологические причины понижения урожая в условиях засушливого года на плодородных почвах.

15. Кафедрой патологической физиологии дано теоретическое и экспериментальное обоснование единства противоположности в явлениях иммунитета и анафилаксии, выяснившие и поставившие в причинную зависимость ряд разрозненных, непонятных до сих пор явлений в области патогенеза инфекционных заболеваний. Выяснен механизм стимулирующего действия переливания крови, что дало возможность рационально применять этот метод в терапии в ряде случаев, где ранее его не применяли (например: при заживлении язв, при раке, для восстановления зрения при помутнении стекловидного тела). Дано обоснование и показана в ряде работ возможность установления биохимического критерия трудоспособности; выдвинуто значение изучения интерьера в животноводстве и предложен метод биохимической профилактики утомления, что с успехом было применено, например, для лошадей. Изучен вопрос о нормах чередования отдыха и работы, о наилучшем питьевом режиме для рабочих в горячих цехах и забоях. Напечатан ряд очерков по истории и методологии медицины, в которых дан анализ медицинских теорий с точки зрения диалектического материализма, открыта реакция для раннего распознавания рака, использование которой в клинической практике позволяет своевременно распознавать и назначать операцию рака. Открыт новый гормон в коре надпочечника, что имеет большое значение не только для выяснения функций этого организма и его роли в обмене углеводов, но возможно, что его можно использовать и при лечении некоторых форм нарушения этого обмена. Помимо этого были организованы экспедиции в рабочие районы УССР как для изучения зоба на Украине, так и для изучения условий работы рабочих горячих цехов и забоев.

Кафедрой гигиены исследована проблема смертности в УССР и зарубежной Украине. Обследовано санитарно-гигиеническое состояние киевских школ.

В. Второе отделение

а) По Комиссии торговли и транспорта.

Разработан ряд проблем железнодорожного и водного транспорта, в частности актуальные транспортные комплексные проблемы Днепровской системы. (Сельское хозяйство бассейна Днепра, промышленность бассейна Днепра, безрельсовые пути Правобережья).

б) По Комиссии экономики переходной эпохи.

Разрабатывается проблема комплексного планирования и ряд других проблем, как например, мирового экономического кризиса и безработицы в капиталистических странах, в частности проблема протекционизма и демпинга.

в) По Финансовой комиссии.

Разработаны вопросы советского кредита и финансового плана Украины. Разрабатываются практические проблемы сельского бюджета и районные бюджеты. По линии секции коммунального хозяйства на 1932 г. намечена такая проблематика:

1. Пути реконструкции жилищного хозяйства в связи с социалистической перестройкой быта.

2. Участие в работах по реконструкции г. Киева.

3. Обследование коммунального хозяйства Киевской области.

4. Разработка проблем, стоящих перед коммунальным хозяйством УССР на вторую пятилетку.

5. Выполнение поручения Института советского строительства Комакадемии в отношении труда "Коммунальное хозяйство Союза за 15 лет".

г) По Институту соц[иалистической] реконструкции сельского хозяйства.

Разработаны вопросы организации в колхозах рабочих бригад по разным отраслям сельского хозяйства. Разработан ряд научных вопросов по линии организации и развития животноводческих ферм, а также вопросы экономики сахарной промышленности. Институт издал ряд работ научного и научно-популярного характера к весенней посевкампании 1932 года.

д) По Демографическому институту.

Обследуются естественное и механическое движение населения УССР за последние годы. Разработаны проблемы методологии баланса рабочей силы на вторую пятилетку и перспективы изменения населения УССР.

е) По Кафедре и Комиссии национальн[ых] вопрос[ов].

Исследуются актуальные проблемы марксо-ленинской теории в области национальн[ого] вопроса, национальн[ая] политика ВКП(б) и КП(б)У и национально-колониальные проблемы Коминтерна. По линии национальн[ого] вопроса и национального культурного строительства в СССР в реконструктивную эпоху проработаны такие проблемы: проблема сближения и слияния наций в эпоху социализма, белорусский национал-демократизм и т.д. Комиссия по национальному вопросу привлекла к работе научных и практических работников, работающих по национальному вопросу в братских национальных республиках. Начато изучение ряда актуальных вопросов национальной политики в отношении нацменьшинств УССР, проработан ряд вопросов, касающихся обслуживания украинского населения в РСФСР.

ж) По учреждениям историческим.

Проводится работа по изучению марксо-ленинской методологии истории. Проводится работа по изучению экономической истории Украины, ревдвижения и пролетарской революции на Украине. Проводится работа по изучению рабочего движения на Западной Украине, в САСШ*, в Западной Европе и на Востоке в эпоху империализма. Начато изучение проблем истории соседних государств (Польша и Чехия). Разрабатывается вопрос об интервенции Антанты

---

* Тогочасна назва Сполучених Штатів Америки, яка вживалась у Радянському Союзі в 1920-1930-х рр.

на Украине 1918-1919 гг. Начата совместно с экономическими учреждениями I Отделения разработка вопросов по истории техники.

з) По учреждениям лингвистическим, литературным и искусствоведческим.

В области языковедения развернута значительная работа: готовятся новые квалифицированные кадры по различным отраслям языковедения, издаются и готовятся к печати научные словари различных типов, в частности и главным образом индустриального характера. Изучаются проблемы, касающиеся литературной жизни на Украине в эпоху промышленного капитализма и империализма, разрабатываются проблемы истории украинской литературы конца XIX и начала XX века в свете ленинского учения о "прусском" и "американском" путях развития. Начато изучение истории послеоктябрьской украинской литературы. Начата большая работа над академическим изданием сочинений Т.Г. Шевченко. Начата работа по изучению изобразительного и театрального искусства на Украине, открывается специальный Театральный музей, который будет освещать, главным образом, историю послеоктябрьского театра на Украине. Развертывается работа Комиссии по изучению революционного массового изобразительного искусства на Украине.

и) По юридическим комиссиям.

В связи с реорганизацией юридических комиссий имеем значительный поворот к изучению вопросов соцстроительства и увязке вопросов права с соцстроительством. Прорабатываются проблемы: рабочее законодательство царизма и классовая борьба пролетариата, изменение обычноправных отношений в реконструктивную эпоху (семья, собственность). Проводилась работа по изучению роли органов диктатуры пролетариата в районах сплошной коллективизации, по вопросам планирования и хозрасчета, районирования, соцсовместительства, места профсоюзов в системе пролетарской диктатуры. На 1932 г. намечены проблемы, увязанные с вопросами второй пятилетки, как, напр[имер]: 1) органы диктатуры пролетариата на конец второй пятилетки в свете постановлений XVII партконференции, 2) советское строительство в аспекте уничтожения различий между городом и селом, 3) изучение бытовоправовых пережитков в эпоху социализма, 4) организация труда и труддисциплина.

к) По учреждениям этнографическим.

Этнографические учреждения ВУАН в 1931 г., радикально изменив свою тематику, поставили ряд новых проблем, тесно связанных с соцстроительством: проблема марксо-ленинской истории этнографии в УССР; изучение родового общества, классовые корни формализма, буржуазного метода сопоставлений эмпиризма и этнологизма; изучение производственных обшединений, колхозного строительства и соцстроительства в деревне вообще; вопросы антирелигиозной работы в период соцреконструкции и в связи с директивами XVII партконференции; Ленинское нацстроительство (совместно с Комиссией нацвопроса), изучение украинского населения за пределами УССР и изучение нацменьшинств на территории УССР (совместно с Комиссией нацменьшинств), организация общих с ВАН и БАН комплексных экспедиций. Исходя из понимания этнографии как конкретной исторической науки, этнографические учреждения ВУАН ведут дальнейшую борьбу за овладение марксо-ленинской теорией.

Научно-популярная, массовая и шефская работа ВУАН

1. Кроме вышеперечисленных главнейших достижений в научной работе и применения ее в соцстроительстве, учреждения ВУАН проводили широкую научно-популярную, массовую работу. Комиссия научно-культурной пропаганды издала серию научно-популярных брошюр по вопросам металлургии, строительства, химии, обороны страны, минеральных удобрений, соцреконструкции с[ельского] х[озяйства], биологии, транспорта, социально-экономическим и т.д.

КНКП организовала курсы по электросварке для руководящего технического персонала и ударников-рабочих социалистической промышленности и транспорта.

Академические учреждения проводят на предприятиях работу по тех[нической] пропаганде и овладению рабочими массами новой техникой производства путем докладов, консультаций, организации кружков техники из ударников.

2. ВУАН ведет шефскую работу в Донбассе (Сталино, Макеевка, Мариуполь), на киевских предприятиях и в колхозах. За время шефской работы в Донбасс выезжали 85 бригад научных работников и прочитаны 353 научных доклада на рабочих собраниях предприятий Донбасса.

Экспедиции и научные командировки

1. Экспедиционная работа ВУАН за последние годы в основном проводилась в районе левобережья Днепра, Днепрельстана (в частности в тех местностях, которые должны быть затоплены в 1932 году).

2. Связь Академии с научными учреждениями Украины, Союза и с заграницей поддерживается путем научных докладов на всесоюзных и республиканских съездах, конференциях, заседаниях, совещаниях, путем участия сотрудников Академии в отдельных литературных изданиях, в обмене научной продукцией и т.д.

В 1929-1931 гг. произведен обмен 50 126 экз. на сумму 114 925 руб. ВУАН принимает участие в международных конгрессах, сотрудничает в некоторых заграничных научных журналах и в литературных изданиях заграничных научных учреждений и т.д. Необходимо отметить недостаточно научную связь ВУАН с ВАН и БАН, в частности в общем планировании научной работы.

Издательская работа

I. В связи с общей перестройкой научной и общественной работы ВУАН перестраивает и издательскую работу. Запланирован целый ряд изданий монографического характера и одновременно практического содержания. Из этой серии издательство приступило к изданию трудов:

1. Акад. [В.Г.] Шапошников – "Исследование влажности союзного хлопка", – 6 выпусков, 80 печатных листов.

2. Акад. [А.А.] Богомолец с коллективом научных работников "Пособие по патологической физиологии", том I,2 (12 выпусков) — 125 печатных листов.

3. Акад. [Е.О.] Патон – "Таблицы для расчета стальных и деревянных мостов" – 25 [печатных] листов.

4. Акад. [В.Г.] Шапошников – монография "Украинский хлопок" – 25 печатных листов.

II. Совместно с Институтом соцреконструкции с[ельского] х[озяйства] издана работа "Методика планирования весенних работ сахарных хозяйств" и 7 брошюр, посвященных весенней посевкампании 1932 г. – объемом 17 печатных листов и с тиражем 85 тысяч экз.

III. Наряду с этим ВУАН приступила к изданию цикловых журналов. Из печати уже вышло 4 журнала, сданы в печать 3 журнала по Первому отделению. Подготовлены к печати 4 журнала по Второму отделению.

IV. Значительное место в издательской продукции занимает Комиссия научно-культурной пропаганды, которая уже издала по своей тематике 13 названий со средним тиражем 5 тыс. экз. и в первом полугодии 1932 г. выйдет 10 названий.

Всего ВУАН издала 266 названий и 3767 печатных листов научной и научно-популярной литературы.

Теперешняя структура

В настоящее время структура ВУАН такова: в составе ВУАН есть два Отделения: I – Естественных и технических наук и II – Социально-экономическое. Во главе каждого Отделения стоят президиумы Отделений, а самые Отделения состоят из кафедр, институтов, комиссий, кабинетов и лабораторий. Кафедры, комиссии, лаборатории и кабинеты объединены в циклы. На I Отделении – 7 и на II – 4 цикла. Новые задачи, стоящие перед ВУАН на вторую пятилетку, выдвигают вопрос о более рациональной организационной структуре объединений теперешних учреждений в научные институты с оставлением академических кафедр.

На сегодняшний день в ВУАН насчитывается штатных: 248 научных сотрудников и 74 академика. Всего 316 лиц.

Проблематика на вторую пятилетку и новые области н[аучно]-и[сследовательской] работы

Основные проблемы научной работы ВУАН на вторую пятилетку таковы:

1. Проблемы конструктивной прочности как основы для рационализации конструкции; гидродинамические вопросы турбомашин; проблемы автоматизации и электрификации шахтного подъема и его безопасности; проблемы автоматизации и конвееризации электросварки; проблемы композитных строительных конструкций; вопросы прочности горнозаводских сооружений; проблемы использования энергии ветра; проблемы динамики большегрузного подвижного состава, динамики верхнего строения железных дорог; проблемы материала и конструкции для дорожных укрытий; проблема воздуха в части расчета пропеллера, конструкции новых аэропланов и управления ими, конструкции боевых дирижаблей и т.д.

2. Химические проблемы цветной металлургии; изучение основных веществ в расплавленном состоянии; проблемы легких металлов и их сплавов; добывание редких элементов; проблемы химической промышленности на Украине и в частности на Киевщине; исследование солей и озер Черноморского побережья; проблемы украинского хлопка и искусственного волокна, проблемы красящих веществ в текстильной промышленности; проблемы физики ионных и электронных процессов, высоких электрических напряжений, рентгенооптики

и рентгеноспектрографии; новая физическая аппаратура; разработка новых типов и применение фотоэлементов.

3. Проблемы роста и животной продукции соответственно задачам социалистического животноводства и рыбного хозяйства. Проблемы биохимии питания и биохимии профилактики утомления.

4. Центральное место будут занимать следующие комплексные проблемы: проблемы Днепра и связанных с ним районов; химизация торфа, бурого угля и сланцев на территории Днепра. Проблемы комплексного планирования социалистических предприятий; химическая промышленность на Днепрельстане; техническая эксплуатация речного транспорта; электросварные конструкции для речного транспорта Днепра; тектоника Днепра; геологическая и гидрогеологическая работа в районе степного массива нижнего Днепра; марганцевые и железные руды; комплексное изучение карбонатных пород; антропологическое изучение сельского населения; геоботаническое и флористическое исследование Днепра; изучение зазеленения песков; проблемы яризации ржи и прочих культур; изучение усовершенствования Днепровского русла и поемных* Днепровских водоемов и т.д.

5. В связи с широким развитием социалистической промышленности на Украине, в частности тяжелой индустрии (металлургия, машиностроительство, топливная промышленность, энергетика, транспортное строительство, коммунальное хозяйство и т.д.), перед ВУАН как высшим комплексным научным учреждением встает актуальная задача немедленно расширить круг исследования научных проблем соответственно тем конкретным заданиям, которые стоят перед УССР уже теперь и которые наметила XVII партконференция для второй пятилетки. Необходимо принять все меры как со стороны самой ВУАН, так и других государственных и хозяйственных учреждений и организаций к тому, чтоб обеспечить успешное развертывание научной работы в упомянутом направлении.

6. Большим препятствием в разворачивании дальнейшей научной работы является то, что до настоящего времени отдельные учреждения, в частности индустриально-технические и естественно-научные, недостаточно обеспечены в финансовом отношении и недостаточно оборудованы необходимой аппаратурой и не обеспечены иностранной литературой, помещениями и техническим персоналом.

7. Необходимо отметить тот прискорбный факт, что и до настоящего времени между ВУАН, с одной стороны, и соответствующими наркоматами, хозяйственными организациями, с другой стороны, а также с отраслевыми н[аучно]-и[сследовательскими] учреждениями не установлены правильные нормальные отношения. Учреждения ВУАН не используются упомянутыми учреждениями для разработки отдельных комплексных и основных научных проблем и заказов. Такие учреждения, как Институт химии, Строительной механики, Транспортной механики, Горной механики, Геологии, Электросварки, Биохимический и т.д., имеющие соответствующее оборудование и высококвалифицированные кадры, в практике взаимоотношений с хозяйственными организациями и иными учреждениями недооцениваются и даже игнорируются.

Такое отношение вредно отражается на научной работе и значительно ухудшает финансовое положение институтов ВУАН.

---

* Так у документі. Потрібно: "пойменных".

8. С дальнейшим развертыванием работы на II Отделении возникает вопрос о необходимости расширения кадров Отделения и создания при нем новых научных институтов. Из числа тех учреждений, организация которых вызывается нашей социалистической действительностью, необходимо назвать такие: Комиссия социалистического планирования, Комиссия по изучению мирового хозяйства, Комиссия по изучению техники, Комиссия по изучению истории пролетарской революции на Украине, Комиссия по изучению истории фабрик и заводов, Комиссия по изучению народов СССР, Комиссия по изучению проблем Дальнего Востока, Комиссия по изучению рабочего движения на Западе в эпоху империализма и пролетарской революции, Комиссия педагогики, Комиссия по изучению вопросов реконструкции соваппарата, Комиссия по изучению структурных форм буржуазного государства в эпоху империализма, Комиссия по изучению истории литературы народов СССР, Комиссия по изучению западно-европейских литератур, Комиссия по изучению истории театра на Украине.

Создание этих новых учреждений даст возможность Отделению широко развернуть работу над проблематикой, запроектированной Отделением на вторую пятилетку.

Не приводя тут этой проблематики, мы только укажем запроектированные Отделением общие комплексные проблемы: история техники, история соцстроительства, Днепровская водная система, мировой кризис и подготовка пролетарских революций в буржуазных странах, фашизм и социал-фашизм, Молдавия и т.д.

Финансово-хозяйственное положение

1. Следует отметить, что в течение последних лет бюджет ВУАН был почти стабильным лишь с незначительным возрастанием, что видно из таких чисел: 1929 г. – 1 200 000 руб., 1930 г. — 1 800 000 руб., 1931 г. – 1 192 000 руб., 1932 г. – 1 485 000 руб.

Эти финансовые затруднения чрезвычайно тормозили темпы разворачивания н[аучно]-и[сследовательской] работы ВУАН. Особенное значение имеют затруднения с помещением; вследствие отсутствия необходимой площади для работы ряда научных учреждений ВУАН нет возможности развернуть работу соответственно наличным научным силам и оборудованию.

2. В 1932 г. необходимо закончить постройку институтов: Биохимии, Химии, Экспериментальной патологии (учреждение НКЗ) и начать постройку Электросварной лаборатории и Кабинета транспортной механики. Кроме того, необходимо обеспечить начало постройки в 1933 г. институтов: Физики, Индустриально-технических, Ботаники, Био-зоологии и учреждений II Отделения.

Дальнейшее развертывание научной работы ВУАН требует значительного увеличения ее научных составов.

Недостатки работы

Наряду с перечисленными достижениями в научной работе ВУАН есть и недостатки, которые в основном сводятся к таким моментам:

а) Еще многие научные работники ВУАН не вооружились марксо-ленинской методологией. Недостаточно налажены научно-плановая и научно-оперативная работы. Самые планы составлялись с некоторым опозданием. Еще

недостаточна связь в плановой работе с соответствующими хозобъединениями, наркоматами и другими н[аучно]-и[сследовательскими] учреждениями;

б) Тематические планы не всеми учреждениями Академии в достаточной степени разрабатывались, встречается часто тематика случайного характера. Еще не во всех учреждениях ВУАН методологические темы и комплексные темы занимают надлежащее место;

в) Недостаточна связь и контакт в научной работе с ВУАН и БАН. Слаба связь с украинскими рабочими массами, живущими в других республиках СССР. Еще недостаточно закреплена связь с производственными социалистическими предприятиями;

г) Недостаточно проведены принципы хозрасчета в научной работе учреждений ВУАН. Мало составлено договоров с предприятиями для обслуживания их производственных нужд. Недостаточны мероприятия ВУАН по организации и оформлению научных опорных пунктов в пределах УССР и вне ее;

д) Недостаточно организован учет научной работы, с опозданием освещаются и популяризируются новые достижения ВУАН в науке и технике, недостаточен контроль над научными учреждениями в отношении своевременного выполнения ими тематических планов. Недостаточно развита экспедиционная работа совместно с другими учреждениями Украины и Союза, а также недостаточна экспедиционная работа самих учреждений ВУАН. Только под руководством партии и пролетариата ВУАН встала на путь научного творчества для нужд социализма, перед ней открываются широкие перспективы работы для победы социализма.

Приложения

1. Количество учреждений ВУН:

Из них на I Отделении:

Кафедр	45
Институтов	1
Комиссий	13
Кабинетов	23

На II Отделении:

Кафедр	27
Институтов	3
Комиссий	89
Кабинетов	12

При Президии ВУАН:

Комиссий	4

2. Библиотека – 195042 томов.

Из них:

на I Отделении	15 800 том[ов].
на II - " -	179 242 том[а].

3. Личный состав сотрудников на 1931 г.
по социальному происхождению:

[Научно-технические кадры ВУАН]	Рабочих	Крестьян	Служащих	Ремеслен[ников]	Помещики и бурж[уазия]	Духовенство	Проч[их]	Всего
Научн[ых] работников	8	52	125	9	18	18	12	242
В том числе академиков	1	6	43	5	8	6	10	79
Тех[нических] работников	24	34	31	3	1	3	-	96
Всего	32	86	156	12	19	21	12	338
В том числе членов КП(б)У								23
и академиков член[ов] КП(б)У								8

4. Издательская продукция :
(в количестве названий и печатных листов)

[Периодизация]	Годы	Названия	Количество листов
Первый период	1919	8	46
Всего		8	46
Второй период:	1920		
	1921	3	16
	1922		
	1923	19	129
	1924	24	229
	1925	30	189
	1926	42	427
	1927	52	577
Всего		170	1 567
Третий период:	1928	69	851
	1929	82	770
	1930	50	583
	1931	65	763
	1932		800
Всего		266	3 767

5. Количество учреждений:

Годы	Количество
1919	25
1920	23
1924	64
1927	78
1929	106
1930-[19]31	112

6. Количество научных командировок:

1919-[19]20	– 2	1925-[19]26	– 122
1920-[19]21	– 5	1926-[19]27	– 197
1921-[19]22	– 39	1927-[19]28	– 219
1922-[19]23	– 5	1928-[19]29	– 218
1923-[19]24	– 29	1929-[19]30	– 280
1924-[19]25	– 75	1930-[19]31	– 408

7. Общий бюджет:

1924	– 75 339	1928	– 848 000
1925	– 149 468	1929	– 1 200 000
1926	– 305 595	1930	– 1 800 000
1927	– 416 034	1931	– 1 192 793
		1932	– 1 485 000

Президиум ВУАН

ЦДАВО України, ф.4708, оп.1, спр.189, арк.1-33. Копія. Машинопис.

№ 103*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК ПРО СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПОСТАНОВИ НА ДОПОВІДЬ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ПРО ЇЇ ДІЯЛЬНІСТЬ

20 квітня 1932 р.
м. Харків

Для опрацювання постанови на доповідь Всеукраїнської Академії наук утворити комісію в складі тт. [Ю.О.] Войцехівського (голова), [О.О.] Богомольця, [В.П.] Затонського, [М.О.] Скрипника, Пілацької, [М.П.] Василенка, [О.В.] Корчака-Чепурківського, [С.А.] Мінкевича, [Я.М.] Дудника, Коваля, [П.П.] Любченка, [О.В.] Палладіна, [О.Г.] Шліхтера, [А.Я.] Артемського, [О.Г.] Гольдмана, [С.Ю.] Семковського, [К.К.] Симінського, Одудової, Лукаренка.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету *Г.І. Петровський*
Секретар *Ю.О. Войцехівський*

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.3, арк.47. Оригінал. Машинопис.

* Див. док. №№ 102, 105, 109.

№ 104

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ОБМІН ДРУКОВАНИМИ ВИДАННЯМИ ВУАН З РУМУНСЬКОЮ АКАДЕМІЄЮ НАУК ТА ПРО ДОПОВІДЬ ВУАН НА ПРЕЗИДІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ СРСР

25 квітня 1932 р.
м. Харків

1. Не возражать против обмена печатными материалами Украинской Академии наук с Румынской (через Прусскую Академию).

2. Обязать тт. [В.П.] Затонского, [Н.А.] Скрыпника и [А.Г.] Шлихтера присутствовать на заседании Президиума ЦИК СССР при докладе Украинской Академии наук.

3. Поручить т. [В.П.] Затонскому внести П[олит] бюро предложения о составе Комиссии по руководству выборами новых академиков.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.8, арк.243. Рукопис.

№ 105

ЛИСТ ГОЛОВИ ВУЦВК Г. І. ПЕТРОВСЬКОГО ДО ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ЦК КП(б)У С. В. КОСІОРА ПРО ПОЛІПШЕННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ УМОВ ДЛЯ РОБОТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

27 квітня 1932 р.
м. Харків

Протягом останнього часу на засіданнях Президії ВУЦВК виступало з промовами декілька академіків та наукових робітників (4 квітня по доповіді про заходи до підвищення урожайности та 20 квітня на доповідь про роботу Всеукраїнської Академії наук). Треба відмітити, що всі наукові робітники, які виступали на цих засіданнях, досить практично, по-діловому підходили до тих питань, які пророблювала Президія, і намагалися допомогти своїми науковими знаннями та досвідом в роботі по виконанню наших завдань. Поряд цього майже всі промовці зачіпали питання кепського матеріяльного стану як науково-дослідчих установ, так і самих наукових робітників. Академік [О.О.] Богомолець (Президент ВУАН) в своїй доповіді говорив*: "Треба звернути увагу, що фінансово-господарчий стан Академії на сьогодні незадовільний. Протягом останніх років бюджет ВУАН був майже стабільний, лише з незначним зростанням. Ці фінансові труднощі дуже гальмували темпи розгортання науково-дослідчої роботи ВУАН. Немає змоги розгорнути свою роботу відповідно до наявних наукових сил та устаткування. Немає навіть змоги переїхати до Київа науковим установам, як це потрібно".

Академік [О.Г.] Гольдман говорив*: "Залучаючи Академію щільно до загального процесу науково-дослідчої роботи, ми мусимо забезпечити нормальні умови роботи, які б забезпечили відповідні темпи виконання. Для того, щоб здійснити ті загальні настановлення, які перед нами поставлено – наздогнати й випередити, завоювати техніку буржуазних країн і на грунті цієї техніки збу-

* Підкреслено в документі.

дувати нову соціялістичну техніку, треба мати можливість знати досягнення цієї техніки, а ми не маємо змоги одержати закордонну літературу. Тут виникає прорив, наслідки якого в дальшому можуть бути надто неприємні. Тут наша робота обезцінюється, певною мірою і самий процес цієї роботи".

Академік [К.К.] Симінський*: "Наукові робітники Академії одержують близько половини того, що одержують відповідальні робітники інших галузевих інститутів. Платня майже половинна. Обслуговування матеріяльне, господарське теж гірше, ніж у інших, а за статутом це повинно бути інакше. Тут може бути таке запитання: чому в таких поганих умовах – матеріяльних і інших – Академія зросла і дістала таких наслідків. Це можна віднести до героїзму самих робітників, але це треба використати, бо це може вивітритись. Треба покращити матеріяльний стан робітників, перш за все платнею, дорівнюючи її до платні, яку мають відповідальні робітники і інші робітники науково-дослідчих установ".

Академік [О.В.] Палладін*: "Коли ми говоримо про досягнення, що їх має Академія за цей час внаслідок своєї перебудови, внаслідок роботи під проводом Компартії, то ми цілком одверто повинні сказати про ті потреби, які треба забезпечити надалі, щоб виконати завдання, які перед нами стоять. Наш бюджет не зростає відповідно до зростання завдань, що перед нами стоять. І надалі для того, щоб Академія могла виконати завдання 2 п'ятирічки, повинен швидше рости наш бюджет, ніж тепер. Друге болюче питання – це приміщення для наших лябораторій. Візьмемо Хемічний інститут, який працює над оборонними темами і який має в цій справі певні досягнення, але якщо ми найближчих місяців не закінчимо будівництво цього Інституту, його роботу буде зірвано".

Майже те саме говорили про свої потреби і наукові робітники Академії сільсько-господарських наук.

Бюджет Академії протягом останніх років зоставався майже стабільним. В 1929 році він дорівнював 1 200 000 крб., а в 1932 році всього лише 1 485 000 крб. За цей час склад наукових робітників значно поширився, видавнича робота Академії помітно зросла, кількість установ збільшилась, а кількість наукових відряджень майже подвоїлась.

Зовсім ненормальним є те, що апарат Академії, на зарплату якого йде понад 800 000 крб., має змогу витрачати на наукову роботу лише якихось 100-150 тис. крб. на рік.

Місячне утримання академіка становить тепер 325 крб., за додаткові навантаження по роботі у комісіях та лябораторіях він нічого не отримує. Старший науковий робітник одержує 250 крб., а молодший – 200 крб.

Постачання всіх наукових робітників Академії провадиться на загальних підставах.

Відомо, що робітники галузевих науково-дослідчих установ забезпечуються значно краще. Заробіток їх багато вищий і доходить до 800-1200 крб. на місяць.

Академік [К.К.] Симінський, який за своєю основною роботою одержує 325 крб., за консультаційну працю в Інституті споруд (на яку він витрачає дві години через день) одержує 500 крб. на місяць.

Наукові робітники, щоб забезпечити нормальні умови існування собі і сім'ї, мусять витрачати для роботи на стороні (викладання в інститутах тощо)

* Підкреслено в документі.

до 4-5 год[ин] на день і це негативно відбивається на науковій роботі Академії.

До цього часу не закінчено будування інститутів: Біо-механіки*, Експериментальної патології, Транспортної механіки, Лябораторії електрозварювання. Це утворює неможливі умови для поширення і поглиблення науково-дослідчої роботи у цих галузях відповідно до завдань нашого соціялістичного будівництва.

На засіданні комісії, яка розробляла резолюцію на доповідь Академії, представники її визначали, як мінімум, потребу ще в цьому 1932 році відпустити їм додатково такі суми:

а) на наукову роботу та експедиції	– 500 т[ис.] крб.
б) на капітальний ремонт приміщень	– 200 т[ис.] крб.
в) на підвищення зарплатні робітникам Академії	– 250 т[ис.] крб.
г) на будівництво Інститутів транспортної механіки, електрозварювання та будівельної механіки	– 500 т[ис.] крб.
Разом	– 1 450 000 крб.[2]*

Крім того, для устаткування інститутів та закупки закордонної літератури – 20 000 крб. валютою[2]*.

Я вважаю за потрібне довести зарплатню академікам та науковим робітникам вже в другій половині 1932 року до рівня Всесоюзної Академії наук.

Треба також прикріпити академіків до кращих розподільників, які вже у нас є.

Прохання про додаткові асигнування на поширення наукової роботи, на будівництво інститутів тощо – треба також максимально задовольнити, доручивши РНК докладно розглянути вимоги ВУАН та остаточно встановити розмір асигнувань.

Ці, порівняльно до тих завдань, що ми ставимо перед Академією, невеликі витрати з'являться стимулом до більш енергійної роботи наукових сил, які має Академія і утворять умови для більш широкої продуктивної їхньої праці на користь соціялістичного господарства.

[Г.І.] Петровський

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5295, арк.37-41. Оригінал. Машинопис.

№ 106[3]*

ПОСТАНОВА КОМУНІСТИЧНОЇ ФРАКЦІЇ ВУАН ПРО ПОЛІТИЧНИЙ СТАН АКАДЕМІЇ[4]*

20 травня 1932 р.

Обговоривши інформацію про політичний стан ВУАН фракція відзначає, що в проробці листа тов. [Й.В.] Сталіна комуністами-науковцями ВУАН переведена цілковито невірна лінія до позапартійних і партійних наукових робітників, а саме:

---

* Так у документі. Потрібно: "Біо-хемії".

[2]* Підкреслено в документі.

[3]* Див док №110.

[4]* Заголовок документа.

1. Замість всебічної, конкретної, глибокої проробки наукової продукції робітників ВУАН, скерованої на допомогу великій більшости науковців методологічно переозброїтись, а явно ворожих ізолювати, комуністи-науковці ВУАН в процесі критики окремого наукового робітника часто-густо критикували лише його окремі методологічні настановлення, окремі цитати, взяті без достатньої ув'язки їх з цілою науковою концепцією даного робітника, відірвано від сукупности всієї його наукової творчости, затушковуючи його наукові досягнення.

2. Часто критика давалася в такому напрямку, що критикувалися невірні думки та вислови науковця, виходячи з того, що вони протирічать діялектичному матеріялізмові, але без глибокого опанування суті справи, без переконання, що невірні методологічні настановлення негативно впливають на творчість самого науковця. Не доводилось, що застосування правильної методології привело б цього науковця швидшим шляхом до кращих висновків і навпаки, конкретно не показується розриву між його часом вірним и висновками і цілком хибними або, принаймні, еклектичними методологічними настановленнями або, що його невірні висновки походять від застосування невірної методології.

3. Замість конкретної критики проявів шкідливої ідеології, випадків невірної методології і невірних висновків окремих науковців получалась критика не конкретна, абстрактна, це зменшувало вплив партії на наукових робітників і дезорієнтувало їх (зокрема на I Відділі). Поширення такої критики на всіх науковців, вимагання каяття замість переконання, утворило в декого з науковців думку, що від них вимагається тільки каяття, а звідси – "алілуйщина"*.

4. З причин, що сприяли дезорієнтації наукових робітників ВУАН фракція відзначає особливо такі: механічне перенесення на позапартійних наукових робітників тих вимог, що їх партія ставить перед своїми членами, без аналізу всієї наукової творчости того чи іншого фахівця, без урахування того, як іде процес його методологічного переозброєння, недиференційований підхід до науковців ВУАН під час дискусії і в постійній роботі, коли давалась однакова політична оцінка науковцям незалежно від того, в який бік він росте; в невірному підході до окремих наукових робітників, коли для характеристики їх беруться старі роботи незалежно від умов, в яких писали ці роботи і незалежно від того, коли і куди вони були спрямовані. І нарешті, коли замість допомоги в науковій роботі позапартійному науковцю вживалося адміністративне командування та гола заборона до друку окремих праць без конкретного зазначення помилок цих праць, без допомоги виправити їх.

5. Борючись непримиренно проти ворожих елементів ВУАН, партійці ВУАН одночасно не розгорнули в достатній мірі виховної роботи серед позапартійних науковців, які хотять працювати з нами, йдуть до нас, але ще мають залишки старого, не уміють зорієнтуватися тощо.

6. Фракція ВУАН особливо відзначає як шкідливу методу боротьби проти помилок у методології в думках чи висловах партійців і позапартійних науковців, коли для цього використовуються подані на рецензію або переробку статті чи окремі праці і замість того, щоб виправити хиби, допомогти, цей недрукований попередній матеріял становиться предметом дискусії, або попередній чернетковий матеріял береться і робиться не предметом товариської критики для виправлення хиб, а стає предметом боротьби і навіть виноситься на дис-

---

* Так у документі.

кусію на збори і навіть до преси. Фракція ВУАН з цих випадків як абсолютно неприпустимі відзначає такі:

а) вчинок тов. [І.І.] Кацнельсона – члена партії, робітника Академії, який виступав на загальних зборах І Відділу ВУАН з критикою акад. [Д.О.] Граве, користуючись як матеріялом рукописом брошури акад. [Д.О.] Граве "Математика і соціялістичне будівництво", яка була за його, [Д.О.] Граве, проханням передана тов. [І.І.] Кацнельсону для попередньої рецензії перед друком;

б) вчинок тов. [К.] Кравченка, що вмістив у журналі "Радянське мистецтво" статтю проти тов. [М.Ф.] Христового[82], використавши як матеріял чернетку – частину тез, що тов. [М.Ф.] Христовий мав додати до Театральної комісії філії ВУАМЛІН, яка ніким не обговорювалась і не ухвалювалась;

в) виступ тов. Рибака на зборах І Відділу ВУАН з критикою математичних праць академіка [М.М.] Крилова з заявою академіку [М.М.] Крилову, що він його праць не читав і вважає, що й читати не треба їх, щоб дати оцінку як буржуазному вченому.

7. В практиці роботи розгляду окремих робітників через бюро контролю і перевірки виявилась суто невірна методологія, зведена до механістичного підрахунку робіт окремого науковця без відповідного аналізу всієї його наукової роботи за весь минулий час, без аналізу його наукових здатностей для дальшої роботи. Така метода перевірки привела в практиці до цілком невірних висновків про зняття з наукової роботи в Академії низки робітників.

8. Фракція відзначає, що робота комуністів-науковців ВУАН часто і в багатьох випадках зосереджується на суто методологічній критиці абстрактного характеру, одночасно з повною відсутністю або малою наявністю конкретної наукової критики та позитивної наукової роботи.

9. Фракція ВУАН відзначає нерозуміння багатьма комуністами характеру академічних журналів і тих завдань, що перед ними стоять, внаслідок чого часті випадки, коли члени редколегії – комуністи забраковували увесь матеріял лише на підставі того, що він не цілком марксистськи витриманий. Фракція вважає за доцільне поставити окрему доповідь про журнально-видавничу роботу ВУАН на черговому засіданні фракції.

10. Фракція відмічає, що ці ухили від партійних настанов щодо роботи серед фахівців та зокрема учених, виявилися особливо гостро за останні місяці після того як було проведено цілком вдало змістовну, побудовану на конкретному матеріялі, проробку ворожих тенденцій в роботах [М.С.] Грушевського, [К.Г.] Воблого, [Л.М.] Яснопольського[83].

Певні незначні хиби зазначеної дискусії (недостатня глибина окремих виступів, надто підкреслювання ролі партосередку тощо), непомірно зрісши, перетворили лінію на викриття клясово-ворожої суті ідеологічних настановлень низки учених в її протилежність, привели до необгрунтованого смикання та формальних причепок, які утворили цілком несприятливу для розвитку наукової роботи обстановку.

11. Фракція відзначає, що такому стану роботи ВУАН в значній мірі сприяє недостатня налагодженість роботи комуністичної частини Президії ВУАН, що здебільшого розбирає питання технічного характеру, а питання політичного стану ВУАН розглядається і вирішується партосередком ВУАН, завдяки чому створюється можливість, а іноді і наявність підміни роботи партчастини ВУАН осередком, а іноді і привласнення осередком невластивих йому функцій.

Фракція схвалює надалі ставити на засіданнях фракції звіти партчастини ВУАН, зокрема її доповіді про політичний стан ВУАН.

12. Внести це питання до ЦК КП(б)У.

Згідно: *Соло[віов]*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5295, арк.15-17. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 107

ЛИСТ СЕКРЕТАРЯ ЦК КП(б)У П. П. ЛЮБЧЕНКА ДО СЕКРЕТАРЯ ЦК ВКП(б) П. П. ПОСТИШЕВА ПРО ВИДІЛЕННЯ ВАЛЮТИ ДЛЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ АКАДЕМІКАМ ВУАН ІЗ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

31 травня 1932 р.
м. Харків

В состав Украинской Академии наук входят 4 действительных члена Академии – [К.И.] Студинский, [В.Г.] Щурат, [М.С.] Возняк, [Ф.М.] Колесса – ученые Западной Украины, постоянно проживающие в г. Львове.

Эти академики до осени прошлого года получили от Академии наук 2/3 своего содержания в иностранной валюте.

Постановлением совещания при СНК Союза [ССР] 27 сентября отпуск валюты на выплату содержания академикам с Западной Украины был прекращен. Прекращение отпуска валюты мотивировалось валютными затруднениями и тем, что иностранцы, академики Всесоюзной Академии, содержания в валюте не получают.

ЦК КП(б)У просит дать указание НКФ СССР об отпуске в 1932 году для выплаты содержания академикам ВУАН, проживающим на Западной Украине, в иностранной валюте 10400 рублей (из расчета 2/3 основного оклада).

Для нас это имеет политическое значение. Получая материальную поддержку от Украинской Академии наук, эти академики имели до сих пор возможность не работать в польских государственных учреждениях. Три из них заявили, что они считают для себя принципиально неприемлемым работу в государственных польских учреждениях. Это же создавало материальную независимость их от украинских общественных организаций, находящихся в руках УНДО[84].

Только в последнее время ундовская пресса открыла поход против академика [К.И.] Студинского, обвиняя его в сотрудничестве с ГПУ.

Прекращение выплаты содержания в нынешней обстановке политически нам крайне невыгодно.

Секретарь ЦК КП(б)У *[П.П.] Любченко*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.5460, арк.29-30. Оригінал. Машинопис.

№ 108

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО ПОСТАЧАННЯ АКАДЕМІКІВ ТА НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ

7 липня 1932 р.
м. Харків

1. Виходячи з встановлених контингентів "400" і "1 000", доручити ВУКСВ при Раднаркомі складання та затвердження персональних списків, керуючись слідуючим:

а) До групи "400" мають бути внесені: 1) всі академіки ВУАН; 2) вчені, що мають самостійні теоретичні чи практичні вклади до науки.

б) До групи "1000" мають бути внесені найвидатніші старші наукові робітники, які є безпосередніми керівниками наукової роботи в н[ауково]-д[ослідчих] установах та лябораторіях.

в) Складання персональних списків закінчити не пізніше 6 серпня.

2. Для групи "400" встановити норми постачання, як для "Інспеціялістів". Контингент утриманців для групи "1 000" встановити такий же, як і для групи "400". Норми постачання утриманців встановити в половинному розмірі норм постачання робітника цієї групи.

4*. Розміри постачання обох груп промкрамом встановити в середньому 50 крб. у місяць на основного робітника.

5. Постачання обох груп організується в системі держторгівлі (Хаторг, Київторг, Дніпроторг, Одесторг і т.д.), для чого в містах найбільшої концентрації науковців з цих груп (Харків, Київ, Дніпропетровськ, Одеса) організувати окремі крамниці. Зобов'язати тт. [І.А.] Сапова та Венгерова не пізніше як через 10 днів після складання списків ВУКСВ відкрити ці крамниці.

6. Доручити Наркомпостачу розробити конкретні заходи як для постачання тих наукових робітників обох груп, що мешкають поза містами, в яких будуть відкриті крамниці (прикріплення до крамниць торгів, надсилка пакунків тощо).

7. Зобов'язати Наркомпостач під відповідальність тов.[М.Й.] Берліна виділити потрібні фонди продуктів харчування відповідно до встановлених норм та контингентів. Зобов'язати Наркомпостач і Вукоопспілку встановити потрібний асортимент з неплянових промтоварів та виділити фонди відповідно до норми постачання та контингентів.

8. Зобов'язати Держторг і ВУКСВ розгорнути роботу по децентралізованій заготівлі та організації допоміжних підприємств (городи, ферми, починочні майстерні тощо).

9. Доручити Культпропу ЦК прослідкувати за виконанням цієї постанови та доповісти ЦК до 1 вересня цього року.

Певно: *Підпис*[2*]

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр.244, арк.106, 121-122. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 109[3*]

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК НА ДОПОВІДЬ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК[4*]

16 липня 1932 р.
м. Харків

1. Успіхи соціялістичного будівництва СРСР, передовсім в індустріялізації країни та колективізації сільського господарства, що їх здобула робітнича кляса під проводом Комуністичної партії, позначилася величезним піднесенням науки і техніки в боротьбі за розвиток продукційних сил соціялізму.

---

* Так у документі. Пункт 3 пропущено.
[2*] Підпис не прочитано.
[3*] Див. док. №№ 102, 103, 104, 105.
[4*] Заголовок документа.

Всеукраїнська Академія наук останніх років пройшла шлях великого внутрішнього зростання, зміцнення та перебудови і на сьогодні стає справжнім центром науково-дослідчої роботи, успішно розроблюючи ряд наукових і практичних комплексних та спеціяльних проблем з різних галузів соцбудівництва.

ВУАН увімкнулася своєю науковою роботою у велику історичну справу перетворення України, під проводом Ленінової партії і радвлади, на країну могутньої соціялістичної індустрії і найбільшого в світі соцрільництва.

Подолавши спадщину СВУ, ВУАН знайшла шлях до робітничо-селянських мас, розгортаючи дедалі більше, поруч науково-дослідчої роботи, науково популяризаційну діяльність. Цьому процесові внутрішнього зростання, зміцнення і широкого розгортання наукової роботи сприяло, зокрема влиття до Академії видатних науковців-академіків і наукових співробітників-марксистів – партійних і позапартійних.

2. Президія ВУЦВК відзначає, що Всеукраїнська Академія наук досягла великих* позитивних наслідків у розробленні конкретних наукових проблем відповідно до завдань соціялістичної реконструкції народнього господарства і національно-культурного будівництва. Належить відзначити: а) з проблем фундаментального будівництва та машинобудування – проведено велику роботу з автоматизації електрозварювання;

б) з проблем заміни дефіцитних матеріялів – розроблено дерев'яні будівельні конструкції, що частково замінюють дефіцитне залізо, досліджено і випробувано будівництво з місцевих матеріялів;

в) розв'язано низку питань шахтного будівництва та експлуатації шахт;

г) досліджено манганові[2]* руди Никопільського району, поклади четвертинного періоду, структуру українських ґрунтів, вапнування ґрунтів, поверхові та підземні води, як джерело водопостачання УСРР, зокрема Донбасу;

д) виявлено нові технічні рослини (олійні, каучуконоси), досліджено фльору України та Союзу РСР, опрацьовано питання з проблем підвищення врожайности;

е) з проблем хемізації запроваджено методи рафінування алюмінію та виготовлення алюмінованого дроту замість мідного і низку інших проблем, що мають велике господарське та оборонне значіння;

є) з проблем теоретичного порядку, що наслідки їх вирішення застосовуються в різних галузях машинобудівництва, досліджено паралельну роботу синхронних двигунів, запропоновано нову нелінейну механіку, розроблено чимало нових математичних метод до статистики і балістики, досліджено перетворення енергії світла на електричну енергію;

ж) з проблем, пов'язаних з завданнями тваринництва досліджено закономірности зростання і чинники зростання, вплив силосування кормів на вміст вітамінів у них;

з) з проблем біо-хемії і харчування досліджено харчову цінність дріжджів, ролю фосфорних сполук м'язів в їхній діяльності;

і) з ботаніки вивчено низку питань заліснення пісків, проведено певну роботу над зазелененням Донбасу;

ї) з експериментальної патології є значне досягнення в царині патології та профілактики втоми, в застосуванні методи трансфузії крові, ранньому розпізнанню пістряка.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Тут: марганцеві.

На ділянці соціяльно-економічних наук Академія має досягнення в опрацюванні питань, що їх висувало соцбудівництво; зокрема приділено увагу розробці таких питань, як вивчення Дніпровської водної системи, питань демографії тощо.

Велику роботу Академія розгорнула над опрацюванням важливих питань історії України, проблем мови, літератури, мистецтва, історії матеріяльної культури, фольклору тощо.

3. З допомогою центральних і місцевих організацій ВУАН розвинула мережу науково-дослідчих установ, забезпечила сучасне устаткування своїх лябораторій, зосередила чималі висококваліфіковані наукові кадри і має значні можливости, щоб вирішувати основні важливі проблеми соціялістичного будівництва.

4. Переможне соціялістичне будівництво в світлі настанов XVII партконференції висуває перед ВУАН важливі вимоги щодо дальшого розгортання науково-дослідчої роботи над питанням важкої індустрії – металургії, машинобудування, енергетики, транспортного будівництва, комунального господарства, дальшої реконструкції сільського господарства і підвищення врожайности, радянського та культурного будівництва.

Відповідно до цього, Президія ВУЦВК підкреслює кончу потребу для ВУАН негайно увімкнутися до розробки наукових проблем, зв'язаних із складанням другого п'ятирічного пляну розвитку народнього господарства та культури УСРР. Президія ВУЦВК доручає ВУАН в першу чергу розробити з питань економічних і технічних такі проблеми:

а) проблема В[еликого] Дніпра (спільно з Білоруською і Всесоюзною Академіями наук);

б) гіпотеза людности УСРР в другу п'ятирічку за статтю, віком, національним складом тощо в обласному і галузевому розрізі, окремо міста й села;

в) шляхи індустріялізації Правобережжя в другу п'ятирічку;

г) шляхи індустріялізації Полісся в другу п'ятирічку;

г)* форми комбінування промисловости УСРР в другу п'ятирічку;

д) МТС, як низовий індустріяльний і культурний центр соціялістичного сільського господарства;

е) технічні питання плянової електрифікації та поширене впровадження електрики у виробництво;

є) проблеми перебудови виробничих процесів в металургії, електро-металургії, питання легких металів і стопів; проблеми рідких металів, питання реконструкції домен і раціоналізації доменного процесу;

ж) технічне засвоєння природніх ресурсів України, поширене застосування місцевого палива (торф, буре вугілля) та розвиток нових галузей хемічної промисловости (на базі бурого вугілля, лісу, торфу, сільгоспсировини тощо);

з) проблема врожайности, зокрема технічних, плодоовочевих культур, акліматизація тощо;

і) комбінування виробництва на базі сільсько-господарської сировини (буряк, картопля, кукурудза);

ї) комплексне використання водних ресурсів України з метою зрошування для промислового, транспортного і енергетичного господарства;

и) вітер, як енергетичне джерело на Україні;

---

* Так у документі: пункт "г" – двічі.

к) типи і стандарти сільсько-господарських машин у другій п'ятирічці;

л) підземна газифікація в Донбасі;

м) науково-технічні роботи на Україні щодо будівництва єдиної високовольтної мережі;

н) нові будівельні матеріяли на Україні та нові типи об'єктів будівництва (промислового, житлового та комунального);

о) проблеми підвищення коефіцієнту використання металу в машинобудуванні, проблема зварювання, особливо електрозварювання;

п) проблема зоотехнії, як науково-технічна база великого усуспільненого тваринництва;

р) завдання і шляхи реконструкції цукрової промисловости на Україні;

с) наукові засади раціоналізації харчування людности;

т) в царині економіки – проблеми розміщення промисловости і сільського господарства, колективізації сільського господарства, вивчення соціялістичних форм праці, раціоналізації виробництва

5. ВУАН повинна посилити вивчення історії клясової боротьби на Україні, особливо готування і перемоги пролетарської революції; досліджувати виробничий і соціяльний фолькльор, фолькльор пролетарської революції; вивчати проблеми української літератури, мови, мистецтва; досліджувати проблеми радянського будівництва і права; досліджувати розвиток пролетарської культури нацменшостей України.

6. Щоб забезпечити реалізацію цих завдань, Президія ВУЦВК вважає за потрібне поширити вже існуючі установи Академії наук та організувати нові, зокрема для опрацювання питань металургії, машинобудування, вугільної промисловости, комунального господарства, збільшивши відповідно і науковий склад Академії.

7. Президія ВУЦВК підкреслює особливі завдання і величезну ролю ВУАН та всіх наукових робітників у соціялістичному будівництві України. З цими завданнями наукові робітники ВУАН впораються [тим] більш успішно, чим скоріше вони опанують матеріялістичну діялектику методу Маркса-Леніна.

Велетенський розмах соціялістичного будівництва, нечувані темпи народньо-господарського розвитку вимагають різко піднести темпи наукової роботи, розгортання її на засадах пляновости. Тільки через плян можна щонайраціональніше використати науково-дослідчу роботу для потреб соціялістичної реконструкції країни.

Щоб піднести справу плянування науки та участь ВУАН у складанні народньо-господарського пляну на вищий щабель, визнати за потрібне щільніше пов'язати роботу Академії наук з плянувальним органом УСРР – Держпляном та спеціяльними науково-дослідчими закладами урядництва.

Доручити Укрдержпляну спільно з Академією опрацювати організаційно форми цього зв'язку, визначити договірні взаємини, спільність у складанні конференцій з основних комплексних і спеціяльних проблем тощо.

8. Водночас із поширенням програми робіт, які уряд УСРР ставить перед Академією наук, має бути збільшено і матеріяльно-фінансову базу Академії. Президія ВУЦВК ухвалює:

а) додатково до затвердженого вже кошторису асигнувати ВУАН 1 500 000 крб. з таким розподілом:

500 000 крб. – на наукову та експедиційну роботу;

250 000 крб. – на капітальний ремонт, наукове устаткування, а також на поширення друкарні ВУАН;

500 000 крб. – на побудову інститутів: Транспортної механіки, Електрозварювання та Будівельної механіки – коштом господарських організацій;

250 000 крб. – на збільшення зарплати наявному науковому складу Академії та поширення штатів;

б) забезпечити повне використання асигнованих сум на придбання наукового устаткування, а також на передплату закордонної літератури для Бібліотеки ВУАН та її інститутів;

в) зобов'язати Київську міську раду рішучими заходами забезпечити негайне звільнення будинків ВУАН та Інституту фізики при ВУАН від мешканців, що не є працівниками ВУАН;

г) визнати за конче потрібне закінчити цього будівельного сезону будування Інституту експериментальної біології та патології НКЗдоров'я (акад. [О.О.] Богомолець) і Біо-хемічного інституту Наркомосу (акад. [О.В.] Палладін). Зобов'язати відповідні урядництва забезпечити ці будівництва всіма будівельними матеріялами; Київській міськраді постачити місцеві матеріяли та робочу силу;

д) забезпечити побудування 1933-1934 рр. інститутів: Фізики, Ботаніки, Біо-зоологічного.

9. Зобов'язати НКО та Комітет в справах друку забезпечити видання наукової літератури ВУАН.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Г. *Петровський*

Заст[упник] Секретаря Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету *К. Горшин*

ЦДАВО України, ф.1, оп.8, спр.4, арк.173-180. Оригінал. Машинопис.

№ 110*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПОМИЛКИ ПАРТІЙНОГО ОСЕРЕДКУ ВУАН У ПИТАННЯХ ІДЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ СЕРЕД НАУКОВЦІВ ВУАН[2]*

17 липня 1932 р.
м. Харків

Відзначити, що партосередок ВУАН, провівши останнього часу значну роботу щодо боротьби з ідеологічно-ворожими течіями та їх виразниками, припустив, однак, ряд політичних помилок, а саме:

1. Вимоги, що були поставлені тов. [Й.В.] Сталіним перед комуністами – працівниками ідеологічного фронту – осередок беззастережно переніс на позапартійних академіків і науковців ВУАН.

2. В підході до ріжних наукових галузів, осередок виявив недиференційованість, шаблонність, поставивши неправильно одинакові вимоги щодо застосування марксо-ленінської методи в науках соціяльно-економічних, природничих, математичних і прикладних.

---

* Див. док. № 106.

[2]* Заголовок документа.

3. Осередок не розгорнув боротьби і виховної роботи серед тих комуністів-науковців, що навіть публічно виступали, нехтуючи набуття фактичних знань з тої чи тої науки, що діялектичний метод можна застосувати без опанування конкретних знань. Тим самим, осередок в питанні, що є основне для осередку ВУАН, не розгорнув роботи за правильні партійні настановлення.

4. Осередок грубо порушив настанови партії й вказівки тов. [Й.В.] Сталіна щодо політики партії до старих фахівців, базуючи свою критику супроти окремих вчених на їх помилках і позиціях року 1917-[19]19, не зважаючи на позиції, що ці вчені посідали й посідають останніх років і на їх позитивну роботу.

ЦК схвалює постанову фр[акції] ВУАН за 19-20 травня, зобов'язує Київський обком та партійну організацію ВУАН негайно виправити припущені помилки.

Секретар ЦК КП(б)У *[С.В.] Косіор*

ЦДАГО України, ф.1, оп.7, спр.236, арк.209-210. Оригінал. Машинопис.

№ 111

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ УМОВ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ УКРАЇНИ*

20 серпня 1932 р.
м. Харків

1. Рада Народніх Комісарів УСРР відзначає:

а) незадовільну роботу в справі постачання наукових робітників продуктами харчування й промкрамом, яке сталося внаслідок того, що ВУКС[В] в особі т. Машинка, так само Комітет торгів та обласні, особливо постачальницькі організації, не приділяли належної уваги до справи забезпечення нормальних культурно-побутових умов наукових робітників, не дбали за реалізацію видання для цього фондів і нарядів і систематично не виконували й перекручували директиви відповідних органів і Раднаркому УСРР в цій справі;

б) по Київській області ігнорування з боку облпостачання справи постачання продуктів харчування для вчених та знеосібку виділеного фонду постачання вченим призвело до незадовільного стану справи постачання та зриву гром[адського] харчування, причому Київський облоргкомітет, не дивлячись на дані вказівки, не виправив припущених постачальницькими організаціями хиб;

в) Дніпропетровський облоргкомітет адмін[істративним] порядком без попередження виселив з приміщення Будинок вчених та профсекцію наукових робітників, що в значній мірі відзначилося на роботі та на матеріяльно-побутовому стані наукових робітників;

г) профорганізації, що обслуговують наукових робітників і наукові сили, безпосередньо не проявили достатньої активності та організованості в справі боротьби за поліпшення матеріяльно-побутових умов робітників.

2. Визнаючи за потрібне негайно досягти рішучого зламу в справі організації кращого забезпечення матеріяльних культурно-побутових умов наукових робітників, зобов'язати:

* Заголовок документа.

а) НК постачання в особі т. [І.А.] Сапова та ВУКС – в особі т. [М.Г.] Бляхера протягом двох декад рішуче налагодити порядок виділення з централізованих фондів плянових продуктів – окремого фонду індивідуального постачання та громадського харчування наукових робітників, категорично забороняючи будь-яку знеосібку в видачі зазначених фондів.

Зобов'язати НК постачання в особі т. [М.Й.] Берліна та т. Венгерова в системі державної торгівлі організувати постачання окремої групи наукових робітників, що мають великі наукові заслуги.

Про вжиті заходи повідомити голову РНК УСРР не пізніше 1 вересня цього року.

б) ВУКС[В] негайно приступити до організації закритих кооперативів для наукових робітників в мм. Харкові, Київі, Дніпропетровську, Одесі та Сталіному. На ці кооперативи покласти зобов'язання, крім реалізації продукції по централізованих фондах, організувати децентралізовані заготівлі, щоб забезпечити краще постачання наукових робітників;

в) Вуко[о]пхарчу в особі т. Кальницького протягом двох декад поліпшити якість харчування в їдальнях, що обслуговують наукових робітників, рішуче ліквідувати перебої в постачанні цих їдалень з централізованих ресурсів та налагодити постачання їх способом децентралізованих заготівель.

3. Організувати при облвиконкомах та міських радах великих міст обласні та міські комітети сприяння вченим. На ці комітети покласти сприяння науковій роботі та організацію кращих матеріяльних і культурно-побутових умов вченим.

Запропонувати облвиконкомам та міськрадам на чолі обласних та міських комітетів сприяння вченим настановити першого заступника голови облвиконкому та міськради.

4. Покласти на Всеукраїнський комітет сприяння вченим обов'язок стежити за реалізацією виділених НК постачання фондів плянових продуктів та за розподілом цих фондів по областях і окремих містах. Виходячи з цього, реорганізувати секретаріят Комітету сприяння вченим, надавши йому більшої оперативної гнучкости.

5. Звернути увагу парторганізацій, що обслуговують наукових робітників на потребу активізувати роботу як свою, так і наукових сил у справі боротьби за їх матеріяльно- та культурно-побутовий стан способом самодіяльности, контролювання та допомоги організаціям, через які може бути поліпшено матеріяльно-побутові умови наукових робітників.

6. Зобов'язати НК РСІ через місяць перевірити виконання цієї постанови.

7. Цю постанову оголосити в пресі.

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР *В. Чубар*

Керівничий справами Ради Народніх Комісарів УСРР *В. Легкий*

На документі резолюція: "Наваловському до відому. 22.VIII.[1932 р.]".

ЦДАВО України, ф.539, оп.10, спр.1100, арк.30-31. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 112*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ НАРАДИ ЦЕНТРАЛЬНОГО АРХІВНОГО УПРАВЛІННЯ З ПРЕДСТАВНИКОМ АРХЕОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ ВУАН ПРО ВИДАННЯ "АРХІВУ КОША ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ"

23 вересня 1932 р.
м. Харків

С л у х а л и:

Сенченко: Справу про видання Архіву Коша порушено ще 1927 року (переговори свого часу з [В.В.] Міяковським, [М.Є.] Слабченком). На сьогодні актуальність матеріялів Коша, зокрема значіння цього видання в системі видань ЦАУ, змусила Колегію почати розгляд, насамперед, принципу видання (питання про тематичний чи хронологічний принцип), дійшли того, що публікувати треба за тематичним принципом. Видання в цілому охоплює 2 основних загально-історичних проблеми – 1) проблема історії розвитку промисловости на Україні, 2) селянство за доби феодалізму на Україні. Опрацьована також орієнтовно тематика основних томів, на які поділяється видання. Нарада має опрацювати таке питання: 1) визначення принципу готування матеріялу; 2) участь в підготуванні і виданні ЦАУ і А[рхеографічної] к[омісії]; 3) видання і витрати кожного.

[М.М.] Ткаченко: В Арх[еографічній] комісії питання про видання також порушено давно. Арх[еографічна] ком[ісія] накреслила такі основні проблеми, сполучені з виданням: 1) селянство на Запоріжжі; 2) промисловість; 3) колоніяльна політика; 4) проблема феодалізму й його розкладу на Запоріжжі.

Друге питання, що його обговорювала А[рхеографічна] к[омісія] в зв'язку з виданням, це питання про розшук додаткових матеріялів (крім архіву).

Третє, обговорюване А[рхеографічною] к[омісією] питання, – про тематичний поділ видання. А[рхеографічна] к[омісія] запроєктувавши тематичний принцип видання, накреслила такі теми: 1) запорізька колонізація; 2) клясова боротьба на Запоріжжі; 3) господарство; 4) ринок; 5) Запоріжжя, як плацдарм рос[ійської] політики; 6) міжнар[одня] політика; 7) суспільний устрій Запоріжжя; 8) сел[янський] рух на Запоріжжі; 9) інші матеріяли (акти і т. інш.).

У х в а л и л и:

В процесі роботи виявилось, що наукових сил Центральної архівної управи та Археографічної комісії ВУАН для здійснення завдання науково підготовити і опублікувати Архів Запорозької Січі – замало. Для цього конче необхідно притягти наукових співробітників інших науково-дослідчих історичних Інститутів.

НБУВ ІР, ф.10, спр. 30784-30785, арк.1-2. Копія. Машинопис.

№ 113

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН РОБІТ БІО-БОТАНІЧНОГО ЦИКЛУ ВУАН НА ДРУГУ П'ЯТИРІЧКУ

*[1932 р.][2]**

І. Структура біо-ботанічного циклу на другу п'ятирічку

Біо-ботанічний цикл ВУАН складається з таких установ: Катедра квіткових рослин, Катедра систематики, морфології та ботанічної географії,

---

* Див. док. №118.

[2]* Дату встановлено за суміжними документами.

Катедра хемічної фізіології рослин, Катедра фізичної фізіології рослин, Катедра біології с[ільсько]-г[осподарських] рослин. Катедра генетики, Катедра акліматизації і, крім того, Український н[ауково]-[дослідчий] інститут ботаніки як установа при ВУАН.

В той час, як майже кожна з катедр Циклу складається лише з одного академіка без жодної технічної бази для наукової роботи, Ботанічний інститут, який є лише установа при ВУАН, має низку ляборaторій, великі гербарні колекції, музей, бібліотеку, оранжерею, парк на 20 га, 16 чол[овік] наукового персоналу, 16 аспірантів, 6 чол[овік] науково-технічного персоналу. Крім того, Інститут ботаніки має мережу філій у Харкові, Дніпропетровську, Одесі, Кам'янець-Подільському та Житомирі. Деякі з академіків катедр Ботанічного циклу одночасно входять і до складу Ботанічного інституту. Така структура Циклу стоїть на перешкоді директивам єдиного плянування радянської науки взагалі й, зокрема ботанічної науки на Україні, бо дозволяє існувати низці паралельних закладів, напр[иклад]: Катедра квіткових рослин і відділ квіткових рослин Ботанічного інституту, Катедра фізіології рослин ВУАН і відділ фізіології Інституту ботаніки, Катедра акліматизації ВУАН та ботанічні садки на Україні і т. інш.

Такий паралелізм розпиляє тематику, сили, кошти, устаткування і, головне, ускладнює ув'язування плянування ботанічної науки з плянуванням народного господарства і перешкоджає колективному принципові роботи.

За постановою Української ботанічної наради, що відбулася в травні 1931 р. в Київі, Ботанічному інститутові при ВУАН доручено плянувати ботанічну науку в межах УСРР, а тому потрібно побудувати на другу п'ятирічку таку структуру для ботанічних установ ВУАН, щоб забезпечити це єдине плянування. Такою науковою установою має бути Український інститут ботаніки в безпосередньому складі ВУАН. Цей Інститут повинен охопити всі без винятку галузі ботаніки з утворенням в міру потреби комісій для розв'язання тих чи інших вимог народнього господарства. Сучасні катедри Ботанічного циклу ВУАН приєднуються до складу єдиного Ботанічного інституту ВУАН.

II. Умови для ефективної роботи Ботанічного інституту

1. Збудування спеціяльного будинку для науково-дослідчої роботи Інституту.
2. Пристосування для експериментальних робіт нової оранжереї.
3. Меліорація і підготовка для наукової праці певної території парку Інституту.
4. Збільшення технічних кадрів та підвищення їх кваліфікації.
5. Забезпечення, крім держбюджету, власними джерелами фінансування:
   а) Продаж культур власного виробництва;
   б) Продаж друкованої продукції:
   в) Прибутки від виконання замовлень промисловости та сільського господарства.

III. Науково-дослідча робота (Оперативна робота)

Виходячи з директив XVII Всесоюзної партійної конференції в справі складання пляну на другу п'ятирічку, а також з того, що Український ботанічний інститут є теоретично-методологічним ботанічним центром України, Інститут

накреслює на другу п'ятирічку таку основну проблематику своєї дослідчої роботи:

1. Проблема підвищення врожайности

(Проблема опрацьовується комплексно з Геолого-географічним та Хемічним циклами та з Інститутом реконструкції сільського господарства).

а) Хемічна та фізіологічна стимуляція, скорочення періоду вегетації, боротьба з чинниками, що зменшують врожайність.

б) Застосування методів фізіології рослин та кількісної анатомії рослин до проблеми культур і селекції найбільш врожайних сортів сільсько-господарських рослин взагалі.

в) Встановлення фізіологічної межі використовування сонячної радіяції в процесі первинної синтези органічної речовини рослиною в умовах масової культури.

г) Комплексний баланс динаміки фізіологічних процесів листка та цілої рослини в зв'язку з господарчою проблемою підвищення врожайности сортів с[ільсько]-г[осподарських] рослин та якости врожаю.

д) Інтенсифікація соціялістичного сільського господарства через запровадження нових акліматизаційних культур.

е) Проблема мутування.

ж) Застосування методів цитології до проблеми нових культур і селекції найбільш врожайних сортів с[ільсько]-г[осподарських] рослин.

з) Вивчення рослинности України з метою детального районування та мікрорайонування в зв'язку з агроінвентаризацією України та видання монографій рослинности України з геоботанічними картами.

і) Монографічне опрацювання грибних шкідників с[ільського] господарства.

2. Проблема нових культур для промисловости та сільського господарства

а) Складання критичної фльори України (для виконання цього завдання притягаються всі відповідні ботанічні сили України).

б) Піонерне вивчення рослин дикої фльори як джерел нових видів рослинної сировини.

в) Цитолого-ембріологічні досліди над с[ільсько]-г[осподарськими] та технічними рослинами з паралельним спостереженням над близькими до них видами, зосередивши увагу на тих об'єктах, що пов'язані з реконструкцією с[ільського] г[осподарства].

г) Удосконалення методів акліматизації.

3. Кормова проблема в зв'язку з проблемою тваринництва

а) Гео-ботанічне вивчення кормових займищ України в зв'язку з виробничою агроінвентаризацією грунтів та дикої рослинности.

б) Цитолого-ембріологічне дослідження корисних рослин.

4. Проблема лісництва

а) Закони зросту дерева в зв'язку з господарчими проблемами лісівництва.

б) Проблема височування в зв'язку з питаннями лісівництва та розвитком терпентинової промисловости.

5. Проблема озеленення робітничих міст та реконструкція наявних зелених насаджень в містах

Організація в Києві дослідчої станції в справах озеленення та заснування опірних пунктів на Донбасі та Криворіжжі.

6. Проблема Дніпра

1) Гео-ботанічне та фльорнетичне дослідження в районі Дніпра в зв'язку з виробничою агроінвентаризацією грунтів та дикої рослинности.

2) Дніпро як ботанічно-географічний чинник.

3) Проблема заліснення пісків Дніпрової заплавини.

4) Проблема запровадження нових дерев та чагарникових порід для зазеленіння пісків.

5) Проблема яровизації жита та інших культур з метою боротьби з наслідками весняної поводі в Лівобережній Наддніпрянщині.

6) Вивчення водяної фльори водойм Дніпра з метою її промислового використання.

7. Загальні теоретично-методологічни проблеми

а) Вивчення внутрішнього механізму фотосинтези та апарату синтезування в історичному (філогенетичному) аспекті з метою розвитку теоретичних знань у фізіологічній галузі проблеми засвоєння сонячної радіяції рослиною.

б) Проблема гормонального регулювання життєвих процесів вищих і нищих рослин.

в) Проблема мутування.

г) Проблема редукційного ділення в зв'язку з проблемою спадковости.

д) Цитологічна ревізія статевости у вищих рослин.

е) Пророблення методів для запровадження цитологічної методики в інших галузях ботаніки (фізіологія рослин, анатомія, систематика).

ж) Історія рослинности України.

з) Взаємини лісу й степу.

IV. Політехнізація

а) Виготовлення визначників спорових рослин.

б) Видання популярних брошур з різних галузів ботаніки, провідників по оранжереях, музею та заповідниках України.

в) Видання підручного визначника вищих рослин.

г) Видання визначника вищих рослин околиць Києва.

V. Підготовка кадрів в різних галузях ботаніки

Біо-ботанічний цикл вважає, що крім аспірантів, що готуються в н[ауково]-д[ослідчих] інститутах, Академія мусить ще готувати аспірантів вищого типу, що могли б взяти участь в розробленні наукових тем академічних установ за типом аспірантури Всесоюзної Академії наук.

НБУВ, ІР, ф.10, спр. 206, арк.1-4. Склограф.

№ 114

ТЕЗИ ПРОМОВИ С. П. ПОСТЕРНАКА ПРО ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ПЛАНУВАННЯ НАУКОВИХ РОБІТ ВУАН НА ДРУГУ П'ЯТИРІЧКУ

*[1932 р.]**

1. Складання єдиного пляну проблематики ВУАН на 2 п'ятирічку вимагає правильної методики самого плянування.

2. Не можна скласти єдиний плян проблематики ВУАН на 2 п'ятирічку, не сплянувавши самої ВУАН, не склавши одночасно проєкту завершення соціялістичної реконструкції ВУАН та пов'язаної з нею реконструкції структури ВУАН, що складалася історично, не в пляновому порядку, за старого керівництва ВУАН. Соціялістичну реконструкцію ВУАН і реконструкцію структури розпочато, зроблено значні зміни, але ще не завершено; виходити з цієї незакінченої[2]* реконструкції, з сучасної переходової[2]* структури ВУАН було б методологічно неправильно.

3. Отже, плянуючи проблематику ВУАН на 2 п'ятирічку, треба одночасно скласти проєкт завершення соціялістичної реконструкції та нової структури ВУАН. Цим ВУАН виконала б і, взяте нею в умові на соцзмаганні з ВАН і БАН, зобов'язання до 1 січня 1933 [року] в основному закінчити реорганізацію своїх установ, підпорядкувавши геть усю їхню діяльність єдиному виробничому пляну (розділ 1, §1).

4. Не можна плянувати проблематики ВУАН на 2 п'ятирічку, не з'ясувавши одночасно, не розв'язавши пляново кардинальної для ВУАН проблеми всього її подального життя – питання про місце й ролю ВУАН серед інших науково-дослідчих установ УСРР і СРСР.

5. Складаючи плян проблематики ВУАН треба поєднати плянування зверху й знизу. Треба з проблем, що їх поставили перед наукою XVII партконференція і тов. Й. Сталін, виділити низку тих стрижневих комплексних проблем, що їх треба покласти в основу єдиного пляну усіх установ ВУАН. А плянування знизу внесе корективи в порядку зустрічного пляну, додасть нові, конкретизує їх в кожному циклі, інституті, установі ВУАН.

6. В складеному проєкті проблематики ВУАН мало комплексних стрижневих проблем або вони є, та поставлені як окремі проблеми того чи того циклу.

7. З таких комплексних стрижневих проблем, що їх можуть опрацьовувати всі або більшість циклів і інститутів ВУАН, можна назвати:

1) Проблему Київської області, дослідження її природніх багатств, розвитку її виробничих сил, промисловости, с[ільського] г[осподарства], культ[урно]-нац[іонального] буд[івництва] тощо.

2) Проблема Донбасу.

3) Проблема підвищення врожайности, що чомусь стоїть лише як проблема одного Біо-ботанічного циклу.

4) Проблема тваринництва, що стоїть лише як проблема одного циклу.

5) Проблема боротьби двох систем – величезної ваги комплексна стрижнева проблема стоїть лише в Екон[омічному] циклі.

---

* Дату встановлено за змістом документа.

[2]* Підкреслено в документі.

8. Зовсім немає комплексної проблеми, що її XVII Партконференція визнала за основне політичне завдання другої п'ятирічки – ліквідувати капіт[алістичні] елементи й кляси...*, перетворити всю трудящу людність на свідомих[2]* і активних будівників безклясового соціялістичного суспільства.

9. Названі стрижневі комплексні проблеми – це лише приклад, їх можна назвати більше. Але це не значить, що їх всі треба покласти в основу єдиного пляну нової реконструйованої ВУАН. З усіх стрижневих комплексних проблем, що випливають із постанов XVII Партконференції і настанов т. Й. Сталіна, треба пляново вибрати ті, що їх мусить опрацьовувати в першу чергу ВУАН.

С. Постернак

НБУВ, ІР, ф.10, спр.12959, арк. 1-2. Автограф.

№ 115

ІЗ ЗВЕДЕНОЇ ВІДОМОСТІ НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ФІНАНСІВ УСРР ЩОДО АСИГНУВАНЬ НА НАУКУ У 1933 РОЦІ

*[1932 р.][3]**
м. Харків

№ по чер[зі]	Урядництва	1932 рік				1933 р.	
		За розписом		За змінами протягом року			
		Разом	В т[ому] ч[ислі] капіт[альне] будівництво	Разом	В т[ому] ч[ислі] капіт[альне] будівництво	Разом	В т[ому] ч[ислі] капіт[альне] будівництво
1.	Наркомосвіти						
	а) ВУАН, ін [ститути]	1 923	120	2 292	280	2 875	185
	б) ВУАН, ін [ститути]	1 674	257	1 773	257	2 340	224
	в) ін [ститути] НКО	4 970	423	4 809	419	5 740	550
	Разом[4]*:	8 036	800	8 874	956	10 955	959

ЦДАВО України, ф.30, оп.2, спр.8549, арк.18. Склограф.

* Крапки в документі.
[2]* Підкреслено в документі.
[3]* Дату встановлено за змістом документа.
[4]* Всі цифри подано в тисячах карбованців. Примітка упорядника.

№ 116

ТЕЗИ ДОПОВІДІ АКАД. О.В. ФОМІНА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ ВУАН

*[1932 р.]**

1. По окремих галузях науки організувати укр[аїнські] н[ауково]-д[ослідчі] інститути, в склад яких входять всі його філії і окремі установи (станції, садки, музеї і др.).

2. Інститут складає єдиний плян наукової роботи і підготовки наукових робітників. Для всіх своїх установ визначає кожній з них її частину роботи.

3. Намічає відповідно до пляну роботи кожної установи розподіл наукових робітників, аспірантів, плян видавничої діяльности, розподіл коштів, устаткування.

4. Для проробки всіх цих питань Інститут може скликати за керівництвом сектора науки наради керівного наукового персоналу всіх своїх установ, а також представників зацікавлених урядництв і установ із окремих підприємств.

5. Інститут слідкує за виконанням пляну роботи окремими його устаткуваннями і відповідає за весь орг[анізаційно]-ідеал[ьний] стан підлеглих йому закладів та філій.

6. Перелік науково-дослідчих інститутів:

1) Фізики,
2) Укр[аїнської] хемії,
3) Української ботаніки,
4) Укр[аїнської] геолог[ії] з філією в Харкові, Дніпропет[ровську],
5) Обсерваторія – Київ,
6) Укр[аїнський] н[ауково]-д[ослідчий] інститут ботаніки з філією в Харкові, Київі, Одесі, Дніпропетровську, Житомирі, Кам'янці,

7. Зоол[огічно]-біол[огічний] інст[итут] з біол[огічними] станціями: Дніпропетровська, Кам'янецька.

[О.В.] Фомін

НБУВ, ІА, ф.10, оп.1, спр.24, арк.1. Автограф.

№ 117

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ПРО СТВОРЕННЯ ПРИ ВУАН УСТАНОВИ З ПИТАНЬ АРХІВОЗНАВСТВА

2 січня 1933 р.

О.П. Оглоблин[85] цілком приєднується до пропозиції товариша [А.Й.] Грінберга, пропонує скликати ширшу нараду з представників різних споріднених комісій та установ, як Археографічна, обидва архіви, Обл[асне] архівне управління, обміркувати на цій нараді принципові засади і форми.

Сьогодні можна обрати тільки тих товаришів, які мають увійти до бригади, якій доручити організацію цієї наради.

---

* Дату встановлено за суміжними документами.

[К.Є.] Антипович вважає за потрібне запросити до цієї наради представників Комісії історії реврухів.

[І.І.] Кравченко: запросити Істпарт, Інститути польської та єврейської культур.

[Н.Д.] Полонська-Василенко: запросити Комісію історії права, та філію ВУАМЛІН.

[М.Ф.] Тищенко: потрібно встановити тісний зв'язок з ЦАУ.

О.П. Оглоблин зауважив, що, не передбачаючи яку форму здобуде цей новий осередок – чи то буде спеціяльна комісія, чи секція при будь-якій іншій комісії, він вважає за потрібне організувати при ВУАН такий осередок, який би досліджував питання радянського архівознавства. На членів бригади він пропонує членів комісії, зв'язаних з архівною роботою, а саме: М.Ф. Тищенка, І.І. Кравченка, О.І. Барановича, В.Я. Камінського з тим, щоб вона кооперувала А.Й. Грінберга. На чолі бригади він пропонує поставити І.І. Кравченка.

З оригіналом згідно:
Вчений секретар *Н.Д. Полонська-Василенко*

Внизу документа помітка: "Пропозицію О. П. Оглоблина ухвалено".

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2268, арк. 94. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 118*

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОМІСІЮ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ТА ВИДАННЯ "АРХІВУ КОША ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ"

3 лютого 1933 р.[2*]

І. а) Комісія по підготовці та виданню матеріялів "Архів Коша Запорозької Січі" існує при Центральній архівній управі УСРР.

б) Комісія складається з 9 осіб наукових робітників – представників науково-дослідчих історичних інституцій (ЦАУ УСРР – 3, ВУАН – 2, Інститут історії ВУАМЛІН – 2, Всеукраїнський інститут культури – 2, що зацікавлені в науковому виданню Січового Архіву та прийматимуть непосередню участь в ньому.

в) Кандидатів до складу Комісії висуває дирекція відповідних науково-дослідчих інституцій і затверджує колегія Центральної архівної управи УСРР.

г) Участь в роботах Комісії є наукове навантаження і входить до персональних плянів науково-дослідчої роботи за плянами відповідних інституцій в погодженні з дирекціями їх.

ІІ. а) Комісія має своїм завданням підготовити і науково опублікувати багатотомний корпус документів під заголовком "Архів Коша Запорозької Січі", забезпечити марксистсько-ленінську методологічну витриманість цього видання та високе науково-технічне видавниче оформлення його.

б) Видання "Архіва Коша Запорозької Січі" єсть спільним виданням Центральної архівної управи УСРР та вищеназначених науково-дослідчих інституцій. Участь науково-дослідчих інституцій в цьому виданні відбивається в передмові до нього.

---

* Див. док. №112.

[2*] Дата затвердження документа Колегією Центрального архівного управління УСРР.

Видання публікується від імені Комісії по підготовці та виданню "Архіву Коша Запорозької Січі" при Центральній архівній управі і йде за загальною маркою "Архів Радянської України".

в) У виконання свого завдання, Комісія: 1) опрацьовує пляни так всього видання Архіву, як і окремих його томів; 2) організовує проробку методологічних, методичних і технічно-видавничих питань, зв'язаних з виданням Січового Архіву; 3) рекомендує редакторів та упорядчиків окремих томів видання; 4) розглядає кошториси на все видання і на окремі його томи; 5) через колегію Центральної архівної управи УСРР зноситься з урядовими та науково-дослідчими установами і організаціями в справі видання "Архіву Коша"; 6) звітується перед колегією Центральної архівної управи.

III. а) Комісія обирає на своєму пленумі голову та вченого секретаря, яких затверджує колегія Центральної архівної управи УСРР.

б) Голова Комісії організовує і непосередньо керує всією роботою в справі підготовки та наукового видання Січового Архіву. Він, в погодженні з ЦАУ УСРР, скликає наради наукових робітників, затверджує редакторів окремих томів видання та їх упорядчиків, підписує з ними договори, добірає науково-технічний та обслуговуючий персонал, скликає пленуми Комісії, складає договори з видавництвами на друкування томів видання. Він же опрацьовує кошториси та грошові звіти, репрезентує Комісію з колегії Центральної архівної управи та в дирекціях відповідних науково-дослідчих інституцій.

в) В разі відсутности голови, обов'язки його виконує член Комісії, якого затверджує колегія Центральної архівної управи на подання голови Комісії.

г) Вчений секретар Комісії розробляє проєкти плянів видання "Архіву" та окремих його томів, готує матеріяли до пленумів Комісії, керує науково-технічним та обслуговуючим персоналом, веде листування Комісії.

д) Кожний член Комісії має певне, точно визначене науково-організаційне завдання за плянами Комісії.

ї) Все листування Комісії концентрується в методологічному секторі Центральної архівної управи УСРР і проходить через канцелярію останньої.

ж) Вся грошова звітність проходить через бухгалтерію Центральної архівної управи.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.30786, арк.1-2. Копія. Машинопис.

№ 119

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ТИМЧАСОВОЇ КОМІСІЇ ЦК КП(б)У З ПИТАНЬ ВИБОРІВ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН

4 лютого 1933 р.
м. Харків

Присутні: т.т. [П.П.] Любченко, [В.П.] Затонський, [М.О.] Скрипник, [О.Г.] Шліхтер, [Я.М.] Дудник, [А.А.] Хвиля, [С.А.] Мінкевич.

I. Слухали:

Про вільні катедри ВУАН.

II. Ухвалили:

З вільних 15 катедр вважати за недоцільне заміщати такі:

1) дві катедри ботаніки, з огляду на те, що у ВУАН є 5 академіків ботаніків;

2) Катедру звичайного права як неактуальну;

3) Катедру клінічної медицини – як вузько-практичну.

II. С л у х а л и:

Про кандидатів в дійсні члени ВУАН по I Відділу ВУАН.

II. У х в а л и л и:

1. Затвердити такі катедри та кандидатів на них:

1)	Катедра	авіації	[К.О.] Калінін.
2)	-"-	залізнодорожн[ього] транспорту	[П. М.] Супруненко.
3)	-"-	анатомії людини	[В. П.] Воробйов.
4)	-"-	астрономії	[М. П.] Барабашов.
5)	-"-	хемії колоїдної	[А. В.] Думанський.
6)	-"-	гідробіології	[Д. О.] Свіренко.
7)	-"-	геології	[М. І.] Безбородько.
8)	-"-	мінералогії	[М. К.] Шматько.
9)	-"-	геології	[В. І.] Крокос.

2. Щодо кандидатів: [П.М.] Супруненко, [В.П.] Воробйов, [М.П.] Барабашов, [А.В.] Думанський, [В.І.] Крокос, [М.І.] Безбородько, [М.К.] Шматько, перевірити їх політичну характеристику в ДПУ.

3. На Катедри металургії, вугля, електротехніки доручити [С.А.] Мінкевичу подати нові кандидатури до чергового засідання Комісії; зокрема подати додаткові матеріяли до наукової характеристики інж[енера] [А.С.] Точинського – канд[идата] на Катедру металургії.

4. Вважати за потрібне висунути в дійсні члени ВУАН двох-трьох видатних інженерів – директорів металургії, машинобудівництва, вугілля. Доручити т. [С.А.] Мінкевичу до чергового засідання подати кандидатури. Короткі громадсько-наукові характеристики додаються.

Голова *[П.П.] Любченко*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6223, арк.1. Оригінал. Машинопис.

№ 120

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ТИМЧАСОВОЇ КОМІСІЇ ЦК КП(б)У З ПИТАНЬ ВИБОРІВ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН

15 лютого 1933 р.
м. Харків

П р и с у т н і: [П.П.] Любченко, [М.О.] Скрипник, [О.Г.] Шліхтер, [Я.М.] Дудник, [С.А.] Мінкевич.

Г о л о в у є – [П.П.] Любченко.

С л у х а л и:

I. Про кандидатів в дійсні члени ВУАН по II Відділу (Соцекономічному).

У х в а л и л и:

I. Затвердити такі катедри та кандидатів по них:

1) Історії України – Попов М.М.
2) Історії Заходу – Камишан [О.М.]
3) Пожовтневої літератури – Річицький [А.А.]
4) Література та критика – Кулик [І.Ю.]
5) Російської літератури – Горький М.
6) Історія педагогіки – Соколянський [І.А.].

Щодо [О.К.] Дорошкевича на Катедру літератури і Оглоблина [О.П.] на Катедру історії України відкласти розгляд до перевірки їх характеристик в ДПУ.

Слухали:

II. Про кандидатів на членів-кореспондентів ВУАН по I Відділу.

Ухвалили:

II. 1) Фізика – Лейпунський [О.І.], Обреїмов [І.В.], Кирилов [Є.А.], Бернодський, Шубников [Л.].

2) Хемія – Бродський [О.І.], Фінкельштейн [В.С.], Бурксер [Є.С.], Петренко [П.І.], Валяшко [М.А.], Тананаєв [М.О.].

3) Математика – Орлов [М.Х.], Боголюбов [М.М.], Куренський [М.К.]

4) Біологія – Арнольд [Д.О.], Белінг [Д.О.], Коршиков [О.А.], Фінкельштейн [В.С.], Генес [С.Г.], Модилевський [Я.С.].

5) Геологія – Лепікаш [Л.А.].

6) Металургія – Лене, Можаров.

7) Машинобудівництво – Майєр [Л.М.], Брускін, Серенсен [С.В.].

8) Променергетика – Шмугляков, Хрущов [В.М.].

9) С[ільсько]-г[осподарське] машинобудівництво – Василенко А.[О], Лісовенко.

10) С[ільське] господарство – Сліпанський [А.М.], Боднер, Білаш, Віленський, Бондаренко [В.В.], Дордаков, Лисенко [Т.Д.].

III. По II Відділу затвердити на членів-кореспондентів ВУАН таких кандидатів:

1) Філософія – Левик [А.].

2) Економіка – Шведов, Миколенко [Н.М.], Целларіус [В.].

3) Література – Пилипенко [С.В.], Белецький [О.І.], Микитенко [І.К.], Щупак [С.].

4) Мовознавство – Синявський [О.Н.], Гавриленко [В.Д.].

5) Право – Лозинський [М. М.].

IV. Визнати за потрібне вибрати до членів-кореспондентів ВУАН низку інженерів з таких галузів промисловости: металургія, машинобудування, хемія, вугілля, транспорт, електропромисловість та друге. Доручити т. [С.А.] Мінкевичу спільно з ВУМБІТ підібрати кандидатів.

V. Доручити т. [С.А.] Мінкевичу додатково проробити кандидатів в члени-кореспонденти по II Відділу.

VI. Кандидатів – Обреїмов [І.В.], Кирилов [Є.А.], Шубников [А.], Бродський [О.І.], Бурксер [Є.С.], Петренко [П.І.], Ванченко* [М.А.], Тананаєв [М.О.], Боголюбов [М.М.], Куренський [М.К.], Белінг [Д.О.], Арнольд [Д.О.], Коршиков [О.А.], Модилевський [Я.С.], Можаров, Серенсен [С.В.], Хрущов [В.М.], Василенко [А.О.], Лісовенко, Віленський, Бондаренко [В.В.], Дордаков , Лисенко [Т.Д.], Белецький [О.І.], Синявський [О.Н.], Гавриленко [В.Д.], Лозинський [М. М.][2]*, перевірити їх політичні характеристики в ДПУ.

Короткі громадсько-наукові характеристики кандидатів додаються.

Голова *[П.П.] Любченко*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6223, арк.2-3. Оригінал. Машинопис.

---

* Так у документі. Потрібно: "Валяшко"

[2]* Далі рукою П.П. Любченка дописано: "Предлагаю добавить [И.И.] Киндрата".

№ 121

ЛИСТ ЗАСТУПНИКА СЕКРЕТАРЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ФРАКЦІЇ ВУАН О. Г. ШЛІХТЕРА ДО В. П. ЗАТОНСЬКОГО ПРО НЕДОЛІКИ ПАРТІЙНОГО КЕРІВНИЦТВА В АКАДЕМІЇ

17 березня 1933 р.

Считаю необходимым сообщить Вам, что в последнее время в ВУАН проявился ряд нездоровых явлений, особенно во II Отделе, в связи с недостатками партийного руководства со стороны товарищей, постоянно работающих в Киеве как в партийной части Президиума ВУАН, так и в партийной части секретариата II Отдела.

Несмотря на то, что после совершенно точных директив со стороны фракции ВУАН и Политбюро ЦК КП(б)У, данных в связи с тяжелыми политическими ошибками, допущенными бюро ячейки при обсуждении письма тов. [И.В.] Сталина, новое партийное руководство ВУАН* в лице постоянно работающих в Киеве партийных товарищей прежних ошибок не учло и работы своей на основе руководящих указаний высших партийных организаций не перестроило*. Мои неоднократные в этом отношении указания, особенно в части, касающейся работ II Отдела ВУАН, заменяющим меня в Киеве партийным товарищам, к сожалению, также не выполнены.

В связи со всем этим, политическое положение в ВУАН в данное время тяжелое: беспартийные массы научных работников партийным руководством не охвачены. Имеется ряд политических группировок, особенно ярко проявляющихся во II Отделе, из которых в настоящее время наиболее активно выступает против нас группа [М.С.] Грушевского*.

Не могу не указать на уже известный факт демонстративно подчеркнутого перехода [М.С.] Грушевского на печатание* его работ на русском языке с одновременным переходом его сотрудников, научных работников – историков Украины ([С.В.] Глушко, [С.В.] Шамрай), на работу в Киевский научно-исследовательский ин[ститу]т.

В Ин[ститу]те языковедения партийное руководство было на поводу у контрреволюционных научных работников, значительная часть которых сейчас арестована. В течение нескольких последних месяцев с разрешения ответственных партийных работников ВУАН напечатано несколько книг, в которых помещены открыто враждебные нам антисоветского, контрреволюционного содержания статьи.

Эти, уже вышедшие из печати книги последующим контролем Обллита не допущены к распространению. В качестве яркого примера такого безобразного отношения к делу можно указать на напечатание с разрешения секретариата II Отдела выпуска "Етнографічного вісника"*, содержащего в себе статьи с открытым антисоветским выпадом классового врага по адресу донецкого пролетария.

По причине отсутствия надлежащего партийного руководства почти была сорвана последняя сессия II Отдела, на которой обсуждался отчет о работе Отдела в 1932 году и проект производственных планов Отдела на 1933 год.

На этой сессии *ответственнейший*[2]* доклад по проекту производственных планов Отдела на 1933* год был поручен заместителю секретаря Отдела

---

* Підкреслено в документі.

[2]* В документі виділено курсивом.

[Н.М.] Ткаченко (в недавнем прошлом активный представитель группы [М.С.] Грушевского), который, сам же будучи докладчиком, выступил с жесточайшей критикой принятых раньше фракцией наших планов и сделал это, как оказывается, с ведома и даже по предложению секретариата II Отдела*.

На I Отделе в очень тяжелом положении находятся Ин[ститу]т химии и Ин[ститу]т зоологии и биологии, где партийные товарищи не справляются со своими задачами по руководству работой в трудных условиях значительного классового сопротивления враждебных элементов.

В связи с этим, производственные планы ВУАН и в количественном, и в качественном отношении в 1932 году в значительной степени недовыполнены, а во II Отделе почти совсем провалены.

Цикловые журналы выходили в прошлом году крайне неудовлетворительно, особенно во II Отделе, где на первое января 1933 года по четырем циклам вышел только один номер журнала Исторического цикла.

Коммунисты в производственном отношении занимают последнее место. Так, во II Отделе только 4 коммуниста, научных работника, оформили в прошлом году свои обязательства по социалистическому соревнованию и ударничеству, из коих выполнено только одно обязательство.

Через Президиум ВУАН последнее время начинают просачиваться постановления, диктуемые интересами антисоветски настроеных людей. Так, недавно проведено постановление без ведома партийной части Президиума ВУАН, по предложению академика [А.В.] Корчак-Чепуркивского, о присоединении санитарной станции, расформированной в другом месте по сокращению штатов, к Кафедре санитарии и гигиены; назначен временно исполняющим обязанности нештатного сотрудника по этой же Кафедре доктор Каковский, сомнительной политической репутации научный работник; решен в основном вопрос об организации в составе ВУАН Лесного комитета или кабинета, выдвигаемый местными несоветскими кругами специалистов.

Не в лучшем состоянии находится и административно-хозяйственная сторона дела ВУАН*. До сих пор не проведено распределение бюджета по отдельным единицам ВУАН, а также штатов по давно утвержденным контрольным цифрам. Совсем неудовлетворительно работают хозяйственная часть и бухгалтерия ВУАН. Вне какого бы то ни было управления находятся ее заповедники.

Можно было бы привести еще много аналогичных фактов, указываемых на очень тяжелое положение ВУАН, граничащее с полным развалом работы в условиях обострения классовой борьбы*, главной причиной чего является отсутствие надлежащего партийного руководства на месте.

Я прихожу к твердому убеждению, что для выхода из создавшегося положения необходимы самые скорые меры по решительному организационному укреплению постоянными работниками партийной части Президиума ВУАН, партийной части II Отдела, руководящего хозяйственного аппарата и Издательства ВУАН*.

Прошу Вас поставить этот вопрос на обсуждение ближайшей фракции ВУАН.

А.[Г.] Шлихтер

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6223, арк.11-11зв., 12-12зв. Оригінал. Машинопис.

* Підкреслено в документі.

№ 122

ЗАКРИТИЙ ЛИСТ АКАД. С. Ю. СЕМКОВСЬКОГО ДО СЕКРЕТАРЯ ЦК КП(б)У В. П. ЗАТОНСЬКОГО ПРО ПОМИЛКИ ПАРТІЙНОГО КЕРІВНИЦТВА У ВУАН*

30 березня 1933 р.

Если отвлечься от приездов Александра Георгиевича[2]* в Киев, вносящих большое оживление и руководящую организующую инициативу, то в остальном ПОЛОЖЕНИЕ В ВУАН УГРОЖАЮЩЕЕ[3]*.

Основное – отрыв политики от научной работы. Получилось голое "политическое" администрирование при вялой, без подъема, научной работе I Отделения и прямом замирании научной работы II Отделения.

Президии ВУАН собственно нет: Президент между Москвой и Киевом, и он не чувствует вокруг себя коллектива -- свои ответственнейшие выступления он проводит единолично, ни с кем не советуясь; Непременный секретарь, собственный организатор научной работы. существует чисто номинально; наши два члена Президии очень ценны, но ВУАН для них первая "школа коммунизма". Аппарат никчемный.

Во II Отделе президию фактически замещает секретариат, а в последнем: секретаря – его заместитель, а последнего – его помощник, и это еще больше подчеркивает какое-то внешнее администрирование. Стиль в работе: все всем обещать и ничего не делать. Годами задерживаются рукописи академиков без каких-либо объяснений и пр[очее].

"Партосередок" и "партчастина" Президии в Киеве не политически руководят, а подменяют собою, вплоть до организационных мелочей, "Президию" ВУАН и "Відділів" и это совершенно ненужным образом сковывает всякую научно-организационную инициативу. На академических заседаниях "ассентеизм" – с одной стороны, и нестерпимая "аллилуйщина" – с другой.

И именно потому, что наши товарищи в ВУАН в Киеве не сумели переключиться на проведение политики партии в самой научной работе, среди них самих идет перманентная борьба всех против всех, и притом, борьба бесплодная, ибо не по вопросам положительной работы, а скорее по вопросу о том, кто виноват в отсутствии работы. Друг другу треплют нервы без пользы дела.

Секретарь "осередку", секретарь II Отдела, Уч[еный] секретарь Президии – не дифференцируют своих функций, а все разом, наступая друг другу на ноги, бегают в областные органы по одним и тем же вопросам, проявляя в каждом вопросе растерянность, ожидание приезда Александра Георгиевича из Харькова (что и его подчас ставит в ложное положение) – и все это на виду у враждебной нам и прожженной политиканской публики, которой весь этот развал на руку.

Марксизм с положительной стороны, в своей вербующей силе, выступает только в том или ином подкладе на сессии, но и только встряхивает, а потом опять – межсессионное прозябание. Печать какой-то заштатной провинциальности на ВУАН в Киеве. Какая-то неопределенность во всем ее функционировании: нет даже реального календарного плана сессии на этот год.

---

* Лист переадресовано О.Г. Шліхтеру та М.М. Попову.

[2]* Так у документі. Потрібно: "Григорьевича" (мається на увазі Шліхтер О.Г.).

[3]* Підкреслено в документі.

Положение явно угрожающее, и когда Вы поставите перед собой проблему ВУАН в целом, чтобы по крайней мере к осени создать решительный перелом, мне кажется, стоит взвесить в ряду других и такие мероприятия:

1. Реализовать постановление фракции, уже прошедшее через Президию ВУАН, о создании ряда комиссий вне Киева, прежде всего в Харькове (пока только моя Философская комиссия развернула работу в Харькове). Здесь без труда можно создать, например, Комиссию химизации (т. *[В.П.] Затонского**), Аграрную (т. *[А.Г.] Шлихтера**), Аэродинамики (акад. *[Г.Ф.] Проскуры**) и ряд других. Важно практически встать на путь преодоления ограниченности киевской базы, тем более, что обновление состава Академии шло как раз по линии включения в нее естественников, техников и марксистов, т.е. как раз кадров академиков преимущественно вне Киева, и предстоящие выборы, очевидно, пройдут по той же линии.

2. Ускорить выборы, тщательно их подготовив. Одновременно подготовить и выборы членов-корреспондентов с таким расчетом, чтобы связать ВУАН с главнейшими научно-исследовательскими институтами. Подыскать кандидата в Непременные секретари. Для этой кандидатуры вполне можно сделать исключение: не столь важны "ученые труды", но это должен быть крепкий, дельный коммунист, с весом, с опытом общественной работы, уравновешенный – нужен не столько уже признанный крупный научный работник, сколько надежный <u>организатор</u>[2]* научной работы в сложной киевской обстановке.

3. Президию ВУАН расширить (в связи с большим увеличением состава ВУАН) примерно до 10 чел[овек] с тем, чтобы три из них жили в Харькове и раз в месяц приезжали на заседания Президии в Киев. Эти трое помогут организации комиссий в Харькове, но роль их гораздо важнее: связь с Харьковом как центром, внесение всяческой инициативы и при подготовке сессий, и при планировании научной работы, и в подготовке вопросов для фракции, влияние которой при такой структуре будет реальнее и органичнее передаваться. Эти трое (Александр Георгиевич и двое других) смогут, не оформляя этого, привлечь de facto[3]* к своей работе, скажем, тов. [А.] Левика по линии ВУАМЛИН и зав[едующего] Сектором науки НКО, и будет гибкая подготовительная инстанция и в то же время щупальцы и живая инициатива в академических делах под ближайшим общим руководством.

4. Усилить "осередок" ВУАН в Киеве несколькими работниками более солидного масштаба, прекратить там взаимную грызню и сплотить всех на действительную работу.

5. Тов. *[А.Н.] Камышан* может быть ценным, как академик-историк Запада, его надо оставить всецело на научной работе. В случае крайней надобности на него пришлось бы возложить и секретарство по II "Відділу", но не с функцией "политика вообще", а только организатора научной работы и в составе работающего президиума "Відділу".

6. Тов. *[И.И.] Киндрат*, на мой взгляд, в неизменной обстановке будет полезным работником (сам изменить обстановку он не может).

7. Весь аппарат надо решительно перестроить.

8. Необходимо теперь же подтянуть все комиссии и пр[очее], потребовав четкой календарной работы с переводом ее на систему хорошо подготовленных сессий (по каждой комиссии, независимо от сессий ВУАН).

---

* В документі виділено курсивом.

[2]* Підкреслено в документі.

[3]* Фактично (лат.)

9. Зафиксировать (и не отменять по случайным поводам) твердый календарн[ый] план сессий ВУАН до конца года (примерно: в начале июня – в Киеве по ряду узловых научных проблем; во второй половине октября – выездная в Харькове, где провести и выборы; в декабре – выездная в Донбассе).

10. Немедленно организовать поездку делегации человек в 10 из ВУАН для делового ознакомления с работой Всесоюзной Академии; использовать опыт, связаться, особено по линии экспедиций, и пр[очее]. Той же делегации, пожалуй, на обратном пути заехать в Минск.

11. Укрепить научное издательство ВУАН, без чего невозможна серьезная научная работа ВУАН.

12. По примеру взаимоотношений с ВУАМЛИН, установленных по линии Философской комиссии ВУАН, наметить взаимоотношения с ВУАМЛИН по линии всех общественных наук.

Я счел себя обязанным передать лично Вам (единственно тов. *[А.] Левику** я показал черновик) все изложенное в качестве материала, который Вы могли бы в той или иной мере учесть при решении вопроса с ВУАН.

С. Семковский

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6223, арк.13-14. Оригінал. Машинопис.

№ 123[2]*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ДРУГОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

9 квітня 1933 р.

У х в а л и л и:

а) Організувати систематичний контроль за виконанням тематики.

б) Ввести картотеку на кожного окремого науковця.

в) Встановити обов'язково урядові години для усіх установ II Від[ділу].

г) Боротися проти прикриття, порушення труддисципліни та тих товаришів, які систематично не виконують елементарних завдань, що на них покладено.

д) Налагодити роботу комісії виконання; доручити комісії виконання поквартально перевірити кожного окремого науковця та щопівроку – роботу кожної наукової установи.

е) Зобов'язати кожного робітника установи, комісії, кабінету, інституту, музею нести відповідальність за повне й вчасне виконання виробничих плянів та відповідно виконувати ті пляни, які встановлюються проєктами, а також перевіряти опрацювання й розроблення журналів і підготовчих матеріялів, заслуховувати інформації на засіданнях комісії.

є) Доручити секретаріяту II Відділу налагодити роботу кожного окремого науковця, перевіряти її і встановити відповідну картотеку.

ж) Внести у виробничі пляни відомости щодо календаризаційної роботи і характеру переведеної роботи під час самого виконання.

---

* В документі виділено курсивом.

[2]* Див. док. № 130.

з) Президія Відділу повинна щоквартально ставити на обговорення звіти установ і доповіді комісії перевірки виконання та давати висновки щодо їх роботи.

и) Секретаріят Відділу повинен вживати репресійних заходів навіть до звільнення з роботи, слідкувати за додержанням всіх тих правил.

і) Для стимулювання найкращих науковців президія Відділу виділяє спеціяльні фонди преміювання, забезпечуючи в першу чергу їх науковими відрядженнями.

к) Доручити секретарям циклів вкупі з бюрами циклів стежити за реалізацією вищезазначених пунктів.

Секретар *[Ф.А. Козубовський]*

НБУВ. ІР. ф.10. спр.30566, арк.1зв. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 124*

СТЕНОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ НАРАДИ ІСТОРИЧНОГО ЦИКЛУ ВУАН ПРО РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ МУЗЕЇВ

17 квітня 1933 р.

1. Слухали доповідь т. [Ф.А.] Козубовського "Про ролю музеїв в системі Академії наук".

т. [Ф.А.] Козубовський.

Доповідь, яку мені доручила виробнича нарада зробити на сьогоднішніх зборах, носить своєрідну назву "Роля музеїв в системі Академії наук". Але я гадаю, що сама постанова питання не збігається з загальною музейною проблемою, з питанням про значіння музеїв в системі соцбудівництва, тому тему сьогоднішньої доповіді доцільніше було б визначити в такий спосіб: "Роля академічних музеїв в світлі завдань другої п'ятирічки". Цю постановку питання я мотивую тим, що саме музеям найбільше доводиться переробляти значну частину своєї роботи, щоби включитися в соціялістичні завдання і пов'язати їх одночасно з своєю реконструкцією, проробляючи й тую спадщину, яку музей дістав від давнішньої "дореформеної" ВУАН. Коли ми придивимось до музейної "політики", що її переводили окремі музейні керівники в НКО, то в очевидь побачимо, як ця "політика" цілком розходиться з політикою партії, протирічила вона й провідним вказівкам НКО. Візьмім, напр[иклад] книжку [В.В.] Дубровського "Музеї на Україні". В цій книжці автор має давати для усіх музеїв України, в тому числі й для музеїв ВУАН, відповідну політичну установку. Ці завдання В.В. Дубровський формулює в свойому вступі "Що таке музей". Цей період соціялістичної реконструкції особливо виразно вимагав притягнення всіх творчих сил країни та створення передумов, соціялістичної бази для дальшого[2]* соціялістичного будівництва. Ці задачі не могли не охопити, не втягти до участи в їх здійсненні і наші музеї. Таке опреділення намагається дати читачеві книжка "Марксівське розуміння місця людини серед інших тварин", "Ролю знарядь праці в олюдненні самої людини", себто намагається розвивати Енгельсову тезу про зародження і розвиток суспільства.

* Див. док. № 131.

[2]* Слово "дальшого" вписано від руки.

Наскільки пощастило В.В. Дубровському, виходячи з Енгельсового постулату про закономірности в зародженні та про матеріяльну основу цього розвитку і розв'язання ролі музеїв в наочному відображенні її, видно з дальніших тем передмови. На стор...* В.В. Дубровський написав так[2*].

З усієї передумови ми бачимо, що автор намагається шукати закономірностей суспільного розвитку, а знаходить тільки побутові форми, якісь скам'янілі непорушні кавальчики, шматки історії людства. Про ролю музеїв, про значіння в системі освітній, автор зазначає, що вони є збіркою пам'яток природи та культури, що їх накопичує і держава. І з її доручення наукові дослідники природи й культури для того, щоб ці речі могли вивчити вчені і вся суспільна громадськість. Про це [В.В.] Дубровський пише так: "Для цього з давніх часів"[2*].

Таким чином, за В.В. Дубровським (відповідальний керівник музеїв України до 1930 р.), музей – це щось на зразок державної комори, де зібрані найдивовижніші речі, і ці зібрані речі для чогось вчені(!) мають вивчати.

Повернімось до початку XVIII ст., до того наказу, який для збирання для своєї кунтскамери "разных диковин" і по суті дав Петро Великий, ми не бачимо великої ріжниці поміж настановами Петра і В.В. Дубровського в музейній справі. Тепер я пошлюся на іншого автора, що теж давав настановлення для музейної перебудови. Цим автором є тов. [А.] Бубнов.

Тов. [А.] Бубнов в привітанні Першому музейному з'їзду дає таку оцінку музейної справи: "Приходится констатировать, что музейная работа в большей степени, чем какая-либо иная отрасль советского строительства, сохранила в себе значительные пережитки отсталости, отрыва от актуальных задач борьбы и строительства сегодняшнего дня, архаизма методов внутренней организации музеев, застойности и рутины в деле разработки и разрешения вопросов музейной экспозиции и т.д.", (А. Бубнов "О музеях". Москва, 1931 г., стр. 1).

Як бачуть, оцінка зовсім інша, зовсім інакше опреділяються і завдання музейної роботи. Про завдання музеїв за доби соц[іялістичного] будівництва т. [А.] Бубнов зазначає так: "Нынешний период в строительстве социализма в нашей стране совершенно по новому ставит вопросы о музеях...* Мы сейчас дожили до такого периода, когда мы в деле строительства социализма поднялись на гигантскую высоту. И мы должны добиться того, чтобы музейное строительство органически соединилось бы со всей суммой этих социалистических мероприятий, стало бы частью социалистического наступления.

Мы сейчас не можем удовлетвориться теми мероприятиями, которые могли быть вполне приемлемы для восстановительного периода. Гигантское разворачивание всей суммы мероприятий в области социалистического строительства, культурных мероприятий в том числе, требует новой постановки всех практических вопросов музейного дела...*", (А. Бубнов: "О музеях", стр. 12).

Нічого подібного ми не знаходимо у [В.В.] Дубровського, очевидно, що ті настанови, які дає [В.В.] Дубровський і т. [А.] Бубнов одна від одної протилежно відріжняються. В чому ріжниця?. В той час, коли [В.В.] Дубровський дає явно невірну, беззубу, "надклясову", антимарксівську, буржуазну спрямованість в музейному будівництві, в промові [А.] Бубнова надто поряд з глибокою партійно-клясовою марксо-ленінською аналізою значіння музею в системі

---

* Крапки в документі.

[2*] Далі цитата відсутня.

ком[уністичної] роботи, в системі соцбудівництва, опреділення музея – як величезного знаряддя пролетарської боротьби за нове суспільство, як інструмент культурної революції в соцбудівництві.

Ріжниця, очевидно велика, опреділення цілком протилежне.

Я дозволив собі зробити цей відступ для того, щоб одночасно показати, як у нас на Україні музейне будівництво завжди відставало, завжди пленталося в хвості буржуазної науки, на буксирі буржуазних традицій, як і ці музейні пережитки інколи й тепер ще тягнуть на дно все краще в музейній роботі і не дають можливости перебудувати нашим робітникам по-новому музеї.

Мертвий хапає живого! В системі ВУАН є такі музеї: на Першому відділі – Геологічний, Зоологічний, Ботанічний, Гігієнічний, Музей видатних діячів та Музей національно-расової патології. В складі II Відділу – Археологічний, Етнологічний, Театральний, Музей діячів науки та мистецтва та Музей мистецтв. Виходить з цього, що в ВУАН є 11 музеїв, не рахуючи кабінетів музейного типу.

Утворення й розвиток кожного з названих музеїв обумовлювався тими історичними особливостями, в яких розвивалася ВУАН вцілому. Я не гадаю, що буде парадоксальним твердження про те, що музеї були завжди відзеркаленням того суспільства, яке творило музей...*.

Наші музеї розвивалися на базі загального розвитку установ Академії наук, історія цього розвитку достатньо відома кожному науковому співробітникові ВУАН і нема потреби її повторювати так часто. Як давніша "феодальна" спадщина.

В Академії наук є такі кутки, такий поділ на нічим не пов'язані часточки, що не вкладаються ні в яку схему і не можуть бути пояснені ніякими закономірностями.

Ця розірваність, ця еклектичність, штучність відбилася й на музеях.

Зі всіх музеїв на II Відділі звертає найбільшу й особливу увагу Археологічний музей. Цей музей створився внаслідок штучного відриву відділу доклясового суспільства з системи Музею ім. [Т.Г.] Шевченка в Києві. Як зазначає Енгельс: "Ми знаємо одну науку -- історію, і поділяти історію можна на історію природи та історію людства".

Історичний музей повинен відзеркалювати процеси суспільства. Між іншим, знайшлися і такі "історики", що в історії знайшли археологічний період і створили в системі ВУАН спеціяльний Археологічний музей. Археологія, як наука допомічна, що займається вивченням джерел матер[іяльної] культури, ніколи, навіть в буржуазних історичних схемах, не складала окремого розділу історії. Були, правда, спроби (вони досі є) опреділювати предмет дослідження для археології обмеженням її дослідження пам'ятками матеріяльної культури найраніших стадій розвитку людського суспільства. Між тим, наші історики пішли далі (назад, розуміється) і утворенням Археологічного музею намагаються створити в історії окремий "археологічний період".

Отже, музей Археологічний, що намагається відображати незрозумілі суспільні категорії, а свої "археологічні", йому одному тільки зрозумілі, неісторичного порядку, є "незакономірністю" в системі нашої радянської Академії. Робітники теперішнього Музею[2]* намагаються цей Музей перебудувати – але

* Крапки в документі.

[2]* Далі фраза "намагаються цей Музей перебудувати" вписана від руки.

очевидно недаремно: 3 роки Музей зачинений, перебуває на консервації, хоч має штат такий: директор, зав[ідуючий] відділу, ляборант, препаратор (2 служників).

Намагання Музею подати перші дві формації – формацію первісно комуністичного суспільства і формацію рабовласницького суспільства, зберігаючи при тому й стару археологічну структуру, є більш аніж невдалою спробою: на нашу думку такий спосіб є недозволене марне витрачення академічних коштів.

Значною частиною провина за стан цього Музею падає і на Історичний цикл: Археологічний музей раніш не мав підтримки від Історичного циклу. Не має він її й тепер. Керівництво музею не квапилося музейні справи "виводити в люди". Я вважаю, що Археологічний музей повинен негайно бути перебудований на Музей суспільних формацій або об'єднаний з Музеєм ім. [Т.Г.] Шевченка.

В Історичному музеї ім. [Т.Г.] Шевченка, можна сказати, немає ніг, а в Археологічному – голови. В Історичному музеї історія починається від розселення слов'ян, а в Археологічному не йде дальше Трипілля, бо немає куди йти йому. Чим скоріше ми об'єднаємо ці музеї, тим краще буде. Такої думки, як нам відомо, держиться і Сектор науки НКО.

Другий музей ВУАН – Музей етнологічний. Що таке етнологія в марксівському розумінні? Це фікція. Музей етнології утворився на старій буржуазній Вовківській спадщині і досі залишається віддзеркаленням тих буржуазних вульгарно-націоналістичних настанов та націоналістичних концепцій, які залишилися ще від Ф. Вовка. Ф. Вовк в етнологічних дослідах шукав "особливостей українського народу", стоючи на расовій точці погляду, на антимарксівських методологічних позиціях. Цей Музей нам теж не дає того, що ми чекаємо від музеїв історичного типу, а лише криве дзеркало, в якому відображене суспільство сьогоднішнього дня. Відображенням цього Музею є і тая "наукова" друкована продукція, що самі робітники Етнологічного музею засудили, зреклися її. Так само й цей Музей досі майже ніякої підтримки, політичного й методологічного проводу не мав, як достатньо його він й нині не має. Цей Музей самотужки б'ється та шукає для себе виходу.

Дехто пропонував цей Музей закрити, щоб не мати, певно, зайвого клопоту від нього.

Третій музей – Музей діячів науки та мистецтва.

Цей Музей має цілком своєрідне завдання і окреме положення в системі історичних музеїв. Своїм завданням Музей ставить собі дослідження життя певного видатного діяча конкретного суспільства, розкривати й те суспільне оточення, в якому жила дана видатна особа. Роля особи в історичному процесі, в суспільстві знаходить першу спробу свого відображення в Музеї діячів ВУАН. Цей Музей вимагає окремого вивчення і на його аналізі сьогодні не будемо спинятися. Вивченню цього Музею треба присвятити буде певний час і максимум уваги.

Театральний музей також не має місця і певної оцінки, і його треба також окремо вивчити в системі історичних музеїв УСРР, хоч спроб побудови таких музеїв ми в СРСР маємо чимало.

Театральний музей буде трудно просто вкласти в загальну систему. Займемося й цим Музеєм десь пізніше, щоб однак знайти і для нього місце, але в системі музеїв мистецьких.

Із цієї схеми сьогодні зупинимося докладніше на Археологічному і Етнологічному музеях з їх окремою специфікою; теж вимагатимуть своєї окремої

оцінки музеї I Відділу; це музеї іншого напрямку і задач, про них можливо будемо говорити десь окремо, присвятимо спеціяльну доповідь. Всі 5 музеїв II Відділу ВУАН не можна розглядати окремо від загальної мережі київських музеїв. В загальній системі музеїв м. Київа з 42 музеїв ми не маємо жодного, який міг би стати для інших за типовий зразок.

В Київі – в цьому культурному Донбасі – нема Історичного музею. Так само, як нема такого цілого, порядного Музею мистецтв: наші величезні мистецькі скарби розпорошені поміж Музеєм мистецтв при ВУАН, Картинною галереєю, Лаврою та Музеєм Шевченка. Отже, звідси випливає друга проблема – створення єдиного Музею мистецтв в Київі, про що в НКО давно поставлено питання.

Які задачі перед нашими музеями в процесі їх перебудови потрібно поставити. Найвиразнішу поставу задач в музейному будівництві ми знаходимо в промові т. [А.] Бубнова на Першому музейному з'їзді в Москві 1931 р.: "В эпоху социалистического строительства должна существовать единая сеть музеев, органически связанная в своих основных частях". "Музей должен быть одним из инструментов культурной революции. Музей должен быть наглядным пропагандистом величайшей научной ценности принципов диалектического материализма, а для этого он должен быть организован на основе этих принципов..."* ([А.] Бубнов: "О музеях", стор.6).

Але, як зазначає т. [А.] Бубнов, "приходится констатировать, что музейная сеть и музейная работа в большей степени, чем какая-либо отрасль советского строительства, сохранила в себе значительные пережитки отсталости, отрыва от актуальных задач борьбы строительства сегодняшнего дня, архаизма методов внутренней организации музеев, застойности и рутины в деле разработки и разрешения вопросов музейной экспозиции и т.д.", ([А.] Бубнов: "О музеях", стор.3).

Цей, давно пройдений етап, однак характерний для наших академічних музеїв. Нам, в системі наших київських академічних музеїв, доведеться робити дуже величезну і трудну роботу, і, можливо, що в один рік її трудно буде зробити, щоб відповідно реконструювати їх. Найперше – ми повинні будемо створити єдиний Історичний музей і на базі існуючих подрібнених, розпорошених музеїв ріжних типів, щоб найповніше і марксівськи правильніше відобразити закономірности історичного процесу, перетворюючи такий музей не тільки на науково-дослідчу установу, але й на величезну, найпопулярнішу школу, загально приступну для широких мас працюючих. І музеї ВУАН повинні найти там місце. Археологічний музей повинен буде утворити формацію передклясового суспільства. Етнологічний музей повинен знайти своє місце, як база для відділу доби соцбудівництва. Він повинен відобразити ті процеси, які відбувалися і відбуваються зокрема на селі, показати добу соцбудівництва в усіх її найрізноманітніших сторонах і виявах: суцільну колективізацію і соціялістичну перебудову села, і соціялістичні форми праці і побуту, показати наші соціялістичні досягнення, і усією своєю побудовою показувати єдиний шлях дальшого розвитку історії людства – шлях, що веде через диктатуру пролетаріяту до соціялізму.

Отже, епоха соцбудівництва вимагає поставити музей врівень тих завдань і тих вимог, що стоять перед усім науково-теоретичним фронтом, перед загаль-

* Крапки в документі.

ним фронтом соцбудівництва. На сьогоднішній день, ми повинні від наших музеїв вимагати, а також повинні й допомагати при тому, такої структури і такої експозиції, яка б давала правильне розуміння історичного процесу, яка б давала можливість якнайповніше і одночасно якнайпопулярніше показати ці процеси для самих найширших кол робітників і колгоспників, зробити музей інструментом культурної революції, вивести академічні музеї з їх "академічности", відірваности від мас, від життя.

Тепер, коли стає питання про ліквідацію пережитків капіталізму не тільки в економіці, але й в свідомости працівного люду, музеї повинні показати генезу суспільства, історичне коріння кляс і клясової експлуатації не абстрактно, а конкретно, наочно, в пам'ятках матеріяльної культури науково-правильно, діялектично.

У нас в окремих музеях іноді помітні тенденції до того "спрощенства", про яке говорив т. Стецький в своїй відомій статті*, і яке є одним з виявів вульгаризації марксо-ленінського розуміння історії. Зокрема це виявляється в намаганні музейних робітників спростити всю експозицію до схем-діяграм. Схемами і діяграмами прикривають при тому всю основну експозицію.

"Нельзя возражать против диаграм и фотографий, но стремиться надо к конкретным вещам. Ведь мы мыслим музей только как соответствующим образом организованное собрание живых экспонатов. Таких музеев, в которых размещены исключительно или почти исключительно, диаграммы и фотографии, нам не нужно", ([А.Т.] Бубнов: "О музеях", стор.15).

Поруч з захопленням діяграмами у тих же робітників помічається непомірне захоплення цитатами, що їми теж в безчисленній кількости заповняють стіни музеїв. "Цитадельство" іноді буває до того непомірне, що приводить тільки до вульгаризації клясиків марксизму, до перекручування їх вчення невірним використанням окремих, вирваних з контексту фраз...[2*].

Музеї повинні в своїй експозиції показати не повітря, не абстракції, не догматизувати вчення клясиків марксизму, а розкрити це вчення в найприступнішій, найпопулярнішій формі, без вульгарного спрощенства. Або, як знов таки зазначає тов. [А.] Бубнов, потрібно: "Организовать вещи в музеях так, чтобы они сами своей расстановкой были наглядными пропагандистами диалектического материализма – это дело очень нелегкое. Оно требует овладения методом Маркса-Ленина на основе большой суммы специальных знаний..."[2*] ([А.] Бубнов: "О музеях" стор.19).

Не можна, нарешті, оминути й того питання, що не тільки не втрачає своєї актуальности, а чим далі загострюється. При величезному матеріялі, який повинен відображати суспільно-економічну формацію рабовласницького суспільства, ми досі нічого не можемо зробити для цього в наших музеях, бо в цьому питанні немає єдности, дискутується питання про рабовласницьку формацію. Одна точка погляду доводить, що у слов'ян була рабовласницька формація, очевидно плутаючи наявність рабства з рабовласницькою системою виробництва, властивою для античного суспільства. Друга точка погляду заперечує першу. Ця боротьба поглядів перенесена і в музейну практику і, крім плутанини, нічого досі не дала. Це доводить одне безперечне твердження – як потрібно добре бути методологічно озброєному музейному робітникові і як

---

* Стецький: "Про спрощенство і спрощенців". Брошура. Партвидав, 1932. С. 18.

[2]* Крапки в документі.

потрібна в цілому обов'язкова допомога з боку всіх інших робітників-істориків, щоб побудувати цю формацію так, щоб вона дійсно відображала б Марксове вчення, зокрема про рабовласницьку суспільно-економічну формацію...*.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2324, арк.6-11. Копія. Машинопис.

№ 125

ЗАЯВА КОМІСІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДО ПРЕЗИДІЇ ДРУГОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН ПРО ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ АКАД. Д. І. БАГАЛІЯ

24 квітня 1933 р.

В квітні 1932 року Комісія[86] зверталася до Президії II Відділу з низкою пропозицій вшанування пам'яти її фундатора та голови, академіка Д.І. Багалія; Президія доручила Комісії підготувати плян збірника на пошану його пам'яти та взяти на себе видання деяких творів академіка [Д.І.] Багалія. Ці доручення Комісія в значній мірі виконала і тепер знов звертається до Президії з таким проєктом вшанування пам'яти покійного академіка:

1. Комісія має підготовити та видати збірник, присвячений пам'яти академіка [Д.І.] Багалія, який складається з двох частин: а) статті наукового характеру, б) статті, що висвітлюють його науково-громадську діяльність.

2. Видати збірку наукових творів академіка [Д.І.] Багалія, поклавши в основу проєкт, який він склав сам, але не встиг здійснити.

3. Надати Комісії назву "Комісія соціяльно-економічної історії України імени академіка Д.І. Багалія".

4. Просити Музей діячів культури влаштувати кабінет, де було б зібрано портрети та інші матеріяли, які б висвітлювали біографію академіка [Д.І.] Багалія та його оточення.

5. В приміщенні II Відділу поставити портрет академіка [Д.І.] Багалія.

6. Вжити належних заходів, щоб на будинкові, де він мешкав в студентські роки (Театральна, 3), було прибито меморіяльну дошку.

Керівничий *О. Оглоблин*
Секретар *Н. Полонська-Василенко*

НБУВ, ІР, ф.10, спр. 2263, арк. 86-86 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 126

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА АКАД. Є. О. ПАТОНА ПРЕЗИДІЇ ВУАН ПРО СТВОРЕННЯ ІНСТИТУТУ ЕЛЕКТРОЗВАРЮВАННЯ

[квітень 1933р.] *

В 1930 г. в Украинской Академии наук начала работать Электросварочная лаборатория. Не располагая ни подходящими помещениями, ни достаточными

* Крапки в документі.
** Документ було датовано помилково 1932 р. За змістом встановлено – 1933 р.

ассигнованиями, эта Лаборатория провела свою работу так, что в короткий срок она заняла видное положение среди остальных лабораторий Академии и стала известной не только в пределах всего Союза, но и за границей. В начале 1933 г. Лаборатория преобразована в Институт электросварки, который является первым в нашем Союзе. В 1933 г. на средства, отпущенные НКО, приступлено к постройке двух зданий для Института. Двухэтажное здание отведено под кабинеты и лаборатории (металлографическую, технологическую и сварочных машин). Одноэтажное здание отведено под зал испытательных машин, сварочную и механические мастерские. Это здание оборудовано мостовым краном и внутрь здания вводится железнодорожный путь для подачи крупных и громоздких конструкций для испытания. Во дворе под навесом устраивается установка для вибрационных испытаний. Ко времени открытия в 1934 г. Институт будет располагать сварочными машинами как для дуговой, так и для контактной сварки, необходимых для экспериментальных работ. Машины для испытания прочности сварочных конструкций Институт спроектировал сам; они строятся на киевском заводе "Большевик" без затраты валюты. Многие приборы также спроектированы и изготовлены силами Института без затраты валюты. Еще в 1934 г., после установки машин, Институт будет в состоянии производить довольно сложные испытания прочности мощных конструкций.

Из проведенных Институтом работ следует отметить те из них, которые уже применяются на производстве. Спроектирована вибрационная машина, применявшаяся на заводах для испытания вагонных рам, корпусов молотилок, рам комбайнов и проч[ее]. Разработан проект, по которому ряд старых трамвайных моторов перестроены на сварочные динамо. Спроектирован и построен магнитный регулятор к двигателям полевых сварочных машин. Указан метод заварки трещин в колесах из ковкого чугуна холодным способом, что дает возможность бороться с браком при отливке. Выработан метод заварки трещин в рельсовых стыковых накладках, применяемый на ЮЗЖД. Разработаны сварные опорные части для мостов взамен литых из стали, что позволяет разгрузить сталелитейные цеха. Проведена работа по внедрению сварки днищ без отбортовки для сосудов, работающих с внутренним давлением, что сильно удешевляет изготовление днищ. Разработаны и изданы пособия для проектирования сварных конструкций промышленного строительства, альбом сварных деталей мостов, руководство для расчета и проектирования сварных конструкций.

На основании экспериментальных исследований Институтом разработаны следующие вопросы: влияние длины фланговых швов на их прочность; совместная работа фланговых и лобовых швов; изменение рационального типа стыка листов; усиление клепаных балок наваркой листов; усиление заклепочных соединений электросваркой; влияние порядка сварки стыков двутавровых балок на их прочность; изыскание лучшего способа крепления продольных балок к поперечным, общая и местная устойчивость сварных двутавровых балок; изыскание лучшего типа соединительных плано[к] между ветвями сварных колонн; новые типы сечений для стержней сварных стропил и мостов; сварные прутиковые балки для междуэтажных перекрытий; влияние местного нагрева при сварке на основной металл; прочность швов на сварочном железе.

Результаты этих работ дополняют и корректируют целый ряд параграфов технических условий и норм проектирования металлоконструкций, изданных Институтом норм и стандартов.

Из работ Института, имеющих значение для обороны страны, можно отметить ряд проектов по восстановлению взорванных мостов с применением электросварки.

Из работ, проведенных Институтом в области оздоровления труда сварщиков, можно отметить разработку образцовой кабины для сварки, применение кородонина, как средства для предохранения глаз от ожогов при сварке и др.

Из теоретических работ Института отметим: методику вибрационных испытаний, расчет устойчивости стержней и арок по способу последовательного приближения, новый метод расчета трехгранных и кривых мостов, расчет пространственных рам при помощи моторного анализа.

В ближайшее время Институтом будут переданы на производство следующие изобретения и работы: головки для автоматической сварки металлической дугой; оптический прибор для испытания электродной проволоки и сварщиков; альбом сварной химической аппаратуры, как пособие при проектировании; альбом сварных конструкций с указанием порядка сварки швов на предмет уменьшения усадочных деформаций и напряжений.

На 2-ю пятилетку намечен следующий план работы Института.

Дальнейшее внедрение электросварки в следующие отрасли промышленности: промышленное строительство, мосты, химаппаратура, котлы, речное судостроение, сельскохозяйственное машиностроение, железнодорожный подвижной состав. Эту работу предположено проводить путем создания новых и рациональных конструктивных форм, путем изучения работы сварных швов, путем изучения коррозии сварных швов. Затем Институт будет заниматься весьма важной в экономическом отношении проблемой сварки в ремонтном деле по транспорту, причем детальному изучению подвергнутся наплавки на рельсах, крестовинах, на стальных деталях паровоза и на деталях из углеродистой и легированной стали. Намечается также изучение заварки раковин в чугунных и стальных отливках.

В план Института входит еще проблема повышения качества сварочной продукции, для чего будут разработаны меры борьбы с вредными последствиями нагрева основного металла при сварке и способы контроля качества швов.

Отдел сварочных машин Института будет занят проблемой механизации дуговой электросварки с металлическим и угольным электродом, а также механизации атомно-водородной сварки. Кроме того, отдел будет занят проблемами электросварки атомн[ым] водородом, ударной сварки и др.

Архів Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, оп.1, спр.12, арк.8-11. Копія. Машинопис.

№ 127

ЛИСТ БІЛОРУСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ДО ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ЦК КП(б)У С. В. КОСІОРА ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ДВОСТОРОННІХ ВИБОРІВ У ВУАН ТА БАН

11 травня 1933 р.
м. Мінськ

В целях укрепления научной связи с братской Всеукраинской Академией наук, мы считали и считаем целесообразным произвести обоюдные довыборы обеих Академий. Комфракция Президиума ВУАН выдвигает к выборам Белорусской Академии наук следующие кандидатуры:

1. Шлихтер А.Г. – акад. по Кафедре социалистической реконструкции сельского хозяйства, Вице-президент ВУАН, член КП(б)У.

2. Затонский В.П.– акад. по Кафедре химии, член КП(б)У.

3. Богомолец А.А. – акад. по Кафедре патологической физиологии, Президент ВУАН, беспартийный.

4. Палладин А.В. – акад. по Кафедре биохимии, Вице-президент ВУАН, член КП(б)У.

5. Гольдман А.Г. – акад. по Кафедре физики, член Президиума ВУАН, член КП(б)У.

6. Фомин А.В. – акад. по Кафедре ботаники, председатель I Отделения ВУАН, б[еспартийный].

7. Патон Е.О. – акад. по Кафедре инженерных сооружений, б[еспартийный].

8. Федоров М.М. – акад. по Кафедре горной механики, б[еспартийный].

Предварительно обсуждая эти кандидатуры, мы остановились на кандидатурах тт. [А.Г.] Шлихтера, [В.П.] Затонского, [А.А.] Богомольца, [А.В.] Палладина, [А.Г.] Гольдмана, [Е.О.] Патона, однако, прежде чем выдвигать официально их кандидатуры для избрания нашей сессии, которая состоится 22 мая с[его] года, мы просим сообщить комфракции Президиума нашей Академии решение ЦК КП(б)У.

И.о. Президента, первый Вице-президент
Бел[орусской] Академии наук *[Т.] Домбаль*
Непременный секретарь *Панкевич*

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр. 6223, арк. 16-16 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 128

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ПРО ПОСТАЧАННЯ АКАДЕМІКІВ ТА ОКРЕМИХ НАУКОВИХ РОБІТНИКІВ*

13 червня 1933 р.
м. Харків

ЦК КП(б)У відзначає, що постачання академіків та окремих наукових робітників УСРР значно покращено після постанови ЦК з 7 серпня 1932 р.

Однак, норми постачання харчовими продуктами і промкрамом, встановлені постановою НК постачання з 7 серпня 1932 р. на сьогодні значно зменшено, має також місце деяке запізнення з відпуском краму, невиконання деяких нарядів з окремих харчових продуктів та гостродефіцитного промкраму за пляновими цінами (Вукоопспілка, Укрмаслопром, Укррибозбут).

ЦК відзначає, що Укрторг (бувш[ий] керівник Венгеров), (Локшин), ВУКСВ (Міронов), проявили повну бездіяльність щодо додаткового постачання з організації допоміжних підприємств (їдальні, городи).

Виходячи з потреби дальшого покращення постачання академіків й окремих вчених, ЦК КП(б)У ухвалює:

1. Надалі встановити тверді норми постачання академіків і окремих наукових робітників, заборонити НК постачання зменшувати ці норми без дозволу РНК.

---

* Заголовок документа.

2. Визнати за потрібне утворити окремі ЗРК та їдальні для академіків і окремих наукових робітників; доручити ВУКС[В] практично пробробити це питання та протягом місяця організувати ЗРК разом з підсобними підприємствами (їдальні, ферми); НК постачання забезпечити їдальні продуктами за нормами, а ВУКСВ інші підсобні підприємства – обіговими коштами.

3. Зобов'язати НК постачання фонди продуктів по затверджених нормах відпускати безпосередньо ЗРК академіків і окремих наукових робітників. Нові норми затвердити з червня 1933 року.

Секретар ЦК *[М.М.] Попов*

ЦДАГО України. ф.1, оп.7, спр.299, арк.2-3. Оригінал. Машинопис.

№ 129

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УСРР ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СКЛАДУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОМІТЕТУ СПРИЯННЯ ВЧЕНИМ ПРИ РНК УСРР*

27 червня 1933 р.[2*]
м. Харків

Затвердити такий склад Всеукраїнського комітету сприяння вченим при РНК УСРР:

Президія Комітету

1. Сухомлин [К.В.] – голова К[омітету] – заст[упник] Голови РНК УСРР
2. Ахматов – заст[упник] гол[ови] К[омітету] – кер[уючий] справ[ами] РНК УСРР
3. Штейн – відпов[ідальний] секретар – науков[ий] робітн[ик]
4. Хармандар'ян [О.Г.] – член Президії, заст[упник] НКОЗ УСРР
5. Покровський [О.І.] – " – зав[ідуючий] сектору науки НКО
6. Орлов [М.Х.] – член Президії, професор – зав[ідуючий] сект[ором] науки КПВ ЦК
7. Уральцев – відповід[альний] секретар УЦБ
8. Гейманович [З.Й.] – професор (Харків)

Члени Комітету

9. Богомолець [О.О.] – Президент ВУАН
10. Кіллерог – завідуючий КПВ ЦК КП(б)У
11. Зельгер – професор (Сталіно)
12. Маслов [О.М.] – ВУАМБІТ (Харків)
13. Меєрсон [М.М.] – професор (Одеса)
14. Свіренко [Д.О.] – професор (Дніпропетровськ)
15. Палладін [О.В.] – академік (Київ)
16. Хвиля [А.А.] – заступник НКО УСРР
17. Шліхтер [О.Г.] – Президент ВУАМЛІН
18. Шматько [М.К.] – професор (Харків)
19. Гундер – професор (Харків)

---

* Заголовок документа.

[2]* 25 червня 1933 р. ЦК КП(б)У затвердив даний склад ВУКСВ. *Примітка упорядника.*

20. Ксандров – професор (Харків)
21. Боднар – ВУАСГН
22. Загер – Харк[івський] обл[асний] КСУ
23. Василенко [М.С.] – Київ[ський] обласний КСУ
24. Триліський – Вінницьк[ий] обласний КСУ
25. Ідін – Чернігів[ський] обласний КСУ
26. Воробйов [В.П.] – [Сталінський] обласний КСУ
27. Таранєнко – Одеський обласний КСУ
28. Браун – Дніпропетровський обласний КСУ
29. Забельський [О.Д.] – уп[овноважений] НКВП

Голова Ради Народніх Комісарів УСРР *В. Чубар*
Керівничий справ Ради Народніх Комісарів УСРР *Ахматов*

ЦДАВО України, ф.806, оп.1, спр.25, арк.23. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 130*

НАКАЗ ПРЕЗИДІЇ ДРУГОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН СЕКРЕТАРЯМ УСТАНОВ ВІДДІЛУ ПРО ДОТРИМАННЯ ПОСТАНОВИ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ ЩОДО ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7 липня 1933 р.

Нагадуючи Вам про неухильне виконання постанови президії II Відділу ВУАН з 9 квітня ц[ього] р[оку] (пр[отокол] 5, п.4) "Про правила внутрішнього розпорядку й труддисципліни", копію якої вам було своєчасно надіслано, президія II Відділу ВУАН пропонує прийняти до відома та виконання таке:

1. Кожного 25 числа кожного місяця (точно) керівничі установ II Відділу подають секретарям циклів зведення виконання кожним співробітником роботи, що є в пляні установи.

2. 26 числа кожного місяця секретарі циклів передають зведені відомости зі своїми зауваженнями заступникові вченого секретаря II Відділу ВУАН.

3. У зведених відомостях подати також і пояснення про причини невиконання тим чи іншим співробітником своєї роботи.

Заст[упник] вчен[ого] секретаря II Відділу ВУАН *Ф. Козубовський*

НБУВ, ІР, ф.10, спр. 30566, арк.1. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 131[2]*

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА КОМІСІЇ З ОБСТЕЖЕННЯ АРХІВІВ АКАДЕМІЇ ВЧЕНОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ПРЕЗИДІЇ ВУАН І. А. АДАМОВИЧУ ПРО СТАН НАУКОВОГО МАЙНА АРХІВІВ І БІБЛІОТЕК ІСТОРИЧНИХ УСТАНОВ ДРУГОГО ВІДДІЛУ

[Не раніше 2 серпня 1933 р.][3]*

Комісія в справі інвентаризації і переховування наукового майна архівів і бібліотек в історичних установах ВУАН в складі Ф.А.Козубовського, І.І. Крав-

* Див. док. №123.
[2]* Див. док. №124.
[3]* Дату встановлено за змістом документа.

ченка, О.П. Оглоблина і Апостола провела протягом 17 липня – 2 серпня 1933 р. обслідування історичних установ, під час якого виявилося, що наукове майно – архіви і бібліотеки знаходиться в жахливому стані – здебільшого незаінвентаризовано, не описано і не упорядковано, що такий стан переховування наукового майна дає можливість клясовому ворогові зробити пошкодження, як це мало місце з покражою майна кол[ишніми] співробітниками – грушев'янцем [С.В.] Шамраєм та відкриття стола кол[ишнього] співробітника, заарештованого [С.В.] Глушка, науковим співробітником [В.С.] Денисенко.

Щоб запобігти пошкодженню майна надалі і, щоб облікувати його, Комісія опечатала все незаінвентаризоване майно. Таку роботу проведено в слідуючих установах: В прим[іщенні] Короленка, 35*

В установі – Кафедра історії України (на II поверсі в кімнаті "Старого Києва") – опечатано кол[ишньої] Історичної секції, порайонних комісій, ред[акцію] журналу "Україна", част[ково] арх[ів] відомого українського буржуазного історика В.Б. Антоновича (ключі невідомо чому знаходяться у приватн[ьої] особи К.[М.] Антонович) та архівні матеріяли кол[ишніх] різних державних установ (XVIII-XIX ст.). Ці матеріяли запечатано опечатанням самої кімнати із двома дверями.

В канцелярії Катедри історії України (на 1 поверсі) опечатано архівні матеріяли самої Катедри і комісій при ній за різні роки і ред[акція] журналу "Україна".

В зв'язку з тим, що тут же було виявлено справи редакції журналу "Україна" за 1932 і 1933 рр. (грошові) і протоколи Історичної секції, що свідчили про існування при Істор[ичній] секції грушев'янської редакції журналу "Україна" в 1933 р., яку було офіційно зліквідовано ще в 1930 році, Комісія ці матеріяли передала секретаріятові II Відділу для притягнення винних до відповідальности, а самі матеріяли опечатано в буд[инку] по Короленка, 54, кімната рядом з залою [В.Б.] Антоновича.

Архівні матеріяли Катедри і комісії за різні роки опечатано в 3 шафах за №№ 5501, 5510 і без номера. В цій кімнаті опечатано стіл, що знаходиться в інвентаризаційній описі за № 5701, кол[ишнього] секретаря Катедри історії України арештов[аного] [С.В.] Глушка.

В кімнаті тех[нічного] секретаря Катедри опечатано, прийняте від звільненого співробітника [І.І.] Щітківського, все діловодство і пред'явлена ним частина архіву Катедри і комісії з 1927 по 1933 р. – всього в 23 пакунках за сумарним описом, що його склав [І.І.] Щітківський в присутности комісії.

В кімнаті, яку займає Комісія Західньої України, опечатано частину арх[івного] фонду відомого укр[аїнського] бурж[уазного] історика [О.М.] Бодянського (випис для тим[часового] користування [Ф.Я.] Савченком з Ростова) на стіл, що значиться за описом під № 5528 заарештованого кол[ишнього] керівника Комісії [М.К.] Козоріса.

В кімнаті Культурно-історичної комісії опечатано увесь архів Комісії як неупорядкований і неописаний, бо пред'явлений опис носить лише назви папок без облікування самих матеріялів, а під час обслідування в цій Комісії виявлено і зовсім незаінвентаризовані матеріяли в 6 розрізнених папках фонду "Корпуса українських дум", що їх співроб[ітники] [В.С.] Денисенко і [П.С.] Глядківський не пред'явили Комісії, а чому-то зберігли в бібліотечній шафі.

* Підкреслено в документі.

В цій Комісії були випадки, що необліковані архівні матеріяли брались з установи на сторону, як, наприклад, на початку 1933 р. етнографічні матеріяли – збірки [М.П.] Драгоманова і [І.] Мартиновича – надіслано було до Москви Катерині Грушевській і назад не повернуто. В надсилці до Москви цих матеріялів брали участь співробітники [С.В.] Шамрай, [П.С.] Глядківський і [В.С.] Денисенко.

Поруч з Комісією культурно-історичною в кабінеті [С.В.] Шамрая виявлено незаінвентаризовану другу частину арх[івного] фонду історика [О.М.] Бодянського і частину бібліотеки історика [Л.П.] Добровольського. Стіл, яким користувався [С.В.] Шамрай, був пустим. Кімнату цю комісія опечатала.

В Комісії козаччини на II поверсі виявлено незаінвентаризовані архівні матеріяли державних установ XVII-XIX ст., яких перенесено і опечатано в кімнаті "Старого Київа".

В приміщенні Комісії козаччини опечатано шкафчик з бібліографічними картками для покажчика видань з українознавства.

В кабінеті М.С. Грушевського комісія застала на столі різні неупорядковані матеріяли: відбитки видань "Україна", "Ілюстрована історія України", "На порозі Нової України", "Середні віки", книги й брошури різного змісту та різні відбитки з автографами. Все це описав наук[овий] співробітник [В.Д.] Юркевич. Кабінет М.С. Грушевського комісія закрила на ключ.

Крім вищевказаного, Комісія оглянула ще підвальне приміщення, в якому виявила незаінвентаризовану бібліотеку історика [Л.П.] Добровольського, подаровану ним Історичній секції, яку також опечатала.

Ключі від всіх шафів і приміщень та догляд за майном покладено на наглядача будинку т. Киричинського.

В буд[инку] Короленка, 54

В Археографічній комісії виявлено, що більша частина архматеріялів незаінвентаризована, бо не можна вважати інвентаризацією лише назву фонду без облікування самого матеріялу. Зовсім незаінвентаризовано книгу "Малоросійської експедиції", Коденську книжку.

На окремих аркушах паперу заінвентаризовано діловодні фонди Комісії з 1919 по 1933 рр. Не описано матеріяли редакторські до видання творів [В.Б.] Антоновича, і чому-то ключі з дозволу [М.М.] Ткаченка знаходяться на схованці у приватної особи К.Мельник-Антонович. Тут же [М.М.] Ткаченко переховує справи Комісії Дніпрельстану, експедицій, Комісії науково-культурної пропаганди, справи для підготування виставки ВУАН також ніде не заінвентаризовані і не обліковані.

Комісія так само ці всі матеріяли опечатала, залишивши Археографічній комісії ті справи, які потрібні для біжучої наукової роботи (за окремими списками).

В Археографічній комісії знаходиться велика бібліотека до 7 000 назв: також не заінвентаризована.

В Комісії соціяльно-економічній

Опечатано діловодно-архівні фонди за 1929, 1930, 1931 і частина 1932 рр., друга частина діловодних і наукових фондів залишена в Комісії для біжучої наукової роботи. Матеріяли Соціяльно-економічної комісії опечатано в окремій кімнаті.

В Комісії біографічного словника

Виявлено незаінвентаризований архматеріял діловодних фондів Комісії з

1919 по 1933 рр. та наукові матеріяли – автобіографії, біографії діячів України на літ[ери]: А,Б,В,К,О,П,Р,С. Всі ці матеріяли знайдено в жахливому неупорядкованому стані і їх так само опечатано в окремій кімнаті.

В Комісії біографічного словника виявлено зовсім незаінвентаризовану бібліотеку на 2000 назв [П.Я.] Стебницького.

Бібліотека ця подарована [П.Я.] Стебницьким ще в 1933* році і з того часу не упорядкована.

Керівничий Комісії [М.М.] Могилянський нічого не зробив для того, щоб архів упорядкувати, а бібліотеку заінвентаризувати. Бібліотеку комісія опечатала в 3 дерев'яних шафах.

В прим[іщенні] ВМГ[2*87]

В Археологічному музеї виявлено в хаотичному стані архів Музею. В цьому Музеї знаходилися різні рештки арх[івних] матеріялів: фонд археологічного кабінету ІНО, рештки арх[івних] матеріялів "Киев[ского] отд[еления] Военно-исторического общества", різні рукописи, які зав[ідуюча] музеєм [В.Є.] Козловська намагалася передати ВБУ. Зважаючи на те, що все це є необліковане майно Академії, комісія його опечатала.

На всі опечатані матеріяли складено відповідні акти, які до цього додаються.

Доповідаючи про це, комісія вважає, що опечатання – є тимчасова міра запобіжливих заходів охорони, що справа охорони надалі потребує:

1. Концентрації і упорядкування всіх архівних матеріялів, які до цього часу були розпорошені по комісіям і катедрам в єдиний архів Циклу історичних наук.

2. Для переведення цієї роботи потрібно виділити спеціяльну людину, яка б знала архівну справу і визначити відповідне приміщення.

3. Архівні матеріяли, що знаходяться в тимч[асовому] користуванні Археограф[ічної] комісії надіслати по належности в ті архівні управління, звідкіля вони прислані (Харків, Чернігів, Москва), що ж до архіву [О.М.] Бодянського, то зважаючи на те, що цей архів належить Україні і що він потрібний для боротьби з поміщицько-буржуазною історіографією минулого і нацдемівщиною на сучасному етапі, просити ЦАУ СРСР залишити його в розпорядженні Академії, або передати у відання архівних органів України (про це потрібно увійти з окремою доповідною запискою).

4. Всі бібліотеки історичних установ і зокрема велику бібліотеку до 7000 назв Археографічної комісії, бібліотеку [Л.П.] Добровольського, бібліотеку [П.Я.] Стебницького передати до загальної бібліотеки II Відділу залишивши в розпорядженні Циклу лише підручну бібліотеку.

5. За недбайливе і злочинне ставлення до архівного і бібліотечного майна наук[ових] співр[обітників] [В.С.] Денисенко, [П.С.] Глядківського притягти до відповідальности.

Комісія:

[Ф.А.] Козубовський
І.І. Кравченко
[О.П.] Оглоблин
Апостол

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2532, арк.1-5. Рукопис.

---

* Помилка в документі. Потрібно: "1923".

[2]* Російська абревіатура. Потрібно: ВММ (Всеукраїнське музейне містечко).

№ 132*

ПРОЕКТ ПОСТАНОВИ РНК УСРР ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ ЗІ СКЛАДУ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВУАН М. С. ВОЗНЯКА, Ф. М. КОЛЕССИ, К. Й. СТУДИНСЬКОГО ТА В. Г. ЩУРАТА[2*]

17 вересня 1933 р.
м. Харків

На основе победоносного строительства социализма, осуществления генеральной линии партии, проведения ленинской национальной политики – Советская Украина, неотъемлемая составная часть СССР, добилась огромных успехов в деле строительства украинской социалистической по содержанию культуры. Эти успехи особенно показательны, когда в соседних буржуазных странах украинская культура продолжает подвергаться таким же гонениям, как в старой царской России.

В 1929 году при довыборах членов Всеукраинской Академии наук в состав академиков ВУАН вошли четыре научных работника Западной Украины: [М.С.] Возняк, [Ф.М.] Колесса, [К.И.] Студинский и [В.Г.] Щурат, неоднократно декларировавшие свое сочувствие культурному строительству Советской Украины и свое желание принять в нем участие.

Однако, за последее время выяснилось, что [М.С.] Возняк, [Ф.М.] Колесса, [К.И.] Студинский и [В.Г.] Щурат своими декларациями и заявлениями о сочувствии культурному строительству рабочих и крестьян советской Украины только обманывали украинские трудящиеся массы, только прятали свое настоящее лицо. На самом деле [М.С.] Возняк, [Ф.М.] Колесса, [К.И.] Студинский и [В.Г.] Щурат тесно связались с теми кругами господствующих классов Польши, которые вместе с немецкими фашистами проводят политику интервенции по отношению к Советскому Союзу.

[М.С.] Возняк, [Ф.М.] Колесса, [К.И.] Студинский и [В.Г.] Щурат, полностью продались польским помещикам, желающим возвратить себе земли, конфискованные рабочими и крестьянами Советской Украины, и в соответствии с интересами этих помещиков направили свою деятельность на отрыв Советской Украины от СССР и превращения ее в колонию империалистических держав. На основании этого правительство УССР постановляет: лишить звания членов Всеукраинской Академии наук Михаила Возняка, Филарета Колессу, Константина[3*] Студинского и Василия Щурата, как агентов польских помещиков и немецких фашистов, как врагов украинских трудящихся масс.

ЦДАГО України, ф.1, оп.20, спр.6223, арк.30-40. Копія. Машинопис.

---

* Див. док. №№130, 134, п. 8 в.

[2*] Проект постанови готувався в ЦК КП(б)У, див. док. № 130 від 22 вересня 1933 р. У фонді Раднаркому УРСР ЦДАВО України даного документа не виявлено, оскільки за цей період документи Раднаркому практично збереглися мало.

[3*] Помилка в документі. Потрібно: "Кирилла".

№ 133*

ПРОЕКТ ПОСТАНОВИ РНК УСРР ТА ЦК КП(б)У ПРО СТАН І РОБОТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК[2]*

22 вересня 1933 р.
м. Харків

1. Після реорганізації ВУАН, доповнення 1929 р. складу академіків новими академіками, зокрема комуністами, деякого оновлення наукового складу комуністичними і безпартійними радянськими кадрами і часткове звільнення від клясово-ворожих елементів, перебудови системи ВУАН та її організаційної структури, – Всеукраїнська Академія наук зробила поступ в повороті до розвитку науково-дослідчої роботи відповідно до завдань соціялістичного будівництва.

Але це майже цілком стосується тільки Першого (Природничого технічного) відділу ВУАН, що його установи проробили чимало важливих досліджень праць і здобули важливі для соціялістичного господарства теоретичні і практичні результати (Інститут фізики, Ін[ститу]т біо-хемії, Катедра інженерних споруд з Електрозварною лябораторією, Кабінет транспортної механіки, Ін[ститу]т будівельної механіки, Катедра гірничої механіки, Катедра аерогідродинаміки).

2. Що ж до Другого (Соціяльно-економічного) відділу Академії, то стан і робота його зовсім незадовільні з політичного і з суто наукового боку. Безпосереднє, фактичне керівництво цим Відділом потрапило до націоналістичних переродженців з партквитком у кишені ([О.М.] Камишан, [П.Д.] Шуран, [А.Я.] Артемський, [І.І.] Кіндрат), які активно сприяли шкідницькій буржуазно-націоналістичній діяльности клясово-ворожих елементів, користуючись з цілковитого притуплення більшовицької пильности парторганізацій ВУАН та з неуважного ставлення київських парторганів до Академії.

3. З боку фракції ВУАН не було постійного партійного керівництва роботою Академії. В роботі Академії на керівних посадах опинилися буржуазний націоналіст [В.Ф.] Левицький; переродженець, що зрісся з буржуазно-націоналістичними елементами, [А.Я.] Артемський; дворушники-опортуністи [О.М.] Камишан і [І.І.] Кіндрат; вони розвалювали роботу в Академії і потурали буржуазно-націоналістичним і шкідницьким елементам.

4. Комуністи, наукові робітники ВУАН, в переважній більшости не спромоглися посісти чільне місце в науковій роботі, не оволоділи сутністю науки, не опанували всієї суми знань і досягнень своєї науки, не змогли забезпечити своєю роботою партійну лінію в науці.

Внаслідок цього і відкрита, і замаскована ворожа діяльність окремих академіків і наукових співробітників Академії не знаходили потрібної рішучої відсічі з боку комуністів – науковців ВУАН. Особливо це виявилося в дозволі друкувати різні видання з явно ворожими статтями (Етнографічний Вісник, Записки Всеукраїнського археологічного комітету, видання Ін[ститу]ту мовознавства, Записки Економічного циклу).

5. Плянування роботи численних установ ВУАН перебуває на дуже низькому рівні. Немає зв'язку установ Академії з провідними позаакадемічними інститутами і науковими організаціями.

---

* Див. док. № 134, п.8а.
[2]* Заголовок документа.

Структура Академії надто невиразна і розкидна. Академія зростає переважно в ширину, не зосереджуючи уваги на найважливіших стержневих задачах та на боротьбі за якість наукової роботи, внаслідок чого наукові сили розпилені, надзвичайно послаблено конкретне керівництво, контроль виконання відсутній.

6. Наявні кадри наукових робітників ВУАН та підготовка нових кадрів незадовільні. Академія чимало засмічена людьми, непридатними до наукової роботи. Є також окремі академіки, що ніякої роботи в Академії не ведуть і навіть не мають з нею зв'язків. Підготовка кадрів аспірантури незадовільна, немає чіткого визначення профілю. Переважна більшість аспірантів нічим не відрізняється від аспірантів неакадемічних інституцій.

7. Організаційно-господарська робота в Академії (керування величезними цінностями, великим господарством, музеями, заповідниками, будинками, цінним обладнанням) цілком незадовільна. Матеріяльно-побутове забезпечення наукових робітників також незадовільне.

Щоб забезпечити перебудови роботи всієї Академії відповідно до величезних завдань нашого соціялістичного будівництва РНК УСРР і ЦК КП(б)У ухвалюють:

1. ВУАН, як провідна наукова інституція УСРР, має забезпечити в пляні робіт на другу п'ятирічку розробку стержневих теоретичних проблем по всіх галузях знання, що випливають безпосередньо з загального пляну соціялістичного будівництва на другу п'ятирічку.

Всеукраїнська Академія наук повинна взяти на себе розробку таких науково-дослідчих проблем, взаємно невідривно пов'язаних відповідно до все більше поширюваного внутрішнього зв'язку самих наук: а) виявлення, вивчення й засвоєння енергетичних, сировинних і трудових ресурсів УСРР; б) систематичний дослід проблем, пов'язаних з рішенням ряду основних питань соціялістичної реконструкції промисловости й сільського господарства,з новим будівництвом, з засвоєнням нової техніки, з розвитком енергетики, з хемізацією країни, зі зміцненням її обороноспроможности; в) всебічне вивчення основ структури матерії; г) вивчення комплексу проблем в зв'язку з дослідженням розвитку органічного світу; д) вивчення соціяльно-економічних і історичних проблем, невідривно пов'язаних з боротьбою за подолання пережитків капіталізму в економіці й свідомости людей.

Навколо цих стержневих теоретичних проблем, які узагальнюють соціялістичну практику та якнайщільніше пов'язання з нею, повинна бути об'єднана й координована науково-дослідницька діяльність Академії. Успішне виконання Всеукраїнською Академією наук широкого кола практичних завдань, глибоких проблем наукового досліду й, тим більше, загальнотеоретичних і методологічних проблем можливо лише на основі застосування методу діялектичного матеріялізму та всебічного охоплення ним всієї сукупности сучасного знання.

3.* ВУАН має поставити своєю задачею поруч з розробкою наукових проблем систематичну наукову консультацію, вищу науково-технічну експертизу, всемірно сприяти справі засвоєння нової техніки, засвоєння новобудованих гігантів промисловости. Приділити особливо велику увагу організованому просуванню наукових досягнень Академії до практики соціялістичного будівництва.

---

* Так у документі. Пункт 2 пропущено.

4. Посилити й поширити плянувальну ролю ВУАН, заслуховуючи і обговорюючи в її науковому колективі пляни провідних науково-дослідчих інституцій УСРР та обмірковуючи по суті всі найголовніші проблеми, висунуті розвитком наукового дослідження й вимогами соціялістичного будівництва. Доручити Президії ВУАН налагодити надані погодження наукової роботи Академії з роботою ВАН і БАН та провідних науково-дослідчих наркоматських інститутів відповідно до постанови ЦВК СРСР від 27 липня 1933 р.

5. Доручити Президії ВУАН проробити питання про відкриття в найбільших центрах УСРР філіалів і баз Академії для розробки наукових проблем, що лежать в основі соціялістичного будівництва. Внести на затвердження РНК.

6. Позбавити звання академіків [М.С.] Возняка, [Ф.М.] Колессу, [К.Й.] Студинського, [В.Г.] Щурата, що будучи членами Української Радянської Академії і, мешкаючи, на Західній Україні, цілком запродалися польським поміщикам та, ховаючись за брехливі декларації про інтереси української культури, скерували свою діяльність на відрив Радянської України від СРСР і перетворення її на буржуазну республіку, колонію імперіялістичних держав.

7. Доручити Президії ВУАН ретельно переглянути особовий склад співробітників Академії та звільнити увесь негідний елемент. Доповнити склад ВУАН новими академіками, членами-кореспондентами і науковими співробітниками. Вибори перевести у жовтні-листопаді ц[ього] р[оку] на сесії ВУАН.

8. Приділити особливу увагу підготовці кадрів наукових робітників. Значно поширити підготовку нових наукових кадрів з основною настановою на цілковите забезпечення наукових установ Академії молодими висококваліфікованими силами. Добирати до аспірантів Академії найсильніших товаришів з числа тих, що закінчили аспірантуру у вищих школах або науково-дослідчих інститутах та що виявили особливі здібности до наукової роботи.

9. Вилучити Всеукраїнську Академію наук, як провідну наукову установу, з відання Народнього комісаріяту освіти та підпорядкувати її безпосередньо Комітету по наукових установах при ВУЦВК.

10. Доручити Наркомфіну забезпечити на 1934 р. асигнування, потрібні Академії для здійснення доручених завдань. Президії ВУАН подати своєчасно всі належні відомости щодо потрібного фінансового забезпечення.

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.10, арк.151-158. Копія. Машинопис.

№ 134*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО СТАН І РОБОТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

22 вересня 1933 р.
м. Харків

п.8. а) Проект постановления о состоянии и работе Всеукраинской Академии наук в основном принят. Окончательную редакцию поручить тов. [Н.Н.] Попову.

б) Признать необходимым перевод сейчас в Харьков Второго (Социально-экономического) отдела ВУАН с тем, чтобы практически осуществить это

* Див. док. № 133.

решение лишь после подыскания в Харькове квартир для переводимых из Киева научных работников*. Вопрос о переводе II Отдела ВУАН в Харьков предварительно согласовать в ЦК ВКП(б).

в) Постановление о лишении звания академиков [М.С.] Возняка, [Ф.М.] Колессы, [К.И.] Студинского, [В.Г.] Щурата, опубликовать от имени СНК, одновременно с опубликованием резолюции Президиума ВУАН по этому вопросу[2*]. Поручить тов. [Н.Н.] Попову согласовать с ЦК ВКП(б) текст постановления СНК.

г) Лишить звания академиков [К.Г.] Воблого и [А.Е.] Крымского как активных классовых врагов, лидеров националистических группировок, сблокировавшихся в Академии на общей антисоветской платформе; исключить из состава академиков [В.О.] Юринца как выявленного лжеученого, плагиатора, сторонника буржуазной философии, философского обоснователя яворщины; исключить из состава академиков [С.Л.] Рудницкого как выявленного контрреволюционера и буржуазного националиста.

Поручить фракции Президиума ВУАН провести это через ближайшую сессию ВУАН.

д) Перевести на пенсию академиков: 1. [А.В.] Корчака-Чепурковского, 2. [В.И.] Липского, 3. [Н.Т.] Кащенко, 4. [Б.И.] Срезневского, 5. [В.Ф.] Левицкого, 6. [Д.И.] Яворницкого, 7. [Е.П.] Вотчала, 8. [Н.П.] Василенко, 9. [А.Н.] Гилярова.

Фракции Президиума ВУАН провести это на ближайших сессиях ВУАН.

е) Поручить Культпропу ЦК вместе с фракцией ВУАН представить на утверждение ЦК проект дополнения состава ВУАН новыми академиками, членами-корреспондентами и научными сотрудниками. Выборы провести в октябре-ноябре этого года на сессии ВУАН. Предусмотреть выбор руководящих научных работников ВУАМЛИН в члены-корреспонденты и научные сотрудники ВУАН.

ж) Подчинить ВУАН Комитету по научным учреждениям при ВУЦИК.

Підпис[3*]

На документі помітка: "Все – тт. Попову [Н.Н.], Киллерогу, Дудинку [А.М.], Петровскому Г.И., Кольцову – ЦК ВКП(б) – п[апка] "Ж".

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.285, арк.151-152. Оригінал. Машинопис.

№ 135

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО УТВОРЕННЯ КОМІТЕТУ НАУКОВИХ УСТАНОВ ПРИ ВУЦВК

22 вересня 1933 р.
м. Харків

Утворити при ВУЦВК Комітет по завідуванню вченими та науковими установами. На голову комітету затвердити тов. Затонського [В.П.], на заступника – тов. Дудника [Я.М.].

Секретар ЦК КПУ *[С.В.] Косіор*

ЦДАГО України, ф.1, оп.6, спр.285, арк.66. Оригінал. Машинопис.

---

* Далі автором закреслено фразу: "Поручить тов. Попов".
[2*] Див. док. № 132.
[3*] Підпис не прочитано.

№ 136

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ СЕКРЕТАРІАТУ ЦК КП(б)У ЩОДО ВІДРЯДЖЕННЯ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВУАН

26 вересня 1933 р.
м. Харків

Для зміцнення Всеукраїнської Академії наук науковими робітниками командирувати таких робітників:

1. Науковими робітниками по Медциклу:

тт. 1) Гольдберга;

2) Слинька.

2. Науковими робітниками по Індустріяльно-технічному, Хемічному циклу тт.:

3) Дукаревича (Електр[отехнічний);

4) Чернишова [Б.С.] (Хемічний);

5) Вченим секретарем І Відділу – тов. Супоницького;

6) Вченим секретарем Президії і директором АФУ – т. Адамовича [І.А.];

7) Директором Видавництва ВУАН – т. Лазорка [П.О.].

Секретар ЦК КП(б)У *[П.П.] Постишев*

ЦДАГО України, ф.1, оп. 7, спр. 300, арк. 124. Оригінал. Машинопис.

№ 137

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ЩОДО СІЧНЕВОЇ СЕСІЇ ВУАН

26 грудня 1933 р.
м. Харків

1. Созвать очередную сессию ВУАН 7 января 1934 г.

2. Утвердить следующий порядок для пленума сессии:

1) Доклад т. [В.П.] Затонского о национально-культурном строительстве и о борьбе с национализмом;

2) Доклад т. [А.В.] Палладина о достижениях биохимии в УСРР и о состоянии ее за границей;

3) Организационные вопросы:

а) О новой структуре ВУАН;

б) Опубликование кафедр по выборам новых академиков;

в) Об исключении из ВУАН академиков: [М.С.] Возняка, [К.И.] Студинского, [Ф.М.] Колессы, [В.Г.] Щурата, [С.П.] Рудницкого, [В.А.] Юринца;

г) О назначении срока выборной сессии ВУАН.

3. Предложить т. [В.П.] Затонскому представить Политбюро ЦК КП(б)У тезисы своего доклада к 5 января.

4. Поручить фракции ВУАН рассмотреть до 2 января тезисы всех остальных докладов на сессии и на пленумах Отделов.

5. Считать целесообразным, чтобы оглашение на пленуме постановления Президиума ВУАН об исключении академиков сделал Президент ВУАН.

6. Кампанию по выборам академиков и членов-корреспондентов начать после съездов партии. Выборную сессию ВУ[АН] назначить на вторую половину марта.

7. С целью установления непосредственного оперативного руководства научно-исследовательскими учреждениями и планирования их работы со стороны Президиума ВУАН установить, что основной структурной единицей в Академии является Научно-исследовательский институт, непосредственно подчиняющийся Президиуму ВУАН. Институт возглавляется директором, ответственным перед Президиумом ВУАН. При директоре института может быть организован Научный совет, имеющий совещательный характер.

Существующие Первый и Второй отделы и циклы ликвидировать, все институты и подсобные структурные единицы подчинить непосредственно Президиуму ВУАН.

Поручить тов. [А.Г.] Шлихтеру сделать доклад об организационной структуре ВУАН на январской сессии Академии.

8. Установить единый бюджет ВУАН с обязательным его распределением по институтам в соответствии с их значимостью для задач социалистического строительства. Бюджетные средства отдельных институтов, определенные по годовой смете и привлеченные отдельными институтами хозяйственные суммы остаются в полном распоряжении дирекции институтов.

9. Предложить фракции ВУАН ввести новую структуру Академии с 15 января 1934 г. и проработать применительно к ней научный тематический план на 1934 г.

Верно: *Підпис**

ЦДАГО України, ф.1, оп.16, спр.10, арк.215-216. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 138

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО СТВОРЕННЯ КОМІТЕТУ ЗАВІДУВАННЯ НАУКОВИМИ ЗАКЛАДАМИ УСРР

26 грудня 1933 р.
м. Харків

1. Комітет по завідуванню науковими закладами утворити при Раді Народніх Комісарів УСРР.

2. До відання Комітету передати такі наукові заклади:

а) Всеукраїнська Академія наук (ВУАН);

б) Всеукраїнська Академія с[ільсько]-г[осподарських] наук (ВУАСГН);

в) Всеукраїнська асоціяція марк[систсько]-лен[інських] інститутів (ВУАМЛІН).

3. Затвердити такий склад президії Комітету:

тт. Затонський [В.П.]	– голова Комітету
Дудник [Я.М.]	– заст[упник] голови
Агол [І.Й.]	– (заступник голови)
Шліхтер [О.Г.]	– члени Президії
Пахомов	– - " -
Посвольський [С.А.]	– вчений секретар.

Секретар ЦК КП(б)У *[С.В.] Косіор*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр.286, арк.152. Засвідчена копія. Машинопис.

* Підпис не прочитано.

№ 139

ЗВІТ ПРО РОБОТУ ДРУГОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО, ВІДДІЛУ ВУАН ЗА 1933 РІК*

[1933 р.][2*]

II Соціяльно-економічний відділ було утворено, чи скоріше реорганізовано з колишніх двох – Першого і Другого після рішучого вдару, що його зазнала контрреволюційна частина Академії наук після процесу СВУ в 1930 році. Партія і радянський уряд поставили завдання перед Всеукраїнською Академією наук стати насправді вищою науково-дослідчою установою на Україні, яка б пов'язала свою роботу з перемогою на успішне завдання соціялістичного будівництва.

II Відділ ВУАН повинен був стати також центром науково-дослідчої роботи в галузі соціяльно-економічних наук на Україні, бути центром плянування і розроблення теоретичних проблем, за розвязанням яких ще успішніше йшло б озброєння трудящих мас пролетарською, національною за формою і соціялістично за змістом, культурою. Вся робота II Соціяльно-економічного відділу повинна бути скерована на допомогу партії на успішне побудовання безклясового соціялістичного суспільства.

Однак завдяки залишення у ВУАН і на II Відділі ще значної кількости академіків і науковців, що в минулому були тісно пов'язані з націдемівськими і великодержавними науковими елементами у ВУАН, що замість того, щоб протягом останніх трьох-чотирьох років могли своєю роботою виправитись і показати шлях радянського науковця, продовжували йти старим контрреволюційним шляхом. II Відділ щодо складу академіків і науковців був найбільше засмічений клясово-ворожими елементами, саботажниками і контрреволюційними елементами, які спрямовували свою роботу на шкоду. Шкодили соціялістичному будівництву.

Протягом 1931-[19]32 років і в першій половині 1933 р. на чолі II Відділу стояв дворушник з партквитком в кишені [О.М.] Камишан, який разом з контрреволюційними елементами ([П.Д.] Шуран, Сияк, [М.Ф.] Христовий, [О.К.] Дорошкевич та інш.) заправляв II Відділом, обманюючи партію і радвладу, групуючи і далі навколо себе українські націдемівські, фашистські і великодержавні елементи і розставляючи їх по установах навіть на керівну роботу.

Дворушники, націдемократи і великодержавники тормозили перебудову[3*] II Відділу і не виконували завдань, поставлених партією і радвладою.

Роботу II Відділу за 1933 рік можна розбити на два періоди: перший – від початку до чистки парторганізації ВУАН, до липня і другий – після липня-серпня місяців до кінця 1933 р. Тільки внаслідок чистки парторганізації ВУАН було викрито дворушників і очищено від них партію і остаточно розгромлено український націдемократизм як головну небезпеку на даному етапі в УСРР і великодержавний націоналізм. Тільки розчистка II Відділу, зняття керівників-дворушників [О.М.] Камишана, [В.Г.] Щурата та інш., звільнення II Відділу від контрреволюціонерів, націдемів, великодержавників та взагалі саботажників і нездібних до науки елементів і зміцнення керівництва всіма ділянками науки

* Заголовок документа.

[2*] Дату встановлено за змістом документа.

[3*] Далі автором закреслено слово "робота".

II Відділу провіреними, витриманими більшовицькими і радянськими робітниками дало можливість направити роботу II Відділу на виконання завдань, що їх накреслила партія і радянська влада. Особливо в розрізі ухвал січневого і листопадового пленумів ЦК і ЦКК партії. До складу II Відділу входили такі цикли і інститути, що об'єднували групи споріднених катедр і комісій:

1. Історичний цикл.
2. СІМК – секція матеріяльної культури на правах циклу.
3. Економічний цикл.
4. Філософсько-соціологічний цикл.
5. Цикл мови, літератури і мистецтва.
6. Інститут соціялістичної реконструкції сільського господарства.
7. Інститут Шевченкознавства.
8. Інститут мовознавства.
9. Інститут єврейської пролетарської культури.
10. Інститут польської пролетарської культури.
11. Інститут статистики та демографії.
12. Бібліотека II Відділу.

Всього до складу II Відділу на 1 січня 1933 р. входило 5 циклів, в них 23 катедри, при катедрах 28 постійних комісій, 6 інститутів, 4 кабінета, 3 музеї. Всього по Відділу на 1 січня 1933 р. було 25 акад[еміків], 46 старш[их] наук[ових] співр[бітників], 43 наук[ових] співр[обітника], 8 аспірантів.

До середини 1933 р. в циклах було, по суті, формальне об'єднання, по суті, залишалися карликові дрібні автономії, февдальні катедри та комісії. До чистки парторганізації на чолі циклів і до складу бюр циклів часто-густо входили клясово-ворожі елементи, які надавали і клясово-вороже спрямовання роботи циклів викликаючи з* СІМК, Інститут єврейської пролетарської культури і Інститут соціялістичної реконструкції сільського господарства, на чолі яких стояли справжні більшовики-комуністи[2*].

В серпні місяці новим керівництвом структура була переглянута, внаслідок чого була проведена внутрішня реорганізація, визначена чітка стрижнева проблематика і тематика, яка б дійсно мала актуальне значіння для потреб соціялістичної науки і соціялістичного будівництва. На чолі циклів поставлені нові[3*]. Виділено нові бюра циклів і визначені відповідальні голова і вчений секретар циклу.

На II Відділі було декілька антирадянських груп науковців. Яскраво виявлена була група грушев'янська, друга група – так званої "Молодої Академії", третя – єфремівці та прихільники по ідеології СВУ та інш. Всі вони на новому етапі клясової боротьби в зв'язку з ліквідацією куркуля як кляси і взагалі решток капіталістичних елементів, перейшли до нової форми боротьби – до маскування своєї роботи, до декляраціи, обіцяючи методологічно переозброїтися; насправді ж, взятих на себе зобов'язань не виконували, а навпаки, удаючи з себе нібито радянських науковців і прикриваючись декляраціями, плянів не виконували, саботуючи пролетарську науку. Як саботажники та шкідники виявили себе [С.В.] Шамрай, [М.Ф.] Карачківський, [М.М.] Могилянський, [А.І.] Ярошевич, [П.Л.] Кованько, [А.Е.] Кристер, [І.Ю.] Черкаський та інш. Ці

---

* Далі одне слово не прочитано.

2* Далі автором закреслено текст, що не міняє змісту документа.

3* Так у документі.

"науковці" не переставали вести антирадянську роботу орієнтуючись на капіталістичну інтервенцію. Грушев'янці, саботуючи радянську науку у ВУАН, займалися запільною роботою по виданню закритого грушев'янського журналу "Україна". Тільки в середині 1933 р. в зв'язку з викриттям [С.В.] Шамрая на крадіжці майна і архівів у ВУАН, було виявлено про існування запільного журналу "Україна".

Конкретно уяву про роботу II Відділу подають звіти циклів і інститутів:

Цикл історичних наук існує з 1931 року і об'єднував на 1 січня 1933 р. такі історичні установи: Катедра історії України февдальної доби (ак[ад.] [М.С.] Грушевський) і при ній комісії: Київа і Правобережжя, Культурно-історична комісія і Комісія козаччини; окремо існували такі комісії: Комісія Західньої України, Комісія історично-географічна, Археографічна комісія, Комісія реврухів і Комісія біографічного словника. Комісія для виучування соціяльно-економічної історії України, Катедра всесвітньої історії і при ній дві комісії – Комісія історії Заходу, Комісія Близького Сходу. Крім того, до Історичного циклу до квітня місяця 1933 р. входили історичні установи, що на базі їх тоді ж утворено було окрему секцію Історичного циклу – Секцію матеріяльної культури а саме: Катедра передісторії, Всеукраїнський археологічний комітет з Археологічним музеєм, Музей діячів науки і мистецтва, Музей етнології та Етнографічна комісія. Крім Комісії реврухів, комісій Історії Заходу і Близького Сходу та Комісії для виучування соціяльно-економічної історії України, решта комісій існувала і до реорганізації ВУАН і залишались в незмінному стані щодо організаційної побудови і в 1933 році, зберігаючи старі назви, як, прим[іром], "Комісія козаччини", архаїзм та пережитки февдалізму в структурі. До складу Циклу входило 3 академіка, 2 керівника комісій і 29 науковців. До червня місяця 1933 р. провід в комісіях був в руках клясово-ворожих елементів ([М.С.] Грушевського і його школи, [М.М.] Могилянського та інш.). Історичний цикл був найбільше засмічений грушев'янцями і великодержавниками. В повному складі були засмічені грушев'янцями – українськими нацдемами і фашистами: Катедра історії України з комісіями Київа і Правобережжя, контрреволюціонери [С.В.] Шамрай, [С.В.] Глушко і нацдемівець [М.Ф.] Карачківський; Комісія культурно-історична – нацдеми [П.С.] Глядківський і [В.С.] Денисенко; Комісія козаччини – нацдемівець [В.Д.] Юркевич; Комісія історії Західньої України – контрреволюціонери [М.К.] Козоріс і [С.О.] Ткачівський та нацдемівець [О.Я.] Павлик; археографічна Комісія – нацдемівець [М.М.] Ткаченко, та великодержавники по ідеології – в Комісії біограф[ічного] словника – [М.М.] Могилянський, в історично-географічній Комісії – В.О. Романовський, в Соціяльно-економічній комісії – Н.Д. Полонська-Василенко.

Всі ці "науковці" як клясово-ворожі елементи з роботи звільнені. Протягом другого півріччя виявлено і звільнено 20 "науковців істориків" і залишено всього 12 справжніх наукових робітників, які перейшли працювати в Історико-археографічний інститут, що утворився 1 лютого 1934 р. на базі Історичного циклу. Тематичний плян Історичного циклу опортуністичним і нацдемівським керівництвом було складено незадовільно. Часто-густо він складався з випадкових тем, які виникали внаслідок індивідуальних заявок окремих робітників і не пов'язані з процесами соціялістичного будівництва. Історичний цикл, вступаючи в 1933 рік, не визначив своєї стрижневої проблематики і тематики. Лише в другому півріччі керівництво сплянувало н[ауково]-д[ослідчу] роботу

Циклу, виходячи з стрижневої проблематики і тематики. На катедрі історії України доби февдалізму акад. [М.С.] Грушевський протягом 1931-[19]33 рр. жодного писаного рядка для історичної науки ВУАН не дав, тоді як до того часу він давав значну продукцію в нацдемівському та фашистському спрямованні. К.[М.] Грушевська так само жодного рядка не написала і саботує історичну ділянку науки у ВУАН. Учні [М.С.] Грушевського – [С.В.] Шамрай і [М.Ф.] Карачківський в Комісії Київа і Правобережжя займалися в 1933 р. тематикою "Розвиток садівництва та городництва Київської приміської смуги". Не виконали. Протягом останніх двох-трьох років грушев'янці [С.В.] Шамрай і [М.Ф.] Карачківський переносили виконання.

За перше півріччя 1933 р. в Археографічній комісії, де провід був в руках грушев'янця М.[М.] Ткаченко, тематичні пляни так само не були виконані.

Краще справа була з виконанням тематики по Комісії ревруxів, де керівником був партієць т. Кокошко С.С. За перше півріччя Комісія організувала такі наукові доповіді [...]*.

В 1933 р. Комісією розроблялися такі теми: С.[С.] Кокошко – "З'їзд бойової організації пролетарської революції на Україні". С.[С.] Кокошко – "Боротьба за Жовтень на Україні". С.[С.] Кокошко – "Революційна робота у війську й військові повстання в Київі 1905-1907 рр.".

Перші дві роботи закінчено і здано до друку, а третя[2*] теж готується до друку і в березні буде передана до видавництва. М.М. Гріщенко працював над темою "Боротьба більшовиків за селянств[о] в 1917 р." Робота тепер готується до друку.

І.І. Кравченко – "Збройна спілка укр[а]нської] контрреволюції з польським поміщицтвом", закінчив і здав до друку. По Комісії соціяльно-економічної історії України старш[ий] наук[овий] спів[робітник] О.П. Оглоблін закінчив визбірування матеріялів до історії залізнорудної та металургійної промисловости на Правобережній Україні й, працюючи над відповідною монографією (має бути закінчена літом 1934 р.), склав розвідки:

1. До історії залізнорудної та металургійної промисловости на Правобережній Україні.

2. Боротьба рудників проти покріпачення на Правобережній Україні в кінці XVIII ст.-перші дві чверті XIX ст. Здав до друку розвідки: "До історії буржуазної інтелігенції на Україні від лютого до жовтня 1917 р." і "Маркс в оцінці російсько-українського лібералізму та меншевизму".

Наук[овий] спів[робітник] Н.Д. Полонська-Василенко працювала над історією Київо-Межигорської фаянсової фабрики. Роботу не закінчила і звільнена з ВУАН.

Історично-географічна комісія спромоглася підготовити тематичну збірку "Революційна боротьба пролетаріяту Сталінщини", над якою працювали К.Є. Антипович, О.І. Баранович. Зірвав свій темат[ичний] плян, потім звільнений з ВУАН [В.О.] Романовський, який працював над темою "Буржуазні концепції в історії колонізації України". Зірвала і не виконала своїх плянів Комісія Заходу, де керівничий був дворушник [О.М.] Камишан і Комісія історії Близького Сходу ([Г.Н.] Лозовик) своїх плянів з року в рік і свідомо уникали історично-політичної тематики, щоб не виявити себе зразу ж перед пролета-

---

* Далі знято відомості про наукові доповіді. Див. "Додатки".

2* Далі слово "зараз" закреслено, замість нього "теж" вписано поверх рядка.

ріятом і перед націоналістичним фашистським табором ([М.С.] Грушевського, [Д.] Донцова, [М.І.] Яворського*.

В Комісії культурно-історичній грушев'янець – [В.С.] Денисенко займався "актуалізацією" тематики "Толока і супряжі за капіталізму". Не виконав. [П.С.] Глядківський займавея не за фахом по темі Сталінщини. Тему виконав незадовільно. Так само не за фахом працював і В.[Д.] Юркевич в Комісії козаччини, який заявив, що робіт своїх він не здав до друку, бо [...][2]*.

В Комісії Західньої України "науковець" [М.І.] Корнілович займався такою "актуальною" тематикою як "Форми сел на Волині в першій половині XIX ст." та "Сервітутна справа на Холмщині і Підляшині". В цій Комісії "науковець" [С.О.] Ткачівський мав займатися темою "Західньо-Українська історіографія на службі польського імперіялізму", а по суті, теми не виконував і, зрадивши партію, як контрреволюціонер вів розкладницьку роботу, перекликаючись з фашистами Польщі і Західньої України та з ватажками СВУ.

[О.Я.] Павлик займався темою "Угодовська політика зах[ідньо]-укр[аїнської] буржуазії як засіб для придушення пролетарських та селянських мас". Подав низької якости продукцію, яка свідчить, що [О.Я.] Павлик до науки непридатний.

В Комісії біограф[ічного] словника протягом 14 років існування опрацьовується біогр[афічний] словник ще на літеру] А і до друку не виготовлений. Шалений опір чинив керівничий цієї Комісії кол[ишній] рос[ійський] кадет, що перефарбувався на націдемократа, М.[М.] Могилянський.

[М.М.] Могилянський займався вивченням націдемівських петлюрівських діячів, бандитів, атаманчиків (Ангел), україн[ських] князів, поміщиків, сахарозаводчиків і попів і зовсім ігнорував вивчення рев[олюційних] діячів, особливо доби пролетарської революції і соціялістичного будівництва (Артем, [В.О.] Антонов-Овсеєнко й інш.)

Ураховуючи такий стан на Історичному циклі і готуючись до чистки парторганізації, новому керівництву разом з невеличким радянським активом доводиться приступати до реорганізації всієї роботи Історичного циклу. За керівництвом партії Історичний цикл було очищено від націдемівців ([М.М.] Ткаченко, [В.С.] Денисенко, [М.] Кульчицького, [В.Д.] Юркевича, [О.Я.] Павлика, [М.О.] Тарасенко, великодержавників [М.М.] Могилянського, [В.О.] Романовського, [Н.Д.] Полонська-Василенко)[3]*.

Протягом другого півріччя 1933 року Історичний цикл увесь час перебудовував свою роботу на основі вказівок комісії по чистці парторганізації ВУАН і директив Президії ВУАН та II відділу. Стару архаїчну структуру було зламано, всю роботу перенесено в Цикл. Виходячи з нового змісту роботи за новою стрижневою проблематикою і тематикою утворено 5 секторів: 1) сектор прол[етарської] рев[олюції] і соцбудівництва на Україні, 2) сектор пром[ислового] капіт[алізму] на Україні, 3) сектор археографії, 4) сектор історії Заходу і Сходу, 5) сектор історії Зах[ідньої] України.

До пляну запроваджено такі проблеми: (переписати до кінця)[4]*.

НБУВ, ІР. ф. 10, спр.1860, арк.1-9. Рукопис.

---

* Таке речення в документі.

[2]* Далі текст не прочитано.

[3]* Так у документі.

[4]* На цьому текст документа закінчується.

№ 140

СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ ВУАН*

[1933р.] [2*]

На 1 серпня 1933 р. Економічний цикл ВУАН мав таку структуру: На чолі Циклу стоїть бюро; до складу Циклу входять: 8 катедр, 2 інститути, 4 комісії; крім того Цикл має редакційну колегію. Конкретний перелік установ циклу такий:

1. Катедра народнього господарства (акад. [В.Ф.] Левитський) (1919 р.).
2. Катедра політичної економії (акад. [С.І.] Солнцев) (1919 р.).
3. Катедра статистики (акад. М.В. Птуха) (1919 р.).
4. Ін[ститу]т демографії (1919 р.) (акад. М.В. Птуха).
5. Катедра фінансів (акад. Л.М. Яснопольський) (1926 р.).
6. Комісія фінансових та банкових питань (1926 р.).
7. Катедра економіки сільського гос[подарств]а (1929 р.) (акад. [О.Г.] Шліхтер).
8. Ін[ститу]т соцреконструкції сільськ[ого] гос[подарст]ва ([192]9р.) (акад. [О.Г.] Шліхтер).
9. Катедра соціялістичного плянування (1929 р.) (акад. [Г.М.] Кржижановський).
10. Катедра торгу й транспорту (1930 р.) (акад. [К.Г.] Воблий).
11. Комісія торгу й транспорту (1930 р.)
12. Катедра економіки переходової доби (1931 р.) (вакантна).
13. Комісія економіки переходової доби (1931 р.).
14. Комісія соціялістичного плянування (1931 р.).

З них І[нститу]т соц[іялістичної] реконструкції має власний бюджет.

Утворився Економічний цикл в системі II Соц[іяльно]-екон[омічного] відділу в зв'язку з реорганізацією ВУАН 1930 р.; до того часу установи сучасного Економциклу входили до складу III Відділу[3*]. Щодо складу установ за 1928-[19] 32 рр. були такі зміни:

1. Утворену 1930 р. Комісію торгу й транспорту фактично перетворено з Ком[ісії] народнього госп[одарства], попервах що існувала з 1927 р.[4*].

2. Катедру економіки с[ільського] г[осподарства] та Ін[ститу]т соц[іялістичної] реконстр[укції], а також Катедру соцплянування організовано 1929 р., Комісію переходової доби 1931 р. Решта установ існувала й до 1928 р.

4.[5*] Ухвалою Президії ВУАН від листопада 1929 р. до установ III Від[ділу] було передано Комісію продукційних сил (УКОПС), але наприкінці 1930 р. її зліквідовано.

Щодо профіля установ слід зробити такі зауваження: Катедра народнього господарства (акад. [В.Ф.] Левитського) конкретного профілю немає – низку років розроблюються теми про штучне зрошення Індії та Єгипта.

---

* Заголовок документа.

[2*] Дату встановлено за змістом документа.

[3*] Далі автором викреслено фразу: "З перебудовою ВУАН на два відділи соціяльно-економічні установи увійшли до II Відділу й організаційно їх було об'єднано в цикли."

[4*] Помилка в документі. Потрібно: "з 1926 р."

[5*] Так у документі. Пункт 3 пропущений в документі. Далі закреслено початок речення: "Викликану реорганізацією Інститута соціалістичної реконструкції сільського господарства".

Катедра політ[ичної] економії акад. [С.І.] Солнцева по суті вивчає лише питання, зв'язані з історією економічної думки. Невиразний профіль має Фінансова комісія – тут вивчаються фінанси й кредит СРСР й капіталістичних країн, а поруч й питання комунального господарства.

Зовсім немає певного профілю Комісія торгу й транспорту: невдале об'єднання цих 2 галузей, де торгівну майже не розроблялось. Фактично вона має профіль той, що мала кол[ишня] Комісія народнього господарства (керівником теж був акад. [К.Г.] Воблий), питання транспорту було додано пізніше, а поступово вони стали основою роботи Комісії; транспорт вивчається досить однобоко – переважно водний.

Нарешті, Комісія переходової доби вивчає загально-методологічні питання, пов'язані з проблемами економіки переходового періоду – з питаннями соц[іялістичного] будівництва.

Організація науково-дослідчої праці

Робочі пляни й тези до квітня 1933 р. не складали знов таки за винятком кількох бригадних тем. Календарізацію тем було запроваджено з 1930 р., але її не виконували, не перевіряли й існувала вона лише формально. Контроль перебував в руках керівника установи. зовнішній контроль в особі комісії виконання носив характер випадковий й досить формальний. Закінчену роботу, як правило, ставили на доповідь в прилюдному засіданні, але прилюдність ця знов, як правило, була дуже обмежена й складалась з випадкових осіб. Закінчену роботу мав перед доповіддю переглядати керівник установи, але й це мало постійного характеру. Ознайомлювався керівник обов'язково лише коли роботу треба було подавати до друку. До 1930 р. для надрукування роботи досить було рецензії керівника установи; з 1930 року роботи, крім того, передають на рецензію до Відділу, а з весни 1933 р. апробацію дає Цикл.

Оплата праць залежала від того, як виконувалась чи на госпрозрахунку чи за бюджетом установи. За останні спеціяльної оплати не було, лише автори друкованих праць одержували гонорар з видавництва. За теми, виконані на засадах госпрозрахунку була оплата, розмір якої був обумовлений обсягом відповідних асигнувань, кваліфікацією робітника й кількістю виконаної ним роботи. Взагалі ж оплата праці штатних й т[ак] зв[аних] виконуючих обов'язки штатних співробітників базується на приципі "повременности".

Підготовка кадрів

Крім Ін[ститу]та соц[іялістичної] реконструкції сільськ[ого] г[осподарст]ва, установи Економциклу підготовки кадрів не переводили. Так само, аж до весни 1933 р. не вживалось будь-яких засобів щодо поліпшення існуючих кадрів. В установах панувалась суто індивідуальна розробка тем, самі установи вели відокремелене життя й колективна робота, конкретний обмін досвідом фактично не мали місця на Циклі. В 1933 році стався значний злам, оскільки Цикл, як організація всіх установ, почав читати й ставити на доповідь низку тем. Це єсть ефективний засіб поліпшення якости роботи й саме колективну розробку тем й колективне обговорення праць слід вважати як одне з завдань боротьби за якість кадрів. Водночас треба підкреслити потребу поповнення існуючих кадрів особами високого наукового й громадсько-політичного рівня, які через участь в колективній роботі й через постійну консультацію позитивно

впливали б на процес боротьби за якість кадрів. Нових радянських і партійних кадрів не притягалося через саботаж*.

Важливим чинником поліпшення стану з кадрами є притягнення до роботи Циклу тих, досить численних, кадрів економістів-науковців, що працюють поза межами ВУАН; тут в першу чергу треба включити в таку роботу наукові сили відповідного фаху з Університету та ВУАМЛіну; тут ми маємо особливо міцні та витримані кадри. Далі треба притягти до роботи економічні сектори науково-дослідчих установ, оскільки там опрацьовується низку споріднених для ВУАН питань й опрацьовується не погано. Маємо в Київі численні виши, зокрема й з економічними профілями. Ці виши мають великі кадри викладачів, що зараз стоять побільшості далеко від суто дослідчої роботи, уявляючи з себе чистий вид педагога. Не підлягає сумніву, що частину цих кадрів необхідно було б залучити до наукової роботи в такому центрі її, як ВУАН. Це можна було б зробити через організацію спеціяльних підготовчих семінарів, які б забезпечили втягнення нових кадрів у науково-дослідчу роботу та водночас підвищили б рівень викладання у вишах.

Нарешті, треба звернути увагу на рішуче поліпшення існуючих кадрів через справжнє (а не формальне й декляративне, як це часто-густо має місце) переозброєння на засадах марксо-ленінової науки. Цей процес повинен йти й через індивідуальну й через колективну роботу всіх науковців, йти рішуче й не так мляво як досі, щоб нарешті остаточно було одсіяно тих осіб, що не можуть і не бажають стати на засади єдино наукової теорії Маркса-Леніна-Сталіна.

Не можна обминути тут й ті спеціяльні завдання, що Цикл має в поліпшенні роботи й кадрів технічних установ І Відділу ВУАН; ці установи розробляють низку надзвичайно важливих й актуальних питань, як реконструкція транспорту, нові будівельні матеріяли тощо. На жаль, розробку цих питань переводиться, як правило без всякого економічного дослідження й обгрунтування, що безперечно веде до зниження якости роботи й викликає певну загрозу голого техніцизму. Завдання й полягає в тому, щоби дати цю економічну проробку праць І Відділу, забезпечити їх висококваліфікованими кадрами. Тільки за цієї умови Цикл посяде належне йому місце в стінах ВУАН.

НБУВ, ІР, ф.10., спр.232, арк.1-3зв. Автограф.

[О. Г. Шліхтер]

№ 141

ЗВІТ ПРО РОБОТУ ІСТОРИЧНОГО ЦИКЛУ ЗА 1933 РІК[2]*

[1933 р.] [3]*

Історичний цикл ВУАН існує з 1931 року.

На 1 січня 1933 року Історичний цикл об'єднував такі історичні установи: Катедра історії України (ак[ад.] [М.С.] Грушевський) з комісіями при ній: Комісія Київа і Правобережжя, Комісія козаччини, Культурно-історична ко-

---

* Далі автором закреслено фразу "Нарешті, на випадок організації установ у формі Інститута потрібно організувати аспірантуру, яка б забеспечила основні фахи політично стійкими, підготованими кадрами."

[2]* Заголовок документа.

[3]* Дату встановлено за змістом документа.

місія, Катедра передісторії, Комісія соціяльно-економічної історії України, Комісія реврухів, Комісія археографічна, Комісія історично-географічного словника, Комісія біографічного словника, Комісія Західньої України, Комісія історії Заходу, Комісія Близького Сходу, Катедра доби торгового капіталу з комісіями та катедрами передісторії і комісії – Археографічна, Історично-географічна і Біографічного словника існували до реорганізації Академії, решта комісій утворені внаслідок реорганізації в 1928 році і залишились в незмінному стані до організаційної побудови і в 1933 році.

Одні лише перелічені нами назви комісій: Козаччини і інш., говорять про архаїзм, пережитки феодалізму в структурі. До 50 відсотків установ Історичного циклу залишилось ще у віданні клясово-ворожих нам елементів ([М.С.] Грушевського і його школи, ([М.М.] Могилянський і його прибічники). Профіль установ [М.С.] Грушевського і [М.М.] Могилянського був яскраво націдемівський з елементами фашизму.

По всім цим установам розкидано по 1-2 і максимум 4 науковця – в Археографічній і Історично-географічній комісії.

Склад науковців в 1933 році в значній мірі залишався засміченим клясово-ворожими націдемівськими і фашистськими елементами. В повному складі були засмічені установи Грушевського: в Катедрі історії України з комісіями Київа і Правобережжя знаходились фашисти по ідеології ([С.В.] Шамрай, [С.В.] Глушко, [М.Ф.] Карачківський): в Комісії культурно-історичній – фашисти – [П.С.] Гл[я]дківський, [В.С.] Денисенко, в Комісії козаччини – націдемівець [В.Д.] Юркевич: в Комісії біографічного словника залишки ще єфремівщини – фашист по ідеології [М.М.] Могилянський і його прибічник [М.О.] Тарасенко, в Комісії історії Західньої України – фашист [М.К.] Козоріс і [С.О.] Ткачівський та націдемівець [О.Я.] Павлик; в Археографічній комісії – націдемівці з елементами фашизму – [М.М.] Ткаченко і [В.О.] Кордт і в Комісії історично-географічній – великодержавник [В.О.] Романовський.

Більшість – клясово-ворожі елементи, що складалися з трьох груп: грушев'янців, єфремовців і великодержавників.

Радянський склад науковців незначний. Науковий провід в комісіях і катедрах з боку радянського і парт[ійного] складу не був забезпечений. Наукове і партійне керівництво не було забезпечено ні в комісіях, ні на самому Історичному циклі аж до середини 1933 р.*.

Протягом останніх 1931-[19]32 років і в першій половині 1933 року опортуністичне керівництво II Відділу в особі [О.М.] Камишана і Історичного циклу в особі [П.Д.] Шурана обманювало партію і радвладу і групувало навколо себе вищезгадані ворожі націдемівські фашистські елементи. Лінією Історичного циклу на керівну наукову роботу були висунуті – [В.В.] Білий, [М.М.] Ткаченко, які, як члени бюро Історичного циклу, фактично керували роботою Циклу і розставляли потрібних їм людей. [М.М.] Ткаченко підбирав ворожих людей по лінії Археографічної комісії для видання джерел (Підгайний, Таранченко, [Д.П.] Бродський). [М.М.] Ткаченко і [В.В.] Білий використали своє становище наукових керівників і організаторів, щоб тормозити перебудову роботи історичних установ ВУАН і разом з тим протаскували ворожу продукцію.

[М.М.] Ткаченко чинив шалений опір щодо перебудови Археологічного музею, ВУАК, Археографічної комісії. [М.М.] Ткаченко протаскував ворожу

* Фраза "аж до середини 1933 р." вписана від руки.

продукцію за своїм редагуванням – збірника праць [В.Б.] Антоновича, т.1, в якому революціонізує українську буржуазію.

[В.В.] Білий випустив хуліганський номер 10 Етнографічного вісника з наклепом на Донбасівський пролетаріят, називаючи його блатним. [В.В.] Білий скупчував в себе реакційні елементи (дочка гетьманця, сіоніста, реакціонера [І.В.] Галанта). Керівники історичної науки у ВУАН – [О.М.] Камишан і [П.Д.] Шуран, яким партія доручила цю ділянку клясової боротьби, не вели і не притягали до керівної ідеологічної роботи радянських науковців.

Користуючись опортуністичним і нацдемівським керівництвом і прикриваючись старою феодально-архаїчною структурою, клясовий ворог, чинячи шалений опір соціялістичному будівництву, намагається зірвати успішну роботу партії і радвлади на нацкультурнім будівництві і в частині історичної науки.

Роботу Історичного циклу можна розбити на два періоди. Перше півріччя 1933 року, в який існували розрізнені історичні установи і друге півріччя 1933 року, в якому всі історичні установи були влиті в Історичний цикл.

Тематика Історичного циклу на 1933 рік складена ще за старим керівництвом зовсім незадовільно по комісіям, катедрам і часто-густо не пов'язана з процесами соціялістичного будівництва. Історичний цикл і на 1933 рік не визначив своєї стержневої проблематики і тематики.

До тематичного пляну комісій і катедр Циклу в цілому занесено 109 тем.

З них розраховано на своїх академічних робітників 84 теми, а 25 тем розраховано на нештатних робітників ВУАН, внаслідок чого тематика, щодо її виконання в частині позаштатних співробітників, стала зовсім нереальною. Нереальною була і тематика для штатних співробітників, оскільки вона перебільшена (на одного робітника пересічно припадало 2-3 теми).

Протягом першого півріччя запляновано було на квітень-червень місяці 62 теми (включаючи сюди і довиконання теми за 1931-[19]32 р[р].). Виконано в формі доповіді 32 теми, а подано до друку 28.

Якість наукових доповідей була дуже низька, а навіть виготовлені (в кількости...* тем) до друку праці після рецензування довелося здати в архів, як непридатні до друку.

Протягом першого півріччя цілий ряд комісій і науковців плянів своїх не виконали. Конкретно н[ауково]-д[ослідча] робота і вся діяльність їх була виявлена на звітній сесії Історичного циклу, що відбулася 7-10 червня [1933 р.].

Сесія Історичного циклу, готуючись до чистки парторганізації ВУАН, розкрила всі ганебні явища, які мали місце в роботі Історичного циклу за попередній час.

Сесія викрила, що продукція Історичного циклу була ворожою щодо ідеології, що частина науковців давала халтуру, недоброякісну продукцію, частина зовсім нічого не дала, саботуючи наукову роботу протягом останніх двох-трьох років.

Сесія визначила, що сталося це внаслідок зрощування правоопортуністичного керівництва з нацдемівськими контрреволюційними елементами (українськими, польськими, єврейськими) і бльокування з великодержавництвом.

Розглядаючи конкретно, як ішла робота по історичних установах сесія відзначила, що: по Катедрі історії України доби торгового капіталу акад. М.С. Грушевський протягом 1930-[19]33 року жодного писаного рядка для

* Крапки в документі.

історичної науки ВУАН не дав. Академік [М.С.] Грушевський стоїть на своїх старих нацдемівських...* ідеологічних позиціях і демонстративно перейшов друкувати в Ленінград свої незначні статті російською мовою. М.С. Грушевський – "Самовидец Руины и его позднейшие отражения", надр[уковано] в зб[ірнику] "Труды Института славяноведения Академии наук СССР т.1, Ленинград, 1932 г., ст.157-192).

К. Грушевська так само жодного рядка не написала і саботує історичну ділянку у ВУАН.

Комісія Київа і Правобережжя в складі наук[ового] співроб[ітника] С. Шамрая, С. Глушка і М. Карачківського залишилася на фашистських позиціях. За останні два-три роки жодної наукової продукції ці співробітники не дали. За перше півріччя 1933 року плянів своїх не виконали, а саботували науку. [С.В.] Глушко, заядлий контрреволюціонер і засуджений ГПУ, [С.В.] Шамрай і [М.Ф.] Карачківський – контрреволюціонери-фашисти, переносили виконання своїх плянів з року в рік, свідомо уникли історично-політичної тематики, щоб не виявити себе, з одного боку, перед пролетаріятом і з другого – перед націоналістичним фашистським табором. Залишаючись вірними до кінця націоналістично-фашистським концепціям ([М.С.] Грушевського, [Д.] Донцова, [М.І.] Яворського), вдалися до нових метод клясової боротьби "тихою сапою" в науці шляхом залишення історичного фаху і переходу на інші фахи роботи в Інституті зерна і борошна. До того ж, [С.В.] Шамрай заявив, що він не бажає дальше методологічно переозброюватись і готовий назавжди відмовитися від наукової роботи в Академії.

Комісія культурно-історична на чолі з грушев'янцями – [В.С.] Денисенком, [П.С.] Глядківським так само жодної продукції не дали і плян за перше півріччя не виконали.

Співробітники цієї Комісії замість того, щоб вивчати революційний побут і ті зміни, що сталися внаслідок Жовтня і соціялістичного будівництва в місті і на селі серед робітників і колгоспників, переключились на менш актуальну тематику, а [В.С.] Денисенко навіть займається і "актуалізацією" тематики "Толока і супряж за капіталізму", в якій намагається ідеалізувати общину.

[П.С.] Глядківський, саботуючи роботу, покликався на брак архівного матеріялу для його теми і відсутність відряджень. [П.С.] Глядківський уникав тематики за фахом, а перейшов на іншу тематику. Комісія і її співробітники [В.С.] Денисенко і [П.С.] Глядківський працювали ізольовано і протягом всього часу продовжували традиції соціялістичного інституту [М.С.] Грушевського і ідеологічно виконували те, що робили фашистсько-петлюровсько-гетьманські інститути в Берліні([Д.І.] Дорошенко, [В.] Гренер).

Комісія історії козаччини з одним співробітником [В.Д.] Юркевичем, який також нацдемівець, продукції не дав, заявивши, що він продукції не давав через те, що "недостатньо вважав себе озброєним, щоб подавати роботи до друку".

Не знайшовши проблематики для Комісії козаччини, [В.Д.] Юркевич перейшов на роботу по Сталінському збірнику.

Комісія Західньої України до тематичного пляну на 1933 рік запровадила ворожу тематику.

Тематика не виконувалася протягом 1930-1933 року. Науковий співробітник "комуніст" [С.О.] Ткачівський зрадив партію і пролетаріят і вів розкладницьку

---

* Крапки в документі.

роботу, перекликаючись з фашистами Польщі, Західньої України, з ватажками СВУ.

Науковий співробітник [М.І.] Корнілович по своїм ідеологічним спрямуванням належав до поміщицько-буржуазної великодержавницької націоналістичної школи. Подав до друку "Сервітутна* справа на Холмщині" і "Форми сел на Волині в першій половині XIX століття", в яких ідеалізує капіталізм і кріпосницькі пережитки. Науковий співробітник [О.Я.] Павлик – нацдемівець. Подавав низької якости продукцію.

Комісія біографічного словника протягом всього часу існування з 1919 року не подала жодної наукової продукції, не актуалізувала своїх завдань та своєї тематики, виконувала соціяльні замовлення нацдемівщини й фашизму. Шалений опір соціялістичній науці чинив керівничий цієї Комісії російський кадет [М.М.] Могилянський та його прибічни – науковий співробітник [М.О.] Тарасенко. [М.М.] Могилянський і [М.О.] Тарасенко, готуючи біографії до друку, подавали біографії нацдемівських діячів, петлюрівських бандитів, атаманчиків (Ангела) і заядлих ворогів робітників і трудящого селянства ([Д.П.] Бродський), вивчали князів, монахів, попів,ченців і всякий контрреволюційний елемент і зовсім ігнорували революційних діячів пролетарської революції і соціялістичного будівництва. Поруч з історичними установами, якими керував [М.С.] Грушевський, [М.М.] Могилянський, були ще комісії, в яких переведена деяка робота.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.1865, арк.1-7. Машинопис з рукописними правками.

№ 142

ЗВІТИ КОМІСІЙ ІСТОРИЧНОГО ЦИКЛУ ВУАН ЗА 1933 РІК[2*]

[1933 р.][3*]

Комісія реврухів

За звітний період в Комісії реврухів працювало 2 штатних робітники: керівник Комісії – *С.С. Кокошко*[4*] і *М.М. Гріщенко*[4*]. Третій робітник, т. *Камінський В.Я.*[4*], мобілізований був на село в МТС і участи в роботі не брав. Мало працював також і тов. [М.М.] Гріщенко, який майже увесь рік перебував на селі. Отже, наявний склад Комісії реврухів після вибуття в 1933 р. [В.Я.] Камінського був з 2 штатних робітників: одного старшого наукового робітника (керівник Комісії) і одного наукового робітника. Обидва – чоловіки, віком: один від 25-35, другий – від 35-50, українці, члени партії, селянського походження; освіту мають вищу, стаж наукової роботи: один – від 3 до 5, другий – від 5 до 10.

Навколо Комісії групувався позаштатний актив істориків Київа. Однак, більшість його теж перебувала здебільшого на селі.

Не зважаючи на ці несприятливі умови, Комісія реврухів організувала за рік кілька інтенсивних наукових доповідей. Щоб притягти на ці доповіді більше

---

* Обмежене майнове право.

[2*] Заголовок документа.

[3*] Дату встановлено за змістом документа.

[4*] В документі виділено курсивом.

слухачів. Комісія цього року стала на шлях улаштування доповідей спільно з іншими комісіями. Отже, Комісія реврухів брала участь у всіх доповідях інших комісій, виступаючи проти прояв буржуазного націоналізму й виправляючи припущені хиби. За останні півроку жодної доповіді на Історичному циклі не було, де б Комісія реврухів не брала участь в академічному житті взагалі, особливо на історичному фронті, ведучи вперед і провадячи рішучу боротьбу проти клясового ворога.

З наукових доповідей Комісією організовані були такі [...]*

Третя доповідь, що призначалася кілька разів – М. Гріщенка, на тему "Боротьба більшовиків за селянство в 1917 р.", не відбулася з причин вибуття тов. [М.] Гріщенка на село.

Всі ці доповіді розроблені в статті, однак друкованої продукції за цей рік Комісія реврухів не дала ще. Лише здано до друку кілька робіт та кілька написано й готується. В 1933 році Комісією розроблялися такі теми:

1. "З'їзд бойової організації пролетарської революції (IV з'їзд партії)" – 1 др[укований] аркуш, *С. Кокошко*[2]*. Тема розпочата в грудні 1932 р. й закінчена в січні 1933 р., здана до видавництва для керування в черговій книзі "України", але чомусь цей номер не вийшов.

2. "Боротьба за Жовтень на Україні" – 3 друк[овані] аркуші, С. Кокошко. Розпочата тема в грудні 1932 р., в березні виголошена доповідь на Марксовій сесії Ради ВУАН і в травні в Менську від час декадника. Тоді ж була приготовлена до друку. Робота здана до видавництва для друкування й надіслана до журналу "Літопис революції".

3. "Революційна робота у війську й військові повстання в Київі в 1905 – 1907 рр." – 4 друк[овані] аркуші, С. Кокошко. Брошура розпочата ще в 1932 р., коли зібрано було архівний матеріял. 1933 року приступлено до оформлення і в основному закінчено. Зараз готується до друку, в березні буде здано до видавництва.

4. "Боротьба за селянство в 1917 р." – 6 друк[оваих] аркуш[ів], М. Гріщенка. Розпочата на початку року, закінчена в кінці року й зараз готується до друку.

5. "Збройна спілка укр[аїнської] контрреволюції з польським поміщицтвом" – 4 друк[овані] аркуші, І. Кравченка. Розпочата на початку 1933 року, доповідь зачитана була в середині року і до друку закінчена в кінці 1933 року.

Як хибу в роботі Комісії реврухів треба відзначити підупад організаційної роботи й деякий відрив від комісій і Академії взагалі того активу істориків, що спочатку утворився був навколо Комісії.

В зв'язку з цим, а також, що два штатні співробітника Комісії реврухів ([В.Я.] Камінський, [М.М.] Гріщенко), перебували на селі, тематичний плян Комісії, що в значній мірі побудований був на роботі позаштатних робітників, Комісією виконано не було.

Бюджет Комісії складався з таких коштів, що їй було відпущено на операційні витрати й витрачено, а саме – 250-300 крб. на передплату літератури.

---

* Далі знято відомості про наукові доповіді. Див. "Додатки".

[2]* В документі виділено курсивом.

Комісія соціяльно-економічної історії України

I. Загальні питання

а) Комісія соціяльно-економічної історії України (Київ, вул. Короленка, 54, з вересня 1933 р. – вул. Короленка, 35).

б) Існує з 1929 року (як штатна з 1 січня 1930 року).

в) 2 штатні наукові співробітники (керівник Комісії – проф. О.П. Оглоблін; старший науковий співробітник і в.о. вченого секретаря Комісії – Н.Д. Полонська-Василенкова).

г) Основні проблеми: 1) історія промисловости та робітничого клясу на Україні; 2) колоніяльна політика Польщі та Росії на Україні за доби феодалізму; 3) буржуазія на Україні за доби імперіялізму; 4) окремі методологічні та історіографічні проблеми.

II. Підсумки наукової роботи

а) Керівничий Комісії проф. О.П. Оглоблін закінчив визбірування матеріялів до історії залізнорудної та металургійної промисловости на Правобережній Україні й, працюючи над відповідною монографією (має бути закінчена р[оку] 1934), склав дві розвідки*:

1. "До історії залізнорудної та металургійної промисловости на Правобережній Україні" (11/2 друк[ованих] аркуша).

2. "Боротьба рудників проти покріпачення на Правобережній Україні в кінці XVI – перші дві чверті XIX ст." (3 друк[овані] аркуші). Опріч того, зладив до друку археографічну збірку (на 15 друк[ованих] аркушів) "Залізнорудна та металургійна промисловість на Правобережній Україні XVI-XIX століття".

Працюючи над вивченням історії буржуазії на Україні за доби імперіялізму, склав розвідку "До історії буржуазної інтелігенції на Україні від лютого до жовтня 1917 року" (1 1/2 др[укованих] арк[ушів]).

Написав статтю "Маркс в оцінці російсько-українського лібералізму та меншовизму" (1 др[укований] аркуш).

Проредагував монографію акад. Д.І. Багалія "Нариси української історіографії" (20 друк[ованих] аркушів).

Науковий співробітник Комісії Н.Д. Полонська-Василенкова, працюючи над історією Київо-Межигірської фаянсової фабрики, склала розвідку (на 4 друкованих аркуша) "Робітництво Київо-Межигірської фаянсової фабрики". Водночас вона визбірувала матеріял для другої своєї теми: "Зародки капіталістичних відносин в господарстві Південної України XVIII століття".

Крім штатних наукових співробітників, участь у роботі Комісії брали позаштатні дійсні члени Комісії. Наслідком тої роботи було зладжено до друку збірник "До проблеми суспільно-економічних формацій на Україні" (12 др[укованих] аркуш[ів]), а також зібрано більшу частину матеріялу (бл[изько] 15 друк[ованих] аркушів) для збірника "Нариси з історії промисловости та робітничого клясу на Україні" (мав бути на 20 друк[ованих] аркушів).

Протягом 1933 року (власне першого півріччя) Комісія мала 15 прилюдних наукових засідань, де зачитано було 18 доповідей[2]*. У другому півріччі штатні співробітники Комісії працювали як наукові співробітники Історичного циклу.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Див. "Додатки".

Археографічна комісія ВУАН (1 півріччя 1933 р.)

Археографічна комісія ВУАН існувала у 1933 р. тільки до липня місяця, коли вона влилася в Історичний цикл, і тому звіт написано тільки за перше півріччя.

I. Назва установи – Археографічна комісія ВУАН. Існує з 1919 року. Склад: керівничий – Ткаченко М.М. Науковці: Кравченко І.І., Кордт В.О., Лазаревська К.О.

II. Завдання – наукова публікація історичних документів, що мають служити клясовій боротьбі на ідеологічному фронті, зокрема на терені історії, боротьби за більшовицьку партійність в науці і активну допомогу партії в соцбудівництві.

Комісія складалася з керівничого, штатних науковців і виборчих членів Комісії.

Розроблялися такі теми:

а) Матеріяли до історії заводу "Більшовик" – по лінії історії фабрик і заводів.

б) Матеріяли до історії Сталінщини – по лінії історії фабрик і заводів.

в) Матеріяли до історії Бахмутських і Торських заводів – по лінії соляної промисловости.

г) Матеріяли до історії разінщини на Україні – по лінії історії селянських революційних війн.

д) Матеріяли до історії фабзавкомів м. Київа – по лінії історії профруху.

е) Матеріяли до історії м. Стародуба по Румянцевській ревізії – по лінії проблеми міста і села.

Крім роботи "Матеріяли до історії заводу "Більшовик" всі роботи не були закінчені в 1933 році. Академіків в Комісії не було.

За першу половину 1933 року Комісія нічого не видала.

В наукових з'їздах та на конференціях Комісія участи не брала, а також її співробітники.

III. Клясова боротьба на ідеологічному фронті в Комісії провадилась частиною науковців по розкриттю клясово-ворожих елементів, внаслідок чого було відкрито [М.М.] Ткаченка, як грушев'янця. Керівничий Комісії М. Ткаченко провадив в своїх роботах націоналістичні грушев'янські концепції і, з'єднавшись з клясовим ворогом, що тоді заправляв під маскою партійности в Академії, розвалював роботу, між іншим, і в той спосіб, що запляновувалися фіктивні теми, які на ділі не оброблялись.

IV. Кадрів Комісія не підготовляла.

V. Комісія мала бібліотеку, яка не була заінвентаризована і описана і використовувалася мало.

VI. Капітального будівництва в Комісії не було.

IX*. Комісія в липні місяці 1933 року влилася в Історичний цикл ВУАН, що перетворився на Історично-археографічний інститут.

Історично-географічна комісія

Комісія історично-географічна існувала з 1919 року.

В першім півріччі 1933 року була по вул. Короленка, 54, кім[ната] 10, працю-

* Так у документі. Пункти VII-VIII пропущено.

вала в складі керівника Грушевського О.С., який, як хворий, все півріччя мав відпустку від президії II Відділу; наукових співробітників – Барановича О.І., Антиповича К.Є., Романовського В.О., ляборантів Жданової Н.М. (померла в I півріччі), Пантелеєвої О.М..

В другім півріччі Комісія фактично була влита в єдиний Історичний цикл, співробітники і майно перейшли в буд[инок] № 35 по вул. Короленка. Установа працювала, як єдина Комісія, притягаючи для розроблення окремих питань, що їх маса не могла розробити, наукових робітників других установ.

Основним завданням установи були комплексні описи районів та історично-археографічні словники.

Комісія працювала над темою "Сталінщина в аспекті II п'ятирічки", готуючи на цю тему збірник.

Організований Комісією перший том збірника "Економіка Сталінщини в аспекті II п'ятирічки" весною 1933 року, виготовлений в рукописах, був переданий до утвореної для цього президією II Відділу редколегії.

Співробітники Комісії самі працювали над другим томом цього збірника – "Революційна боротьба пролетаріяту Сталінщини".

В першім півріччі 1933 року в Комісії були зачитані і обговорені такі розвідки на цю тему окремими авторами [...]*.

В Комісію поступили на цю тему ще роботи за це півріччя:

1. Білокриницький – Комсомол Сталінщини в боротьбі за Жовтень.

2. [П.С.] Глядківський – Побут Сталінського пролетаріяту за доби імперіялізму. Всі статті, зачитані і не зачитані, передані до Історичного циклу ВУАН.

В Комісії вибирався матеріял для словника-довідника Сталінщини. Вибрані картки передані до Історичного циклу.

Зазначені розвідки мали на меті дати матеріял для деталізації розроблення схеми історії України, для розбиття українських націоналістичних концепцій про безбуржуазність української нації, про неукраїнське походження пролетаріяту Донбасу, показати зацікавленість закордонного капіталу в інтервенції.

В 1933 році, в першім півріччі, Комісією друкованих праць випущено не було.

Участи в конференціях і з'їздах в зазначений час наукові співробітники установи не брали.

Експедиційна робота для зазначеної теми Комісією провадилась в 1932 р., звіт про неї був поданий з звітом за 1932 рік. Співробітники Комісії ([К.Є.] Антипович, [О.І.] Баранович) виступали проти націоналістичних концепцій української буржуазної історіографії, особливо [М.С.] Грушевського і окремих представників його школи.

Аспірантів в Комісії не було.

Комісія мала підручну книгозбірню, картотеку, які передані до Історичного циклу.

В другому півріччі 1933 року Комісія влилася в Історичний цикл.

В другім півріччі 1933 року окремі співробітники цієї Комісії в Історичному циклі працювали над темами:

1. [О.І.] Баранович – Колоніяльна залежність України від Польщі за доби феодалізму (зачитана доповідь на засіданні Циклу 25 грудня [19]33 року).

---

* Далі знято відомості про наукові доповіді. Див. "Додатки."

2. [К.Є.] Антипович працював над темами (їх переробленням) [О.М.] Степанишиної, [П.С.] Глядківського.

3. [В.О.] Романовський працював над з'ясуванням буржуазних концепцій історії колонізації.

Комісія Близького Сходу

1. Короленка 37, пом[ешкання] 12а.

2. 1 лютого 1930 року.

3. Академік А.Ю. Кримський, старші наукові співробітники – К.[Т.] Штепа, науковий співробітник – М.Л. Константинопольський, Г.Н. Лозовик.

4. Вивчення історії країн Близького Сходу та загальних проблем колоніяльної революції та колоніяльної політики імперіялізму.

Комісія розробила такі теми:

1. Маркс, Енгельс і політика царату на Близькому Сході.

2. Маркс, Енгельс і проблеми античного способу виробництва.

3. Колоніяльна політика капіталізму та церкви.

4. Айсори в лабетах імперіялістів.

5. Історія цукрової промисловости сучасної Туреччини.

6. Кустарно-художня промисловість в радянських республіках Середньої Азії.

7. Осідання кочовників і соціялістична реконструкція господарства в Середній Азії.

Теми 1, 2, 3, 4 належать до ленінського етапу історичної науки; 5, 6, 7. мають значіння для кожного господарчого будівництва.

Всі ці праці Комісія здала до друку редакції II Відділу ВУАН. Праці не видруковані. З робітників Комісії мали наукові відрядження т. [К.Т.] Штепа, т. [Г.Н.] Лозовик – до Інституту Маркса-Леніна в Москві.

Після звітної сесії Історичного циклу і розгрому клясового ворога чисткою парторганізації ВУАН, наступив певний злам в роботі. Історичний цикл увесь час перебудовував свою роботу на основі директив партії і уряду.

Перш за все перебудова торкнулась самої структури. Старі архаїчні феодальні комісії лишились лише для бухгалтерії, в роботі утворено сектори і бригадний метод роботи. Виходячи зі змісту роботу Циклу утворено такі сектори: 1) сектор пролетарської революції і соцбудівництва; 2) сектор промислового капіталізму і імперіялізму; 3) сектор археографії; 5) сектор історії Заходу; 5) сектор історії Сходу; 6) сектор історії Західньої України.

Перебудовано також і тематику наукової роботи Циклу. Для чого переглянуто плян на 1933 рік і складено реальний тематичний плян на друге півріччя 1933 року з забезпеченням стрижневої проблематики.

До пляну запроваджено такі проблеми:

1). З історії соцбудівництва – Сталінщина в аспекті II п'ятирічки; 2) З історії пролетарської революції – боротьба за Радянську Україну; 3) Історія промислового і робітничого клясу – металургія на Правобережжі, Сталінський металургійний завод, завод "Більшовик", Київо-Межигірська фаянсова фабрика; 4) Проблеми історіографічні – клясова боротьба на історичному фронті, нацдемівщина на службі контрреволюції і інш.; 5) До проблеми народницького руху; 6) З історії колоніяльного гноблення і феодального визиску України польськими, українськими і російськими феодалами; 7) Західня Україна

під гнітом імперіялізму; 8) Проблеми історії Заходу і Сходу – революційні події в Німеччині 1923 року, рев[олюційний] рух в Японії і проблеми буржуазно-демократичної революції на Близькому Сході.

Вся увага була звернута на перебудову роботи й на виконання плянів та на ліквідацію проривів, на чітке наукове керівництво. В цьому відношенні було вжито таких заходів: а) налагоджено справу з піднесенням трудової дисципліни, встановлено звітність наукових робітників на бюро Історичного циклу зкалендаризовано засідання бюро і пленуму Істор[ичного] циклу; 5, 15 і 25 кожного місяця. Засідання відбувалися за точно визначеною тематикою. Всього засідань бюро відбулося 12, де заслухано 35 науково-організаційних і наукових питань, крім біжучих справ; наукових зборів Історичного циклу відбулося 17, на яких заслухано 10 наукових доповідей [...]*.

Внаслідок проведеної критичної роботи щодо дальшого викриття клясово-ворожих концепцій і їх носіїв протягом другого півріччя було звільнено з Історичного циклу 20 "науковців-грушев'янців", залишено всього 9 співробітників, які перейшли в науковий Історично-археографічний інститут. Протягом другої половини 1933 року Історичний цикл має такі досягнення:

Здано до друку 2 книжки журналу "Україна" № 1-2, 3-4, розміром на 40 друкованих аркушів. Здано до друку збірник "Проблема суспільно-економічних формацій на Україні (12 друк[ованих] аркушів), моногр[афічну] розвідку "Жовтень на Україні" (3 друк[овані] аркуші), археографічну збірку "Більшовизація армії 1917 року на Україні" (12 друков[аних] аркушів). Виготовлено ряд розвідок і тематичних збірок, серед них: збірник "Сталінщина" (20 друк[ованих] аркушів), збірник "Нариси з історії промисловости та робітничого клясу на Україні (20 друк[ованих] арк[ушів] та інш. Разом підготовлено до друку понад 100 друк[ованих] аркушів. В цих роботах розбиваються основні націдемівські і фашистські концепції про революціонізування української буржуазії, про безбуржуазність української нації, відсутність українського пролетаріяту тощо.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.1866, арк.1-13. Копія. Машинопис.

№ 143

ІЗ ЗВІТУ ВІДДІЛУ ПРО ПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ НА ДРУГОМУ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ, ВІДДІЛІ ВУАН[2]*

[1933 р.][3]*

Ми вже говорили про те, що історичну науку у ВУАН захватили контрреволюційні націдеми, що довгий час були тут монополістами. Контрреволюційний націдемократ[4]* у ВУАН ставав на шлях реалізації, він навколо себе консолідував всі контрреволюційні елементи для боротьби проти пролетарської диктатури (акад. [М.С.] Грушевський, [С.О.] Єфремов).

---

* Далі знято відомості про наукові доповіді. Див. "Додатки."

[2]* Заголовок документа.

[3]* Дату встановлено за змістом та суміжними документами.

[4]* Так у документі.

Внаслідок такої консолідації в стінах ВУАН виросла така контрреволюційна організація як СВУ, штаб якої знаходився в історичних установах ВУАН ([С.О.] Єфремов, [О.Ю.] Гермайзе, [М.Є.] Слабченко), які за допомогою інтервенції західньо-європейських капіталістичних країн намагалися повернути своє клясове панування і відірвати Радянську Україну від Радянського Союзу.

Як ми вже говорили, у відповідному місці вся їх історична продукція була скерована [...]*. [М.С.] Грушевський продовжував обосновувати історію безклясовости українського історичного процесу з XVI- XVII ст., розуміючи. Тактика їх була змінена, порівнюючи з часами громадянської війни. Зброєю був войовничий націоналізм. Під забралом "академічности" своєю продукцією і шпигунською діяльністю вони робили спробу підірвати міць диктатури пролетаріяту.

Зрозуміло, що партії довелося провести надзвичайно серйозну роботу щоб розгромити ідейно і організаційно український націдемократизм. Клясова боротьба з ворожими ідеологіями по розгрому і роззброєнню укр[аїнської] націдемівщини і його цькування з польськими, єврейськими і великодержавницькими елементами велася істориками-марксистами протягом всього часу за допомогою і керівництвом партії. Але клясовий ворог і [...][2]* використовував щоб не здавати позицій і шкодити на ідеологічному фронті [...][2]*.

У ВУАН на фронті історичної науки вдалося дещо зробити клясовому ворогові, завдяки шкідницькій діяльности кол[ективу] керівників історичних установ з партквитком в кишені.

Ще в 1927-[19]28р[р.] в період – контрреволюційний націдемократизм в Академії наук на історичній ділянці мав підтримку з боку старого керівництва Наркомосу – зпочатку [О.Я.] Шумського, а потім [М.О.] Скрипника, а за спиною останнього, з боку петлюровсько-германського – агента і шпигуна [М.І.] Яворського.

В 1929 р. з обранням [М.І.] Яворського на академіка націдемівська контрреволюція в історичних установах мала по старому свій вплив. [М.І.] Яворський своєобразно проводив політику партії, він нібито скоротив істор[ичні] установи, що були під керів[ництвом] М.[С.] Грушевського, але, по суті, все залишив по старому і жодної наукової посади не скасував, а навпаки, продовжував висувати на керівну наукову роботу петлюрівських шпигунів ([Ф.Я.] Савченко), втягує шпигунські шкідницькі елементи до ВУАН ([М.Є.] Слабченко, [Є.] Рихлик). [М.І.] Яворський і [М.Є.] Слабченко удають з себе радянських академиків "марксистів", на словах виступають проти [М.С.] Грушевського, а на ділі з ним бльокуються, не без порозуміння між собою і [М.С.] Грушевським. Забирають в останнього 7 комісій, залишаючи все по старому і зберігаючи за [М.С.] Грушевським всі штатні наукові посади.

Рішуча боротьба з ворогом поведена була в зв'язку з розгромом і розкриттям СВУ, в Академію наук, зокрема на історичний фронт, були кинуті витримані більшовицькі історичні сили ([С.С.] Кокошко, Загрецький, [М.М.] Гріщенко, [В.Я.] Камінський). За допомогою цих товаришів і за керівництвом партії від [М.С.] Грушевського було відібрано журнал "Україну", закрито історичну секцію, цей осередок войовничого націоналізму.

---

* Далі текст пошкоджений.

[2]* Далі текст не прочитано.

Але й тут були трудности, бо кинуті сили були ще молоді щодо підготовки, не могли очолити і забезпечити керівництво історичним фронтом у ВУАН. Керівництво історичним фронтом у ВУАН було доручено* комуністам [В.Я.] Камінському і [П.Д.] Шурану, які за час свого керівництва зрослися з клясовим ворогом.

Опортуністичне керівництво II відділу і Циклу ([О.М.] Камишан і [П.Д.] Шуран) намагалося всіляко загальмувати клясову боротьбу з ворожими елементами, а то й шкодити. [О.М.] Камишан фактично продовжував друге видання "яворщини", втягуючи шкідницькі елементи до ВУАН ([Є.] Рихлик, Ткачівський, [М.К.] Козоріс, [М.Ф.] Христовий). Разом з тим залишають в недоторканому стані всю школу [М.С.] Грушевського. З [М.С.] Грушевським і його школою клясової боротьби не ведуть. Досить одвертий клясово-ворожий виступ [М.С.] Грушевського з приводу смерті історика-фашиста Томашівського [О.М.] Камишан кваліфікує досить ліберально – "політична помилка". Комісію козаччини [М.С.] Грушевського, проти якої висловлюється радянська частина науковців, переіменовується в Комісію козаччини та козацької доби.

Але з цього всього аж ніяк не випливає, що клясової боротьби не велося далі самими істориками-марксистами. Клясову боротьбу вів невеличкий партійний і радянський актив науковців, але цю боротьбу опортуністичне керівництво всіляко загальмовувало. Це потрібно підкреслити, щоб зрозуміти дійсний стан річей.

Так, в травні [19]31 р., проведена була діскусія з приводу концепцій [М.С.] Грушевського. На діскусії з приводу нацдемівських фашистських істор[ичних] концепцій [М.С.] Грушевського виступали (Рубач [М.А], Загрецький, [А.А.] Річицький, [С.С.] Кокошко, [І.І.] Кравченко, [В.Я.] Камінський). Опортуністичне керівництво, що зросталося вже тоді з нацдемівщиною, ці діскусії не видрукувало, а нові діскусії, що намічалися, свідомо провалювало. Цікаві в цьому відношенні такі факти: на одному із засідань бюра Історичн[ого] циклу 8 грудня 1931 р. [О.М.] Камишан заявив, що обговорення концепції [М.С.] Грушевського потрібно відстрочити, а поки "треба визначити в чому і чому концепції [М.С.] Грушевського не прийнятні для нас".

Діскусія по [С.В.] Шамраєві, цьому правовірному учневі [М.С.] Грушевського, не була організовано проведена. На цю діскусію, що відбулася 29 лютого 1932 р. без відповідної організації з боку керівництва, самопливом прибули історики-марксисти [С.С.] Кокошко, [М.М.] Гріщенко, [І.І.] Кравченко і по своїй ініціятиві прийняли [участь] у викритті фашистської ідеології [С.В.] Шамрая.

Так само діскусія і по розкриттю монархічно-кадетської ідеології [М.М.] Могилянського не була проведена організовано як що не рахувати окремих [опортуністів] [...][2*] і Машкевича. Боротьба ідеологічна всіляко притупляється з боку опортуністичного керівництва.

Лише лист т. [Й.В.] Сталіна "О некоторых вопросах истории большевизма" ставить погроху перевести рішуче і глибоко клясову боротьбу на історичному фронті, висунув основне завдання – боротьбу за чистоту марксо-ленінської ідеології. В процесі обговорення листа т. [Й.В.] Сталіна виступав цілий ряд науковців, особливо це стосується учнів [М.С.] Грушевського з дек-

---

* Далі слова "опортуністам і дворушникам" закреслено. Замість них слово "комуністам" вписано поверх рядка.

[2]* Далі текст не прочитано.

ляраціями "алілуйщиною" при абсолютно ворожому ставленні до марксово-ленінської ідеології ([С.В.] Шамрай, [С.В.] Глушко, [М.Ф.] Карачківський, [В.С.] Денисенко, [П.С.] Глядківський, [М.М.] Ткаченко та інш.).

З другого боку, цілий ряд науковців істор[иків] по [...]* і справжньому демократично і критично виступили з заявою визначно собі чесно працювати на користь соцбудівництва і прол[етарської] істор[ичної] науки.

Але з боку опортуністичного керівництва був припущений зажим критики. Так, не було дано слово комуністові т. Слизському, який розкривав націоналістично-буржуазні фашистські концепції в роботі грушев'янця [С.В.] Глушка "Селянські розрухи на Чернигівщині". Зажим критики був припущений і по відношенню до другого члена партії тов. [К.І.] Кушнірчука, який розкривав куркульське обличчя в науці [М.М.] Ткаченка, [В.В.] Білого, [П.П.] Курінного.

[К.І.] Кушнірчук, виступаючи проти [В.В.] Білого, заявив, що у [В.В.] Білого етнографічна форма використовується для пропаганди поворота до старого ладу, реставрації капіталізму. І коли т. [К.І.] Кушнірчук вжив таку фразу, що "куркульня, відступаючи в нерівній боротьбі, робить шалений опір і використовує всі можливости для боротьби проти радвлади, вона використовує і науку, посилаючи своїх агентів Білих попереду себе, ідучи за ними з обрізом під полою, то тов. [О.В.] Камишан, боронячи агентуру куркульні в науці, не витерпів і закричав: "Це вже надто сильно" і натискував на т. [К.І.] Кушнірчука, щоб той смягчив свій виступ, і коли т. [К.І.] Кушнірчук, відмовився, то [О.М.] Камишан виступив з адвокатською промовою на захист петлюрівця [В.В.] Білого, називаючи його "радянським науковцем" (див. стенограму виступу т. [К.І.] Кушнірчука з приводу обгов[орення] листа т. [Й.В.] Сталіна).

Теж саме було і з приводу критики робіт грушев'янця М.[М.] Ткаченко. До того ж, не було закріплено і тих невеличких [...]* можливість[2]*, а це призвело знову до сповзання декого на старі методологічні позиції, а грушев'янці мали можливість активізуватись.

Ця активізація виявилась у нові форми клясової боротьби грушев'янців у не виконанні плянів і запровадження ворожої тематики 1931-1932 р[р]. і неминучим завданням цієї активізації було шкідництво, що виявлялося в тому, що знахабнілий ворог продовжує вести переписку з авторами зліквідованого журналу "Україна" [М.С.] Грушевського, розраховуючи на її поповнення (заява [І.І.] Щітківського) і, нарешті, розкритий клясовий ворог перед чисткою парторганізації ВУАН вдається до крадіжки соціялістичної власности – архівів Академії. Спійманих на гарячому шкідників [С.В.] Шамрая, [М.Ф.] Карачківського, [І.І.] Щітківського вже нове більшовицьке керівництво звільняє з Акад[емії] наук. Відображення клясової боротьби особливо найшло своє місце в продукції і її штампуванні. Для цього можна навести такі яскраві приклади. Року 1931 штампується збірка "Чумаки" за ред[акцією] петлюрівця [В.В.] Білого, в якій пропагується кулацька ідеологія.

В 1932 р. випускається цілий ряд шкідливих і контррев[олюційних] робіт. Фашистська робота контрреволюціонера Ф.[Я.] Савченка "Заборон українства", робота шкідника [М.К.] Козоріса "Польський терор [в] Західній Україні". В 1932 р. охоче випускається контррев[олюційна] робота російського чорносотеного проф. Миртова "Словник Донбасівського пролет[арського] робіт-

---

* Далі текст не прочитано.

[2]* Далі закреслено "увесь час".

ника", № 10 Етнограф[ічного] вістника з наклепом на Донбас[івського] пролетарія, називаючи його "блатним", і що Донб[асівскький] пролет[аріят] не є укр[аїнським] пролетаріятом. Отож, випускається цілий ряд шкідливих книжок як прим[іром] "Збірка творів Антоновича" з фашистським настановленням М.[М.] Ткаченка, "Переписки книги 1667 р." великодерж[авника] [В.О.] Романовського. Отже[...]* і цілий ряд інших шкідливих і конфіскованих, або заборонених друком книжок. Все це друкувалося за штампуванням [О.М.] Камишана і [П.Д.] Шурана.

А радянська продукція роками залежувалась в портфелях і не друкувалася. Чистка партії в Ак[адемії] наук викрила це клясово-вороже спрямування роботи II Відділу, і зокрема Історичного циклу, вигнала з рядів партії клясово-ворожі елементи і розчистила шлях для спрямовання історичної науки на користь збудуванню безклясового соціялістичного суспільства.

Завдання Істор[ичного] циклу, що під проводом Компартії вів його, накреслив поглибити даваний наступ на клясового ворога, зокрема з нацдемівцями, на дальше викорчування[2]* з коріннями куркульсько-поміщицької фашистської агентури в історичній науці.

[...][3]* основних галузів науки зазнали в цілому рішучого прориву у діяльности Історичного циклу ВУАН за винятком невеликої кількости робіт, що висвітлюють пролетарський Донбас[4]* і дослідження металургійної промисловости та колективізації. Історія соціялістичної індустрії України поки що не має реальних праць на терені ВУАН. Історія колективізації заведена до плянів, але продукції ще не має[5]*.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.1864, арк.70-76. Рукопис.

№ 144[6]*

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК[7]*

[1933 р.][8]*

1. Інститут історії Всеукраїнської Академії наук є вища науково-дослідча установа, в завдання якої входить:

а) Розробка проблем з історії України, Росії й СРСР та історії Сходу й Заходу за всіх суспільно-економічних формацій, а також історії партії.

б) Спрямовуючи всю роботу на користь соцбудівництва, Інститут повсякчасно веде ідеологічну боротьбу з буржуазними концепціями в розумінні історичного процесу з проявами в організації та протаскуванням в історичну науку ворожих пролетаріятові буржуазних і дрібнобуржуазних поглядів і концепцій.

---

* Далі текст не прочитано.
2* Так у документі.
3* Початок речення в документі відсутній.
4* Далі нерозбірливе речення закреслене.
5* Далі автором закреслені кілька речень, що не міняють змісту документа.
6* Заголовок документа.
7* Див. док. № 100, п.4, № 145.
8* Дату встановлено за док. №№ 139, 140, 141.

Особливу увагу Інститут історії має приділяти викриттю та боротьбі з буржуазно-націоналістичними перекручуваннями історії України українськими націоналістами.

в) Виявлення, оброблення й видання історичних документів і матеріялів, особливо з історії України.

г) Організація всієї науково-дослідчої роботи, пов'язаної з попередніми завданнями, наукових відряджень, експедицій тощо.

2. Свою теоретичну й практичну роботу Інститут історії координує з іншими* установами, в першу чергу з ВУАМЛІН та відповідними установами ВУАН, погоджуючи [2*] з ними пляни своєї роботи, проблематику й тематику.

3. На чолі Інституту стоїть дирекція в складі директора, заступника директора та вченого секретаря. Дирекція відповідає за всю діяльність Інституту, його політичну та методологічну спрямованість та за виконання покладених на Інститут завдань.

4. При дирекції Інституту існує Наукова рада, як науково-дорадча інституція, обов'язком[3*] якої є:

а) попереднє обговорення й розгляд[4*] плянів наукової роботи та бюджету Інституту й секторів;

б) заслухування і обговорення звітів Інституту та[5*] секторів;

в) обговорення і апробація кандидатур на аспірантів Інституту[6*]. Складається Наукова рада з дирекції Інституту, керівників секторами та представників партійної і професіональної організації Інституту, а також, в міру інших наукових установ[7*].

5. Для обговорення найважливіших теоретичних і практичних питань науково-дослідчої[8*] діяльности Інституту, для заслухання і обговорення найважливіших доповідів[9*] наукових робітників Інституту та інших наукових установ в порядку організації наукового зв'язку з ними і обміну науковими досягненнями, а також: для обговорення напрямку роботи, плянів і звітів Інституту скликається час од часу пленум Інституту, який складається з академіків[10*] і наукових співробітників, що входять в Інститут та представників інших науково-дослідчих, радянських, партійних і професійних організацій.

6. Структура Інституту. Основним організаційним осередком науково-дослідчої роботи Інституту є сектор. Інститут поділяється на такі сектори:

1) сектор історії України за доби феодалізму;
2) сектор історії України за доби капіталізму;
3) сектор історії України за доби пролетарської революції;
4) та соцбудівництва;
5) сектор історії Західньої України;

---

* Далі автором закреслено слово "історичними".

[2*] Те саме, фраза "з ними свої".

[3*] Те саме, "Обов'язки Наукової ради такі: а) розгляд і обговорення".

[4*] Те саме, слово "наукових".

[5*] Те саме, слово "сектора".

[6*] Те саме, фраза "Склад Наукової ради".

[7*] Те саме, фраза "Крім Наукової ради час од часу збирається пленум Інституту".

[8*] Те саме, слово "роботи".

[9*] Те саме, фраза "з іст.....запланованих як і поза пляном інституту, для обговорення плянів роботи, звітів напрямку роботи інституту та плянів і звітів інституту, інст....".

[10*] Те саме, слово "що був".

6) сектор історії Росії та СРСР;
7) сектор історії партії;
8) сектор історії Сходу й Заходу;
9) сектор теорії нацменшостей на Україні.

7. На чолі кожного сектору стоїть керівник, що його призначає дирекція Інституту і затверджує Президія Академії.

Керівник сектора є відповідальним перед дирекцією Інституту за* організацію всієї науково-дослідчої роботи на секторі, правильне спрямування її і своєчасне виконання пляну наукових робіт сектора в цілому та повсякденну роботу кожного наукового співробітника сектора зокрема.

8. Покладаючи в основу науково-дослідчої роботи принцип колективного співробітництва і застосування методів соцзмагання та ударництва сектори переводять на своїх зборах колективне обговорення плянів робіт та своєї продукції[2]*.

9. Заміщення наукових посад Інституту історії переводиться на підставі загального статуту ВУАН.

10. Інститут видає свої наукові праці в формі видань: періодичних, монографічних, збірників та корпусів, науково-популярних і т.д.

11. Інститут організує свою допоміжну робочу бібліотеку та науковий архів.

12. Академіки ВУАН, що їх катедри спираються на організаційно-наукову базу Інституту, входять до складу Інституту.

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2236, арк.1-5. Рукопис. Чернетка.

№ 145

ПОПЕРЕДНІЙ ПРОЕКТ ВИДАВНИЧОГО ПЛАНУ ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ ВУАН НА 1934 РІК[3]*

[1933 р.][4]*

Збірники Інституту

№№ пп	Автор (відповідальний редактор)	Назва проблеми (теми)	Аркуш[ів]	Орієнтовн[ий] тираж вн[ицтва]	Термін подачі до видавництва	[Вид видання]	На кого розраховано
1.	Кокошко [С.С.] Гріщенко [М.М.] Оглоблін [О.П.] Кравченко [І.І.] і інш[і] Відп[овідальний] ред[актор]	Боротьба за Радянську Україну, т.II (Боротьба проти інтервенції і внутр[ішньої]	20	4000	листопад	Моногр[афічний] збірн[ик]	На наук[ових] робітників

* Далі автором закреслена фраза "правильне спрямування і своєчасне виконання".
[2]* Те саме, "наук., добір".
[3]* Заголовок документа.
[4]* Як правило, плани наукових установ на наступний рік складалися до середини грудня поточного року.

№№ пп	Автор (відповідальний редактор)	Назва проблеми (теми)	Аркуш[ів] -	Орієнтовн[ий] тираж вн[ицтва]	Термін подачі до видавн[ицтва]	[Вид видання]	На кого розраховано
		контрреволюції 1918 р. на Україні).				Монотр[афічний] збірн[ик]	
2.	Гріщенко[М.М.] Антипович[К.Є.] Баранович[О.І.] Відп[овідальний] ред[актор] Гріщенко [М.М.]	Сталінщина, т.II (Історична частина - революц[іина] боротьба пролетаріяту Сталінщини).	18	3000	берез[ень]	-"-	На науков[их] робітн[иків] і робітнич[ий] колгосп[ний] актив
3.	Оглоблін[О.П.] він же і відп[овідальний] редактор	Залізнорудна і металургійна промислов[ість] на Україні	10	2000	трав[ень]-черв[ень]	Монографія	На науков[их] роб[ітників] і госп[одарчі] орган[ізації] для прак[тичних] потреб соцбудівн[ицтва].
4.	Оглоблін [О.П.] Козубовський [Ф.А.] і інш. За ред[акцією] Козубовського [Ф.А.], Оглоблін[а] [О.П.]	Праці експедиції для дослідження історії промисловости Правобережного Полісся	20	2000	березень	Збірник	те ж
5.	Кравченко[І.І.] Відповід[альний] редактор Кравченко [І.І.]	Історія заводу "Більшовик" кол[ишній] Гретер і Криванек за капіталізму,т.І.	20	3000		Археогр[афічний] збірник	теж збірник

№№ пп	Автор (відповідальний редактор)	Назва проблеми (теми)	Аркуш[ів]	Орієнтовн[ий] тираж вн[ицтва]	Термін подачі до видавн	[Вид видання]	На кого розраховано
6.	Вакансія	Селянська революційна війна 1648 р. на Україні (археогр[афічний] збірник історичний)	15	3000	грудень	Археог[рафічний]збір[ник]	На наук[ового] робітника
7.	Кокошко [С.С.]	Революційна робота у війську та повстання у Києві 1907 р.	5	5000	берез[ень]	Розвідки	На роб[ітничий] і кол госп-н[ий] актив
8.	Баранович[О.І.] Відповід[альний] редактор Баранович [О.І.], Гріщенко [М.М.]	Колоніяльна залежність України від Польщі XVI-XVII століття	8	2000	листоп[ад]	Моногр[афічна] [розвід[ка]	На наук[ового] робітника

Вчений секретар *[І.І.] Кравченко*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2237, арк.6-7. Оригінал. Машинопис.

№ 146

ЗВІТ ПРО РОБОТУ КАФЕДРИ ІНЖЕНЕРНИХ СПОРУД ТА ЕЛЕКТРОЗВАРЮВАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ВУАН ЗА 1933 РІК *

[1933р.][2*]

Общая часть

Кафедра инженерных сооружений и Электросварочная лаборатория были организованы в 1930 году. В 1933 году Кафедра имела одного действительного члена ВУАН – Е.О. Патона, двух старших научных сотрудников – П.П. Буштедта и Б.Н. Горбунова, одного научного сотрудника В.В. Шеверницкого и четырех аспирантов. Кафедра занималась вопросами, связанными с применением электросварки в металлических конструкциях и в других областях техники, а также вопросами о механизации дуговой сварки. При Кафедре была организована Электросварочная лаборатория. Работа Кафедры протекала в тесном контакте с производством, при Кафедре был организован Электросварочный комитет, в состав которого входили представители различных предприятий гор[ода] Киева. Во главе этого Комитета находился заведующий Кафедрой акад. Патон Е.О. Таким образом, структура Кафедры инженерных сооружений

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

была такова: Кафедра, а при ней Электросварочная лаборатория и Электросварочный комитет.

Так как за время своего существования Кафедра своими работами в области электросварки приобрела достаточный опыт и стала широко известна за пределами УССР, то возник вопрос о преобразовании Кафедры в Электросварочный институт. Правительством УССР были спущены средства на постройку Электросварочного института и к этой постройке было приступлено в июне м[еся]це 1933 г. Электросварочный комитет был ликвидирован в связи с преобразованием Кафедры, и вторая половина [19]33 года может быть охарактеризована как переходный период реорганизации Кафедры инженерных сооружений в Институт. В новую структуру ВУАН этот Институт вошел как самостоятельная ее единица.

Научная работа Кафедры

а) Разработанные темы

На научно-исследовательскую работу Кафедры в 1933 году сильно повлияли следующие события:

1. Постройка новых зданий Института. Эта постройка отняла много сил и энергии у некоторых сотрудников Кафедры, особенно у заведующего Кафедрой акад. [Е.О.] Патона.

2. Запрещение Президиумом ВУАН производить вибрационные испытания и вообще работать моторами. Это запрещение привело к тому, что целый ряд намеченных тем не мог быть выполнен. Пришлось пересматривать план и часть тем заменить другими.

3. Чрезвычайно слабая материальная база Кафедры. Средства, отпускаемые ВУАН на проработку тем, более мизерны, и разработку тем приходилось крайне ограничивать в объеме.

Темы, которые разрабатывались в 1933 году Кафедрой, перечислены на бланке формы № 1. Кафедрой разрабатывалось 11 тем. Из них закончено 5 тем, а окончание остальных тем перенесено на 1934 год. Помимо указанных тем, предусмотренных планом, Кафедрой проделана следующая внеплановая работа:

1) Дано восемь больших письменных заключений по различным объектам, а именно: а) заключение по вопросу о сварной конструкции запорника Генца (Спиртотрест); б) заключение о работе Унисхома по сварной раме плуга ППГ-д и рамы свеклокомбайна; в) заключение о сварном выпарном аппарате системы Охотского с расчетом напряжений в месте присоединения днища; г) заключение по вопросу о сварке гидроаккумулятора сист[емы] Рожновского (НКПС); д) проект сварного трубопровода на ст[анции] Казатин; и) испытание парового сварного шотландского котла на заводе "Ленкузня"; е) заключение о сварных котлах для Тольмассы; ё) заключение по вопросу о сварке пространственных ферм транспорта производительностью 20 тон[но]-час[ов] (за[вод] "Красный Пахарь").

2. Произведено вибрационное испытание рам с[ельско]-х[озяйственных] комбайнов и молотилок.

3. Спроектирован и изготовлен оптический прибор для испытания сварщиков.

4. Разработана тема: "Магнитный прибор для исследования швов".

5. Разработан проект оборудования электросварочных лабораторий и проект электросети.

6. Разработан проект нового типа реле сварочного автомата.

7. Произведен перерасчет и испытание источника для 100 сварочных автоматов.

8. Написано шесть статей следующего содержания: а) принципы проектирования сварных мостов; б) расчет кривых мостов; в) расчет устойчивости арок по способу последовательного приближения; г) графическое нахождение линий влияния для куполов; д) применение моторных тензоров к расчету пространственных рам; е) к вопросу о дополнительных напряжениях в поясах мостов от горизонтального изгиба.

9. Написаны добавления к новому изданию книжки: "Расчет и проектирование электросварных конструкций для промышленного строительства".

Из тем, перечисленных в бланке формы № 1, наибольшее научное значение имеет тема: "Экспериментальное исследование сварных разрезных и неразрезных балок, допуская пластические деформации". Эта тема является продолжением исследовательских работ, произведенных в Германии. В Германии исследования над балками производились при статической нагрузке. Наша тема намечает исследование балок при повторной нагрузке, то указанная тема имеет не только глубокое научное значение, но и практическое – ибо новый метод расчета, положенный в основу расчета балок, допуская пластические деформации, должен дать значительную экономию металла. Другая тема: "Прочность сварных швов при вибрационной нагрузке" также имеет большое научное значение. Если работа сварных швов при статической нагрузке исследована достаточно, то вопрос о работе сварных соединений при вибрационной нагрузке, как у нас, так и за границей освещен слабо. Все эти темы имеют самое актуальное значение для практики. Первая тема дает новый источник экономии металла при проектировании. Темы 2 и 8 дадут указания, как надо проектировать сооружение, подверженное вибрационной нагрузке. Темы 3,4,5,6 будут служить непосредственно руководством при проектировании сварных инженерных сооружений. Тема 10 будет способствовать внедрению в наше народное хозяйство автоматизации сварки.

б) Работа действительных членов Академии наук

Действительным членом Академии наук при Кафедре был акад.Е.О. Патон, который занимал должность заведующего Кафедрой и являлся председателем Электросварочного комитета в продолжение всего существования последнего. Роль этих научных учреждений, которыми руководил акад. [Е.О.] Патон, в народно-хозяйствен[ной] жизни страны была значительна. Об этом можно судить хотя бы по тому, что правительство УССР нашло необходимым отпустить средства (200 000 руб.) на постройку зданий для Электросварочного института. Обращение целого ряда хозяйственных организаций СССР за различного рода консультациями и заключениями также говорит о значении, которое имела Кафедра. Научная работа Кафедры и акад. [Е.О.] Патона произведена в отчете (форма № 1). Из научных докладов акад. [Е.О.] Патона в 1933 году надо отметить следующие: 1) Научно-исследовательская работа в области электросварки во 2 пятилетке – доклад в г. Минске на сессии Белорусской Академии наук;2) Значение электросварки в отношении экономии металла в г. Киеве; 3) Значение электросварки в нашем народном хозяйстве – доклад по радио.

Связь с производством академика [Е.О.] Патона выразилась в целом ряде консультаций и заключений, данных отдельным предприятиям. Наиболее тесная связь была установлена и поддерживалась с ЮЗЖД, зав[одом] "Большевик", зав[одом] "Ленкузня". Непосредственно лекционной работы акад. [Е.О.] Патон не проводил, но принимал участие в разработке программ по электросварке для курсов повышения квалификации дипломированных инженеров.

Большое значение времени и энергии пришлось уделить акад. [Е.О.] Патону различного рода административно-организационным вопросам, связанным со строительством Института.

в) Внедрение научных достижений в практику народного хозяйства

Работы Кафедры были, главным образом, направлены на разработку наиболее рациональных сварных конструкций. Работы Кафедры вошли в практику нашего народного хозяйства через проектирующие организации. Целый ряд организаций в Киеве, Харькове и др[угих] городах СССР пользуются работами Кафедры. Работами Кафедры пользуются также студенты ВТУЗов строительной специальности. Так, в программе по металлическим конструкциям, разработанной Комитетом по высшей технической школе при ЦИК СССР, в числе пособий, рекомендуемых студентам для ознакомления, имеются и работы Кафедры.

г) Экспедицийная работа

В 1933 году никаких экспедиций Кафедра не организовывала.

д) Издательская работа

В прилагаемом бланке формы № 5 перечислены все работы Кафедры, изданные в 1933 году. Всего издано шесть работ, которые, главным образом, касаются вопроса рационального проектирования сварных конструкций. Кроме этих шести работ, Кафедрой было еще напечатано шесть статей теоретического содержания в различного рода журналах и сборниках. Эти статьи касаются, главным образом, вопроса, как расчитывать различного рода инженерные сооружения. Названия этих статей также приведены в форме № 5.

е) Научные конференции и съезды

В 1933 году Кафедра не принимала участия ни в конференциях, ни на съездах.

Кадры

Подготовка аспирантов и их использование

В отчетном 1933 году при Кафедре числилось 4 аспиранта. Из них 3 аспиранта при отделе сварных конструкций и один при отделе технологии сварки. Для каждого аспиранта была составлена программа, и каждый аспирант был прикреплен к тому или иному руководителю из научных сотрудников Кафедры. Надо отметить, что два аспиранта свою программу за [19]33 год выполнили полностью, а два имеют прорыв в выполнении программы. Меры для ликвидации этого прорыва в настоящее время принимаются. Помимо своей учебной работы, аспиранты частично использовались для помощи в работе Кафедры. Аспиранты помогли научным сотрудникам проводить испытания образцов, выполняли некоторые проектировочные работы и принимали участие в разработке некоторых научно-исследовательских тем.

Научно-материальная база

При Кафедре, как уже указывалось, имелась Электросварочная лаборатория. Однако оборудование ее было крайне слабое. К тому же, использовать Лабораторию полностью не удалось в 1933 году, благодаря запрещению Президиума ВУАН работать моторами. В 1933 г. при Кафедре организована небольшая мастерская, для которой приобретены токарный станок, сверлильный станок, пила и проч[ее]. По указанной причине не удалось полностью использовать станки мастерской. При Кафедре имеется две библиотеки – одна по электросварке, а другая – по инженерным сооружениям. Число книг в первой библиотеке – 404, а во второй – 565.

Капитальное строительство, ремонт и оборудование

На средства, отпущенные правительством УССР (200 000 руб.), в 1933 году велась постройка зданий Института. Эти постройки вчерне закончены. Что касается оборудования, то такое предполагается приобрести в 1934 году.

Связь с производством

Кафедра всегда поддерживала тесную связь с производством. Уже само существование Электросварочного комитета обуславливало такую связь. Помимо этого связь выразилась в целом ряде консультаций, которые проводились Кафедрой по различного рода вопросам, связанным с электросваркой. Сотрудниками Кафедры было прочитано 6 докладов на отдельных предприятиях и в общественных организациях.

Бюджет Кафедры виден из прилагаемого бланка формы № 9*.

Директор Института
Ученый секретарь *В. Шеве[рницкий]*

Архів Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, оп.1, спр.16, арк.1-4. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 147

З ЛИСТА КИЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ІСТОРИЧНОГО АРХІВУ ДО КОМІСІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВУАН ПРО СТВОРЕННЯ СЕКЦІЇ АРХІВОЗНАВСТВА

[1933 р.][2*]

[...][3*] Реорганізована Українська Академія наук, що тісно увімкнулась у соціялістичне будівництво, не приділяє, на жаль, уваги питанням архівознавства. У широкій мережі науково-дослідчих інститутів і комісій ВУАН ми не маємо жодної інституції, яка б спеціяльно займалася теорією та практикою радянського архівознавства. Тим часом велике політичне значіння архівів, їх зростаюча роля на історичному фронті вимагають найактивнішого розроблення одмічених вище питань.

---

* Бланк відсутній.
[2*] Дату встановлено за суміжними документами.
[3*] Вилучено частину тексту про стан радянського архівознавства в Україні.

Отже, доцільно було б організувати при одній із відповідних комісій ВУАН секцію радянського архівознавства.

Найкраще утворити її при Комісії соціяльно-економічної історії України, бо остання в своїй роботі, по-перше, безпосереднє використовує архівно-документальну базу; по-друге, в особі свого керівника проф. О.П. Оглоблина, який є одноразово директор Всеукраїнського центрального архіву стародавніх актів, Комісія поєднує дослідження архівних матеріялів з вивченням методів їх наукового впорядкування.

Робота Секції радянського архівознавства мала б конкретно йти такими лініями:

1. Викривання в галузі архівознавства різних буржуазних теорій і боротьба за марксо-ленінську історію архівної справи за різних суспільно-економічних формацій, зокрема за доби розкладу феодалізму та за доби капіталізму.

2. Опрацьовування питань з історії архівного будівництва в Радянському Союзі взагалі, в УСРР зокрема.

3. Розробка методів використовування для господарчих потреб архівних матеріялів.

4. Розробка методів агітації й пропаганди архівними матеріялами через пресу, радіо, кіно, виставки, екскурсії до архівосховищ тощо.

5. Дослідження методів археографічної обробки архівних матеріялів, вивчення окремих питань з палеографії, дипломатики тощо.

6. Раціоналізація архівного виробництва.

7. Розробка питань архівно-технічного устаткування (системи стелажів тощо), вивчення умов належного збереження архівних матеріялів.

Розробляючи теоретично та практично накреслені вище питання, Секція радянського архівознавства ВУАН виконуватиме відповідальні завдання не тільки в царині нашого архівного будівництва, але й в галузі наших історичних досліджень, які цілком природньо чималою мірою залежать від того, як буде організовано архівно-документальну базу.

Керівник організаційно-технічного сектору
Київського обласного історичного архіву *[А.Й] Грінберг*

НБУВ, ІР, ф.10, спр.2267, арк.92-93. Оригінал. Машинопис.

№ 148

ІЗ ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЗАПИСКИ НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ ФІНАНСІВ УСРР ДО ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ ПЛАНУ ВИТРАТ НА НАУКУ У 1933 РОЦІ

*[1933 р.]**
м. Харків

По капіталовкладеннях НКФ СРСР зменшує асигнування по таких об'єктах:

1) По Наркомосвіті:

а) Інститут педагогіки – на 150 тис. крб., замість 350 тис. крб. визначає 200 тис. крб.

* Дату встановлено за змістом документа.

б) Біо-хемічний Інститут та Хемляборaторія ВУАН – на 100 тис. крб., замість 240 тис. крб. – 140 тис. крб.

в) На 100 тис. крб. обладнання, замість 750 тис. крб. передбачено лише 600 тис. крб.*

ЦДАВО України, ф.30, оп.2, спр.8549, арк.95. Склограф.

№ 149

ЛИСТ Я. М. ДУДНИКА ДО НАРОДНОГО КОМІСАРА ОСВІТИ В.П. ЗАТОНСЬКОГО ТА КОМУНІСТИЧНОЇ ФРАКЦІЇ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ПРО ЗМІНИ В СТРУКТУРІ ПАРТОРГАНІЗАЦІЇ І ПІДВИЩЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РОБОТУ ВИРОБНИЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ АКАДЕМІЇ НАУК

*[1933 р.][2]**
м. Харків

После предварительного ознакомления с положением в Академии наук вношу следующие предложения.

Для укрепления партийной организации Академии, придания ей необходимой четкости, персональной ответственности каждого коммуниста за порученную ему работу и повышения партийной ответственности за всю работу Академии, внести следующие поправки в существующей структуре парторганизации:

1. Партколлектив Академии непосредственно подчиняется горпарткому. Считал бы целесообразным обсудить вопрос об организации парткомитета Академии, исходя из ее особенностей, несмотря на то, что число членов партии там равняется 150.

2. Секретарь партколлектива и заворг являются освобожденными, в Академии и ее учреждениях не работают, ведут исключительно партийную работу.

3. Завкультпропа несет основную работу по партколлективу.

4. На эту тройку возлагается основное повседневное руководство партийной работой Академии с последующим сообщением бюро партколлектива о важнейших вопросах.

5. Бюро партколлектива должно строиться не по признаку представительства от разных организаций Академии, а путем выдвижения самим партколлективом выдержанных, хорошо проверенных товарищей.

6. Отчеты бюро партколлектива в горпар[т]коме должны проходить систематически по установленному горпар[т]комом плану не реже одного раза в два месяца и не вообще по Академии, а по определенному горпарткомом циклу вопросов с предварительным обследованием со стороны горпар[т]кома именно этой части работы.

7. Киевский обком партии заслушивает доклад Академии не менее трех раз в год, а лучше поквартально. То же с предварительным обследованием.

Для установления четкой ответственности по институтам, кафедрам и др[угим] организациям установить:

---

* Так в документі.

[2]* Дату встановлено за суміжними документами.

1) Строжайшую персональную ответственность директора, заведующих кафедрами и т.д. за распорядок в порученной им организации, расстановку людей, организацию работы, определении работы каждого работника, выполнение плана работ по порученной им организации. Повести широкую разъяснительную работу за единоначалие и добиться в кратчайший срок проведения его на практике.

2) В отделах Академии установить для руководства работой самый узкий президиум из трех человек: председатель, его заместитель и ученый секретарь.

3) При Президиуме Академии создать сектор или комиссию по проверке исполнения плана работ. Техническое исполнение возложить на секретариат Президиума.

Отчеты о проверке исполнения по всем организациям подаются Президиуму Академии каждые два месяца. В состав Комиссии проверки входит секретарь партколлектива.

4) Все институты и организации Академии имеют совершенно точный календарный план работы. План работы доводится до каждого работника. Построение плана должно быть таким, чтобы он мог быть легко контролируем.

Об ответственности коммунистов, работающих в ВУАН:

1) Каждый член партии, работающий в ВУАН является строго ответственный за порученную ему работу и подотчетен, в порядке исполнения плана общего по всей организации, если он руководит работой, или персональною, если он является исполнителем. Как правило, в ВУАН и его организациях нет коммунистов, не несущих совершенно конкретной ответственности за работу. Все уклоняющиеся и не выполняющие задание – из Академии и ее организаций удаляются.

2) Члены партии, постоянно работающие в ВУАН или ее учреждениях, равно, конечно, как и беспартийные, могут отлучаться только с разрешения директора или соответствующего руководителя.

Редактирование научных работ ВУАН весьма задерживается.

Вношу предложение не ограничиваться редактированием работ только в Академии, а вынести его за пределы ВУАН, лучше всего в Харьков, где образовать, по мере необходимости, редколлегии, привлекая для этого компетентных членов партии и беспартийных. Окончательная редакция проводится в ВУАН.

Все эти мероприятия направлены к устранению нездоровых явлений в Академии, чтобы члены партии показали действительный личный пример дисциплинированности и четкости в работе, чтобы члены партии не верхоглядствовали, а действительно показали на личном примере беспартийным, как надо применить марксизм-ленинизм в повседневном труде, как надо указания т. [И.В.] Сталина осуществить на деле, а не в отвлеченной болтовне.

Парторганизация ВУАН занимается всем, а по существу ничем. Если партруководство основательно займется укреплением единоначалия энергично, партийно-политической, партийно-организационной работой, всем по горло хватит работы, но правильное распределение труда создаст условия действительной ответственности каждого партийца и беспартийного. Групповщина в Академии – есть прямое следствие безответственности и бездельничания прежде всего значительного числа членов партии – этим пользуются враждебные элементы в ВУАН.

Еще надо бы сказать о людях, об освежении и посылке в ВУАН группы энергичных, стойких товарищей, какие бы внесли свежую струю.

Совершенно очевидно, что надо кое-кого из членов партии оттуда и отозвать, но все это надо сделать после ближайшего ознакомления с обстановкой и переговоров в Киевском обкоме.

На документі в правому куті помітка: "Таємно".

[А.М.] Дудник.

ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 6223, арк.42-43. Оригінал. Машинопис.

№ 150

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ НОВОЇ СТРУКТУРИ ВУАН

13 лютого 1934 р.

С л у х а л и: І. Про затвердження нової структури ВУАН.

а) У виконання постанови січневої сесії 1934 р. ВУАН ліквідувати президії і секретаріят Першого, Природничо-технічного та Другого, Соціяльно-економічного відділів ВУАН та бюра циклів, що існували при Відділах, з 1 лютого 1934 р., передавши до секретаріяту справи цих ліквідованих установ.

б) Затвердити таку кількість інститутів та установ при Президії ВУАН:

Інститут фізики,
Інститут хемії,
Інститут геології,
Інститут математики,
Інститут будівельної механіки,
Інститут транспортної механіки,
Інститут електрозварювання,
Інститут гірничої механіки,
Інститут хемічної технології,
Інститут біо-зоології,
Інститут мікробіології та епідеміології,
Інститут ботаніки,
Інститут по вивченню організму людини,
Інститут біо-хемії,
Інститут фізичної хемії (Дніпропетровськ),
Історико-археографічний Інститут,
Інститут історії матеріяльної культури,
Інститут польської пролетарської культури,
Інститут єврейської пролетарської культури,
Інститут мовознавства,
Інститут шевченкознавства,
Інститут демографії.

в) При Президії:

Бюро економічних досліджень,
Комісію літератури і мистецтва,
Гідробіологічну станцію,
Катедру аеро-гідродинаміки,
Раду по вивченню виробничих сил,

Кабінет радбудівництва та права,
Комісію філософії,
Комісію історії природознавства,
ВБУ (фундаментальну бібліотеку),
Комітет наукової консультації і пропаганди наукових досягнень,
Редакційно-видавничу раду,
Видавництво,
Друкарню,
Плянову комісію,
Сектор підготовки кадрів,
Секретаріят Президії,
Адміністративно-фінансове управління,
Центральну фотолябораторію.

г) Музей геології приєднати до Інституту геології, Музей зоології приєднати до Інституту мікробіології та епідеміології, Музей ботанічний приєднати до Інституту ботаніки, Музей санітарії та гігієни приєднати до Інституту вивчення організму людини, Музей Шевченка до Інституту Шевченкознавства, Музей анатомічний до Інституту по вивченню організму людини, Музей археологічний до Інституту історії матеріяльної культури, Ботанічний сад та заповідники в науковому відношенні приєднати до Інституту ботаніки.

д) Музей діячів науки і мистецтва, Музей етнології, Театральний музей та Музей мистецтв передати до НКО УСРР. Просити НКО прийняти зазначені музеї не пізніше 1 березня 1934 р.

е) Катедри колишнього Першого та Другого відділів входять до складу таких інститутів та установ при Президії ВУАН:

1) По колишньому Першому відділу:

до Інституту будівельної механіки -- Катедра математичної фізики;

до Інституту гірничої механіки – Катедра гірничої механіки і Катедра теорії пружности;

до Інституту хемічної технології – Катедра хемічної технології з лябораторією;

до Інституту хемії – Катедра хемії, Катедра по вивченню хемічної промисловости;

до Інституту геології – Катедра геології, Катедра гідрогеології;

до Інституту математики – Катедра застосовної математики, Катедра чистої математики, Катедра математичної статистики;

до Інституту фізики – Катедра експериментальної фізики;

до Інституту біо-зоології – Катедра експериментальної зоології, Катедра морфології тварин;

до Інституту біо-хемії – Катедра біо-хемії;

до Інституту по вивченню організму людини – Катедра патофізіології, Катедра санітарії і гігієни, Катедра патологічної анатомії, Катедра загальної та застосовної фізіології;

до Інституту ботаніки – Катедра систематичної морфології рослин, Катедра біології сільсько-господарських рослин, Катедра акліматизації, Катедра фізичної фізіології рослин, Катедра хемічної фізіології рослин,Катедра квітових рослин, Катедра генетики і селекції, Катедра грунтознавства;

до Інституту матеріяльної культури – Катедра передісторії України;

до Інституту демографії – Катедра статистики;

до Інституту історії – Катедра історії України;

до Бюро економічних досліджень – Катедра соціялістичної реконструкції сільського господарства, Катедра торгу і транспорту, Катедра фінансів, Катедра народнього господарства, Катедра політичної економії;

до Кабінету радбудівництва і права – Катедра радянського права та будівництва, історії українського права;

до Філософської комісії – Катедра філософії, Катедра історії філософії; до Комісії літератури і мистецтва – Катедра красного письменства, Катедра східнього письменства, Катедра українського мистецтва, Катедра літератури февдальної доби.

Нижче зазначених наукових робітників колишнього Першого та Другого відділів ВУАН призначити на посади наукових робітників до таких інститутів та установ.

Всі останні установи і комісії вважати зліквідованими, які існували раніше при Президії и колишніх Відділах, які не ввійшли до зазначених інститутів.

С л у х а л и: II. [Про] затвердження керівного складу інститутів.

Хемії – акад. [В.О.] Плотніков,
Фізики – [О.Г.] Гольдман,
Біо-хемії – [О.В.] Палладін,
Ботаніки - [О.В.] Фомін,
Біо-зоології – [І.І.] Шмальгаузен,
Електрозварювання – [Є.О.] Патон,
Демографії – [М.В.] Птуха,
Мікробіології, епідеміології – проф. [Г.О.] Ручко,
Єврейської пролетарської культури - [Й.І.] Ліберберг,
Фундаментальної бібліотеки – [В.М.] Іванушкін.

П р и з н а ч и т и д и р е к т о р і в і н с т и т у т і в:

Хемічної технології – [В.Г.] Шапошникова,
Гірничої механіки – [М.М.] Федорова,
Математики – [Д.О.] Граве,
Геофізичної обсерваторії – [Б.І.] Срезневського,
Транспортної механіки – проф. [П.М.] Супруненка,
Будівельної механіки – [С.В.] Серенсена,
Історії матеріальної культури – [Ф.А.] Козубовського,
Історико-археографічного – [Ф.А.] Козубовського,
Польської пролетарської культури – Кліоца,
Мовознавства – Мустяму,
Гідро-біологічної станції – Д.О. Белінга,
Клінічної фізіології – акад. О.О. Богомольця

П р и з н а ч и т и н а п о с а д у в ч е н и х с е к р е т а р і в і н с т и т у т і в:

Фізики – Міселюка,
Біо-хемії – [П.І.] Фоміна,
Хемічної технології – [Б.І.] Черникова,
Транспортної механіки – Дульнева,
Гірничої механіки – Ващенка,
Фізіології – М.Д. Білого,
Будівельної механіки – Нейгауза,
Електрозварювання – [В.В.] Шеверницького,
Вивчення організму людини – [М.П.] Слинька,
Математики – Мовчанівського,

Історико-археографічного – І.І. Кравченка,
Філософії – Білярчика.

Установи при Президії:

Ради по вивченню виробничих сил – [Г.Ю.] Жуковського,
Бюро економічних досліджень – Нагорного,
Тов. директора Інститута геології – [Є.В.] Оппокова,
Редакційно-видавничої ради – [В.М.] Іванушкіна,
Заступника директора – [Л.А.] Лепікаша,
Комісії радбудівництва і права – Лехтмана,
Комісії літератури і мистецтва – [В.Г.] Кравченка.

Просити [М.Г.] Світальського дати остаточну відповідь про переїзд до Київа, після чого вирішити питання про директора Іституту геології.

Доручити Вченому секретарю Президії ВУАН [І.А.] Адамовичу з директорами інститутів додатково проробити питання про заміщення вакантних посад вчених секретарів інститутів та установ при Президії ВУАН, а також заступників директорів і подати для затвердження на чергове засідання Президії.

Слухали: III. Про затвердження посадової та облікової номенклатури ВУАН на 1934 р. та про порядок затвердження прийому робітників.

Вирішили:

а) побудувати посадову та облікову номенклатуру на таких принципах: директори інститутів, вчені секретарі інститутів і установ при Президії затверджуються Президією, всі останні робітники приймаються і затверджуються директором інституту чи установи за погодженням з Сектором кадрів при Президії;

б) доручити Вченому секретарю [І.А.] Адамовичу з директорами інститутів опрацювати це питання (з визначенням складу інститутів, катедр тощо) і подати на затвердження Президії.

Слухали: IV. Про остаточне затвердження бюджетів Інститутів.

Вирішили:

а) розподіл коштів по інститутах затвердити в сумі 4 294 800 крб. ;

б)запропонувати Адміністративно-фінансовому управлінню подати кошторис установ при Президії на 1934 р. ;

в) несплачені у 1933 р. рахунки по колишніх катедрах, лябораторіях, кабінетах та комісіях за попередньою структурою ВУАН, доручити фінчастині передати для сплати до відповідних інститутів;

г) сплачену тимчасово по ВУАН з асигнувань на 1934 р. зарплату за II половину грудня та січень 1934 р. науковому і технічному персоналу, які перейшли до інститутів, доручити фінчастині ВУАН, зробивши перерахунок, віднести за рахунок інститутів, за бюджетом яких на 1934 р. передбачено цю зарплату.

Слухали: VIII. Про звіти.

Вирішили: загальне зведення звітів проводиться Пляновою комісією.
Фінзвіт АФУ – директор [І.А.] Адамович.

Слухали: XI. Проєкт розміщення установ і інститутів ВУАН поданий АФУ.

Вирішили: затвердити.

Президент ВУАН, академік *О. О. Богомолець*
Вчений секретар Президії ВУАН *І.А. Адамович*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп.1, спр. 56, арк. 21-35.

ПРИМІТКИ

[1] 25 липня 1928 р. в газеті "Діло" було опубліковано статтю акад. С.О. Єфремова "Про двох лицарів – одного під забралом, другого – так" у відповідь на надруковані в цій газеті статті двох авторів – акад. К. Студинського і Лівобічного, які містили напади на Всеукраїнську Академію наук. Незважаючи на те, що в своїй статті С.О. Єфремов виступив на захист Академії та Наркомосу, яких паплюжили згадані вище автори, уряд звинуватив його в антирадянській діяльності. У грудні 1929 р. за розпорядженням Політбюро ЦК КП(б)У, Президія ВУАН розглянула питання щодо "антирадянської" діяльності акад. С.О. Єфремова. Заслухавши його пояснення й заяву про лояльне ставлення до радянської влади, прийняла рішення "вважати інцидент цілком вичерпаним". Проте, за вказівкою ЦК КП(б)У, на початку 1930 р. розгорнулася кампанія громадського осуду С.О. Єфремова. З цією метою агітаційно-пропагандистським підвідділом ЦК КП(б)У було проведено значну підготовчу роботу. Зокрема обласним партійним комітетам було дано розпорядження про проведення в наукових колективах зборів для засудження "антирадянської" діяльності С.О. Єфремова. До всіх великих вузів республіки, наукових та громадських установ було надіслано текст резолюції зборів, до якої залишалося вставити тільки назву організації, де вони були проведені. – *Док. №1.*

[2] Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного заснований у 1928 р. як Інститут мікробіології та епідеміології Народного комісаріату освіти УСРР. У 1929 р. крім Інституту було засновано Мікробіологічну комісію та Мікробіологічну станцію. Напрями діяльності Інституту визначалися найактуальнішими проблемами мікробіології та епідеміології. Поруч з теоретичними питаннями мікробіології значна увага приділялася практичній мікробіології, особливо мікробіології грунтів, сільськогосподарській та технічній мікробіології. У 1929 р. Д.К. Заболотний заснував у Інституті першу в Україні Науково-дослідну лабораторію мікробіології грунтів. У лабораторіях Інституту за життя Д.К.Заболотного розпочато вивчення етіології та активної імунізації проти плямистого тифу, етіології та патогенезу грипу; систематичне вивчення вібріонів річок України тощо. Постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут мікробіології та епідеміології віднесено до установ при Президії Академії.

З 1963 р. – Інститут мікробіології та вірусології ім. Д.К. Заболотного АН УРСР. До складу Інституту входить 13 відділів. Інститут провадить дослідження з питань систематики, екології, фізіології, біохімії та селекції мікроорганізмів і вірусів. З Інститутом пов'язана діяльність вчених: Д.К. Заболотного, Б.Л. Ісаченка, М.Г. Холодного, С.М. Гершензона, М.М. Підоплічка, Л.Й. Рубенчика та ін. – *Док. №1.*

[3] Журнал "Життя і революція" – громадський літературно-науковий місячник, що видавався у Києві в 1925-1933 рр. за редакцією О. Дорошкевича, М. Терещенка,

Є. Черняка, І. Лакизи та ін. Журнал об'єднував навколо себе письменників різних напрямів і поколінь – старшого (М. Вороний, С. Васильченко, Д. Яворницький та ін.) і молодшого (М. Бажан, І. Багряний, О. Близько та ін.). Журнал, головним чином, друкував твори письменників київських літературних груп: неокласиків (М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара), близьких до них (Б. Якубський, В. Петров) та письменників з "Ланки" (Є. Плужник, Т. Осьмачка, Б. Антоненко-Давидович), що були прихильниками незалежності літератури від політики, а також так званих пролетарських письменників (С. Щупак, М. Шеремет, П. Козланюк). Журнал багато уваги приділяв питанням історії й теорії літератури. Він відігравав значну роль у розвиткові української літератури часів ренесансу 1920-х рр. У 1933 р. журнал закрито. – *Док. №2.*

[4] *Гамченко Сергій Свиридович* (07.10.1859 – 1934) – археолог. Народився у с. Ратне Володимир-Волинської губернії. У 1876- 1880 рр. навчався на фізично-математичному та історичному факультетах Київського університету. 1878 р. розпочав археологічну діяльність під керівництвом В.Б. Антоновича: брав участь у археологічних розкопках давньослов'янського могильника поблизу Житомира. З 1886 р. проводив самостійні археологічні дослідження. За ініціативою С. Гамченка у 1900 р. створене Товариство дослідників Волині. У 1899 р. його обрано дійсним членом Волинського губернського статистичного комітету, а у 1902 р. – членом Історичного товариства Нестора Літописця при Київському університеті та Київського товариства старожитностей і мистецтв. У 1904 р. переїхав до Петербурга і продовжив археологічну діяльність. У 1905-1906 рр. відкрив неолітичне поселення біля Сестрорецька та досліджував місцеві кургани. У 1909 р. його дослідження одержали високу оцінку в наукових колах. У 1909-1913 рр. проводив археологічні дослідження в районі Південного Бугу, де вивчав поселення Трипільської культури. У 1908 р. його обрано членом-співробітником Російського археологічного товариства, а у 1913 р. – членом-співробітником Петербурзького археологічного інституту. Після 1917 р. проживав у Житомирі, працював у Волинському музеї, проводив розкопки на території міста та його околицях, у районах річок Тетерева, Кам'янця, Гуйви. На основі відібраного ним матеріалу був створений археологічний відділ Волинського музею. У 1925 р. М. Гамченка обрано дійсним членом Комісії для дослідження пам'яток Трипільської культури, а з 1928 р. він – віце-президент Всеукраїнського археологічного комітету ВУАН та керівник його археологічного відділу. У 1926-1927 рр. керував археологічними дослідженнями стародавнього Києва. Останні роки життя провів у Житомирі. – *Док. №4.*

[5] *Барвінок Володимир Іванович* (1879 - ?) – історик, бібліограф, магістр богослов'я (1911). Народився на Чернігівщині. У 1905 р. закінчив Київську духовну академію та 1908 р. – Петроградський археологічний інститут, де прослухав курс лекцій з історії російських і польсько-литовських юридичних старожитностей. У 1908-1911 рр. навчався на історично-філологічному факультеті Петроградського університету. До кінця 1917 р. працював у центральних установах Священного Синоду. Водночас (1912-1917) – викладач історії Петроградського реального училища А.І. Гельда. З 1918 р. працював у Україні. У 1919-1928 рр. – співробітник Історично-філологічного відділу УАН з окремих наукових доручень. Описував стародруки київських книгозбірень, Щекавицької та Андріївської церков, допомагав акад. М.І. Петрову в підготовці розвідок з історії староукраїнського письменства. У 1924-1933 рр. працював у Всеукраїнському археологічному комітеті, описуючи латинські і польські стародруки в архівах і бібліотеках Москви й Ленінграда. З 1928 р. – секретар Софійської комісії ВУАК та його мистецького відділу, з 1930 р. – секретар ВУАК.

Автор праць з історії православної церкви та її діячів, статей історично-юридичного змісту тощо. – *Док. №4.*

[6] В основу даної постанови покладено рішення спеціальної комісії Політбюро ЦК КП(б)У в справі ВУАН. 31 січня 1929 р., розглянувши питання про святкування 10-річчя Всеукраїнської Академії наук, комісія ухвалила склад партійної комісії для

загального керівництва підготовкою до ювілею. Питання стосовно ювілею ВУАН неодноразово розглядалося як у ЦК КП(б)У, так і на засіданнях Президії ВУАН, а дата його проведення раз у раз переносилася.

Підготовка до ювілею розпочалася у ВУАН ще з 1927 р. У 1928 р. Радою ВУАН було створено ювілейну комісію, до якої входив увесь склад Президії ВУАН, секретарі трьох відділів, уповноважений Управління науки в Києві Л.М. Левитський, голова ОВК Ю.О. Войцехівський, представники місцевкому ВУАН, академіки М.С. Грушевський, Д.І. Багалій, О.П. Новицький. Голова Упрнауки Ю.І. Озерський, перебуваючи за кордоном, запросив на свято ювілею німецьких вчених. Передбачалося прийняти не менше 100 закордонних вчених і 500 гостей з різних міст СРСР. Було заплановано надрукувати п'ятьма мовами – українською, російською, німецькою, французькою і англійською – збірник з історії Академії "ВУАН за 10 років існування" і ювілейний довідник "Київ". У підготовці історичної частини довідника брали участь М.С. Грушевський, М.П. Василенко, В.І. Щербина. Планувалося також видати біографічний довідник, куди увійшли б відомості про всіх академіків та наукових співробітників за 10 років існування ВУАН.

Святкування мало розпочатися в Києві й продовжитись у Харкові. Для гостей передбачалося провести екскурсію по Дніпру до Дніпрельстану. Раднарком СРСР у зв'язку з 10-річним ювілеєм ВУАН прийняв постанову, в якій підкреслювалося значення ВУАН для культурно-національного розвитку українського народу. Було ухвалено асигнувати для святкування 700 тис. крб. із союзного бюджету.

Проте ювілей відзначили у квітні-травні 1930 р. Святкування проходило на тлі сумнозвісного процесу "Спілки визволення України", наслідком якого стали арешти багатьох видатних вчених та загальні "чистки" в наукових установах. – *Док. №5.*

[7] *Любченко Панас Петрович* (14.01.1897 – 29.08.1937) – державний і політичний діяч. Народився у Кагарлику на Київщині. З 1917 р. – член Української Центральної ради від УПСР, в якій очолював крайню інтернаціональну групу, що потім оформилася в Українську комуністичну партію боротьбистів. У березні 1920 р. увійшов з деякими провідними боротьбистами до КП(б)У. З 1920 р. перебував на різних партійних і державних посадах, у тому числі – заступника начальника політвідділу Другої кінної армії. В 1927-1934 рр. – секретар ЦК КП(б)У, у 1933 р. – перший заступник голови, а в 1934-1937 рр. – голова РНК УСРР і член Політбюро ЦК КП(б)У. Активно провадив у життя централістичну політику Москви. Під час процесу СВУ виступав як "громадський обвинувач" від Всеукраїнської Центральної ради профспілок. Відігравав керівну роль у колективізації села. 29 серпня 1937 р. П. Любченко, передбачаючи ув'язнення, разом з дружиною покінчив життя самогубством. За окремою версією його було знищено у власній квартирі співробітниками держбезпеки. Під час московських процесів 1937-1938 рр. П.Любченка заочно звинувачено у створенні "націонал-фашистської організації". Реабілітований на початку 1960-х років. – *Док. №5.*

[8] *Хвиля Андрій Ананійович* (30.08.1898 – 01.03.1939) – державний і політичний діяч, публіцист. Багато років був завідуючим відділом агітації і пропаганди ЦК КП(б)У. У 1933 р. – заступник народного комісара освіти УСРР. Брав участь у "боротьбі з українським націоналізмом", причетний до ліквідації багатьох видатних діячів української культури.

Основні публіцистичні й літературно-критичні праці: "Під академічним забралом", "Від ухилу в прірву" (1925), "Национальный вопрос на Украине" (1926), "Ясною дорогою. Рік на літературному фронті" (1927), "Трубадури українського фашизму" (1930) та ін. Засуджений в лютому 1938 р., страчений 1 березня 1939 р. За окремою версією його розстріляно 8 лютого 1938 р. відразу після винесення вироку. Реабілітований 22 вересня 1956 р. – *Док. №5.*

[9] *Дубровський Василь Васильович* (31.05.1897 – 1966) – історик, публіцист, музейний діяч, професор. Народився в передмісті Чернігова. Навчався в місцевому

духовному училищі та духовній семінарії. Після закінчення 1919 р. Ніжинського історично-філологічного інституту – на викладацькій та науковій роботі: Чернігівський інститут народної освіти, Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства, Управління наукових установ НКО УСРР. У 1925 р. захистив дисертацію. Був професором у Харківському інституті народної освіти. Очолював історичну секцію Харківського наукового товариства. З 1928 р. – член Комісії Лівобережжя та Слобідської України ВУАН. У листопаді 1933 р. заарештований за звинуваченням у "контрреволюційній діяльності", а в 1934 р. засуджений на ув'язнення до таборів, де перебував з червня 1934 р. до середини 1939 р. З 1943 р. – на еміграції (спочатку в Німеччині, потім у США – дійсний член УВАН та НТШ, член редакційної колегії "Українського історика" та управи Українського історичного товариства). Помер у США.

Наукову спадщину В. Дубровського становлять тюркознавчі студії, праці з історії соціальних відносин в Україні XVIII-XIX ст., політичної історії Гетьманщини XVIII ст., українського пам'яткознавства, музеєзнавства. Він – автор 15 монографій, низки мемуарних творів, зокрема спогадів про п'ятирічне ув'язнення "2-й Відділ БАМЛАГу у ГПУ-НКВД". (Нью-Йорк, 1965). – *Док. №6.*

[10] *Коник Клим Йосипович* (1888 – 04.11.1937) – правознавець, діяч народної освіти. Народився у Посаді Сеницькому в Галичині. Закінчив юридичний факультет Віденського університету. Перебував на військовій службі в австрійській армії (1914-1917). У 1918 р. вступив на службу до Першої української червоної дивізії, служив командиром кулеметної сотні, старшим слідчим Окремого відділу 44-ї дивізії (в яку була переформована Перша українська червона дивізія), був секретарем її видавничого органу "Шлях червоноармійця" (1919-1920). Завідуючий Державним видавництвом на Волині у м. Житомирі (1921), інспектор Житомирської політосвіти (1922), завідуючий облпрофосвітою та лектор Житомирського технікуму землеустрою (1924), старший інспектор Інспектури соцвиховання та завідуючий Житомирським губвідділом освіти (1925), ректор та викладач Житомирського інституту народної освіти (1925-1927), ректор Одеського інституту народної освіти (1928), заступник завідуючого Управлінням науковими установами НКО УСРР (1928-1930). 23 вересня 1933 р. засуджений до 5 років позбавлення волі, страчений під Медвежегорськом між 27 жовтня і 4 листопада 1937 р. – *Док. №6.*

[11] *Куда Яків Маркіянович* (10.05.1890 – ?) – ботанік-фітопатолог. Народився у с. Карпилівка Полтавської губернії. У 1917 р. закінчив Харківський університет. Був членом правління Прилуцької народної управи (1917). Асистент кафедри ботаніки (1918-1922) Київського університету (з 1920 р. Інституту народної освіти); доцент Київського сільськогосподарського інституту (1921-1927). Співробітник Сільськогосподарського наукового комітету України. Вивчав хвороби лісів Волині. Репресований у 1930-х рр. – *Док. №11.*

[12] *Фінн Володимир Вільгельмович* (01.05.1878 – 13.10.1957) – ботанік, професор. Народився у Києві. Закінчив природниче відділення фізично-математичного факультету Київського університету (1901) і був залишений для підготовки до професорського звання. У 1903 р. обраний на посаду асистента кафедри морфології та систематики рослин. У 1910 р. та 1914 р. вивчав досвід ботанічних садів Берліна, Брюселя, Парижа. У 1920 р. його призначено доцентом ботаніки Київського інституту народної освіти. У 1923-1930 рр. працював на кафедрі ботаніки Київського сільськогосподарського інституту. Член Ботанічної секції ВУАН (1924). У 1929 р. захистив дисертацію на звання доктора ботаніки. 1930 р. його затверджено завідуючим кафедрою ботаніки Київського інституту професійної освіти, що був перетворений з ІНО, а з 1933 р. – завідуючим кафедрою вищих рослин відновленого Київського університету. З 1934 р. – професор, з 1936 р. – доктор біологічних наук. З травня 1935 р. до січня 1936 р. був деканом біологічного факультету Київського університету. Під час німецької окупації переселився до Житомира. У 1944-1951 рр. очолював кафедру ботаніки Житомирського сільськогосподарського інституту. Помер у Житомирі.

Наукові праці у галузі флористики та порівняльної ембріології квіткових рослин. – *Док. №11.*

[13] *Зеров Дмитро Костянтинович* (20.09.1895 – 21.12.1971) – ботанік, академік АН УРСР (1948). Народився у Зінькові Полтавської губернії. У 1914 р. вступив на природниче відділення фізично-математичного факультету Київського університету. Під час навчання в університеті розпочав наукову діяльність у ботанічній лабораторії під керівництвом О.В. Фоміна, працював в УАН науковим співробітником Комісії для виучування спорових рослин. З 1922 р., після закінчення університету – асистент, згодом – старший викладач та завідуючий кафедрою морфології та систематики рослин Київського ІНО. У 1921-1931 рр. викладав ботаніку в Київському медичному, Ветеринарно-зоотехнічному та Гідромеліоративному інститутах. Член Ботанічної секції ВУАН (1924). У 1931 р. – старший науковий співробітник та завідуючий відділом біології Інституту ботаніки ВУАН. В 1933-1957 рр. очолював кафедру нижчих рослин Київського університету. З 1936 р. – професор, з 1937 р. – доктор наук, з 1939 р. – член-кореспондент АН УРСР. У 1946-1963 рр. – директор Інституту ботаніки АН УРСР, у 1963-1971 рр. очолював відділ історії флори та палеоботаніки цього Інституту. Нагороджений орденом Леніна (1954). Заслужений діяч науки УРСР (1965). Лауреат Державної премії УРСР (1969, 1983 – посмертно).

Основні наукові праці присвячені проблемам систематики, флористики, філогенії спорових рослин; ботанічній географії, палеоботаніці, історії ботанічної науки України. Д. Зеров проводив велику науково-видавничу діяльність як редактор "Українського ботанічного журналу", журналу "Флора УРСР", "Визначника грибів України", "Російсько-українського словника ботанічної термінології та номенклатури", "Визначника рослин України". – *Док. №11.*

[14] *Оксіюк Петро Федорович* (26.01.1896 – 05.03.1960) – ботанік, професор. Народився в с. Луковисько Холмської губернії (тепер – Польща). Навчався на природничому відділенні фізично-математичного факультету Київського університету (1916-1922). З 1919 р. працював над систематизацією та географією рослин української флори в лабораторії Київського ботанічного саду. У 1921 р. обраний стипендіатом Комісії ВУАН для виучування флори України, а з 1922 р. – науковий співробітник Ботанічного кабінету та гербарію. З утворенням у 1931 р. Інституту ботаніки працював там старшим науковим співробітником відділу цитології та ембріології. Водночас був асистентом кафедри ботаніки Київського медичного інституту (1921-1923) та кафедри загальної ботаніки Інституту народної освіти (1922-1925). У 1924-1960 рр. працював у Київському сільськогосподарському інституті – викладач кафедри морфології і систематики рослин (1924-1936), завідуючий кафедрою ботаніки (1937-1960). Вчений ступінь кандидата наук одержав 1935 р. без захисту дисертації. Докторську дисертацію захистив у Інституті ботаніки 1937 р., з 1937 р. – професор. У 1942-1944 рр. завідував кафедрою ботаніки Киргизького сільськогосподарського інституту.

Наукові праці присвячені проблемі флористичних досліджень, ембріології та цитології рослин, зокрема цукрового буряка, злакових культур. – *Док. №11.*

[15] *Писаржевський Лев Володимирович* (13.02.1874 – 23.03.1938) – хімік, академік ВУАН (1925) і АН СРСР (1930). Народився у Кишиневі. 1896 року закінчив Новоросійський університет в Одесі, згодом – його доцент, професор Юр'євського (Тартуського) університету (1904-1908), Київського політехнічного інституту (1908-1911), Вищих жіночих курсів у Петербурзі (1911-1912), Гірничого та Хімічно-технологічного іститутів у Катеринославі (1913-1934). З 1927 р. – директор створеного за його ініціативою Українського інституту фізичної хімії (тепер Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України). Лауреат премії ім. В.І. Леніна (1930), нагороджений орденом Леніна. Помер у Дніпропетровську.

Засновник української хімічної школи. Автор понад 90 наукових праць, основні з яких присвячені властивостям і будові перекисів та надкислот, дослідженню впливу

розчинника на хімічну рівновагу та вільну енергію хімічних реакцій з погляду електронних уявлень. – *Док. №12.*

[16] *Євдокимов Микола Миколайович* (06.04.1868 – 05.04.1941) – астроном, професор. Народився у Харкові. 1890 року з дипломом I ступеня за спеціальністю "астрономія та геодезія" закінчив фізично-математичний факультет Харківського університету. Залишений при університеті для підготовки магістерської дисертації. У 1893 р. зарахований позаштатним асистентом Харківської астрономічної обсерваторії; 1894 р. підвищував кваліфікацію у Пулківській обсерваторії. Того ж року одержав звання приват-доцента. З 1895 р. розпочав викладацьку діяльність у Харківському університеті, читаючи курси лекцій з математики та астрономії, викладав математику у жіночих гімназіях Харкова. У 1898 р. затверджений на посаді штатного астронома-спостерігача астрономічної обсерваторії Харківського університету. Наукову працю "Определение параллаксов неподвижных звезд по наблюдениям меридианным кругом Астрономической обсерватории Харьковского университета" 1912 р. було удостоєно премії Російського астрономічного товариства, і він захистив її як магістерську дисертацію. У 1917-1930 рр. М. Євдокимов – директор Астрономічної обсерваторії, з 1930 р. – працював там старшим астрономом. Був членом Українського геодезичного управління, брав участь у проведенні геодезичних робіт у 1924-1926 рр. Тривалий час керував першою службою часу в Україні. Брав активну участь у відновленні вищої освіти в Україні. Один з перших викладачів заснованого в 1921 р. Межового технікуму, який було перетворено на Геодезичний, а згодом – на Інженерно-будівельний інститут. У цьому Інституті він очолював кафедру геодезії. 1938 р. удостоєний докторського ступеня без захисту дисертації. Заслужений діяч науки УСРР (1935).

Наукові дослідження присвячені вивченню схилення зірок та планет, геодезії. На увічнення пам'яті вченого Академія наук СРСР назвала його ім'ям один з кратерів на зворотньому боці Місяця. – *Док. №13.*

[17] *Орлов Олександр Якович* (06.04.1880 – 21.01.1954) – астроном, член-кореспондент АН СРСР (1927), академік АН УРСР (1939). Народився в Смоленську. У 1902 р. закінчив фізично-математичний факультет Петербурзького університету, де й працював у 1903-1905 рр. Згодом працював в обсерваторії Юр'євського (Тартуського) університету (1905-1907 та 1908-1912), Пулківській обсерваторії (1907-1908). У 1912-1934 рр. – директор Одеської астрономічної обсерваторії і професор Новоросійського університету в Одесі. З 1919 р. – директор Київської обсерваторії, професор Київського університету, дійсний член Фізично-математичного відділу УАН. У 1922 р. Президія ВУАН позбавила О. Орлова звання академіка за його власним бажанням. У 1926-1934 рр. та 1938-1951 рр. він очолював Полтавську гравіметричну обсерваторію, в 1934-1938 рр. працював в Астрономічному інституті в Москві. У 1939 р. О. Орлова вдруге обрано академіком АН УРСР. У 1944-1948 рр. та 1950-1951 рр. він – директор Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР. Заслужений діяч науки УРСР (1950). Нагороджений орденом Леніна, орденом Трудового Червоного Прапора.

Автор понад 130 наукових праць, присвячених проблемам теоретичної астрономії, геодезії, сейсмометрії. Керував роботами з гравіметричної зйомки України. – *Док. №13.*

[18] *Томсон Олександр Іванович* (червень 1860 – 1935) – мовознавець, член-кореспондент Петербурзької АН (1910). Народився у Псковській губернії. 1882 р. закінчив індоіранське відділення Петербурзького університету й переїхав до Москви, де брав участь у гуртку, який очолювали академіки Ф.Ф. Фортунатов та Ф.Є. Корш, вивчав порівняльну історичну граматику індоєвропейських мов. У 1886 р. читав у Петербурзькому університеті курс порівняльного мовознавства; 1887 р. захистив магістерську дисертацію, 1892 р. – докторську дисертацію. Професор порівняльного мовознавства та санскриту Новоросійського університету в Одесі (1897-1932). Засновник першого в Україні Кабінету експериментальної фонетики, член Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства в Харкові.

Наукові праці в галузі загального мовознавства, фонетики, морфології та синтаксису відмінків, теорії орфографії. – *Док. №14.*

[19] *Браунер Олександр Олександрович* (25.01.1857 – 05.04.1941) – зоолог, систематик і археолог, професор. Народився у Сімферополі. 1876 р. вступив на природниче відділення фізично-математичого факультету Новоросійського університету в Одесі, де спеціалізувався з зоології, слухаючи лекції О.О. Ковалевського та І.І. Мечникова. Вивчав геологію, право та економіку. Після закінчення університету 1881 р. захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата природничих наук на тему "О черноземе". У 1884-1886 р. працював у Статистичному управлінні (м. Кишинів), згодом завідуючим статистичним відділом Херсонської земської управи. У Херсоні вів наукову діяльність у галузі орнітології, а також вивчення шкідників сільськогосподарських рослин. Працював і як краєзнавець, вивчаючи історію Новоросійського краю. У 1888- 1892 рр. жив у Варшаві, займався орнітологічними дослідженнями під керівництвом відомого зоолога В.К. Тагановського. З 1893 р. – у Криму, голова Таврійського відділення Селянського поземельного банку. 1894 р. переїхав до Херсону, а 1901 р. – до Одеси, де проживав до 1917 р., працюючи у конторах різних банків. Під час службових поїздок займався зоологічними дослідженнями: колекціонував різних тварин, спілкувався з краєзнавцями; вивчав рибальство на Дніпрі та Дніпровському лимані, а також у 1906 р. – фауну Бессарабії. Як член Новоросійського природознавчого товариства, публікував у його "Записках" свої праці. З науковою метою використовував і членство у Кримсько-Кавказькому гірничому клубі. Після революції 1917 р. заснував Комітет сільськогосподарських курсів, з лютого 1918 р. перетворених на Одеський сільськогосподарський інститут. Тут він читав лекції з тваринництва та сільськогосподарської зоології. З 1925 р. – професор (без наявності вченого ступеня), з 1939 р. – доктор біологічних наук. У 1920-х рр. брав участь в організації Одеського генетико-селекційного інституту. У 1923-1925 рр. працював у заповіднику Асканія-Нова – завідуючим науковою частиною, зоопарком та зоологічними роботами заповідника. З 1926 р. повернувся до роботи в Одеському сільськогосподарському інституті. У 1925-1927 рр. працював на Одеській дослідній станції спеціалістом з тваринництва, крайовим інспектором з охорони природи. У 1930-1936 рр. читав лекції з тваринництва на агробіологічному факультеті Одеського інституту народної освіти (Одеському університеті), упорядковував колекції зоологічного музею. Помер в Одесі.

Наукові праці присвячені різним проблемам зоології – дослідженню комах, риб, рептилій та амфібій, птахів, ссавців; зоогеографії та палеозоології, рибальству, охороні природи, тваринництву. – *Док. №14.*

[20] *Лисенко Трохим Денисович* (29.09.1898 - 20.11.1976) – біолог, агроном, академік АН УСРР (1934), АН СРСР (1939), дійсний член (1935) і Президент (1938-1956 і 1961-1962) ВАСГНІЛ. Народився в с. Карлівка (тепер – Полтавської області). У 1921 р. закінчив Уманське училище садівництва і землеробства, 1925 р. – Київський сільськогосподарський інститут. У 1925-1929 рр. працював на селекційній станції в м. Гянджа Азербайджанської СРР, з 1929 р. – в Українському інституті генетики і селекції, з 1935 р. – у Всесоюзому селекційно-генетичному інституті в Одесі. У 1940-1965 рр. – директор Інституту генетики АН СРСР, 1966-1976 рр. – завідуючий лабораторією науково-дослідної бази АН СРСР "Горки Ленинские". Герой Соціалістичної Праці (1945), лауреат Державної премії СРСР (1941, 1943, 1949).

Наукові праці присвячені агробіології. Теоретичні та наукові погляди Т.Д. Лисенка були піддані критиці у сучасній генетиці. – *Док. №14.*

[21] *Воскобойников Михайло Михайлович* (квітень 1873 - 15.12.1942) – зоолог, фахівець у галузі зоології хребетних і еволюційної морфології, професор. Народився в Павловську Воронезької губернії. В 1892-1896 рр. навчався на природничому відділенні фізично-математичного факультету Московського університету. В 1897-1899 рр. працював помічником охоронця зоологічного музею Московського

університету. З 1899 р. за запрошенням О.М. Сєверцова працював асистентом кафедри хребетних в Юр'євському (Тартуському) університеті, а з 1903 р. – в Київському університеті як асистент кафедри зоології хребетних і порівняльної анатомії. Після від'їзду проф. О.М. Сєверцова до Москви (1911) очолив цю кафедру, спочатку в званні доцента, а з 1918 р. – професора. У 1906-1919 рр. працював на посаді професора кафедри зоології і порівняльної морфології Київських вищих жіночих курсів. У 1910 р. видав свою магістерську дисертацію "Развитие висцерального скелета костистых рыб. К вопросу о происхождении черепа позвоночных", а 1914 р. – "Очерки по бронхиометрии позвоночных", т. I-III, перші два томи яких були захищені ним як дисертація на здобуття ступеня доктора зоології. У 1919-1921 рр. викладав у Київському університеті, Медичному та Харчовому інститутах, на різних курсах для аспірантів Медичного і Мікробіологічного інститутів. З 1922 р. керував сектором морфології при організованій академіком І.І. Шмальгаузеном Науково-дослідній кафедрі зоології, з 1931 р. перетвореної на Науково-дослідний зообіологічний інститут ВУАН, де завідував відділом порівняльної морфології до 1938 р. До початку Великої Вітчизняної війни працював на посаді керівника кафедри зоології хребетних і керівника сектора морфології Біологічного інституту при Київському університеті. Помер у м. Кзил-Орда (Казахстан).

Загальне визнання одержало вчення М. Воскобойникова про зяброву решітку і механізми проходження води через зябра при диханні. – *Док. №14.*

[22] *Тижненко Андрій (Олександр) Мойсейович* (1874 – 1944) – лікар, фахівець з шкіряно-венеричних хвороб, професор. Народився в Харкові. В 1899-1907 рр. навчався у Військово-медичній академії. Учень І.П. Павлова. В 1909 р. захистив дисертацію на ступінь доктора медицини. У 1907-1914 рр. працював ординатором клініки шкіряних і венеричних хвороб Військово-медичної академії. Стажувався в Німеччині (1913-1914). Брав участь у Пироговському з'їзді в Петербурзі (1904) та Всеросійському з'їзді дерматологів й венерологів у Петрограді (1914). У 1914-1918 рр. працював на різних посадах у Військово-медичній академії, в 1919-1921 рр. – старшим асистентом (з 1920 р. доцентом) у клініці шкіряних і венеричних хвороб I Московського державного університету. З 1921 р. – у Київському медичному інституті на посадах професора клініки шкіряних і венеричних хвороб (1921-1941), декана лікувального факультету (1926-1936). Водночас працював у Мікробіологічному інституті (1930). Кандидат у дійсні члени ВУАН (1929). З його приїздом відновило діяльність Київське дерматовенерологічне товариство, головою якого він був у 1922 -1930 рр. Активно співробітничав з пресою: секретар і референт журналів "Дерматология" (1913-1914), "Клиническая медицина" (Москва, 1919-1921), "Московского реферативного журнала" (1919-1922), "Врачебное дело" (Харків, 1919-1922), "Київського медичного журналу" (1922).

Автор понад 30 наукових праць з питань лікування сифілісу і гонореї, раку і туберкульозу шкіри, псоріазу. Виховав плеяду талановитих клініцистів, серед яких М. Кузнєц, Г. Глінер, А. Кройчик, доцент С. Богданович, доктор медичних наук М. Левковський. – *Док. №14.*

[23] *Колкунов Володимир Володимирович* (1866 – 1939) – вчений у галузі агрономічної науки, селекціонер. Народився в Петербурзі. Закінчив юридичний факультет Київського університету. Вражений наслідками посух, що завдали великих збитків сільському господарству в 1891 і 1897 роках, почав вчитися на агрономічному факультеті Київського політехнічного інституту на кафедрі проф. Є.П. Вотчала. Під впливом вчення К.А. Тимирязєва і на підставі власних спостережень зрозумів, що в боротьбі з посухою поряд з агротехнічними і організаційними заходами велике значення мають анатомо-фізіологічні особливості рослин і що шляхом селекції можна виводити сорти з відповідною анатомічною будовою, які здатні краще переносити посуху. Вже 1903 р. проф. Є.П. Вотчал доповів про перші результати досліджень В. Колкунова в Київському товаристві природознавства. У 1905 р. вийшла з

друку перша, а 1907 р. – друга частина фундаментальної праці В. Колкунова "До питання про створення посухостійких культурних рослин", за які йому присвоєно вчений ступінь магістра і присуджено Ахматівську премію. Поряд з дослідницькою роботою вчений здійснював педагогічну діяльність в різних вузах і на курсах. Після 1917 р. займався організацією вищих курсів селекціонерів для працівників цукрової промисловості. З 1928 р. – співробітник Комісії для вивчування сортів сільськогосподарських рослин та врожаю ВУАН. Перший директор Науково-дослідного інституту селекції (в Києві), організатор і керівник Науково-дослідної кафедри землеробства та акліматизації рослин НКО УСРР (1930), а пізніше – Науково-дослідного інституту тютюну. Помер у Краснодарі.

Наукові праці з питань посухо- і холодостійкості рослин, а також у галузі підвищення врожайності й цукристості буряків (їх понад 50, в тому числі "Курс загального рослинництва"). За них йому було присвоєно без захисту дисертації науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук, а Міжнародне товариство селекціонерів обрало його своїм членом. – *Док. №14.*

[24] *Златогоров Семен Іванович* (02.05.1873 – 11.03.1931) – мікробіолог і епідеміолог, професор, член-кореспондент АН СРСР (1929). Народився у Берліні. У 1897 р. з відзнакою закінчив Військово-медичну академію і природничий факультет Петербурзького університету. Залишений на кафедрі інфекційних хвороб для підготовки до професорського звання. У 1900 р. захистив докторську дисертацію. У 1899-1911 рр. разом з Д.К.Заболотним брав участь у боротьбі з епідеміями чуми, холери, віспи та інших інфекційних хвороб. У 1920-1924 рр. обіймав посади завідуючого кафедрами інфекційних хвороб з бактеріологією у Військово-медичній академії і Петроградському університеті. У 1924-1929 рр. працював директором І Українського санітарно-бактеріологічного інституту в Харкові, завідуючим кафедрою мікробіології Медичного інституту. У 1929-1931 рр. – директор Профілактичного інституту Військово-медичної академії. Помер у Ленінграді.

Автор понад 150 наукових праць у галузі мікробіології, епідеміології, бактеріології, з проблем мінливості мікроорганізмів. – *Док. №14.*

[25] *Рубашкін Володимир Якович* (1875 – 24.06.1932) – гістолог, професор. Народився в Новочеркаську. В 1900 р. закінчив Військово-медичну академію у Петербурзі, був залишений при ній на посаді інститутського лікаря. У 1903 р. захистив дисертацію. У 1904 та 1905 роках стажувався за кордоном: працював у Зоологічному інституті в м. Вюрцбург під керівництвом проф. Т. Бовері, займався експериментальною ембріологією. З 1906 р. – приват-доцент кафедри гістології та ембріології Військово-медичої академії, з 1912 р. – екстраординарний, а потім ординарний професор кафедри ембріології, гістології та порівняльої анатомії Юр'євського (Тартуського) університету. Під час Першої світової війни був уповноваженим Міжнародного товариства Червоного Хреста, брав участь у боротьбі з епідеміями тифу, керував малярійною станцією в Сочі. З квітня 1918 р. працював у Харківському медичному інституті на посадах завідуючого кафедрою гістології, завідуючого учбовою частиною та декана. Засновник та директор Українського протозойного інституту (1923). Створив у Харкові перший у світі періодичний журнал "Кровяные группы и переливание крови" та залучив до роботи у ньому зарубіжних вчених. Засновник першого в СРСР Науково-учбово-виробничого комбінату – Інституту біології, морфології та експериментальної медицини ім. І.І. Мечникова, в основу діяльності якого було покладено принцип зв'язку науки з викладанням у вищій школі. Помер у Харкові.

Основні наукові праці пов'язані з проблемами походження статевих клітин, структури, будови підшлункової залози та характеру її секреторної діяльності. Серйозно піддав критиці клітинну теорію у своїй монографії "Протоплазма и ее организация в тканях" (1933). – *Док. №14.*

[26] *Єгоров Михайло Андрійович* (12.09.1879 – 1942) – вчений агроном. Народився в с. Кам'янка Самарської губернії. У 1904 р. закінчив Московський сільськогос-

подарський інститут. Перебував на військовій службі в російській армії молодшим офіцером (1904-1905). Організував та керував Сумською сільськогосподарською дослідною станцією, викладав у сільськогосподарській школі при цій станції хімію та грунтознавство (1905-1908). У 1908-1915 рр. – аспірант Московського сільськогосподарського інституту на кафедрі органічої хімії та агрономічного аналізу. У 1911-1912 рр. перебував у закордонному відрядженні в науково-дослідних іститутах та установах Австрії, Швейцарії, Німеччини, де вивчав їх досвід у сільськогосподарських дослідженнях. У 1914 р. захистив магістерську дисертацію в Харківському університеті. Професор кафедри агрономії цього університету (1915-1921), завідуючий кафедрою загального землеробства Харківського сільськогосподарського інституту (1921-1925).

Автор близько 140 наукових праць з агрохімії, фізіології рослин, загального землеробства і загальної агрономії. – *Док. №14.*

[27] *Криштофович Африкан Миколайович* (08.11.1885 – 08.11.1953) – геолог, палеоботанік, академік АН УРСР (1945), член-кореспондент АН СРСР (1953). Народився у с. Хриштопівка (тепер – Харківська область). У 1908 р. закінчив природниче відділення фізично-математичного факультету Новоросійського університету в Одесі, де працював до 1914 р. У 1914-1928 рр. – співробітник Геологічного комітету, брав участь у наукових експедиціях на Амур, Сахалін, Філіппінський архіпелаг. З 1924 р. працював у Ленінградському Головному ботанічному саду. У 1929-1953 рр. – в Центральному науково-дослідному геолого-розвідувальному і Всесоюзному геологічному інститутах. Почесний член Національного географічного товариства США (1936), віце-президент Міжнародного палеонтологічного союзу (1937). У 1941-1944 рр. читав курс з палеоботаніки у Середньоазіатському державному університеті в Ташкенті. У 1944 р. повернувся до Ленінграда, поновив працю у Всесоюзному геологічному інституті. У 1946 р. обраний почесним іноземним членом Лондонського географічного товариства, Американського геологічного товариства. У 1945–1948 рр. працював завідуючим відділом Інституту ботаніки АН УРСР. В 1947 р. очолив палеоботанічний відділ Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова АН СРСР, обраний головою Всеросійського палеонтологічного товариства. Засновник палеоботанічної наукової школи. Досліджував палеогенові й неогенові флори. Лауреат Державної премії СРСР (1946). Нагороджений орденом Леніна (1947). Помер у Ленінграді.

Автор фундаметальної праці "История палеоботаники СССР". – *Док. №14.*

[28] *Соболєв Дмитро Миколайович* (05.08.1872 – 16.03.1949) – геолог і палеонтолог. Народився у с. Хрипелі Костромської губернії. 1899 р. закінчив природниче відділення математичного факультету Варшавського університету, одержав ступінь кандидата природничих наук. У 1899-1914 рр. працював лаборантом мінералогічного, геологічного кабінетів Варшавського політехнічного інституту; у 1905-1906 рр. – асистентом кафедри мінералогії Петербурзького політехнічного інституту. Займався вивченням геології та тектоніки Келецько-Сандомирського кряжа. На основі цих досліджень 1911 р. захистив магістерську дисертацію. З 1914 р. – професор кафедри геології Харківського університету, де працював до кінця життя (у 1934-1935 рр. – декан геолого-географічного факультету). У 1922 р. очолив Науково-дослідну кафедру геології НКО УСРР у Харкові, а у 1933 р. – створений на її базі інститут. Нагороджений орденом Червоного Трудового Прапора (1944). Помер у Харкові.

Автор близько 200 наукових праць з проблем стратиграфії, тектоніки, геоморфології, прикладної геології, палеонтології. – *Док. №14.*

[29] *Фомін Петро Іванович* (25.11.1875 – ?) – економіст, професор. Народився у Москві. Навчався на юридичному факультеті Московського університету, але 1894 р. був виключений і висланий за участь у студентських заворушеннях. У 1895 р. перейшов на юридичний факультет Харківського університету, який закінчив 1897 р. У 1898 р. і 1903 р. був висланий до Східного Сибіру, звідки повернувся лише 1905 р. У

1910 р., склавши магістерський іспит, читав лекції як викладач, а з 1912 р. – як приват-доцент у Харківському університеті та Комерційному інституті. В березні 1916 р. здобув науковий ступінь магістра політичної економії і статистики. З цього часу займався науково-педагогічною роботою як професор. У 1915-1917 рр. – редактор "Бюллетеня Кабинета экономического изучения России". У 1918-1920 рр. завідував фінансовим відділом Харківського губернського земства Спілки споживчих товариств Півдня Росії. У 1920-1923 рр. – ректор Харківського інституту народного господарства, а з 1924 р. – декан економічного факультету цього інституту. З 1920 р. працював у Українській раді народного господарства (пізніше – Вища рада народного господарства України), послідовно займаючи посади: завідуючого науково-технічним видавництвом, члена комісії по трестуванню, заступника начальника економічного управління. З 1928 р. – член Комісії для виучування народного господарства України при ВУАН, член науково-дослідної кафедри прикладної економіки Харківського інституту народного господарства. У 1929 р. був кандидатом у дійсні члени ВУАН.

Вивчав проблеми світової економіки, теорії синдикатів тощо. – *Док. №14.*

[30] *Грдина Ярослав Іванович* (02.02.1871 – 02.06.1931) – вчений в галузі теоретичної механіки, професор. Народився у Пльзені в Чехії. У 1876 р. його батьки переїхали до Вільна. 1894 р. закінчив Петербурзький технологічний інститут, працював інженером шляхів сполучення у Ковенському окрузі. У 1897 р. перейшов на викладацьку роботу до Механічно-технічного училища у Іваново-Вознесенську, з 1899 р. – викладач Катеринославського вищого гірничого училища (з 1912 р. – Катеринославський гірничий інститут). У 1902 р. – професор та завідуючий кафедрою прикладної механіки. Одночасно викладав у Катеринославському університеті та Катеринославському металургійному інституті. Читав курси лекцій з термодинаміки, деталей машин, гідравліки, двигунів внутрішнього згорання, а в університеті – курс теоретичної механіки.

Наукові праці присвячені проблемам теоретичної механіки. Засновник нового розділу механіки – динаміки живих організмів. – *Док. №14.*

31. *Реріх Костянтин Едуардович* (06.05.1878 – 1934) – інженер-технолог, фахівець з прикладної механіки і теплотехніки, професор. Народився в с. Солов'ївка на Київщині. У 1904 р. закінчив механічне відділення Петербурзького політехнічного інституту. Працював асистентом кафедри теоретичної механіки проф. В.І. Мещерякова, де проводив заняття в кабінеті теоретичної механіки, семінари з прикладної механіки, опору матеріалів і креслення. Протягом 1909-1910 рр. склав магістерські іспити і відбув у закордонне відрядження: слухав лекції у Вищій технічній школі й університеті в Мюнхені (1910-1912). З 1912 р. викладав у Петербурзькому технологічному інституті, а з 1914 р. – у Політехнічному інституті, де 1916 р. захистив дисертацію і здобув вчений ступінь ад'юнкта (доктора) прикладної механіки. У 1916-1918 рр. працював у Міністерстві землеробства і землеустрою в управлінні робіт по складанню проекту зрошення 500 тис. десятин Голодного Степу. З грудня 1918 р. жив і працював в Україні. Викладав у Херсонському політехнічному (1918-1920), Катеринославському (з 1926– Дніпропетровському) гірничому (1922-1929) та Дніпропетровському металургійному (1930-1934) інститутах. Кандидат у дійсні члени ВУАН 1929 р.

Автор 15 наукових праць з прикладної механіки і теплотехніки. Важливе значення має монографія "Теория регулирования машин" (1916). – *Док. №14.*

[32] *Лучицький Володимир Іванович* (02.05.1877 - 20.10.1949) – геолог і петрограф, академік АН УРСР (1945). Народився у Києві в родині вченого-історика І.В. Лучицького. У 1899 р. закінчив природниче відділення фізично-математичного факультету Київського університету. У 1905-1907 рр. викладав на Київських вищих жіночих курсах та кафедрі мінералогії Варшавського політехнічного інституту. З 1918 р. – перший директор Українського геологічного комітету. Водночас очолював секцію підземних багатств і гідрологічну секцію природних багатств України при УАН;

у 1919-1921 рр. – кафедру мінералогії Таврійського університету в Сімферополі. У 1921 р. повернувся до Києва і відновив роботу в ІНО (Київський університет) та в Українському геологічному комітеті. Заступник голови Комісії краєзнавства ВУАН (1924). У 1924-1941 рр. працював у Московській гірничій академії (згодом – Московський геологорозвідувальний інститут); у 1941-1944 рр. – на Уралі науковим консультантом. У 1944 р. повернувся в Україну, очолив відділ петрографії Інституту геологічних наук АН УРСР. У 1946-1949 рр. – директор цього інституту, професор кафедри мінералогії та петрографії Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка.

Основні наукові праці присвячені петрографії та геології Українського щита. Один з засновників української гідрогеологічної школи. – *Док. №14.*

[33] *Церетелі Григорій Филимонович* (12.03.1870 – ?) – фахівець в галузі палеографії і папірології, доктор класичної філології, академік АН Грузинської СРР, член-кореспондент АН СРСР, професор. Народився в Петербурзі. Викладав класичну філологію, історію грецької літератури та палеографію в Тифліському державному університеті (1920-1930), працював директором бібліотеки університету.

Автор праць з давньогрецької палеографії і папірології, зокрема (у співавторстві з О. Крюгером і П. Орнштедтом) праці "Папирусы русских и грузинских собраний" (т. 1-5, 1925-1935). – *Док. №14.*

[34] *Річицький Андрій Андрійович* (Пісоцький Анатолій Андрійович) (1893 – 1937) – політичний і громадський діяч. Навчався в Петровській сільськогосподарській академії в Москві, але не закінчив IV курсу. Член УСДРП, з 1918 р. – член ЦК Української комуністичної партії боротьбистів. Редактор "Робітничої газети" (1917-1919). Член ВУЦВК (1920-1924). У 1920-1930 рр. – на господарській і педагогічній роботі, завідуючий статистичним відділенням Українбанку (1923-1924), редактор Держвидаву України (1925-1928). З 1929 р. – на різних посадах у Наркоматі освіти УСРР. Член Особливої комісії з обговорення кандидатур на обрання в дійсні члени ВУАН (1929). Репресований у 1930-х рр. – *Док. №15.*

[35] *Гладстерн Олександр Миколайович* (16.03.1887 - 17.12.1937) – правознавець, фахівець з міжнародного права й історії міжнародних відносин, професор. Народився у Варшаві. У 1904-1911 рр. перебував за кордоном, де слухав лекції з природничих і юридичних наук: у Політехнічній школі (Фрідберг, Німеччина), Лілльському університеті (Франція) та ін. У 1912-1916 рр. навчався на юридичному факультеті Харківського університету. З 1917 р. – в Іркутську, читав лекції з різних галузей права в Народному університеті (1918-1920). У 1920-1924 рр. працював в Іркутському державному університеті на кафедрі міжнародного права (з 1924 р. – професор). З метою вивчення історії міжнародних відносин Китаю з капіталістичними державами провів півроку в Китаї (кінець 1922 – початок 1923) – в Шанхаї, Пекіні та ін. Результатом роботи була праця "Китай и иностранные державы в первый период Китайской революции". У 1924-1930 рр. – професор Харківського інституту народного господарства, викладав міжнародне право, історію міжнародних відносин, Конституцію РСФРР. У 1925-1932 рр. – заступник директора Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства (пізніше – Інститут сходознавства), член комісії теорії і історії права кафедри права Українського інституту марксизму-ленінізму (1928-1930). З 1932 р. працював у Всесоюзній академії зовнішньої торгівлі в Москві. Заарештований 16 березня 1937 р. за звинуваченням у причетності до контрреволюційної організації. Засуджений 11 грудня 1937 р. до страти. Реабілітований 15 грудня 1956 р. – *Док. №15.*

[36] *Слівицький Володимир Іванович* (1876 – 1957) – правознавець, фахівець з цивільного права. У 1900 р. закінчив юридичний факультет Харківського університету і залишений при університеті для підготовки до професорського звання. У 1904 р. склав іспит на ступінь магістра цивільного права. У 1906 р його обрано приват-доцентом юридичного факультету Харківського університету, де він читав лекції з загальної частини цивільного права, родинно-подружнього права та

права спадкоємства. У 1907-1909 рр. перебував у науковому відрядженні за кордоном. У 1909-1920 рр. викладав курс цивільного права в Харківському університеті, на Харківських вищих жіночих курсах і Народному університеті. У 1920-1922 рр. – професор, декан правничого факультету Харківського інституту народного господарства. Дійсний член Науково-дослідної кафедри проблем сучасного права (1921-1930), член кафедри права Українського інституту марксизму-ленінізму (1930), член правління Харківського юридичного товариства (1930). Консультував Народний комісаріат юстиції УСРР по відділу законодавчих актів та кодифікації законів. Представник від наукових установ Харкова на виборах дійсних членів ВУАН 29 червня 1929 р. – *Док. № 15.*

[37] *Чепіга (Зеленкевич) Яків Феофанович* (12.05.1875 – 22.08.1938) – педагог і освітній діяч. Народився в с. Мар'янівка на Херсонщині. У 1898 р. закінчив Новобузьку учительську семінарію, вчителював у Донбасі. У 1918 р. переїхав до Києва, викладав у вищих школах, співробітничав у педагогічних журналах. З 1928 р. працював у Науково-дослідному інституті педагогіки в Харкові.

Наукові праці з проблем морального і трудового виховання, методичні посібники та підручники з арифметики та української мови для початкових класів. – *Док. № 15.*

[38] *Бойко Василь Сидорович* (12.04.1893 – 1938) – літературознавець, громадсько-політичний діяч. Народився в Малині на Житомирщині. У 1917 р. закінчив історично-філологічний факультет Київського університету. Був членом Київської організації Товариства українських поступовців, одним із організаторів українського студентського руху. Належав до Української демократично-радикальної партії (з червня 1917 р. – Української партії соціалістів-федералістів). З квітня 1917 р. – член Української Центральної ради, член її Комітету та секретар Ради, член ряду створених при ній комісій – організаційної, ревізійної, військової, з розроблення статуту автономії України та ін. Брав участь у роботі Головної комісії в справах виборів до Українських установчих зборів, редагував її "Вісті". Видав декілька брошур про вибори до волосних і повітових народних рад, земств й народних управ. Після 1917 р. відійшов від політичної діяльності. З 1918 р. викладав у вузах Києва, був редактором "Книгоспілки". З 1924 р. – завідуючий Харківського педтехнікуму, викладач харківських вузів. Дійсний член Комісії для видання пам'яток новітнього українського письменства (1927) та Соціологічної комісії ВУАН (1928). У 1930-х рр. репресований та висланий з України. Професор Уральського педагогічного інституту (м. Свердловськ).

Наукові праці з історії й теорії літератури: "Марко Вовчок: Історично-літературний начерк", "Життя і література, творчість Г. Квітки-Основ'яненка" (1918), "В. Стефаник. Оповідання (Нариси із життя селянської бідноти)" (1919), а також праці з питань методології літературознавства та мистецтвознавства. – *Док. №15.*

[39] *Барабашов Микола Павлович* (30.03.1894 – 29.04.1971) – астроном, академік АН УРСР (1948). Народився у Харкові. Після закінчення 1919 р. Харківського університету працював у ньому до кінця життя (у 1935-1971 рр. – завідуючий кафедрою, у 1943-1946 рр. – ректор). У 1930-1971 рр. – директор Харківської астрономічної обсерваторії. Був головою Планетної комісії Астрономічної ради АН СРСР. Працював у галузі астрофізики. Нагороджений двома орденами Леніна і орденом Трудового Червоного Прапора. Заслужений діяч науки УРСР (1941), Герой Соціалістичної Праці (1969).

Наукові праці присвячені фотометричним дослідженням планет і Місяця. Сконструював ряд астрономічних інструментів, зокрема спектрогеліоскоп для дослідження Сонця. Популяризатор астрономічних знань. Основні праці: "Исследование физических условий на Луне и планетах" (1952), "Результаты фотометрических исследований Луны и планет на астрономической обсерватории ХГУ" (1957). – *Док. № 15.*

[40] *Майєр Лев Мойсейович* (1895 – ?) – інженер-хімік. Закінчив хімічний факультет Харківського технологічного інституту (1923), потім – аспірантуру при кафедрі

технології органічних речовин, залишений науковим співробітником хімічної лабораторії цього інституту (1928-1930). Як представник Спілки наукових робітників брав участь у роботі Особливої комісії з обговорення кандидатур на обрання в дійсні члени ВУАН і виборах академіків (1929). – *Док. №15.*

[41] *Коряк Володимир Дмитрович* (Блумштейн Волько) (14.01.1889 – 22.12.1937) – літературознавець і критик. Народився у Слов'янську (тепер Донецька область). За участь у революційному русі в 1915 р. був засланий до Тургайського краю, де пробув до Лютневої революції 1917 р. Член Української партії соціалістів-революціонерів, а після розколу – Української комуністичної партії боротьбистів (1917-1920), член КП(б)У (1920-1937). У 1919-1920 рр. працював у Харкові й Києві в системі Наркомосу УСРР, у 1921-1924 рр. – в журналі "Шляхи мистецтва" та газеті "Вісті". У 1925-1936 рр. – професор, завідуючий кафедрою української літератури Харківського державного університету. В Інституті літератури ім. Т.Г. Шевченка вів кабінет радянської літератури. Один з керівників "Гарту", Всеукраїнської спілки пролетарських письменників. У 1930-х роках був відомий розгромними виступами проти окремих літераторів України (зокрема М. Хвильового). 30 вересня 1937 р. його було виключено з рядів КП(б)У як "буржуазного націоналіста", а 1 жовтня заарештовано за звинуваченням в участі "у контрреволюційній націоналістичній терористичній організації". 21 грудня 1937 р. засуджено до вищої міри покарання. Реабілітований у 1957 р. – *Док. №15.*

[42] *Семко Семен Михайлович* (Семко-Козачук Степан) (17.04.1889 – ?) – державний і політичний діяч, фахівець у галузі соціально-економічних дисциплін. Народився в Холмі (тепер Польща). У 1915 р. закінчив Московський університет. У 1916-1918 рр. служив прапорщиком у царській армії. Член КП(б)У з 1918 р. У 1918-1926 рр. – на господарській та партійній роботі у Вінниці, Києві, Харкові і Москві. У 1926-1929 рр. – ректор Київського інституту народної освіти, викладач історії України й суспільствознавства. Голова соціально-економічної секції Інституту української наукової мови (1926-1928). З вересня 1929 р. – голова Державного науково-методичного комітету та член колегії методичного семінару Наркомату освіти УСРР. Член Особливої комісії з обговорення кандидатур на обрання в дійсні члени ВУАН (1929). – *Док. №15.*

[43] *Миколенко Ничипір Миронович* (1888 – 08.12.1937) – економіст, фахівець з політекономії, професор. Народився у с. Шиловка на Курщині. У 1904 р. закінчив Курську вчительську семінарію. У 1907-1919 рр. вчителював у Харкові і на Харківщині. У 1915-1917 рр. навчався у Харківському комерційному інституті. У 1919 р. – член колегії й завідуючий шкільним підвідділом Харківської наросвіти. З травня 1919 р. по 1922 р. – у Червоній Армії. З 1922 р. – в Києві на різних посадах: завідуючий Київською губнаросвітою (1922), завідуючий губпартшколою (1923-1927), завідуючий київськими радпартшколами (1924-1925), викладач політекономії (1925), декан соціально-економічного факультету Київського інституту народного господарства (1926), завідуючий агітпропвідділу Жовтневого райкому партії у Києві (1926), завідуючий агітпропвідділу Київського окружного комітету КП(б)У (1927), викладач політекономії Київського медичного інституту і Вечірнього робітничого університету (1927), ректор Київського інституту народного господарства (1927-1930). Голова Комісії для виучування народного господарства України при ВУАН та економічної комісії Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму (1928). У 1929 р. – член Особливої комісії з обговорення кандидатур на обрання в дійсні члени ВУАН. З 1930 р. – директор Всенародної бібліотеки України. Заарештований у 1933 р. Засуджений 14 лютого 1934 р. до 5 років позбавлення волі у виправних таборах. Страчений 8 грудня 1937 р. Реабілітований 3 серпня 1960 р. – *Док. №15.*

[44] *Крупський Олексій (Олександр) Іванович* (25.12.1875 – 1943) – професор медицини. Народився в Кам'янці-Подільському. У 1907-1912 рр. навчався на

медичному факультеті Юр'євського (Тартуського) університету. У 1913-1914 рр. працював ординатором і асистентом акушерсько-гінекологічної клініки університету. У 1914 р. склав іспити на ступінь доктора медицини при медичному факультеті цього університету. У 1915 р. по мобілізації призначений ординатором Кронштадтського морського госпіталю, з 1917 р. – старшим ординатором хірургічного відділення Гельсінгфорського морського госпіталю. У 1918 р. приїхав до Києва, працював у видавничому відділі Міністерства народного здоров'я УНР, а потім Наркомздоров'я УСРР. З 1919 р. – головний лікар госпіталю № 10 Українського Червоного Хреста. З 1920 р. – асистент акушерсько-гінекологічної клініки медичного факультету Українського державного університету, а з 1922 р. – приват-доцент Київського медінституту. У 1920 р. захистив докторську дисертацію. У 1930-1937 рр. завідував кафедрою акушерства і гінекології Київського медінституту, а з 1938 р. – Воронезького медичного інституту. О. Крупський вдало поєднував працю вченого і організатора. За його ініціативою у 1934-1935 рр. влаштовано санітарний пропускник, організовано біохімічну лабораторію. Він підтримав ідею масового обезболювання пологів, запроваджену в СРСР у 1935 р. Під керівництвом професора вперше в Україні 1934 р. видано підручник з оперативного акушерства. В 1935 р. колектив клініки під керівництвом О. Крупського видав збірник "Знеболювання родів". – *Док. №15.*

[45] *Внуков Тихін Митрофанович* (11.08.1890 – ?) – економіст. Народився в м. Дросково Орловської губернії. Навчався на економічному факультеті Одеського інституту народного господарства. Після складання іспиту на звання народного вчителя працював у Ушаковській середній школі Малоархангельського повіту (1909-1910). Був діловодом Малоархангельської земської управи (1910-1915). У 1915-1917 рр. служив у російській армії. З 1917 р. – член Миколаївської ради робітничих та селянських депутатів. Працював у військових та культурно-освітніх закладах (1917-1919). У 1919-1920 рр. служив у Червоній армії. З 1920 р. – заступник голови Управління народної освіти Одеського повіту, з 1921 р. – Одеського губернського відділу народної освіти, у 1922-1926 рр. – завідуючий губернсь- кою профосвітою, завідуючий Одеським губернським відділом народної освіти. З 1924 р. – співробітник Одеської комісії краєзнавства ВУАН. У 1926-1930 рр. – ректор Одеського інституту народної освіти, викладав економічну географію. У 1930 р. звільнений з посади директора і відкомандирований у розпорядження Одеського окружного партійного комітету. У 1938 р. відновлений на посаді ректора.

Наукові праці присвячені питанням народної освіти. – *Док. №15.*

[46] *Музичка Андрій Васильович* (06.12.1886 – 1966) – літературознавець, професор. Народився в с. Доброводи в Галичині. У 1907-1911 рр. навчався у Львівському університеті, де слухав курс класичної філології, філософії та нових мов і літератур (української, польської й німецької). Після закінчення працював учителем у Тернополі й Львові. Після вступу в 1918 р. польських військ у Галичину переїхав до Кам'янця-Подільського, де викладав українську мову і літературу на лекторських курсах і в Народному університеті. У 1913 р. – член і голова Галицького ревкому. З 1919 р. працював викладачем в Учительському інституті та Інституті народної освіти в Одесі. Мав ряд статей і чимало рецензій в часописі "Червоний шлях" за 1923-1927 рр. про поетичну творчість Г. Сковороди, Л. Українки, І. Франка, М. Хвильового тощо. Представник СНР від Одеси на виборах дійсних членів ВУАН 29 червня 1929 р. – *Док. №15.*

[47] *Ніколаї Борис Леопольдович* (26.10.1887 – ?) – фахівець з мостобудівництва і будівельної механіки, професор. Народився в Петербурзі в сім'ї відомого російського вченого-мостобудівника, ректора Петербурзького інституту шляхів сполучень Л.Ф. Ніколаї. У 1913 р. закінчив Петербурзький інститут шляхів, одержавши золоту медаль за проект моста. Працював на будівництві мостів та залізниць: Двірцевого мосту через р. Неву в Петербурзі (1913); залізниць Мерефа-Херсон (1913-1914), Вологда-Архангельськ (1915-1916), Водопій-Колосів (1916-1919); начальником технічного

відділу Одеської залізниці (1919-1923). З 1918 р. – викладач, завідуючий кафедрою опору матеріалів (1918-1929), декан інженерно-будівельного факультету (1930) Одеського політехнічного інституту. В 1929 р. був кандидатом в дійсні члени ВУАН. – *Док. №15.*

[48] *Камишан Олександр Миколайович* (1898 – ?) – історик, викладач історії Заходу, історії Франції XVIII-XIX ст., професор. Керівник Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму НКО УСРР (1928). Член науково-дослідної кафедри західноєвропейської культури при Харківському інституті народної освіти (1930), кафедр всесвітньої історії та національного питання Українського інституту марксизму-ленінізму (1930). Вчений секретар Соціально-економічного відділу ВУАН (1930-липень 1932). Голова Бібліографічої комісії ВУАН (з 1932). Репресований після 1933 р. – *Док. №17.*

[49] *Єлин Володимир Леонтійович* (15.11.1887 – 1962) – мікробіолог, імунолог. Закінчив медичний факультет Новоросійського університету в Одесі (1911). До 1913 р. працював лікарем у Тулі. В роки Першої світової війни служив лікарем у армії. Під час революції і громадянської війни працював у різних організаціях КП(б)У на підпільній роботі в Одесі (1918). У 1919 р. працював в Одеському губвиконкомі, редактором газети "Комуніст", завідуючим Одеським обласним комісаріатом охорони здоров'я. З 1921 р. – асистент кафедри мікробіології Харківського медичного інституту. У 1924-1941 рр. очолював кафедру мікробіології Одеського медінституту. У 1936 р. затверджений у вченому ступені доктора медичних наук без захисту дисертації. В 1939 р. одержав почесне звання професора. У 1941-1956 рр. очолював кафедру мікробіології Іркутського медінституту, в 1956-1957 рр. – відділ дитячих інфекцій Харківського інституту дитячих інфекцій і сироваток ім. І.І. Мечникова.

Автор понад 40 наукових праць, в тому числі двох монографій. – *Док. №17.*

[50] *Кіор (Кйор-Янакі) Павло Іванович* (1902 – 11.10.1937) – державний і політичний діяч Молдавії. Народився в с. Картали Ізмаїльського повіту. У 1920-1922 рр. – член Катеринославського обкому ЛКСМУ. В 1922-1925 рр. навчався в Комуністичному університеті ім. Я. Свердлова. У 1925-1930 рр. – на партійній і господарській роботі в Молдавській АСРР (МАСРР): секретар Молдавського обкому комсомолу, член бюро Молдавського обкому КП(б)У і ЦВК МАСРР всіх скликань, редактор газет "Плугатарю Рош" і "Червоний орач". У 1928-1930 рр. працював у Наркоматі освіти МАСРР на посаді заступника, згодом – голови Наукового комітету, де керував лінгвістичною і термінологічною роботою. У 1932-1935 рр. – на партійній і господарській роботі в Україні: член Дніпропетровського обкому КП(б)У, начальник політсектора Вінницького обласного земельного управління і бюро обкому партії. У 1935-1937 рр. – секретар райкому партії Рибницького району МАСРР, начальник управління кадрів Наркомату земельних справ України – до арешту. Репресований, розстріляний 11 жовтня 1937 р. – *Док. №17.*

[51] *Хименко Григорій Микитович* (28.09.1891 – ?) – економіст. Народився в с. Кирилівка Київської губернії (тепер Черкаська обл.). Брав участь у революційному русі з 1911 р. як член УСДРП. У 1913 р. вступив на правничий відділ Київського університету, проте освіту не закінчив, бо був мобілізований до царської армії (1914). У 1918 р. вступив до КП(б)У. Закінчив у 1920 р. правничий факультет Київського інституту народного господарства, де працював на різних посадах: проректор навчальної частини і асистент кафедри політекономії (1920-1922), декан економічного факультету (1922-1923), завідуючий марксистським семінаром (1923-1924). З 1924 р. працював у Харківському сільськогосподарському інституті на посаді проректора навчальної частини та викладача на кафедрі політекономії. Одночасно викладав на кафедрі історії економічної науки Інституту народного господарства (1926) і в Інституті народної освіти (1928-1930). З 1927 р. – професор, заступник директора Інституту марксизму-ленінізму, дійсний член економічної кафедри. – *Док. №19.*

[52] *Щукарєв Олександр Миколайович* (15.11.1864 – 25.04.1936) – фізико-хімік, професор. Народився в Москві. У 1889 р. закінчив фізично-математичний факультет Московського університету. Викладав електротехніку в слюсарно-ремісничому училищі Московського товариства розповсюдження технічних знань (1889-1892) та фізику і природничу історію в Муромському реальному училищі (1892-1893). Педагогічну діяльність поєднував з науковою: працював асистентом термічної лабораторії (1891-1910) і позаштатним лаборантом фізичного кабінету (1898-1910) Московського університету. В 1906 р. захистив магістерську дисертацію і був затверджений приват-доцентом кафедри хімії. У 1910 р. захистив докторську дисертацію. З 1910 р. працював в Україні: екстраординарним професором Катеринославського гірничого інституту (1910-1911), приват-доцентом Харківського політехнічного інституту (1911-1924). У 1930-х рр. очолював науково-дослідну кафедру фізичної хімії Харківського університету, хімічну лабораторію Української головної палати мір і ваги тощо. Член Російського фізико-хімічного товариства, Харківського товариства фізико-хімічних наук Харківської філії Всесоюзного хімічного товариства ім. Д.І. Менделєєва і редакційної колегії "Українського хімічного журналу".

Праці вченого стосуються явищ струму хімічної поляризації, вивчення перетворень кварцу та ін. – *Док. №19.*

[53] У 1926 р. у складі ВУАН на противагу Єврейській історично-археографічній комісії утворено Кафедру єврейської культури. Організаційно Кафедра входила до складу Академії, але адміністративно підпорядковувалася НКО УСРР. Вона складалась з декількох секцій: історичної (керівник І. Ліберберг), літературної (очолюваної Н. Ослейндером), філологічної (керівник Н. Штіф), а також педагогічної комісії і філії в Одесі. В порівнянні з Комісією Кафедра мала кращі фінансові можливості, що дозволило їй опублікувати "Записки", три числа "Бюлетеня", 17 чисел журналу "Ди идише шпрах", розпочати видання праць Н. Штіфа, Н. Ослейндера, Аксенфельда. Кафедра активно співробітничала з єврейськими культурно-просвітніми установами, надавала науково-методичну допомогу Всенародній бібліотеці України у формуванні колекції єврейської літератури. Завдяки цьому у ВБУ було відкрито єврейський відділ, який існував до 1940 р. – *Док. №20, 22.*

[54] Інститут єврейської пролетарської культури створено 1929 р. на базі Кафедри єврейської культури. В його складі було 6 відділів: історичний, філологічний, етнографічний, літературний, соціально-економічний, педагогічний, а також аспірантура, наукова бібліотека, центральний архів єврейської преси і три кабінети (педагогічний, діалектологічний, музичний). У штаті Інституту налічувалося близько 100 співробітників. Багато з них стали відомими літературними критиками (Х.Лойцкер), літераторами (Р.Балясна, М.Гарцман, А.Гонтар, М.Талалаєвський). До Інституту для читання лекцій запрошувались відомі вчені з Польщі, США, Литви. Проте в 1930-х рр. ідеологічні рамки допуску до праці в Інституті стали жорсткішими. Формування командно-адміністративної системи призвело до змін у ставленні до національних меншин. Згортання українізації мало серйозний вплив на культурне життя євреїв. Інститут єврейської пролетарської культури було розгромлено. Більшість його співробітників протягом 1934-1935 рр. було звинувачено в "троцькістсько-терористичній" діяльності і репресовано. – *Док. № 20, 22.*

[55] *Юркевич Віктор Дмитрович* (26.12.1898 – 11.07.1939) – історик, краєзнавець. Народився в Олександрополі на Закавказзі. У 1923 р. закінчив історично-філологічний факультет Київського інституту народної освіти. Під час навчання брав участь в архівному семінарі при Київському історичному архіві, займався археологією та фольклором, вивчав суспільну історію України. Співпрацював з Комісією для складання історично-географічного словника української землі при ВУАН, з 1924 р. – науковий співробітник цієї Комісії та аспірант Кафедри історії України ВУАН під керівництвом М.С. Грушевського, позаштатний науковий співробітник Археографічної комісії ВУАН (1925). З 1926 р. – постійний штатний співробітник Комісії Лівобережжя

і Слобідської України ВУАН (1926), дійсний член Історичної секції та заступник секретаря секції О.Ю. Гермайзе (1927), з 1928 р. – член її ради, секретар Комісії для дослідження нової української історіографії. У 1929 р. захистив дисертацію. У 1934 р. заарештований та виключений зі штату Інституту історії ВУАН, де на той час працював. Вдруге заарештований 12 вересня 1937 р. за звинуваченням у "зв'язку з іноземною контрреволюцією, участю у націоналістичній пропаганді". Засуджений 1 грудня 1937 р. до 10 років позбавлення волі. Помер на засланні в селищі Адак біля Інти (Республіка Комі). Реабілітований у 1960 р. – *Док. №29.*

[56] *Загоровський Євген Олександрович* (1885 – 22.02.1938) – історик. Народився в Харкові. У 1909 р. закінчив історично-філологічний факультет Новоросійського університету в Одесі. Працював у навчальних закладах Одеси: місцевих гімназіях, Інституті народної освіти, Вищих жіночих курсах. Співробітничав з Одеським археологічним інститутом, міськими музеями. Працював консультантом у Одеській державній бібліотеці ім. М. Горького. З 1933 р. керував музеєм цієї бібліотеки. Був співробітником Комісії для дослідження Степової України і Чорномор'я ВУАН. У 1931 р. заарештований у справі "Українського національного центру" (УНЦ), 1933 р. повернувся до трудової діяльності. У грудні 1937 р. вдруге заарештований як "активний учасник контрреволюційної націоналістичної організації". 11 лютого 1938 р. засуджений до вищої міри покарання. Вирок виконано 22 лютого 1938 р. Реабілітований 18 січня 1989 р.

Основна проблематика наукових праць стосується історії Південної України часів середньовіччя та XVII-XVIII століть. – *Док. №29.*

[57] *Петрунь Федір Остапович* (01.08.1894 – ?) – історик, географ, економіст, бібліограф. Народився у с. Устя Подільської губернії. Закінчив історично-філологічний факультет Новоросійського університету в Одесі (1919). Викладав краєзнавство, українську мову, економічну географію у середніх навчальних закладах Одеси (1920-1926). Вчений-бібліотекар та завідуючий відділом комплектування Одеської центральної наукової бібліотеки – колишньої бібліотеки Новоросійського університету (1919-1929); викладач історії економічного розвитку України, історії матеріальної культури в Одеському інституті народної освіти (1920-1925), викладач економічної географії України в Одеському інституті народного господарства (1926). Вчений секретар Одеської філії Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства (ВУНАС), член Комісії краєзнавства при ВУНАС (1926), в.о. завідуючого українським відділом Одеської центральної наукової бібліотеки (з 1929 р.). На початку 1930-х років заарештований, можливо загинув у виправних таборах.

Автор статей сходознавчої тематики та з проблем історичної географії. – *Док. №29.*

[58] *Полонська-Василенко Наталія Дмитрівна* (31.01.1884 – 08.06.1973) – історик, археолог. Народилася в Харкові, дружина акад. М.П. Василенка. Закінчила Вищі жіночі курси і Київський університет (1913). З 1912 р. – асистент історії на Вищих жіночих курсах, у 1916-1920 рр. – приват-доцент Київського університету. Одна з ініціаторів заснування Київського археологічного інституту. У 1917-1930 рр. – професор Художнього інституту, з 1940 р. – Київського університету. Науковий співробітник ВУАН (1924-1943), зокрема Комісії біографічного словника діячів України, Комісії для вивчування соціально-економічної історії України, та Центрального архіву давніх актів (1925-1927), а у 1942-1943 рр. – директор ЦАДА. Працювала в наукових установах Києва під час німецької окупації, потім емігрувала за кордон. У 1944 р. – професор Українського вільного університету в Празі, а після його переїзду 1945 р. до Мюнхена – багаторічний декан філософського факультету. З 1947 р. – професор Православної богословської академії в Мюнхені. Член наукових товариств: Історичного товариства Нестора Літописця у Києві (з 1912 р.), Київського товариства охорони старожитностей та мистецтва (1912), Таврійської вченої архівної комісії (з 1916 р.), Церковно-археографічної комісії у Львові (з 1944) р., Мюнхені

(з 1946 р.), Українського історично-філологічного товариства в Празі (з 1944 р.), Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка (з 1947 р.), Української вільної академії наук (з 1948 р.) та ін. У 1953 р. її обрано дійсним членом Міжнародної Академії наук у Парижі. Померла в Німеччині.

Автор близько 200 наукових праць з археології, історії України, історії української церкви, спогадів про громадських і наукових діячів. Найвідомішою є "Історія України" у 2-х томах, перевидана на батьківщині тільки 1992 р. – *Док. №29.*

[59] *Шамрай Сергій Вікторович* (17.08.1900 – 04.01.1939) – історик. Народився у Києві, син сестри М.С. Грушевського – Ганни Сергіївни. Вищу освіту одержав у Київському університеті . Науковий співробітник Кафедри історії України, яку очолював М. Грушевський, її вчений секретар, науковий співробітник Історичної секції, Комісії Старого Києва та Правобережної України, Комісії Полудневої України і Комісії для складання історично-географічного словника української землі (1924-1928). У 1928 р. захистив кандидатську дисертацію. 17 липня 1933 р. заарештований за звинуваченням у приналежності до "Української військової організації" (УВО) та засуджений до 3 років позбавлення волі. Навесні 1936 р. повернувся в Україну. Працював у Чернігові старшим референтом обласного управління народногосподарського обліку. В серпні 1937 р. вдруге заарештований і засланий до одного із таборів "Севвостлагу", де й помер. Реабілітований у 1958 р.

Його перу належать праці, присвячені різним аспектам історії селянського руху в Україні у XIX ст., історії міст; публікував огляди наукової літератури тощо. Більшість із них були надруковані в журналі "Україна". – *Док. №29.*

[60] Комісія для дослідження Полудневої України (перша назва – Комісія Степової України і Чорномор'я) підготувала до друку збірник "Полуднева Україна" за редакцією академіка М.С. Грушевського. Складений він був за зразком збірників "Київ та його околиці" та "Чернігів і Лівобережжя". До збірника увійшли статті: про геологічні та географічні умови Полудневої України, – П.А. Тутковського; з питань археології – С.С. Дложевського і М.О. Макаренка; з проблем колонізації – Б.В. Варнеке, В.О. Пархоменка і Є.О. Загоровського; про зміни степової людності – В.О. Пархоменка, Ф.О. Петруня; з історії Полудневої України часів коззачини – І.П. Крип'якевича; про втікачів Полудневої України XVIII ст. – Н.Д. Полонської-Василенко; про торговельне значення Чорного моря – Т. Гериновича; про культуру, освіту Полудневої України – М.С. Грушевського. Цінність збірника визначалася великою кількістю карт та малюнків. Повністю готовий збірник штучно затримували у видавництві з "технічних причин", а коли почалося переслідування М.С. Грушевського та його школи, збірник було знищено. – *Док. №29.*

[61] Комісію для виучування народного господарства України створено при Другому, Соціально-економічному, відділі ВУАН шляхом реорганізації Семінару для виучування народного господарства України у квітні 1927 р. (перше засідання відбулося 6 квітня). Попередником Комісії був також Інститут для виучування економічної кон'юнктури та народного господарства України (утворений 5 грудня 1918 р., припинив діяльність 1921 р.). Комісію очолив акад. К.Г. Воблий, його заступником був Г.О. Кривченко, секретарем – О.А. Плевако, згодом – Г.М. Таран; членами: Л.М. Бобир-Бухановський, І.Г. Ісаак'ян, О.М. Лапоногов, Н.С. Середа, професори Є.Д. Сташевський та П.І. Фомін. Комісія досліджувала економіку України за умов переходу до соціалістичного ладу; вивчала продуктивні сили народного господарства, можливості, умови та форми участі України в системі світового виробництва; вивчала історію економічної думки та складала бібліографічні покажчики з історії народного господарства України. Комісія розробляла питання господарського планування, економічного рагіонування України, проблеми й методи застосування досягнень науки у народному господарстві. Комісія видавала збірник "Праці Комісії". При ній діяв Семінар для виучування народного господарства України, що існував до її реорганізації і проводив дослідження в галузі

економіки промисловості й торгівлі, та вивчав історію цукрової промисловості України. За ухвалою президії Другого, Соціально-економічного, відділу в травні 1930 р. Комісію народного господарства реорганізовано в Комісію транспорту й торгу. Остаточна реорганізація відбулася 14 жовтня 1930 р. на засіданні Комісії. – *Док. №33.*

[62] Київська крайова сільськогосподарська станція заснована у 1914 р. З 1919 р. перебувала у віданні Наркомзему УСРР. Загальний бюджет на 1928-1929 рр. становив 498 000 крб. Основні наукові дослідження провадила в галузі селекції картоплі – вивчення її сортового складу та насінневих властивостей; селекції зернових, зернобобових, олійних та кормових культур – вивчення ботанічного складу озимої пшениці, сортовипробування, гібридизація; вивчення азотних та торфових добрив, форм і способів їхнього внесення. Проводила низку досліджень в галузі агрохімії, ентомології, сільськогосподарської економіки та метеорології. Праці співробітників станції друкувались у журналі "Шлях сільського господарства Київщини" та окремими виданнями. – *Док. №33.*

[63] *Чередник Олександр Григорович* (? – ?) – заступник голови сільськогосподарської секції ВРНГ (1930), співробітник виробничого сектора Укрдержплану (1930). – *Док. №33.*

[64] Бюро для виучування продукційних сил України при Укрдержплані створене 1929 р. на основі Оргбюро Всеукраїнської конференції для вивчення продукційних сил, організованого в 1927 р. Тимчасово виконуючий обов'язки голови Бюро – Я.О. Соколін (Укрдержплан). Члени Бюро – професор А.В. Желехівський (Асоціація фізиків), професор О.Н. Соколовський, професор О.А. Яната , інженер О.М. Кузнєцов, інженер В.І. Баланін (Харківське науково-технічне товариство), М.Г. Левицький (Український комітет краєзнавства), акад. Л.М. Яснопольський, В.О. Шпанбок (Комісія для виучування продукційних сил України при ВУАН), професор М. Білоусов (Українське наукове товариство), професор Туманівський (Українське наукове товариство), професор М.К. Шматько (Харківське науково-технічне товариство), професор Д. Педаєв (Харківське товариство дослідників природи), інженер Крушель (ВУКАІ), Д.М. Соболєв (Укргеолком), професор Д.Б. Наумов (Український інститут марксизму), професор Я.Б. Діманштейн (ВУКАІ, економічна секція), акад. С.Н. Бернштейн, інженер М.Ф. Чечель (УТОРНІТСО), інженер В. Гохфан (НТУ ВРНГ), К.Й. Коник (Упрнаука), Н.Д. Петренко (НКЗемсправ, науково-консультативна рада); науковий співробітник Г.Ф. Турлей. Бюджет із коштів Укрдежплану становив на 1928-1929 рр. 7 500 крб. Основне завдання Бюро – організовувати, стимулювати й планувати науково-дослідну роботу в галузі вивчення продуктивних сил України і сприяти її здійсненню. Бюро також готувало матеріали до чергових з'їздів і конференцій для вивчення продуктивних сил республіки. Видало один том нарисів історії виучування продуктивних сил УСРР "Естественные производительные силы УССР". – *Док. №33.*

[65] Сташевський Євген Дмитрович (21.08.1874 – 26.07.1938) – історик, економіст, професор. Народився у с. Зіньків Подільської губернії (тепер Хмельницька область). Закінчив історично-філологічний факультет Київського університету (1908). Викладав на кафедрах економічної та російської історії Вищих жіночих курсів у Києві, Київського університету (1907-1915). З 1913 р. – магістр російської історії, з 1914 р. – екстраординарний професор, редактор "Известий Киевского коммерческого института", секретар комерційно-технічного факультету (1916-1917) та декан (з 1918 р.) Київського комерційного інституту. У 1919 р. виконував обов'язки ректора Інституту. Водночас – співробітник Інституту для виучування економічної кон'юнктури УАН. Ординарний професор Київського інституту народного господарства та Інституту зовнішніх зносин в Одесі (1920). З кінця 1920 р. – ординарний професор історії Росії, завідуючий кафедрою загальної історії та історії російського права факультету соціально-гуманітарних наук Кам'янець-Подільського інституту народної освіти, професор кафедри політичної економії Кам'янець-Подільсь-

кого сільськогосподарського інституту (1921-1922). Засновник Київського крайового сільськогосподарського музею та його перший директор (1924-1933). У середині 1920-х рр. – викладач Київського технікуму землеустрою, вчений секретар Київського відділення Об'єднання цукрової промисловості "Цукротрест". Науковий співробітник Комісії для виучування народного господарства України та член Комісії для виучування продукційних сил України ВУАН (1927-1929). Член наукової ради Українського науково-дослідного інституту цукрової промисловості, вчений секретар і науковий консультант Українського науково-дослідного інституту каучука та каучуконосів (1930), вчений спеціаліст технологічної секції Наукової ради та економічного сектору Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрової промисловості. З середини 1930-х рр. – старший науковий співробітник Інституту історії АН УРСР. Основні праці – з проблем політичної історії Росії XVII ст. та економічної історії України XVIII-XIX ст. Заарештований 12 червня 1938 р. Помер під час слідства 26 липня 1938 р. Реабілітований 14 вересня 1963 р. – *Док. №33.*

[66] *Маньківський Борис Микитович* (11.03.1883 – 24.11.1962) – невропатолог, академік АМН СРСР. Народився у Козельці Чернігівської губернії. У 1910 р. закінчив медичний факультет Київського університету й був залишений при кафедрі нервових хвороб. У 1922 р. обраний завідуючим кафедрою нервових хвороб Київського медичного інституту, якою керував протягом сорока років. У 1926-1950 рр. – науковий керівник Київського науково-дослідного психоневрологічного інституту. У 1927-1938 рр. очолював кафедру нервових хвороб Київського інституту удосконалення лікарів. До останніх років життя завідував відділенням вікових хвороб нервової системи Інституту геронтології АМН СРСР. Був членом редколегії "Большой медицинской энциклопедии", багатьох журналів, заступником голови Всесоюзного наукового товариства невропатологів та психіатрів, головою Українського та Київського міського товариств, головою Вченої медичної ради МОЗ УРСР. Нагороджений двома орденами Леніна, Орденом Трудового Червоного Прапора та Орденом "Знак пошани". Заслужений діяч науки України.

Автор 150 наукових праць, у тому числі 4 монографій з проблем лікування нервових хвороб, зокрема склерозу, вторинних нейроінфекцій, судинної патології, геронтології, нейроонкології. – *Док. №33.*

[67] *Дудник Яким Минович* (01.10.1881 – 14.03.1934) – державний і громадський діяч. Народився в с. Мошки (тепер Корсунь-Шевченківського району) на Черкащині. Закінчив Городищенську сільськогосподарську школу. Член РСДРП (з 1917 р.). У 1918-1920 рр. – на господарській роботі на Уралі, в Поволжі, Москві. В 1921 р. – заступник наркома продовольства УСРР, з 1922 р. – наркома земельних справ УСРР і одночасно голова Укрсільбанку. Член ЦКК РКП(б), ЦКК КП(б)У та ЦК КП(б)У. В 1924-1926 рр. – заступник наркома РСІ, нарком земельних справ УСРР. У 1926-1933 рр. – голова Держплану УСРР і заступник голови РНК УСРР. З 1930 р. керував відділом науки Держплану УСРР. – *Док. №33.*

[68] У зв'язку з тим, що розпочалося ганебне цькування акад. С.О. Єфремова, польський уряд заборонив громадськості Польщі засуджувати С.О.Єфремова. Західноукраїнські академіки К.Й. Студинський, Ф.М. Колесса, В.Г. Щурат щиро погодилися з цією забороною і опублікували в газеті "Діло" заяву, що вони не брали участі в голосуванні на підтримку постанови Президії ВУАН щодо осуду С.О. Єфремова . – *Док. №34.*

[69] *Окснер Альфред Миколайович* (15.02.1898 – 20.11.1973) – ботанік, фахівець у галузі ліхенології та ботанічної географії рослин, член-кореспондент АН УРСР (1972). Народився в Єлисаветграді. У 1917-1919 рр. навчався на природничому відділенні фізично-математичного факультету Київського університету, в 1922-1924 рр. – на біологічному відділенні Київського ІНО. У 1922-1941 рр. – науковий співробітник Ботанічного музею (кабінету) та Гербарію ВУАН, аспірант ВУАН, старший науковий співробітник Науково-дослідної кафедри ботаніки при Київському ботсаді.

завідував відділом ліхенології Інституту ботаніки АН УРСР. В 1942-1943 рр. перебував у евакуації в Уфі. Після повернення в Україну очолив відділ спорових рослин Інституту ботаніки АН УРСР (1944-1968), у 1968-1970 рр. – директор Інституту. А. Окснер створив гербарій, що став базою для флористичних досліджень у галузі ліхенології. Заслужений діяч науки УРСР (1968).

Основні праці: "Визначник лишайників УРСР" (1937); "Флора і рослинність УРСР" (1941); "Флора лишайників України" (1956); "Определитель лишайников СССР". – *Док. №35.*

[70] *Камінський Василь Якович* (29.12.1899 – ?) – історик, педагог. Народився у с. Петроострів Херсонської губернії (тепер Одеська обл.). У 1920 р. закінчив Новобузьку вчительську семінарію. Член КП(б)У (з 1920 р.). Перебував на партійній та радянській роботі (1920-1921). У 1924 р. закінчив історичний відділ Київського інституту народної освіти. Під час навчання у вузі та після його закінчення проводив лекторсько-викладацьку діяльність у середніх навчальних закладах Києва: механічному технікумі (1922-1925), радпартшколі (1925-1926). У 1926-1927 рр. – доцент, у 1926-1929 рр. – професор Київського ветеринарно-зоотехнічного технікуму, у 1929-1932 рр. – Київського ІНО. Аспірант та співробітник Науково-дослідної кафедри історії України ВУАН (1925-1930). У 1929-1936 рр. – директор Київського обласного історичного архіву. Заарештований 31 грудня 1937 р., засуджений 9 жовтня 1938 р. за звинуваченням у "контрреволюційній агітації" до 5 років позбавлення волі. Покарання відбував у Біломорбалтлагу. Реабілітований 19 липня 1958 р. – *Док. №38.*

[71] *Штуцер Михайло Іванович* (21.11.1879 – 31.03.1939) – мікробіолог і епідеміолог. Народився в Москві. Закінчив медичний факультет Московського університету (1906). Працював лікарем у Порт-Артурі (1904-1905) і на Полтавщині. В 1909-1911 рр. стажувався з бактеріології в Інституті інфекційних хвороб Р. Коха в Берліні. У 1911-1914 рр. – завідуючий Хімічно-бактеріологічним інститутом Феррейна в Москві, у 1914-1918 рр. – військовий лікар. У 1919-1921 рр. працював у Полтавському бактеріологічному інституті, в 1921-1927 рр. очолював організований ним Воронезький бактеріологічний інститут, водночас – професор мікробіології Воронезького університету. В 1927-1930 рр. – директор Мікробіологічного інституту в Ростові-на-Дону і завідуючий кафедрою мікробіології Північно-Кавказького університету. В 1930 р. – директор Інституту епідеміології і мікробіології ВУАН у Києві. З 1931 р. працював у науково-дослідних інститутах Москви.

Вивчав кишкові інфекції і кишкову мікрофлору. Описав (у 1917 р., водночас з німецьким бактеріологом Шмідцем) новий вид дизентерійної бактерії (паличка Штуцера-Шмідця). Працював (1919-1920) у галузі вакцинації. Запропонував сироватки проти дифтерійної, дизентерійної, бруцельозної й інших інфекцій (1921-1925). Довів можливість боротьби з шкідливими комахами за допомогою ентопатогенних бактерій (1926). Розробляв теоретичні питання мінливості бактерій. Створив школу мікробіологів і епідеміологів. Основні наукові праці присвячені дослідженню патогенних мікроорганізмів. – *Док. №39.*

[72] Комісію для наукового дослідження території Дніпрельстану (Комісія Дніпрельстану) створено за клопотанням ВУАК згідно з постановою Президії Укрнауки від 31 січня 1927 р. при Спільному зібранні ВУАН як комплексну комісію для всебічного вивчення території, що підлягає підтопленню в зв'язку з будівництвом Дніпровської гідроелектростанції. Очолив Комісію акад. П.А. Тутковський, згодом – акад. Л.М. Яснопольський, з 9 січня 1932 р. – Д.О. Белінг. Секретарем був М.М. Ткаченко. До Комісії входили представники різних спеціальностей: почесний голова експедиції – акад. Д.І. Яворницький, керівник археологічної частини – М.О. Міллер, співробітники: С.С. Гамченко, А.В. Добровольський, П.І. Смолічев, М.Я. Рудинський, О.Ф. Федоровський. Завданням Комісії було всебічне наукове вивчення території Дніпровської електростанції – дослідження природно-історичних умов, грунтово-ботанічного стану, культурно-географічного ландшафту та

економічних змін, що відбуваються на затоплених територіях. Вона видавала збірник "Праці Комісії по науковому дослідженню території Дніпрельстану" та "Студії по вивченню території Дніпрельстану". Згідно з постановою Історично-філологічного відділу ВУАН від 17 жовтня 1929 р. Комісію віднесено до установ при президії Відділу. В липні 1933 р. припинила діяльність. Ліквідована згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. – *Док. №62*.

[73] *Гірчак Євген Федорович* (09.02.1898 – 27.02.1938) – партійний та громадський діяч, публіцист та літературний критик. Народився в с. Олексіївка Донецької обл. Закінчив Учительську семінарію в Лубнах Полтавської губ. (1918) та Інститут червоної професури в Москві (1925). Член РСДРП(б) з 1915 р. У 1918 р. вступив до лав Червоної армії, у 1920 р. – до Трудової армії в Донбасі. З 1925 р. – на партійній роботі. Редактор журналу "Більшовик України" (1926-1930), член редколегії газети "Комунар" (до 1933 р.). Член КП(б)У з 1927 р. У 1931-1933 рр. – співробітник відділу національних проблем Українського інституту марксизму-ленінізму, член Всеукраїнської асоціації пролетарських письменників, заступник наркома освіти УСРР. З 1933 р. – старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту радянського будівництва і права при Комуністичній академії. Заарештований 16 грудня 1934 р. в Москві за звинуваченням в участі у "контрреволюційній терористичній організації". Засуджений у Києві 7 серпня 1935 р. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у Московській області. Розстріляний 27 лютого 1938 р. Реабілітований 31 серпня 1957 р. – *Док. № 68*.

[74] Німецьке фізичне товариство – фахова організація німецьких фізиків. Створене 15 січня 1848 р. в Берліні. Його метою було сприяння розвитку теоретичної і прикладної фізики, обмін думками фізиків та контакти між ними як в Німеччині, так і за кордоном. Після 1945 р. товариство реорганізоване як регіональне. У 1986 р. в товаристві нараховувалося близько 11000 членів. Товариство видавало і видає, як реферативний орган, наукові праці з фізики, проводить щорічні засідання, нагороджує за видатні досягнення в галузі фізики. – *Док. № 81*.

[75] Німецьке астрономічне товариство засноване у 1863 р. в Лейпцігу як інтернаціональне товариство астрономів і друзів астрономії. Зараз розташоване в Гамбурзі. – *Док. № 81*.

[76] Німецьке математичне товариство в Гамбурзі засноване у 1690 р. гамбурзьким математиком. Найстаріше товариство в Німеччині. – *Док. № 81*.

[77] Комуністична фракція ВУАН створена наприкінці 1929 р. До її складу входили В.П. Затонський, М.О. Скрипник, О.Г. Шліхтер, В.О. Юринець, О.Г. Гольдман, В.Ф. Левицький, А.Я. Артемський, О.М. Камишан, О.В. Палладін, С.А. Мінкевич, А. Левік. 2 листопада 1929 р. на засіданні Політбюро ЦК КП(б)У затверджено бюро фракції в складі: М.О. Скрипник – секретар; В.П. Затонський, О.Г. Шліхтер. 21 червня 1931 р. на засіданні Політбюро ЦК ЦК(б)У секретарем фракції було затверджено В.П. Затонського, членами бюро – М.О. Скрипника та О.Г. Шліхтера. – *Док. № 85*.

[78] Всеукраїнський археологічний комітет (ВУАК) організований у 1924 р. на базі Археологічного комітету ВУАН. Археологічний комітет створено 31 січня 1921 р., 5 лютого 1921 р. обрано правління Комітету. Через відсутність коштів у березні 1921 р. Комітет прийняв рішення про саморозпуск. 29 березня 1921 р. Спільне зібрання ВУАН постановило поновити його роботу. Після ліквідації ВУКОМПИСу 6 лютого 1922 р.за пропозицією акад. Ф.І. Шміта вироблено статут Археологічного комітету. 9 грудня 1924 р. Укрголовпрофосвітою затверджено Положення про Всеукраїнський археологічний комітет (ВУАК). Після від'їзду до Ленінграда акад. Ф.І. Шміта ВУАК очолив акад. О.П. Новицький. ВУАК був при Спільному зібранні (Раді) ВУАН до 1930 р. Після реорганізації структури ВУАН Комітет входив до складу Другого, Соціально-економічного, відділу. У 1932 р. в Історичному циклі Соціально-економічного відділу було утворено Секцію історії матеріальної культури (СІМК), що об'єднала Кафедру передісторії, ВУАК, Археологічний музей, Музей діячів науки

і мистецтва, Музей етнології, Фольклорно-етнографічну комісію. СІМК існувала до 13 лютого 1934 р. За час існування ВУАК його членами були: акад. М. Біляшівський, Д. Щербаківський, П. Курінний, М. Рудинський, В. Козловська, Ф. Ернст, М. Макаренко, І. Моргилевський, акад. О. Новицький та ін. – *Док. № 86.*

[79] У промові Й.В. Сталіна на нараді господарників у 1931 р. було сформульовано шість умов, за якими мала відбутися перебудова роботи підприємств, установ, господарських органів, а саме: 1) забезпечення підприємств робочою силою; 2) забезпечення заробітної плати; 3) організація праці; 4) підготовка кадрів нової виробничо-технічної інтелігенції; 5) використання кадрів старої виробничо-технічної інтелігенції в інтересах соціалістичного будівництва; 6) зміцнення господарського розрахунку. З ініціативи Президії, місцевкому та партійного осередку ВУАН було розгорнуто кампанію з обговорення завдань, поставлених перед Академією наук, виходячи із вказівок Й.В. Сталіна. Зокрема було проведено обговорення на зборах установ та Відділів. – *Док. № 89.*

[80] *Буш Микола Адольфович* (10.11.1869 – 07.08.1941) – російський ботанік-систематик, професор, член-кореспондент Російської АН (1920). Народився в Слобідському Вятської губернії (тепер Кіровська обл. Російської Федерації). Навчався в Казанському університеті та Лісовому інституті в Петербурзі. У 1895-1901 рр. працював у Юр'євському (Тартуському) університеті, з 1902 р. – у Петербурзькому ботанічному саду, в 1912-1931 рр. – у Ботанічному музеї, з 1931 р. і до кінця життя – у Ботанічному інституті АН СРСР. Водночас займався і педагогічною діяльністю – професор Ленінградського університету й інших вузів. У 1929 р. – кандидат у дійсні члени ВУАН.

Праці присвячені систематиці рослин, ботанічній географії, флорі Кавказу, Сибіру, Далекого Сходу. Спільно з М.І. Кузнєцовим і О.В. Фоміним видав працю "Флора Кавказу". – *Док. № 91.*

[81] Розпочата наприкінці 1920-х – на початку 1930-х рр. з ініціативи ЦК КП(б)У кампанія викриття "буржуазно-націоналістичної школи" М.С.Грушевського була спрямована і проти журналу "Україна", що виходив з 1924 р. під його редакцією і зробив значний внесок у розвиток українознавчого руху в Україні та для об'єднання наукових сил, що працювали на терені українознавства в усьому світі. У підготовленій на адресу Секретаріату ЦК КП(б)У доповідній записці завідуючий культпропвідділом ЦК КП(б)У А. Хвиля назвав "Україну" журналом української буржуазної інтелігенції та українського панства і дав негативну оцінку його діяльності. На підставі цієї записки було підготовлено проект постанови "В справі журналу "Україна". На жаль, не вдалося встановити факт його прийняття як постанови, але те, що цей документ відіграв "належну" роль у подальшій долі журналу "Україна" – безперечний факт. – *Док. № 92.*

[82] *Христовий Микола Федорович* (1894 – ?) – журналіст, мистецтвознавець, директор Київського державного оперного театру. Народився на Полтавщині. У 1913-1917 рр. навчався у Московському громадському університеті ім. Шанявського на юридичному та історично-філологічному факультетах. З березня 1917 р. – член Української партії соціалістів-революціонерів. У 1918-1919 рр. проводив підпільну революційну роботу у Києві, на Полтавщині, у Галичині. У 1919-1920 рр. займався журналістською справою, працював редактором газет "Боротьба" (орган партії боротьбистів), "Червона правда" (орган Київського губкому КП(б)У), "Вісті" (орган Київського губвиконкому). У 1921-1922 рр. перебував у Польщі як член російсько-української комісії з питань репатріації. У 1923-1924 рр. повернувся в Україну, працював у РАТАУ, редактором журналу "Коммунист України" та у видавництві "Путь просвещения". У 1924-1929 рр. – завідуючий відділом мистецтв Головполітосвіти НКО УСРР. З грудня 1929 р. – директор Київського оперного театру.

На початку 1930-х рр. його діяльність стала об'єктом нищівної критики. На сторінках журналу "Радянське мистецтво" у 1932 р. проти нього виступив голова

політпросвіти К. Кравченко, який проаналізував тези М. Христового "Театр за доби соціалістичної реконструкції", зачитані ним у Театральній комісії Київської філії ВУАМЛІН. К. Кравченко звинуватив М. Христового у розгляді театрального процесу з меншовицьких позицій, запереченні партійності мистецтва, відсутності класових сил у цьому процесі, відході від побудови театрального репертуару з позицій тогочасних вимог відображення у виставах театру революційної дійсності. 13 травня 1933 р. М. Христового заарештовано, а 23 вересня 1933 р. справу було припинено через недостатність доказів. – *Док. № 106.*

[83] На початку 1930-х рр. в Україні одним з напрямів партійної боротьби "з ворожими ухилами" була боротьба з "великодержавним шовінізмом та намаганнями реставрації буржуазного ладу". Одними із лідерів цього "ухилу" вважали академіків Л.М. Яснопольського та К.Г. Воблого. Л.М. Яснопольського звинувачували, що він стверджував ніби-то "диктатура пролетаріату веде до принципу споживання, зниження продуктивності праці, падіння накопичення, занепаду продуктивних сил". К.Г. Воблого вважали провідником ідей перетворення України на колонію через те, що "Україна за часів царату вивозила сільськогосподарську продукцію та продукти харчової промисловості, а натомість ввозила машини та готові вироби". Під час економічної дискусії у ВУАН К.Г. Воблого і Л.М. Яснопольського було "викрито". Академіки після дискусії подали заяви, в яких визнали правильність критики їх як буржуазних вчених і громадських діячів. – *Док. № 106.*

[84] УНДО – Українське національно-демократичне об'єднання – утворилося 1925 р. в Галичині на базі передвоєнної Національно-демократичної партії та деяких інших політичних груп центристстського спрямування. Об'єднання орієнтувалося на здобуттяУкраїною самостійності, не вдаючись до терористичних методів, на демократичний розвиток української держави. Визначними діячами УНДО були: В. Бачинський, С. Витвицький, Д. Левицький, К. Левицький та ін. – *Док. № 107.*

[85] *Оглоблин Олександр Петрович* (06.12.1899 – 16.02.1992) – історик-українознавець, професор. Народився у Києві. У 1919 р. закінчив скорочений курс Київського університету. Викладав там у 1921-1943 рр. Водночас працював у Київському археологічному інституті (1921-1922) та Київському інституті народного господарства (1927-1930). Старший науковий співробітник ВУАН (1926-1943), дійсний член Харківського науково-дослідного інституту історії української культури ім. Д.І. Багалія (1926-1931), заступник директора з наукової роботи Всеукраїнського історичного музею ім. Т.Г. Шевченка у Києві (1931-1932); директор Київського центрального архіву давніх актів (1932-1934), старший науковий співробітник Інституту історії України АН УРСР (1937-1941). Під час тимчасової фашистської окупації Києва очолював Архів-музей перехідної доби. З 1944 р. – в еміграції; професор Українського вільного університету (з 1944 р.) і Української православної богословської академії (1946-1951); дійсний член НТШ (з 1947 р.) і Української вільної академії наук (з 1948 р.), член редколегії Енциклопедії українознавства. Помер у м. Лудло (штат Массачусетс, США). – *Док. № 117.*

[86] Комісія соціально-економічної історії України заснована за постановою Президії ВУАН від 14 травня 1929 р. в складі Історично-філологічного відділу при Кафедрі історії України доби торговельного капіталу, очолюваної акад. Д.І. Багалієм. Розпочала наукову роботу з кінця 1929 р. (як штатна – з 1 січня 1930 р.). За рішенням березневої 1930 р. сесії ВУАН до складу Комісії увійшла Комісія Лівобережної та Слобідської України. Голова Комісії – акад. Д.І. Багалій (до 9 лютого 1932 р.), потім – О.П. Оглоблин; вчений секретар – Н.Д. Полонська-Василенко. Завданням Комісії було дослідження соціально-економічної історії України XVIII – першої половини XIX ст., зокрема Правобережної України, Гетьманщини, Запоріжжя; колоніальної політики Польщі та Росії в Україні за доби феодалізму; національно-буржуазного руху XIX ст., робітничих рухів та селянських революцій; історії промисловості та робітничого класу в Україні; окремих методологічних та історіографічних проблем. Комісія видала I том

"Праць", II том було знищено. Працювала до 1 квітня 1933 р., з липня 1933 р. її з'єднано з Археографічною комісією і створено Історично-археографічний інститут, який було ліквідовано в 1934 р. – *Док. № 125.*

[87] Всеукраїнське музейне містечко було розташоване у Києво-Печерському історично-культурному заповіднику, заснованому в 1920 р. на території Києво-Печерської лаври. Створювалося при активній підтримці Всеукраїнської Академії наук. До нього увійшли академічні музеї: Музей діячів української науки і мистецтва, Музей археології, Кабінет антропології і етнології. Директором заповідника ВММ був П.П.Курінний. У 1930-х роках було заарештовано й заслано багатьох співробітників, у тому числі й П.П.Курінного. В заповіднику площею 28 га розміщено понад 80 споруд, з них 37 архітектурних пам'ятників XI-XIX ст.: Успенський собор, Троїцька надбрамна церква, Всіхсвятська церква, друкарня Києво-Печерської лаври та ін. На його території зараз працюють музеї книги і книгодрукування, історичних коштовностей, українського народного декоративного мистецтва, театрального, музичного і кіномистецтва; ряд виставок, Державна історична бібліотека України. – *Док. № 131.*

ДОДАТКИ

РЕГЕСТИ ПРОТОКОЛІВ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ ВУАН ЗА 1929-1933 рр.

1929

Протокол № 1 засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 28 січня 1929 р.

1. Взяли до відома обіжник* ФЕУ НКО УСРР від 8 січня 1929 р. № 264/33 "Про заборону замовляти іноземним фірмам літературу і учбове обладнання".

2. Взяли до відома обіжник НКО УСРР від 3 січня 1929 р. "Про порядок замовлення іноземної літератури".

3-4.[2*]

5. Запропонували Історично-філологічному відділу створити при Етнографічній комісії Кабінет національних меншин і Кабінет наукової творчості та внести пропозиції до п'ятирічного плану розвитку наукової роботи Відділу.

6. Взяли до відома постанову Історично-філологічного відділу про звільнення проф. Ф.І. Міщенка від головування у Візантологічній комісії та призначення акад. А.Ю. Кримського на посаду голови цієї Комісії.

7. Постановили виділити кошти Історично-філологічному відділу для придбання наукової літератури з-за кордону.

9. Ухвалили передати Музею українських діячів науки та мистецтва архівні матеріали фотомайстерень Києва.

10. Взяли до відома повідомлення Фізично-математичного відділу про обрання акад. Б.І. Срезневського дійсним членом Патологоанатомічної комісії та запропонували передати до Статутної комісії копію постанови Відділу для з'ясування обов'язків членів Комісії, а також номенклатури справ.

11. Вирішили поновити О.П. Кістяківського на посаді постійного нештатного наукового співробітника Зоологічного музею ВУАН.

13. Постановили просити голову Бібліографічної комісії акад. М.В. Птуху бути представником Академії в складі ювілейної комісії ВБУ з нагоди 10-річчя її діяльності.

14. Взяли до відома текст телеграми ВУАН до ЦК ВКП(б) з приводу 5-ї річниці з дня смерті В.І. Леніна.

16. Доручили вченому секретарю Президії ВУАН проф. М.П. Кравчукові ознайомитися з роботою Видавництва Академії і подати свої міркування на найближче засідання Президії.

17. Запропонували новообраним академікам АН СРСР та дійсним членам ВУАН відвідати Ленінград і скласти подяку АН СРСР.

18. Ухвалили призначити засідання Статутної комісії на 1 лютого, Ювілейної комісії - на 31 січня, засідання планової наради перенести на наступний тиждень.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.1-2 зв.
Оригінал. Машинопис.

---

* Циркулярний лист. Діловодний термін.

2* Тут і далі упорядники вилучили пункти про розгляд другорядних поточних питань.

Протокол № 2
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 29 січня 1929 р.

1. Затвердили проект угоди між Полтавським музеєм, Полтавською спілкою мисливців і Всеукраїнською Академією наук щодо догляду та охорони академічного степового заповідника в Карлівці.

2. Заслухали постанову Історично-філологічного відділу про обрання на посаду секретаря Відділу акад. О.П. Новицького.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.16, спр.33, арк.3.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 5 лютого 1929 р.

1. Заслухали доповідь заступника вченого секретаря Всеукраїнського археологічного комітету П.П. Курінного про діяльність ВУАК за перший квартал 1928-1929 р.; доповідь голови Комісії для вивчення продукційних сил А.І. Ярошевича про діяльність Комісії за перший квартал 1928-1929 р. та перспективи подальшої її роботи; доповідь директора ВБУ С П.Постернака про роботу ВБУ "Всенародня Бібліотека України при ВУАН за перше 10-річчя свого існування" та співдоповідь Комісії з обстеження стану ВБУ.

2. Взяли до відома інструкцію НКО УСРР про перевибори Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів і постановили скласти план проведення виборчої кампанії.

3. Взяли до відома протокол Президії Упрнауки на доповідь проф.О.М.Гладстерна – голови української делегації, про подорож до Туреччини.

4. Схвалили пропозицію Далекосхідного науково-дослідного інституту у Владивостоці про постійний обмін виданнями краєзнавчого характеру.

5. Склали подяку Всеукраїнському центральному кооперативному музею за передачу ВУАН двох стародавніх актів з автографами Данила Апостола та Андрія Безбородька.

6. Оголосили подяку О.Т.Нежулію-Вілсусу з Житомира за дарунок ВУАН збірки оригінальних карт Півдня України та узбережжя Чорного моря середини XVIII ст.

7. Ухвалили організувати при Фізично-математичному відділі Лабораторію штучного волокна та просити Київський ОВК забезпечити її відповідними приміщеннями.

8. Схвалили лист "Пролетарской правды" щодо допущення представника редакції газети до участі в роботі Комісії з обстеження стану ВБУ.

9. Постановили подати на попередній розгляд Фізично-математичного відділу доповідну записку директора Інституту фізичної культури ВУАН проф. В.Я.Підгаєцького про скликання конференції установ, що вивчають хліборобську працю.

10. Взяли до відома інформацію голови Комісії з обстеження стану ВБУ акад. К.Г.Воблого.

11. Вирішили просити Фізично-математичний відділ підготувати та подати обгрунтовані дані для порушення клопотання перед ВУКСВ про призначення пенсії родині померлого проф. М.К.Лещенка в Дніпропетровську.

12. Схвалили постанову Фізично-математичного відділу про висловлення співчуття Паризькій Академії наук з приводу смерті мікробіолога проф. Відаля.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.4-5.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 12 лютого 1929 р.

2. Постановили поставити перед НКО УСРР питання про внесення до порядку денного засідань Ради Академії відповідних доповідей наркоматів УСРР.

4. Заслухали інформацію про склад ювілейного комітету для відзначення наукових та громадських заслуг акад. П.А.Тутковського та затвердили такі кандидатури: акад. К.К.Симінського, акад. М.С.Грушевського, акад. Л.М.Яснопольського, проф. В.В.Різниченка, Ф.М.Полонського та Г.В. Закревської. До складу комітету вирішили ввести представників від Білоруської АН, НКО УСРР, міськради, ОВК, Геолкому, Центрального бюро СНР України.

5. Взяли до відома повідомлення Наркомвнуторгу УСРР про регулярний обмін книжками українських наукових установ з іноземними.

6. Взяли до відома постанову Управління мистецтв НКО УСРР про надання допомоги в розвитку Театрального музею ВУАН.

7. Ухвалили виділити на закордонні замовлення Дніпрянській біологічній станції 70 крб., Біологічному інституту - 66 крб., Зоологічному музею - 54 крб.

8. Заслухали повідомлення Соціально-економічного відділу про обрання акад. М.В.Птухи дійсним членом Міжнародного статистичного інституту та вирішили клопотатися перед НКО УСРР про дозвіл на відрядження акад. М.В.Птухи на XVIII сесію Інституту у Варшаві.

9. Вирішили заслухати пропозиції Відділів Академії щодо організації Постійної бібліотечної комісії ВУАН.

10. Постановили погодитися з пропозицією Швейцарського наукового товариства природознавців у Берні щодо встановлення з ВУАН книгообміну науковими виданнями.

11. Взяли до відома лист Одеського інституту народного господарства щодо підтримки рішення та постанови Президії ВУАН у справі акад. С.О.Єфремова.

12. Вирішили передати до Історично-філологічного відділу запрошення Коломийського ювілейного комітету взяти участь у відзначенні 40-річчя письменницької й громадської праці доктора Андрія Чайковського.

13. Ухвалили просити акад. К.К.Симінського взяти участь у відзначенні 10-річчя заснування електротехнічного факультету КПІ.

14. На час від'їзду членів Президії ВУАН - Президента та Неодмінного секретаря - до Харкова й Москви постановили просити акад. О.В.Фоміна виконувати обов'язки Президента, а акад. І.І.Шмальгаузена - обов'язки Неодмінного секретаря.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.6-7.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
позачергового засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 18 лютого 1929 р.

1. Заслухавши кошторис та штатний розклад ВУАН на 1928-1929 академічний рік, ухвалили просити Віце-президента Академії акад. К.Г.Воблого виїхати до Хар–

кова для участі в засіданні Колегії НКО УСРР у зв'язку з розглядом штатного розкладу.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.336, арк.8.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 20 лютого 1929 р.

1. На час відрядження акад. К.Г.Воблого до Харкова й Москви вирішили просити акад. І.І.Шмальгаузена виконувати його обов'язки.

2. Затвердили порядок денний зборів Ради ВУАН.

3. Доручили акад. О.В.Фоміну та акад. І.І.Шмальгаузену відповідно виконувати обов'язки відсутніх членів Президії ВУАН - Президента та Неодмінного секретаря.

4. Доручили Відділам ВУАН до 25 березня ц. р. подати до Президії матеріали та пропозиції щодо своїх кошторисів на наступний 1929-1930 академічний рік, операційних планів та обсягів видань.

5. Ухвалили відрядити акад. М.М.Крилова до Всесоюзної Академії наук для наукової роботи та затвердили текст листа, складеного від імені Президії ВУАН на адресу акад. М.М.Крилова.

6. Заслухали пояснення завідуючого Видавництвом ВУАН М.З.Левченка про незаконне пересилання академічним пільговим тарифом приватної посилки акад. В.М.Перетца.

7. Заслухавши протокол засідання підкомісії Ювілейної комісії ВУАН, постановили оплатити статтю О.Ю.Гермайзе до ювілейного "Провідника" в розмірі 120 крб., а за редагування сплачувати до 40 крб. за аркуш.

8. Взяли до відома протокол наради представників Президії ВУАН, виборчкому, та профорганів у справі організації передвиборної кампанії до міськради.

9. Вирішили передати Ювілейній комісії програму участі в ювілеї ВУАН Науково-дослідної кафедри єврейської культури.

10. Постановили передати Ювілейній комісії лист Кафедри історії українського народу за підписом акад. М.С.Грушевського щодо участі в академічному ювілеї історичних установ ВУАН.

11. Взяли до відома обіжник НКФ УСРР про порядок сплати авторського та кореспондентського гонорару за лімітом у розмірі 1000 крб.

12. Ухвалили просити Відділи Академії подати до Упрнауки додаткові пояснення до своїх видавничих планів на цей рік, встановивши актуальність та чергу друкування готових рукописів.

13. Вирішили подати на розгляд Історично-філологічного відділу заяву Єврейської історично-археографічної комісії з проханням захистити її від нападок преси і надати умови, за яких вона могла б працювати.

14. Вирішили передати до Фізично-математичного відділу заяву Геологічної секції ВУАН щодо перетворення її на Геологічне товариство при ВУАН.

15. Постановили просити Відділи переглянути списки осіб та установ, яким належить безкоштовно надсилати видання ВУАН.

16. Заслухавши пояснення Видавництва ВУАН стосовно завдань приватних контрагентів, вирішили передати справу на розгляд Редакційно-видавничої комісії Академії.

18. Взяли до відома протоколи Колегії НКО УСРР №№ 1,2,3,4,5 за 1929 р.

19. Вирішили заслухати думку Історично-філологічного відділу щодо

прохання М.О.Макаренка безкоштовно отримувати "Записки" та "Збірник" цього Відділу.

20. Постановили заслухати думку Історично-філологічного відділу стосовно заяви М.О.Макаренка про можливість і необхідність спорудження на території Ольвії пам'ятника-монумента Б.В.Фармаковському.

21. Запропонували Комісії Дніпрельстану прийняти за метражем кінофільм "Дніпрельстан" та з'ясувати справу фінансування фільму після відрядження А.С.Синявського до Дніпрельстану.

22. Взяли до відома повідомлення Всеукраїнського антиалкогольного товариства про зарахування його юридичним членом, а також прохання ввести до його оргкомітету постійного представника Академії.

23. Вирішили передати до Соціально-економічного відділу лист Головного статистичного управління у Варшаві про надсилання до ВУАН своїх видань у порядку обміну.

24. Взяли до відома резолюцію бюро Спілки наукових робітників Дніпропетровського окрвідділу з приводу виступу акад. С.О.Єфремова.

27. Ухвалили передати до Фізично-математичного відділу запрошення Віденської Академії наук на урочисте засідання, присвячене 100-річчю від дня народження Теодора Більрота.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.9-11.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 26 лютого 1929 р.

1. Взяли до відома повідомлення секретаря Фізично-математичного відділу Академії про те, що коротке звідомлення за 10 років діяльності установ Відділу складено і подається до Президії ВУАН.

2. Заслухавши матеріали засідання Історично-філологічного відділу ВУАН щодо прохання Єврейської історично-археографічної комісії про захист її від звинувачень, які з'явилися останнім часом у періодичній пресі, ухвалили просити Відділ докладно схарактеризувати роботу Комісії і подати висновок з матеріалами до Президії ВУАН.

3. Затвердили постанову Історично-філологічного віллілу про відрядження до Ленінграда та Москви члена Комісії давнього українського письменства С.І.Маслова для закінчення наукової роботи "Мазепа в літературі XVII-XVIII ст.".

4. Вирішили задовольнити прохання Зоологічного музею ВУАН про вжиття заходів щодо збереження музейних колекцій та виділення коштів на оплату робіт.

5. Ухвалили задовольнити прохання Комісії для вивчення проблем патології про відрядження секретаря Комісії до Харкова в розпорядження Всеукраїнського патологоанатомічного інституту для розв'язання науково-операційних проблем.

6. Вирішили передати з бібліотеки Соціально-економічного відділу ВУАН до таємної частини Академії за списком 41 книжку, що не мають наукового характеру.

7. Взяли до відома лист акад. Л.М.Яснопольського про запрошення професора, доктора А.Гана - відомого німецького економіста, для читання лекцій у ВУАН.

8. Взяли до відома лист Наркомторгу УСРР про те, що заявки на переказ за кордон валюти для розрахунків з авторами розглядатимуться в Москві.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.12-13.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
позачергового засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 28 лютого 1929 р.

1. Ухвалили доповнити порядок денний засідання Ради ВУАН від 11 березня ц. р. промовою члена Ради М.О.Скрипника.

2. Постановили подати на розгляд Ради ВУАН, що відбудеться 11 березня, короткі звідомлення про діяльність Відділів.

3. Затвердили проект резолюції Ради ВУАН на доповідь директора ВБУ С.П.Постернака "Всенародня Бібліотека України при ВУАН за перше десятиріччя свого існування" та співдоповідь Комісії з обстеження стану ВБУ.

4. Вирішили зобов'язати Відділи ВУАН подати звідомлення про свою діяльність за 10 років існування.

5. Затвердили заходи щодо забезпечення нормальної роботи академічної Комісії з підвищення врожайності.

6. Ухвалили просити акад. В.О.Плотникова бути представником ВУАН на конференції Тсоавіахіму, що має відбутися 1 березня.

7. Вирішили надати наукове відрядження Президенту ВУАН акад. Д.К.Заболотному до Ленінграда для участі в роботі березневої сесії Всесоюзної Академії наук терміном до 1 квітня.

8. У зв'язку з від'їздом до Ленінграда Президента ВУАН акад. Д.К.Заболотного вирішили просити акад. О.В.Фоміна виконувати обов'язки Президента до приїзду Віце-президента Академії К.Г.Воблого.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.14.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 5 березня 1929 р.

1. Взяли до відома повідомлення Всесоюзної Академії наук про графік її засідань до 9 вересня ц. р..

2. Схвалили лист Всеукраїнського товариства культурного зв'язку з закордоном щодо допомоги Львівському гігієнічному товариству шляхом надсилання медичної популярної літератури.

3. Заслухали лист Етнографічної комісії про її участь у ювілеї ВУАН.

4. Задовольнили прохання Ботанічного музею ВУАН про виписку йому з-за кордону приладдя та матеріалів на суму 46 крб. 04 коп. за рахунок ліміту ВУАН.

6. Підтримали прохання ВУАК щодо звернення Академії до Мелітопольського ОВК з клопотанням про асигнування відповідних коштів на розкопки в окрузі у 1929 р.

7. Подали на розгляд Історично-філологічного відділу пропозиції ВУАК про необхідність підтримки Путивльського музею коштами.

8. Вирішили дозволити П.П.Курінному тимчасово виконувати обов'язки вченого секретаря ВУАН з відповідною платнею з лютого 1929 р.

9. Подали на розгляд Історично-філологічного відділу клопотання ВУАК до Київського ОВК про перегляд постанови щодо припинення фінансування археологічних розкопок у садибі Трубецького.

10. Затвердили протокол № 8 засідання Редакційно-видавничої комісії ВУАН від 22 лютого ц. р..

11. Вирішили повідомити Відділи та установи ВУАН про оголошення конкурсу

на заміщення нових штатних наукових і науково-технічних посад, введених НКО УСРР до штатів Академії на поточний рік.

13. Ухвалили вжити заходів щодо забезпечення перекладів ювілейних звітів ВУАН на іноземні мови досвідченими перекладачами.

14. Вирішили надіслати на ім'я заступника Наркомосвіти УСРР Полоцького лист про порушення перед союзним НКФ питання щодо надання академікам ВУАН таких самих прав, якими користуються академіки ВАН при переказі грошей за кордон.

15. Взяли до відома повідомлення Комітету друку про відкриття ВУАН ліцензії на суму 1000 крб. для оплати авторських та кореспондентських гонорарів.

16. Запропонували господарчій частині та бухгалтерії передати свої документи до архіву Академії, дотримуючись у цій справі інструкцій Окрарху.

17. Запропонували Відділам не розглядати питань про прийняття нових співробітників за відсутності в їхніх особових справах життєписів та трудових списків, складених за формою.

24. Призначили урочисте засідання Академії, на яке вирішили запросити широкі громадські кола, на 11 березня ц. р. в Конференцзалі нового будинку ВУАН (вул. Короленка, 55).

26. Заслухавши інформацію НКО УСРР від 23 лютого 1929 р. про відкриття в Римі через Держбанк СРСР відзивного акредитиву терміном на 3 місяці на суму 163 крб. на користь Інтернаціонального інституту агрокультури для оплати 40 підписних примірників, вирішили проінформувати Інститут української наукової мови.

27. Листи з питань книгообміну ВБУ з Корсунським педтехнікумом ім. Т.Г.Шевченка ухвалили передати до ВБУ.

28. Вирішили задовольнити прохання бібліотеки Першого Московського державного університету щодо пересилок деяких видань ВУАН в порядку книгообміну для поповнення комплектів.

29. Взяли до відома протокол Президії Упрнауки від 26 січня та протокол засідання Колегії НКО УСРР від 28 січня ц. р..

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.15-17.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 19 березня 1929 р.

1. Ухвалили призначити до складу паритетної комісії завідуючого Видавництвом ВУАН М.З.Левченка та бухгалтера В.Юшкевича для обслідування фінансового стану академічної друкарні.

2. У зв'язку з хворобою вирішили перевести Г.А.Іванця на соцстрах та просити Г.К.Голоскевича тимчасово виконувати обов'язки керуючого господарчою частиною Академії.

3. Постановили ввести в Академії штатну посаду юрисконсульта з наступного бюджетного року .

4. Вирішили відрядити керуючого справами ВУАН П.Н.Лозієва до Полтави для підписання угоди ВУАН з Полтавським музеєм про охорону Карлівського заповідного степу.

5. Розглянули проект конкурсу на заміщення 35 вакантних штатних академічних посад наукових та науково-технічних працівників, поданий конкурсною комісією ВУАН.

6. Ухвалили випустити в світ другу частину "Збірника на пошану акад. М.С.Грушевського".

7. Відклали розгляд справи про видання термінологічних словників ІУНМ.

8. Вирішили передати на розгляд ФЕУ НКО справу про розрахунки з акад. П.А.Тутковським за його приміщення.

9. Постановили скликати представників установ, що діють при Раді ВУАН, для складання видавничого плану.

10. Вирішили проводити щорічну закупівлю "Мінерва" для потреб всіх Відділів ВУАН.

11. Затвердили змінений кошторис ВУАН на 1928-1929 рр. в сумі 250 тис. крб.

12. Подали на розгляд Фізично-математичного відділу лист Національного геологічного музею з проханням закріпити за ним приміщення на розі вул. Короленка та Леніна.

13. Взяли до відома директивний лист члена Колегії НКО УСРР В.О.Бутвина до начальника ФЕУ НКО з поясненням про переказ з кошторису НКО для ВУАН зверх академічного кошторису 10000 крб.

15. Включили проф. М.Н.Розанова до списку осіб, що одержують безкоштовно всі видання Історично-філологічного відділу.

16. Вирішили повідомити Історично-філологічний відділ, що штатної посади керівника працями Комісії візантології на цей рік не передбачено.

18. Дозволили завідуючому Хімічно-технологічною лабораторією ВУАН акад. В.Г.Шапошникову виписати з-за кордону 5 кг різного наукового обладнання на суму 151 крб.

19. Передали на розгляд Історично-філологічного відділу прохання Українського театрального музею про його виділення в окрему бюджетну одиницю республіканського значення.

21. Дозволили Хімічній лабораторії Академії виписати з-за кордону хімічних реактивів на суму 155 крб. 53 коп.

22. При складанні кошторису ВУАН на 1929-1930 бюджетний рік вирішили врахувати прохання Фізично-математичного відділу про організацію спеціального обмінного бюро.

23. Взяли до відома постанову Фізично-математичного відділу про скликання при ВУАН конференції установ, що займаються проблемами землеробства.

24. Запропонували Видавництву ВУАН при складанні видавничого плану Академії на друге півріччя врахувати прохання Фізично-математичного відділу про перенесення термінів друку деяких праць.

26. Прийняли пропозицію Видавництва ВУАН щодо введення посади технічного керівника Видавництва та запросили на цю посаду проф. А.Х.Середу.

27. Ухвалили задовольнити прохання Видавництва ВУАН про закупівлю паперу на суму 5916 крб. 33 коп. з ювілейних сум, забронювавши його для ювілейних видань.

31. Передали до Видавництва ВУАН наказ-обіжник НКО УСРР про обов'язкову регулярну надсилку всіх своїх видань до статистично-інформаційного відділу НКО в трьох примірниках.

32. Вирішили оголосити в "Вістях ВУАН" та повідомити Відділи Академії про зміну порядку одержання наукових відряджень за кордон у 1929 р.

33. Взяли до відома постанову уряду СРСР щодо митних пільг, встановлених для Академії та осіб, відправлених у відрядження з науковою метою за кордон.

34. Взяли до відома обіжник Наркомздоров'я УСРР щодо нового порядку порушення клопотань про призначення персональних пенсій.

35. Взяли до відома звіт акад. М.М.Крилова про його відрядження до Ленінграда на чергову сесію Всесоюзної Академії наук.

36. Заслухавши листа вдови лікаря С.А.Вайсенберга - Д.Д.Вайсенберг, вирішили відрядити бібліотекаря Фізично-математичного відділу для отримання книжок, які заповів ВУАН її чоловік.

37. Вирішили просити НКО УСРР надіслати Академії основні засади складання п'ятирічного плану НКО.

38. Передали до Історично-філологічного та Соціально-економічного відділів ВУАН постанову Колегії НКО УСРР про задоволення культосвітніх потреб українського населення, що мешкає на території РСФРР та інших союзних республік.

39. Взяли до відома протокол засідання Колегії НКО УСРР від 4 березня 1929 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.18-22.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 26 березня 1929 р.

1. Заслухавши доповідь керівника праць ІУНМ Г.Г.Холодного про стан випуску термінологічних словників, вирішили запропонувати президії ІУНМ подати точний план своєї роботи з друкування словників та щомісяця інформувати Президію Академії про його виконання.

2. Взяли до відома звіт керуючого справами ВУАН П.Н.Лозієва про його відрядження до Полтави для підписання угоди про охорону Карлівського степового заповідника.

3. Вирішили поставити перед НКО УСРР питання про неможливість віднесення непередбачених ВУАН витрат на ремонт будинку по вул. Короленка за рахунок ремонтного кошторису ВУАН.

4. Ухвалили звернутися з листом до начальника ФЕУ НКО УСРР В.О.Бутвина і просити з'ясувати непорозуміння щодо академічних ремонтних сум.

5. Вирішили просити В.О.Бутвина дати ВУАН затверджені штати Академії на поточний 1928-1929 рік та повідомити НКО УСРР про оголошення конкурсу на заміщення вакантних посад.

6. Запропонували секретареві Історично-філологічного відділу акад. О.П.Новицькому виступити на чергових зборах Ради ВУАН 8 квітня зі звітною доповіддю про роботу Відділу у першому півріччі.

7. Через хворобу Г.А.Іванця тимчасове виконання обов'язків керуючого справами господарчої частини доручили П.Н.Лозієву.

8. Доручили акад. Ф.І.Шміту бути представником ВУАН на ювілеї Німецького археологічного інституту в Берліні.

9. Постановили звернутися з проханням до Путивльського РВК про надання Путивльському музеєві грошової допомоги для збереження його експонатів.

10. Вирішили звернутися з проханням до Київського ОВК надати грошову допомогу ВУАК для продовження археологічних розкопок у садибі Трубецького.

11. Ухвалили оголосити конкурс на заміщення вакантної посади академіка на Кафедрі археології.

13. Дозволили Фізично-математичному відділу виписати поштовими посилками термометри для Геофізичної комісії на суму 75 крб.

14. Затвердили перелік установ та осіб, яким Фізично-математичний відділ надсилає або дає свої видання.

15. Вирішили передати до Статутної комісії ВУАН список кафедр, які Фізично-математичний відділ запропонував включити до нового статуту ВУАН.

16. Взяли до відома звіт акад. М.М.Крилова про наукове відрядження на чергову сесію Всесоюзної Академії наук в березні ц. р.

19. Запропонували Видавництву ВУАН надіслати шляхом книгообміну бібліотеці Лілльського університету видання Історично-філологічного відділу ВУАН.

20. Доручили Відділам розглянути прохання Земляцтва пролетарського студентства України про пересилку йому видань ВУАН для поповнення бібліотеки.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.23-25.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 31 березня 1929 р.

Засідання відбувалося за участю народного комісара освіти М.О.Скрипника.

1. Ухвалили святкувати ювілей Академії у травні 1930 р. і просити НКО УСРР асигнувати ВУАН з цією метою 110000 крб.

2. Вирішили не поділяти в Статуті ВУАН академіків на штатних і позаштатних, визначивши кількість вакансій академіків провізорно (45). Остаточно вирішити це питання після дальшого обговорення.

3. Заслухавши питання про проведення виборів нових академіків, постановили не обмежувати конкурс, оголошений кафедрами, а питання про те, на які саме дисципліни обирати певного кандидата, вирішити після розгляду заяв кандидатур.

4. Заслухавши питання про порядок висунення кандидатур нових дійсних членів ВУАН, вирішили керуватися порядком, встановленим на останніх виборах академіків до Всесоюзної Академії наук.

5. У зв'язку з затвердженням урядом нового українського правопису в усіх виданнях ВУАН вирішили вживати новий правопис.

7. Ухвалили подати до НКО УСРР пропозиції щодо умов договору з ДВУ про користування друкарнею Академії.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.26-27.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
позачергового засідання Президії ВУАН спільно з президіями Відділів та академіками ВУАН, обраними до Академії наук СРСР
від 1 квітня 1929 р.

1-2. Вирішили перенести розгляд питань про форми зв'язку з ВАН та іншими науковими установами на 5 квітня 1929 р.

3. Затвердили порядок денний засідання Ради ВУАН 8 квітня 1929 р., де буде заслухано звіт про діяльність Історично-філологічного відділу за перше півріччя 1928-1929 р., а також Етнографічної комісії та поточні справи.

4. Ухвалили затвердити порядок взаємообміну науковими працями ВУАН та ВАН.

5. Вирішили просити Фізично-математичний відділ обміркувати можливість видання творів проф. Г.Ф.Вороного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.28 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
розширеного засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 5 квітня 1929 р.

1. Заслухавши доповідь акад. М.С.Грушевського щодо ув'язки українських наукових установ із всесоюзними, вирішили обстоювати інтереси ВУАН як національного наукового об'єднання в мережі найвищих наукових установ всесоюзного значення.

2. Вирішили підготувати матеріали про переформування УКОПС в Науково-дослідний інститут з вивчення продукційних сил України.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.29.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 6 квітня 1929 р.

1. Згідно з листом Упрнауки вирішили змінити термін конкурсу заміщення вакансій з 15 квітня на 15 травня.

2. Вирішили не заперечувати проти тимчасового виконання М.Ф.Христовим обов'язків директора академічного Музею мистецтв.

3. Вирішили перевести на штатну посаду академіка Фізично-математичного відділу акад. К.К.Симінського з 1 квітня ц. р..

4. Підтримали пропозицію ВУАК про звернення до Мелітопольського ОВК з проханням асигнувати на археологічні розкопки "Могили воєводи" 1200 крб.

5. Передали до Редакційно-видавничої комісії постанову Історично-філологічного відділу про незмінність плану видань Відділу.

9. Вирішили підняти клопотання про відрядження акад. М.М.Крилова до Аахена для участі в Інтернаціональному з'їзді аеродинаміки і прикладної механіки.

11. Постановили перевезти бібліотеку лікаря С.А.Вайсенберга і передати її за його заповітом Патологоанатомічній комісії.

14. Передали Редакційно-видавничій комісії план друку праць Соціально-економічного відділу у другому півріччі поточного року.

15. Доручили організаційне керівництво установами Академії, що діють при Раді ВУАН, вченому секретареві Президії проф. М.П.Кравчуку.

16. Взяли до відома протокол засідання бюро Науково-дослідної кафедри марксизму-ленінізму при ВУАН від 12 березня 1929 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.31-32 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 9 квітня 1929 р.

1. Передали на розгляд Відділів телеграму ВУНАС із запрошенням Академії наук взяти участь у Всеукраїнському з'їзді Асоціації сходознавства, який відбудеться у Харкові 2 червня ц. р.

2. Передали до Фізично-математичного відділу повідомлення НКО УСРР про замовлення трьох мікроскопів для Центрального патологоанатомічного музею.

3. Вирішили викупити наукове устаткування, надіслане ФЕУ НКО УСРР для академічних закладів.

5. Доручили комісії на чолі з акад.М.С.Грушевським оглянути будинок колишньої Духовної академії (Братський монастир) і дати висновок щодо доцільності використання приміщень Братського монастиря як заповідника.

9. Ухвалили подати запит до Упрнауки щодо можливості широкої інформації закордонних вузів про наукові досягнення ВУАН.

11. Постановили передати до НКО УСРР лист заступника Неодмінного секретаря ВАН О.О.Борисяка про надання допомоги нащадкам О.С.Пушкіна та М.В.Гоголя.

12. Взяли до відома інформацію НКО УСРР про оголошення 38 військових посад у ВУАН.

13. Підтримали клопотання Історично-філологічного відділу про відновлення Константинопольського археологічного інституту, забезпечивши участь українських вчених у його роботі.

14. Взяли до відома доручення ВУАК М.Ф.Болтенкову бути представником на ювілеї Німецького археологічного інституту в Берліні 21 квітня ц. р.

16. Вирішили відмовити Музеєві українських діячів науки при ВУАН в безкоштовному отриманні українських видань.

18. Взяли до відома повідомлення акад. В.Г.Шапошникова про реконструкцію нового будинку ВУАН за рахунок коштів промисловості.

21. Взяли до відома постанову Соціально-економічного відділу про порядок придбання книг для своєї бібліотеки.

22. Дозволили Видавництву ВУАН встановити нові друкарські машинки в друкарні ВУАН-ДВУ.

23. Вирішили провести нараду представників академічних установ з питань обліку та бухгалтерії, на якій відпрацювати порядок обліку матеріалів, що надходять до установ.

24. Постановили затвердити пропозицію Кабінету антропології про організацію експедиції до Таджикистану разом з Товариством з вивчення Таджикистану і суміжних з ним країн.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.32-34.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
позачергових зборів Президії Всеукраїнської Академії наук
від 11 квітня 1929 р.

1. Заслухавши зобов'язання ІУНМ перед ДВУ та план видань наступних словників, рекомендували скласти точний план видання словників з позначенням термінів остаточної здачі їх до друку та підписати нові умови, особливо з фінансування словникової роботи.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.35.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 15 квітня 1929 р.

1. Вирішили подати карту наукових зв'язків ВУАН для виставки на Всеукраїнському з'їзді Рад у Харкові 7 травня ц.р.

2. Взяли до відома повідомлення Кафедри марксизму-ленінізму при ВУАН про те, що О.М.Камишан приступив до виконання обов'язків керівника праць Кафедри.

3. Вирішили заслухати короткі доповіді про роботу Історично-філологічного та Соціально-економічного відділів, Хімічної лабораторії Академії на черговому засіданні Ради ВУАН у травні 1929 р.

4. Ухвалили відрядити керуючого справами ВУАН П.Н.Лозієва для огляду та прийому садиби Максимовича в с. Прохорівка на Черкащині, узгодивши з Історично-філологічним відділом ВУАН питання щодо використання цієї садиби.

6. Вирішили порушити питання перед Статутною комісією Академії щодо опрацювання інструкції про порядок роботи Відділів ВУАН.

8. Доручили Фізично-математичному відділу розглянути питання про використання академічного гербарію, що перебуває у віданні акад. В.І.Липського.

9. Ухвалили просити Соціально-економічний відділ подати список установ і осіб, з якими ВУАН обмінюється виданнями.

10. Постановили порушити клопотання перед НКО УСРР про передачу ВУАК Іконостасу роботи 1693 р., який зберігається в Державному історичному музеї у Москві.

11. Вирішили клопотатися перед всіма округами УСРР про надіслання до ВУАН карт, виданих за революційних часів.

12. Ухвалили переслати прохання ВУАК до Київського окркомгоспу в справі нагляду за комунально-земляними роботами, що проводитимуться влітку ц.р.

16. Вирішили передати до конкурсної комісії постанову Соціально-економічного відділу про висунення кандидатури члена-кореспондента ВУАН проф. С.Ю.Семковського на посаду штатного наукового співробітника Соціологічної комісії.

18. Взяли до відома постанову Фізично-математичного відділу про долучення до протоколу окремої думки акад.М.М.Крилова.

20. Передали на розгляд Фізично-математичного відділу прохання акад. М.Ф.Мельникова-Разведенкова про зарахування його на вільну посаду академіка Відділу.

27. Вирішили повідомити Білоруську Академію наук, що вивченням сучасного стану земель Західної України, які перебувають під владою Польщі, займається Комісія Західної України ВУАН.

28. Взяли до відома інформацію про розміщення в журналі "Биоложиналь Абстрактс" праці М.О.Лебедєва.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.36-38 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 23 квітня 1929 р.

1. Взяли до виконання декрет Ради Народних Комісарів УСРР про поповнення Всеукраїнської Академії наук новими дійсними членами та порядок їх виборів, а також про проведення розподілу 30 вакансій нових дійсних членів по циклах.

2. Затвердили тези доповідей директора Зоологічного музею В.О.Караваєва про діяльність Музею та керівника праць Комісії радянського права проф.А.Е.Кристера про роботу Комісії.

3. Передали на розгляд Ювілейної комісії прохання Упрнауки про утворення в Одесі ювілейної підкомісії з відзначення 10-річчя ВУАН.

4. Передали на розгляд Історично-філологічного відділу прохання художньої ради Київської державної опери про виділення представника ВУАН для участі в роботі ради.

5. Вирішили врахувати прохання наукового співробітника ВУАН Б.С.Бутника-Сіверського про придбання устаткування наприкінці операційного року на невикористані академічні кредити.

6. Взяли до відома заяву Соціально-економічного відділу про бібліотеку покійного професора В.Г.Ляскоронського, яка має знаходитись у Відділі.

7. Вирішили передати постанову Історично-філологічного відділу про заснування при Відділі Комісії вивчення революційної боротьби в другій половині XVIII-XIX ст.

до Планової комісії Президії з метою координації цієї роботи з іншими комісіями ВУАН.

14. Взяли до відома текст привітання ВУАН та ВУАК, адресованого Німецькому археологічному інституту з нагоди його 100-літнього ювілею.

17. Вирішили звернути особливу увагу на посилення роботи Комісії Дніпрельстану 1929-1930 академічного року.

18. Ухвалили просити комітет Музею антропології та етнології ВУАН подати грунтовні пропозиції щодо розділу Музею на окремі установи.

19. Визнали за необхідне подати до Статутної комісії матеріали про утворення бюро обміну та розповсюдження видань.

20. Дозволили Кабінету антропології ім.Ф.К.Вовка надсилати зайві опрацьовані експонати до периферійних музеїв.

21. Затвердили та вирішили передати до Видавництва ВУАН список установ і осіб, на ім'я яких надсилаються видання Соціально-економічного відділу.

23. Постановили надіслати до Львова І.П.Крип'якевичу 225 крб. від Комісії біографічного словника.

24. Взяли до відома протокол засідання Колегії НКО УСРР від 25 березня ц.р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.39-41.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук спільно з головою Упрнауки Ю.І.Озерським та уповноваженим Упрнауки в Києві Л.М.Левитським від 26 квітня 1929 р.

1. Взяли до відома та керівництва доповідь голови Упрнауки про порядок обрання 30 нових академіків згідно з постановою РНК УСРР від 16 квітня 1929 р. і затвердили конкретні організаційні заходи щодо прийому заяв від кандидатів, створення особливих комісій з обговорення кандидатур, розподілу нових кафедр по Відділах ВУАН, а також посад академіків за циклами; прийняли ухвалу щодо кошторису витрат на проведення виборів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.42 зв.-45 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 30 квітня 1929 р.

1. Затвердили проект порядку денного засідання Ради ВУАН 13 травня ц.р. доповнивши його науковою доповіддю акад. Д.К.Заболотного на тему "Прогноз епідемії".

2. Ухвалили відзначити ювілей акад.П.А.Тутковського.

3. Вирішили розмножити проект тимчасової інструкції ІУНМ серед членів Президії для ознайомлення і обговорення на засіданні Президії 14 травня.

4. Взяли до відома положення "Об организации Всесоюзного комитета научных учреждений по изучению естественных производительных сил Союза" та "Положение о Менделеевском институте по изучению естественных производительных сил".

5. Взяли до відома лист Неодмінного секретаря АН СРСР акад. С.Ф.Ольденбурга з пропозицією бути представником Всесоюзної Академії в ювілейному комітеті для відзначення ювілею акад. П.А.Тутковського.

6. Вирішили просити виконуючого обов'язки директора Музею мистецтв М.Ф.Христового доповісти на наступних зборах Президії про приймання майна Музею.

7. Всі списки нештатних наукових співробітників та кандидатури, які залишаються до кінця бюджетного року, вирішили розглядати на Відділах або Президії ВУАН.

8. Ухвалили поставити питання перед НКО УСРР про введення в штат ВУАН постійної посади інженера-будівельника.

10. Затвердили порядок ознайомлення робітничих делегацій з Артемівська та Сталіно з роботою наукових установ ВУАН.

11. Прийняли проект спільної відозви ВУАН та ОРПС до робочих Києва з закликом об'єднання сил для виконання завдань, поставлених перед державою.

13. Вирішили порушити клопотання перед НКО УСРР про збільшення асигнувань для установ ВУАН в III кварталі на суму 50000 крб.

15. Постановили занести бібліотеку Фізично-математичного відділу до списку для отримання одного примірника книжок через Книжкову палату УСРР.

16. Вирішили поновити клопотання про рівність прав академіків ВУАН з академіками ВАН щодо пересилки грошей за кордон (50 крб. на місяць) на замовлення іноземної літератури та приладдя.

17. Ухвалили забезпечити Хімічну лабораторію до кінця місяця ц.р. нештатними лаборантами.

19. Взяли до відома інформацію бібліотекаря Фізично-математичного відділу про перевезення до ВУАН бібліотеки доктора С.А.Вайсенберга.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.46-48.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
розширеного засідання Президії ВУАН спільно з головами і секретарями відділів та уповноваженим Урнауки в Києві від 14 травня 1929 р.

1. У зв'язку з наступними виборами нових академіків ВУАН вирішили виголосити на деяких підприємствах доповіді про розвиток науки, показавши роботу ВУАН і роль даного підприємства, та затвердили ряд організаційних заходів щодо проведення цієї роботи.

2. Заслухавши проект інструкції ІУНМ, ухвалили терміново переробити його з тим, щоб визначити певне місце Інституту в мережі установ ВУАН, і протягом тижня подати проект на затвердження Президії Академії.

3. Затвердили склад конкурсної комісії, надавши їй право кооптації, та вирішили провести її засідання 20 травня ц.р.

4. Затвердили заходи щодо організації роботи, пов'язаної з виборами нових академіків.

5. Затвердили склад комісій Президії (популяризаційної, консультаційної та наукових зносин) і запропонували їм приступити до роботи.

7. Доручили Видавничо-редакційній комісії установити розміри гонорарів і розробити конкретний план їхньої оплати за статті у виданнях ВУАН. План подати на затвердження Президії.

9. Взяли до відома інформацію секретаря комітету щодо святкування ювілею акад. П.А.Тутковського.

10. Затвердили в складі Історично-філологічного відділу Комісію вивчення соціально-економічної історії України в зв'язку з історією революційної боротьби в другій половині XVIII-XIX ст.

11. Передали на розгляд Фізично-математичного відділу прохання проф. В.В.Правдича-Неминського про його відрядження на з'їзд фізіологів до Харкова.

12. Відхилили пропозицію про утворення в Академії Постійної бібліотечної комісії з представників усіх Відділів ВУАН.

13. Передали на розгляд Редакційно-видавничої комісії постанову Історично-філологічного відділу ВУАН про видання за кошти Президії окремого збірника класичної археології для вшанування пам'яті дослідника Ольвії В.В.Фармаковського.

14. Затвердили постанову Історично-філологічного відділу про відрядження окремих працівників Відділу до різних регіонів у наукових справах.

17. Вирішили перенести на наступне засідання Ради ВУАН питання про обрання членом-кореспондентом проф. Д.М.Синцова.

18. Запропонували Зоомузею ВУАН подати план найнеобхідніших витрат на обладнання.

20. Затвердили постанову Соціально-економічного відділу про відрядження до регіонів України окремих працівників Відділу в наукових справах.

21. Схвалили постанову Фізично-математичного відділу про наукові відрядження до різних регіонів окремих наукових працівників.

23. Вирішили видати вченому секретареві Бібліографічної комісії М.І.Сагарді мандат на засідання Постійної комісії індексів при Раді Народних Комісарів СРСР.

26. Затвердили статут Історичного товариства Нестора Літописця при ВУАН.

27. Ухвалили передати подання Тодосія Садовського та Костянтина Степури про організацію торфодослідної роботи в Україні на розгляд Фізично-математичного відділу.

28. Вирішили надсилати до "Вістей ВУАН" план видавничої діяльності ВУАН.

29. Передали до Історично-філологічного відділу запрошення на З'їзд класичних філологів (польських і слов'янських), що відбудеться у Варшаві, та вирішили повідомити про це НКО УСРР.

30. Передали до Історично-філологічного відділу запрошення Центрального архівного управління РСФРР взяти участь у II з'їзді архівних працівників.

31. Передали до Історично-філологічного відділу запрошення Державних курсів іноземних мов у Києві взяти участь у роботі I Всеукраїнської наради в справі вивчення іноземних мов.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.49-57.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 1 червня 1929 р.

1. Взяли до відома інформацію уповноваженого Упрнауки в Києві Л.М.Левитського про виділення Упрнаукою 15000 крб. для проведення виборів нових академіків та покриття витрат, пов'язаних з перебуванням членів особливих комісій у Києві під час проведення виборчої кампанії, а також схвалили план роботи особливих комісій та Ради ВУАН.

2. Затвердили протокол конкурсної комісії ВУАН від 22 травня ц.р. і вирішили продовжити конкурс, оголосивши нові вакантні посади: вченого секретаря і двох редакторів до ІУНМ.

3. Схвалили список постійних нештатних співробітників ВУАН, що переводяться за інструкцією НКО УСРР на постійну щомісячну оплату з 1 червня ц.р.

4. Затвердили заходи щодо шефської роботи ВУАН та вирішили надіслати до Сталіно витяг з протоколу Ради ВУАН про взяття Академією шефства над містом.

6. Затвердили порядок денний засідання Ради ВУАН 17 червня ц.р.

7. Вирішили визначити черговість відпусток для наукових співробітників ВУАН із зазначенням не приймати жодних заяв про компенсації за невикористану відпустку.

8. Взяли до відома постанову Фізично-математичного відділу про перенесення конкурсу на заміщення посад на вересень ц.р.

9. Вирішили задовольнити прохання ІУНМ про оголошення конкурсу на заміщення вакантних штатних посад вченого секретаря та редакторів.

13. Ухвалили звернутися з клопотанням до Головнауки НКО РСФРР про дозвіл директорові Зоологічного музею ВУАН проф. В.О.Караваєву проводити збирання колекцій в околицях Мурманської біологічної станції.

14. Вирішили клопотатися перед належними органами про забезпечення ВУАН вільними приміщеннями, особливо для Хімічної лабораторії.

15. Передали до планової комісії список нових посад штатних наукових співробітників Історично-філологічного відділу на новий операційний рік.

17. Доручення установ Академії на оплату співробітників, які тимчасово працюють на конкурсних посадах, вирішили розглядати і затверджувати в кожному окремому випадку.

20. Постановили дати відрядження Віце-президенту ВУАН акад. К.Г.Воблому до Одеси та Дніпропетровська на конференції з питань виборів нових академіків.

21. Вирішили заповнювати трудові списки для співробітників ВУАН та затвердити заходи щодо проведення цієї роботи.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк. 58-60.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 5 червня 1929 р.

1. Затвердили склад особливих комісій для виборів нових академіків.

2. Затвердили орієнтовний кошторис витрат на вибори нових академіків в сумі 28155 крб.

3. Ухвалили опитувальну анкету для членів особливих комісій.

4. Схвалили план шефської роботи ВУАН над м.Сталіно.

5. Вирішили виділити 6 представників ВУАН до складу делегації робітників Київщини, яка їде на Донбас, та видати їм матеріали, що висвітлюють роботу ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк. 61-62.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 15 червня 1929 р.

1. Вирішили передати до секретаріату виборчої комісії заяву проф. М.М.Воскобойникова про зняття своєї кандидатури в академіки.

2. Ухвалили підпорядкувати ВУАН заповідник "Максимовичева гора".

3. Постановили вжити заходів щодо забезпечення Історично-філологічної кафедри ВУАН необхідними приміщеннями.

10. Затвердили постанову Фізично-математичного відділу про поділ Інституту технічної механіки на дві самостійні установи - Інститут будівельної механіки та Кабінет транспортної механіки.

12. Вирішили передати до Популяризаційної комісії Президії ВУАН тези звітних доповідей Фізично-математичного відділу про діяльність ВУАН на підприємствах.

14. Ухвалили передбачити в академічному кошторисі на 1929-1930 р. кошти на друкування "Збірника пам'яті акад. Ф.Г.Яновського".

15. Вирішили посилити роботу Кабінету виучування Поділля як краєзнавчого осередку на периферії та ввести його до академічного кошторису із затвердженням штатів Кабінету.

16. Постановили підтримати клопотання філії ВБУ у Вінниці перед НКО УСРР про залишення за нею обов'язкового примірника українських видань.

17. Вирішили просити НКО УСРР передати до ВУАН нумізматичні колекції колишнього Харківського університету.

18. Ухвалили обговорити питання про оголошення садиби колишнього Братського монастиря культурним заповідником.

19. Передали на розсуд Планової комісії проект нових штатів Музею мистецтв ВУАН на 1929-1930 бюджетний рік.

20. Вирішили просити акад. О.П.Новицького та Ф.Л.Ернста оглянути роботу різьбяра Сергія Жука - погруддя Тараса Шевченка, і зробити висновок щодо його придбання.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.63-64.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 19 червня 1929 р.

1. Вирішили порушити перед НКО УСРР клопотання про утворення в1929-1930 рр. Всеукраїнського нумізматичного музею при ВУАН та передачу Академії нумізматичних колекцій колишнього Харківського університету.

2. Вирішили просити НКО УСРР передати Академії решту будинків у садибі колишнього Братського монастиря під наукові установи ВУАН.

3. Доручили Історично-філологічному відділу дати докладну оцінку роботи Єврейської історично-археографічної комісії ВУАН.Комісії під головуванням Л.М.Левитського зробити висновок щодо доцільності її існування.

6. Доручили виконуючому обов'язки Неодмінного секретаря акад. О.В.Корчаку-Чепурківському подати проект тексту дипломів дійсних членів та членів-кореспонденів ВУАН на розгляд наступного засідання Президії.

12. Дозволили співробітникові Кабінету антропології ім.Ф.К.Вовка М.Т.Ткачу проводити антропологічні досліди в межах Черкащини.

13. Затвердили на штатні посади ряд працівників Історично-філологічного відділу.

19. Затвердили Н.Д.Юркевича секретарем Патологоанатомічної комісії замість Б.М.Соловйова.

20. Затвердили постанову Соціально-економічного відділу про відрядження штатних співробітників Демографічного інституту до різних міст України і Росії та доручили Статутній комісії вивчити питання про оплату відряджень.

21. Ухвалили передати на пленум особливих комісій постанову Соціально-економічного відділу про збільшення з 5 до 7 нових посад дійсних членів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.65-69.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 27
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 22 червня 1929 р.

1. Взяли до відома доповідь УКОПС про буре вугілля.

2. Прийняли пропозицію В.Д.Отамановського про план організації шефської роботи на Донбасі.

3. Ухвалили резолюцію на доповідь Софійської комісії ВУАК.

4. Вирішили оплатити позачергову роботу співробітників ВБУ з організації виставки праць кандидатів у дійсні члени ВУАН.

5. Затвердили порядок денний засідання Ради ВУАН 29 червня ц.р.: декрет Ради Народних Комісарів Союзу РСР "По поводу 10-летнего юбилея Всеукраинской Академии наук" та обрання нових дійсних членів Академії.

7. Вирішили обговорити питання про використання фотографій, зроблених проф. А.С.Синявським на Донбасі.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.70-73.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 28
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 25 червня 1929 р.

1. Вирішили доручити тимчасове завідування культурним заповідником Максимовичів Іванову терміном на 1 рік.

2. Ухвалили вдруге порушити перед НКО УСРР питання про відрядження В.П.Петрова на Празький з'їзд філологів.

4. Розглянули розклад роботи Президії та Ради ВУАН на 1929-1930р.

5. Вирішили просити голову Упрнауки Ю.І.Озерського з'ясувати справу щодо повернення акад. К.Й.Студинському витрат, пов'язаних з його участю в довиборах нових академіків ВУАН.

8. Постановили включити до видавничого плану ВУАН на 1929-1930р. видання "Записок" Чернігівського наукового товариства при ВУАН.

10. Затвердили список співробітників Соціально-економічного відділу, робота яких оплачуватиметься.

11. Вирішили виділити до художньої ради Київської кінофабрики П.Н.Лозієва та М.В.Шарлеманя як постійних представників від ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.75-76.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 29
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 1 липня 1929 р.

1. Підтримали клопотання Математичного товариства перед НКО УСРР про видачу субсидії на друк звіту про свою роботу.

2. Вирішили оплатити Т.Г.Козаку роботу, пов'язану з перекладом арабських математичних рукописів українською мовою.

3. Ухвалили з'ясувати в Комісії під головуванням акад. Д.К.Заболотного питання про забезпечення Геологічного кабінету Академії та Акліматизаційного саду необхідними приміщеннями.

5. Вирішили передати на розгляд Видавництва ВУАН питання про надсилання академічних видань Луганському ІНО.

6. Постановили забезпечити бібліотеку Президії необхідною літературою і журналами.

7. Доручили науковому співробітникові ВУАН П.Н.Лозієву подати відповідні матеріали щодо організації Нумізматичного кабінету ВУАН.

8. Доручили голові ВУАК О.П.Новицькому обговорити питання про створення Всеукраїнського нумізматичного музею на Раді нумізматів та подати відповідні матеріали.

9. Вирішили продовжити терміни виконання обов'язків вченого секретаря Археографічної комісії Миндюковим до закінчення конкурсу на заміщення цієї посади.

10. Затвердили члена ВУАК В.І.Барвінка представником ВУАН в Комісії по передачі до ВУАН Кирилівського заповідника на Куренівці (Київ).

11. Взяли до відома пропозицію Соціально-економічного відділу про оплату штатних і нештатних академіків, що працюють за межами Києва.

12. Вирішили надати відрядження співробітникам Соціально-економічного відділу до різних регіонів України та СРСР.

13. Ухвалили надати відрядження співробітникам Історично-філологічного відділу до різних регіонів України і Росії.

14. Вирішили до закінчення конкурсу затвердити тимчасово виконуючими обов'язки наукових співробітників Комісії для виучування фінансових справ Соціально-економічного відділу проф.П.Л.Кованька та В. А.Лободу.

15. Ухвалили допустити проф.Д.І.Товстоліса до виконання обов'язків наукового співробітника Підсочної комісії з 1 липня до 1 вересня ц.р.

16. Дозволили Видавництву ВУАН укласти угоду з О.Г.Ганфом на розповсюдження ним видань Академії наук.

18. Вирішили провести прилюдне засідання представників ВУАН з нагоди 6-річчя Конституції СРСР на червонопрапорному заводі "Арсенал".

22. Пропозицію ВУНАС про участь в експедиції на Тянь-Шань вирішили передати до Етнографічної комісії та Кабінету антропології та етнології.

23. Взяли до відома розклад засідань Президії ВУАН та комісій при Президії на 1929-1930р.

25. Вирішили порушити перед НКО УСРР клопотання про використання виділеної для ВУАН суми 10000 крб. валютою для оплати замовлень на устаткування та різні витрати, пов'язані з ювілеєм.

26. Ухвалили подати до НКО УСРР реальний кошторис витрат, пов'язаних з виборами нових академіків.

28. Вирішили підтримати клопотання акад. М.С.Грушевського про влаштування культурного заповідника в межах садиби колишнього Братства.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.77-79.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 30
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 3 липня 1929 р.

1. Схвалили план розподілу приміщень Академії.

2. Затвердили порядок оплати праці новообраних академіків.

3. Взяли до відома доповідь про діяльність Краєзнавчої комісії.

4. Доручили вченому секретареві скласти список установ і осіб, яким належить роздати "Матеріали до обрання нових академіків".

5. Затвердили в основному порядок проведення конференцій установ, що вивчають сільськогосподарську працю.

6. Заслухавши питання про підвищення заробітної плати науковому та технічному персоналові ВУАН, вирішили додати до кошторису ВУАН окрему думку Президії Академії з цього питання.

7. Доручили Комісії під головуванням вченого секретаря Президії акад. М.П.Кравчука розробити заходи щодо раціоналізації роботи апарату ВУАН.

8. Взяли до відома привітання від Секції наукових робітників Ніжина з поповненням ВУАН новими академіками.

9. Взяли до відома розклад чергових засідань Фізично-математичного та Соціально-економічного відділів ВУАН.

11. Доручили Історично-філологічному та Соціально-економічному відділам підготувати пропозиції про порядок заміщення посади директора академічної установи шляхом рекомендації Відділу.

12. Вирішили поставити перед НКО УСРР питання про прискорення оплати рахунків ВУАН іноземним фірмам за рахунок академічного ліміту.

13. Підтримали пропозицію Музею мистецтв ВУАН про розширення штатів у розмірах, зазначених у кошторисі Музею мистецтв.

14. Взяли до відома постанову Фізично-математичного відділу ВУАН про повну сплату утримання всім академікам.

16. Схвалили заходи щодо підготовки ювілею ВУАН та прискорення підготовки до друку ювілейних видань.

17. Затвердили порядок витрат дотації Раднаркому СРСР для ВУАН в сумі 200000 крб. на поточний рік.

24. Взяли до відома доповідь Комісії підвищення врожайності.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.80-82.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 31
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 17 липня 1929 р.

1. Запропонували акад. В.Г.Шапошникову дати висновок щодо утворення при Хімічно-технологічній лабораторії спеціальної дослідницької Лабораторії штучного шовку, де б готувався технічний персонал для фабрики штучного шовку.

11. Поклали виконання обов'язків Президента ВУАН на акад.К.Г.Воблого та О.В.Корчака-Чепурківського під час відпустки акад.Д.К.Заболотного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.84 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 32
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 13 вересня 1929 р.

1. Взяли до відома телеграму акад. П.Г.Тичини про неспроможність за станом здоров'я бути представником ВУАН при закладанні пам'ятника М.М.Коцюбинському у Вінниці.

2. Доручили акад. М.П.Кравчуку та виконуючому обов'язки вченого секретаря Президії С.М.Іваницькому-Василенку взяти участь у засіданні штатної комісії НКО УССР для вирішення питань, пов'язаних зі штатним розкладом ВУАН на 1929-1930 р.

3. Взяли до відома пояснення ФЕУ НКО УСРР про неув'язку балансів ВУАН та НКО щодо академічних кредитів.

4. Вирішили повідомити Окрнаросвіту, що у ВУАН ніяких надлишків кредитів на кінець 1928-1929 бюджетного року не передбачається.

5. Взяли до відома інформацію керуючого справами господарчої частини ВУАН А.Р.Фанстля про стан кредитів у ВУАН на 13 вересня ц.р.

6. Вирішили надати акад. О.В.Фоміну відрядження до Ленінграда для придбання музейних ботанічних експонатів.

9. Доручили Іванову з'ясувати розмір відшкодувань, пов'язаних з передачею садиби Максимовичів до відання ВУАН.

12. Задовольнили прохання вченого секретаря Президії акад.М.П.Кравчука щодо звільнення його з цієї посади, затвердивши вченим секретарем Президії С.М.Іваницького-Василенка.

15. Доручили Ювілейній комісії вивчити справу про розташування частини експонатів Геологічного музею на відкритому повітрі.

16. Взяли до відома доповідь Морозова про раціоналізацію діловодства ВУАН.

17. Запропонували бухгалтерії ВУАН скласти кошторис витрат на проведення виборів нових академіків.

18. Вирішили збільшити кредит ювілейних коштів для відряджень на 1250 крб.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.85-86.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 33
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 20 вересня 1929 р.

1. Заслухали інформацію про роботу представників ВУАН в штатній комісії НКО УСРР.

2. Розглянули порядок заміщення вакантних посад академіків, штатних наукових і технічних співробітників ВУАН.

3. На прохання академіка М.С.Грушевського вирішили оплатити витрати, пов'язані з випуском збірника "Первісне громадянство", присвяченого ювілею ВУАН.

8. Доручили акад. Д.О.Граве бути представником ВУАН у раді Київської астрономічної обсерваторії.

10. Вирішили надати відрядження М.К.Зерову як представнику ВУАН на ювілейне свято М.Коцюбинського в Чернігові.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.88-89.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 34
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 24 вересня 1929 р.

1. Вирішили просити Упрнауку переглянути своє рішення щодо відокремлення ІУНМ і вилучення його із мережі установ ВУАН як таке, що попередньо не узгоджувалось із Президією ВУАН.

3. Вирішили ліквідувати Єврейську історично-археографічну комісію з 1 жовтня 1929 р., оскільки її завдання збігаються з завданнями Інституту єврейської культури.

4. Згідно з постановою Упрнауки до Комісії для обслідування ВБУ вирішили виділити як представника ВУАН Віце-президента Академії акад. К.Г. Воблого.

6. Ухвалили надати Президентові ВУАН акад.Д.К.Заболотному відрядження до Одеси для організації Морської біологічної станції ВУАН.

7. Вирішили оголосити подяку Королівській бібліотеці в Упсалі (Швеція) за повідомлення про надіслання в порядку обміну наукової літератури.

8. Зобов'язали Комісію закордонних відносин розробити пропозиції щодо зв'язків з "Інтуристом".

9. Вирішили повідомити Президію Академії наук СРСР, що призначення пенсії вдові М.М.Миклухо-Маклая згідно з законодавством підлягає розгляду в органах РСФРР за місцем роботи покійного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.90-91.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 35
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 25 вересня 1929 р.

1. Затвердили порядок розподілу між Відділами установ, що діяли при Раді.

2. Вирішили рекомендувати всім працівникам, що мають відношення до діловодства, взяти участь у семінарі МК ВУАН з питань організації діловодства Академії.

3. Запропонували Відділам ВУАН розглянути номенклатуру їхніх установ.

4. Вирішили доповнити склад Комісії науково-культурної пропаганди.

5. Ухвалили доповнити склад Краєзнавчої комісії.

6. Затвердили порядок денний засідання наступної сесії Ради ВУАН.

8. Запропонували Ювілейній комісії розробити новий план витрат на наступний рік.

9. Вирішили повністю оплатити роботу заступників завідуючого Видавництвом ВУАН за різні періоди роботи.

10. Ухвалили просити відповідні судові органи забезпечити цілісність парку на Михайловій горі.

11. Вирішили залишити представниками ВУАН у художній раді ВУФКУ П.Н.Лозієва та М.В.Шарлеманя.

13. Підтримали клопотання О.Лапенюк-Омельченко про залишення їй пенсії її чоловіка.

14. Взяли до відома інформацію про стан кредитів ВУАН.

15. Доручили завідуючому Видавництвом ВУАН підписати угоду про виділення для потреб Академії друкарського паперу.

17. Затвердили порядок оплати за редагування "Вістей ВУАН".

18. Ухвалили внести до кошторису наступного року оплату устаткування установ ВУАН.

19. Вирішили передати до Ювілейної комісії прохання Музею діячів України про збільшення ювілейних кредитів.

32. Прийняли кошторис господарчих витрат.

33. Схвалили кошторис ювілейних витрат.

34. Затвердили кошторис видатків на ремонт.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк. 92-95.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 36
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 1 жовтня 1929 р.

1. Вирішили запропонувати НКО УСРР зарахувати до штатів Академії всіх дійсних членів ВУАН.

2. Затвердили порядок роботи Президії ВУАН.

3. Вирішили внести доповнення до порядку денного чергової сесії Ради ВУАН.

4. Затвердили порядок роботи сесії Ради ВУАН в березні та червні 1930 р.

5. Затвердили заходи щодо перспектив роботи ІУНМ.

7. Штатному та нештатному постійному персоналу Єврейської історично-археографічної комісії вирішили видати ліквідаційні суми з 1 жовтня ц.р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.96-97.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 37
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 8 жовтня 1929 р.

1. Взяли до відома протокол адміністративно-господарчої наради ВУАН від 4 жовтня 1929 р.

2. Затвердили порядок зберігання нумізматичної колекції ВУАН.

3. Затвердили норми виконання робіт протокольною частиною Президії ВУАН та комісією при ній.

4. Заслухали інформацію про наслідки обслідування стану ВБУ комісією НКО УСРР.

5. Затвердили календарні плани роботи Планової комісії, Ювілейної комісії, Редакційно-видавничої комісії та Президії ВУАН на наступний квартал.

6. Затвердили порядок витрат академічними установами позакошторисних сум.

7. Вирішили просити академічні музеї та бібліотеки подати до Президії режим їх роботи.

8. Схвалили рішення Фізично-математичного відділу про виділення асигнувань на придбання лабораторного устаткування для Кабінету антропології та етнології.

9. Затвердили порядок передачі майна Єврейської історично-археографічної комісії.

10. Взяли до відома заяву акад. О.В.Палладіна про виділення для очолюваної ним Біохімічної кафедри певних приміщень та коштів.

11. Вирішили друкувати 500 примірників звіту Історичної секції.

12. Взяли до відома заяву І.М.Шуміліна про розширення штатів Академії.

13. Затвердили заходи щодо перевезення бібліотек Історично-філологічного та Соціально-економічного відділів ВУАН.

14. Затвердили порядок надсилання видань ВУАН шляхом обміну.

15. Доручили Секретаріату розробити план організації робіт з відбору вирізок із газет і журналів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.98-99.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 38
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 10 жовтня 1929 р.

1. Вирішили за узгодженням з Фізично-математичним відділом придбати ботанічну бібліотеку Литвинова.

2. Взяли до відома повідомлення про матеріальний та юридичний стан Історичної секції.

3. Затвердили заходи щодо будівництва приміщень у Карлівському заповіднику.

4. Вирішили виділити приміщення для комісії акад. В.О.Юринця і М.І.Яворського.

5. Затвердили план роботи планової комісії ВУАН.

6. Постановили перенести листопадову сесію ВУАН на 10 днів пізніше.

7. Ухвалили перемістити адміністративний апарат ВУАН з вул.Короленка, 54 на вул.Чудновського, 2.

8. Запропонували Фізично-математичному відділу дати відповідне приміщення для Ботанічного гербарію акад. В.І.Липського.

9. Затвердили порядок випуску в світ академічних видань.

11. Вирішили передати до друку "Етнографічний вісник" № 8.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.100-101.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 39
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 16 жовтня 1929 р.

1. Призначили секретарем Ювілейної комісії В.В.Білого з 16 жовтня.

2. Затвердили програму "Вістей" Президії ВУАН.

3. Запропонували Статутній комісії розробити інструкцію про порядок роботи Відділів ВУАН та їхніх установ.

6. Вирішили підтримати клопотання про збільшення субсидії Науково-педагогічному товариству ВУАН.

9. Ухвалили припинити виплату заробітної плати всім заарештованим співробітникам ВУАН (після 2 місяців з дня арешту).

10. Взяли до відома протокол адміністративно-господарської наради.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.102-103.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 40
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 22 жовтня 1929 р.

2. Ухвалили вжити заходів щодо поліпшення видання творів Т.Г.Шевченка та про участь у цій справі Науково-дослідного інституту ім.Т.Г.Шевченка.

3. Дозволили через відсутність паперу випустити 100 відбитків статті М.З.Левченка "Слідком за Руданським".

4. Затвердили порядок денний сесії Ради ВУАН 28 листопада ц.р.

5. Доручили комісії в складі акад.П.А.Тутковського, акад.Д.К.Заболотного та акад. М.Ф.Кащенка дати вказівки щодо розміщення геологічних експонатів у садибі по вул. Леніна, 15.

6. Вирішили закріпити академічні установи за певними кафедрами.

7. Постановили створити при ВУАН комісію та лабораторію для вивчення і наукової розробки проблем виробництва штучного шовку та опрацювати порядок їхньої роботи.

8. Підтримали пропозицію про організацію в Києві Інституту харчової промисловості.

9. Вирішили створити належні умови праці для акад. С.Л.Рудницького.

10. Передали до Історично-філологічного відділу запрошення ВУНАС взяти участь у II з'їзді сходознавства в Харкові.

11. Передали на розгляд Фізично-математичного відділу звіт Науково-дослідного фізичного інституту в Одесі.

12. Взяли до відома постанову Фізично-математичного відділу про обрання акад.М.Г.Холодного редактором "Записок" Відділу.

13. Запропонували Відділам ВУАН нормалізувати роботу редакторів Відділів.

14. Схвалили план святкування річниці Жовтневої революції.

15. Дали дозвіл на відрядження проф. М.А.Нирчуку та акад.О.Г.Гольдману до Зинов'ївська для доповідей.

16. Затвердили склад Бібліотечної комісії ВУАН.

17. Вирішили сплатити штатному персоналу ліквідованої Єврейської історично-археографічної комісії кошти в розмірі півмісячної платні.

18. Ухвалили передати до прокуратури матеріали, що стосуються археологічних розкопок на Звенигородщині.

20. Взяли до відома пропозицію Соціально-економічного відділу щодо використання житлової площі будинку по вул. Короленка, 54.

22. Підтримали прохання Історично-філологічного відділу про призначення персональної пенсії артистові С.Ф. Паньківському, співробітнику ІУНМ.

23. Взяли до відома інформацію про участь ВУАН у роботі "Інтуристу" .

24. На час відсутності Президента ВУАН Д.К.Заболотного та виконуючого обов'язки Неодмінного секретаря акад.О.В.Корчака-Чепурківського доручили виконувати обов'язки членів Президії акад. М.П.Кравчуку та акад.О.В.Фоміну.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.104-106.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 41
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 29 жовтня 1929 р.

1. Затвердили постанову Редакційно-видавничої комісії "Про раціоналізацію видавничих справ ВУАН".

2. Доручили акад. В.Ф.Левитському від імені ВУАН привітати II з'їзд сходознавства.

4. Доручили акад. В.Г.Шапошникову бути представником ВУАН в урядовому Комітеті сприяння будівництву комбінату штучного волокна в Києві.

5. Вирішили з'ясувати з Наркомземом УСРР та ДВУ питання про видання "Збірника праць" Комісії підвищення врожайності.

6. Ухвалили друкувати річний звіт ВУАН за 1928 р. окремою книжкою.

7. Встановили порядок виплати заробітної плати академікам, які не змогли отримати її через касу ВУАН.

8. Затвердили суму витрат, пов'язаних зі святкуванням річниці Жовтневої революції.

9. Визнали за недоцільне дальше існування при Соціально-економічному відділі Правничо-термінологічної комісії.

10. Вирішили надіслати лист до музею Головного ботанічного саду СРСР з подякою за зразки, передані Ботанічному музею ВУАН.

11. Вирішили відрядити завідуючого Видавництвом ВУАН Л.О.Окіншевича до Харкова для з'ясування питання щодо асигнувань НКО УСРР за видавничим кошторисом Академії.

12. Взяли до відома протокол адміністративно-господарчої наради ВУАН від 25 жовтня 1929 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.108.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 42
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 5 листопада 1929 р.

1. Затвердили нові ставки заробітної плати персональному складу Академії на 1929-1930 р.

2. Схвалили заходи щодо заміщення посад заарештованих співробітників Академії.

3. Затвердили порядок переходу на п'ятиденний робочий тиждень.

4. Вирішили проінформувати Всеукраїнське товариство культурного зв'язку з закордоном про наявність у ВУАН Педагогічної комісії.

7. Затвердили порядок зберігання у ВУАН архівних матеріалів.

8. Вирішили надіслати до Сталіно телеграму із привітанням з дванадцятою річницею Жовтневої революції.

9. Затвердили додаткові витрати на кліше для друку "Збірника праць" Комісії Дніпрельстану.

10. Вирішили надіслати "Записки Соціально-економічного відділу" та наукову працю акад. К.Г.Воблого до Науково-дослідного інституту монополії зовнішньої торгівлі.

11. Доручили Віце-президенту акад. К.Г.Воблому підписати акт обстеження Академії представником фінансового контролю.

13. Затвердили план заходів щодо отримання книжок для Академії з бібліотечного фонду.

14. Запропонували Відділам переглянути календарні плани своїх засідань у зв'язку з переходом на 5-денний робочий тиждень.

15. Затвердили порядок участі редакторів Історично-філологічного відділу в засіданнях Редакційно-видавничої комісії.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.109-110.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 43
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 12 листопада 1929 р.

1. Затвердили проект основних принципів статуту ВУАН.

2. Вирішили розподілити наукових співробітників ВУАН на категорії молодших та старших.

3. Взяли до відома проект угоди ВУАН з ДВУ про право користування академічною друкарнею.

4. Вирішили відкласти розгляд результатів конкурсу на заміщення посад для окремих наукових підрозділів до 16 грудня.

5. Ухвалили внести до порядку денного наступного засідання Ради вибори Президії ВУАН та президій Відділів.

6. Вирішили розглянути на черговій Раді новий порядок обрання членів-кореспондентів ВУАН.

7. Затвердили тези доповіді Планової комісії про складання п'ятирічного перспективного плану ВУАН та вирішили заслухати їх на Раді ВУАН.

8. Затвердили тези "План організаційної праці Президії ВУАН на 1929-1930 рік".

9. Заслухавши інформацію про підготовку до ювілею ВУАН, констатували незадовільні темпи підготовки звітів Відділів та ювілейних збірників.

10. Затвердили тези "Про організацію та керування установами, що перебувають при Раді ВУАН".

12. Запропонували всім установам ВУАН внести пропозиції до плану роботи Комісії науково-культурної пропаганди.

15. Взяли до відома проект розкладу робочого дня в бібліотеках ВУАН.

16. Затвердили постанову Історично-філологічного відділу про заснування діалектологічного семінару без створення окремої структурної одиниці.

18. Доручили Фізично-математичному відділу розробити план прийому гостей Другого всесвітнього конгресу грунтознавців.

19. Затвердили в основному проект резолюції на доповідь Бібліографічної комісії.

20. Вирішили надіслати до НКО УСРР лист з проханням про оплату роботи нештатних співробітників ВУАН.

23. Затвердили план заходів щодо друкування другого числа "Вісника" ІУНМ.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.111-113.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 44
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 19 листопада 1929 р.

4. Запропонували Відділам внести пропозиції щодо поновлення видання Енциклопедичного словника в Академії.

5. Вирішили поставити на розгляд сесії ВУАН постанову Фізично-математичного відділу щодо розробки проекту переміщення Мостовипробувального бюро, а також про виділення коштів на машину для випробування балок.

7. Відхилили пропозицію Комісії заходо-та американознавства про призначення гонорару авторам II тому "Збірника заходознавства" в зв'язку з відсутністю його в планах видань ВУАН.

9. Задовольнили прохання співробітника Хімічної лабораторії В.П. Маковця про перенесення його відрядження в зв'язку з розпочатою роботою в Лабораторії.

10. Виплатили гонорар І.В.Галанту за редагування "Збірника праць" Єврейської історично-археографічної комісії.

12. Визнали за доцільне друкувати тільки картковий каталог бібліотеки.

13. Рекомендували Історично-філологічному відділу вжити заходів щодо поліпшення роботи установ, в яких заарештовано співробітників.

15. Ухвалили порушити перед НКО УСРР питання про отримання директорами академічних установ щомісячно 50 крб. на виписку з-за кордону книг.

17. Вирішили просити акад. О.П.Новицького відкласти своє звільнення від обов'язків секретаря Історично-філологічного відділу до наступної сесії Ради ВУАН.

18. Ухвалили надіслати до керуючого справами РНК СРСР рецензію О.Б.Курилової на "Збірник законів та наказів Робітничо-Селянського Уряду УСРР" в перекладі.

19. Вирішили дати рекомендацію деяким працівникам ВУАН на конкурсну комісію Академії.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.115-117.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 45
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 30 листопада 1929 р.

1. Взяли до відома повідомлення Управління науковими установами НКО УСРР про затвердження Президії ВУАН у такому складі:

Президент ВУАН – акад. Д.К.Заболотний;
Віце-президенти – акад. К.Г.Воблий та акад. О.Г.Шліхтер;
Неодмінний секретар – акад. О.В.Корчак-Чепурківський;
член Президії – акад. М.І.Яворський.

2. Взяли до відома повідомлення Управління науковими установами НКО УСРР про затвердження складу президій Відділів.

3. Затвердили розподіл функцій між членами новообраної Президії ВУАН.

4. Затвердили порядок оплати праці членів Президії ВУАН.

5. Вирішили надіслати всім академічним установам повідомлення ФЕУ НКО УСРР про виділення для ВУАН 250000 крб. з ювілейних кредитів Наркомосу.

6. Доручили редагування протоколу сесії Ради ВУАН акад. М.І.Яворському. Вирішили протоколи сесії друкувати в академічних "Вістях" повністю.

7. Затвердили порядок витрачання академічних коштів.

8. Затвердили положення про тимчасове виконання обов'язків співробітниками, обраними на вакантні посади за конкурсом.

9. Доручили керівникові Кафедри марксизму-ленінізму О.М.Камишану організацію роботи Комісії для вивчення відносин між Західною Європою та Україною.

10. Затвердили розклад засідань Президії ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.118-120.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 46
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 3 грудня 1929 р.

1. Вирішили внести до ювілейного кошторису витрати в сумі 10000 крб. на створення Геологічного музею на повітрі.

2. Затвердили протокол Історично-філологічного відділу від 1 грудня 1929 р. з новою номенклатурою кафедр Відділу.

3. Затвердили протокол Соціально-економічного відділу від 30 листопада 1929 р.

4. Затвердили порядок роботи президій Відділів.

5. Передали на розгляд Історично-філологічного відділу пропозицію М.С.Грушевського про святкування ювілею Вергілія.

6. Затвердили проект резолюції на доповідь Науково-дослідного інституту єврейської культури про його діяльність.

7. Запропонували ВУАК дати інформацію про участь у розкопках Ескі-Кермені.

8. Доручили Комісії науково-культурної пропаганди разом з установами ВУАН розробити план шефської роботи з підприємствами м.Сталіно.

9. Затвердили протокол Редакційно-видавничої комісії від 14 листопада ц.р..

10. Затвердили видавничий план ВУАН на 300000 крб.

11. Вирішили надати чергову профспілкову відпустку вченому секретареві Президії ВУАН С.М.Іваницькому-Василенку в першій половині грудня.

12. Зобов'язали секретарів Відділів до 20 січня 1930 р. подати десятирічні ювілейні звіти про діяльність Відділів.

13. Постановили оплатити роботу І.В.Галанта за редагування "Збірника праць" Єврейської історично-археографічної комісії.

14. Ухвалили виділити 15000 крб. на ремонтні роботи, пов'язані з ювілеєм ВУАН.

15. Вирішили створити Комісію для обстеження стану роботи ІУНМ та його реформування.

16. У зв'язку з важким станом здоров'я Президента ВУАН Д.К.Заболотного вирішили виділити на його лікування 500 крб. позичково із спецкоштів ВУАН.

17. Вирішили передати до ВУАК два похідні ящики для діапозитивів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.121-123.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 47
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 16 грудня 1929 р.

1. Заслухали урядову телеграму з приводу смерті Президента ВУАН Д.К.Заболотного.

2. Затвердили заходи щодо організації поховання Д.К.Заболотного та увічнення його пам'яті.

3. Вирішили відкласти чергові засідання Президії ВУАН на час поховання Д.К.Заболотного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.124-127.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 48
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 20 грудня 1929 р.

1. Взяли до відома інформацію делегації, яка виїздила на похорон акад. Д.К. Заболотного до с. Чоботарка.

2. Вирішили просити ВУФКУ видати ВУАН один примірник кінофільму похорону Д.К.Заболотного.

3. Призначили на початок січня 1930 р. проведення зборів, присвячених вшануванню пам'яті Д.К.Заболотного.

4. Взяли до відома розпорядження завідуючого Упрнауки про обстеження стану архіву ВУАН.

5. Питання про призначення кандидатур на тимчасову роботу вирішили передати на розгляд комісії під головуванням акад.М.І.Яворського.

6. Затвердили заходи щодо розроблення нового статуту ВУАН.

7. Вирішили звернутися до Упрнауки з проханням першочергового затвердження кошторису Ювілейної комісії.

8. Для забезпечення нормальної роботи Академії вирішили звернутися з проханням до НКО УСРР про затвердження кошторису ВУАН та її штатів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.128.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 49
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 24 грудня 1929 р.

1. Погодились із пропозицією місцевкому про відпрацювання на користь індустріалізації країни одного дня - 25 грудня.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.129.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 50
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 27 грудня 1929 р.

1. Затвердили протоколи засідань Президії від 16, 20 і 24 грудня ц.р..

2. Прийняли пропозицію МК щодо встановлення 31 грудня вихідним днем.

3. Взяли до відома доповідь голови Комісії наукових зносин із закордоном акад. М.М.Крилова.

4. Взяли до відома витяг з розпорядження НКО УСРР від 8 грудня 1929 р., № 58.

5. Затвердили протокол наради від 13 грудня 1929 р. щодо позаакадемічних установ.

6. Доручили завідуючому Видавництвом ВУАН скласти проект угоди з ДВУ на аренду друкарні терміном на 2 роки.

7. Вирішили просити акад. С.Л.Рудницького бути представником ВУАН в Українському комітеті охорони пам'ятників природи.

9. Взяли до відома інформацію про поточні справи Відділів ВУАН.

10. У зв'язку з виділенням нових посад вирішили передати заяву акад. С.Л.Рудницького на розгляд Фізично-математичного відділу.

11. Визнали неможливим продовження конкурсу на заміщення посади співробітника Підсочної комісії.

12. Затвердили протокол Адміністративно-господарчої наради від 6 і 13 грудня 1929 р.

13. Вирішили передати на розгляд Історично-філологічного відділу заяву Українського театрального музею про відрядження до НКО УСРР керівника Музею.

14. Вирішили звернутись до співробітників Академії з проханням вступити до товариства "Техніка - масам".

15. Вирішили тимчасово зарахувати О.М.Камишана керівником Комісії досліду історії Західної Європи, А.Я.Артемського - секретарем Комісії науково-культурної пропаганди.

16. Визнали за потрібне закінчити підготовку ювілейного "Провідника" 10 січня 1930 р.

17. Вирішили для тимчасового виконання друкарських робіт призначити Закржевську.

18. Затвердили кошторис Геологічного музею в сумі 10000 крб.

19. Підтримали заяву ВУКОПС про організацію Українського інституту тютюну.

20. Уповноважили академіків К.Г.Воблого та М.І.Яворського підписати колективний договір.

22. Залухавши заяву акад.О.Г.Гольдмана, вирішили порушити перед НКО УСРР клопотання про виділення 5000 крб. на закупівлю закордонного обладнання.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.33, арк.130-131.
Оригінал. Машинопис.

1930

Протокол № 1
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 7 січня 1930 р.

1. Затвердили протокол засідання Президії ВУАН від 27 грудня 1929 р.

3. Затвердили протокол адміністративно-господарчої наради за січень 1930 р.

4. Взяли до відома акт від 2 січня 1930 р. про передачу речей акад. Д.К. Заболотного в с. Чоботарка.

5. Затвердили протокол засідання Історично-філологічного відділу від 3 січня 1930 р. з внесенням деяких змін щодо витрат коштів на відрядження.

8. Слухали клопотання перед Папірсиндикатом та Комітетом у справах друку про відпуск для потреб академічного видавництва паперу № 6-6 1/2.

9. Затвердили витяг з протоколу засідання Редакційно-видавничої комісії ВУАН та видавничий план ВУАН, складений Комісією на 1929-1930 р.

10. Затвердили перелік академічних видань, складений Редакційно-видавничою комісією 26 грудня 1929 р.

11. Відмовили Ніжинському науковому товариству у затвердженні його складу в зв'язку з прийнятою Радою ВУАН постановою про недоцільність існування надалі наукових товариств при Академії.

12. Слухали про встановлення таких кошторисних квот: 45 відсотків - Фізично-математичному відділу, 29 відсотків – Історично-філологічному відділу, 19 відсотків – Соціально-економічному відділу, 7 відсотків - установам Президії.

14. Затвердили склад адмінапарату ВУАН на 1929-1930 р. за новим штатним розкладом.

15. Передали на розгляд Історично-філологічного відділу пропозицію ІУНМ, внесену 27 грудня 1929 р., про видання українсько-грузинського та українсько-єврейського словників.

16. Взяли до відома заяву Червонопрапорного заводу від 26 грудня 1929 р. про проведення екскурсії для робітників заводу з метою вивчення умов наукової праці та життя співробітників ВУАН.

18. Запропонували Відділам ВУАН розглянути пропозицію Етнографічної комісії про створення кореспондентської мережі та подати свої міркування.

19. Схвалили план підготовки до святкування ювілею ВУАН.

20. Вирішили в порядку обміну надсилати до Інституту історії партії видання Соціально-економічного та Історично-філологічного відділів.

21. На прохання Наукового товариства на Донеччині вирішили надсилати йому в порядку обміну "Вісті ВУАН".

22. У зв'язку з 10-літніми ювілеями Азербайджанського університету та Ізюмського музею вирішили надіслати їм привітання від ВУАН.

23. Вирішили в порядку обміну надсилати видання Історично-філологічного та Соціально-економічного відділів Харківському центральному історичному архіву.

24. На пропозицію акад.В.О.Юринця вирішили при складанні тематики видавничого плану Відділів ВУАН керуватися актуальністю тем, пов'язаних із завданнями соціалістичного будівництва.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.1-3 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 17 січня 1930 р.

1. Затвердили проект завершення будівництва академічного будинку на розі вул. Короленка та Леніна, поданий інженером П.Ф.Альошиним.

2. Взяли до відома протокол Урядової комісії від 13 січня 1930 р. про увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного.

3. Доручили Фізично-математичному відділу відрядити делегацію до Сталіно з метою організації культурного шефства.

4. Передали на висновок Фізично-математичного відділу протокол № 7 засідання вченої ради Науково-дослідного інституту мікробіології та епідеміології.

5. Затвердили протокол Редакційно-видавничої комісії від 13 січня 1930 р.

6. Затвердили протокол Фізично-математичного відділу від 6 січня 1930 р.

7. Вирішили надати відрядження П.М.Пелеху на І Всесоюзний з'їзд вивчення поведінки людини.

8. Взяли до відома повідомлення Упрнауки про склад Комісії для обстеження архіву ВУАН.

9. Взяли до відома розпорядження завідуючого Упрнауки від 8 січня 1930 р. про доповнення кошторису і штатів ВУАН на 1929-1930 р. у зв'язку зі створенням в Академії нової Комісії для вивчення історії Західної Європи та призначенням на посаду її керівника О.М.Камишана.

11. Ухвалили повідомити Упрнауку про рішення Президії ВУАН виділити кімнату для зберігання академічного гербарію.

12. Вирішили повідомити всіх співробітників, бажаючих їхати в закордонні відрядження, про термінову подачу заяв та анкет.

13. Затвердили протокол Президії ВУАН від 7 січня 1930 р.

14. Затвердили протокол конкурсної комісії ВУАН від 5 січня 1930 р.

15. Затвердили протокол Історично-філологічного відділу від 1 січня 1930 р. та структурну перебудову комісій і кафедр, що відбулась у Відділі.

16. Заслухавши протокол Історично-філологічного відділу від 16 січня 1930 р., взяли до відома рішення про кадрові зміни у Відділі.

17. Вирішили звільнити з посад всіх співробітників, заарештованих у справі СВУ, та подати на наступне засідання Президії точний список вільних посад для оголошення конкурсу.

20. Затвердили список нештатних співробітників ВУАН.

21. Вирішити узгодити з акад. Г.М.Кржижанівським тему його наукової доповіді на березневій сесії ВУАН.

22. Задовольнили прохання В.В.Білого про звільнення його від виконання обов'язків секретаря Ювілейної комісії.

23. Запропонували Історично-філологічному та Фізично-математичному відділам подати на чергове засідання Президії ВУАН 27 січня своїх кандидатів у штатні академіки.

26. Вирішили провести перерозподіл господарських приміщень для розміщення академічних установ.

27. Вирішили клопотатися перед ОВК про передачу Будинку товарної біржі Академії для потреб Геологічного та Етнографічного музеїв.

28. Затвердили рішення про додаткове розасигнування 25-відсоткового кошторису ювілейних витрат установам, що подали свої плани підготовки до ювілею ВУАН та кошториси витрат.

29. Доручили акад.М.І.Яворському виконувати обов'язки Віце-президента К.Г.Воблого під час його відсутності.

31. Вирішили заснувати при ВУАН Комітет з організації музейної справи.

34. Схвалили пропозицію Історично-філологічного відділу про затвердження проф.О.П.Оглоблина товаришем виконуючого обов'язки керівника Комісії соціально-економічної історії України XIX ст., а М.В.Горбаня - товаришем виконуючого обов'язки наукового співробітника Комісії Лівобережної України.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.4-4 зв., 6-7.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 27 січня 1930 р.

3. Взяли до відома повідомлення ВУФКУ про безкоштовну передачу ВУАН одного примірника фільму "Похорони Президента Академії акад.Д.К.Заболотного".

4. Взяли до відома відмову Центрального управління залізничного транспорту дати пільговий тариф на перевезення експонатів Ботанічного музею ВУАН.

6. Вирішили призначити комісію в складі Г.О.Кривченка, Теренця, О.А.Назаревського, Г.І.Каманіної для з'ясування змісту і вартості бібліотеки акад.Л.М.Ясно-польського, яку має придбати ВУАН.

8. Вирішили призначити комісію в складі акад.О.П.Новицького, Ф.Л.Ернста та директора Музею мистецтв М.Ф.Христового для з'ясування доцільності обміну картинами між Музеєм мистецтв ВУАН та Київською картинною галереєю.

9. Вирішили передати до Урядової комісії з увічнення пам'яті акад. Д.К.Заболотного заяву лікаря К.М.Гродського з проханням прийняти його на посаду завідуючого заповідником "Будинок науки" в с.Чоботарка.

10. Взяли до відома повідомлення виконуючого обов'язки вченого секретаря Президії проф.А.Е.Кристера про те, що за 17-27 січня заяв від бажаючих їхати в закордонні відрядження не надходило.

12. Вирішили просити Фізично-математичний відділ до 7 лютого ц. р. визначити певну чергу кандидатів на вільні посади академіків.

13. Доручили акад. В.В.Різниченку бути представником ВУАН на Всеказакстанському краєзнавчому з'їзді.

14. Доручили акад.М.М.Крилову бути представником ВУАН на з'їзді математиків у Стокгольмі.

16. Затвердили рішення президії Фізично-математичного відділу від 21 січня 1930 р. про відрядження наукового співробітника Хімічної лабораторії М.С.Фортунатова на Фізично-хімічну конференцію до Москви.

17. Заслухавши повідомлення НКО УСРР від 21 січня 1930 р. про відкриття трьох вакансій дійсних членів ВУАН, вирішили підготувати доповідну записку, в якій обгрунтувати необхідність їх відкриття.

18. Вирішили звернутися з проханням до НКО УСРР про дозвіл на відрядження наукового співробітника Ф.П.Бєлянкіна до Німеччини для безпосереднього ознайомлення з роботою машини фірми "Шейк", яку збирається придбати Інститут будівельної механіки ВУАН.

19. Вирішили клопотатися перед НКО УСРР про відрядження наукового співробітника В.І.Балінського до Німеччини на 1 рік для наукової роботи та підвищення кваліфікації.

20. Доручили Фізично-математичному відділу розробити заходи щодо співробітництва з науково-дослідною секцією Тсоавіахіму.

22. Взяли до відома заяву ІУНМ про те, що в зв'язку з арештом і ув'язненням редакторів Інституту необхідно доручити тимчасове виконання їхніх обов'язків іншим особам.

23. Вирішили передати на розгляд до Комісії соцзмагання пропозиції ІУНМ про соцзмагання з Інститутом білоруської мови.

25. Доручили Комісії народного господарства України розробити пропозиції щодо вивчення проблем Правобережжя та включити їх до плану роботи ВУАН.

26. Взяли до відома витяг з протоколу засідання Колегії НКО УСРР від 10 січня 1930 р. про ювілей ВУАН.

27. Вирішили передати до Комісії з увічнення пам'яті акад. Д.К.Заболотного витяг з протоколу НКО УСРР від 10 січня 1930 р. "Про утворення Комітету з увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного" і протокол засідання цього Комітету від 13 січня 1930 р.

31. Схвалили пропозицію секретаря Історично-філологічного відділу про розподіл посад та персональний склад установ Кафедри історії українського народу.

32. Затвердили з деякими змінами протокол засідання Президії ВУАН від 17 січня 1930 р.

33. У зв'язку з ліквідацією згідно з новим штатним розкладом ВУАН посад наукових співробітників з окремими дорученнями вирішили прикріпити їх до відповідних комісій.

34. Ухвалили внести зміни до списків нештатних співробітників ВУАН, які було затверджено Президією 17 січня ц. р.

36. Взяли до відома заяву директора Комісії історичного словника проф. Є.К.Тимченка про необхідність збільшення штатів Комісії.

42. Передали до Комісії з увічнення пам'яті акад.Д.К. Заболотного пропозицію скульптора Климова щодо виготовлення для ВУАН погруддя Д.К.Заболотного.

Архів Президії НАН України, ф.251, спр.43, арк.12-17 зв.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 7 лютого 1930 р.

4. Вирішили надати відрядження акад. В.Г.Шапошникову для участі в пленумі НТЗ анілофарбової промисловості та І Всесоюзній конференції промисловості штучного волокна.

9. Затвердили порядок денний засідання березневої сесії Ради ВУАН.

10. Доручили Плановій комісії детально обгрунтувати і внести корективи до поданих нею за доповіддю А.І.Ярошевича контрольних чисел 5-річного плану ВУАН.

11. Вирішили до 15 лютого оголосити в Бюлетені НКО УСРР, "Вістях ВУАН" та місцевій пресі конкурси на заміщення вільних посад.

12. Вирішили заборонити одній особі займати дві штатні наукові посади в Академії.

13. Затвердили розподіл штатних наукових співробітників та асистентів між Відділами ВУАН, зокрема вирішили посилити Фізично-математичний відділ, який має найбільше значення в роботі ВУАН, шляхом введення до нього високооплачуваних наукових співробітників.

14. Взяли до відома протокол засідання Ювілейної комісії та затвердили її склад у кількості 16 чоловік.

16. Вирішили видати ювілейний "Провідник" французькою мовою в Другій держдрукарні.

17. Вирішили обрати другим делегатом на Всеказахстанський краєзнавчий з'їзд акад. А.Ю.Кримського.

18. Погодилися з необхідністю проведення попереднього перегляду нових видань ВУАН, підготовлених до друку.

23. Ухвалили розшукати рукопис "Кобзаря" з ілюстраціями М.С.Башилова й Я.П. де Бальмена, що залишився в кабінеті С.О.Єфремова, і передати його на виставку, яка відкриється у Всеукраїнському історичному музеї ім.Т.Г.Шевченка під час проведення Шевченківських днів.

24. Вирішили розпочати перевезення нумізматичних колекцій до Лаврського заповідника.

25. Постановили просити Лаврський заповідник виділити один із корпусів для розміщення Музею етнології.

26-27. Заслухали інформацію про надання приміщення для Кафедри гірничої механіки та Біохімічної лабораторії в будинку колишньої Духовної академії.

31. У зв'язку з підготовкою до ювілею ВУАН вирішили домовитися з ВУФКУ про проведення зйомок фільму про ВУАН.

32. Затвердили протокол засідання Президії ВУАН від 27 січня ц. р.

33. Затвердили протокол № 2 адміністративно-господарчої наради від 2 лютого ц. р.

34. Доручили Кафедрі мікробіології та Комісіям - етнографічній, звичаєвого права й науково-культурної пропаганди - підготувати плани культурного шефства над колгоспом "Новий Шлях" с.Прохорівка.

35. Запропонували проф.Є.К.Тимченку подати на наступне засідання Президії відомості про умови, за якими ДВУ друкує "Словник старої української мови".

38. Доручили секретарям Відділів не пізніше 20 лютого подати до Президії звіти Відділів за 1929 р.

39. Взяли до відома інформацію про підготовку приміщення конференцзалу до святкування ювілею ВУАН.

40. Затвердили зміни в особовому складі Академії.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.17-21 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 17 лютого 1930 р.

1. Затвердили з деякими змінами протокол № 4 засідання Президії ВУАН від 7 лютого ц. р.

2. Затвердили протокол № 14 засідання Редакційно-видавничої комісії ВУАН від 12 лютого ц. р.

3. Затвердили порядок заміщення посад зі зміненою назвою або з іншою науковою кваліфікацією.

4. Взяли до відома інформацію проф. Є.К.Тимченка про його угоду з ДВУ щодо видання "Словника старої української мови".

5. Вирішили передати з Геологічного кабінету ВУАН до Національного геологічного музею УСРР при ВУАН музейні колекції та майно.

6. Взяли до відома заяву акад.М.І.Яворського від 17 лютого 1930 р. про відмову від посад члена Президії ВУАН та секретаря Історично-філологічного відділу.

7. Затвердили заходи щодо увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного.

8. Вирішили організувати кореспондентську мережу при Президії ВУАН, взявши за основу кореспондентську мережу Етнографічної комісії.

12. Постановили просити НКО УСРР відкрити кредити на відрядження з огляду на те, що брак коштів на них затримує наукову роботу.

16. Заслухавши інформацію про розподіл валюти на оплату утримання академіків ВУАН, які живуть постійно за кордоном, вирішили повідомити НКО УСРР про те, що академіки мають одержувати плату рівними частками.

18. Затвердили інструкцію для наукових співробітників ВУАН щодо наукових відряджень.

19. Схвалили проект розподілу посад наукових співробітників і асистентів між Відділами та установами при Президії ВУАН.

20. Затвердили розподіл кредитів між Відділами та Президією ВУАН.

22. Вирішили надіслати вітальну телеграму Узбецькому науково-дослідному інститутові в зв'язку з його відкриттям.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.22-23 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 21 - 22 лютого 1930 р.

1. Затвердили протокол засідання Президії ВУАН від 17 лютого цього року.

2. Визнали за доцільне об'єднання ІУНМ з Комісією для складання словника української живої мови.

3. Взяли до відома доповідь секретаря Комісії культурно-наукової пропаганди А.Я.Артемського про проведену шефську роботу на Сталінщині.

4. Заслухавши доповідь секретаря Комісії соцзмагання про складання договору на соцзмагання між ВУАН і АН СРСР, вирішили відрядити делегацію з 4 чоловік для підписання цього договору.

5. Затвердили контрольні числа до п'ятирічного плану роботи ВУАН.

6. Взяли до відома лист уповноваженого Упрнауки в Києві з пропозицією негайно призначити відповідних наукових та науково-технічних співробітників до тих установ ВУАН, у яких після проведених арештів повністю або частково припинилася робота.

7. Затвердили порядок роботи березневої сесії Ради ВУАН.

8. Затвердили протокол засідання президії Ювілейної комісії від 16 лютого ц. р.

9. Затвердили порядок денний засідання сесії Фізично-математичного відділу 9-10 березня ц. р. і запропонували Історично-філологічному та Соціально-економічному відділам подати на затвердження порядок денний своїх сесій.

10. Запропонували Відділам протягом двох тижнів подати до Президії ВУАН на затвердження плани відряджень на 1929-1930 рр. та розподіл коштів на відрядження.

11. У зв'язку з постановою листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН про ліквідацію наукових товариств при ВУАН вирішили припинити їхнє фінансування.

12. Вирішили переобладнати приміщення в будинку колишньої Духовної академії для потреб наукової роботи.

14. Задовольнили прохання акад.Б.І.Срезневського про встановлення для Геофізичної комісії двох додаткових посад наукових співробітників.

16. Вирішили поставити перед НКО УСРР питання про необхідність проведення конференції театрально-музейних робітників за пропозицією П.І.Руліна.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.24-25 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 27 лютого 1930 р.

1. Затвердили протокол засідання Президії ВУАН від 21-22 лютого ц. р.

2. Схвалили план заходів щодо активізації роботи Комісії закордонних зносин за доповіддю її голови акад.М.М.Крилова.

3. За пропозицією акад. М.П.Кравчука вирішили перенести сесію Ради ВУАН на кінець квітня ц. р.

4. Слухали інформацію про хід підготовки до святкування ювілею ВУАН.

5. Доручили господарчій частині терміново знайти приміщення в Лаврському заповіднику для Музею етнології ВУАН.

6. Затвердили протокол Структурної комісії.

14. Погодились із пропозицією президії Історично-філологічного відділу про доручення акад. Д.І.Багалію тимчасового керівництва Кафедрою історії України доби феодалізму.

15. Призначили заступником виконуючого обов'язки вченого секретаря Історично-філологічного відділу голову Комісії вивчення історії Західної Європи О.М.Камишана.

17. Затвердили нові терміни подачі заяв на заміщення вільних посад середнього наукового і науково-технічного персоналу - до 1 травня ц. р.

18. Заслухали доповідь Комісії підвищення врожайності ВУАН про її роботу та рекомендували видати її праці через ДВУ.

20. Вирішили створити в Одесі Лиманно-морську біологічну станцію, внісши її до списку установ ВУАН. Організацію біостанції доручили акад.Д.К.Третьякову.

21. Затвердили постанову Фізично-математичного відділу про наукові відрядження академіків О.В.Фоміна, Г.В.Пфейффера та О.В.Палладіна.

24. Затвердили протокол президії Ювілейної комісії від 24 лютого ц. р.

26. Запропонували акад.Є.В.Оппокову бути постійним представником від ВУАН у складі Водного комітету при Українській економічній нараді.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.26-27 зв.
Копія. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 7 березня 1930 р.

1. Вирішили об'єднати мовні установи ВУАН у Науково-дослідний інститут мовознавства та затвердити його тимчасову інструкцію.

2. Взяли до відома порядок заміщення вільних посад штатних академіків Фізично-математичного відділу.

5. Створили комісію в складі акад.О.В.Корчака-Чепурківського, акад. М.Г.Холодного та Л.М.Левитського як голови для редагування збірника меморіальних матеріалів на честь акад.Д.К.Заболотного, який готує Інститут мікробіології.

6. Слухали доповідь проф.А.Е.Кристера про організаційні форми зв'язку між установами ВУАН, зокрема Комісії звичаєвого права з підприємствами, з метою наближення науки до виробництва.

10. Вирішили порушити в НКО УСРР питання про тимчасове призначення Я.Гординського на посаду наукового співробітника кафедри акад.К.Й.Студинського; І.Брика й М.М.Мочульського - асистентами кафедри акад.В.Г.Щурата і кафедри акад. М.С.Возняка та надати їм право виконувати обов'язки на цих посадах, живучи постійно за кордоном.

13. Передали на розгляд Історично-філологічного відділу лист акад. А.Ю.Кримського про те, що тимчасово призначений на його кафедру П.Н.Лозієв своєю кваліфікацією не відповідає вимогам роботи кафедри.

21. Заслухавши заяву акад.М.М.Крилова про недбалість у організації надсилання видань ВУАН в обмін на видання, одержані від закордонних наукових установ, вирішили просити акад.О.В.Фоміна перевірити перелік обміну виданнями та прискорити їх надсилання.

23. Затвердили протокол засідання Історично-філологічного відділу від 1 березня ц. р.

24. Затвердили з редакційними змінами протокол № 8 засідання Історично-філологічного відділу.

25. Вирішили повідомити товариство "Міжнародна книга" про те, що досі не надійшли до Фізично-математичного відділу закордонні журнали за 1930 р.

26. Запропонували академікам О.В.Палладіну, В.Я.Данилевському та О.В.Леонтовичу взяти участь у роботі IV Всесоюзного з'їзду фізіологів, що відбудеться у Харкові 20 травня 1930 р.

32. Заслухавши повідомлення про від'їзд вченого секретаря Президії ВУАН в складі делегації від Секції наукових робітників до Харкова на процес СВУ, вирішили просити проф.А.Е.Кристера виконувати його обов'язки з 8 березня ц. р.

33. Дозволили видання матеріалів Дніпрельстанівської наукової археологічної комісії обсягом до 18 друк. арк.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.30-34 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 17 березня 1930 р.

1. Затвердили протокол № 8 засідання Президії ВУАН від 7 березня ц. р. за винятком п.1 щодо Інституту мовознавства. У зв'язку з внутрішніми суперечностями і недостатністю підготовки цього питання вирішили перенести його розгляд на наступне засідання.

2. Доручили бухгалтерії ВУАН провести ревізію грошових сум ліквідованих мовних установ ВУАН.

4. Зобов'язали господарчу частину Президії ВУАН розробити план розміщення Інституту мовознавства.

5. З метою керівництва соцзмаганням ВУАН із АН СРСР та АН БСРР затвердили комісію в складі академіків: М.Г.Холодного, К.К.Симінського, О.В.Корчака-Чепурківського, В.О.Юринця, К.Г.Воблого, М.В.Птухи а також М.В.Шарлеманя та П.Л.Кованька.

6. Затвердили порядок роботи в установах ВУАН виконавців робіт від інших державних установ, трестів та об"єднань, які працюють під керівництвом академічного персоналу.

7. Взяли до відома повідомлення НКО УСРР від 7 березня ц. р. про те, що третину асигнувань на устаткування лабораторій і кабінетів ВУАН буде покрито в першому кварталі наступного року.

9. Вирішили прийняти дотацію в розмірі 3500 крб., виділену для ВУАН Народним комісаріатом охорони здоров'я УСРР на наукову роботу.

12. Затвердили з незначними змінами протоколи засідання президії Фізично-математичного відділу від 6 березня ц. р.

14. Вирішили висловити співчуття Академії наук СРСР з приводу смерті акад. І.П.Бородіна.

26. Відхилили клопотання тимчасово виконуючого обов'язки керівника Комісії соціалістичної реконструкції сільського господарства про затвердження посади позаштатного секретаря Комісії.

27. Вирішили делегувати на V Всесоюзний з'їзд дитячих лікарів у Києві тимчасово виконуючу обов'язки наукового співробітника О.А.Берсен.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.35-37 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 21 березня 1930 р.

1. Затвердили зміни до п.1 протоколу № 8 засідання Президії ВУАН від 7 березня та п.2 протоколу № 9 від 17 березня ц. р. про об'єднання мовних установ ВУАН.

2. Взяли до відома інформацію проф.Є.К.Тимченка про стан справ з виданням Історичного словника української мови.

3. Слухали інформацію акад.С.Ю.Семковського про його поїздку до Дніпропетровська, де він прочитав 10 лекцій на заводах, у інститутах та перед партактивом.

4. Визнали за неприпустиме переховування політичних документів та сторонніх речей в архівах ВУАН.

6. Затвердили рішення про створення Комісії економіки переходової доби під керівництвом акад. О.Г.Шліхтера.

7. Взяли до відома заяву акад. О.Г.Шліхтера про відмову від належної йому платні як Віце-президентові в розмірі 150 крб. на місяць з тим, щоб з цієї суми оплачувати посаду наукового співробітника в Комісії соціалістичної реконструкції сільського господарства.

10. Затвердили план внутрішніх відряджень у установах Соціально-економічного відділу.

11. Доручили тимчасове виконання обов'язків секретаря Соціально-економічного відділу члену президії Відділу акад. К.Г.Воблому.

12. Взяли до відома інформацію про заходи щодо увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного.

13. Вирішили просити НКО УСРР призначити Л.М.Левитського представником в Урядовій комісії з увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного.

14. Доручили вченому секретареві Президії ВУАН надіслати матеріали до секції науки Держплану СРСР.

15. Взяли до відома повідомлення акад. О.Г.Шліхтера про терміни здачі до друку матеріалів Соціально-економічного відділу.

16. Вирішили порушити клопотання перед Упрнаукою про передачу для потреб ВУАН колишнього приміщення ВУФКУ по вул. Шевченка, 12.

17. Вирішили передати на розгляд Комісії соціалістичної реконструкції сільського господарства лист професора лісового факультету КСГІ А.В. Новака про заходи в галузі сільського господарства та меліорації в Україні.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.38-40 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 27 березня 1930 р.

2. Заслухавши прохання Геофізичної комісії про затвердження угоди із спостережником на Мотовилівській метеорологічній станції, вирішили повідомити Фізично-математичний відділ про те, що на науково-операційні кошти не можна утримувати постійний персонал.

4. Через відсутність коштів відхилили прохання акад. Л.М.Яснопольського про надання йому наукового відрядження до Москви та Ленінграда для підготовки наукових доповідей.

6. Затвердили план святкування ювілею ВУАН, підготовлений Ювілейною комісією.

13. Вирішили звернутися до НКО УСРР за дозволом на вступ ВУАН як юридичного члена до товариства "Техніка - масам" з членським внеском у розмірі 500 крб.

15. Запропонували акад. О.П.Новицькому та проф. Ф. Л. Ернсту дати висновок щодо художньої вартості та ціни портрета Т.Г.Шевченка, запропонованого ВУАН для купівлі.

16. Вирішили передати до президії Соціально-економічного відділу висновки комісії про зміст та оцінку бібліотеки акад. Л.М.Яснопольського для вирішення питання про доцільність її придбання.

18. Вирішили призначити комісію для обслідування грошових операцій Інституту української наукової мови.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.41-42 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
Засідання Президії Всеукраїнської Академії наук від 11 квітня 1930 р.

1. Затвердили протоколи засідань Президії ВУАН від 21 та 27 березня ц. р.

2. Затвердили рішення Фізично-математичного відділу від 6 квітня про введення до складу Комісії наукових зносин з закордоном академіків В.Г.Шапошникова, Є.В.Оппокова, О.Г.Гольдмана та проф.Д.О.Белінга.

3. Вирішили порушити перед Упрнаукою клопотання про затвердження рішення Фізично-математичного відділу про присудження наукового ступеня доктора математичних наук науковому співробітнику М.М.Боголюбову.

5. Заслухавши доповідь А.М.Сліпанського про реорганізацію планової роботи ВУАН, вирішили створити при Президії ВУАН постійну Планову комісію.

6. Взяли до відома доповідь Віце-президента ВУАН акад.О.Г.Шліхтера про остаточне редагування та здачу до друку звіту про роботу ВУАН за 10 років існування.

8. Слухали про хід передачі майна мовних установ ВУАН до Інституту мовознавства.

11. Затвердили тези доповіді секретаря Комісії науково-культурної пропаганди А.Я.Артемського про завдання Комісії та запропонували академічним установам розробити плани роботи з науково-культурної пропаганди.

12. Взяли до відома інформацію про стан складання Відділами контрольних чисел до п'ятирічного плану та проекту Статуту ВУАН.

15. Взяли до відома інформацію про стан справ щодо увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного.

16. Доручили Видавництву ВУАН з'ясувати, чи в змозі Відділи виконати закріплені за ними норми видань, та вирішили у разі необхідності внести на Президію ВУАН питання про розподіл невикористаних аркушів між іншими Відділами.

17. Затвердили список установ та осіб, яким надсилаються "Вісті ВУАН".

18. Обрали проф. А.М.Сліпанського представником Академії до Редакційної комісії ЦСУ України.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.41-45 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 17 квітня 1930 р.

1. Вирішили просити акад. В.І.Липського відвести частину приміщень Одеського державного ботанічного саду для тимчасового перебування в ньому Одеської морської біостанції.

2. Вирішили розширити приміщення Зоологічного музею лише після передачі ВУАН будинку ВУФКУ.

6. Доручили президії Фізично-математичного відділу розглянути прохання Харківського математичного товариства щодо участі у заснуванні премії академіків АН СРСР В.Г.Імшенецького, О.М.Ляпунова та В.А.Стеклова з нагоди 50-річчя Товариства.

7. Вирішили тимчасово, до затвердження Статуту ВУАН, розподілити компетенції між сесійними та позасесійними зборами Відділів ВУАН.

8. Вирішили клопотатися перед Упрнаукою про відрядження акад. Є.В.Оппокова для участі в міжнародних конференціях до Парижа та Варшави.

14. Доручили Фізично-математичному відділу підготувати текст і надіслати вітальну телеграму Казанському університетові з нагоди святкування його 125-річчя.

18. Ухвалили організувати Електрозварювальний комітет ВУАН.

21. Затвердили протоколи засідань адміністративно-господарчих нарад Президії ВУАН від 12 березня, 26 березня і 2 квітня ц. р.

24. Затвердили протокол засідання президії Соціально-економічного відділу від 11 квітня ц. р.

29. Затвердили план внутрішніх наукових відряджень у установах Фізично-математичного відділу протягом літа 1930 р.

31. Схвалили пропозицію акад. В.Г.Шапошникова про читання публічних лекцій.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.46-48 зв.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 27 квітня 1930 р.

1. Затвердили протоколи засідань Президії ВУАН від 11 та 17 квітня ц. р.

3. Затвердили проект структури Історично-філологічного відділу для подання на сесію ВУАН.

4. Затвердили проект структури Фізично-математичного відділу для подання на сесію ВУАН.

5. Вирішили перенести сесію Ради ВУАН на кінець червня.

6. Схвалили директиви до складання оперативного плану й кошторису ВУАН на 1930-1931 рр. та контрольних цифр 5-річного плану академічних установ.

7. Вирішили організувати комісію в складі акад. О.В.Корчака-Чепурківського, представника місцевкому та 2-3 представників Інституту мовознавства з метою перевірки стану українізації у ВУАН.

8. Слухали інформацію уповноваженого Упрнауки Л.М.Левитського про результати обстеження стану Всенародної Бібліотеки України.

10. Затвердили звіт та план роботи Комісії науково-культурної пропаганди.

11. Слухали повідомлення Неодмінного секретаря ВУАН акад.О.В.Корчака-Чепурківського про участь у роботі планової наради при Держплані УСРР, що відбулася в Харкові 10 квітня ц. р.

12. Вирішили розподілити між Відділами 5000 крб., асигнованих на закупівлю закордонної наукової літератури.

15. Доручили акад. С.Ю.Семковському бути постійним представником ВУАН у робочій комісії з розробки п'ятирічного плану підготовки наукових кадрів.

17. Вирішили надати відрядження за власні кошти акад.О.М.Диннику для участі в роботі Всесоюзного математичного з'їзду, який відбудеться у Харкові в червні 1930 р.

22. Взяли до відома повідомлення керівника Науково-дослідної кафедри грунтознавства О.Н.Соколовського про підготовку до друку збірника доповідей на Всесвітній конгрес грунтознавців, який має вийти у співавторстві ВУАН та Інституту грунтознавства НКземсправ УСРР.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.49-52 зв.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 13 травня 1930 р.

1. Взяли до відома доповідь завідуючого Видавництвом ВУАН Л.О. Окіншевича про заходи щодо прискорення друку академічних видань.

2. Вирішили провести перерозподіл невикористаних Фізично-математичним відділом 30 друкованих аркушів на поточний рік.

3. Взяли до відома інформацію про обмін та пересилку наукових видань за кордон.

4. Вирішили повідомити редакцію "Червоної газети" про те, що через неуважність у виданні ВУАН "Ювілей акад.Д.І.Багалія" допущено помилки.

5. Взяли до відома інформацію виконуючого обов'язки директора Інституту мовознавства про стан справ щодо видання словників.

7. Взяли до відома звіт Комісії наукового дослідження території Дніпрельстану та доповідну записку про проект реорганізації Комісії.

8. Затвердили план внутрішніх наукових відряджень Комісії Дніпрельстану на поточний рік.

11. Заслухали інформацію про поточні справи Історично-філологічного відділу.

12. Заслухали інформацію про поточні справи Фізично-математичного відділу.

12а. Вирішили надати відрядження акад.К.Г.Воблому для участі в роботі економічної наради цукрової промисловості у Москві 23 травня ц. р.

13. Взяли до відома заяву проф. А.М.Сліпанського про усунення його від роботи в Плановій комісії.

23. Вирішили просити Статутну комісію прискорити розгляд положення про Електрозварювальний комітет.

24. Затвердили протокол засідання адміністративно-господарчої наради при ВУАН від 4 травня ц. р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп,1, спр.43, арк.53-58 зв.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 3 червня 1930 р.

1. Призначили сесію ВУАН на 5-9 липня цього року, а саме: Відділів - 5, 6 липня, Ради - 7-9 липня.

2. Затвердили проект кошторису ВУАН на 1930-1931 бюджетний рік і вирішили винести його на розгляд та затвердження сесії Ради ВУАН.

3. Доручили секретареві Статутної комісії проф. А.Е.Кристеру систематизувати зауваження щодо проекту Статуту ВУАН.

6. Вшанували пам'ять голови Фізично-математичного відділу академіка П.А.Тутковського та затвердили комісію для організації похорону.

8. Заслухали інформацію про поточні справи Історично-філологічного відділу.

9. Заслухали інформацію про поточні справи Фізично-математичного відділу.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.63-66 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 15 червня 1930 р.

1. Затвердили програму будівництва ВУАН на 1930-1931 рр.

7. Вирішили надіслати до Держплану УСРР контрольні цифри ВУАН на 1930-1931 рр., а також контрольні цифри та оперативний план на п'ятирічку.

8. Доручили президії Фізично-математичного відділу організувати прийом закордонних гостей Всесоюзного з'їзду математиків у Харкові з метою ознайомлення їх з роботою наукових установ Києва.

9. Затвердили склад експедиції під керівництвом члена Комісії Дніпрельстану проф. А.С.Синявського для дослідження сіл району підтоплення і нових селищ правого та лівого берега, а також біля Кічкаса й Запоріжжя.

10. Вирішили надати наукове відрядження члену Комісії для вивчення продуктивних сил України проф. Є.Д.Сташевському до Харкова в НТУ ВРНГ України для вивчення питань, пов'язаних із розробками бурого вугілля в Україні.

11. Затвердили протокол наради від 14 червня ц. р. про використання академічних заповідників.

12. Запропонували Фізично-математичному відділу розглянути на своїй сесії заяву директора Київської метеорологічної обсерваторії акад. Б.І.Срезневського про бажання приєднатися до ВУАН.

13. Дозволили Відділам користуватися коштами з ювілейних асигнувань на різні потреби, пов'язані з ювілеєм Академії.

15. Доручили керівнику УКОПС проф. А.І.Ярошевичу укласти угоду про видання "Атласу хмілю".

17. Вирішили повідомити Вінницьку філію ВБУ про те, що її звіт у ювілейному збірнику ВУАН вміщено не буде.

18. Заслухали інформацію про поточні справи Фізично-математичного відділу.

19. Прийняли пропозицію Видавництва ВУАН щодо скасування подвійної пагінації у виданнях Фізично-математичного відділу.

21. Вирішили дати роз'яснення Видавництву ВУАН про те, кому і які академічні видання необхідно видавати безкоштовно.

23. Доручили Видавництву ВУАН подати до НКО УСРР план видань на 1929-1931 рр.

24. Вирішили прийняти архів С.Л.Дроздова, подарований Музеєві українських діячів науки та мистецтва.

25. Ухвалили клопотатися перед НКО УСРР про надання пенсії родині етнографа В.М.Мечниця.

27. Доручили проф. А.Е.Кристеру бути представником ВУАН у художній раді Київської державної кінофабрики.

34. Вирішили просити Шевченківський виконком Канівського району про прискорення передачі ВУАН колишніх садиб В.П.Науменка та М.О.Максимовича.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.67-70 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 21 червня 1930 р.

1. Затвердили з деякими змінами протокол засідання Президії від 11 квітня ц. р.

4. Затвердили протоколи засідання Президії ВУАН від 3 червня ц. р. та адміністративно-господарчої наради від 10 червня ц. р.

5. Взяли до відома повідомлення акад. О.Г.Шліхтера про друк у Харкові його праці "Проблеми соціалістичної реконструкції сільського господарства".

6. Затвердили проект "Норм продукції наукового персоналу ВУАН", розроблений за постановою загальних зборів наукових працівників, і вирішили передати його для опрацювання до Планової комісії.

7. Слухали інформацію Віце-президента акад.О.Г.Шліхтера про рішення РНК УСРР щодо організації Інституту соціалістичної реконструкції сільського господарства.

8. Доручили Плановій комісії розглянути проект положення про Електрозварювальний комітет.

9. Взяли до відома проект угоди ВУАН з Укрхімтрестом щодо роботи Хімічної лабораторії за завданням Укрхімтресту.

10. Вирішили провести сесію Ради ВУАН 12-14 липня ц. р. та поставити до відома НКО УСРР про необхідність обрання на ній Президента та члена Президії ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.74-75 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 24 червня 1930 р.

2. Вирішили обрати представником адміністрації ВУАН до Комісії з чистки апарату ВУАН вченого секретаря Президії Академії С.М.Іваницького-Василенка, а його заступником - завідуючого Видавництвом ВУАН Л.О.Окіншевича.

3. Затвердили на один місяць кошторис Комісії з чистки апарату ВУАН*.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.76.
Копія. Машинопис.

---

* Далі частина тексту відсутня через фізичне пошкодження документа.

Протокол № 20
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 10 липня 1930 р.

1. Вирішили надати відрядження до Ленінграда аспірантові Інституту мікробіології Н.А.Гезимі для перевезення особистих речей акад. Д.К.Заболотного з Інституту експериментальної медицини. Після виконання доручення відрядити Н.А.Гезиму до с.Чоботарка і доручити йому організувати там меморіальний музей Д.К.Заболотного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.77.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 12 липня 1930 р.

1. Заслухали інформацію про поточні справи Фізично-математичного відділу.

15.* Вирішили виплатити гонорар за другий зошит I тому "Історичного словника української мови"[2*].

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 43, арк. 78.
[Оригінал]. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 18 липня 1930 р.

1. Заслухали інформацію про поточні справи Фізично-математичного відділу.

4. Вирішили продовжити конкурс на заміщення посад Фізично-математичного відділу.

6. Взяли до відома повідомлення про переобрання президії Фізично-математичного відділу, а саме: обрання головою акад. О.В.Фоміна, заступником голови - акад. О.Г.Гольдмана, секретарем - акад. М.П.Кравчука.

7. Вирішили клопотатись про заснування в Україні великої астрономічної обсерваторії.

8. Запропонували Видавництву ВУАН прискорити складання угоди з ДВУ, забезпечивши Академії повну і вчасну можливість використання академічної друкарні для виконання видавничого плану ВУАН.

9. Погодилися з думкою Фізично-математичного відділу про видання протоколів засідань Відділу в формі окремого бюлетеня щомісяця або кожних 2 місяці.

11. Вирішили наукові сесійні засідання Відділів проводити надалі по циклах.

14. Вирішили на кошти заводу "Більшовик", в його приміщенні, організувати тимчасову Електрозварювальну лабораторію ВУАН.

15. Заслухали інформацію про поточні справи Історично-філологічного відділу.

23. Вирішили встановити порядок зносин з установами за межами України через Відділи Академії.

---

* Пункти 2-14 у протоколі відсутні.

[2]* Далі текст відсутній через фізичне пошкодження документа.

24. Вирішили друкувати працю проф. Л.М.Беркута "Етюди з джерелознавства середньої історії" тільки за планом видань Історично-філологічного відділу.

25. З числа друкованих аркушів, призначених для Діалектологічного збірника, вирішили передати 5 аркушів Археографічній комісії для спільного видання ВУАН і БАН "Руської Правди".

26. Рекомендували Соціально-економічному відділу внести до видавничого плану на 1930-1931 рр. видання арабських пам'яток, які перебувають на терені СРСР, і розподілити оплату цієї роботи поміж АН СРСР, ВУАН та БАН.

30. Вирішили надати відрядження члену Тюркологічної комісії терміном на два місяці до Середньої Азії для дослідження середньоазіатських діалектів турецької мови.

32. Ухвалили видати працю акад. А.Ю.Кримського "Звенигородщина" окремими випусками, по 8 аркушів кожен.

34. Постановили придбати у В.М.Перетца опис українських матеріалів Пушкінського дому.

35. Вирішили відрядити акад. А.Ю. Кримського на Звенигородщину для наукової праці.

37-44. Заслухали інформацію про поточні справи Соціально-економічного відділу.

45. Затвердили висновки конкурсної комісії з досвіду проведення попередніх конкурсів.

48. Затвердили угоду Комісії для вивчення народного господарства ВУАН з Українською Дніпрянською державною флотилією, за якою Комісія бере на себе науково-практичне керівництво економічним обслідуванням Дніпрянсько-Бузького водозабору.

49. Вирішили просити НКО УСРР переказати асигнування на безпосередні витрати для святкування ювілею ВУАН в сумі 59000 крб. на наступний рік у зв'язку з тим, що святкування перенесено на грудень 1930 р.

56. Затвердили "Норми продукції наукового персоналу Всеукраїнської Академії наук", а також підтвердили обсяг та характер роботи наукових працівників ВУАН.

57. Взяли до відома витяг з протоколу № 19/672 засідання РНК УСРР від 12 червня 1930 р. про видання Української радянської енциклопедії.

58. Затвердили протокол засідання Президії ВУАН від 15 червня ц. р.

59. Подали на затвердження НКО УСРР обраних на посаду члена-секретаря Комісії науково-культурної пропаганди А.Я.Артемського та керівника Бібліографічної комісії С.П.Постернака.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.81-87 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 27 липня 1930 р.

1. Продовжили термін використання ювілейних предметів до 1 вересня ц. р.

3. Вирішили додатково асигнувати в розпорядження президії Фізично-математичного відділу на науково-операційні витрати 12000 крб.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.88-88 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 2 серпня 1930 р.

1. Заслухали інформацію про заміщення посад дійсних членів ВУАН (кандидатури проф. К.К. Гедройца, М.І. Палієнка, М.Г. Світальського).

2. Заслухавши інформацію завідуючого Видавництвом ВУАН про скорочення обсягу робіт для Академії в її друкарні, запропонували завідуючому Видавництвом розробити конкретні заходи щодо поліпшення видавничої діяльності.

4. Доручили завідуючому секретаріатом, головному бухгалтерові та завідуючому господарчою частиною до 15 вересня ц. р. скласти правила внутрішнього розпорядку роботи кожної з названих структурних частин Президії ВУАН.

6. Заслухали інформацію про передачу музейних речей, що залишились після смерті акад. Д.К.Заболотного, до Музею діячів науки й мистецтва.

8. Затвердили орієнтовний список заявок на закупівлю за кордоном устаткування для установ ВУАН на 1930-1931 рр.

15. Доручили акад. К.К.Симінському, акад. О.Н.Соколовському та акад. В.В.Різниченкові організувати в Академії прийом делегатів Всесвітнього конгресу грунтознавців.

16. Затвердили розподіл обов'язків між членами президії Фізично-математичного відділу.

17. Обрали акад.О.В.Корчака-Чепурківського представником ВУАН до спеціальної розширеної комісії для вирішення питання про приєднання до ВУАН науково-дослідних інститутів та установ Упрнауки.

18. Вирішили делегувати акад. В.Г.Шапошникова на Міжнародну конференцію у Льєж, що відбудеться 10 вересня ц. р.

27. Вирішили просити міськраду надати приміщення ліквідованих округових установ для розміщення установ ВУАН.

28. Вирішили подати на затвердження НКО УСРР проект Статуту ВУАН в редакції, прийнятій на липневій сесії ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк. 89.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 14 серпня 1930 р.

1. Вирішили надіслати до НКО УСРР та опублікувати у "Вістях ВУАН" висновки Комісії з чистки апарату ВУАН.

2. Слухали інформацію про порядок звільнення з роботи відповідно до рішення Комісії з чистки апарату ВУАН.

5. Вирішили оголосити конкурс на заміщення вакантних штатних наукових посад, які залишались вільними до чистки апарату ВУАН, та звільнених внаслідок чистки.

6. Вирішили надати відрядження акад. О.Г.Гольдману з 19 серпня до Одеси для участі у роботі Всесоюзного з'їзду фізиків та до Ленінграда для участі у VII Фізико-хімічній конференції.

10. Встановили порядок надання посвідчень на відрядження - лише в тому разі, коли працівник подає план своєї роботи у відрядженні.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк. 90.

Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 21 серпня 1930 р.

1. Затвердили порядок прийому делегатів Міжнародного конгресу грунтознавців 23 серпня ц. р.

2. Вирішили протягом двох днів зібрати реальні відомості про фактичні витрати ВУАН і рештки асигнувань на поточний рік та повідомити про це НКО УСРР.

3. Слухали інформацію про порядок оплати за рецензування праць, що друкуються в академічних виданнях.

4. Дозволили перерахування решти коштів Електрозварювального комітету на його рахунок та уповноважили акад. Є.О.Патона одержувати гроші з цього рахунку.

7. Згідно з заявою завідуючого бібліотекою Історично-філологічного відділу вирішили просити окрархів створити паритетну комісію для вирішення справи з рукописною частиною бібліотеки В.Б.Антоновича.

17. Затвердили проект угоди про надання Всеукраїнському науково-дослідному інституту шкіряної промисловості права користування робочими місцями, приладами і устаткуванням Хімічно-технологічної лабораторії ВУАН.

18. Дозволили Кафедрі музичної етнографії частково змінити кошторис Кабінету музичної етнографії.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.92-94 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 27
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 29 серпня 1930 р.

4. Запропонували бухгалтерії подати до Президії ВУАН точні відомості про рештки ювілейних асигнувань на 1 вересня ц. р.

14. Взяли до відома інформацію заступника виконуючого обов'язки директора Інституту мовознавства про організацію при ВУАН Науково-дослідного інституту мовознавства у Києві з філією у Харкові згідно нового статуту, затвердженого РНК УСРР 1 серпня ц. р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.98-100.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 28
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 6 вересня 1930 р.

1. Взяли до відома інформацію Л.О. Окіншевича про стан справ Видавництва ВУАН.

2. Вирішили виділити приміщення для Інституту мовознавства у будинку по бульвару Шевченка, 14.

5. Вирішили передати бібліотеку колишнього Історично-філологічного відділу до Соціально-економічного відділу.

7. Запропонували акад. Б.І.Срезневському бути представником ВУАН у геомагнітній комісії Гідрометеорологічного комітету УСРР.

10. Взяли до відома інформацію уповноваженого сектору науки НКО УСРР про ліквідацію з 15 вересня ц. р. Науково-дослідних кафедр історії України, мовознавства і математики, а також Інституту української наукової мови та мовних комісій і про передачу майна зазначених кафедр до ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.102-104 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 29
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 19 вересня 1930 р.

1. Запропонували акад. Г.Ф. Проскурі бути представником ВУАН у науково-технічній раді Державного інституту проектування міст.

3. Взяли до відома повідомлення сектора науки НКО УСРР від 9 серпня про заходи щодо увічнення пам'яті Д.К.Заболотного.

9. Вирішили терміново звернутися до НКО УСРР з проханням поповнити кредит на ювілейні кошти не пізніше як з 1 жовтня ц. р., щоб не затримувати підготовку до ювілею ВУАН, що буде святкуватись у грудні ц. р.

11. Призначили відповідальними представниками до художньо-політичних рад: оперного театру - О.К.Дорошкевича, театру ім. І.Франка - П.І.Руліна.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.105 зв.-106.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 30
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 28 вересня 1930 р.

1. Взяли до відома повідомлення сектору науки НКО УСРР від 17 та 19 вересня ц. р. про затвердження Президентом ВУАН акад. О.О. Богомольця та складу президій Відділів ВУАН.

2. Вирішили зобов'язати президії Відділів подати п'ятирічні плани роботи на затвердження Президії ВУАН до жовтня ц. р. Доручили Президії ВУАН розглянути п'ятирічний план Академії до 20 жовтня ц. р. і подати його на затвердження сесії Ради ВУАН.

3. Призначили засідання сесій Відділів ВУАН на 27 жовтня, сесій Ради ВУАН на 28-30 жовтня.

4. Затвердили статут Електрозварювального комітету ВУАН та його склад.

5. Вирішили встановити через Всеукраїнське товариство культурних зв'язків із закордоном обмін виданнями з закордонними науковими установами.

6. У зв'язку з тим, що підготовка до ювілею ВУАН перебуває в незадовільному стані, вирішили прискорити темп підготовки.

11. Вирішили обговорити на найближчому засіданні Президії питання про організацію видання Української радянської енциклопедії.

12. Заслухали інформацію акад. Л.М. Яснопольського про результати наукового відрядження до Кузнецького басейну та на Магнітогорський завод*.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.107-109 зв.
[Оригінал]. Машинопис.

---

* Кінець протоколу відсутній через фізичне пошкодження документа.

Протокол № 31
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 8 жовтня 1930 р.

2. Взяли до відома інформацію Президента ВУАН акад. О.О. Богомольця про наслідки його відрядження до Харкова в справах ВУАН.

6. Вирішили уладнати з Інститутом мікробіології та епідеміології питання про передачу матеріалів покійного Президента ВУАН акад. Д.К. Заболотного.

12. Затвердили розподіл обов'язків серед членів Президії ВУАН*.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.110-111 зв.

[Оригінал]. Машинопис.

Протокол № 32
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 22 жовтня 1930 р.

1. Затвердили план раціоналізації бібліотечної справи у ВУАН, викладений у доповіді голови Бібліографічної комісії С.П. Постернака.

2. Підтримали пропозицію Бібліографічної комісії щодо надрукування в "Ювілейному збірнику" бібліографії видань ВУАН.

3. Взяли до виконання повідомлення сектора науки НКО УСРР щодо Інституту мовознавства, який має підлягати безпосередньо НКО УСРР.

7. Доручили проф. О.І. Крамаренкові негайно розпочати виготовлення у конференцзалі двох лакофресок.

9. Затвердили проект статуту установ при ВУАН в редакції, поданій підготовчою комісією.

10. Схвалили проект резолюції окремої комісії на доповідь голови Комісії з чистки апарату ВУАН Наваловського та затвердили заходи щодо поліпшення роботи ВУАН.

11. Взяли до відома інформацію завідуючого Видавництвом ВУАН Л.О. Окіншевича про видавничі справи.

12. Затвердили рішення про вступ ВУАН до складу членів акціонерного товариства "Українська радянська енциклопедія".

14. Вирішили погодитися на умови ліквідації Дніпропетровського наукового товариства при ВУАН.

15. Згідно з висновками Комісії з чистки апарату ВУАН вирішили перерозподілити посади нештатних співробітників, які є в розпорядженні Президії ВУАН.

16. Вирішили оголосити до 1 січня 1931 р. конкурс на заміщення 14 вільних посад наукових співробітників та асистентів.

19. Ухвалили доручити голові наукової комісії акад. О.Г. Шліхтеру або його заступникові акад.О.Г.Гольдману зробити на сесії Ради вступну доповідь до п'ятирічного плану ВУАН.

21. Слухали інформацію про культобслуговування українського населення в Казахстані.

22. Для перевірки виконання договору на соцзмагання між ВУАН та АН СРСР вирішили відрядити одного з наукових співробітників ВУАН[2*].

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.113-116 зв.

[Оригінал]. Машинопис.

---

* Далі текст відсутній через фізичне пошкодження документа.

2* Те саме.

Протокол № 33
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук*

1. Затвердили на посаду керуючого справами ВУАН М.М. Коротуна.[2*]

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.120.
[Оригінал]. Машинопис.

Протокол № 34
засідання Президії Всеукраїнської Академії наук
від 31 жовтня 1930 р.

4. Вирішили просити НКО УСРР затвердити на посадах дійсних членів ВУАН, обраних на останній сесії Ради, М.Г.Світальського, К.К.Гедройца і М.І.Палієнка.

5. Вирішили перенести термін подання плану закордонних відряджень на 1931 р.

9. Заслухавши доповідь Віце-президента ВУАН акад.К.Г.Воблого, затвердили проект штатів адміністративно-технічного персоналу ВУАН на жовтень-грудень 1930 р. та на 1931 р.

22. Вирішили провести святкування ювілею ВУАН 27-29 грудня.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.121-123.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 35[3*]
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 листопада 1930 р.

Протокол № 36
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 14 листопада 1930 р.

1. Вирішили створити при кожному Відділі конкурсні комісії для розгляду заяв, поданих на конкурс.

2. Розгляд питання про призначення на нештатні посади перенесли на наступне засідання.

3. Затвердили статут Інституту соціалістичної реконструкції сільського господарства.

6. Вирішили встановити поквартальне планування роботи Президії ВУАН, президії Відділів і техапарату при Президії.

7. Затвердили план перевірки роботи установ ВУАН.

9. Вирішили надіслати комплект видань ВУАН акціонерному товариству "Українська радянська енциклопедія".

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.129-131 зв.
Оригінал. Машинопис.

---

* Дата відсутня.

2* Далі текст відсутній через фізичне пошкодження документа.

3* Повністю втрачений через фізичне пошкодження документа.

Протокол № 37-а
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 19 листопада 1930 р.

1. Призначили вченого секретаря Президії ВУАН С.М.Іваницького-Василенка представником ВУАН на засіданні Центральної комісії чистки радапарату, яка 20 листопада розглядатиме питання щодо чистки апарату Академії*.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.139.
[Оригінал]. Машинопис.

Протокол № 37
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 22 листопада 1930 р.

1. Доручили Неодмінному секретареві ВУАН акад.О.В.Корчаку-Чепурківському вирішити питання про те, яку допомогу могла б надати ВУАН товариству "УРЕ".

9. Вирішили порушити перед НКО УСРР питання про призначення вдові акад.П.А.Тутковського збільшеної персональної пенсії.

13. Вирішили направити НКО УСРР доповідну записку президії Історично-філологічного відділу про низький рівень заробітної платні наукового персоналу ВУАН.

14. Взяли до відома постанову президії Історично-філологічного відділу про необхідність переобрання президії, оскільки не всі її члени виконують покладені на них обов'язки.

15. Вирішили заснувати при Психотехнічному кабінеті науковий семінар для підвищення кваліфікації робітників, що працюють у галузі психотехніки.

17. Вирішили надати закордонні відрядження акад.О.В.Фоміну та акад. М.М. Крилову[2*].

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.140-144.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 39
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 грудня 1930 р.

1. Продовжили термін виконання обов'язків В.І.Щербиною на посаді голови Комісії для виучування історії Києва та Правобережжя до 1 листопада 1930 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.152.
Оригінал. Машинопис.

---

* Далі текст відсутній через фізичне пошкодження документа.

[2]* Кінець протоколу відсутній через фізичне пошкодження документа. Протокол № 38 повністю втрачений.

Протокол № 40
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 16 грудня 1930 р.

1. Заслухали інформацію вченого секретаря Президії ВУАН С.М.Іваницького-Василенка про стан виходу багатотиражної газети "За Радянську Академію".

2. Заслухали інформацію про стан бібліотечної справи у ВУАН.

3. Вирішили внести деякі зміни до інструкції щодо обслідування роботи установ ВУАН.

4. Запропонували всім установам ВУАН розпочати підготовку до річного звіту та встановили строки їх подачі до Відділів та Президії ВУАН.

9. Вирішили передати на розгляд президії Відділів видавничий план ВУАН.

15. Призначили академіка О.В.Палладіна представником ВУАН до секції науки Укрдержплану.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.152-157.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 41
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 21 грудня 1930 р.

1. Вирішили внести до кошторису на 1931 р. окремою статтею 10000 крб. на преміювання переможців соцзмагань, в тому числі й на преміювання наукових праць.

11. Вирішили встановити броньований фонд академічних видань -200 примірників кожного видання - та видавати книжки з нього щоразу за окремою постановою Президії.

12. Вирішили надіслати до Центрального архівного управління лист Комісії Дніпрельстану про упорядкування та вивчення в Дніпропетровському краєвому архіві матеріалів з історії території Дніпрельстану.

16. Заслухавши інформацію про затримку випуску в світ деяких видань Академії, доручили акад. О.Г. Гольдману, О.М. Камишану та Л.О.Окіншевичу терміново розібратися з причинами затримки.

18. Взяли до відома повідомлення Віце-президента ВУАН акад. К.Г.Воблого з пропозицією Київської філії Інституту економічних досліджень взяти участь у виконанні генерального плану дослідження проблем Правобережжя.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.43, арк.153.
Оригінал. Машинопис.

1931 р.

Протокол № 1
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 січня 1931 р.

1. Затвердили склад членів Ради ВУАН з дорадчим голосом в кількості 29 чоловік.

2. Вирішили реорганізувати "Вісті Президії ВУАН" у щомісячний орган, доручивши його редагування вченому секретареві Президії ВУАН.

3. Затвердили протокол засідання Комісії ВУАН з увічнення пам'яті акад.Д.К.Заболотного від 9 грудня 1930 р.

6. Затвердили інструкції для керуючого справами ВУАН.

9. Вирішили надіслати на обговорення президій Відділів проект інструкції для циклів.

10. Затвердили план комплексної експедиції до Середньої Азії та Казахстану.

11. Вирішили вважати за необхідне, щоб у всіх засіданнях ВУАН брали участь секретарі Відділів або спеціально призначені для цього представники.

12. Взяли до відома протокол наради від 2 січня 1931 р. про виділення під заповідник ВУАН частини лісу в Старосільському лісництві.

13. Вирішили розпочати видання праць Б.С.Бутника-Сіверського.

14. Слухали інформацію про хід підготовки до святкування ювілею ВУАН.

16. Затвердили протоколи Президії ВУАН від 16 грудня та 21 грудня 1930 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.1-4 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 13 січня 1931 р.

1. Затвердили проект інструкції про бібліотеку ВУАН та вирішили надіслати її до президій Відділів на висновок.

2. Затвердили оперативний план Бібліографічної комісії та Комісії Дніпрельстану.

3. Затвердили склад комісії для обстеження діяльності Бібліографічної комісії та Комісії Дніпрельстану.

5. Схвалили порядок рецензування популярних видань ВУАН.

6. Заслухали інформацію про хід підготовки до ювілею ВУАН.

8. Взяли до відома інформацію про підготовку до сесії Ради ВУАН.

9. Вирішили завершити з'ясування кошторису ВУАН на 1931 р. до сесії ВУАН.

10. Затвердили протокол засідання Президії ВУАН від 2 січня 1931 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.8-12.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 24 січня 1931 р.

1. Заслухали інформацію про підготовку до сесії ВУАН.

2. Вирішили клопотатися перед НКО УСРР про збільшення асигнувань ВУАН на I квартал 1931 р.

3. Заслухали інформацію про підготовку у ВУАН нових кадрів.

4. Схвалили видавничий план ВУАН на I квартал 1931 р.

6. Затвердили план роботи Президії ВУАН на I квартал 1931 р.

7. Вирішили передати до завідування господарчої частини ВУАН заповідник Максимовича.

8. Заслухали інформацію про хід підготовки до ювілею ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.17-19.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 лютого 1931 р.

1. Вирішили подати на розгляд сесії ВУАН проект інструкції з додатками до неї для академічних установ, циклів і президій Відділів ВУАН.

2. Вирішили перевести Музей етнології з Історично-філологічного відділу до Фізично-математичного.

3. Заслухали інформацію про хід підготовки до сесії ВУАН.

5. Взяли до відома інформацію про хід підготовки до ювілею ВУАН.

8. Взяли до відома повідомлення НКО УСРР про збільшення штату Президії ВУАН на двох членів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.22-23 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 9 лютого 1931 р.

1. Заслухали план реалізації змін та зауважень щодо видавничої діяльності Академії, запропонованих на засіданні Ради ВУАН 7 лютого 1931 р.

2. Взяли до відома резолюцію Ради ВУАН від 7 лютого 1931 р.про оперативний план ВУАН на 1931 р.

3. Схвалили резолюцію Ради ВУАН від 7 лютого 1931 р. про розподіл кошторисних сум між академічними установами.

4. Вирішили зобов'язати президії Відділів здати до 15 лютого звіти Відділів, необхідні для підготовки загального звіту ВУАН.

5. Доручили президіям Відділів розпочати роботу щодо складання генерального плану розвитку структури Академії для квітневої сесії ВУАН.

6. Взяли до відома резолюцію Ради ВУАН від 7 лютого 1931 р. про поділ Кабінету антропології та етнології ім. Ф.Вовка на дві окремі установи.

8. Доручили комісії в складі акад. О.Г. Гольдмана (голова),акад. Л.М. Яснопольського та секретаря Фізично-математичного відділу з'ясувати становище Комісії для вивчення продукційних сил України, оскільки Інститут економіки промисловості не зміг розпочати роботу.

9. Вирішили просити НКО УСРР включити представника Фізично-математичного відділу до складу делегації в справі культурних зв'язків з Казахстаном.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.40-46.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 22 лютого 1931 р.

1. Затвердили інструкцію для академічних установ, циклів і президій Відділів ВУАН.

2. Заслухали інформацію про участь ВУАН у святкуванні тринадцятих роковин Червоної армії.

3. Взяли до відома доповідь комісії з українізації установ ВУАН.

4. Доручили президіям Відділів обміркувати форми участі установ Академії в поліпшенні роботи транспорту.

5. Вирішили внести зміни до інструкції для вираховування авторського гонорару за наукові праці, що друкуються у виданнях ВУАН.

6. Визнали за недоцільне друкування праць в академічних виданнях лише іноземними мовами.

7. Вирішили вважати за необхідне мати при Видавництві ВУАН постійний склад перекладачів.

8. Заслухали інформацію про стан поліграфічної бази ВУАН.

9. Взяли до відома доповідь завідуючого Бюро для розповсюдження академічних видань В.Г.Зубрицького.

10. Вирішили прискорити з'ясування штатного розкладу ВУАН на 1931 р.

11. Заслухали інформацію про капітальне будівництво ВУАН.

13. Затвердили кошторис у сумі 3334 крб. на роботи в заповіднику Максимовича.

14. Вирішили розподілити між Відділами кошти на наукові відрядження.

15. Доручили президіям Відділів подати пропозиції щодо форми допомоги національно-культурному будівництву в Молдавії.

16. Схвалили постанову президії Історично-філологічного відділу про академічні заповідники.

17. Вирішили створити при ВУАН нові установи.

18. Взяли до відома інформацію академіка О.В.Фоміна про стан роботи президії Історично-філологічного відділу.

19. Заслухали інформацію про ювілейні справи ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.47-54.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 6-7 березня 1931 р.

1. Заслухавши інформацію академіка О.В.Фоміна про Всесоюзну ботанічну конференцію в Ленінграді, доручили йому організувати видання праці "Флора УСРР".

2. Взяли до відома доповідь завідуючого виробничим сектором МК ВУАН С.Г. Борисенка про організацію та роботу виробничих нарад.

4. Заслухавши інформацію про штати ВУАН на 1931 р., вирішили просити НКО УСРР збільшити фонд заробітної плати Академії на поточний рік.

5. Відхилили пропозицію ДВУ щодо передання їй академічної друкарні.

6. Затвердили контрольні цифри Видавництва ВУАН на 1931 р. в кількості 1945 друкарських аркушів.

7. Слухали інформацію про ювілейні справи ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.56-59.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 22 березня 1931 р.

1. Вирішили просити сектор науки НКО УСРР про внесення змін до штатного розкладу ВУАН на 1931 р.

2. Зобов'язали президії Відділів організувати перевірку виконання пропозицій Комісії з чистки апарату ВУАН.

3. Затвердили терміни профвідпусток для персоналу ВУАН.

4. Заслухали інформацію про хід підготовки до святкування ювілею ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.60-63.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 квітня 1931 р.

1. Призначили останнім терміном здачі Відділами річних звітів за 1928-1929 рр. 1 квітня, за 1930 р. - 20 квітня ц. р.

2. Внесли пропозицію про включення до штатного розкладу посади старшого наукового співробітника з окладом 250 крб. на місяць.

3. Заслухавши інформацію про вакантні посади 8 дійсних членів ВУАН, вирішили обрання на ці посади провести на початку 1932 р.

4. Схвалили доповідь С.Г. Борисенка щодо виконання плану реорганізації бібліотечної справи, затвердженого Президією ВУАН.

5. Заслухали інформацію про ювілейні справи ВУАН.

6. Призначили сесію Ради ВУАН на 16 червня ц. р.

7. Вирішили відрядити акад. О.Г.Гольдмана представником ВУАН на Всесоюзну конференцію з планування науково-дослідної роботи.

8. Доручили Віце-президентові акад. К.Г.Воблому скликати адміністративно-господарчу нараду і розробити протягом 2 тижнів план налагодження роботи господарчої частини і бухгалтерії.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49. арк.64-70.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 9 квітня 1931 р.

1. Заслухали лист АН СРСР від 23 січня 1931 р. та пропозиції МК ВУАН про перевірку виконання договору соцзмагання між трьома Академіями наук.

2. Створили комісію з доопрацювання статуту для установ ВУАН в зв'язку з поділом Академії на цикли.

3. Визнали цілком правильними критичні зауваження на роботу апарату Академії, викладені в 7 числі газети "За РадянськуАкадемію".

4. Затвердили зміни до штатного розкладу ВУАН, внесені на підготовчій комісії за участю профорганізації.

5. Вирішили провести розподіл бюджетних сум між Відділами ВУАН.

7. Доручили комісії на чолі з проф. А.Е.Кристером підготувати пропозиції щодо перевидання "Провідника" (нарис розвитку Києва після Жовтневої революції) іноземними мовами.

9. Вирішили погодитись на перетворення газети "За РадянськуАкадемію" в орган адміністрації, партосередку та МК.

10. Ухвалили утворити при Президії ВУАН Комісію комплексних експедицій з секціями Історично-філологічного та Фізично-математичного відділів.

11. Вирішили направити на Донбас трьох наукових співробітників, доручивши їм вивчити проблеми застоїв у роботах з видобутку вугілля та з'ясувати шляхи їхньої ліквідації.

12. Заслухали інформацію про порядок переходу Зоологічного музею та Біологічного інституту ім.Ф.З.Омельченка з відання ВУАН до Науково-дослідного зоологічно-біологічного інституту НКО УСРР.

13. Доручили президіям Відділів подати проекти назв журналів циклів.

14. Затвердили рішення про вступ ВУАН до Всеукраїнського товариства культурних зв'язків з закордоном.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.72-83.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 28 квітня 1931 р.

1. Запропонували президіям Відділів негайно подати звіти за 1930 р., попередивши про відповідальність за неможливість скликання червневої сесії ВУАН через несвоєчасне подання звітів.

2. Заслухали інформацію про роботу Комісії науково-культурної пропаганди.

3. Вирішили скликати нараду активу Академії й заслухати доповідь акад. О.Г.Гольдмана про завдання ВУАН у світлі рішень Всесоюзної конференції з планування науково-дослідної роботи.

4. Ухвалили розпочати складання тематичного плану ВУАН на 1932 р.

5. Затвердили видавничий план ВУАН на 1931 р.

6. Взяли до відома доповідь А.Е.Кристера про закінчення підготовки до ювілею ВУАН.

7. Заслухали доповідь керуючого справами про стан будинків ВУАН.

8. Постановили підпорядкувати Видавництву Академії Бюро обміну та поширення академічних видань ВУАН.

9. Вирішили передати нумізматичну колекцію ВУАН на зберігання до Всеукраїнського музейного містечка.

10. Заслухали доповідь вченого секретаря Президії ВУАН про стан сховища академічних видань.

11. Заслухали інформацію про стан роботи заповідників ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.84-89.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 травня 1931 р.

1. Ухвалили встановити наукові відносини з Молдавським науковим комітетом.

2. Вирішили розподілити бюджетні суми між установами ВУАН.

3. Заслухали пропозиції щодо назв циклових журналів.

4. Затвердили план експедицій ВУАН і розподіл експедиційних кредитів на 1931 р.

5. Відхилили постанову Історично-філологічного відділу про надання йому права друкувати у своїх виданнях праці іноземною мовою з українським резюме.

6. Взяли до відома план роботи сектора науки НКО УСРР на 1931р.

7. Доручили Л.О.Окіншевичу підписати угоду Видавництва ВУАН з друкарнями Києва.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.101-106.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 травня 1931 р.

1. Оголосили будівництво Хімічної лабораторії ВУАН першочерговим.

2. Погодились з висновками обслідування інспектором Київської РСІ 29 квітня 1931 р. Хімічної лабораторії ВУАН та доручили керуючому справами зробити економічну перевірку в усіх установах, що мають кошти поза кошторисом ВУАН.

4. Доручили акад. Д.І.Багалію бути представником Президії ВУАН в комісії перевірки соцзмагання ВУАН, ВАН та БАН.

5. Схвалили пропозицію керівника Бібліографічної комісії щодо організації бібліографічної конференції.

6. Затвердили кошторис Комісії науково-культурної пропаганди для виїзду бригад до підшефних районів.

7. Взяли до відома проект НКО УСРР щодо оперативного обліку планування та вивчення ефективності науково-дослідної роботи.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.106-222.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 травня 1931 р.

1. Взяли до відома доповідь акад. К.Г.Воблого про підсумки відрядження до Харкова в академічних справах.

3. Заслухали інформацію про підготовку до ювілею ВУАН.

4. Доручили керуючому справами ВУАН разом з представниками Відділів провести перерозподіл вільних приміщень між академічними установами.

5. Взяли до відома проект директивного листа НКО УСРР щодо планування науково-дослідної роботи в установах ВУАН на 1932 р.

6. Вирішили звернути увагу президій Відділів, бюро циклів та академічних установ на необхідність поліпшення контактів у роботі з позаакадемічними установами.

7. Схвалили доповідну записку осередку "Войовничий безвірник" про необхідність внесення до планів роботи установ ВУАН тем, спрямованих на боротьбу з ідеалізмом та попівщиною.

8. Вирішили створити комісію з вивчення питання про організацію мережі консультантів у ВУАН.

9. Затвердили висновки комісії з розгляду завдань, пов'язаних з друком І тому "Збірника Дніпрельстану" від 27 квітня 1931р.

10. Заслухавши протокол № 1 засідання Комісії з розробки проблем і планів консервації та вивчування Софійського собору в Києві від 5 лютого 1931 р., вирішили просити уряд УСРР перетворити Софійський собор на державний заповідник.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.112-117.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 червня 1931 р.

1. Взяли до відома витяг з протоколу НКО УСРР від 21 травня1931 р. про об'єднання Хімічної лабораторії ВУАН з Інститутом хімії та про приєднання цього Інституту до Академії.

2. Схвалили проект тез про роботу аспірантури ВУАН та доручили акад. М.П. Кравчуку виступити з доповіддю на цю тему на сесії Ради ВУАН.

3. Затвердили план роботи Бюро з обміну та поширення видань ВУАН.

4. Вирішили, що академічна робота є основною для наукового персоналу і в разі сумісництва вони повинні отримувати 100 відсотків належної їм заробітної плати.

5. Доручили президіям Відділів підготувати пропозиції щодо об'єднання деяких установ у академічні інститути.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.120-124.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 червня 1931 р.

1. Доручили президіям Відділів продовжити роботу щодо вдосконалення структури Академії і внести це питання на розгляд липневої сесії Відділів та Ради ВУАН.

2. Запропонували акад.О.О.Богомольцю виступити з доповіддю на сесії АН СРСР.

3. Заслухали пропозиції щодо вдосконалення роботи заповідника Максимовича.

4. Затвердили розподіл коштів між установами при Президії ВУАН на другий квартал 1931 р.

5. Вирішили взяти участь у обговоренні на конференціях установ АН СРСР планів їхніх робіт.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.129-130.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 26 червня 1931 р.

1. Заслухали інформацію про хід підготовки тематичних планів роботи ВУАН на 1932 р.

2. Заслухали інформацію про підсумки виконання ВУАН угоди про соцзмагання між трьома Академіями наук та затвердили проект нової угоди.

3. Взяли до відома інформацію акад. О.Г.Гольдмана про результати його відрядження до Держплану УСРР у справі планування роботи ВУАН.

4. Взяли до відома доповідь В.В.Білого про його участь у сесії Молдавського наукового комітету.

5. Через відмову газети "Пролетарська правда"безкоштовно друкувати списки заяв, поданих на конкурси ВУАН,вирішено оплачувати друк як оголошення.

6. Взяли до відома повідомлення НКО УСРР про приєднання до ВУАН Інститутів фізики, хімії, ботаніки, геології, зоолого-біологічного, мікробіології, мовознавства, єврейської культури, польської культури.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.131-134.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 5 липня 1931 р.

1. Призначили сесію ВУАН на 6-9 липня.

2. Вирішили подати до 18 липня на попередній розгляд Президії ВУАН кошторис Академії на 1932 р.

3. Затвердили кошторис і персональний склад експедиції на Дніпрельстан на чолі з акад. В.В.Різниченком.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.135-135 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
Засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 липня 1931 р.

1. Вирішили подати в пресу інформацію про ВУАН.

2. Затвердили угоду та кошторис спільного використання заповідника Максимовича з Інститутом біології й патології.

3. Затвердили кошторис експедиції до Корюківки на Чернігівщині.

4. Вирішили надіслати від імені Президента ВУАН відповідь на лист акад. В.І.Вернадського.

5. Доручили комісії на чолі з акад. О.В.Фоміним підготувати план комплексних експедицій ВУАН на 1932 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк. 140-140зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 19 липня 1931 р.

1. Прийняли пропозицію акад. М.Г.Світальського про організацію Науково-дослідного інституту корисних копалин.

2. Затвердили проект кошторису ВУАН на 1932 р.

3. Затвердили план комплексних експедицій ВУАН на 1932 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.147.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 серпня 1931 р.

1. Затвердили кошторис ВУАН на 1932 р.

2. Вирішили попередньо обміркувати план мережі будинків відпочинку ВУАН на території заповідників.

3. Взяли до відома повідомлення про роботу щодо впорядкування справ бухгалтерії.

4. Призначили В.М.Григор'єва завідуючим Видавництвом ВУАН.

5. Слухали інформацію про Електрозварювальну лабораторію Академії.

6. Затвердили комісію на чолі з керуючим справами І.П.Антипенком для передачі ВУАН Старосільської лісової дачі.

7. Затвердили накази по ВУАН № 107 від 24 липня та № 109 від 29липня 1931 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.155-157.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 серпня 1931 р.

1. Взяли до відома інформацію І.П.Антипенка про роботу Управління справами ВУАН.

2. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням терміново надати допомогу в створенні умов для роботи Електрозварювальної лабораторії ВУАН.

3. Заслухали інформацію акад. Є.О.Патона про відведення земельної ділянки для будівництва Електрозварювальної лабораторії ВУАН.

4. Взяли до відома інформацію завідуючого Видавництвом ВУАН В.М.Григор'єва про вдосконалення видавничої справи у ВУАН.

5. Затвердили розподіл коштів для проведення комплексних експедицій.

6. Взяли до відома графік проведення галузевих нарад.

7. Затвердили інструкцію для користування заповідником ВУАН у с. Прохорівка.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.164-166.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 вересня 1931 р.

1. Вирішили надіслати привітання газеті "Пролетарська правда" з нагоди 10-річчя її заснування.

2. Вирішили оголосити конкурс на заміщення вакантних наукових посад та призначили останній термін подачі заяв до 1 грудня ц. р.

3. Вирішили розробити правила редакційної, рецензентської та авторської роботи у Видавництві ВУАН.

4. Взяли до відома повідомлення про повернення в користування Академії друкарні, що перебувала в оренді ДВУ.

5. Затвердили умови передачі ВУАН Старосільської лісової дачі.

7. Заслухали інформацію про фінансування спорудження будинку для Хімічного інституту ВУАН.

9. Вирішили скликати сесію ВУАН у середині листопада у Києві.

10. Вирішили негайно відкрити для відвідувачів музеї ВУАН, розташовані на території Музейного містечка.

11. Вирішили вважати доцільним об'єднання Хімічної лабораторії ВУАН та Інституту хімії НКО УСРР в одну установу - Хімічний інститут при ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.168-170.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 22 вересня 1931 р.

1. Вирішили взяти шефство ВУАН над новим Будинком Червоної армії та флоту у Києві.

2. Взяли до відома лист сектора науки Держплану УСРР про складання до 10 жовтня ц. р. контрольних цифр бюджету ВУАН на 1932 р. і тематичного плану науково-дослідної роботи.

3. Вирішили просити НКО УСРР доасигнувати Інституту будівельної механіки 10000 крб. на будівництво приміщень дослідних лабораторій.

4. Взяли до відома обіжник НКО УСРР про заходи щодо сприяння винахідникам.

5. Схвалили пропозицію Електрозварювального комітету про організацію тримісячних курсів електрозварювання при Академії від 1 жовтня ц. р.

6. Вирішили відрядити до НКО УСРР Віце-президента ВУАН акад. К.Г.Воблого та головбуха А.А.Падалку для з'ясування кошторису ВУАН на 1932 р.

8. Затвердили рішення про розподіл вільних приміщень у будинках Академії.

9. З огляду на велику потребу ВУАН у нових приміщеннях вирішили просити НКО УСРР асигнувати суму, необхідну для переселення приватних мешканців з 24-го корпусу Всеукраїнського музейного містечка.

10. Заслухавши лист Карлівського райвиконкому щодо роботи ВУАН у районі, доручили Природничо-технічному відділу взяти шефство над районом.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.171-173.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 11 жовтня 1931 р.

1. Розглянули заяву Індустріально-технічного циклу про заходи щодо забезпечення ефективності витрат на індустріально-технічні установи ВУАН.

2. Взяли до відома інформацію вченого секретаря Президії та старшого бухгалтера ВУАН про проект кошторису ВУАН, розроблений сектором науки НКО УСРР.

3. Вирішили до 22 жовтня ц. р. завершити об'єднання Інституту хімії НКО УСРР з Хімічною лабораторією ВУАН.

4. Визнали за необхідне надіслати для обговорення в установи Академії проект тематичного плану ВУАН на 1932 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.174-175.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 22 жовтня 1931 р.

1. Заслухали інформацію про посилення з боку ВУАН допомоги Молдавському науковому комітету в його роботі.

2. З метою пропаганди наукових здобутків Академії вирішили відкрити в "Вістях Президії ВУАН" рубрику "Наукова робота ВУАН".

3. Розглянули та затвердили заходи господарчої частини ВУАН щодо розподілу вільних приміщень між установами ВУАН.

5. Затвердили план підготовки до сесії ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.176-180.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 27
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 4 листопада 1931 р.

1. Заслухали інформацію про хід підготовки до сесії ВУАН.

2. Затвердили угоду ВУАН з Управлінням Південно-Західної залізниці на проектування та будівництво паровозо-дослідної станції.

4. Затвердили проект реорганізації Видавництва ВУАН та його нові штати.

5. Заслухали інформацію завідуючого Видавництвом ВУАН В.М.Григор'єва про невиконання ДВУ договору про видання низки праць дійсних членів та наукових співробітників Академії.

6. Взяли до відома інформацію про видавничі справи ВУАН.

7. Заслухали проект реорганізації "Вістей Президії ВУАН" на щомісячний орган.

8. Вирішили скликати нараду активу Академії для обговорення організаційних питань щодо роботи циклів.

9. Заслухавши доповідь акад.О.Г.Гольдмана, вирішили разом з газетою "Пролетарська правда" взяти активну участь у підготовці конференції з питань планування науково-дослідної роботи на 1932 р. та на другу п'ятирічку.

10. Взяли до відома інформацію секретаря Індустріально-технічного циклу про зв'язок ВУАН з галузевими інститутами в питаннях наукової роботи.

11. Вирішили розглянути лист товариства "Друзі радіо" щодо можливості опрацювання в академічних установах наукових проблем, пов'язаних з розвитком радіо.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.181-186.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 28
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 листопада 1931 р.

1. Заслухали доповідь С.М.Іваницького-Василенка про хід складання плану ВУАН на другу п'ятирічку.

2. Вирішили організувати виступи дійсних членів ВУАН на київських підприємствах.

3. Заслухали інформацію про виділення приміщення для Біохімічного інституту та для Лабораторії акад. В.М.Любименка.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.187-189.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 29
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 22 листопада 1931 р.

1. Вирішили взяти активну участь у роботі Харківської конференції з питань вивчення природніх ресурсів та розміщення виробничих сил, що відбудеться 20 січня 1932 р.

2. Заслухали інформацію представників Відділів про підготовку до сесії ВУАН.

3. Взяли до відома інформацію Л.О.Окіншевича про його поїздку до Ленінграда для заключення угоди на соцзмагання з АН СРСР.

4. Заслухали інформацію про затримку видачі заробітної плати персоналу ВУАН з Київської філії Держбанку.

6. Затвердили порядок призначення наукового персоналу в інститутах ВУАН, що мають окрему адміністрацію та окремий бюджет.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.190-193.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 30
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 грудня 1931 р.

1. Взяли до відома повідомлення керуючого справами ВУАН про забезпечення ВУАН паливом.

2. Задовольнили прохання С.М.Іваницького-Василенка про звільнення його від обов'язків вченого секретаря Президії ВУАН.

3. Вирішили здійснювати безкоштовну видачу академічних видань лише авторам.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.195-196.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 31
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 грудня 1931 р.

1. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням передати ВУАН друкарню.

2. Взяли до відома план Видавництва ВУАН щодо видання наукових праць Електрозварювального комітету.

3. Доручили президіям Відділів розробити докладний звіт про обмін науковими виданнями з закордонними і союзними науковими установами та подати його на розгляд Президії ВУАН.

4. Доручили Видавництву ВУАН розробити проект типової угоди з авторами.

5. Заслухали повідомлення керуючого справами І.П.Антипенка про стан опалення приміщень ВУАН.

7. Вирішили задовольнити заяву завідуючого бібліотекою ВУАН С.Г.Борисенка про збільшення асигнувань для передплати необхідної літератури.

8. Для оформлення конференцзалу вирішили придбати портрети К.Маркса, Ф.Енгельса, В.Леніна, Т.Шевченка та Д.Заболотного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.49, арк.197-199.
Оригінал. Машинопис.

1932 р.

Протокол № 1
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 9 січня 1932 р.

1. Схвалили план роботи Президії ВУАН на І півріччя 1932 р.

2. Затвердили склад Комісії науково-культурної пропаганди та її президію.

3. Створили постійну комісію з художнього оформлення ВУАН на чолі з І.І.Кіндратом.

4. У зв'язку з великим обсягом роботи Президії ВУАН вирішили створити Секретаріат у складі Віце-президента ВУАН акад. К.К.Симінського, вченого секретаря Президії І.І.Кіндрата та керуючого справами ВУАН І.П.Антипенка.

5. Вирішили запровадити посаду директора Видавництва ВУАН, призначивши на неї з 1 січня 1932 р. С.М.Іваницького-Василенка.

6. Відзначивши неуважне ставлення окремих циклів до видання своїх журналів, вирішили розглянути це питання окремо.

7. Затвердили головою Комісії Дніпрельстану проф. Д.О.Белінга та головою Комісії комплексних експедицій акад. В.В.Різниченка.

8. Вирішили провести виїзну сесію ВУАН у Харкові 25 лютого ц. р.

9. Взяли до відома повідомлення НКО УСРР про затвердження складу Президії ВУАН та президій Відділів.

10. Взяли до відома повідомлення акад. К.К.Симінського про те, на яких умовах він зможе виконувати обов'язки Віце-президента.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.1-4.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 січня 1932 р.

1. Затвердили порядок засідання виїзної сесії Ради ВУАН, яка відбудеться у Харкові.

2. Взяли до відома інформацію секретарів Відділів про підготовку проблематики наукової роботи ВУАН на другу п'ятирічку.

3. Затвердили склад академічної комісії для участі у святкуванні ювілею наркома освіти акад. М.О.Скрипника.

4. Затвердили склад конкурсної комісії з заміщення конкурсних посад.

5. Вирішили відрядити акад. В.В.Різниченка до Харкова на засідання Колегії НКО УСРР для участі у розгляді питання про об'єднання Геологічного інституту ВУАН з іншими геологічними установами.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.5-7.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 січня 1932 р.

1. Заслухали інформацію про хід підготовки до виїзної сесії Ради ВУАН, яка відбудеться у Харкові.

2. Заслухали звіт акад.Є.О.Патона про роботу Електрозварювального комітету ВУАН за 1931 р.

3. Взяли до відома звіт акад.К.Г.Воблого про роботу Комісії торгу і транспорту за 1931 р.

4. Заслухали звіт проф.П.М.Супруненка про роботу Кабінету транспортної механіки за 1931 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.8-9.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 лютого 1932 р.

1. Вирішили клопотатися перед відповідними органами про нагородження М.О. Скрипника орденом Леніна в зв'язку з його 60-річчям.

2. Заслухали звіт акад. К.К. Симінського про роботу Інституту будівельної механіки за 1931 р.

4. Вирішили перенести виїзну сесію Ради ВУАН на першу половину березня і розглянули хід підготовки до її проведення.

5. Вирішили запропонувати від Президії ВУАН кандидатури академіків ВУАН О.О .Богомольця та В.О. Плотникова у дійсні члени АН СРСР.

6. Заслухали інформацію про організацію випуску "Вістей" ВУАН.

7. Затвердили розподіл функцій між членами Президії ВУАН.

8. Задовольнили прохання І.П.Антипенка про звільнення його від обов'язків керуючого справами ВУАН та призначили на цю посаду М.С. Левадного.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.10-13.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
позачергового засідання Всеукраїнської Академії наук, скликаного з приводу смерті члена Президії ВУАН, заступника голови Президії Соціально-економічного відділу ВУАН акад. Д.І. Багалія
від 9 лютого 1932 р.

1. Заслухавши телеграму з Харкова з повідомленням про смерть 9 лютого 1932 р. акад.Д.І.Багалія, вшанували його пам'ять вставанням та затвердили заходи щодо участі Академії наук у похороні.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.14-14 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 лютого 1932 р.

1. Заслухали звіт Комісії науково-культурної пропаганди за 1931р.

2. Визнали задовільною роботу Демографічного інституту за 1931р.

3. Затвердили протоколи конкурсної комісії Природничо-технічного відділу від 6 лютого 1932 р. та Соціально-економічного відділу від 31 січня 1932 р.

4. Заслухавши бюджет ВУАН на 1932 р., визнали незадовільним бюджет на заробітну плату співробітникам ВУАН у сумі 775 000крб.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.15-17 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 лютого 1932 р.

1. Схвалили звіт про роботу Кафедри гідрології за 1931 р.

2. Заслухали звіт вченого секретаря Президії ВУАН І.І.Кіндрата про результати поїздки до Харкова в справах бюджету Академії.

3. Запропонували директору Видавництва ВУАН приступити до складання статуту Видавництва.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.18-19.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 14 березня 1932 р.

1. Заслухали інформацію про хід підготовки до виїзної сесії Ради ВУАН у Харкові.

2. Затвердили перелік матеріалів, які необхідно надрукувати до сесії у Видавництві ВУАН.

3. Вирішили підготувати декілька статей для газет "Известия ЦИК СССР" та "Пролетарська правда" з метою популяризації сесії Ради ВУАН у Харкові.

4. Вирішили надати відрядження до Харкова керуючому справами ВУАН М.С. Левадному та завідуючому Секретаріатом ВУАН Соколу для вирішення організаційних питань, пов'язаних з підготовкою сесії.

5. Вирішили вважати за доцільне створити при Природничо-технічному відділі на базі Дендрологічної комісії дослідну станцію для озеленення будівництв.

6. Призначили святкування 100-річчя від дня смерті І.-В. Гете на 22 березня ц. р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.20-22.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 березня 1932 р.

1. Заслухавши інформацію вченого секретаря Президії ВУАН І.І.Кіндрата про хід підготовки виїзної сесії Ради ВУАН у Харкові, вирішили перенести проведення сесії на кінець травня ц. р.

2. Призначили сесію Ради ВУАН у Києві на 28 березня ц. р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.24-25.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 квітня 1932 р.

1. Заслухавши повідомлення про смерть академіка В.В.Різниченка, вшанували його пам'ять вставанням.

2. Схвалили тези доповіді Президії ВУАН на Президії ВУЦВК та на Президії ЦВК СРСР.

3. Заслухали інформацію про планування науково-дослідної роботи ВУАН на другу п'ятирічку.

4. Затвердили тематичний план ВУАН на 1932 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.26-27 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 квітня 1932 р.

1. Вшанували вставанням пам'ять відомого історика, академіка АНСРСР М.М. Покровського.

2. Взяли до відома повідомлення завідуючого Видавництвом ВУАН В.М. Григор'єва про розповсюдження видань ВУАН.

3. Заслухали резолюцію Президії ВУЦВК на звітну доповідь Президії ВУАН про діяльність Академії.

4. На виконання постанови Київської міської ради щодо художнього оформлення міста до 1 травня вирішили створити комісію ВУАН.

5. Затвердили звіт про роботу Інституту фізики за 1931 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.28-29 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 7 травня 1932 р.

1. Заслухали інформацію голови Планової комісії акад. О.В.Палладіна про хід складання п'ятирічного плану ВУАН.

2. Вирішили розпочати роботу щодо популяризації звіту ВУАН на Президії ВУЦВК та резолюції ВУЦВК.

3. Перенесли термін проведення виїзної сесії Ради у Харкові на 5 червня ц. р.

4. Затвердили розподіл коштів між Відділами, Президією та установами при Президії ВУАН.

5. Вирішили оголосити конкурс на заміщення додаткових наукових посад.

6. Заслухали пропозиції про необхідність перебудови роботи Видавництва ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.30-33.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 травня 1932 р.

1. Вирішили скликати чергову сесію ВУАН у Києві 8 червня 1932 р.

2. Затвердили проект п'ятирічного плану ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.34-36.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 4 червня 1932 р.

1. Вирішили вивчити пропозицію Всеукраїнського комітету робітників лісу про створення у ВУАН установи з проблем лісового господарства та включення плану її роботи до п'ятирічного плану ВУАН.

2. Взяли до відома інформацію про стан підготовки до сесії Ради ВУАН та сесій Відділів.

3. Заслухали інформацію про фінансовий стан ВУАН і визнали його загрозливим.

4. Вирішили питання про участь ВУАН у другій експедиції Міжнародного полярного року.

5. Взяли до відома заяву акад.В.М.Любименка про його переїзд до Києва для наукової роботи.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.37-40.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 13 червня 1932 р.

1. Вирішили створити громадський комітет для організації похорону Віце-президента ВУАН акад.К.К.Симінського та доручили М.С.Левадному вжити всіх необхідних заходів щодо його організації.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.41-41 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 липня 1932 р.

1. Доручили члену Президії ВУАН акад. О.В.Палладіну тимчасово виконувати обов'язки Віце-президента ВУАН.

2. Запропонували секретарям Відділів та циклів приступити до складання тематичного плану ВУАН на 1933 р.

3. Вирішили розпочати роботу щодо складання бюджету ВУАН на1933 р.

4. Доручили вченому секретареві Президії та секретарям Відділів розробити проблематику ВУАН на другу п'ятирічку.

5. Створили комісію під головуванням акад. О.О. Богомольця для організації святкування 15 роковин Жовтневої революції.

6. Створили комісію під головуванням С.В.Серенсена та доручили їй розробити заходи щодо увічнення пам'яті Віце-президента ВУАН акад. К.К.Симінського.

7. Вирішили здати в оренду заповідник "Михайлова гора" в с.Прохорівка Інститутові експериментальної біології та патології.

8. Затвердили рішення про надання профвідпустки співробітникам ВУАН.

10. Вирішили надати акад. Л.М.Яснопольському відрядження за власні кошти до Москви та Ленінграда на 2 місяці.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.43-44зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 12 липня 1932 р.

1. Заслухали інформацію про підготовку Конгресу геологів у Києві.

2. Заслухали інформацію про видавничі справи та роботу друкарні ВУАН.

3. Взяли до відома заяву акад.М.М.Крилова про умови роботи Кабінету математичної фізики.

4. Затвердили протокол засідання Секретаріату ВУАН від 9 липня 1932 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.47-47в.
Оригінал. Машинопис.

Протокол №18
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 7 вересня 1932 р.

1. Вирішили перевезти друкарню до академічного приміщення по вул.Чудновського, 2.

2. Затвердили заходи щодо пропаганди матеріалів, пов'язаних зі звітом ВУАН, на Президії ВУЦВК.

3. Ухвалили порушити клопотання перед НКО УСРР про підвищення заробітної плати співробітникам ВУАН.

4. Вирішили клопотатись перед НКО УСРР про відкриття додатково 30 нових посад дійсних членів ВУАН, 40 посад для наукових робітників і 45 посад для допоміжного персоналу.

5. У зв'язку з підготовкою до святкування 15 роковин Жовтневої революції визнали за доцільне видати спеціальний черговий номер циклових журналів та підготувати і видати звіт кожної установи про наукові досягнення за час існування.

6. Вирішили створити комісію з питань постачання наукових співробітників.

7. Доручили І.П.Антипенкові розробити конкретний план допомоги підшефній середній школі.

8. Схвалили план заходів щодо зустрічі у ВУАН делегатів Конгресу геологів.

10. Заслухали інформацію про забезпечення академіків і наукових співробітників ВУАН житлом.

11. Доручили керуючому справами перевести їдальню ВУАН у відповідне приміщення.

13. Вирішили створити при ВУАН Кабінет лісового господарства і лісообробної промисловості.

14. Доручили акад.Є.В.Оппокову взяти участь у конференції Київського облплану.

15. Задовольнили прохання М.С.Левадного про звільнення його з посади керуючого справами ВУАН.

16. Затвердили керуючим справами ВУАН Н.В.Веселова.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.48-52.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 жовтня 1932 р.

1. Взяли до відома інформацію І.І.Кіндрата про його відрядження до Харкова.

3. Вирішили організувати виставку "Досягнення науки на Україні за 15 років" силами ВУАН та ВБУ.

4. Затвердили кошторис витрат Комісії науково-культурної пропаганди до 15-річчя Жовтневої революції.

5. Заслухали інформацію про внесення до кошторису на 1933 р. суми грошей на будівництво Інститутів фізики, ботаніки та біозоології.

7. Вирішили просити НКО УСРР про надання дозволу на наукове відрядження А.Я.Артемського до Близького Сходу терміном на 1 рік.

8. Затвердили комісію для редагування статті в УРЕ "Академія наук Всеукраїнська".

9. Призначили на посаду голови контрольного бюро Цивінського.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.53-55.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 13 жовтня 1932 р.

1. Затвердили план проведення конференції з проблем Великого Дніпра.

2. Взяли до відома інформацію про хід підготовки до святкування 15 роковин Жовтневої революції.

4. Вирішили підтримати пропозицію Білоруської Академії наук щодо соцзмагання.

5. Доручили Соціально-економічному відділу створити комісію для художнього оформлення конференцзалу.

6. Заслухали інформацію щодо поліпшення харчування співробітників ВУАН.

7. Доручили проф. О.М.Камишану підготувати статтю про ВУАН до "Малой Советской энциклопедии".

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.56-57 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 жовтня 1932 р.

1. Взяли до відома інформацію І.І.Кіндрата про реалізацію коштів, асигнованих ВУЦВК для ВУАН.

2. Вирішили відрядити представниками від Президії ВУАН на Менделеєвський з'їзд до Харкова акад. О.В.Палладіна і акад. О.В.Корчака-Чепурківського.

3. Затвердили попередній бюджет ВУАН на 1933 р.

4. Вирішили створити оргкомітет для відзначення 50-річчя віддня смерті К.Маркса.

5. Вирішили відрядити делегацію ВУАН до Москви для участі в науково-плановій конференції.

6. Схвалили проект ремонту будинків ВУАН.

7. Вирішили звернутися до голови Київської міської ради з проханням вжити рішучих заходів щодо негайного виселення приватних мешканців з приміщень ВУАН.

8. Ухвалили вжити заходів щодо виконання постанови ВУЦВК про постачання академіків та наукових співробітників ВУАН продуктами харчування.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.58-60.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 5 листопада 1932 р.

1. Взяли до відома звіт Л.А. Лепікаша про роботу II Міжнародної геологічної конференції.

2. Заслухали інформацію про хід підготовки до Жовтневих свят.

4. Заслухали інформацію акад.О.В.Палладіна про роботу Менделеєвського з'їзду.

5. Взяли до відома інформацію акад. О.В.Палладіна про роботу Міжнародного конгресу фізіологів.

6. Заслухали інформацію акад. М.В.Птухи про організацію розподілу пайків між академіками та науковими співробітниками.

7. Вирішили звернутися з клопотанням до НКО УСРР про виділення додаткових коштів на паливо для ВУАН.

8. Призначили головою Комісії з проблем Великого Дніпра акад. К.Г.Воблого.

9. Вирішили взяти участь у виїзній сесії Сільськогосподарської академії в Києві.

10. Доручили академікам Є.О.Патону, М.Г.Світальському та О.Г.Гольдману взяти участь у II Всесоюзній конференції з планування науково-дослідної роботи.

11. Вирішили взяти участь у Всеукраїнській конференції з планування науково-дослідної роботи на другу п'ятирічку.

12. Доручили ботанічним установам ВУАН підготувати пропозиції щодо збільшення врожайності та розробки нових сільськогосподарських культур в Україні.

13. Перенесли термін проведення сесії Ради ВУАН з 20 листопада на 23 грудня 1932 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.61-62.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 9 листопада 1932 р.

1. Вирішили відрядити І.І.Кіндрата, С.В.Серенсена та Ручка до Харкова для вирішення питання реалізації коштів, асигнованих ВУЦВК для ВУАН.

2. Заслухали інформацію про хід підготовки до сесії Ради ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.63.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 18 листопада 1932 р.

1. Вирішили скликати 11 грудня ц. р. ювілейну сесію Ради ВУАН.

2. Затвердили порядок розподілу коштів, асигнованих ВУЦВК для ВУАН на IV квартал.

3. Заслухали інформацію І.І.Врони про стан постачання академіків та наукових співробітників ВУАН продуктами харчування та промисловими товарами.

4. Взяли до відома інформацію про створення у Харкові Філософської комісії ВУАН.

5. Вирішили звернутись до голови Київської міської ради з проханням звернути увагу на те, що його розпорядження про звільнення приміщень ВУАН до цього часу не виконане.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.64-65.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 14 грудня 1932 р.

1. Призначили організаційну сесію Ради ВУАН на 25 січня 1933 р.

3. Запропонували Відділам ВУАН до 20 грудня ц. р. подати плани закордонних відряджень та плани постачання ВУАН закордонною літературою й устаткуванням.

4. Заслухали інформацію про завершення підготовки виставки ВУАН.

5. Підтримали клопотання Акліматизаційного саду ВУАН про розширення земельної ділянки.

6. Заслухали інформацію про шефство ВУАН над Донбасом.

7. Вирішили просити НКО УСРР вжити заходів щодо забезпечення Видавництва ВУАН папером.

10. Погодились з пропозицією акад. В.О.Юринця про створення Соціологічної комісії у Харкові.

12. Вирішили видати збірник матеріалів ювілейної сесії ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.68-72.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 25 грудня 1932 р.

1. Взяли до відома інформацію акад. О.В.Палладіна про поїздку до Харкова для вирішення питань, пов'язаних з бюджетом ВУАН.

2. Заслухали інформацію про видавничі справи ВУАН.

3. Заслухали пропозицію районного комітету профспілки Робос до ВУАН про утворення радгоспу з метою поліпшення харчування працівників ВУАН.

5. Доручили Відділам ВУАН підготувати звіти про наукову роботу за 1932 р.

6. Вирішили взяти участь у обговоренні проекту будівництва соціалістичного міста Сталіно .

7. Заслухали інформацію про відкриття пам'ятника Д.К.Заболотному на його батьківщині.

9. Вирішили просити НКО УСРР виділити кошти для закордонного відрядження акад. М.М. Крилову.

10. Взяли до відома декрет РНК УСРР від 19 грудня 1932 р. про відповідальність за перевитрату коштів.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.53, арк.73-77.
Оригінал. Машинопис.

1933 р.

Протокол № 1
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 8 січня 1933 р.

1. Вирішили розширити матеріальну базу Кафедри гігієни та санітарії.

2. Вирішили надати відрядження акад. О.В.Палладіну до Москви на Всесоюзну конференцію з вивчення вітамінів, яка проводитиметься з 9 по 17 січня ц. р.

3. Взяли до відома повідомлення Соціально-економічного відділу ВУАН про те, що Відділ не заперечує проти виїзду проф. Б.С.Бутника-Сіверського на постійну роботу до Баку.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.1-2.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 25-27 січня 1933 р.

1. Затвердили план роботи Президії ВУАН на перше півріччя 1933р.

2. Затвердили склад комісії виконання та план її роботи на 1933р.

3. Заслухали інформацію про можливість розташування Електрозварювальної лабораторії в будинку по бульвару Шевченка, 14.

4. Взяли до відома повідомлення РНК УСРР про затвердження бюджету ВУАН на 1933 р.

5. Вирішили розпочати підготовчі роботи до будівництва приміщення Інституту електрозварювання.

6. Створили Комітет сприяння організації університетів на Україні на чолі з акад.О.О.Богомольцем.

7. Вирішили видати "Збірник праць" Комісії науково-культурної пропаганди на тему: "ВУАН на фабриках і заводах".

8. Вирішили закінчити перевірку соцзмагання між ВУАН, АН СРСР і Білоруською АН за 1932 р. та розробити умови соцзмагання на 1933 р.

9. Взяли до відома інформацію директора Видавництва ВУАН про видавничі справи.

10. Ухвалили просити НКО УСРР відкласти затвердження Статуту ВУАН в зв'язку з необхідністю його доопрацювання.

11. Ухвалили видати Збірник матеріалів X ювілейної сесії Ради ВУАН.

14. Вирішили перенести на травень ц. р. відкриття пам'ятника акад. Д.К.Заболотному на його батьківщині.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.3-5.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 лютого 1933 р.

2. Вирішили організувати при Соціально-економічному відділі ВУАН Кабінет для виучування Полісся.

3. Заслухали інформацію про стан підготовки до конференції Великого Дніпра.

4. Вирішили скликати Всеукраїнську конференцію ВУАН на початку квітня ц. р.

5. Затвердили план реконструкції друкарні ВУАН.

6. Вирішили скликати сесію Ради ВУАН 20 лютого ц. р.

7. Ухвалили перетворити Електрозварювальну лабораторію в Інститут електрозварювання.

8. Затвердили положення про дослідну станцію з озеленення робітничих міст.

9. Заслухали інформацію про стан їдальні ВУАН.

10. Вирішили просити НКО УСРР направити для участі у XVI сесії Міжнародного конгресу геологів у Вашингтоні акад. М.Г.Світальського та наукового співробітника Геологічного інституту Л.А. Лепікаша.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.6-8.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 лютого 1933 р.

1. Взяли до відома повідомлення акад. О.О.Богомольця про його відрядження до Харкова в справі затвердження бюджету ВУАН.

2. Затвердили заходи щодо святкування роковин Червоної армії.

3. Затвердили порядок денний лютневої сесії Ради ВУАН.

4. Вирішили доручити райкому профспілки Робос разом з Відділами та Комісією науково-культурної пропаганди ВУАН розробити план участі Академії у весняній посівній кампанії.

6. Заслухали інформацію про розширення матеріальної бази Зоологічного інституту.

7. Ухвалили перевести адміністративні установи з будинку по вул.Чудновського до будинку по бульвару Шевченка, 14.

8. Доручили управлінню справами прийняти на баланс ВУАН їдальню від райкому профспілки Робос.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.9-10.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 березня 1933 р.

1. Затвердили порядок денний засідання сесії Ради ВУАН, присвяченої 50-м роковинам з дня смерті К.Маркса.

2. Вирішили відрядити акад.О.В.Палладіна для участі в нараді, яку скликає Науковий комітет при ЦВК СРСР з приводу доповідей трьох Академій наук на Президії ЦВК СРСР.

3. Затвердили ескізи проектів будівництва Інститутів фізики, ботаніки та біозоології.

4. Скасували постанову Президії ВУАН, прийняту 1932 р., про створення Лісового кабінету при Природничо-технічному відділі.

5. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням вжити рішучих заходів щодо створення можливостей для переїзду акад. М.Г.Світальського на постійну роботу до Києва.

6. Затвердили порядок розподілу коштів між Відділами і установами Президії на 1933 р.

9. Доручили комісії у складі акад. О.В.Палладіна (голова), акад. О.Г.Гольдмана, акад.О.В.Корчака-Чепурківського, Л.М.Левитського і Н.В.Веселова (члени комісії) підготувати для Секретаріату Президії ВУЦВК інформацію про хід виконання постанови Президії ВУЦВК від 16 грудня 1932 р. на доповідь Президії ВУАН.

10. Вирішили передати Кабінет антропології з Природничо-технічного до Соціально-економічного відділу ВУАН.

11. Вирішили просити НКО УСРР прискорити розгляд справи щодо валютних асигнувань для поїздки представників ВУАН на XVI Міжнародний конгрес геологів у Вашингтоні.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.11-15.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 26 березня 1933 р.

1. Заслухали інформацію про хід підготовчих робіт будівництва Інституту електрозварювання.

2. Затвердили тези доповіді Президії ВУАН на Президії ЦВК СРСР.

3. Вирішили закрити виставку "Наука на Україні за 15 років" та книжкову виставку ВУАН.

4. Взяли до відома постанову Президії Соціально-економічного відділу про різні кадрові переміщення у Відділі.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.16-17.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 3 квітня 1933 р.

1. Схвалили повідомлення акад. О.В. Палладіна про його участь у нараді Вченого комітету при ЦВК СРСР у справі погодження тез доповідей ВУАН, БАН та АН СРСР на Президії ЦВК СРСР.

2. Взяли до відома доповідь акад. О.О. Богомольця про стан видавничої справи у ВУАН та доручили Секретаріатові розробити заходи щодо налагодження видавничої діяльності та розглянути статут Видавництва Академії.

3. Затвердили як попередні плани експедиційної роботи Відділів на 1933 р.

4. Затвердили склад комісії під головуванням акад. О.Г.Шліхтера для підготовки до видання збірника матеріалів урочистої сесії Ради ВУАН, присвяченої 50-річчю від дня смерті К. Маркса.

5. Визнали за доцільне використати для господарчих потреб науковців ВУАН частину земель Карлівського та Старосільського заповідників, узгодивши з райкомом професійної спілки Робос план організації в них рибного та кролівницького господарства.

6. Затвердили склад редколегії під головуванням акад. О.В.Палладіна для підготовки до видання збірника "ВУАН на фабриках і заводах".

7. Вирішили прискорити роботу з підготовки до друку звіту ВУАН за 1932 р., тематичного плану на 1933 р. та проблематики ВУАН на другу п'ятирічку.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.18-20.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 квітня 1933 р.

1. Звіт про роботу Видавництва ВУАН перенесли на наступне засідання.

2. Затвердили план експедицій ВУАН на 1933 р.

3. Затвердили Секретаріат ВУАН у такому складі: голова - акад. О.В. Палладін; члени - Неодмінний секретар акад.О.В. Корчак-Чепурківський, вчений секретар Президії І.І. Кіндрат, секретарі Відділів, керуючий справами.

4. Затвердили склад комісії для підготовки святкування травневих свят.

5. Затвердили тези доповіді ВУАН на Президії ЦВК СРСР.

6. Погодилися з пропозицією Білоруської Академії наук про організацію декади ВУАН у Мінську в травні ц.р.

7. Вирішили організувати спільну Поліську конференцію БАН і ВУАН.

8. Взяли до відома доповідну записку Природничо-технічного відділу, в якій відображено основні принципові питання, що стоять перед ВУАН, Держпланом УСРР і науково-дослідними установами з питань планування наукової роботи і розробки основних наукових проблем.

9. Затвердили технічний проект Інституту ботаніки, розроблений проф. П.Ф.Альошиним.

10. Вирішили скликати нараду установ Природничо-технічного і Соціально-економічного відділів ВУАН з питань сільського господарства у другій половині травня ц. р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.21-22 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 5 травня 1933 р.

1. Вирішили винести на розгляд загальних зборів співробітників Академії доповідь ВУАН, зачитану на Президії ЦВК СРСР.

2. Вирішили розпочати декаду ВУАН у Білоруській Академії наук 17 травня ц. р. та затвердили тематику доповідей, які будуть зачитані вченими України в БАН та в трудових колективах Мінська.

3. Ухвалили оголосити конкурс на заміщення наукових і лаборантських посад, запланованих на 1933 р.

4. Доповідь директора Інституту біохімії акад. О.В.Палладіна вирішили перенести на наступне засідання.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.23-28.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 15 травня 1933 р.

1. Заслухавши інформацію про стан підготовки сільськогосподарських установ ВУАН до наради з проблем піднесення врожайності сільськогосподарських культур, вирішили провести її на початку червня ц. р.

2. Затвердили план експедицій ВУАН на 1933 р.

3. Вирішили разом з райкомом профспілки Робос винести на загальні збори співробітників питання про позику "Друга п'ятирічка".

4. Вирішили перевести кафедру динаміки Електрозварювальної лабораторії до іншого приміщення.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.29-29 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 червня 1933 р.

1. Вирішили придбати для ВУАН у Межигір'ї земельну ділянку з садибами і угіддями для організації там радгоспу та будинку відпочинку.

2. Взяли до відома доповідну записку акад.О.О.Богомольця до Президії ЦВК СРСР про матеріальні потреби ВУАН згідно з резолюцією ЦВК СРСР на доповідь ВУАН.

3. Підвели підсумки проведення декади ВУАН у Білоруській Академії наук.

4. Доручили Природничо-технічному відділу підготувати пропозиції щодо доцільності приєднання Геологічного музею до Науково-дослідного інституту геології.

5. Взяли до відома доповідь акад.О.В.Палладіна про роботу Біохімічного інституту.

6. Вирішили звернутися до НКО УСРР з проханням додатково асигнувати 199500 крб. для забезпечення ВУАН паливом.

7. Заслухали інформацію про підсумки ремонтних робіт у 1932 р. та проведення ремонтних робіт у 1933 р.

8. Затвердили акт Комісії з обстеження стану їдальні ВУАН і вирішили передати всі матеріали щодо роботи їдальні слідчим органам.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.34-37.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 17 червня 1933 р.

1. Заслухавши доповідь проф. С.В. Серенсена про роботу Інституту будівельної механіки, визнали її задовільною.

2. Взяли до відома інформацію акад. О.В.Палладіна про участь у Фізіологічному з'їзді в Ростові.

3. Вирішили наприкінці жовтня ц. р. скликати аспірантську конференцію установ ВУАН.

4. На виконання постанови НКО УСРР про ліквідацію Комісії для видання творів Т.Г. Шевченка вирішили завершити цю роботу протягом 10 днів.

5. Заслухали інформацію акад. О.В. Палладіна про домовленість з головою оргкомітету спілки письменників щодо надання ВУАН щомісячно 35 путівок до будинку відпочинку в Межигір'ї.

6. Призначили директором Адміністративно-фінансового управління ВУАН Осадчука з 6 червня 1933 р.

8. Доручили директору АФУ, секретарям Відділів та вченому секретареві Президії розглянути пропозиції НКО УСРР щодо штатів наукового та адміністративно-технічного персоналу ВУАН.

9. Вирішили надати профвідпустки науковим співробітникам ВУАН одночасно.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.38-42.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 25 червня 1933 р.

1. Затвердили доповідну записку ВУАН до проекту резолюції Президії ЦВК СРСР на доповіді Всесоюзної, Всеукраїнської і Білоруської Академій наук.

2. Схвалили доповідь Осадчука про забезпечення паливом Академії на паливний сезон 1933-1934 рр.

3. Затвердили пропозицію на доповідь Осадчука про звільнення приміщень ВУАН від приватних мешканців.

4. Вирішили завершити прийом-передачу друкарні ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.43-44.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 15 липня 1933 р.

1. Доручили директору Видавництва ВУАН В.М. Григор'єву протягом декади прийняти друкарню і повідомити про це Поліграфічне управління.

2. Засудили факт вивозу з Академії науковим співробітником С.В.Шамраєм документів з архіву Історичної секції ВУАН та матеріалів редакції журналу "Україна".

3. Доручили дирекції Видавництва ВУАН разом з представниками Єврейського і Польського інститутів розробити план організації нацменвідділу друкарні ВУАН.

4. Вирішили перетворити Кабінет транспортної механіки на Інститут транспортної механіки ВУАН.

5. Заслухали інформацію про відрядження комплексної експедиції до Полісся та підготовку з цього питання конференції.

6. Вирішили дати згоду на обмін заповідника в Старосіллі на заповідник в Конча-Заспі.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.45-49.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 16 липня 1933 р.

1. Призначили директором Адміністративно-фінансового управління ВУАН І.А. Адамовича з 17 липня 1933 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.50.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 31 липня 1933 р.

1. Затвердили план робіт та кошторис комплексної експедиції ВУАН з вивчення природних багатств Полісся.

2. Затвердили кошторис Молдавської експедиції ВУАН.

3. Ухвалили вивести зі складу дійсних членів ВУАН акад.В.О.Юринця як відвертого пропагандиста буржуазної ідеалістичної філософії.

4. Постановили звільнити з роботи за саботаж у науковій роботі наукових співробітників І.І.Щітківського, М.Ф.Карачківського,П.С.Глядківського, М.І.Корнілович, П.Л.Кованька, О.С.Грушевського та А.Е.Кристера.

5. Заслухавши висновки Комісії щодо неповної видачі авансів Видавництвом ВУАН протягом 1932-1933 рр., вирішили зняти з роботи за порушення фінансової дисципліни директора Видавництва ВУАН В.Ф.Іваницького.

6. Вирішили встановити тривалість робочого дня у ВУАН з 9.30 годин ранку до 15.30 годин дня без перерви.

7. Ухвалили зробити перерву в роботі ВУАН та її установ з 1 серпня до 1 вересня і вважати всіх працівників мобілізованими в розпорядження окремого штабу.

8. Доручили всім установам ВУАН до 10 серпня надіслати відомості щодо контрольних цифр бюджету на 1934 р.

9. Взяли до відома, що майно ліквідованої Київської філії Інституту ім. Т.Г. Шевченка передано до ВУАН.

10. Дозволили Медичному циклу взяти участь у обласній медичній нараді на Чернігівщині.

11. Вирішили звільнити з роботи директора Археологічного музею за серйозні недоліки в роботі.

12. Вирішили звільнити з роботи співробітника Комісії історії Західної України С.О.Ткачівського як політично ворожу людину,що стояла і стоїть на національно-фашистських ідеологічних позиціях.

13. Надали право підпису на грошових документах директору АФУ ВУАН І.А. Адамовичу.

14. Заборонили проведення в робочий час будь-яких засідань,зборів та нарад громадського характеру.

15. Вирішили розпочати відпускний період у ВУАН з 1 серпня1933 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.51-55.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 23 серпня 1933 р.

1. Вирішили просити НКО УСРР надати відрядженняакад. О.В. Палладіну на IV Біохімічний конгрес у Парижі, що відбудеться з 6 до 10 листопада 1933 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.56.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 5 вересня 1933 р.

1. Затвердили протокол засідання Комітету Великого Дніпра про склад його президії та асигнування коштів у сумі 10000 крб.

2. Затвердили поданий І.А. Адамовичем проект структури Адміністративно-фінансового управління ВУАН.

3. Взяли до відома інформацію про виконання бюджету ВУАН за І півріччя 1933 р. та розподіл коштів між Президією та Відділами ВУАН на III квартал.

4. Підтримали пропозицію І.А. Адамовича про виділення коштів оргкомітетові для проведення водного переходу з Верхнього Дніпра в Чорне море.

5. Взяли до відома повідомлення акад. В.П. Затонського про те, що всю свою зарплату за час праці в Академії він передає до фонду преміювання робіт у галузі хімії та підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

6. Взяли до відома інформацію І.А.Адамовича про передачу Інститутом експериментальної біології Прохорівського заповідника зі всім майном до Академії наук.

7. Призначили І.А.Адамовича виконуючим обов'язки директора бюлетеня "Вісті ВУАН".

8. Задовольнили прохання акад. В.М.Перетца про звільнення його від обов'язків керівника Комісії українського письменства доби феодалізму.

9. У зв'язку з реорганізацією Молдавського наукового комітету вирішили тимчасово відкласти проведення молдавської експедиції.

10. Взяли до відома інформацію голови оргбюро Блайваса про створення закритого кооперативу академіків та провідних науковців з метою поліпшення їхніх матеріально-побутових умов.

13. Взяли до відома заяву акад. В.М.Любименка про його переїзд до Києва на початку 1934 р.

14. Затвердили протокол засідання секретаріату Соціально-економічного відділу ВУАН від 29 липня 1933 р.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.57-62.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 4 жовтня 1933 р.

1. Вирішили виключити зі складу Академії і позбавити звання академіків як ворогів трудящих мас України М.С. Возняка,Ф.М. Колессу, К.Й. Студинського і В.Г. Щурата.

Архів Президії НАН, ф.251, оп.1, спр.55, арк.63.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 8 жовтня 1933 р.

1. Взяли до відома інформацію І.А. Адамовича про доповідь Секретаріатові ВУЦВК від 8 жовтня 1933 р.

2. Затвердили контрольні цифри бюджету ВУАН на 1934 р.

3. Прийняли в основному проект резолюції на доповідь "Про аспірантуру ВУАН".

4. Вирішили утворити при Президії ВУАН комісію під головуванням акад. О.В.Палладіна для прийому до аспірантури ВУАН.

5. Затвердили директиви щодо складання планів науково-дослідних робіт на 1934 р.

6. Заслухали пропозиції про утворення нових кафедр у ВУАН.

7. Взяли до відома інформацію Ю. Гарцман-Брука та С.В. Серенсена про участь у нараді планових органів ВУАН.

8. Затвердили акад. Є.О. Патона директором Електрозварювального інституту і проф. П.М. Супруненка - директором Інституту транспортної механіки ВУАН.

9. Затвердили П.О. Лазорка директором Видавництва ВУАН.

10. Звільнили акад. О.В. Корчака-Чепурківського від обов'язків Неодмінного секретаря ВУАН згідно з поданою заявою.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.64-67.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 1 листопада 1933 р.

1. Затвердили план святкування 16-х роковин Жовтневої революції.

2. Вирішили надіслати вітальну радіотелеграму Голові Ради Міністрів Турецької республіки в зв'язку з 10-річчям існування Турецької республіки.

3. Затвердили подані Видавництвом ВУАН статут Видавництва, статут друкарні та положення про Редакційно-видавничу раду ВУАН.

4. Затвердили склад Редакційно-видавничої ради ВУАН.

5. Вирішили видати академічне зібрання творів Тараса Шевченка.

6. Затвердили склад Комітету з відзначення ювілею акад. В.О. Плотникова.

7. Взяли до відома постанову Секретаріату ВУЦВК від 8 жовтня 1933 р. про хід виконання постанови Президії ВУЦВК від 16 липня 1932 р. на доповідь ВУАН.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.67-68 зв.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 25 листопада 1933 р.

1. Заслухавши повідомлення про смерть директора Видавництва ВУАН П.О. Лазорка, затвердили склад комісії для проведення похорону.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.69.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 2 грудня 1933 р.

1. Взяли до відома інформацію акад. О.В. Палладіна про його участь у Міжнародному біохімічному з'їзді.

2. Затвердили Комісію під головуванням акад. О.В. Палладіна для доопрацювання проекту нової організаційної структури ВУАН.

3. Постановили скликати чергову сесію Ради ВУАН 10–14 грудня 1933 р.

4. Ухвалили створити закритий розподільник для наукових співробітників ВУАН як окрему господарчо-розрахункову одиницю.

5. Вирішили розподілити кошти бюджету ВУАН на IV квартал 1933р.

6. Вирішили до 20 грудня 1933 р. подати на засідання Президії ВУАН зведений кошторис на 1934 р.

7. Затвердили протокол засідання Комітету з проведення ювілею акад. В.О.Плотникова від 22 листопада 1933 р.

8. Призначили В.М.Григор'єва відповідальним за підготовку ювілейного видання творів Т.Г.Шевченка.

9. Взяли до відома інформацію І.А.Адамовича про те, що до відповідних організацій надіслано листа про звільнення академіка М.Г.Світальського від роботи в Ленінградському гірничому інституті згідно з його заявою.

10. Заслухали заяву акад.М.С.Грушевського з проханням продовжити йому відрядження разом з його співробітницею К.М.Грушевською.

14. Вирішили направити делегацію ВУАН на чолі з акад. Є.О. Патоном до Сталіно для участі в конференції.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.70-76.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Всеукраїнської Академії наук
10 грудня 1933 р.

1. Заслухали інформацію про хід розробки нової організаційної структури ВУАН.
2. Перенесли дату відкриття чергової сесії Ради ВУАН на 28грудня ц. р.
3. Заслухали повідомлення начальника комплексної експедиції на Полісся Г.Ю.Жуковського про її завершення.
4. Заслухали перший варіант тематичного плану ВУАН на 1934 р.
5. Вирішили звільнити з роботи у ВУАН вченого секретаря Соціально-економічного відділу О.М.Камишана як класового ворога.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.77-80.
Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Всеукраїнської Академії наук
від 15 грудня 1933 р.

1. Вирішили звільнити акад. М.Ф. Кащенка від обов'язків директора Акліматизаційного саду ВУАН та призначили новим директором наукового співробітника Інституту ботаніки Афанасьєва.

Архів Президії НАН України, ф.251, оп.1, спр.55, арк.81.
Оригінал. Машинопис.

СПИСОК ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК, ОБРАНИХ У 1929-1930 рр.

Богомолець Олександр Олександрович (24.05.1881-19.07.1946) – патофізіолог. Академік ВУАН (29.06.1929), АН СРСР (1932), АМН СРСР (1934). Президент ВУАН (1930-1946). До 1925 р. – професор Саратовського університету, у 1925-1931рр. – завідуючий кафедрою 2-го Московського університету. Директор Інституту гематології і переливання крові (1928-1931), організатор і директор Інституту експериментальної біології та патології Наркомздоров'я УСРР (з 1930 р.). Очолював Кафедру фізіології Фізично-математичного відділу ВУАН (з 1930 р.) та Інститут клінічної фізіології АН УСРР (з 1934 р.). Віце-президент АН СРСР (з 1942 р.). Почесний член багатьох академій та наукових товариств.

Вавилов Микола Іванович (25.11.1887 - 26.01.1943) – ботанік, генетик, селекціонер. Академік ВУАН (29.06.1929), АН СРСР (1929). Дійсний член ВАСГНІЛ (1929), її президент (1929-1935) та віце-президент (1935-1937). У 1917-1921 рр. – професор Саратовського університету. Завідував Відділом прикладної ботаніки та селекції (Петроград), який у 1924 реорганізовано у Всесоюзний інститут прикладної ботаніки та нових культур, а в 1930 р. – у Всесоюзний інститут рослинництва (1921-1940). Директор Генетичної лабораторії, перетвореної на Інститут генетики АН СРСР (1930-1940). Президент Всесоюзного географічного товариства (1931-1940). Почесний член багатьох академій та наукових товариств. У 1940 р. заарештований, загинув у в'язниці. Реабілітований посмертно.

Возняк Михайло Степанович (13.10.1881 - 20.11.1954) – літературознавець. Академік ВУАН (29.06.1929). Дійсний член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка у Львові (1914-1939). В 1920-1939 рр. – співробітник редакцій журналів "Вікна", "Культура", "Нові шляхи". З 1925 р. – працював у наукових виданнях та наукових установах ВУАН. Член комісій ВУАН: Історичної пісенності, Західної України, Новішої історії України (з 1929 р.). У 1933 р. виключений зі складу дійсних членів ВУАН за "контрреволюційну діяльність". Поновлений у складі Академії в 1939 р. З 1939 р. – професор, з 1944 р. – завідуючий кафедрою Львівського університету. З 1951 р. – завідуючий відділом Інституту суспільних наук АН УРСР.

Гедройц Костянтин Каетанович (06.04.1872 - 05.10.1932) – грунтознавець, агрохімік. Академік ВУАН (1930), АН СРСР (1929). У 1918-1928 рр. – науковий співробітник Грунтового інституту Російської АН (з 1925 р. – АН СРСР) , у 1928-1930 рр. – його директор. Завідуючий кафедрою Лісового інституту в Петрограді (1918-1930). Один з організаторів та керівник агрохімічного відділу Носівської сільськогосподарської дослідної станції на Чернігівщині (1918-1930). Президент Міжнародної асоціації грунтознавців (1927). Член-кореспондент Чехо-Словацької землеробської академії (1929). З 1930 р. – керівник Долгопрудного дослідного поля (під Москвою).

Гольдман Олександр Генріхович (03.02.1884 - 30.12.1971) – фізик. Академік ВУАН (29.06.1929). Викладач, з 1921 р. – професор Політехнічного інституту та інших вузів Києва (1918-1938). Організатор і керівник Київської науково-дослідної кафедри фізики (1923-1928), директор Інституту фізики ВУАН (1929-1938). У 1930 р. очолив Кафедру експериментальної фізики Фізично-математичного відділу ВУАН, був заступником голови цього Відділу (з 1930). Член Комісії наукових зносин з закордоном (з 1930 р.), член Президії ВУАН (1931-1939). Заарештований 22.01.1938 р. за звинуваченням у причетності до "української націоналістичної контрреволюційної організації". Засуджений 05.10.1939 р. до 5 років позбавлення волі. Перебував у засланні до 22.01.1943 р. У 1944-1952 рр. – завідуючий кафедрою загальної фізики Вологодського педагогічного інституту. Реабілітований 20.07.1956 р. У 1959-1971 рр. – завідуючий лабораторією Інституту фізики АН УРСР.

Динник Олександр Миколайович (31.01.1876 - 22.09.1950) – вчений в галузі механіки. Академік ВУАН (29.06.1929), АН СРСР (1946). У 1900-1909 рр. викладав у Київському, а в 1910-1914 рр. – Донському політехнічних інститутах (з 1911 р. – професор). У 1914-1941 рр. – професор Дніпропетровських гірничого і металургійного інститутів. У 1930 р. очолив Кафедру теорії пружності Фізично-математичного відділу ВУАН. З 1941 р. – завідуючий відділом теорії пружності Інституту гірничої механіки АН УРСР. З 1944 р. – професор Київського університету. Член Президії АН УРСР (1941-1948).

Затонський Володимир Петрович (08.08.1888 - 29.07.1938) – хімік, державний і політичний діяч. Академік ВУАН (29.06.1929). У 1913-1917 рр. викладав у Київському політехнічному інституті. З грудня 1917 р. – народний секретар у справах освіти в першому уряді Радянської України. Голова ВУЦВК (1918), член Реввійськради ряду фронтів, Всеукрревкому, Галревкому (1919-1922). Народний комісар освіти (1919, 1923-1924 і 1933-1938) та робітничо-селянської інспекції УСРР (1927-1933). Головний редактор журналу "Червоний шлях" (1927-1930) та УРЕ (з 1933 р.). У 1930 р. очолив Кафедру хімії Фізично-математичного відділу ВУАН. Директор Інституту радянського будівництва при ВУЦВК, голова Комітету хімізації при РНК УСРР (1928-1934). Заарештований 03.11.1937р., страчений 29.07.1938. Реабілітований у 1956 р.

Ігнатовський Всеволод Макарович (19.04.1881 - 04.02.1931) – історик, громадський діяч. Академік ВУАН (29.06.1929), Білоруської АН (1928). У 1914-1920 рр. викладав у Мінському вчительському інституті, у 1920-1921 рр. – народний комісар землеробства, з 1921 р. – освіти Білорусії. З 1925 р. працював у Іституті білоруської культури (з 1928 р. – Білоруська АН). У 1930 р. очолив Кафедру історії Білорусії Історично-філологічного відділу ВУАН. У 1931 р. зазнав репресій, покінчив життя самогубством.

Колесса Філарет Михайлович (17.07.1871 - 03.03.1947) – фольклорист, музикознавець, літературознавець, композитор. Академік ВУАН (29.06.1929). До 1929 р. викладав у гімназіях Львова, Стрия, Самбора (Львівської обл.), вивчав народну творчість. Дійсний член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка (з 1909 р.). Дійсний член відділу примітивної культури і народної творчості, член комісій: Історичної пісенності та Західної України ВУАН (з 1929 р.). Очолював Кафедру української етнографії ВУАН (з 1932 р.). У 1933 р. виключений зі складу дійсних членів ВУАН за "контрреволюційну діяльність". Поновлений у складі Академії в 1939р. З 1939 р. – професор, керівник кафедри українського фольклору та етнографії Львівського університету. З 1940 р. – директор Державного етнографічного музею у Львові – філії Іституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР.

Кравчук Михайло Пилипович (12.10.1892 - 09.03.1942) – математик. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор Київського політехнічного інституту (з 1921 р.) і Київського інституту народної освіти (з 1922 р.). Викладав у Інституті народного господарства та Ветеринарно-зоотехнічному інституті. Очолював Комісію математичної статистики ВУАН (1923-1933). Вчений секретар Президії ВУАН, з 1929 р. – секретар Фізично-математичного відділу ВУАН, у 1930 р. очолив Кафедру

математичної статистики цього Відділу. В 1934-1938 рр. – завідуючий відділом математичної статистики Інституту математики АН УСРР. Заарештований 21.02.1938 р. Виключений зі складу академіків 23.02.1938 р. Засуджений 23.09.1938 р. до 25 років позбавлення волі, помер в ув'язненні. Реабілітований 15.09.1956 р.

Кржижановський Гліб Максиміліанович (24.01.1872 - 31.03.1959) – вчений-енергетик, державний і політичний діяч. Академік ВУАН (29.06.1929), АН СРСР (1929 р.). Голова Комітету державних споруд ВРНГ РСФРР (1918), голова Головелектро ВРНГ РСФРР (1919), голова Державної комісії в справі електрифікації Росії (ГОЕЛРО) – з 1920 р. Перший голова Держплану СРСР (1921-1931). Віце-президент АН СРСР (1929-1939). Керував Енергоцентром, в 1930-1932 рр. – Головенерго Наркомважпрому СРСР. У 1930 р. очолив Кафедру соціалістичного планування Соціально-економічного відділу ВУАН. У 1930-1936 рр. – голова Всесоюзного комітету з вищої технічної освіти при ЦВК СРСР та заступник наркома освіти РСФРР. Засновник та директор Енергетичного інституту АН СРСР (1931-1959).

Купала Янка (Луцевич Іван Домінікович) (07.07.1882 - 28.06.1942) – білоруський поет. Академік ВУАН (29.06.1929), Білоруської АН (1928). Організатор групи письменників "Полымя", редактор журналу "Полымя". Працював у Інституті білоруської культури (з 1928 р. – Білоруська АН). У 1930 р. очолив Кафедру білоруської літератури Історично-філологічного відділу ВУАН.

Леонтович Олександр Васильович (01.11.1869 - 15.12.1943) – фізіолог і нейрогістолог. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор, завідуючий кафедрою Московського сільськогосподарського інституту, з 1923 р. – Сільськогосподарської академії ім. К.А.Тимирязєва (1913-1937). Член Українського наукового товариства в Києві (до 1921 р.). Очолював Кафедру загальної та застосовної фізіології Фізично-математичного відділу ВУАН (з 1930 р.). У 1930-1935 рр. також завідував кафедрою Московського зоотехнічного інституту. З 1936 р. – завідуючий відділом Інституту клінічної фізіології АН УРСР. Член Президії АН УРСР (1939-1943).

Любименко Володимир Миколайович (16.01.1873 - 14.09.1937) – ботанік, вчений в галузі фізіології рослин. Академік ВУАН (29.06.1929), член-кореспондент Російської АН (1922). У 1908-1913 рр. працював у Нікітському ботанічному саду, в 1914-1937 рр. – Петроградському (з 1931 р. – Ботанічний сад АН СРСР). Професор Петроградського університету (1915-1924), Хімічно-фармацевтичного інституту (1922-1930), Військово-медичної академії (1924-1929) та інших вузів. Організатор фізіологічних лабораторій в Ленінграді, Харкові, Києві. 1930 р. очолив Кафедру хімічної фізіології рослин Фізично-математичного відділу ВУАН.

Оппоков Євген Володимирович (01.02.1869-01.09.1938) – гідролог. Академік ВУАН (29.06.1929), дійсний член ВАСГНІЛ (1935 р.). З 1915 р. працював у Київському політехнічному інституті (з 1921 р. – професор). Член Комісії для виучування природних багатств України, Комісії для дослідів над питаннями геофізики ВУАН (1921-1922). У 1922 р. очолив кафедру гідрології КПІ, перетворену 1926 р. на Науково-дослідний інститут водного господарства України, її директор (з 1926р.). Водночас керував гідрометеорологічним бюро Української метеорологічної служби. Брав участь у роботі Комісії з електрифікації України. 1929 р. очолив Кафедру гідрології Фізично-математичного Відділу ВУАН. Постійний представник ВУАН у Водному комітеті при Українській економічній нараді (з 1930 р.). У листопаді 1937 р. заарештований, помер в ув'язненні.

Орлов Єгор Іванович (14.02.1865 - 14.10.1944) – хімік-технолог. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор Харківського технологічного інституту (1911-1927). Директор Українського науково-дослідного інституту силікатної промисловості (1927-1932). У 1932-1944 рр. викладав у Московському хіміко-технологічному інституті.

Палієнко Микола Іванович (25.11.1869 - 11.11.1937) – правознавець. Академік ВУАН (1930). Професор Харківського університету (з 1906 р.), у 1912-1918 рр. – його проректор. З 1918 р. – професор різних вузів Харкова. У 1930-1937 рр. очолював Кафедру державного права ВУАН.

Палладін Олександр Володимирович (10.09.1885 - 06.12.1972) – біохімік. Академік ВУАН (29.06.1929), АН СРСР (1942), АМН СРСР (1944). Віце-президент (1939-1946) та президент АН УРСР (1946-1962). Професор фізіології тварин Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісництва у Харкові (1916), завідуючий кафедрами фізіології та біологічної хімії Харківського медичного інституту (1921-1931). Директор (1925-1970) Українського біохімічного інституту НКО УСРР у Харкові (з 1931 р. – Інститут біохімії АН УСРР у Києві). Засновник і голова Українського фізіологічного товариства (з 1928 р.). Очолював Кафедру біохімії Фізично-математичного відділу ВУАН (з 1930 р.). У 1934-1954 рр. – завідуючий кафедрою Київського університету. Почесний член багатьох академій.

Патон Євген Оскарович (05.03.1870 - 12.08.1953) – вчений в галузі електрозварювання та мостобудування. Академік ВУАН (29.06.1929). Віце-президент АН УРСР (1945-1952). Завідуючий кафедрою Київського політехнічного інституту (1904-1938). У 1921-1931 рр. очолював Київську мостовипробувальну станцію. Організатор Кафедри інженерних споруд у системі ВУАН (1929), зварювальної лабораторії при Київському заводі "Більшовик" та Електрозварювального комітету, на базі яких створено Інститут електрозварювання ВУАН (1934). Директор цього інституту у 1934-1953 рр.

Проскура Георгій Федорович (28.04.1876 - 30.10.1958) – вчений в галузі гідромашинобудування та гідроаеродинаміки. Академік ВУАН (29.06.1929). З 1904 р. викладав у Харківському технологічному інституті (з 1911 р. – професор). У 1930 р. очолив Кафедру технічної аеро– та гідродинаміки Фізично-математичного відділу ВУАН. У 1944-1954 рр. – директор Лабораторії проблем швидкісних машин і механізмів АН УРСР, член Президії АН УРСР, голова Відділу АН УРСР (1946-1948).

Різниченко Володимир Васильович (18.10.1870 - 01.04.1932) – геолог. Академік ВУАН (29.06.1929). Організатор (1918) і директор (з 1928 р.) Українського геологічного комітету. Секретар Комісії для виучування природних багатств України, член геологічної секції ВУАН (1924-1927). Організатор і голова Комісії з вивчення четвертинного періоду на Україні (з 1930 р.). У 1930 р. очолив Кафедру динамічної геології Фізично-математичного відділу ВУАН. Директор Науково-дослідного геологічного інституту ВУАН (1930-1932). Член наукових товариств.

Рудницький Степан Левович (03.12.1877 - 03.11.1937) – географ і картограф. Академік ВУАН (29.06.1929). Доктор філософії, дійсний член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка (з 1901р.). Приват-доцент Львівського університету (1907-1919). У 1920-1926 рр. – в еміграції (професор Українського університету в Празі). З 1926 р. – професор Геодезичного і землеустрійного інституту, керівник секції географії і картографії Науково-дослідної кафедри географії й антропології Харківського інституту народної освіти. У 1927-1933 рр. очолював Науково-дослідний інститут географії і картографії, Кафедру географії ВУАН (з 1930 р.), Комісію краєзнавства і Музей антропології та етнології ім. Ф.К. Вовка. Представник ВУАН в Українському комітеті охорони пам'ятників природи. Заарештований 21.03.1933 р. за звинуваченням у причетності до "Української військової організації" (УВО), 23.09.1933 р. засуджений до 5 років, але 03.11.1937 р. страчений. Реабілітований у 1965 р.

Сапегін Андрій Опанасович (11.12.1883 - 08.04.1946) – ботанік, цитолог, генетик, селекціонер. Академік ВУАН (29.06.1929). Віце-президент АН УРСР (1939-1945). Професор Новоросійського університету в Одесі (1917-1922). Організатор і директор (1912-1923) Одеської селекційної станції (Всесоюзний селекційно-генетичний інститут ім. Т.Д.Лисенка), директор Одеського сільськогосподарського інституту (1919-1921). У 1933-1939 рр. – заступник директора Інституту генетики АН СРСР, у 1940-1944 рр. – завідуючий лабораторією Інституту фізіології рослин АН СРСР, у 1944-1946 рр. – директор Інституту ботаніки АН УРСР.

Світальський Микола Гнатович (12.12.1884 - 15.09.1937) – геолог. Академік ВУАН (1930). Віце-президент АН УСРР (1935-1937). Завідуючий Петроградською секцією Геологічного комітету (з 1918 р.), очолював кафедру в Петроградському

гірничому інституті (з 1919 р.). З 1921 р. проводив геологічні дослідження в Україні. Помічник директора Геологічного комітету (з 1926 р.), директор Інституту геологічних наук АН УСРР (1934-1937). Заарештований у 1937 р.

Семковський (Бронштейн) Семен Юлійович (15.03.1882 - 18.03.1937) – філософ, соціолог, правознавець. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор Харківської академії теоретичних знань (з 1920 р.), голова філософсько-соціологічного відділу та завідуючий кафедрою Українського інституту марксизму-ленінізму в Харкові (1922-1931). Голова Соціологічної комісії (1927-1931) та голова Асоціації природознавства ВУАН (1931-1934). У 1930 р. очолив Кафедру філософії Соціально-економічного відділу ВУАН, 1932 р. – Кафедру соціології. У 1934-1936 рр. – завідуючий кафедрою історії європейської культури Харківського університету, водночас – голова Комісії філософії АН УСРР. Заарештований 17.03.1936 р. за звинуваченням у створенні та участі в "троцькістсько-зінов'євській організації" в Україні. 08.03.1937 р. засуджений до вищої міри покарання. Реабілітований 08.12.1956 р.

Скрипник Микола Олексійович (25.01.1872 - 07.07.1933) – історик, державний і політичний діяч. Академік ВУАН (29.06.1929), Білоруської АН (1928). З грудня 1917 р. – народний секретар праці та промисловості першого уряду Радянської України, голова Народного секретаріату України (1918), народний комісар іноземних справ (1918), державного контролю (1919), робітничо-селянської інспекції (1920-1921), внутрішніх справ (1921), юстиції (1922-1927) та освіти УСРР (1927-1933). Генеральний прокурор УСРР (1922-1927), заступник Голови РНК УСРР і Голова Держплану УСРР (1933). 1930 р. очолив Кафедру національного питання Соціально-економічного відділу ВУАН. Член Президії ВУЦВК. Звинувачений у "націонал-ухильництві", покінчив життя самогубством.

Слабченко Михайло Єлисейович (09.07.1882 - 27.11.1952) – історик, правознавець, педагог, письменник. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор, завідуючий кафедрою історії України Одеського інституту народної освіти (з 1920 р.), декан факультету профосвіти (1923-1924). Викладав історію в Археологічному, Медичному інститутах та Інституті народного господарства, виконував обов'язки заступника завідуючого Одеським губернським архівним управлінням. Член Одеського наукового товариства (1926-1930), Одеської комісії краєзнавства ВУАН (1923-1931). Член правління Одеської філії Всеукраїнської наукової асоціації сходознавства (ВУНАС) – з 1925 р. Завідував Одеською секцією Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури (з 1926 р.). Співробітник комісій ВУАН: Для виучування історії західноруського та українського права, історії господарства та економічної думки, Для складання біографічного словника діячів України, Для виучування соціально-економічної історії України; член Історичного товариства Нестора Літописця. Заарештований 20.01. 1930 р. в справі "Спілки визволення України" (СВУ), засуджений 19.04.1930 р. до 6 років позбавлення волі, 18.01.1936 р. звільнений. Працював бухгалтером в м. Кіровську Ленінградської обл. та тресті "Апатит" Мурманської залізниці. Вдруге заарештований в грудні 1937 р. (на початку 1938 р.) і засуджений до 10 років позбавлення волі. Звільнений на початку 1947р. В 1947-1949 рр. вчителював у м. Первомайську на Одещині. Реабілітований 23.03.1959 р. та 11.08.1989 р.

Соколовський Олексій Никанорович (13.03.1884-25.04.1959) – агрогрунтознавець. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор Московського межового інституту (з 1922 р.), одночасно очолював кафедру грунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту (з 1924 р.). Перший президент Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (з 1926 р.). Очолював Кафедру грунтознавства ВУАН (з 1929 р.). У 1933 р. зазнав репресій, перебував на засланні. З 1944 р. – директор Харківського сільськогосподарського інституту і завідуючий лабораторією грунтознавства АН УРСР (з 1945 р.). У 1956-1959 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту грунтознавства.

Тичина Павло Григорович (27.01.1891 - 16.09.1967) – поет, літературознавець, мовознавець. Академік ВУАН (29.06.1929). У 1923-1925 рр. належав до спілки

пролетарських письменників "Гарт", згодом – до Вільної академії пролетарської літератури (ВАПЛІТЕ). 1930 р. очолив Кафедру красного письменства Історично-філологічного відділу ВУАН. У 1936-1939 рр. – директор Інституту української літератури АН УРСР, у 1941-1943 рр. – Інституту мови і літератури АН УРСР, у 1943-1948 рр. – міністр освіти УРСР.

Третьяков Дмитро Костянтинович (05.11.1878 - 26.09.1950) – зоолог-морфолог. Академік ВУАН (29.06.1929). Професор Новоросійського університету в Одесі (1912-1941), директор Науково-дослідного зообіологічного інституту при цьому університеті (1930-1941). У 1930 р. очолив Кафедру морфології тварин Фізично-математичного відділу ВУАН. У 1941-1944 рр. – завідуючий відділом Інституту зообіології АН УРСР в Уфі, у 1944-1948 рр. – директор Інституту зоології АН УРСР (працював у ньому до 1950 р.). Член Президії АН УРСР, голова Відділу АН УРСР (1946-1948). У 1944-1948 рр. – професор Київського університету.

Федоров Михайло Михайлович (01.09.1867 - 29.03.1945) – вчений в галузі гірничої механіки. Академік ВУАН (29.06.1929). З 1905 р. викладав у Петербурзькому і Катеринославському гірничих інститутах та Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті, професор Московської гірничої академії (з 1923 р.). Очолював (1929–1934) Кафедру гірничої механіки Фізично-математичного відділу ВУАН (пізніше Відділу технічних наук). Директор Інституту гірничої механіки АН УСРР (1934-1939).

Холодний Микола Григорович (22.06.1882 - 04.05.1953) – ботанік, мікробіолог. Академік ВУАН (29.06.1929). Викладач, з 1926 р. - професор, завідуючий кафедрою Київського університету (1906-1941). Штатний співробітник Фізично-математичного відділу ВУАН з окремих наукових доручень (1921-1924), редактор "Записок" Відділу, нештатний співробітник Дніпровської біологічної станції (1922). Співробітник Науково-дослідного інституту ботаніки (1922-1931), завідуючий відділом цього Інституту (1931-1949), перетвореного на Інститут ботаніки ВУАН у 1931 р. У 1930 р. очолив Кафедру фізіології рослин Фізично-математичного відділу ВУАН. Заснував Кафедру мікробіології і керував нею (з 1933 р.).

Шліхтер Олександр Григорович (01.09.1868 - 02.12.1940) – економіст, державний і політичний діяч. Академік ВУАН (29.06.1929), Білоруської АН (1934). Віце-президент ВУАН (1930-1938). У 1917-1919 рр. – народний комісар земельних справ та продовольства РСФРР, нарком продовольчих справ УСРР (1919-1920). У 1921-1927 рр. – на дипломатичній роботі. Член ВУЦВК. Уповноважений Наркомату іноземних справ СРСР по УСРР (1923-1927), нарком земельних справ УСРР (1927-1929). Голова Соціально-економічного відділу ВУАН (1929-1930). У 1930 р. очолив Кафедру соціалістичної реконструкції сільського господарства Соціально-економічного відділу ВУАН. У 1930-1933 рр. – директор Українського інституту марксизму-ленінізму, з 1934 р. – голова Ради по вивченню продуктивних сил України АН УСРР.

Щурат Василь Григорович (24.08.1871-27.04.1948) – літературознавець, поет, етнограф, фольклорист. Академік ВУАН (29.06.1929). Дійсний член Наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка (з 1914 р.) та його голова (1915-1923). У 1933 р. виключений зі складу дійсних членів ВУАН за "контрреволюційну діяльність". Поновлений у складі Академії в 1939 р. З 1939 р. – професор Львівського університету, директор Львівської бібліотеки АН УРСР.

Юринець Володимир Олександрович (1891 - 1937) – філософ, історик права. Академік ВУАН (29.06.1929). З 1922 р. працював у філософських закладах України. Секретар Соціально-економічного відділу (1929-1930), член Президії ВУАН (1930-1933). Очолював Кафедру соціології Соціально-економічного відділу ВУАН (з 1930 р.). Заарештований у 1936 р. за звинуваченням у "буржуазному націоналізмі". Перебував на засланні, де й помер. Реабілітований у 1960-х роках.

Яворницький (Еварницький) Дмитро Іванович (07.11.1855 - 05.08.1940) – історик, етнограф, фольклорист, археолог, письменник-прозаїк. Академік ВУАН (29.06.1929).

У 1902-1933 – завідуючий Історично-археологічним музеєм у Катеринославі (після 1917 р. – Державний історичний музей, ДІМ, з 1926 р. – Дніпропетровський ДІМ). З 1918 р. – професор, у 1920-1933 рр. – завідуючий кафедрою історії України Катеринославського (з 1926 р. – Дніпропетровського) інституту народної освіти. У 1923-1924 рр. завідував Катеринославським губернським архівним управлінням. У 1925-1929 рр. – голова Науково-дослідної кафедри українознавства в Катеринославі (створеної на початку 1921 р. як філія ВУАН), член і почесний президент Катеринославського наукового товариства (з 1925 р.). Член Всеукраїнського археологічного комітету. Очолював Кафедру передісторії України Історично-філологічного відділу ВУАН.

Яворський Матвій Іванович (15.11.1885 - 03.11.1937) – історик, економіст. Академік ВУАН (з 29.06.1929). Викладав історію у Харківському інституті народної освіти (з 1920 р.) та інших вузах Харкова. Член президії Наукового комітету НКО УСРР, завідуючий Управлінням науковими установами (1924-1929). Очолював історичний відділ Українського інституту марксизму-ленінізму (1922), згодом весь Інститут (до 1929 р.). Член Президії ВУАН, секретар Історично-філологічного відділу (1929-1930). У 1929 р. очолив Кафедру історії революції та Комісію для вивчення революційних рухів ВУАН. Заарештований 10.03.1931 р. за участь в "Українському національному центрі" (УНЦ). Засуджений 07.02.1932 р. до 6 років позбавлення волі, але 03.11.1937 р. страчений.

ПЕРЕЛІК ДОПОВІДЕЙ СПІВРОБІТНИКІВ УСТАНОВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК (1929 - 1933)*

1. *Абрамович Д.І.* З новіших праць про "Слово о полку Ігоревім" (1929).
2. *Абрамович Д.І.* До історії літературних пам'яток XVIII ст. (1930).
3. *Абрамович Д.І.* До питання про джерела друкованого слов'янського Патерика. К., 1661 (1930).
4. *Абрамович Д.І.* "Изборник" Святослава 1076 р. і Патерики (1930).
5. *Адріанова-Перетц В.П.* З приводу праці М.Ф.Фіндейзена "Очерки по истории русской музыки" (1930).
6. *Айзеншток І.Я.* Листи М.Костомарова до А.Краєвського (1929).
7. *Альтерзон С.Г.* Кредитова реформа в діянні (1930).
8. *Альтерзон С.Г.* Поправки до кредитової реформи (1931).
9. *Андреєв В.М., Льовшин О.М.* Про розведення на Україні Eucommia ulmoides (кавчукодайна рослина) (1931).
10. *Андрієвський О.Є.* Пам'яті О.Пчілки (1930).
11. *Андрієвський О.Є.* Про встановлення живого зв'язку з штампувальною фабрикої м.Київа на Деміївці, що до неї ОРПС прикріпив Етнографічну комісію для культурно-освітньої роботи (1930).
12. *Андріяшев О.М.* Болохово і Болоховці (1929).
13. *Андріяшев О.М.* Хто такі були літописні болоховські князі (1929).
14. *Андріяшев О.М.* Літописне Болохово в другій половині XII ст. (1930).
15. *Антипович К.Є.* Історична географія і краєзнавство (1932).
16. *Антипович К.Є.* Про російські буржуазні словники (1932).
17. *Антипович К.Є.* Розвиток промисловости Сталінщини за доби імперіялізму (1933).
18. *Антипович К.Є.* Сталінщина за доби імперіялізму (1933).
19. *Антонович-Мельник К.М.* До автобіографії В.Б.Антоновича (1930).
20. *Артемський А.Я.* Методологія вивчення демпінгу (1931).
21. *Артемський А.Я.* Спрямовання екномічної політики в світлі шести вказівок т. Сталіна (1932).
22. *Бабун Р.М.* До питань теорії закону (1931).
23. *Багалій Д.І.* Матеріяли до історії польського повстання 1863 р. (1930).
24. *Багалій Д.І.* Нова концепція феодальної доби України (1930).
25. *Багалій Д.І.* Про завдання Комісії соціяльно-економічної історії України (1930).
26. *Багалій Д.І.* [Д.] Бантиш-Каменський як представник дворянської української історіографії (1931).
27. *Багалій Д.І.* [М.] Іванишев як представник дворянської української історіографії (1931).
28. *Багалій Д.І.* Рушийні сили залюднення Південної Степової України (1931).

---

* У Переліку збережено тогочасний правопис. Усі прізвища подано українською мовою за абеткою; доповіді одного автора – за хронологією.

29. *Багалій О.Д.* З історії таємної поліції на Україні на початку XIX ст. (1930).
30. *Базилевич В.М.* Праці Л.П.Добровольського з історії декабризму на Україні (1929).
31. *Балика Д.А.* М.Ф.Федоров як бібліотекар (1929).
32. *Балика Д.А.* Проблеми ефективности бібліотечної роботи (1929).
33. *Баранович О.І.* Залюднення Волинського воєводства в перший половині XVII ст. (1930).
34. *Баранович О.І.* Магнатське господарство на Піденній Волині XVII ст. (1930).
35. *Баранович О.І.* Буржуазні концепції історії України в роботах О.І.Барановича (1932).
36. *Баранович О.І.* Боротьба проти колоніального наступу Польщі на Україну (1933).
37. *Баранович О.І.* Революційна боротьба пролетаріяту Сталінщини часів піднесення промисловости наприкінці XIX ст. (1933).
38. *Бежкович О.С.* Общий очерк быта украинцев-переселенцев Семипалатенского округа (1929).
39. *Безвенглинський Б.П.* Володимирський варіянт Трипільської культури (1931).
40. *Безушко.* Східня Європа в кореспонденціях Джона Терлова (1931).
41. *Белінг Д.О.* Характеристика тваринного населення району Дніпрових порогів (1931).
42. *Береговський М.Я.* Іномовні пісні єврейські на Україні, Білорусії та Литві (1929).
43. *Беркут Л.М.* Бібліографія з історії техніки (1933).
44. *Білий В.В.* Звіт про діяльність Етнографічної комісії зар[ік] 1928 (1929).
45. *Білий В.В.* Степан Данилович Ніс (до 100-річчя з дня народження. 1829-1929) (1929).
46. *Білий В.В.* Звіт про діяльність Етнографічної комісії у р[оку] 1929 (1930).
47. *Білий В.В.* А.М.Лобода як етнограф (1931).
48. *Білий В.В.* На шляхах до марксистського краєзнавства (1931).
49. *Білий В.В.* Підсумки Всеросійської наради археологів і етнографів (чи можливі марксистська археологія і етнографія) (1932).
50. *Білий В.В.* Про концентрацію етнографічної роботи ВУАН (1932).
51. *Білокриницький.* Комсомол Сталінщини в боротьбі за Жовтень (1933).
52. *Білоцерківська К.І.* Дослідження порцелянових виробів заводів Городищенського та Баранівського на Волині (1931).
53. *Білоцерківська К.І., Левитська Є.А.* Музейна експозиція по музеях Москви і Ленінграду (1932).
54. *Бобир-Бухановський Л.М.* Колективизація на Україні, методи її дослідження та форми сприяння з боку науково-дослідчих установ (1930).
55. *Бованенко Д.Е.* Економічне обгрунтовання побудови в Поліссю крахмалопаточного комбінату (1933).
56. *Бованенко Д.Е.* Харчова промисловість в системі виробничого комплексу Сталінщини (1933).
57. *Богомолець О.О.* Механізм переливання крови (1930).
58. *Богомолець О.О.* Значення переливання крови (1931).
59. *Богомолець О.О.* Проблеми втоми (1931).
60. *Богомолець О.О.* Значення переливання крови в боротьбі з травматизмом та оборони країни (1932).
61. *Богомолець О.О.* Наукові досягнення за 15 років у медицині (1932).
62. *Богомолець О.О.* Діялектичний матеріялізм і чергові проблеми в медицині (1933).
63. *Богомолець О.О.* Механизм регуляции углеводного обмена (1933).
64. *Богомолець О.О.* О переливании крови (1933).
65. *Болтенко М.Ф.* Археологія на II Сходознавчому з'їзді в Харкові (1929).

66. *Болтенко М.Ф.* Остров Березань в освітленні останніх археологічних досліджень (1929).
67. *Болтенко М.Ф.* Про час заснування та назву Березані (1929).
68. *Болтенко М.Ф.* Про румунські розкопування в Акермані (1930).
69. *Болтенко М.Ф.* Про Ольбійські досліди (1931).
70. *Борович Б.Й.* Місце красного письменства в наукових бібліотеках (1929).
71. *Бошко В.* Фактичний шлюб в українському стародавньому праві (1930).
72. *Бречкевич М.* Раннє середньовіччя в освітленні німецького історика Альфонса Допша (1929).
73. *Бродовська О.З.* З історії підготування бібліотечного персоналу на Україні (1929).
74. *Брянцева О.В.* Селекційна валеріяна Акліматсаду (1929).
75. *Букатевич Н.І.* Чумацтво в Степовій Україні за архівними матеріялами (1930).
76. *Букатевич Н.І.* Чумацтво в перший половині XIX ст. (1930).
77. *Бурксер Є.С.* Радіоактивні джерела Волині та зв'язок їх з радіоактивністю гранітів (1929).
78. *Бурксер Є.С.* Радіоактивність живої річовини (1929).
79. *Бурксер Є.С.* Получение солей лития, рубидия и цезия из советского сырья (1933).
80. *Вайнштейн М.Г.* Портретні роботи Івана Паєцького (1931).
81. *Варнеке О.Б.* До історії українських міст другої половини XIX ст. (1929).
82. *Варнеке О.Б.* Поява залізниць у Донбасі (1929).
83. *Василенко П.І., Шелудько І.М.* Опрацьовування гірничої термінології в ІУНМ (1929).
84. *Венгржановська Н.С.* Пам'яті Віолле-Ле-Дюка (1930).
85. *Венгржановська Н.С.* Українське мистецтво в періодиці за 1930 р. (1931).
86. *Вияснівський А.Ю.* Матеріяли до конст-психологічного вивчення читача (1929).
87. *Воблий В.К.* Текстильна промисловість Польщі перед війної та тепер (1930).
88. *Воблий К.Г.* Про п'ятирічний плян розвитку цукрової промисловости (1929).
89. *Воблий К.Г.* Організація продуктообороту в районах суцільної колективізації (1930).
90. *Воблий К.Г.* Географічне районування кондитерської промисловости у другу п'ятирічку (1932).
91. *Воблий К.Г.* Перспективи розвитку кукурудзоцукрової промисловости на Вкраїні (до проблем другої п'ятирічки) (1932).
92. *Воблий К.Г.* Про енергетичні ресурси УСРР та водний транспорт (1932).
93. *Воблий К.Г.* Про проблему Великого Дніпра та участь в вирішенні цієї проблеми ВУАН (1932).
94. *Воблий К.Г.* Проблеми Дніпробузької системи (1932).
95. *Воблий К.Г.* Торгівля цукром в пореформену добу (1932).
96. *Воблий К.Г.* Економічне значіння відкриття шлюзів (1933).
97. *Воблий К.Г.* Українські каоліни і перспективи їх експорту (1933).
98. *Вовчанецький В.С.* Праця коло викінчення словника ботанічної термінології (1929).
99. *Возняк М.С.* Автобіографічний елемент в оповіданні І.Франка "На дні" (1929).
100. *Возняк М.С.* [М.] Драгоманов у відновленій "Правді" (1929).
101. *Волошин Є.К.* Словник чужомовних слів в українській мові (1929).
102. *Вотчал Є.П.* Вплив обривання листків та зменшення крони натиснення пасоки весною у берези (1929).
103. *Вотчал Є.П.* До питання про засоби підняття врожаїв (1929).
104. *Вотчал Є.П.* О будущем подсочки в СССР и меры снижения себестоимости живицы в связи с коллективизацией подсочки (1929).

105. *Вотчал Є.П.* О результатах работ по подсочке и по смолам на Боярской опытной станции (1929).
106. *Вотчал Є.П.* О способе учета и полевой оценке зеленого цвета листьев (1929).
107. *Вотчал Є.П.* Перспективи робіт у галузі біофізики (1929).
108. *Вотчал Є.П.* Стандартизація сортів сільсько-господарських рослин (1929).
109. *Вотчал Є.П.* Фізіологія листків буряка та пшениці протягом пекучого літнього дня (до теорії неврожаю) (1929).
110. *Вотчал Є.П.* В'януття листків буряка та їх рух (1930).
111. *Вотчал Є.П.* Про наслідки робіт щодо фізіології смолових ходів (1930).
112. *Вотчал Є.П.* Про наукові наслідки діяльности Комісії для вивчення підсочки та її впливу на дерево (1930).
113. *Вотчал Є.П.* Визначення кількости вугільного квасу у швидкій течії атмосферного повітря (1931).
114. *Вотчал Є.П.* Основні хиби сучасної підсочки на Україні і в Союзі та питання щодо кадрів робітників підсочки (1931).
115. *Вотчал Є.П.* Про роботу В.Є.Вотчала "Дослідження коливань транспірації та температури листка буряка за методою безперервної реєстрації" (1931).
116. *Гавриленко Т.М.* Старші форми економічного побуту на Великому Лузі (1930).
117. *Гавриленко Т.М.* Завдання історичного дослідження Запоріжжя в методологічному аспекті (1931).
118. *Гавриленко Т.М.* Минуле території Дніпрельстану (1931).
119. *Гавриленко Т.М.* Причини переходу запорожців до Туреччини 1775-[17]78 рр. (1931).
120. *Гавриленко Т.М.* Курінна організація на Запоріжжі (1932).
121. *Гавриленко Т.М.* Наймана праця на Запоріжжі (1932).
122. *Гавриленко Т.М.* Перехід запорожців на Дунай (1932).
123. *Гавриленко Т.М.* Фашистська концепція Запоріжжя в акад. [М.Є.] Слабченка (1932).
124. *Гаєвський С.Ю.* Початкове українське літописання в світлі найновіших даних (1929).
125. *Гаєвський С.Ю.* "Александрія" з хроніки М.Бєльського (1930).
126. *Гаєвський С.Ю.* "Historia de preliis" в укр[аїнському] письменстві (1930).
127. *Гаєвський С.Ю.* Хроніка Г.Амартола та початкове літописання (1930).
128. *Гайдай М.П.* Матеріяли до "колодійного" обряду (1929).
129. *Галюн І.П.* Христовщина (1929).
130. *Галюн І.П.* Кобзар революції І.Запорожченко (1931).
131. *Гамченко С.С.* Житомир по першоджерелам доісторичної археології (1929).
132. *Гамченко С.С.* Роскопи на Дніпрельстані (1929).
133. *Геппенер М.В.* Із спостережень над дослідженням Франка "Слово о Лазареве воскресении" (1930).
134. *Герасименко В.Я.* Ліквідація Кам'янець-Подільської "Просвіти" (1929).
135. *Герасименко В.Я.* Українська журналістика 1880-[18]90 рр. в Одесі (1929).
136. *Геринович В.* Дністер як торговий шлях (1930).
137. *Геринович В.* Дунаєвецька текстильна фабрика на початку XIX ст. (1930).
138. *Гермайзе О.Ю.* Перша Всесоюзна конференція істориків-марксистів в Москві (1929).
139. *Гінзбург* Деякі риси з побуту беспритульних (1930).
140. *Гірчак Є.Ф.* Ліквідація клясів, економічно-культурної нерівности і незалежности народів в СРСР в другу п'ятирічку (1932).
141. *Гладкий М.Д.* Організація консультаційної роботи в ІУНМ (1929).
142. *Гладкий М.Д.* Про ІУНМ та перспективи його дальшої роботи (1929).
143. *Гладкий М.Д.* Стан праці коло словника зоологічної термінології (1929).
144. *Гладкий М.Д.* Термінологія з неорганічної хемії (1929).

145. *Гладкий М.Д.* Українсько-єврейський словник (1929).
146. *Гладкий М.Д.* Участь ІУНМ в Т[оварист]ві культурного зв'язку з закордоном (1929).
147. *Глушко С.В.* Селянський рух на Чернігівщині 1885-1904 рр. (1929).
148. *Глушко С.В.* Селянський рух на Чернігівщині в революції 1905-[190]6 рр. (1929).
149. *Глушко С.В.* Критично-бібліографічний огляд української історичної літератури за 1928-[19]29 рр. (1930).
150. *Глушко С.В.* Історія київського водопостачання (1931).
151. *Глушко С.В.* Історія садівництва у Києві (1931).
152. *Глушко С.В.* Селянський рух на Чернігівщині за часів жовтневих "свобід" (кінець жовтня та початок листопада 1905 р.) (1931).
153. *Глядківський П.С.* Про буржуазні концепції в працях К.Грушевської (1932).
154. *Глядківський П.С.* Дослідження історії культури і побуту робітництва великих підприємств на Сталінщині (1933).
155. *Глядківський П.С.* Побут та культурне життя робітництва на Сталінщині за доби імперіялізму (1906-1916 рр.) (1933).
156. *Гніп М.О.* Полтавська громада 1860 р. (1929).
157. *Гніп М.О.* Матеріяли до біографії [М.] Драгоманова (звільнення з Полтавської гімназії) (1930).
158. *Гніп М.О.* Матеріяли до біографії Лукашевича (1931).
159. *Гольдман О.Г.* Звідомлення про Всесоюзний з'їзд фізиків, що відбувся влітку ц.р. в Одесі (1930).
160. *Гольдман О.Г.* Про II з'їзд Української асоціяції фізиків у Києві (1930).
161. *Гольдман О.Г.* Про нові емпиричні формули щодо функцій Патена для електричних виснаг (1930).
162. *Гольдман О.Г.* Про циркулярні електричні виснаги (1930).
163. *Гольдман О.Г.* Електрична міцність (1931).
164. *Гольдман О.Г.* Керування потоками електронів та йонів у сучасній електротехніці (1932).
165. *Гольдман О.Г.* Проблеми електроміцністі в другу п'ятирічку (1932).
166. *Гольдман О.Г.* Проблема превращения энергии света на электрическую (1933).
167. *Горбань М.В.* З історії боротьби за полковницькі уряди на Слобожанщині (1930).
168. *Горбань М.В.* Харківський пасквіль на Павла I (1930).
169. *Горбань М.В.* Суд та кари над гайдамаками (1931).
170. *Гординський Я.А.* Зв'язки Галичини з Італією в минулому (1930).
171. *Городецький С.Е.* Ефективність розміщення м'ясокомбінатів та холодників коло річкової системи (1933).
172. *Граве Д.О.* До теорії руху гребного судна (1929).
173. *Граве Д.О.* Нові досліди акад. К.Стермера про луну радіохвиль, у зв'язку з теорією північних сяйв (1929).
174. *Граве Д.О.* Про формули підсумовування (1929).
175. *Граве Д.О.* Гідродинаміка в полі обертання Землі (1930).
176. *Граве Д.О.* Про застосування монографічного методу до обчислень на виробництвах (1930).
177. *Граве Д.О., Пфейффер Г.В.* Про I Всесоюзний з'їзд математиків у Харкові (1930).
178. *Граве Д.О.* Про цілковите приставання рідини в гідродинаміці (1930).
179. *Граве Д.О.* Застосування теорії [П.Л.]Чебишова до питання про масове вирівнювання машин (1931).
180. *Граве Д.О.* О действии одноцилиндровой машины (1931).
181. *Грищенко М.М.* Селянські з'їзди р[оку] 1917 на Україні (1931).
182. *Грищенко М.М.* Історики "СВУ" на шкільницькій роботі в школі (1932).

183. *Грищенко М.М.* Ради селянських депутатів 1917-1918 рр. на Україні (1932).
184. *Грищенко М.М.* Боротьба більшовиків за селянство 1917 р. на Україні (1933).
185. *Грищенко М.М.* Про з'їзди Рад 1917 р. (1933).
186. *Грінберг А.О.* З револ[юційної] роботи народництва на селі (1931).
187. *Грінберг А.О.* "Народня Воля" на Чигиринщині (1931).
188. *Грінберг А.О.* Чигиринська справа (1932).
189. *Грушевська К.М.* Етнографічні пляни 1880 р. (1929).
190. *Грушевський М.С.* Історіографічні праці І.М.Джиджори (1929).
191. *Грушевський М.С.* Нові факти і помічення над історією Хмельниччини (1929).
192. *Грушевський М.С.* Пам'яті І.П.Житецького. Остання праця І.П.Житецького "Київські бунтарі-народовольці 1870-[18]80 рр." (1929).
193. *Грушевський М.С.* Пам'яті Л.П.Добровольського (1929).
194. *Грушевський М.С.* Про матеріяльний та юридичний стан Історичної секції (1929).
195. *Грушевський М.С.* З останніх років Хмельницького (1930)
196. *Грушевський М.С.* Про працю [І.] Краля "Закарпатські полонини" (1930).
197. *Грушевський М.С.* Три Академії (1930).
198. *Грушевський М.С.* З історії України-Руси (1931).
199. *Губарев Г.* Амальгамні акумулятори (1929).
200. *Гуревич З.Н.* До проблеми вивчення історії української буржуазії (1931).
201. *Давиденко Ф.К.* Національне питання за доби реконструкції (1931).
202. *Давиденко Ф.К.* Теорія та практика національного будівництва на сучасному етапі в Радянському Союзі (1932).
203. *Дебагорий-Мокрієвич Г.* Із життя та спогадів сестри революціонера (1929).
204. *Де-Метц Г.Г., Романюк А.Н.* Дослідження в радіоактивности (1929).
205. *Демич В.Ф.* Осика в домашньому вжитку слов'ян (1929).
206. *Демченко М.А.* Про наукову експедицію на Тянь-Шань (1933).
207. *Дем'янівський О.П.* "Василаківський варіянт" царя Максиміліяна (1930).
208. *Денисенко В.С.* Про картографування культурно-історичного досліду (з приводу робіт на цю тему А.Ковалівського і Богатирьова) (1930).
209. *Денисенко В.С.* З питань про комплексні дослідження України (1933).
210. *Динник О.М.* Поздовжній згин стрижнів, обмежених поверхнею 2 порядку (1929).
211. *Динник О.М.* Про вплив власної ваги на подовжній згин (1930).
212. *Динник О.М.* Про подовжній згин складних стрижнів (1930).
213. *Динник О.М.* Про престову і альбертівську систему звивання канатів (1931).
214. *Дложевський С.С.* Інвентар грецького поховання біля с. Червоний Маяк (1929).
215. *Дложевський С.С.* Матеріяли [В.] Гошкевича щодо поховань, датованих джучидськими монетами (1929).
216. *Дложевський С.С.* Сторіччя Германського археолог[ічного] інституту та Міжнародня конференція археолог[ічних] розкопувань в Берліні (21-25.04.[19]29 р.) (1929).
217. *Дложевський С.С.* Про центральні, краєві та місцеві музеї (1930).
218. *Дмитров Л.Д.* Археологічне вивчення торфовищ (1931).
219. *Дмитров Л.Д.* Дослідження торфовищ на Україні (1933).
220. *Дмитров Л.Д.* Торфовища як історичне джерело (1933).
221. *Дмитрук Н.К.* Калинівські пісні (з мелодіями) (1929).
222. *Дмитрук Н.К.* Монографічне вивчення села Дідковичі на Волинському Поліссі та краєзнавча шкільна робота (1931).
223. *Добжанський.* Польський імперіялізм і Центральна Рада (1931).
224. *Доброславський М.О.* Основні напрямки конфигурації мережі безрейкових шляхів України в другу п'ятирічку (1933).
225. *Доброславський М.О.* Проблема реконструкції шляхмережі (1933).

226. *Довгань К.* Нинішня методологічна ситуація на книгознавчому бібліографічному фронті (1931).
227. *Доніч С.В.* Про науковий подорож до Ленінграду (1929).
228. *Дорошкевич О.К.* Реакційні течії в літературі (1932).
229. *Драгомиров М.І.* Інтерплантація дорсальної iris в орбіту ока (1933).
230. *Драгомиров М.І.* Локальні чинники утворення кришталика в зародковій ектодермі (1933).
231. *Дубняк К.В.* Словник фізично-географічний (1929).
232. *Дубровський В.В.* Фінанси України (Гетьманщини) за часів Данила Апостола (1727-1743 рр.) (1930).
233. *Дубровський В.В.* До генези внутрішнього ринку на Україні XVIII ст. (1932).
234. *Дубровський В.В.* Матеріяли з історії українсько-турецьких зносин (1932).
235. *Дубровський В.В.* З історії Глушківської мануфактури (1933).
236. *Дятлов Ф.* Теорія та практика мостобудівництва (1931).
237. *Дяченко В.Є.* Про статистичні теорії сучасної фізики (1930).
238. *Дяченко В.Є.* Принцип невизначности [В.] Гайзенберга (1931).
239. *Дяченко В.Є.* Проблема турбулентного руху (1931).
240. *Дяченко В.Є.* Сучасна геометризація фізики (1931).
241. *Дяченко В.Є.* Сучасна теоретична фізика в світлі діялектичного матеріялізму (1931).
242. *Євфимовський В.С.* Московські городові воєводи на Україні за часів Б.Хмельницького в 1654-1657 рр. (1929).
243. *Жолтовський П.М.* Архітектура Полісся (1931).
244. *Жукевич І.С.* Гібридизація дигіталісу (1929).
245. *Жураківський Г.Е.* Полтавська громада (1930).
246. *Жураківський Г.Е.* Спірні питання з історії освітньої діяльности "Старої Громади" (1930).
247. *Жураківський Г.Е.* Матеріяли, здобуті під час відрядження до Москви (1931).
248. *Жураківський Г.Е.* Нові матеріяли з історії Полтавської громади (1932).
249. *Заболотний Д.К.* Про генезу епідемії (1929).
250. *Заболотний Д.К.* Прогноз епідемії (1929).
251. *Загоровський Є.О.* Генуезька колонізація на Причерномор'ї. (1929).
252. *Загоровський Є.О.* Італійські колонії на Чорномор'ї (1929).
253. *Загоровський Н.А.* Генеалогія фавни молюсків північно-західнього району Чорного моря в зв'язку з питанням про походження лиманів (1929).
254. *Загоровський Н.А.* Гідро-біологічні дослідження лиманів Чорноморського узбережжя (1929).
255. *Занкевич Є.Х.* Вплив металевих йонів на форму та динаміку плязмолізу (1931).
256. *Затонський В.П.* Проблеми хемізації війни (1931).
257. *Затонський В.П.* Чергові господарчі завдання (1932).
258. *Звєрезомб-Зубовський Є.В.* По вопросу о мероприятиях по борьбе с вредителями (1929).
259. *Зданевич Б.І.* Зведений каталог інкунабулів цілого світу (1929).
260. *Зеров Д.К.* Міжльодовикове торфовище коло с.Костянець, Канівського району (1931).
261. *Зеров Д.К.* Основні проблеми вивчення торфовищ України (1931).
262. *Зеров М.К.* Про лекції А.М.Лободи з історії української літератури (1907-1910 рр.) (1931).
263. *Золотарьов М.* Клясова боротьба на книгознавчому фронті (1931).
264. *Іваницький [В.Ф.]* Кадетизм в укр[аїнській] історіографії (1932).
265. *Іванов О.В.* Причинки до пізнання весільної та похоронної обрядовості (1930).
266. *Іванов О.В.* Селянські замовлення ("Пристрії" або "вроки" і "переляк") (1930).
267. *Іконників З.* Практичний словник психіятрічної термінології (1929).

268. *Ільїнський Г.* Акад. А.І.Соболевський як дослідник старої доби української історії (1929).
269. *Ісаак'ян І.Г.* Сучасний стан шкіряної промисловості УСРР і СРСР та перспективи її розвитку (1929).
270. *Ісаак'ян І.Г.* Ринковознавство як наукова дисципліна (1930).
271. *Кагаров Є.Г.* Нотатки з порівняльного фольклору (1929).
272. *Кагаров Є.Г.* Украинская и русская этнографическая литература за 1928-1929 гг. (1929).
273. *Кагаров Є.Г.* Виставка з історії релігії (1930).
274. *Кагаров Є.Г.* Звіт про відрядження до АСРРНП р[оку] 1929 (1930).
275. *Кагаров Є.Г.* Марксистсько-ленінський метод в етнографії (1930).
276. *Кагаров Є.Г.* Енгельс і сучасна етнологія (1931).
277. *Калачевська К.С.* З життя Акліматсаду (1929).
278. *Камишан О.М.* Ленін і робітничий рух на Заході до імперіялістичної війни (1929).
279. *Камишан О.М.* Англія сьогоднішнього дня (1931).
280. *Камишан О.М.* Маркс як історик Великої Французької революції (1931).
281. *Камишан О.М.* Гете та Велика Французька революція (1932).
282. *Камишан О.М.* Сучасний соціял-фашизм та інтервенція (1932).
283. *Камишан О.М.* Франція та інтервенція 1918-[19]19 рр. на Україні (1932).
284. *Камишан О.М.* Интервенция 1918-[19]19 гг. и Французская социалистическая партия (1933).
285. *Камишан О.М.* Маркс та його доба (1933).
286. *Камінський В.А.* Наукова діяльність О.Пчілки на Волині (1930).
287. *Камінський В.Я.* Розвій державної фабричної заводської промисловости України кінця XVIII і першої половини XIX ст. (1929).
288. *Камінський В.Я.* Роля Арсеналу в робітничому русі на Київщині (1931).
289. *Камінський В.Я.* Наукова та громадська діяльність акад. Д.І.Багалія (1932).
290. *Камінський В.Я.* Покровський М.М. як історик-ленінець (1932).
291. *Камінський В.Я.* Революція 1917 р. на Україні в освітленні Яворського (1932).
292. *Караваєв В.О.* Зоологічний музей ВУАН, його діяльність та перспективи дальшої роботи (1929).
293. *Карачківський М.Ф.* Київськи цехи за часів Литовсько-Польської та ранньої Московської доби (1930).
294. *Карачківський М.Ф.* Історія електрофікації в м.Київі (1931).
295. *Карачківський М.Ф.* Історія київського комунального трамваю (1931).
296. *Карачківський М.Ф.* Роля міст в розвитку феодальної формації (1931).
297. *Карачківський М.Ф.* Роля міст за часів феодалізму на Правобережній Україні (1931).
298. *Карачківський М.Ф.* Торгівля і промисли на Київщині на поч[атку] XIX ст. (1931).
299. *Карачківський М.Ф.* Проблема міста за К.Марксом (1933).
300. *Карачківський М.Ф.* Проблеми міста на Правобережжі в новішій українській буржуазній науці (1933).
301. *Карнаухова І.В.* Побут і мистецтво печорських великорусів (1930).
302. *Карпеко В.В.* Про контрольні цифри єдиного фінансового пляну СРСР на 1929-[19]30 рр. (1929).
303. *Карпеко В.В.* Єдиний фінансовий плян, його походження, поняття, обсяг та методологія (1930).
304. *Карпеко В.В.* Єдиний фінансовий плян УСРР на 1931 р. (1931).
305. *Кащенко М.Ф.* Київський акліматсад, його походження й сучасна робота (1929).
306. *Кащенко М.Ф.* Про нові культури Акліматизаційного саду при ВУАН (1929).
307. *Кащенко М.Ф.* Вплив лютої зими 1928-1929 рр. на рослини Акліматизаційного саду (1930).

308. *Кирилюк Є.П.* З листування П.Куліша до В.Тарновського (1929).
309. *Кириченко.* Механізація видобування вугілля (1929).
310. *Кисіль О.Г.* З історії київського театру (1929).
311. *Кіндрат І.І.* Характерні риси сучасної кризи капіталізму (1931).
312. *Кіндрат І.І.* Нові етапи сучасної економічної кризи в капіталістичних країнах (1932).
313. *Кіпріянов* [А.І.] Іприт - король газів (1929).
314. *Клеопов Ю.Д.* Критика фітосоціології (1931).
315. *Клепатський П.Г.* Невідомий український мемуар з часів Шведчини (1929).
316. *Клименко П.В.* Матеріяли до історії залізного виробництва в Києві (1932).
317. *Клименко П.В.* До проблеми нагромадження торговельного капіталу на Лівобережній Україні в другій половині XVIII ст. (1933).
318. *Коваленко-Коломацький Г.А.* Праця Бюра народніх матеріялів (1929).
319. *Ковальов П.Г.* Місяць в українських народніх віруваннях (1930).
320. *Кованько П.Л.* Бюджет м.Київа (1929).
321. *Кованько П.Л.* Господарство Київа в минулому й сучасному (1929).
322. *Кованько П.Л.* Киевский коммунальный трамвай (1929).
323. *Кованько П.Л.* Современное хозяйство г.Запорожья (1929).
324. *Козлов П.К.* Про експедицію в Монголію та наступну експедицію в Центральну Азію і Тібет (1933).
325. *Козлов С.Ф.* До п'ятдесятих роковин виникнення партії "Народньої Волі" на Роменщині (1929).
326. *Козлов С.Ф.* З промов Василя Григоровича Полетики (1929).
327. *Козловська В.Є.* З дослідів в галузі неоліту на Україні за останні роки (1930).
328. *Козловська В.Є.* Археологія на послугах російського імперіялізму (з приводу праці [Ю.В.] Готьє) (1931).
329. *Козловська В.Є.* Досліди городища Бакожина (1931).
330. *Козловська В.Є.* Розкопи в Бакожині (1932).
331. *Козловська В.Є.* До вивчення феодалізму на терені України за пам'ятками матеріяльної культури (1933).
332. *Козловська В.Є.* Про роботу Археологічного музею (1933).
333. *Козловська В.Є.* Про роботу Музею докапіталістичних формацій (1933).
334. *Козловський В.О.* Основні положення б[ібліогра]фічного опису про порядкування матеріялу в укр[аїнському] бібліографічн[ому] репертуарі (1929).
335. *Козловський В.О.* Основні терміни предметового та споріднених з ним каталогів (1929).
336. *Козоріс М.К.* Класова боротьба на радянському культурному фронті і роля ВУАН в цій роботі (1931).
337. *Козоріс М.К.* Літературна ситуація на Зах[ідній] Україні (1931).
338. *Козоріс М.К.* Соціяльна боротьба в політичному і літературному житті на Зах[ідній] Україні (1931).
339. *Козоріс М.К.* Соціяльні моменти в творчості Стефаника (1931).
340. *Козоріс М.К.* Спілка революц[ійних] письменників Зах[ідньої] України (1931).
341. *Козоріс М.К.* Бібліографія Зах[ідньої] України (1932).
342. *Козоріс М.К.* Земельні відносини на Зах[ідній] Україні на початку XX ст. (1932).
343. *Козоріс М.К.* Панський терор на Зах[ідній] Україні (1932).
344. *Козоріс М.К.* Самокритична доповідь про роботу Комісії (1932).
345. *Козуб С.Г.* Валер'ян Боржковський (1929).
346. *Козубовський Ф.А.* Археологічні досліди в Коростені (1930).
347. *Козубовський Ф.А.* Завдання історії матеріяльної культури за доби соцбудівництва (1933).
348. *Козубовський Ф.А.* Про роботу та задачі краєзнавчих музеєв (1933).
349. *Кокошко С.С.* РСДРП в революції 1905-[19]07 рр. у Київі (1930).

350. *Кокошко С.С.* [М.С.] Грушевський як політик і історик (1931).
351. *Кокошко С.С.* [М.М.] Покровський як історик-ленінець (1931).
352. *Кокошко С.С.* Революційна робота у війську Київської залоги та військові повстання за революції р[оків] 1905-1907 (1931).
353. *Кокошко С.С.* Про вивчення історії фабрик та заводів (1932).
354. *Кокошко С.С.* Революційна робота у війську та військове повстання у Київі (1932).
355. *Кокошко С.С.* Боротьба за Жовтень на Україні (1933).
356. *Колдаєв Б.М.* Вплив концентрації водневих йонів на знешкоджування деяких бактерійних отрут (1931).
357. *Колесса Ф.М.* Цикли карпатських народніх пісень (1929).
358. *Колкунов В.В.* Про працю Н[ауково]-д[ослідної] катедри хліборобства в напрямку підвищення врожайности (1929).
359. *Кондрачук Ю.Г.* Філологічна редакція словника будівельної термінології (1929).
360. *Корнилович М.І.* Волинський селянський двір і громада в перший половині XIX ст. (1929).
361. *Корнилович М.І.* До народньої сфрагистики у Київі у XIX ст. (1929).
362. *Корнилович М.І.* З польської ономастики (з приводу книжки J.Aystron'я - "Nazwiska polskie") (1929).
363. *Корнилович М.І.* Прізвища на Волині кінця XVIII та початку XIX ст. (1929).
364. *Корнилович М.І.* Рецензія на книжку Вернера Ессена "Поселення в Литві" (1932).
365. *Корнилович М.І.* Сервітутна справа на Холмщині і Підляшші (1933).
366. *Корнилович М.І.* Форми сіл на Волині в перший половині XIX ст. (1933).
367. *Корнієнко.* Класова боротьба на історичному фронті Білорусії (1933).
368. *Корчак-Чепурківський О.В.* Підсумки соцзмагання трьох Академій наук і проект нового договору (1931).
369. *Корчак-Чепурківський О.В.* Проблема розмноження населення в умовах соціялістичної зміни побуту (1932).
370. *Коршак К.Ю.* Черепашка Unio як первісне гончарське знаряддя (1930).
371. *Коршак К.Ю.* До Марксового вчення про засоби праці як показник розвитку продукційних сил (1933).
372. *Коршак К.Ю.* Нова книга з історії докласового суспільства (рецензія на кн[игу] "Первобытное общество" за редакцією Н.Моторина) (1933).
373. *Костащук В.М.* Попи-ворожбити в Галичині (1930).
374. *Коцюбинська Н.А.* Дещо про кам'янецьких срібників (1930).
375. *Кравцов Д.О.* Відгомони Разінщини на Україні (1930).
376. *Кравченко Г.А.* Безрейкови шляхи Правобережжя (1932).
377. *Кравченко Г.А.* Економічна характеристика Київської области (1932).
378. *Кравченко Г.А.* Завдання конференції з проблеми "Великого Дніпра" (1932).
379. *Кравченко Г.А.* Методологія вивчення перспектив пасажирського руху (1932).
380. *Кравченко Г.А.* Місце Десни в проблемі Великого Дніпра (1932).
381. *Кравченко Г.А.* Районування с[ільського] г[осподарства] в водозборі Дніпра та водний транспорт (1932).
382. *Кравченко Г.А.* Сировинна база олійної промисловости (льон, конопля, бавовна) (1932).
383. *Кравченко Г.А.* Адміністративно-теріторіяльний поділ та населення Дніпровського водозбору (1933).
384. *Кравченко Г.А.* Перспективи транспортного використовування малих річок Дніпровського водозбору (1933).
385. *Кравченко І.І.* До історії утворення військових поселень в Київській та Подільській губ[ерніях] (1929).

386. *Кравченко І.І.* Підприємницьке великопанське господарство на південно-східньому Поділлі наприкінці XVIII та на початку XIX ст. (1929).
387. *Кравченко І.І.* До історії Польського повстання 1831 р. (1930).
388. *Кравченко І.І.* "Конарщина" (1930).
389. *Кравченко І.І.* Діяльність акад. М.М.Покровського в галузі археографії (1932).
390. *Кравченко І.І.* Матеріяли до історії київського заводу "Більшовик" до 1900 р. (1932).
391. *Кравченко І.І.* Пам'яті акад. М.М.Покровського (1932).
392. *Кравченко І.І.* Капіталізм та кріпосництво в сільському господарстві України другої половини XIX ст. (1933).
393. *Кравченко І.І.* Контрреволюційна збройна спілка української Центральної Ради з польськими поміщиками та буржуазією проти пролетарської революції на Україні (1933).
394. *Кравченко І.І.* Матеріяли до історії 13 друкарні (1933).
395. *Кравченко І.І.* Передмови до матеріялів з історії селянських рухів перед реформою 1861 р. (1933).
396. *Кравченко І.І.* Про фашистські концепції [М.С.] Грушевського та його школи (1933).
397. *Кравченко І.І.* Фашизм в археографії (1933).
398. *Кравчук М.П.* Замітка про ортогональні перетворення (1929).
399. *Кравчук М.П.* Кілька висновків із Bessel-евої та Hadamard-ової нерівностей (1929).
400. *Кравчук М.П.* Про наближене розв'язування лінійних рівнянь математичної фізики (1929).
401. *Кравчук М.П.* Про наближене розв'язання лінійних диференціяльних рівнянь звичайних та з частинними похідними (1930).
402. *Кравчук М.П.* Про наближене визначення розв'язок деяких лінійних рівнянь із частинними похідними (1930).
403. *Кравчук М.П.* Про одно взагальнення Hadamard-ової нерівности (1930).
404. *Кравчук М.П.* Про ортогональні многочлени, зв'язані із схемами повернених та неповернених куль (1930).
405. *Кравчук М.П.* Про наближення інтегралів рівнянь із частинними похідними еліптичного типу (1930).
406. *Кравчук М.П.* Нові результати в способі моментів (1933).
407. *Кривенюк М.В.* Стан праці коло матеріялів до зоотехнічно-ветеринарного словника (1929).
408. *Кривенюк М.В.* Фінансові справи ІУНМ (1929).
409. *Кривусів В.* Рецензія на словник музичної термінології (1929).
410. *Кривченко Г.О.* Вивчення м.Київа як методологічна проблема (1929).
411. *Кривченко Г.О.* План видання збірника "Продукційні сили України" (1929).
412. *Кривченко Г.О.* Проблема Київа й міста взагалі на Правобережжі (1929).
413. *Кривченко Г.О.* Сучасний Ленінград й його майбутнє (1929).
414. *Кривченко Г.О.* Завдання економічної географії та її зміст як шкільної дисципліни (1930).
415. *Кривченко Г.О.* Методологія та попередні підсумки вивчення Києва (1930).
416. *Кривченко Г.О.* Наслідки експедиції для вивчення районів виходу пересельців з України (1930).
417. *Крилов М.М., Боголюбов М.М.* До теорії синхронізації (1929).
418. *Крилов М.М.* Про деякі критичні уваги проф. Hellinger-а та проф. Toeplitz-а в Enzyklopedie der Matematischen Wissenschaften, 1928 (1929).
419. *Крилов М.М.* Про деякі праці Кабінету математичної фізики ВУАН, розроблені останнього часу на пропозицію інших наукових інститутів (1929).
420. *Крилов М.М.* Про математичну теорію осцилографів (1929).

421. *Крилов М.М.* Наближене розв'язування проблем математичної фізики та техніки (1930).
422. *Крилов М.М.* Основні проблеми математичної фізики та техніки (1930.
423. *Крилов М.М., Боголюбов М.М.* Вивчення статичної та динамічної сталости синхронних машин (1932).
424. *Крип'якевич І.П.* Вільний порт у Старому Бихові 1657 р. (1929).
425. *Крип'якевич І.П.* Головні питання державної організації Хмельниччини (1929).
426. *Крип'якевич І.П.* Полуднева Україна в часи Хмельниччини (1929).
427. *Крип'якевич І.П.* Данило Оліверберг - дипломат часів Хмельниччини (1930).
428. *Крисін Ю.П.* Перекопська експедиція (1933).
429. *Кристер А.Е.* Про роботу Комісії радянського права та перспективи її розвитку (1929).
430. *Крокос В.І.* Дослідження поверхових покладів України в зв'язку з вивченням її грунтів (1929).
431. *Кудрявцев П.П.* З матеріялів до історії Старого Київа XVII ст. (1929).
432. *Кудрявцев П.П.* До культурної історії Старого Київа (1930).
433. *Кузьмін Є.М.* Київські надгробки (1930).
434. *Курінний П.П.* Білогрудівські кам'яні стелі (1929).
435. *Курінний П.П.* Археологічне минуле Печерської околиці за даними археологічних розвідок 1929-[19]30 рр. (1931).
436. *Курінний П.П.* Криза буржуазних методів дослідження (1931).
437. *Курінний П.П.* Раєцько-Войцехівський варіянт Трипільської культури (1931).
438. *Курінний П.П.* Чергові завдання української археології (1931).
439. *Курінний П.П.* Експедиція до Берендицького Кута (1932).
440. *Курінний П.П.* Скальчаті могили (1932).
441. *Курінний П.П.* Шиття низзю (1932).
442. *Курц Б.Г.* Перспективи українсько-турецької торгівлі у зв'язку з розвитком сільського господарства Туреччини (1930).
443. *Кушнірчук К.І.* До питання про початок мануфактурного періоду промисловости на Україні (1932).
444. *Кушнірчук К.І.* До проблеми зародження клясового суспільства на Україні (1933).
445. *Лавровський Л.Я.* Історичне значення хазарського документу, виданого В.Шехтером (1929).
446. *Лагодовська О.Ф.* Кремінна індустрія Усатового (1930).
447. *Лагодовська О.Ф.* Наслідки Божиської експедиції р[оку] 1930 (1931).
448. *Лагунов В.І.* Про довідник з математичної статистики (1930).
449. *Лагунов В.І.* Реферат статті Proca в Journal de Physique "Енергетика та рівняння Шредінгера" (Про недійсні ймовірності та їх застосування у фізиці) (1930).
450. *Лазаревська К.О.* Будинки Київської шкільної округи архітекторів [В. та О.] Беретті (1929).
451. *Лазаревська К.О.* Генеральне слідство про маєтности Стародубського полку (1929).
452. *Лазаревська К.О.* З матеріялів до біографії С.Д.Носа (1929).
453. *Лазаревська К.О.* Буржуазний механіцізм в Археографічній комісії ВУАН (1932).
454. *Лазаревська К.О.* Про видання матеріялів Рум'янцевської ревізії (1932).
455. *Лазаревська К.О.* Техніцизм у виданнях Археографічної комісії ВУАН (1932).
456. *Лазаревська К.О.* Археографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка (1933).
457. *Лазаревська К.О.* Проект правил техніки видань Археографічної комісії ВУАН (1933).
458. *Лапинський П.Г.* Про електропроводність деяких сполучень металів (1929).

459. *Лапоногов О.М.* Ветеринарно-зоотехнічний словник (1929).
460. *Лапоногов О.М.* Критичний огляд проекта тез до складання підручників з економічної географії для вишів і профшкіл проф. Анісімова (1930).
461. *Лебедев А.Г.* Про сексуальне почуття у комах та можливість використовувати його в боротьбі з деякими шкідливими метеликами в лісі і в садку (1933).
462. *Лебедев М.* Скарби Донбасовських надер (1929).
463. *Левенгаупт А.* Дослідження грунтів в зв'язку з проблемою Дніпрельстану (1929).
464. *Левитська Є.* Дослідження деревляних синагог XVIII ст. у Михальполі та Міньковцях на Поділлі (1931).
465. *Левитський Л.М.* Проблеми інфекції (1932).
466. *Левік Р.С.* Маркс-Ленін-Сталін і соціялістична революція (1933).
467. *Ленчевський О.* Географічні назви Шепетівщини (1929).
468. *Леонтович О.В.* Неврон як апарат слабого току (1930).
469. *Леонтович О.В.* Про іннервацію нижчого поверху тонкої кишки (1930).
470. *Леонтович О.В.* Про лютео-вольфрамати та лютео-молібдати (1930).
471. *Леонтович О.В.* Про сінціміальне складання нервової системи (1930).
472. *Леонтович О.В.* Неврон як апарат змінного струму (1931).
473. *Леонтович О.В.* Про запобігання позеленіння гусей (1931).
474. *Леонтович О.В.* Проблема вітамінів у промисловому птахівництві (1931).
475. *Лепченко Я.Х.* Про роботу коло опрацьовування ботанічної термінології (1929).
476. *Лехтман Б.Й.* Завершення побудови соціялістичної економіки (1931).
477. *Лехтман Б.Й.* Про ролю органів диктатури пролетаріяту в районах суцільної колективізації (1931).
478. *Лехтман Б.Й.* Кляси, клясова боротьба та завдання органів диктатури пролетаріяту у другу п'ятирічку (1932).
479. *Лещенко А.Т.* Весільна обрядовість україно-руського села в світлі культів релігії плідности північно-західнього Кавказу (1929).
480. *Лисенко Ф.О.* Геолого-розвідкові роботи Укргеолкому р[оку] 1928 (1929).
481. *Лисін Б.С.* Основные школы по изучению сырья и керамики (1929).
482. *Лобода В.А.* Віддохідний податок в Англії (1929).
483. *Лозинський М.М.* Західня Україна в міжнародних відносинах від початку імперіялістичної війни (1932).
484. *Лозинський М.М.* Ліга націй і пацифікація Західньої України (1932).
485. *Лозинський М.М.* Право громадянства в мирових договорах [19]19-[19]23 рр. (1932).
486. *Лозинський М.М.* Сучасний стан укр[аїнського] населення під Польщею (1932).
487. *Лозинський М.М.* Україна в міжнародних відносинах від початку імперіялістичної війни (1932).
488. *Лозовик Г.Н.* До історії Персько-Візантійських торговельних й дипломатичних стосунків (1929).
489. *Лозовик Г.Н.* Східня політика Ромейської імперії (1930).
490. *Лозовик Г.Н.* Опортуністичні перекручування Марксової концепції Східнього питання (1933).
491. *Лук'янов Д.П.* Скороспіла відозміна рицини (1929).
492. *Любименко В.М.* Про копальні рештки хлорофілу в покладах морського дна (1929).
493. *Любименко В.М.* Нові фізіологічні дані до теорії походження пристосування рослин до умов зовнішнього оточення (1930).
494. *Любименко В.М.* Нове уявлення про фотосинтезу (1931).
495. *Любименко В.М.* Фотосинтеза як фактор врожайности (1931).
496. *Любинський М.М.* Мова й термінологія в українському перекладі "Собраний узаконений и распоряжений СССР" (1929).

497. *Любинський М.М.* Соціологічний словник (1929).
498. *Магура С.С.* До питання про стару слов'янську кераміку часів родо-племінного ладу (з приводу розкопів на горі Кисілівці в Києві року 1932) (1933).
499. *Магура С.С.* Схема Музею докапіталістичних формацій (1933).
500. *Макаренко М.О.* Забуті-занехаяні (про деревляні речі, що їх знаходять при археологічних розкопках Степової України) (1929).
501. *Макаренко М.О.* Малоазійська миска в Київі (1930).
502. *Макаренко М.О.*Маріупільський могильник (1932).
503. *Макаренко М.О.* Археологічні дослідження на Маріупільщині за роки 1931-1932 (1933).
504. *Макаренко М.О.* "Звіриний стиль" на Україні (1933).
505. *Макаренко М.О.* Система й техніка вирізки й перевозки поховань і кам'яних гробниць Маріупільського могильника (1930).
506. *Максименко Ф.П.* Плянування робіт над укр[аїнським] бібл[іографічним] репертуаром (1929).
507. *Максименко Ф.П.* Про джерела б[ібліографіч]них матеріялів для репертуара (1929).
508. *Маламуж Д.А.* 1905 рік на батьківщині Т.Г.Шевченка (1929).
509. *Маламуж Д.А.* Опис весілля в селі Керелівці Звенигор[одського] району (1930).
510. *Малинка О.Н.* Кобзар С.Власько та його репертуар (1929).
511. *Малинка О.Н.* Ф.К.Вовк і зв'язки його з Київом (1929).
512. *Малинка О.Н.* З учнівських описів сіл Вінницької округи (1930).
513. *Маргуліс М.С.* Подорож по Дністру (1929).
514. *Марковський Є.М.* Державна бібліографія в плянах та роботі Укр[аїнської] Кн[ижкової] Палати (1929).
515. *Марковський Є.М.* Про обсяг і склад матеріялів в укр[аїнському] бібліограф[ічному] репертуарі (1929).
516. *Марковський М.М.* До початків нового українського письменства (1929).
517. *Маслов С.І.* Звіт про наукове відрядження до Москви в серпні 1930 р. (1930).
518. *Маслова О.М.* Новеля Боккаччієва про Сігізмунду й Гвіскарда в українському перекладі XVII-XVIII ст. (1930).
519. *Меєрсон М.М.* Міжнародні щадничі каси (1929).
520. *Меєрсон М.М.* Міжнародня щаднича спілка (1929).
521. *Меєрсон М.М.* Про "нові" теорії кредиту (1929).
522. *Мельников-Разведенков М.Ф.* Про організацію Всеукраїнського Музею-Пантеону (1929).
523. *Миловидов Л.В.* Нелегальні писання серед чернігівської молоді 1862 р. (1929).
524. *Миловидов Л.В.* Проєкт університетів на Чернігівщині (1760-1803 рр.) (1929).
525. *Миронець І.* До характеристики українського стилю: (З нагоди 70-річчя смерти О.В.Шишацького-Ілліча) (1929).
526. *Митаревський А.А.* Культура сої та її значіння для України (1929).
527. *Мірза-Авак'янц Н.Ю.* Хмельниччина в сучасній укр[аїнській] історіографії (1932).
528. *Мітіліно М.І.* Про плян, обсяг та структуру фінансового показчика (1929).
529. *Мішківська Т.А.* Садиба "Покорщина" у м.Козельці (1929).
530. *Мовчанівський Т.М.* Ритуальний інвентар в єврейських похованнях XVII-XVIII ст. (За матеріялами розкопок на Бердичівському цвинтарі в 1929 р.) (1933).
531. *Могилянський М.М.* Ідеологічна постать П.Куліша (1931).
532. *Могилянський М.М.* Опрацьовування біографій діячів с[оціял]-д[емократичного] руху та діячів доби боротьби за Радянську владу (1931).
533. *Могилянський М.М.* Проблема біографії в світлі діялектичного матеріялізму (1931).

534. *Могилянський М.М.* Значіння мемуарного матеріялу для біографічної роботи (1932).
535. *Могилянський М.М.* Пам'яті першого голови Комісії Д.І.Багалія (1932).
536. *Могилянський М.М.* Перші київські марксисти (1933).
537. *Моргилевський І.В.* Класифікація пам'яток староукраїнського будівництва (цикл Софії Київської) (1929).
538. *Моргилевський І.В.* Пам'ятки мурованої архітектури України (цикл Спаса Чернігівського) (1929).
539. *Моргилевський І.В.* Подорож до Абхазії та Вірменії влітку 1929 р. (1929).
540. *Моргилевський І.В.* Пам'яті Шуазі (1930).
541. *Моргилевський І.В.* Подорож р[оку] 1931 на о.Березань, Ольбію та Херсонес (1931).
542. *Мочульська О.* З історії Галицького шкільництва (1929).
543. *Мочульський М.М.* До біографії Ф.К.Вовка (1929).
544. *Мулявка Л.Д.* Індивідуялізм в селянському мистецтві (1932).
545. *Мухін.* Проміння на службі металям (1929).
546. *Мушкін М.Г.* Проблеми обігового капіталу промисловости за умов кредитової реформи (1930).
547. *Навроцький Б.О.* Історія слов'янських культур на новому етапі (1933).
548. *Назаревський О.А.* До історії Київської громади 1870-х рр. (1929).
549. *Назаревський О.А.* Звіт Комісії давнього укр[аїнського] письменства за 1929 р. (1930).
550. *Назаревський О.А.* Звіт про наукове відрядженя до Москви в серпні 1930 р. (1930).
551. *Настевич М.В.* Вступ в період соціялізму і завдання на історичному фронті (1931).
552. *Нестеровський В.А.* Про словник пасічницької термінології (1929).
553. *Нечипоренко П.І.* Низове Посем'я XVIII ст. (1929).
554. *Нікольська Г.Б.* Обмалювання природи в давньому укр[аїнському] письменстві (1930).
555. *Новак А.В.* Про лісову меліорацію (1930).
556. *Новицький В.І.* Нові студії над виучуванням стародавнього державного ладу східніх слов'ян (1930).
557. *Новицький О.П.* Софійська комісія ВУАН та її діяльність (1929).
558. *Новицький О.П.* Спроба реконструкції початкового вигляду Київської Софії (1929).
559. *Новицький О.П.* Дослідження замка-фортеці кн[язів] Острожських у Староконстантинові (1931).
560. *Оглоблин О.П.* Архів Шостенського порохового заводу (1930).
561. *Оглоблин О.П.* Закавказький транзит на Україні першої половини XIX ст. (1930).
562. *Оглоблин О.П.* До історії дослідження металюргійної промисловости на Правобережній Україні (1931).
563. *Оглоблин О.П.* З джерел фашистської історіографії на Україні (1932).
564. *Оглоблин О.П.* Боротьба рудників проти покріпачення на Правобережній Україні в кінці XVIII та першої чверти XIX ст. (1933).
565. *Оглоблин О.П.* Буржуазна історична школа [М.В.] Довнар-Запольського (1933).
566. *Оглоблин О.П.* Експедиція для дослідження історії промисловости на Правобережному Поліссі (1933).
567. *Оглоблин О.П.* Марксові роковини (1933).
568. *Окиншевич Л.О.* До питання про автора Літопису Самовидця (1930).
569. *Оксман Е.Г.* Деяки матеріяли з архіву Од[еського] історично-археологічного музею (1929).

570. *Омшанський М.О.* Аналіза плямотворчої діяльности сонця за числами Вольфа (1930).
571. *Оппоков Є.В.* Вода й водне господарство, зокрема на Донбасі (1929).
572. *Оппоков Є.В.* Про водопостачання Донбасу (1930).
573. *Оппоков Є.В.* Про 50-річчя наукової діяльности акад. Б.І.Срезневського (1930).
574. *Оппоков Є.В.* Гідроенергетичні ресурси України (1932).
575. *Оппоков Є.В.* Наукові досягнення за 15 років в царині гідрології (1932).
576. *Орлов Є.І.* Нові досягнення хемії на Україні (1929).
577. *Орлов Є.І.* Як діють карбаміново-кислі солі на формальдегід (1929).
578. *Орлов Є.І.* Доменна жужіль та її застосування (1930).
579. *Орлов Є.І.* Місцеві будівельні матеріяли для робітничого житла (1931).
580. *Орлов М.Х.* Боротьба за марксо-ленінську методологію в математиці (1931).
581. *Орлов М.Х.* Застосування математики у техніці (1932).
582. *Орлов М.Х.* Маркс і математика (1933).
583. *Орлова З.М.* Проблема Чорноморської торговлі в Англійському парляменті кінця XVIII ст. (1932).
584. *Отамановський В.Д.* Вінницька міщанська громада від XV до початку XIX ст. (1929).
585. *Отамановський В.Д.* Про працю та стан Вінницької філії Всенародньої Бібліотеки України та Кабінету виучування Поділля на 1 травня 1929 р. (1929).
586. *Павленко М.С.* Нові спостереження над чернігівським "Мазепиним будинком" (1930).
587. *Павлик О.Я.* До століття народження І.Шараневича (1829-1929 рр.) (1929).
588. *Павлик О.Я.* Економічне та соціяльне становище Галичини в 70-80-х рр. XIX ст. (1929).
589. *Павлик О.Я.* Угода народовців з польською шляхтою в 1890 р. (1930).
590. *Павлик О.Я.* Зародження соціялістичних ідей у східній Галичині і організація пролетаріяту в другій половині XIX ст. (1931).
591. *Павлик О.Я.* Сучасні політичні партії на Зах[ідній] Україні (1931).
592. *Павлик О.Я.* Промисловість і пролетаріят на Західній Україні за доби імперіялізму (1932).
593. *Павлик О.Я.* Сучасні українські буржуазні політичні партії на Зах[ідній] Україні (1932).
594. *Павлик О.Я.* Робітництво і соціялізм в радикальнім журналі "Народ" в 90-х рр. (1932).
595. *Павлик О.Я.* Західня Україна за доби імперіялізму в концепціях українських буржуазних істориків (1933).
596. *Павлик О.Я.* Промисловість Сталінщини до 1886 р. (1933).
597. *Павлик О.Я.* Революційна боротьба пролетаріяту Сталінщини 70-80-х рр. XIX ст. (1933).
598. *Павлик О.Я.* Угодовська політика західньоукраїнської буржуазії як засіб для придушення пролетарських та селянських мас (1933).
599. *Паленчук С.І.* Теорія кредиту Косінського та її методологічна, соціологічна та логічна критика (1930).
600. *Палієнко М.І.* Розклад буржуазного конституціоналізму та буржуазної демократії (1931).
601. *Палладін О.В.* Про наслідки досліджень в галузі вивчення ролі фосфорових сполук м'язів (1929).
602. *Палладін О.В.* Про XIII Міжнародній конгрес фізіологов у Бостоні (1929).
603. *Палладін О.В.* Хемія й життя (1929).
604. *Палладін О.В.* Біохемія втоми (1930).
605. *Палладін О.В.* Про вплив характеру харчу на процеси обміну речовин в організмові (1930).

606. *Палладін О.В.* Про дослідження в галузі біохемії головного мозку (1930).
607. *Палладін О.В.* Про дослідження в галузі біохемії м'язів (1930).
608. *Палладін О.В.* Про І Білоруський фізіологічний з'їзд у Менську (1930).
609. *Палладін О.В.* Про ІВ Всесоюзний з'їзд фізіологов в Харкові (1930).
610. *Палладін О.В.* Роля фосфорових сполук у м'яснях (1930).
611. *Палладін О.В.* Біохемія нервової системи (1931).
612. *Палладін О.В.* ВУАН на шляху соціялістичної перебудови (1931).
613. *Палладін О.В.* Проблеми харчування (1931).
614. *Палладін О.В.* Сучасний стан та перспективи дослідження в галузі біохемії головного мозку (1931).
615. *Палладін О.В.* Наукові досягнення в царині біохемії (1932).
616. *Палладін О.В.* Роля біохемії в реконструкції народнього господарства (1932).
617. *Палладін О.В.* Про Менделеївський з'їзд (1932).
618. *Палладін О.В.* Проблеми харчування в другій п'ятирічці (1932).
619. *Палладін О.В.* Биохимическая динамика мускулов (1933).
620. *Палладін О.В.* Достижения в области биохимии в связи с задачами социалистического строительства (1933).
621. *Паночіні С.С.* Вісник ІУНМ, т. ІІ (1929).
622. *Паночіні С.С.* Обслідування фізично-географічного словника (1929).
623. *Паночіні С.С.* Праця коло антропо-географічної термінології (1929).
624. *Паночіні С.С.* Редагування матеріялів до медичного словника (1929).
625. *Паньківський С.Ф.* Термінологія театральної справи (1929).
626. *Патон Є.О.* Проблеми електрозварювання в сучасному науковому розрізі (1931).
627. *Патон Є.О.* Шляхи розвитку електрозварювання у другій п'ятирічці (1931).
628. *Патон Є.О.* Проблеми електрозварювання на другу п'ятирічку (1932).
629. *Патон Є.О.* Значение электросварки в отношении экономии металла. (1933)
630. *Пашківський А.* Вуличні прізвища на Білоцерківщині (1929).
631. *Пелех П.М.* Хитання інтелектуальної працеспроможности юнаків (1929).
632. *Пелех П.М.* Вплив змін погоди та метеорологічних чинників на хитання працездатности учнів (1930).
633. *Пелех П.М.* До методики вивчення хитань інтелектуальної працездатности (1930).
634. *Перетц В.М.* З матеріялів Комісії - "Вірування про небо, зібрані на Звенигородщині" (1929).
635. *Перетц В.М.* Нові способи досліджувати казки (про книжку В.Проппа) (1929).
636. *Перетц В.М.* В.В.Сиповський (1930).
637. *Перетц В.М.* До методології дослідів стилю: "Слово о полку Ігоревім" і "Толковые пророки" (1930).
638. *Перетц В.М.* З розшуків у московських бібліотеках у травні-червні 1930 р. (1930).
639. *Перетц В.М.* З студій над історією загадки (1930).
640. *Перетц В.М.* Рукописи та стародруки харківських книгосховищ (1930).
641. *Перетц В.М.* Декілька думок про марксівське виучення укр[аїнського] письменства (1931).
642. *Перетц В.М.* Житіє кн. Вячеслава Чеського в обробці XVII ст. (1931).
643. *Перетц В.М.* З нотаток до історії українського віршописання XVI-XVIII ст. (1931).
644. *Перетц В.М.* Конверзація Хмельницького з Банчеськулом. Памфлет XVIII ст. (1931).
645. *Перетц В.М.* Спогади про А.М.Лободу (1931).
646. *Перетц В.М.* Твори Теодосія Печерського в новому освітленні (1931).
647. *Петров В.П.* Легенди про Кузьму-Дем'яна в українському фольклорі (1929).

648. *Петров В.П.* Чумацтво на Звенигородщині за матеріялами Етнографічної комісії ВУАН (1930).
649. *Петров В.П.* А.М.Лобода як голова Етнографічної комісії (1931).
650. *Петров В.П.* Що таке Різдво? (1932).
651. *Петров В.П.* До історії житла (1933).
652. *Петров В.П.* До проблеми родового суспільства на Україні (1933).
653. *Петровський М.Н.* Епізод з українсько-кримських відносин кінця XVII ст. (1929).
654. *Петровський М.Н.* Літопис Самовидця (1929).
655. *Петровський М.Н.* Тиміш Цицюра (1929).
656. *Петровський М.Н.* З історії чарівництва в старій Україні (1930).
657. *Петровський М.Н.* З матеріялів до історії українсько-турецьких взаємин другої половини XVII ст. (1931).
658. *Петровський М.Н.* З приводу тлумачення та використання джерел в IX т. "Історії України-Руси" акад. М.Грушевського (1932).
659. *Петрунь Ф.О.* Гаджибей та околиці Одеси (1930).
660. *Петрунь Ф.О.* Гаджибейська сіль (1930).
661. *Петрунь Ф.О.* Пляни Гаджибейської фортеції (1930).
662. *Пилипенко Б.П.* Мазепин дзвін. З історії українського ливарства (1930).
663. *Пилипенко Б.П.* Рудництво на Правобережній Україні за матеріялами експедиції для дослідження історії промисловости (1933).
664. *Пилипенко С.В.* Щодо способів забезпечення дальшого видання творів Т.Шевченка та про участь в цій справі Науково-дослідного інституту Т.Шевченка (1929).
665. *Писаржевський Л.В.* Розвиток хемичної промисловости в світлі другої п'ятирічки (1932).
666. *Підгайний С.О.* Робітництво Торських та Бахмутських соляних заводів XVIII ст. (1932).
667. *Підоплічко І.Г.* Результаты работ зоологической бригады комплексной экспедиции в район Днепростроя (1931).
668. *Плотников В.О.*, Кудря О.К. Електрохемічний дослід бромних розчинів антимонійного трихлоріду (1929).
669. *Плотников В.О.* Використання місцевої сировини для хемічної промисловости (1931).
670. *Плотников В.О.* Здобутки електрохемії та каталізу, пристосовано до теперішніх умов (1931).
671. *Плотников В.О.* Промислове значення розвитку електрохемії в Радянському Союзі (1932).
672. *Плотников В.О.* Мікроневтрони (1933).
673. *Покровський С.П.* Селянські спілки в 1917 р. (1930).
674. *Політур.* Селянський рух в Галичині 1848 р. в освітленні Бруно Ясінського (1932).
675. *Полонська М.Т.* Робота центральної картотеки (1929).
676. *Полонська-Василенко Н.Д.* Майно запорозької старшини як джерело для соціяльно-економічного дослідження історії Запоріжжя (1929).
677. *Полонська-Василенко Н.Д.* До історії гірничої промисловости на Донбасі (1930).
678. *Полонська-Василенко Н.Д.* Залюднення Новоросійської губернії (1931).
679. *Полонська-Василенко Н.Д.* Підготовка до ліквідації Запорізької Січі (1931).
680. *Полонська-Василенко Н.Д.* Територія запорозьких вольностей XVIII ст. (1931).
681. *Полонська-Василенко Н.Д.* Академік Д.І.Багалій як історик Південної України (1932).
682. *Полонська-Василенко Н.Д.* Про архівні матеріяли Межигірської фаянсової фабрики (1932).

683. *Полонська-Василенко Н.Д.* До історії робітництва Межигірської фаянсової фабрики (1933).
684. *Попов П.М.* Видання Печерського Патерика XVIII-XX ст. (1930).
685. *Попов П.М.* Висновки Комісії для обслідування й чистки апарату ВУАН та застосування їх до Комісії українського письменства доби феодалізму (1930).
686. *Попов П.М.* Дискусія про концепцію [В.Ф.] Переверзева та проблеми марксистського літературознавства (1930).
687. *Попов.* Основні моменти другої п'ятирічки в сільському господарстві (1932).
688. *Постернак С.П.* Всенародня Бібліотека України при ВУАН за перше десятиріччя свого існування (1929).
689. *Постернак С.П.* Про організацію робіт з укр[аїнськими] фондами ВБУ (1929).
690. *Постернак С.П.* Про шляхи розвитку науки в УСРР (1929).
691. *Постернак С.П.* Проблема колективного авторства в бібліографії (1931).
692. *Постернак С.П.* Проект бібліографічного порадника для самоосвіти та методи його складання (1931).
693. *Постернак С.П.* Стан, завдання та організація бібліографії в УСРР в зв'язку з реконструктивною добою (1931).
694. *Постернак С.П.* Стан, завдання та організація фахової бібліографії в УСРР (1931).
695. *Прокоф'єв* [Б.] Французький імперіялізм і революція 1905 р. (1932).
696. *Проскура Г.Ф.* Становище сучасної авіяції (1929).
697. *Проскура Г.Ф.* Теоретичне угрунтовання ляборaторної методи вивчення відбіжних смоків (1931).
698. *Проскура Г.Ф.* Характеристика вітряків (1931).
699. *Проскура Г.Ф.* Технічні проблеми в сучасній авіяції (1932).
700. *Птуха М.В.* Людність на Україні до 1860 р. (1930).
701. *Птуха М.В.* Людність України у другому п'ятиріччі (1932).
702. *Птуха М.В.* Народонаселення та балянс робочої сили на другу п'ятирічку (1932).
703. *Птуха М.В.* Об организации выборного монографического исследования миграционных процессов среди сельського населения Киевской области (1932).
704. *Птуха М.В.* Эволюция смертности в Белоруссии к началу первой пятилетки (1933).
705. *Пфейффер Г.В.* Основна теорема Маурер-а (1929).
706. *Пфейффер Г.В.* Про додаткові довільні постійних в інтегралах рівнянь з частковими похідними першого порядку (1929).
707. *Пфейффер Г.В.* Про друге підставлення Йацобі (1929).
708. *Пфейффер Г.В.* Про інтеґрали рівнянь з частковими похідними першого порядку однієї невідомої функції, що мають інтеґрали S.Lie (1929).
709. *Пфейффер Г.В.* Про інтеґрали рівнянь з частковими похідними першого порядку однієї невідомої функції, що не містять в собі невідомі функції (1929).
710. *Пфейффер Г.В.* Про повні інтеґрали лінійних рівнянь та системи з частковими похідними першого порядку однієї невідомої функції (1929).
711. *Пфейффер Г.В.* Про деяки спрощення способу Jocobi інтеґрувати систему лінійних рівнянь з частковими похідними першого порядку (1930).
712. *Пфейффер Г.В.* Про інтеґрали рівнянь та систем рівнянь з частковими похідними першого порядку однієї невідомої функції, що мають S.Lie'еві інтеґрали (1930).
713. *Пфейффер Г.В.* Про оператори повних систем двох лінійних однорідних рівнянь з частковими похідними першого порядку однієї невідомої функції (1930).
714. *Пфейффер Г.В.* Узагальнена Jacobi'єва система лінійних рівнянь з частковими похідними (1930).
715. *Пфейффер Г.В.* Узагальнений спосіб Jacobi (1930).

716. *Пфейффер Г.В.* Узагальнення процесу Jacobi в інтегруванні повних систем лінійних однорідних рівнянь (1930).
717. *Пфейффер Г.В.* Узагальнення способу Jacobi інтегрувати нелінійні рівняння та систему нелінійних рівнянь (1930).
718. *Ревуцький Д.М.* М.Загорська - українська співачка другої половини XIX ст. (1929).
719. *Ревуцький Д.М.* А.М.Лобода як педагог (1931).
720. *Рибаков І.Ф.* Українці-народники 1870-[18]80 рр. на Карійській каторзі та в Сибіру (1929).
721. *Риженко Я.У.* До економіки чумацтва на Полтавщині в другій половині XIX ст. (1930).
722. *Рихлік Є.А.* Науково-дослідча праця серед нацменів (1929).
723. *Різниченко В.В.* Наукова діяльність академіка П.А.Тутковського (1929).
724. *Різниченко В.В.* Про початки індустрії за четвертинної доби в перспективі геологічних часів (1929).
725. *Різниченко В.В.* Геологічні і геоморфологічні умови в районі палеолетичної станції Журавки на Полтавщині (1930).
726. *Різниченко В.В.* Деяки уваги про водопостачання Донбасу (1930).
727. *Різниченко В.В.* Зледеніння на півночі гірського вузла Хан-Тегрі та спроба синхронізації зледенінь в Центральному Тянь-Шані, Полудневому Алтаї і на Україні (1930).
728. *Різниченко В.В.* Пам'яті акад. П.А.Тутковського.
729. *Різниченко В.В.* Про геологічні та геоморфологічні умови Мизенської палеолетичної станції на Чернігівщині (1930).
730. *Різниченко В.В.* Про ознаки четвертинних рухів земної кори в межах Середньої Наддніпрянщини (1930).
731. *Рклицький С.В.* Опис Київа 1727 р. (1929).
732. *Рклицький С.В.* Хиби друку в періодичних виданнях УСРР (1929).
733. *Рклицький С.В.* Виноградарство в давнім Київі (XII-XVI ст.) (1930).
734. *Рклицький С.В.* До питання про культурне виноградарство в давньому Київі (1930).
735. *Розанов Я.С.* Бібліографія і діялектика (1931).
736. *Розанов Я.С.* Філософська спадщина Б.Спінози в світлі марксизму-ленінізму (1932).
737. *Розен Л.* Ленін і досвід зах[ідньо]-європейської революції (1932).
738. *Розенблат Г.М.* Місце профспілок в системі диктатури пролетаріяту на новому етапі (1931).
739. *Розенблат Г.М.* Про новий Кодекс законів про працю (1931).
740. *Розенблат Г.М.* М.О.Скрипник - вірний ленінець на фронті радбуду та права (1932).
741. *Розов Л.Д.* Про підготовку гірників (1929).
742. *Розов Л.Д.* Про природні ресурси (1932).
743. *Романовський В.О.* Війна 1735-[173]9 рр. та її наслідки для України (1930).
744. *Романовський В.О.* Д.І.Багалій як історик Лівобережної та Слобідської України (1932).
745. *Романовський В.О.* Переписні книги як матеріял до вивчення клясової диференціяції людности після селянської революції 1648 р. (1933).
746. *Романовський В.О.* Проти пом[іщицько]-бурж[уазної] історіографії в питаннях колонізації XVI-XIX ст. на Україні (1933).
747. *Роше [В.К.]* Огляд робіт фізико-технічного відділу Київського рентгенівського інституту (1929).
748. *Руденко П.Т.* Закономірність радянської економіки і проблема плянування (1933).

749. *Руденко П.Т.* Фінанси споживчої кооперації в другу п'ятирічку (1933).
750. *Руденський В.К.* Характеристика сучасної української довідкової статистичної літератури (1930).
751. *Рудинська Є.Я.* Основні принципи реорганізації роботи Музею діячів науки та мистецтва (1933).
752. *Рудницький С.Л.* Про тераси й долинові ступені порожистої ділянки р.Дніпра (1930).
753. *Рудницький С.Л.* Західня Україна (географічний нарис) (1931).
754. *Рулін П.І.* А.М.Лобода на роботі (1931).
755. *Сабалдир П.О.* Окремі моменти в опрацьовуванні лісової термінології (1929).
756. *Сабалдир П.О.* Уваги з приводу впорядкування словника сільсько-господарської термінології (1929).
757. *Савченко Ф.Я.* З "україніки" Погодінського архіву (Листи [А.] Метлинського) (1929).
758. *Савченко Ф.Я.* Листування Я.Головацького з О.Бодянським (1843-1876) (1929).
759. *Савченко Ф.Я.* Матеріяли для історії Південної України з середини XIX в. (1929).
760. *Савченко Ф.Я.* Нові відомості про зміст і характер ненадрукованої "Історії України" Олекси Мартоса (1929).
761. *Савченко Ф.Я.* Урядова російська субсидія львівському "Слову" (1875-1881) (1929).
762. *Савченко Ф.Я.* Жовтень і Західня Україна (1930).
763. *Савченко Ф.Я.* Західня Україна і Південно-західний відділ Рос[ійського] геогр[афічного] т[оварист]ва у Київі (1930).
764. *Савченко Ф.Я.* Історичні пісні XVIII в. (1930).
765. *Савченко Ф.Я.* Наукове т[оварист]во ім. Шевченка у Львові і останні події на Західній Україні (1930).
766. *Сапегін А.О.* Про плянування селекційної справи в УСРР (структура і взаємини між селекційними інститутами і селекстанціями) (1929).
767. *Сапегін А.О.* Сучасні шляхи селекції (1930).
768. *Свидзінський М.І.* Теорія буржуазности української нації (1931).
769. *Свіщов Ф.І.* Проблема міст у зв'язку з розвитком товарообороту (1930).
770. *Селецький І.Й.* Термінологія з метеорології та гідрології (1929).
771. *Семковський С.Ю.* Про Леніна як мислителя (1929).
772. *Семковський С.Ю.* Сучасна революція в теоретичному природознавстві та діялектичний матеріялізм (1930).
773. *Семковський С.Ю.* Будівництво соціялістичних міст (1932).
774. *Семковський С.Ю.* Кризис буржуазної науки (1932).
775. *Семковський С.Ю.* Фізика і хемія як науки (1932).
776. *Семковський С.Ю.* Всемирная историческая победа марксизма-ленинизма (1933).
777. *Семковський С.Ю.* Марксизм і природознавство (1933).
778. *Сенгалевич Ф.М.* Цигани в Київі (1929).
779. *Сенгалевич Ф.М.* Гуслярі в Київі (1930).
780. *Сенгалевич Ф.М.* Із народньої медицини. Вуличні торговці рослинами, квітами тощо в м. Київі (1930).
781. *Сенгалевич Ф.М.* Курдські пісні в Київі (1930).
782. *Сенгалевич Ф.М.* Селянські втечі поч[атку] XIX ст. на Наддніпрянщині (1930).
783. *Сенгалевич Ф.М.* Сторінка з життя Бахтинського староства на Поділлі (1930).
784. *Сенгалевич Ф.М.* Київський некрополь - цвинтарі зниклі (1931).
785. *Сенгалевич Ф.М.* Київський некрополь (1933).
786. *Середа Н.С.* П'ятирічний плян української лісової промисловости (1929).
787. *Сидоряк С.Д.* Місцеві агрокомбінати (1931).

788. *Симінський К.К.* Актуальні проблеми капітального будівництва сучасних реконструкцій і обрахунків (1929).
789. *Симінський К.К.* Від чого залежать тривалість споруд і машин (1929).
790. *Симінський К.К.* До теорії втоми матеріялів (1929).
791. *Симінський К.К.* Нові конструкції для здешевленого будівництва (1929).
792. *Симінський К.К.* Педагогічна та популяризаторська діяльність акад. П.А.Тутковського (1929).
793. *Симінський К.К.* Спроба використання дерева для банястих укрить великого отвору (1929).
794. *Симінський К.К.* Чи можна до нас пересаджувати американську техніку? (1929).
795. *Симінський К.К.* Нові конструкції дерев'яних укрить великого отвору (1930).
796. *Симінський К.К.* Цупкість вузлів та первісні напруги як принципи проектування банястих укриттів (1930).
797. *Симінський К.К.* Місцеві будівельні матеріяли для житлового робітничого будівництва (1931).
798. *Симінський К.К.* Про зв'язки Індустріяльно-технічного циклу ВУАН з виробництвом (1931).
799. *Симінський К.К.* Будівництво з нових матеріялів в другу п'ятирічку (1932).
800. *Симінський К.К.* Проблеми будівництва з місцевих грунтів (1932).
801. *Синявський А.С.* Два роки Дніпрельбуду (1929).
802. *Синявський А.С.* З життя і діяльности Л.П.Добровольського (1929).
803. *Сібільов М.В.* Польове дослідження (1931).
804. *Сібільов М.В.* Про дослідницьку роботу р[оку] 1930 Ізюмського музею (1931).
805. *Сібільов М.В.* Результати археологічних дослідів р[оку] 1932 на Донці (1933).
806. *Сімзен-Сичевський О.М.* Художник старого Київа [М.М.] Сажин (1930).
807. *Січинський В.* Вишгородські ротонди (1929).
808. *Січинський В.* Ротонди на Україні (1929).
809. *Скрипник М.О.* Національне питання в Радянському Союзі (1931).
810. *Слуцький А.І.* Київська група "Бунду" в революції 1905 р. (1931).
811. *Соколовський О.Н.* Соціялістична реконструкція сільського господарства в другу п'ятирічку (1932).
812. *Солнцев С.І.* Так званий "київський напрям" в політичній економії. (Матеріяли до історії економічної думки на Україні) (1932).
813. *Соловій Д.Ф.* Динамічні покажчики розвитку внутрішньої торгівлі на Лівобережній Україні в кінці XVIII ст. (1929).
814. *Соловій Д.Ф.* Безпосередній довіз харківськими купцями на Слобожанщину року 1802 закордонних товарів через Радзивилівську митницю (1930).
815. *Спаський І.Ю.* Українські дукачі (1929).
816. *Спаський І.Ю.* Циганське барило (1931).
817. *Срезневський Б.І.* Досягнення аерології та дальші дослідження (1929).
818. *Срезневський Б.І.* Про глибину промерзання грунту під час останніх морозів (1929).
819. *Срезневський Б.І.* Про неможливість обчислити коефіцієнти варіяції за існуючими формулами в пристосуванні до відхилень температури від близької до нуля пересічної норми (1929).
820. *Срезневський Б.І.* Про плян праці Геофізичної комісії (1929).
821. *Срезневський Б.І.* Про спостереження над вогкістю, оптичні та інші, потрібні для оцінки санітарного й культурного значення окремих місцевостей (1929).
822. *Срезневський Б.І.* Роботи Магнетової наради в Ленінграді та дальші роботи магнетового здіймання (1929).
823. *Срезневський Б.І.* Рози ймовірности бур (залежно від напрямку) та значіння їх для мостових споруджень (1929).

824. *Срезневський Б.І.* Обчислення нормальної скалі числа соняшних плям на підставі методу рівних повторностей (1930).
825. *Срезневський Б.І.* Про гідрогеологічний режим південного сходу Європи (1930).
826. *Срезневський Б.І.* Про гіперболічну діяграму, щоб визначити барометричні градієнти за спостереженнями трьох стацій (1930).
827. *Срезневський Б.І.* Про закономірности, що зв'язують розподіл людности Волині з геологічними умовами та про особливости Овручського району й північного кресу України (1930).
828. *Срезневський Б.І.* Про наслідки літньої роботи (з психрометром-пращем) у Кисловодську і теорія цього приладу (1930).
829. *Сташевський Є.Д.* Нарис шляхів розгортання народнього господарства на Правобережжі (1929).
830. *Сташевський Є.Д.* Машиново-тракторні станції на Україні (1930).
831. *Степанишина О.М.* Один з моментів клясової боротьби в м.Богуславі (1932).
832. *Степанишина О.М.* Революційний рух на Сталінщині за доби імперіялізму (1933).
833. *Степович А.О.* До історії колегії П.Галагана (1929).
834. *Степович А.О.* До Києво-галицьких зв'язків початку 1870-х років (1929).
835. *Степович А.О.* Слов'янський етнограф Людвиг Куба. (До 65-річчя його й 45-річчя видання "Слов'яни в своїх співах") (1929).
836. *Стойкевич [В.М.]* Організація та плянування весняних робіт у цукробурякових радгоспах (1931).
837. *Студинський К.Й.* З'їзд слов'янських філологів у Празі (129).
838. *Студинський К.Й.* До зв'язків Галичини з Наддніпрянською Україною в 30-60 роках минулого століття (1930).
839. *Студинський К.Й.* Зв'язки Галичини з Україною в 60-х роках XIX ст. (1931).
840. *Супруненко П.М.* Дослідження поздовжніх коливань поїзних систем в умовах часткового гальмування (1929).
841. *Супруненко П.М.* Праці з питань транспортної механіки (1929).
842. *Супруненко П.М.* Другий інтегратор для інтегрування диференціяльних рівнянь руху поїзда (1930).
843. *Супруненко П.М.* Проблеми тех[нічної] реконструкції транспорту в другій п'ятирічці (1932).
844. *Супруненко П.М.* Технічна реконструкція залізнодорожного транспорту (1932).
845. *Тарасенко М.О.* В.Г.Мальований в світлі нових біогр[афічних] матеріялів (1931).
846. *Тарасенко М.О.* Рецензійний огляд словника "Деятели революционного движения в России" (1932).
847. *Теохаріді Т.Ю.* Ріто-, літо- та фотопортрети Одеського історично-археологічного музею (1929).
848. *Терещенкова С.М.* Вірування про небо, зібрані на Звенигородщині (1929).
849. *Тимошок П.Р.* З подорожів членів Київської молодої громади по Галичині в 1880 р. (1929).
850. *Тимошок П.Р.* Людність Білорусі за останнім переписом (1929).
851. *Тирановець В.С.* Спеціялізація й кущування колгоспів на прикладі Коростенщини (1930).
852. *Тищенко М.Ф.* Митна реформа на Україні 1767 р. (1932).
853. *Ткаченко М.М.* Археографічні студії В.Антоновича (1929).
854. *Ткаченко М.М.* Впливи буржуазної географічної теорії в студіях по вивченню первісного суспільства (1931).
855. *Ткаченко М.М.* Географічні теорії в справі вивчення доклясового суспільства (1931).
856. *Ткаченко М.М.* Археографічні праці акад.Д.І.Багалія (1932).
857. *Ткаченко М.М.* Д.І.Багалій як археограф (1932).

858. *Ткаченко М.М.* До питання про вивчення та видання матеріялів з історії передкапіталістичних підприємств на Україні (1932).
859. *Ткаченко М.М.* Критичний розгляд видань Археографічної комісії ВУАН (1932).
860. *Ткаченко М.М.* Нові форми публікації архівних документів (1932).
861. *Ткаченко М.М.* Питання ремісництва за часів раннього феодалізму в освітленні буржуазної історіографії (1932).
862. *Ткаченко М.М.* Погляди на ролю географічного фактору в творах клясиків марксизму (1932).
863. *Ткаченко М.М.* Методологічне спрямування щодо видання матеріялів до історії селянської революційної війни 1648 р. на Україні (1933).
864. *Ткаченко М.М.* Наука Маркса і Енгельса про соціяльно-економічні формації (1933).
865. *Ткачівський С.О.* Як західньо-українські вчені дурили народ (1932).
866. *Ткачівський С.О.* Західньо-українські буржуазні історики на службі польського імперіялізму ([І.] Крип'якевич - [І.] Кревецький) (1933).
867. *Товстоліс Д.І.* Про вплив підсочки на ріст сосни (1930).
868. *Товстоліс Д.І.* Вплив височування на приріст сосни (1931).
869. *Третьяков Д.К.* Значення діялектичної методи в сучасній біології (1931).
870. *Третьяков Д.К.* Механізм як головна небезпека в біології (1931).
871. *Третьяков Д.К.* Походження голкошкурих (1931).
872. *Третьяков Д.К.* Розвиток емалі в спорових риб (1931).
873. *Третьяков Д.К.* Сучасний стан біологічних досліджень у країні Рад (1931).
874. *Трефільєв Г.В.* Про використання бурого вугілля як палива й як хемічної сировини (1929).
875. *Трефільєв Г.В.* Стан роботи коло словника "Мірництво" (1929).
876. *Тулуб О.О.* Київ у народніх переказах і піснях (1929).
877. *Туровецький Ф.С.* На теоретичному фронті економіки транспорту (1933).
878. *Фаворський В.Є.* Релігія та етнографія (1930).
879. *Фаворський В.І.* Каріокінеза за даними мікрокіноздіймання (1931).
880. *Фаворський В.І.* Каріокінеза за спостереженнями на живих об'єктах (1931).
881. *Федоренко П.К.* Рудні на Лівобережній Україні (1932).
882. *Федоров М.М.* Шахтова підоймова устава з циліндровими мітницями та хвостовими линвами, що їх причеплено новим способом; її динаміка та практична вага (1930).
883. *Федоров М.М.* Комплексна вентиляція копалень, її теорія та розрахунок (1931).
884. *Федоров М.М.* Механізація шахт (1931).
885. *Федоров М.М.* Основные положения проектирования подъемной установки для наклонной шахты выпуклого вверх профиля с возрастающим углом падения (1931).
886. *Федоров М.М.* Всезагальна формула міри безпеки від склизення головного мотузу в шахтних кліткових підіймальних систем Кьйопе (1932).
887. *Федоров М.М.* Новітня механізація шахт в Радянському Союзі (1932).
888. *Федоров М.М.* Перспективи розмірів машинобудівництва, кам'яно-вугільної промисловости на другу п'ятирічку (1932).
889. *Федоров М.М.* Досягнення кам'яно-вугільної промисловости СРСР за 15 років радянської влади (1933).
890. *Федоров М.М.* Характеристика досягнень в гірничій справі за 15 років (1933).
891. *Фесенко В.О.* Перша домна Луганського ливарного заводу (1930).
892. *Фесенко В.О.* До історії робітництва Луганського ливарного заводу (1933).
893. *Филипович П.П.* А.М.Лобода як історик літератури (1931).
894. *Филипович П.П.* Итоги научной работы в области литературоведения на Украине (1933).

895. *Филиповський О.К.* Основні моменти перспектив розвитку сільського господарства на Правобережжі (1929).
896. *Філанківський І.Й.* Справа викінчення транспортового словника (1929).
897. *Фінкельштейн.* Поворот на філософському фронті та завдання марксистів у галузі біології (1931).
898. *Фомін О.В.* Про працю Ботанічного кабінету в справі вивчення фльори місцевої і всього Союзу, зокрема Кавказу (1929).
899. *Фомін О.В.* Про участь Науково-дослідного інституту ботаніки у вирішенні проблеми підвищення врожайности (1929).
900. *Фомін О.В.* Рослинність Вірменії (1929).
901. *Фомін О.В.* Пам'яті акад. Д.К.Заболотного (1930).
902. *Фомін О.В.* Про географічне поширення папороті Polypodium vulgare L. Polypodium virginianum L. (1930).
903. *Фомін О.В.* Наукові досягнення за 15 років в царині ботаніки (1932).
904. *Фомін О.В.* Проблеми зазелення новітніх робітничих міст (1932).
905. *Фомін О.В.* Проблеми зазелення робітничих міст та селищ (1932).
906. *Фомін О.В.* Проблема деревонасадження другої п'ятирічки (1932).
907. *Фомін О.В.* Достижения научно-исследовательской работы в области ботаники на Украине (1933).
908. *Фомін О.В.* Современное положение исследования флоры в Белоруссии, дальнейшие задачи и перспективы ее (1933).
909. *Фомін П.І.* Праця харківських науково-долслідчих установ над економікою Донбасу (1930).
910. *Фрейденберг О.М.* О работе фольклора в Яфетическом институте (1931).
911. *Харків В.Й.* Ліра (1930).
912. *Харлампович П.В.* Археологічні досліди на Першотравенщині (1930).
913. *Хозаров І.* Спас на Берестові у Київі (1929).
914. *Холодний Г.Г.* Матеріяли до словника фізичної термінології (1929).
915. *Холодний Г.Г.* Опрацьовування словника математичної термінології (1929).
916. *Холодний Г.Г.* Організація рецензування словників по трудшколах та вишах (1929).
917. *Холодний Г.Г.* Про сучасний стан видавання термінологічних словників Інституту та перспективи дальшої роботи (1929).
918. *Холодний Г.Г.* Термінологія в новому виданні "Елементарної геометрії" [А.П.] Кисельова (1929).
919. *Холодний М.Г.* Поранення, ріст та тропізми (1931).
920. *Холодний М.Г.* Про експериментальне створення опухів на коренях рослин (1931).
921. *Холодний М.Г.* Про організацію та основні завдання науково-дослідної та лісокультурної роботи лісового заповідника ВУАН "Гористе" (1931).
922. *Холодний М.Г.* Гормональне регулювання життєвих явищ рослин (1933).
923. *Холодний М.Г.* О применении учения классиков марксизма-ленинизма, диалектического материализма в развитии науки физиологии растений (1933).
924. *Христовий М.Р.* Радянське мистецтво (1931).
925. *Черняхівський О.Г.* Стан праці коло матеріялів для словника медичної термінології (1929).
926. *Чирвінський В.М.* Сучасний стан виучування буровугільних родовищ України (1929).
927. *Чорний Б.О.* Захорування робітників м. Київа і страховий тариф (1929).
928. *Шабліовський Є.С.* Проблема марксо-ленинского Шевченковедения (1933).
929. *Шамрай А.П.* До початків романтизму на Україні (літературний гурток І.Срезневського) (1929).
930. *Шамрай Г.С.* Хуторні пляни [П.] Куліша 1870-х рр. (1929).

931. *Шамрай С.В.* До історії Київської козаччини 1855 р. (1929).
932. *Шамрай С.В.* Праця Л.П.Добровольського над історичною географією України ("Хмілянський рубеж Київщини" - остання праця Л.П.Добровольського) (1929).
933. *Шамрай С.В.* Гетьманщина і Запоріжжя в боротьбі за степ (1931).
934. *Шамрай С.В.* Київська земля в XVI-XVII ст. (1931).
935. *Шамрай С.В.* Молдавська колонізація в Степову Україну XVIII ст. (1931).
936. *Шамрай С.В.* Буржуазні концепції в працях з історії Київа та Київщини за феодальної доби (1933).
937. *Шамрай С.В.* Розвиток садівництва та городництва в Київській приміській смузі (1933).
938. *Шапошников В.Г.* Про роботу експедиції для вивчення вологости союзної бавовни урожаїв 1928-1929 рр. (1930).
939. *Шапошников В.Г.* Технологічні передумови розгортання текстильної промисловости на Україні (1932).
940. *Шарлемань М.В.* Заповідники півдня України (1929).
941. *Шарлемань М.В.* Про діяльність Краєзнавчої комісії (1929).
942. *Шарлемань М.В.* Завдання прикладної зоології в період соцбудівництва (1931).
943. *Шарлемань М.В.* Про комплексну експедицію на Шевченківщину (1931).
944. *Шевелів Б.М.* До процесу київських народовольців 1879 р. (1929).
945. *Шевченко В.* Пережитки старовинних релігійних уявлень про чарівництво та нечисту силу в фольклорі маріупольських греків (1930).
946. *Шевченко Л.П.* Клясове розшарування в цехах і вплив його на парубоцьку організацію (1930).
947. *Шелудько І.М.* Принципи складання практичних словників (1929).
948. *Шепелевський О.* До критики Пірсонових кривих розподілу (1930).
949. *Шліхтер О.Г.* Завдання науки на теперішньому етапі соцбудівництва (1931).
950. *Шліхтер О.Г.* Соціялістична реконструкція сільського господарства і сучасний стан колгоспів та радгоспів (1931).
951. *Шліхтер О.Г.* Соціялістичні шляхи перебудови ВУАН (1931).
952. *Шліхтер О.Г.* Жовтень і наука (1932).
953. *Шліхтер О.Г.* Ліквідація клясів і економічно-культурної відсталости в другій п'ятирічці (1932).
954. *Шмальгаузен І.І.* Наукові досягнення за 15 років у царині загальнобіологічних проблем зоології (1932).
955. *Шмальгаузен І.І.* Исследования закономерности роста животных (1933).
956. *Шмальгаузен І.І.* Фактори росту, що визначають розміри органів як систематичних ознак у птахів (1933).
957. *Шмідт О.Ю.* Про полярну експедицію на льодоколі "Сибіряков" (1933).
958. *Шпанбок В.О.* Проблеми та шляхи розвитку науково-дослідчої роботи на Україні в зв'язку з потребами народнього господарства (1930).
959. *Шпет Г.Й.* До вивчення росту комах (1933).
960. *Шраг М.І.* Шляхи розвитку текстильної промисловости на Україні (1930).
961. *Штейн С.М.* 1905 р. на Сталінщині (1930).
962. *Штейнванд Г.Д.* Кизикський гект Одеського історично-археологічного музею (1929).
963. *Штейнванд Г.Д.* Коротке звідомлення про розвідку з розкопуванням в Лузанівці біля Одеси (1929).
964. *Штепа К.Т.* Про соціологію релігії з погляду марксівської критики (1930).
965. *Штепа К.Т.* До питання про соціяльно-економічну структуру Київської Руси VIII-X ст. (1933).
966. *Штепа К.Т.* Колоніяльна політика російського царату і церковна місія (1933).
967. *Штепа К.Т.* Невільництво як економічна і соціяльна категорія за Марксом і Енгельсом (1933).

968. *Штепа К.Т.* Походження і занепад виробничих формацій за Марксом і Енгельсом (1933).
969. *Штепа К.Т.* Проблема клясової боротьби в античній формації (1933).
970. *Штрум Л.Я.* Проблеми еволюції всесвіту і діялектичний матеріялізм (1933).
971. *Шуран П.Д.* Американський робітничий рух 70-80-х рр. минулого ст[оліття] (1932).
972. *Шуран П.Д.* Революційний робітничий рух на Заході на сучасному етапі (1932).
973. *Щербина В.І.* Враження французького вченого А.Рамбо про Київ у 70-х рр. XIX ст. (1929).
974. *Щербина В.І.* Л.П.Добровольський як знавець Київа і Київщини (1929).
975. *Щербина В.І.* Остання жалувана грамота на Магдебурзьке право м. Київу (1929).
976. *Щербина В.І.* З колишнього життя Київського університету (1930).
977. *Щітківський І.І.* Невідомий архітектурний твір О.В.Беретті у Київі (1929).
978. *Щітківський І.І.* До історії забудування м. Київа на поч[атку] XIX ст. (1930).
979. *Щітківський І.І.* До історії першого театрального будинку в Київі (1930).
980. *Щурат В.Г.* Історик Денис Зубрицький як масон (1929).
981. *Юринець В.О.* Соціологічні погляди акад. М.С.Грушевського (1931).
982. *Юринець В.О.* Клясова боротьба на сучасному етапі в Радянському Союзі (1932).
983. *Юринець В.О.* Філософська генеза марксизму (1933).
984. *Юркевич В.Д.* Заселення Слобідської України за добу Хмельниччини (1929).
985. *Юркевич В.Д.* До характеристи Миколи Костомарова (1930).
986. *Юркевич В.Д.* Еміграція чернігівців 1652 року і оселення м. Острогожська на Донщині (1930).
987. *Юркевич В.Д.* До історії клясової боротьби в 1630-х рр.: Канівська рада 1635 р. і еміграція Тараса і Острянина (1931).
988. *Юркевич В.Д.* До постановки проблеми дослідження економічної структури козакування-уходництва. Раннє українське уходництво (1931).
989. *Юркевич В.Д.* Клясова боротьба за Хмельниччини в освітленні буржуазної і марксівської історіографії (1931).
990. *Юркевич В.Д.* Козаччина в клясовій боротьбі на Україні (1931).
991. *Юркевич В.Д.* Козаччина в минулому м. Корсуня (1931).
992. *Юркевич В.Д.* Погляди акад. М.С.Грушевського на походження і розвиток феодальних відносин на Україні (1931).
993. *Юркевич В.Д.* Роля торговельного капіталу в зміні соціяльно-економічних формацій (1931).
994. *Юркевич В.Д.* Теза ВКП(б) про роботу Комакадемії і плянування наукової роботи (1931).
995. *Юркевич В.Д.* Економічні умови походження козаччини (1932).
996. *Юркевич В.Д.* З історії клясової боротьби на Лівобережній Україні XVII ст. (1932).
997. *Юркевич В.Д.* Проблема раннього уходництва - болоховці XIII ст. (1932).
998. *Юркевич В.Д.* Маркс-Енгельс про походження та норму торговельно-капіталістичного прибутку за феодальної формації (1933).
999. *Юркевич В.Д.* Проти буржуазної та дрібнобуржуазної історіографії в історії селянських війн XVII ст. (1933).
1000. *Юркевич В.Д.* Розвиток промисловости на Сталінщині в добу промислового піднесення кінця XIX ст. (1933).
1001. *Юровська Л.* [П.] Куліш та [М.] Грабовський (1929).
1002. *Яворницький Д.І.* Про Дніпрельстан (1929).
1003. *Якимович С.Т.* Етнографічні записи Я.Ч.Демченка 1857-1859 рр. (1929).
1004. *Яновський В.Ф.* Бюджет Туреччини (1930).
1005. *Ярошевич А.І.* Поташна промисловість як елемент економічної еволюції (1929).

1006. *Ярошевич А.І.* Правобережжя як окреме географічне та економічне середовище (1929).
1007. *Ярошевич А.І.* Проблема Правобережжя (1929).
1008. *Ярошевич А.І.* Поташна промисловість в історичному процесі України (1931).
1009. *Ярошевич А.І.* Поташ в промисловости і торгівлі Західньої Європи (1933).
1010. *Ярошевич А.І.* Ситуація махорки в СРСР та питання вивчення її розміщення (1933).
1011. *Ясинський М.І.* Про завдання, спрямування та плян робіт над україн[ським] бібліографічним репертуаром (1929).
1012. *Яснопольський Л.М.* Буре вугілля (1929).
1013. *Яснопольський Л.М.* Майбутнє золотої валюти (1929).
1014. *Яснопольський Л.М.* Про п'ятирічний плян Укргеолкому (1929).
1015. *Яснопольський Л.М.* Про УКОПС та форми ув'язки його роботи з КЕПСом (1929).
1016. *Яснопольський Л.М.* Репараційна проблема в Німеччині (1929).
1017. *Яснопольський Л.М.* Оподаткування цукру та цукровий ринок Німеччини (1930).
1018. *Ястребов Ф.А.* Жовтень на Україні (1933).
1019. *Ястребов Ф.А.* Нацдемівщина і фашизм в історичних концепціях М.С.Грушевського (1933).

СПИСОК УСТАНОВ, ЩО ДІЯЛИ У СКЛАДІ УАН–ВУАН У 1918-1933 рр.*

УСТАНОВИ ПРИ СПІЛЬНОМУ ЗІБРАННІ, ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ

Національна Бібліотека України (НБУ)

Створена згідно з законом Української Держави від 25 серпня 1918 р. 21 грудня 1918 р. Спільне зібрання затвердило статут НБУ. 3 травня 1919 р. – Всенародня Бібліотека України (ВБУ). 21 березня 1921 р. постановою Вінницького окрвиконкому створено Вінницьку філію ВБУ. 1930 р. філію ліквідовано. У січні 1924 р. на основі бібліотеки Київської духовної академії створено Київську філію ВБУ. 1929 р. її перетворено на Подільський відділ ВБУ. 1930 р. ліквідовано Подільський відділ в зв'язку з утворенням єдиного книжкового фонду ВБУ. У січні 1928 р. ВБУ повернено назву Національна Бібліотека України.

Постійна комісія для видання пам'яток мови, письменства та історії (Археографічна комісія)

Створена 28 грудня 1918 р. згідно з постановою Спільного зібрання як Постійна комісія для видання пам'яток мови, письменства й історії. У 1921 р. переведена до установ при Спільному зібранні. Перебувала при Спільному зібранні до початку 1924 р. З приїздом акад. М.С. Грушевського передана до установ Першого, Історично-філологічного відділу. (Далі див. установи Історично-філологічного відділу).

Постійна комісія для складання біографічного словника діячів української землі

Створена 21 січня 1919 р. згідно з постановою Спільного зібрання УАН від 11 лютого 1924 р. Переведена до установ Першого відділу. (Далі див. установи Першого, Історично-філологічного відділу).

---

* Список установ побудовано відповідно до структури УАН, ВУАН за 1918-1931 рр. Щоб не переобтяжувати список повторенням назв установ згідно з кожною наступною реорганізацією Академії (27 квітня 1930 р., 8 квітня 1931 р., 13 лютого 1934р.), додаються відповідні схеми структури Академії. Історія установ у дуже стислій формі (утворення, перейменування, ліквідація чи реорганізація) прослідковується в рамках структури 1918-1931 рр., тобто за основу взято поділ ВУАН на три Відділи. Всередині кожного Відділу установи, по можливості, згруповані за галузями науки у хронологічному порядку. Списки складені на основі архівних джерел. У деяких випадках, на жаль, не вдалося встановити точних дат створення, реорганізації чи ліквідації тієї чи іншої установи.

Подекуди джерела та література містять суперечливі дані щодо дат створення, реорганізації та ліквідації академічних установ. Ми намагалися врахувати всі наявні відомості і подати максимально документовану інформацію.

Бібліографічна комісія

Створена 21 січня 1919 р. згідно з постановою Спільного зібрання. (Дату віднесення її до установ при Спільному зібранні не встановлено). 27 квітня 1931 р. увійшла до складу при президії Другого, Соціально-економічного відділу. Припинила діяльність 13 лютого 1934 р. згідно з постановою Президії ВУАН.

Комісія для вивчення продукційних сил України

Створена 8 березня 1919 р. у складі установ при Спільному зібранні згідно з постановою Спільного зібрання. 1921 р. припинила діяльність за винятком її гідрологічної секції, яка продовжила роботу під керівництвом М.І. Максимовича. (Далі див. установи Другого, Фізично-математичного відділу).

Картинна галерея В.М. Ханенкової

1920 р. передана в дар ВУАН частина колекції Б.І. та В.М. Ханенків (знаходилась у приміщенні Першої гімназії, тепер Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка). 31 січня 1921 р. за постановою Спільного зібрання об'єднана з Музеєм ім. Б.І. та В.М. Ханенків.

Археологічний комітет (Всеукраїнський археологічний комітет, ВУАК)

2 січня 1921 р. Спільне зібрання доручило Історично-філологічному відділу підготувати обгрунтування щодо створення у Києві Інституту матеріальної культури при ВУАН, для чого при Спільному зібранні, для суто адміністративних функцій, створено Археологічний комітет. 31 січня 1921 р. головою Комітету обрано проф. М.О. Макаренка. 9 грудня 1924 р. НКО УСРР прийняв постанову про створення Всеукраїнського археологічного комітету. 8 квітня 1931 р. ВУАК увійшов до складу Другого, Соціально-економічного відділу ВУАН, з 1932 р. до Секції історії матеріальної культури (СІМК) того ж Відділу. 13 лютого 1934 р. установи СІМК, в т.ч. і ВУАК, згідно з постановою Президії Академії увійшли до складу Інституту історії матеріальної культури, з 1936 р. - Інститут археології АН УРСР.

Музей антропології та етнології ім. Ф.К. Вовка

29 березня 1921 р. Спільне зібрання прийняло постанову про заснування Музею у безпосередньому віданні Спільного зібрання. 8 квітня 1931 р. Музей передано до установ при призидії Першого, Природничо-технічного відділу ВУАН. У 1932 р. Музей розділено на дві установи: Музей етнології та Музей антропології. За рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Музей етнології передано до відання НКО УСРР, завершено передачу Музею у вересні 1934 р. Музей антропології переіменовано на Музей докапіталістичних форм, пізніше Музей археології. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії ВУАН увійшов до складу Інституту історії матеріальної культури, з 1936 р. – Інститут археології АН УРСР.

Центральний архів давніх актів

7 березня 1921 р. переданий до УАН рішенням НКО УСРР. 25 вересня 1924 р. Спільне зібрання прийняло постанову про передачу Центрального архіву до відання Головархіву УСРР на підставі декрету РНК УСРР від 31 жовтня 1923 р.

Комісія для складання енциклопедичного словника

27 вересня 1921 р. передана до складу установ при Спільном у зібранні з Першого, Історично-філологічного відділу. 1922 р. припинила діяльність через відсутність коштів. 10 травня 1926 р. частково поновила діяльність у складі Першого відділу. 19 листопада 1929 р. Президія ВУАН запропонувала відділам подати пропозиції щодо видання Українського радянського енциклопедичного словника. 1930 р. Комісія припинила діяльність.

Музейний комітет при ВУАН

Створений 24 жовтня 1921 р. з ініціативи акад. Ф.І. Шміта для розгортоння та координування робіт щодо обліку, наукового вивчення та реставрації музейних цінностей. 20 лютого 1922 р. затверджено статут Комітету. У січні 1923 р. Комітет переведено до складу Музею мистецтва ВУАН. У травні 1924 р. згідно з постановою НКО УСРР Комітет припинив діяльність.

Дніпрянська біологічна станція (Дніпровська біологічна станція, Дніпровська гідробіологічна станція)

У грудні 1921 р. увійшла до складу установ при Спільному зібранні ВУАН. 1922 р. передана до установ Фізично-математичного Відділу (див. установи Другого, Фізично-математичного відділу). 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії ВУАН залишена у безпосередньому підпорядкуванні Президії.

Фотографічна лабораторія

Створена 1921 р. як установа при Спільному зібранні ВУАН. До 1925 р. працювала не регулярно. З 1927 р. для Лабораторії виділені перші штатні одиниці. 1928 р. передана до установ Другого, Фізично-математичного відділу. 27 квітня 1930 р. згідно з рішенням Президії ВУАН передана до установ при президії Першого, Природничо-технічного відділу. Постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. залишена у безпосередньому підпорядкуванні Президії.

Видавнича комісія (Редакційно-видавнича рада, Редакційна колегія)

Створена 1921 р. 1923 р. передана до установ при Спільному зібранні. 1927 р. перетворена на Редакційну колегію. Весь період свого існування працювала під керівництвом Неодмінного секретаря ВУАН. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії Академії перетворена на Редакційно-видавничу раду й залишена у безпосередньому підпорядкуванні Президії.

Комісія краєзнавства

20 листопада 1922 р. згідно з постановою Спільного зібрання створено організаційний комітет для заснування Комітету краєзнавства при ВУАН. Перше засідання Комітету краєзнавства відбулося 22 грудня 1922 р., де було прийнято

рішення про перетворення його на Комісію краєзнавства при Спільному зібранні. Комісія працювала як орган, що координував діяльність краєзнавчих установ республіки. 19 грудня 1922 р. Укрголовпрофосвіта НКО УСРР затвердила постанову Спільного зібрання про утворення Комісії. 1923 р. Комісією була заснована Слобожанська краєзнавча комісія при ВУАН в Харкові, наприкінці 1923 р. створена Центральна комісія краєзнавства при ВУАН в Одесі (для Степової України). За період діяльності Комісії було створено ряд краєзнавчих комісій в різних регіонах республіки. (Див. розділ "Наукові товариства при ВУАН"). Комісія об'єднувала та координувала діяльність близько 200 краєзнавчих інституцій на території України та за її межами. Припинила діяльність згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Друкарня

У листопаді 1922 р. до відання Академії наук передано друкарню Києво-Печерської лаври, проте до початку 1923 р. вона знаходилась у розпорядженні видавництва Товариства Друкар; з квітня 1923 р. видавництва Путь просвещения; з 1924 до 1934 рр. – Державного видавництва України (ДВУ). Постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. передана у безпосереднє підпорядкування Президії.

Комісія для встановлення зв'язків між науковими установами ВУАН та АН СРСР

Створена згідно з постановою Спільного зібрання ВУАН у січні 1925 р. для координації наукової діяльності академічних установ ВУАН та АН СРСР. 1926 р. припинила діяльність.

Комісія для наукового досліду території Дніпрельстану (Комісія Дніпрельстану)

Створена 31 січня 1927 р. згідно з постановою Президії Укрнауки НКО УСРР. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу Другого, Соціально-економічного відділу. Припинила діяльність 1933 р.

Президія ВУАН

Створена у травні 1928 р. після скасування Спільного зібрання ВУАН.

Планова комісія

Створена 1928 р. для координації планів установ та відділів Академії з загальнодержавним планом наукової роботи в УСРР. 13 лютого 1934 р. у зв'язку з реорганізацією структури Академії залишилася у безпосередньому віданні Президії ВУАН.

Адміністративно-фінансове управління

Створене 1928 р.

Комісія культурно-наукової пропаганди

Створена 1929 р. Реорганізована 1934 р.

Шефська комісія

Створена 1929 р. Реорганізована у лютому 1934 р.

Секретаріат Президії

Створений 1932 р.

Видавництво ВУАН

Створено згідно з постановою Президії ВУАН 9 січня 1931 р. 13 лютого 1934 р. постановою Президії ВУАН переведене у безпосереднє підпорядкування Президії.

ПЕРШИЙ, ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ВІДДІЛ

Комісія для складання історично-географічного словника української землі (Постійна комісія історично-географічного словника української землі)

Створена 16 грудня 1918 р. згідно з постановою Спільного зібрання. 29 березня 1919 р. Спільне зібрання обрало О.С. Грушевського директором Комісії. 9 квітня 1930 р. Історично-філологічний відділ прийняв рішення про закриття Комісії.

Комісія для складання історичного словника української мови. (Комісія історичного словника української мови, Комісія для дослідження історії української мови)

Створена 16 грудня 1918 р. згідно з постановою Спільного зібрання. 4 січня 1919 р. Спільне зібрання обрало на посаду директора Комісії проф. Є.К.Тимченка. 22 лютого 1930 р. згідно з постановою Президії ВУАН об'єднана з Інститутом української наукової мови (ІУНМ). (Далі див. Інститут української наукової мови).

Комісія для складання словника української живої мови (Комісія словника української живої мови)

Створена 16 грудня 1918 р. згідно з постановою Спільного зібрання. 4 січня 1919 р. Спільне зібрання затвердило постанову Відділу про склад Комісії. 22 лютого 1930 р. згідно з постановою Президії ВУАН об'єднана з Інститутом української наукової мови. (Далі див. Інститут української наукової мови).

Комісія біографічного словника. (Постійна комісія біографічного словника діячів України, Біографічна комісія)

Заснована згідно з постановою Спільного зібрання від 23 січня 1919 р. 11 лютого 1924 р. переведена до установ при Спільному зібранні, назву змінено на: Постійна комісія для складання біографічного словника діячів Української землі. 11 лютого 1924 р. постановою Спільного зібрання Комісію приєднано до установ Першого, Історично-філологічного відділу. 8 квітня 1931 р. увійшла до установ при Президії Другого, Соціально-економічного відділу. Ліквідована згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Правописно-термінологічна комісія

Створена 16 березня 1919 р. згідно з рішенням Історично-філологічного відділу ВУАН. Почала роботу з 17 червня 1919 р. У 1919 р. створено її природничу та технічну секції. У другій половині 1921 р. увійшла до складу новоствореного Інституту української наукової мови. 15 січня 1926 р. поновила діяльність як самостійна установа (Термінологічна комісія) у складі установ Третього, Соціально-економічного відділу. 22 лютого 1930 р. згідно з рішенням березневої сесії Ради ВУАН передана до Інституту української наукової мови.

Жидівська історично-археографічна комісія. (Гебраїстична історично-археографічна комісія, Єврейська історично-археографічна комісія)

Створена у червні 1919 р. за пропозицією київських гебраїстів-арабістів Я.І. Ізраельсона, Б.З. Дінабурга, І.В. Галанта, А.М. Кагана. Директором обрано акад. А.Ю. Кримського. (Точну дату заснування Комісії не встановлено). Почала роботу влітку 1920 р. 26 серпня 1929 р. ЦК КП(б)У прийняв постанову про ліквідацію Комісії. Припинила діяльність 1 жовтня 1929 р. згідно з постановою НКО УСРР у зв'язку з утворенням Інституту єврейської культури та передачею його до установ Академії.

Інститут української наукової мови (УІНМ)

З об'єднанням у 1921 р. УАН з УНТ (Українське наукове товариство) та передачею до Академії його термінологічних комісій Історично-філологічний відділ у червні 1921 р. прийняв рішення про створення Інституту. Директором Інституту обрано акад. А.Ю. Кримського. 30 січня 1922 р. Спільне зібрання розглянуло статут Інституту української наукової мови. За рішенням березневої 1930 р. сесії Ради ВУАН мовні установи Академії були передані до складу Інституту. Припинив діяльність з 26 червня 1931 р. у зв'язку з постановою НКО УСРР про передачу до ВУАН Інституту мовознавства.

Кабінет арабо-іранської філології

Створений у квітні 1924 р. згідно з рішенням Історично-філологічного відділу. Директором обрано акад. А.Ю. Кримського. У лютому 1932 р. за постановою Президії ВУАН його передано до складу Секції історії матеріальної культури. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії ВУАН увійшов до складу Комісії літератури та мистецтва.

Комісія для складання енциклопедичного словника

6 грудня 1920 р. в засіданні Спільне зібрання розглянуло пропозицію Комісії для складання Біографічного словника щодо підготовки енциклопедичного словника. 24 січня 1921 р. прийнято рішення почати роботу Комісії енциклопедичного словника. 14 березня затверджено склад співробітників Комісії. 23 грудня 1921 р. у зв'язку з наказом РНК УСРР від 27 вересня 1921 р. щодо скорочення штатів ВУАН на Спільному зібранні поставлено питання про переведення Комісії на окремий позаакадемічний бюджет. Це рішення не було реалізоване; Комісію переведено до установ при Спільному зібранні. (Далі див. установи при Спільному зібранні).

Комісія для виучування Візантійського письменства та його впливу на Україну (Візантологічна комісія)

Створена 26 квітня 1924 р. згідно з рішенням Історично-філологічного відділу. У 1930 р. реорганізована у Комісію сходознавства.

8 квітня 1931 р. увійшла до складу установ Другого, Соціально-економічного відділу.

У лютому 1932 р. за постановою Президії ВУАН передана до складу Секції історії матеріальної культури Історичного циклу того ж Відділу. Припинила діяльність згідно рішення Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Бібліографічна комісія

Створена наприкінці 1926 р. 18 квітня 1927 р. Спільне зібрання затвердило склад її президії. У 1931 р. переведена до складу установ Другого, Соціально-економічного відділу. Припинила діяльність згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Комісія для дослідження історії української мови

Створена 31 жовтня 1927 р. згідно з постановою Історично-філологічного відділу 7 березня 1931 р. передана до складу Інституту української наукової мови.

Діалектологічна комісія

Створена 31 жовтня 1927 р. за рішенням Історично-філологічного відділу. 7 березня 1931 р. передана до складу Інституту української наукової мови.

Комісія старого українського письменства (Комісія давнього українського письменства)

Створена згідно з постановою Спільного зібрання від 28 листопада 1927 р. Директором Комісії обрано акад. В.М. Перетца. 1929 р. перейменована на Комісію для видавання та вивчення пам'яток українського письменства часів феодалізму та торговельного капіталу. 1931 р. увійшла до складу установ Циклу літератури Другого, Соціально-економічного відділу. Припинила діяльність 1933 р.

Комісія історії та теорії художньої мови

Створена 1929 р. Директором Комісії обрано акад. П.Г.Тичину. 1931 р. увійшла до складу установ Циклу літератури Другого, Соціально-економічного відділу. Згідно з рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. увійшла до складу Комісії літератури та мистецтва.

Комісія для видання пам'яток новітнього українського письменства (Комісія для видавання пам'ятників нової української літератури)

16 грудня 1919 р. Спільне зібрання затвердило постанову Історично-філологічного відділу про утворення Комісії. 8 березня 1931 р. переведена до складу установ Другого, Соціально-економічного відділу. Припинила діяльність згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Комісія для видання творів Т.Г. Шевченка, І.Я. Франка, В.Б. Антоновича та М.П. Драгоманова

Створена у червні-липні 1920 р. Перейменована в 1929 р. на Редакційний комітет для видавання творів Т.Г. Шевченка. 8 березня 1931 р. переведена до установ Другого, Соціально-економічного відділу. У червні 1933 р. припинила діяльність.

Комітет для видання творів О. Потебні

Створений влітку 1920 р. у м. Харкові на пропозицію акад. Д.І. Багалія. Припинив діяльність згідно з постановою НКО УСРР від 15 січня 1923 р.

Археографічна комісія

18 квітня 1921 р. Спільне зібрання затвердило постанову про об'єднання Киевской комисии для разбора древних актов та Археографічної комісії УАН. На початку 1924 р. до Кафедри історії українського народу акад. М.С. Грушевського. 4 січня 1930 р. за рішенням Відділу передана до установ при президії Відділу. До її складу включили всіх академіків-істориків України. Головою Комісії залишався акад. М.С. Грушевський. У квітні 1931 р. переведена до установ Історичного циклу Другого, Соціально-економічного відділу 13 лютого 1934 р. ліквідована згідно з рішенням Президії ВУАН.

Комісія для дослідів над історією громадсько-політичних течій на Україні (Комісія для вивчення революційних рухів на Україні, Комісія реврухів)

9 травня 1921 р. на пропозицію В.В. Міяківського Спільне зібрання прийняло рішення про створення Комісії. 16 травня Спільне зібрання обрало головою Комісії акад. С.О. Єфремова. 13 червня 1921 р. затверджено план робіт Комісії. У зв'язку з реорганізацією ВУАН перетворена на Комісію для вивчення революційних рухів на Україні. У квітні 1931 р. переведена до установ Другого, Соціально-економічного

відділу. 1933 р. за рішенням Відділу передана до Історико-археографічного інституту ВУАН.

Кафедра історії українського народу

Відкрита у грудні 1923 р. відповідно до постанови Спільного зібрання. За рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН перейменована на Кафедру історії України доби торговельного капіталу акад. М.С. Грушевського. 13 лютого 1934 р. передана до Інституту історії.

Науково-дослідна кафедра історії України

Введена до складу установ Історично-філологічного відділу ВУАН згідно з постановою Укрголовпрофосвіти від 24 жовтня 1924 р. Кафедра складалася з 3-х секцій: 1) методологічної, 2) соціально-політичної історії України, 3) історії матеріальної культури. При Кафедрі існував Кабінет примітивної культури. У березні 1930 р. Кафедру ліквідовано, а Кабінет передано до Культурно-історичної комісії.

Історична секція при ВУАН

Історична секція УНТ поновила діяльність у складі установ Історично-філологічного відділу ВУАН за рішенням Спільного зібрання від 28 січня 1924 р. При ній 1928 р. утворено історично-економічну підсекцію та Україно-Молдавську комісію. 24 вересня 1929 р. Президія ВУАН визначила Секцію як наукове історичне товариство при Академії з характером науково-громадської організації. Фактично припинила діяльність у 1931 р. з утворенням Секції історії матеріальної культури у складі Історичного циклу Другого, Саціально-економічного відділу, на основі якої 1933 р. за рішенням Відділу створено Історико-археографічний інститут.

Комісія історичної пісенності. (Комісія для видавання і досліду творів народної історичної пісенності)

21 липня 1924 р. Спільне зібрання затвердило постанову Історично-філологічного відділу про заснування Комісії. 19 вересня 1924 р. Науковий комітет НКО УСРР затвердив склад Комісії. 27 квітня 1930 р. увійшла до складу Культурно-історичної комісії.

Культурно-історична комісія (Комісія для дослідження примітивної культури та її пережитків в українському побуті та фольклорі)

21 липня 1924 р. Спільне зібрання затвердило постанову Історично-філологічного відділу про заснування Комісії. 19 вересня 1924 р. Науковий комітет НКО УСРР затвердив склад Комісії. 27 квітня 1930 р. до Комісії приєднано Культурно-історичну комісію та Кабінет примітивної культури, що існував при Науково-дослідній кафедрі історії України. Припинила діяльність згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Комісія Старого Києва і Правобережжя (Комісія Старого Києва)

Створена згідно з постановою Спільного зібрання від 21 липня 1924 р. при Історичній секції. 12 вересня 1924 р. Науковий комітет НКО УСРР затвердив постанову Спільного зібрання. За рішенням Відділу 1929 р. Комісію розділено на дві установи: Комісію Правобережжя та Комісію Києва. 7 березня 1930 р. Комісію Правобережжя ліквідовано. Діяльність Комісії Старого Києва була обмежена вивченням території міста. Фактично припинила діяльність літом 1933 р. Ліквідована згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Комісія Старого Чернігова (Комісія Старого Чернігова і Чернігівщини, Комісія Лівобічної України, Комісія Лівобережжя й Слобідської України)

21 липня 1924 р. Спільне зібрання затвердило постанову Історично-філологічного відділу ВУАН про заснування Комісії при Історичній секції. 19 вересня 1924 р. Науковий комітет НКО УСРР затвердив рішення Спільного зібрання. 1929 р. припинила діяльність за постановою Історично-філологічного відділу. Замість неї утворено Комісію Лівобережної та Слобідської України при Кафедрі історії України доби феодалізму акад. М.Є. Слабченка та Комісію історії Полісся. У зв'язку з процесом "Спілки визволення України", за яким проходив акад. М.Є. Слабченко, 14 березня 1929 р. Комісію передано до Кафедри акад. Д.І. Багалія й об'єднано з Соціально-економічною комісією. Остання ліквідована за рішенням березневої 1930 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія Степової України і Чорномор'я (Комісія Полудневої України)

Створена згідно з постановою Спільного зібрання ВУАН від 21 липня 1924 р. За рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН реорганізована в Комісію Полудневої України при Кафедрі історії України доби феодалізму акад. М.Є. Слабченка. Ліквідована за рішенням березневої 1930 р. сісії Ради ВУАН.

Комісія історії Запоріжжя (Комісія топографії Запоріжжя)

21 липня 1924 р. Спільне зібрання затвердило рішення Першого Історично-філологічного відділу про заснування Комісії при Історичній секції. За рішенням Відділу 1929 р. переведена до Кафедри передісторії України акад. Д.І. Яворницького. На її основі створено Комісію для досліду історії України часів феодалізму. 8 квітня 1931 р. остання передана до складу установ Історичного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. Згідно з рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. увійшла до складу Інституту історії матеріальної культури.

Комісія Західної України

Створена у червні 1925 р. на пропозицію Адміністративно-фінансової комісії РНК УСРР. 4 січня 1930 р. передана до установ при президії Другого, Соціально-економічного відділу. За рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. увійшла до Інституту історії.

Комісія Заходо- та американознавства

Створена влітку 1925 р. згідно рішення Історично-філологічного відділу ВУАН. Ліквідована за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія новітньої історії України

Створена згідно з рішенням Історично-філологічного відділу від 10 жовтня 1926 р. Припинила діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія для дослідження нової української історіографії (Комісія історії козаччини й козацької доби)

Створена у 1927 р. У квітні 1930 р. перейменована на Комісію історії козаччини й козацької доби. 8 квітня 1931 р. передана до установ Історичного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. 13 лютого 1934 р. згідно з рішенням Президії ВУАН увійшла до складу Інституту історії.

Комісія старої історії України

Створена згідно з постановою Історично-філологічного відділу від 31 жовтня 1927 р. Юридичне оформлення відбулося у січні 1928 р. За рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН реорганізована в Комісію історії України часів феодалізму при Кафедрі історії України доби феодалізму акад. М.Є. Слабченка. Згодом передана до Кафедри акад. Д.І. Багалія. Діяльність не розгорнула. Ліквідована за рішенням Президії ВУАН у січні 1930 р. Натомість створено Комісію соціально-економічної історії України доби торговельного капіталу. За рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. передана до Інституту історії.

Комісія історії Полісся (Правобічного і Лівобічного)

Утворена 1929 р. за рішенням Історично-філологічного відділу замість ліквідованої Комісії Чернігова і Лівобічної України. Керівник Комісії – акад. М.С. Грушевський. Ліквідована за рішенням березневої 1930 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія історії Близького сходу

Створена в листопаді 1929 р.згідно з постановою Історично-філологічного відділу. Директором Комісії обрано акад. В.П. Бузескула.Затверджена Президією ВУАН 27 квітня 1930 р. За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. передана до Інституту історії.

Комісія історії Заходу

Створена в листопаді 1929 р. згідно з постановою Історично-філологічного відділу. Затверджена Президією ВУАН 27 квітня 1930 р. Директором Комісії обрано акад. В.П. Бузескула. Згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. увійшла до складу Інституту історії.

Комісія для вивчення стосунків Західної Європи з Україною (при Кафедрі марксизму-ленінізму)

Створена 30 листопада 1929 р. Ліквідована згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Кабінет виучування Полісся

Утворений у травні 1929 р. за рішенням Історично-філологічного відділу. 15 червня 1929 р. постановою Президії ВУАН його внесено до кошторису академічних установ. Припинив діяльність за рішенням березневої 1930 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія по вивченню революційної боротьби у другій половині XVIII-XIX ст.

Створена згідно з постановою Історично-філологічного відділу від 23 квітня 1929 р. За рішенням Відділу 14 травня 1929 р. назву Комісії змінено на Комісію соціально-економічної історії України. У березні 1931 р. передана до складу установ Другого. Соціально-екномічного відділу ВУАН. У квітні 1931 р. увійшла до складу Секції історії матеріальної культури ВУАН. Припинила діяльність згідно з рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Комісія для складання археологічної карти України

31 січня 1920 р. Спільне зібрання затвердило постанову Історично-філологічного відділу про створення Комісії. Головою Комісії обрано акад. М.Ф. Біляшівського. Ліквідована у січні 1921 р. на подання М.Ф. Біляшівського в зв'язку з утворенням при Історично-філологічному відділі Археологічного комітету.

Археологічна комісія

6 вересня 1921 р. Спільне зібрання затвердило рішення про утворення Археологічної комісії при Археологічному комітеті. Комісію очолив акад. Ф.І. Шміт. 2 січня 1922 р. у зв'язку з наказом РНК УСРР від 27 вересня 1921 р. про скорочення штатів, Археологічну комісію ліквідовано. (Далі див. установи при Спільному зібранні – ВУАК).

Археологічна секція

Літом 1921 р. перейшла до установ Історично-філологічного відділу від УНТ після об'єднання УАН з УНТ. Роботу відновила у 1922 р. Тоді ж приєднана до Археологічного комітету. (Далі див. установи при Спільному зібранні – ВУАК).

Комітет охорони пам'яток історії та мистецтва (Комітет охорони пам'яток старовини)

30 серпня 1919 р. Спільне зібрання розглянуло питання про створення Комітету. 7 вересня 1919 р. на нього виділені кошти у сумі 10 тис. крб. У зв'язку з нестабільністю політичної обстановки та загрозою військових дій Комітет не розпочав регулярної роботи. 27 грудня 1919 р. ліквідований постановою Спільного зібрання в зв'язку з відновленням ВУКОМПИСу. 12 липня 1920 р. остаточно припинив діяльність.

Музей мистецтв ім. Б.І. та В.М. Ханенків (перша назва Картинна галерея)

Прийнятий в дар від В.М. Ханенкової. 24 січня затверджено кошторис на І півріччя 1921 р. для утримання Музею. 31 січня 1921 р. постановою Спільного зібрання віднесений до його установ. 5 лютого 1921 р. затверджено назву Музей ім. Б.І. та В.М. Ханенків при Українській Академії наук. 21 липня 1924 р. в зв'язку з пропозицією НКО УСРР від 31 грудня 1923 р. з назви вилучено ім'я засновників Музею. Спільним зібранням прийнято постанову про перейменування на Музей мистецтв ім. Т.Г. Шевченка. У 1923-1928 рр. усі музеї ВУАН, в т. ч. і Музей мистецтв, називалися кабінетами: в цей період назва його – Кабінет мистецтв ВУАН ім. Т.Г. Шевченка. 1931 р. переданий до установ при президії Другого, Соціально-економічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН переданий до установ НКО УСРР. 1 вересня 1934 р. увійшов до складу установ НКО УСРР, як Державний Музей.

Софійська комісія

Створена 1920 р. на пропозицію акад. Ф.І. Шміта. 21 січня 1921 р. за постановою Спільного зібрання в зв'язку з наказом РНК УСРР щодо скорочення штатів Комісія припинила діяльність, а акад. Ф.І. Шміту доручено далі проводити роботи як спеціальному дослідникові в Софійському соборі м. Києва та керувати усіма мистецькими, археологічними й історичними дослідами. 21 червня 1924 р. Комісія відновила свою діяльність. З 1926 р. працювала в складі ВУАК.

Фольклорно-етнографічна комісія (Фольклорна комісія, Етнографічна комісія)

9 травня 1921 р. Спільне зібрання затвердило рішення Історично-філологічного відділу про створення Фольклорної комісії та обрало її головою проф. А.М. Лободу. З 1922 р. переіменована на Етнографічно-фольклорну комісію. 1924 р. при ній утворено Кабінет музичної етнографії. 8 квітня 1931 р. переведена до установ Етнографічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. У лютому 1932 р. передана до Секції історії матеріальної культури. Припинила діяльність згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Кабінет наукової творчості (при Етнографічній комісії)

Створений 27 грудня 1928 р. згідно з постановою Історично-філологічного відділу. У січні 1929 р. згідно з рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. увійшов до складу Інституту матеріальної культури.

Кабінет національних меншинств (при Етнографічній комісії)

Створений 28 січня 1929 р. згідно з постановою Історично-філологічного відділу. 19 лютого 1932 р. Президія ВУАН прийняла рішення про створення Інституту національного питання, до якого як складова частина передавався Кабінет.

Музично-етнографічний кабінет

Почав роботу з 10 жовтня 1922 р. при Етнографічній комісії. Керівник Кабінету К.В.Квітка. Згідно з рішенням Президії ВУАН від 19 лютого 1932 р. переданий до Секції історії матеріальної культури, а 1934 р. – до Інституту матеріальної культури.

Театральний музей

Створений у 1923 р. на основі експонатів театру Березіль. У квітні 1930 р. переданий до складу установ Циклу мистецтв Другого, Соціально-економічного відділу. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії ВУАН переданий у відання НКО УСРР.

Музей діячів України науки та мистецтва (Музей діячів українського мистецтва)

Створений 11 лютого 1924 р. за ініціативою Біографічної комісії. 27 квітня 1930 р. переданий до складу установ Циклу мистецтв Історично-філологічного відділу. У квітні 1931 р. переданий до установ Другого, Соціально-економічного відділу. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії Академії переданий у відання НКО УСРР.

Секція мистецтв

У 1922 р. почала працювати у ВУАН з обрання академіком О.П. Новицького. У 1923 р. при секції створено: 1) Комісію для досліджування художніх цінностей, вилучених з церков, монастирів, молитовних домів України (пізніше – Монастирська комісія. До її складу входили: голова О.П. Новицький, акад. М.Ф. Біляшівський, Д.М. Щербаківський, Ф.Л. Ернст, А.Х. Середа, Ю.Ф. Красицький). 2) Комісія термінологічних словників з мистецтва. 3) Комісія для регістрації пам'ятників мистецтва. 4) Видавнича комісія. 1924 р. Секція з комісіями передана до складу ВУАК.

Комітет з організації музейної справи ВУАН

Створений згідно з постановою Президії ВУАН від 17 січня 1930 р. Припинив діяльність за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Товариство Нестора Літописця

Створене 1895 р. 16 травня 1921 р. Спільне зібрання, заслухавши заяву Товариства, зачитану акад. М.П. Василенком, про приєднання Товариства до УАН, прийняло рішення про передачу Товариства до складу установ Історично-філологічного відділу. Припинило діяльність у відповідності з рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Історично-літературне товариство

Засноване в березні 1922 р. у складі установ Історично-філологічного відділу за ініціативою Комісії для видання пам'яток українського новітнього письменства (точну дату заснування не встановлено). Головою Товариства обрано акад. С.О. Єфремова, заступник голови – А.М. Лобода, секретар – С. Дорошкевич. Припинило діяльність у відповідності з рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Наукове товариство прихильників української історії, письменства і мови в Петрограді (Товариство дослідників української історії, письменства і мови в Ленінграді)

Засноване 1922 р. За рішенням Спільного зібрання введене до складу установ Першого, Історично-філологічного відділу. 1923 р. змінило назву на Товариство дослідників української історії, письменства і мови в Ленінграді. Вилучено зі складу установ Академії за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія Першого, Історично-філологічного відділу для присуду премій ім. М. Костомарова, О. Потебні, В. Антоновича, М. Драгоманова

8 лютого 1919 р. Спільне зібрання затвердило постанову Історично-філологічного відділу про заснування Комісії. 1923 р. припинила діяльність через відсутність коштів.

Редакційно-видавнича комісія

Створена 1921 р. До 1923 р. працювала при Першому Відділі, обслуговуючи всі відділи ВУАН. Головою комісії обрано акад. А.Ю. Кримського. 1923 р. передана до установ при Спільному зібранні. (Див. установи при Спільному зібранні).

Інститут єврейської культури (Інститут єврейської пролетарської культури)

Створений за постановою НКО УСРР від 1 жовтня 1929 р. 26 червня 1931 р. постановою НКО УСРР переданий до складу установ Другого, Соціально-економічного відділу ВУАН. У лютому 1934 р. у відповідності з новою структурою Академії переданий до Президії ВУАН.

Інститут мовознавства

1 серпня 1930 р. РНК УСРР затвердив постанову НКО УСРР про утворення Інституту та його філій. 26 червня 1931 р. постановою НКО УСРР Інститут передано до складу установ Другого, Соціально-економічного відділу ВУАН. У лютому 1934 р. переданий до Президії ВУАН.

Інститут польської культури
(Інститут польської пролетарської культури)

26 червня 1931 р. за постановою НКО УСРР переданий до складу Академії. За рішенням Президії ВУАН увійшов до установ Другого, Соціально-економічного відділу. У лютому 1934 р. переданий до Президії ВУАН.

Бібліотека І Відділу

8 березня 1919 р. Спільне зібрання затвердило рішення Відділу про обрання бібліотекарем К.М. Мельник-Антонович. 22 березня 1919 р. головою бібліотеки обрано Д.І. Багалія. Припинила існування за рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

ДРУГИЙ ФІЗИЧНО-МАТЕМАТИЧНИЙ ВІДДІЛ

Інститут технічної механіки
(Інститут будівельної механіки)

30 листопада 1918 р. Спільне зібрання затвердило рішення Фізично-математичного відділу про створення Інституту. Директором Інституту обрано акад. С.П. Тимошенка; з 1921 р. – проф. К.К. Симінського (академік з 22 листопада 1926 р.). 15 червня 1929 р. Інститут поділено на дві установи: Інститут будівельної механіки та Кабінет транспортної механіки. Кабінет утворено на основі секції транспортної механіки. Директором Кабінету обрано проф. М.П. Супруненка. При Кабінеті працювали лабораторії: а) тягових розрахунків, б) паровозо-динамічна, в) подовжніх коливань поїздних систем, г) опору руху. У квітні 1930 р. при Інституті будівельної механіки створено Комісію здешевлення будівництва. За рішенням Президії ВУАН 8 квітня 1931 р. усі установи при Інституті будівельної механіки та Кабінет транспортної механіки увійшли до складу Технічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії вищеназвані установи об'єднані в Інститут будівельної механіки.

Лабораторія спроб над будівельними матеріалами

9 грудня 1918 р. голова Другого, Фізично-математичного відділу повідомив Спільне зібрання про створення Лабораторії як частини майбутнього Фізичного інституту. 1 лютого 1919 р. Спільне зібрання затвердило посаду старшого лаборанта Лабораторії. (Дальших відомостей про Лабораторію не виявлено).

Комісія для виучування природних багатств України
(Комісія для досліду виробничих сил України,
Комісія для вивчення продукційних сил України)

З 8 березня 1919 р. Спільне зібрання заслухало повідомлення секретаря Фізично-математичного відділу про створення Комісії для вивчення продукційних сил України. Головою обрано акад. В.І. Вернадського. 12 квітня 1919 р. Спільне зібрання доручило Відділу вирішити питання про приєднання до УАН гідрологічного відділу Секції підземних багатств України колишнього Міністерства земельних справ. 3 травня

1919 р. за згодою НКО УСРР (особисто В.П. Затонського) до УАН передано Гідрологічний комітет та гідрологічний відділ Міністерства земельних справ. Постановою Спільного зібрання ці установи було приєднано до Комісії для досліду виробничих сил України, після чого комісія змінила назву на Комісію для виучування природних багатств України. Згідно з рішенням Спільного зібрання від 3 травня 1919 р. Комісія утримувалась на окремому бюджеті. 1922 р. в зв'язку зі скороченням штатів Академії, була приєднана до Геологічного кабінету. 1927 р. відновила діяльність як Тимчасова комісія для виучування природних багатств України (УКОПС) під керівництвом акад. Л.М.Яснопольського. 1931 р. передана до установ Економічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу.

Секція гідрології

З 1922 р., після об'єднання Комісії для досліду виробничих сил України з Кафедрою геології та Геологічним кабінетом існувала самостійно. 27 квітня 1924 р. Спільне зібрання відхилило постанову НКО УСРР про приєднання Секцій до Науково-дослідної кафедри гідрології НКО УСРР. Очолював секцію проф. М.І. Максимович. З 1924 р. обидві установи працювали спільно. У 1926 р. на основі Секції та вищеназваної Науково-дослідної кафедри утворено Науково-дослідний інститут водного господарства України.

Лабораторія гірничої механіки

Утворена у червні-липні 1929 р. У вересні 1930 р. приєднана до Кафедри гірничої механіки (акад. М.М. Федоров). 1 вересня 1930 р. постановою Президії для Лабораторії було виділено приміщення. 8 квітня 1931 р. передана до установ Технічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії передана до Інституту гірничої механіки.

Електрозварювальна лабораторія

Утворена 18 липня 1930 р. на території заводу Більшовик. Проводила металографічні дослідження, дослідження роботи електрозварних конструкцій, опір конструкцій на ударні та вібраційні випробовування.

Електрозварний комітет

Заснований 28 вересня 1930 р. при Кафедрі будівельних споруджень (акад. Є.О. Патон). 8 квітня 1931 р. Комітет переданий до Технічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 14 січня 1932 р. Комітет перетворено на Інститут електрозварювання.

Кафедра теорії пружності та гірничої механіки

Утворена в складі Фізично-математичного відділу у липні 1929 р. Очолив Кафедру акад. А.Н. Динник. Установ при Кафедрі не існувало. 8 квітня 1931 р. Кафедра передана до Технічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Кафедра увійшла до Інституту гірничої механіки.

Кафедра технічної аерогідродинаміки

Утворена в складі Фізично-математичного відділу у липні 1929 р. Очолив Кафедру акад. Г.Ф. Проскура. Установ при Кафедрі не існувало. 8 квітня 1931 р. Кафедра передана до Технічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. передана у безпосереднє підпорядкування Президії Академії.

Геологічний кабінет

Заснований 26 липня 1919 р. за постановою Другого, Фізично-математичного відділу. Директором обрано акад. П.А. Тутковського. 1 серпня 1921 р. акад. П.А. Тутковський повідомив Спільне зібрання про відкриття при Кабінеті семінару мікропалеонтології. 27 квітня 1930 р. Кабінет приєднано до Національного геологічного музею ВУАН.

Геологічна секція

Організована у складі УНТ 1918 р. як підсекція Природничої секції. Остаточно сформувалась 1920 р. 1 червня 1921 р. після об'єднання УАН з УНТ перейшла до складу установ Другого, Фізично-математичного відділу. 1922 р. припинила діяльність як окрема установа Академії і приєднана до Геологічного комітету ВУАН. 25 квітня 1925 р. поновила самостійну діяльність як Геологічне товариство при ВУАН. Товариство припинило діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Науково-дослідний інститут геології

1927 р. Наукову-дослідну кафедру геології НКО УСРР перетворено на Науково-дослідний інститут геології. Інститут очолив акад. П.А. Тутковський, з 30 жовтня 1930 р. – акад. М.Г. Світальський. 1934 р. переданий до складу установ ВУАН.

Комісія для вивчення четвертинного періоду в Україні

Утворена у липні 1929 р. Відповідно до постанови Президії Академії 1930 р. приєднана до Кафедри динамічної геології. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу установ Географічно-геологічного циклу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії – до складу Інституту геології.

Лабораторія фізичної хімії

17 березня 1919 р. Фізично-математичним відділом прийнято рішення про заснування Лабораторії при Фізичному інституті. 22 березня 1919 р. Спільне зібрання затвердило рішення Відділу та доручило акад. В.О.Кістяківському підготувати обгрунтування та штати Лабораторії. 1919 р. Лабораторія почала деякі досліди над будівельними матеріалами. Проте розгорнути діяльності не змогла.

У 1921 р. повністю припинила роботу.

Хімічна лабораторія

Створена 1922 р. Директором обрано В.О. Плотникова. До 1928 р. роботи проводились в лабораторії КПІ. У 1928 р. отримала приміщення в будинку на розі

вулиць Леніна та Володимирської. У 1929 р. за постановою Президії ВУАН приєднана до Кафедри хімії. 8 квітня 1931 р. передана до установ Біохімічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 1 травня 1931 р. будівництво приміщення для лабораторії оголошено першочерговим. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії передана до Інституту хімії.

Комісія для виучування складу атому

Точну дату створення не встановлено. Вважається, що почала працювати 1920 р., з обранням О.В.Плотникова академіком ВУАН. 1921 р. припинила діяльність. Відновила діяльність 1926 р. у складі Хімічної лабораторії.

Лабораторія технології хімії (Лабораторія технічної хімії)

Створена 1925 р. під керівництвом акад. В.Г. Шапошникова. До 1928 р. працювала при лабораторії КПІ. 1928 р. переведена до приміщень Академії. Лабораторія мала відділи: неорганічної хімії, органічної хімії, точних приладів, машинотехнічний, ренгенографічний, фотометричний, довідковий, музейний. 22 жовтня 1929 р. утворено Лабораторію та Комісію з виробництва штучного шовку. 1929 р. Лабораторію з новоутвореними установами відповідно до постанови Президії приєднано до Кафедри хімічної технології (акад. В.Г. Шапошников). 8 квітня 1931 р. передана до складу Індустріально-технічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Лабораторія з установами увійшла до складу Інституту хімічної технології.

Комісія для вивчення української хімічної промисловості

Створена у липні 1929 р. У квітні 1930 р. за постановою Президії ВУАН приєднана *до Кафедри промисловості (акад. В.П. Затонський). Вивчала проблеми оборонної* промисловості. 8 квітня 1931 р. передана до складу установ Фізично-хімічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до Інституту хімії.

Лабораторія біохімії

Створена 12 листопада 1931 р. Працювала в Інституті біохімії, який у жовтні 1931 р. відповідно до постанови НКО УСРР було передано до установ ВУАН. 12 листопада 1931 р. Президія ВУАН прийняла рішення про будівництво приміщення для Інституту. Будівництво розпочато в 1932 р. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Академії увійшла до Інституту біохімії.

Фізична лабораторія (Лабораторія експериментальної фізики)

Створена 22 березня 1919 р. відповідно до постанови Спільного зібрання. Мала існувати при Фізичному інституті. 1920 р. припинила існування.

Геодезичний інститут

4 липня 1921 р. було затверджено постанову Другого відділу про створення Інституту. Директором обрано Б.І. Срезневського. Інститут працював при Київському університеті. 4 вересня 1922 р. Спільне зібрання звернулось до НКО УСРР з проханням про переведення Інституту разом з Обсерваторією до складу науково-дослідних кафедр НКО УСРР.

Комісія геофізична (Комісія геофізики)

4 липня 1921 р. Спільне зібрання затвердило постанову Другого, Фізично-математичного відділу про створення Комісії, але прийняло рішення не відкривати відразу ж Комісії через брак коштів. 6 вересня 1921 р. Комісію включено до складу установ ВУАН. Директором обрано акад. Б.І. Срезневського. 27 квітня 1930 р. за рішенням Президії Комісію приєднано до Кафедри геофізики. 8 квітня 1931 р. Комісія ввійшла до складу установ Географічно-геологічного циклу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН Комісія припинила діяльність.

Українська асоціація фізиків

28 листопада 1927 р. Спільне зібрання прийняло рішення про утворення Асоціації у складі установ Академії. Припинила діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Геометричний інститут

7 березня 1921 р. на засіданні Спільного зібрання було заслухано повідомлення голови Другого, Фізично-математичного відділу про створення Інституту. 14 березня 1921 р. постановою Відділу обрано директора – проф. М.О. Столярова. Розгорнути діяльність Інститут не міг через відсутність коштів. М.О. Столяров планував заснувати при Інституті Музей геометричних моделей та приладів з геометрії руху. Вся дослідницька робота Інституту за період його існування полягала в розробці чисто теоретичних проблем. Припинив діяльність 1922 р.

Комісія застосовної математики

Утворена 1919 р. Документальних слідів діяльності Комісії не виявлено. З'являється як установа 1929 р. у зв'язку з постановою Президії про приєднання наукових установ ВУАН до відповідних кафедр.

1930 р. приєднана до Кафедри застосовної математики акад. Д.О. Граве. 8 квітня 1931 р. передана до складу установ Математичного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до Інституту математики.

Комісія вищої математики

Утворена в січні 1921 р., 1930 р. перейменована на Комісію чистої математики. У квітні 1930 р. за постановою Президії приєднана до Кафедри чистої математики акад. Г.В. Пфейффера. 8 квітня 1931 р. приєднана до складу установ Математичного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до складу Інституту математики.

Комісія виучування математичних проблем (Комісія математичної статистики, Комісія для вивчення математичних проблем у статистиці та економиці)

Утворена в червні 1929 р. У липні 1930 р. отримала перших співробітників. Директором обрано акад. М.П. Кравчука. 1930 р. за постановою Президії Академії приєднана до Кафедри математичної статистики акад. М.П. Кравчука. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу Математичного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до складу Інституту математики.

Лабораторія для експериментальних дослідів з натуральної філософії

На початку травня 1921 р. Другий відділ прийняв постанову про створення Лабораторії. 16 травня 1921 р. Спільне зібрання затвердило штатний розпис Лабораторії та обрало акад. Д.О. Граве директором Лабораторії. 6 червня 1921 р. було затверджено одного штатного співробітника. За документами діяльність Лабораторії простежується протягом ще двох років.

Кафедра математичної фізики

Відкрита 1922 р. з обранням акад. М.М. Крилова. 8 квітня 1931 р. передана до Індустріально-технічного циклу Першого, Природничо-Технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до Інституту технічної механіки.

Акліматизаційний сад

Створений проф. М.Ф. Кащенком 1915 р. 30 листопада 1918 р. Спільне зібрання прийняло постанову про включення Саду до складу установ Академії акад. М.Ф. Кащенка. 12 квітня 1919 р. Спільне зібрання заслухало питання про заснування позаміського відділу Акліматизаційного саду біля залізничної станції Немішаєво та тимчасове використання для Саду садиби Київського політехнічного інституту, доручивши при цьому акад. М.Ф. Кащенкові укласти умови користування садибою з КПІ. 1922 р. Акліматизаційний сад за рішенням Наукового комітету Укрголовпрофосвіти передано до науково-дослідних кафедр НКО, а у ВУАН створено Кабінет акліматизації (з 1929 р. – Музей акліматизації). 8 квітня 1931 р. переданий до установ Біоботанічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшов до складу Інституту ботаніки.

Комітет для виучування фауни України

Створено за постановою Спільного зібрання від 22 березня 1919 р. Тоді ж Комітету доручено зайнятися питанням організації Зоологічного музею; головою обрано акад. М.Ф. Кащенка. У травні 1919 р. постановою Другого, Фізично-математичного Відділу з ініціативи М.В. Шарлеманя утворено Біологічну секцію (згодом Комісію для виучування біології тварин). До Секції увійшли: проф. М.М. Воскобойников, І.Я. Шеверьов, В.В. Добровлянський, М.В. Шарлемань. Головою Секції був обраний акад. М.Ф. Кащенко. 1922 р. у зв'язку зі скороченням штатів Академії Секція припинила діяльність. Комітет продовжив діяльність у складі Зоологічного музею.

Зоологічний музей

22 березня 1919 р. Спільне зібрання доручило акад. М.Ф. Кащенкові зайнятися питанням організації Зоологічного музею (в цей період акад. М.Ф. Кащенко очолював Кафедру зоології ВУАН). Працювати Зоологічний музей почав у квітні 1919 р. Першим консерватором музею був мірмеколог В.О. Караваєв; з 1920 р. його обов'язки виконував М.В. Шарлемань. 30 січня 1922 р. Спільне зібрання розглянуло статут Музею . 1922 р. змінено назву Музею на Зоологічний кабінет. До Кабінету приєднано Зоологічну секцію, що перейшла до ВУАН 1921 р. від Українського наукового товариства. 8 квітня 1931 р. Музей увійшов до установ Біозоологічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшов до Інституту мікробіології та епідеміології.

Зоологічна секція

Перейшла до УАН від УНТ. 1 червня 1921 р. відновила діяльність у складі установ Другого, Фізично-математичного відділу як окрема установа. Заснована в УНТ 23 квітня 1920 р. Головою Секції був М.В. Шарлемань. Секція займалася фауністичними дослідами на Україні. Видавала Український зоологічний журнал. Колекція, що була зібрана членами Секції за період її існування 1921 р. рішенням Спільного зібрання передана до Зоологічного музею ВУАН. 1922 р. у зв'язку зі скороченням штатів ВУАН Секція припинила діяльність як окрема установа в Академії й була приєднана до Зоологічного музею.

Інститут мікробіології ім. Ф.З. Омельченка

18 липня 1921 р. Спільне зібрання затвердило постанову Другого, Фізично-математичного відділу про приєднання Інституту до установ Відділу. У січні 1924 р. проф. Ф.З. Омельченко дарчим актом заповів Інститут Академії наук. З 1925 р. після смерті проф. Ф.З. Омельченка Інститут очолив акад. І.І. Шмальгаузен. 2 жовтня 1925 р. Інститут змінив назву на Інститут біології ім. Ф.З. Омельченка.

8 квітня 1931 р. переданий до складу установ Біо-зоологічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу.

Дніпровська біологічна станція (Прісноводна станція, Дніпрянська біологічна станція)

1907 р. Київським товариством любителів природи була організована Прісноводна біологічна станція на річці Дніпро (на Трухановому острові). 23 грудня 1921 р. постановою Спільного зібрання Станція була прийнята у власність ВУАН та змінила назву на Дніпрянська біологічна станція. 1922 р. переведена до складу установ Другого, Фізично-математичного відділу.

8 квітня 1931 р. передано до складу установ Біо-зоологічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. передана до установ при Президії як Гідробіологічна станція ВУАН.

Одеська приморська біологічна станція (Лиманно-біологічна морська станція)

Утворена 24 вересня 1929 р. згідно з постановою Президії ВУАН. Остаточно внесена до списку установ ВУАН 27 лютого 1930 р. У квітні 1930 р. приєднана до кафедри морфології тварин. 8 квітня 1931 р. увійшла до Біозоологічного циклу

Першого, Природничо-технічного відділу. За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. перейшла до відання Президії.

Мікробіологічна комісія

Створена 1929 р. При Комісії існувала мікробіологічна станція. 1930 р. за постановою Президії Академії приєднана до Кафедри епідеміології та мікробіології на чолі з акад. Д.К. Заболотним. 8 квітня 1931 р. увійшла до Медичного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до складу Інституту мікробіології та епідеміології.

Ботанічний сад

18 січня 1919 р. Спільне зібрання обрало директором Саду проф. В.І. Липського (академіком ВУАН В.І. Липського обрано 1 лютого 1919 р.). 17 травня 1919 р. Спільне зібрання доручило В.І. Липському клопотатися перед НКО УСРР про передачу для Академії під Сад Голосіївського лісу. 21 червня 1921 р. було видано мандат Київського губвиконкому на користування ВУАН Голосіївським лісом. Тоді ж для управління ним обрано тимчасову комісію в складі 5 осіб, в тому числі акад. М.Ф. Кащенка, В.І. Липського, П.А. Тутковського, Д.І. Багалія, О.І. Левицького. 25 липня 1919 р. постанову Київського губвиконкому затвердила Колегія НКО УСРР. Проте територію лісу так і не було використано під Сад. Питання про територію під новий Ботанічний сад було поставлено Академії наук в 1933 р. У ВУАН працював Ботанічний кабінет. (Див. далі).

Комісія для вивчення флори України

Створена на початку 1919 р. з обранням О.В. Фоміна академіком УАН. Працювала Комісія до 1922 р. Припинила діяльність 1922 р. з утворенням Ботанічного кабінету (музею) та Гербарію й переходом співробітників до новоутвореної установи.

Ботанічна секція

1 червня 1921 р. після об'єднання УАН з УНТ Секція перейшла до складу установ Фізично-математичного відділу. Головою секції був проф. О.А. Яната. Видавала Український ботанічний журнал. 1922 р. припинила діяльність у зв'язку зі скороченням штатів Академії. Відновила діяльність як Ботанічне товариство при ВУАН з 25 квітня 1925 р. Працювала до 1929 р. У листопаді 1929 р. припинила діяльність згідно з постановою Президії ВУАН.

Ботанічний кабінет та Гербарій

Утворений на початку 1922 р. Директором обрано акад. В.І. Липського. 1928 р. на базі Кабінету створено Ботанічний музей. У квітні 1930 р. за постановою Президії ВУАН Кабінет (музей) та Гербарій приєднано до Кафедри квіткових рослин. 8 квітня 1931 р. їх передано до установ Біоботанічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. За постановою НКО УСРР від 1 квітня 1931 р. Кабінет (музей) та Гербарій об'єднані з Інститутом ботаніки. Інститут став називатися Науково-дослідним інститутом ботаніки при ВУАН з філіями в Харкові, Одесі (в Одесі – на базі Одеського ботанічного саду).

Комісія підсочки та її впливу на дерево

Створена 1926 р. Директор акад. Є.П. Вотчал. 1929 р. Комісія за постановою Президії Академії приєднана до Кафедри біології сільськогосподарських рослин. 8 квітня 1931 р. передана до складу установ Біоботанічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до Інституту ботаніки.

Лабораторія фізичної фізіології рослин (Лабораторія фізіологічна)

Утворена 1929 р. після обрання академіком М.Г. Холодного. 1930 р. приєднана до Кафедри фізичної фізіології рослин. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу установ Біоботанічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до складу Інституту ботаніки.

Комісія вивчення сортів сільськогосподарських рослин та врожаю

Створена 1929 р. Директором обрано акад. Є.П. Вотчала. 1930 р. за постановою Президії Академії приєднана до Кафедри грунтознавства. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу установ Географічно-геологічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до Інституту ботаніки.

Лабораторія фотосинтезу

Створена 1929 р. Відповідно до постанови Президії 1929 р. приєднана до Кафедри хімічної фізіології рослин акад. В.М. Любименка. 8 квітня 1931 р. передана до складу Біоботанічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до складу Інституту ботаніки.

Кафедра генетики і селекції

Відкрита 1930 р. з обранням акад. А.О. Сапегіна. 8 квітня 1931 р. увійшла до Біоботанічного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії увійшла до Інституту ботаніки.

Комісія експериментальної біології та генетики

Створена 1923 р. Інших відомостей про Комісію не виявлено.

Інститут експериментальної медицини та епідеміології

16 травня 1921 р. Спільне зібрання затвердило рішення Другого, Фізично-математичного відділу про утворення Інституту на чолі з акад. О.В. Корчаком-Чепурківським. Розпочав роботу в листопаді 1921 р. Основний напрямок досліджень – вивчення санітарного стану України. 1922 р. припинив діяльність в результаті скорочення штатів Академії.

Медична секція

30 червня 1921 р. перейшла до складу установ Другого, Фізично-математичного відділу після об'єднання УАН з УНТ. Заснована в складі УНТ 1907 р. Головою секції був проф. О.В. Корчак-Чепурківський. Припинила діяльність 1922 р. у зв'язку зі скороченням штатів Академії.

Комісія для досліду центральної нервової системи з лабораторією

4 липня 1921 р. Спільне зібрання, розглянувши постанову Другого, Фізично-математичного відділу про створення Комісії, відклало її затвердження через відсутність коштів. Головою Комісії був акад. А.В. Старков. Припинила діяльність 1922 р. у зв'язку з від'їздом акад. А.В. Старкова.

Науково-педагогічна комісія (Педагогічна комісія)

Формально своє існування у ВУАН почала з 1 липня 1921 р. (до того часу працювала як секція УНТ). Головою був акад. О.В. Корчак-Чепурківський. При Комісії працювали: Інститут фізичної культури, секція трудової школи, секція історії освіти на Україні, секція вищої освіти. Крім того, при Комісії були допоміжні установи: Музей фізичної культури, Кабінет анатомо-антропометричний, Кабінет гігієни, Кабінет євгеніки, Кабінет антропосоціології, Лабораторія біохімії та Лабораторія праці й фізіології. 13 лютого 1934 р. згідно з постановою Президії ВУАН Науково-педагогічна комісія увійшла до Інституту вивчення організму людини.

Науково-педагогічне товариство

25 квітня 1925 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства. Ліквідоване за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Патолого-анатомічна комісія (Музей патологічної анатомії)

Утворена 14 листопада 1927 р. як Комісія для вивчення проблем патології. При ній 14 листопада 1927 р. створено Патолого-анатомічний музей. 1930 р. за постановою Президії ВУАН приєднана до Кафедри патології. 8 квітня 1931 р. Комісія з Музеєм передані до складу Медичного циклу Першого, Природничо-технічного відділу. 14 січня 1932 р. Комісія з Музеєм були об'єднані, а замість них створений Музей патологічної анатомії. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Музей увійшов до Інституту вивчення організму людини.

Лабораторія рефлексології та експериментальної педагогіки (Лабораторії неврофізіології, Лабораторія застосовної фізіології)

Утворена наприкінці 1927 р. як самостійна установа (перед цим входила до складу Інституту біології). 1929 р. реорганізована в Лабораторію неврофізіології під керівництвом З.О. Сковороди-Зачиняєва. 1930 р. за постановою Президії Академії приєднана до Кафедри загальної та застосовної фізіології акад. О.Б. Леонтовича. 8 квітня 1931 р. перевидана до Біозоологічного циклу Першого, Природничо-

технічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Академії увійшла до Інституту вивчення організму людини.

Бюро наочного приладдя та навчання

1 червня 1921 р. в результаті об'єднання ВУАН з УНТ увійшов до складу Другого, Фізично-математичного відділу ВУАН. З 1923 р. працювало як Музей наочного приладдя. 15 грудня 1924 р. Спільне зібрання розглянуло клопотання Сільськогосподарського наукового комітету про передачу Лабораторії до його складу. 24 грудня 1924 р. за рішенням Спільного зібрання частину приладдя було передано установам Другого, Фізично-математичного відділу, а частину – Сільськогосподарському комітетові.

Музей наочного приладдя

1 червня 1921 р. за рішенням Спільного зібрання введений до складу Другого, Фізично-математичного відділу ВУАН. 24 грудня 1924 р. частина приладдя Музею передана Сільськогосподарському науковому комітету, частина – до установ Другого відділу.

Майстерня мікроскопічних приладів

1921 р. передана до складу установ Другого, Фізично-математичного відділу ВУАН з об'єднанням УАН з УНТ. Очевидно, була розподілена між установами Відділу 1924 р.

Майстерня природничого приладдя

1921 р. перейшла до установ Другого, Фізично-математичного відділу ВУАН з об'єднанням ВУАН з УНТ. Очевидно, була розподілена між установами Відділу 1924 р.

Музей антропології та етнології ім. Ф.К. Вовка

1931 р. переданий до установ Першого, Природничо-технічного відділу з Історично-філологічного відділу. Цього самого року поділений на дві установи: Музей антропології та Музей етнології. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії ВУАН Музей антропології перейменований на Музей докапіталістичних форм, пізніше – на Музей археології, що увійшов до складу Інститут історії матеріальної культури. Музей етнології переданий до відання НКО УСРР за рішенням Президії Академії від 13 лютого 1934 р.

Фотолабораторія

8 квітня 1931 р. передана до Першого, Природничо-технічного відділу з Історично-філологічного відділу. Керівником Лабораторії призначено акад. Б.І. Срезневського. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії передана у безпосереднє підпорядкування Президії.

Психотехнічний кабінет

Утворений 27 квітня 1930 р. Працював у галузі методології психотехніки. Завідував Лабораторією проф. П.М. Палех. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Академії ліквідований.

Академіки В. П. Затонський, П. Г. Тичина (у другому ряду) на сесії ВУАН. Київ, 1929 р.

Академіки М. О. Скрипник і О. В. Палладін на сесії ВУАН. Київ, 1929 р.

Академіки М. М. Федоров, О. Г. Шліхтер, О. В. Палладін, С. Ю. Семковський, М. О. Скрипник, В. П. Затонський на сесії ВУАН. Київ, 1929 р.

Президент ВУАН Д. К.Заболотний, Неодмінний секретар ВУАН О. В. Корчак-Чепурківський (в центрі у білому) і голова Упрнауки Ю. І. Озерський (1-й зліва) серед делегатів – шахтарів Донбасу, які прибули на засідання Ради ВУАН. 1929 р.

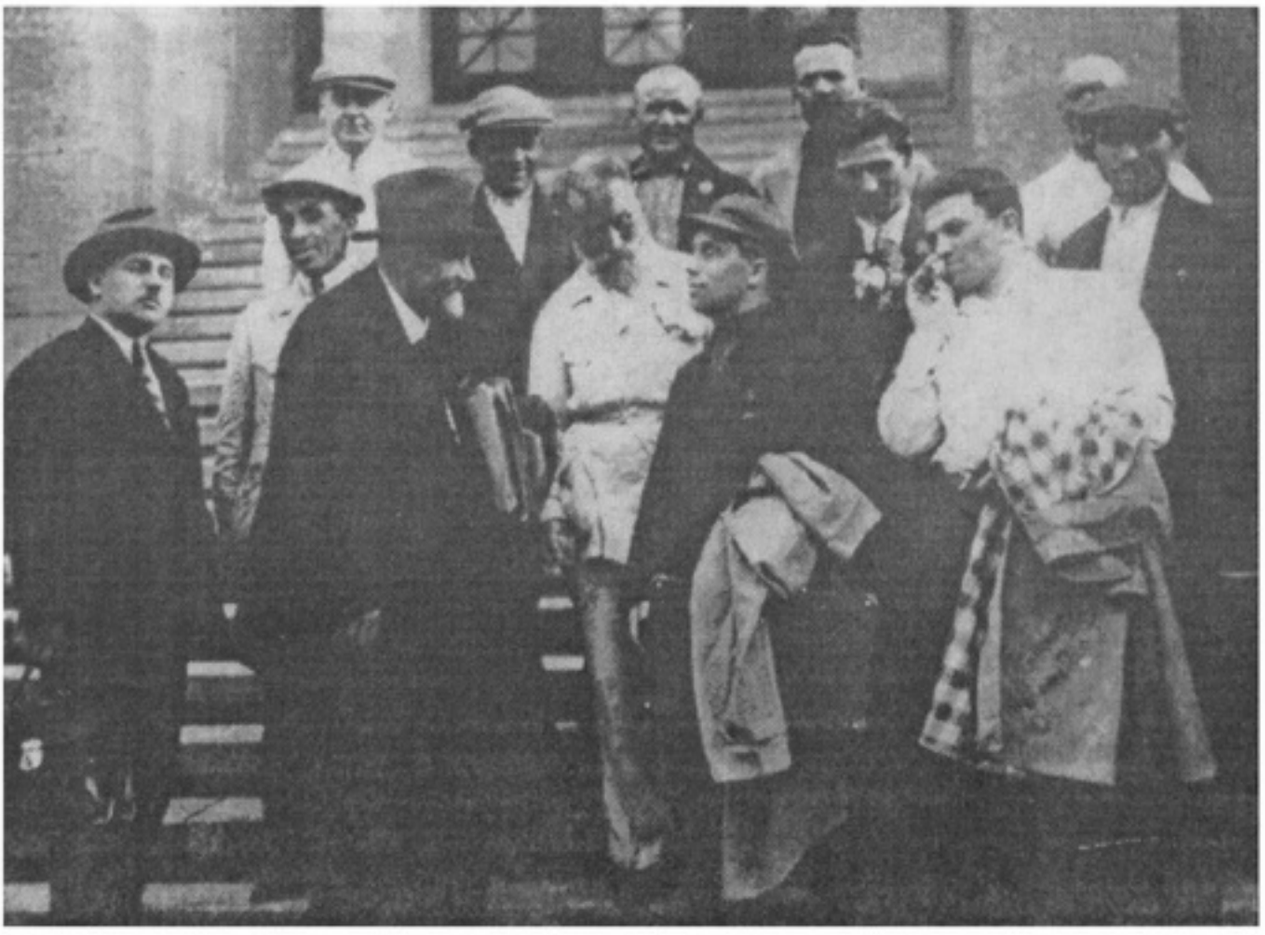

Віце-президент ВУАН К. Г. Воблий відкриває сесію ВУАН. Київ, 1929 р.

С. О. Єфремов, В. М. Чехівський (у першому ряді 2-й зліва), В. Ф. Дурдуківський (у першому ряді 1-й справа), М. П. Павлушков (в другому ряді 2-й справа) та інші під час процесу "СВУ". Харків, 1930 р.

С. О. Єфремов під час процесу "СВУ". Харків, 1930 р.

С. Н. Бернштейн – академік ВУАН з 1925 р.

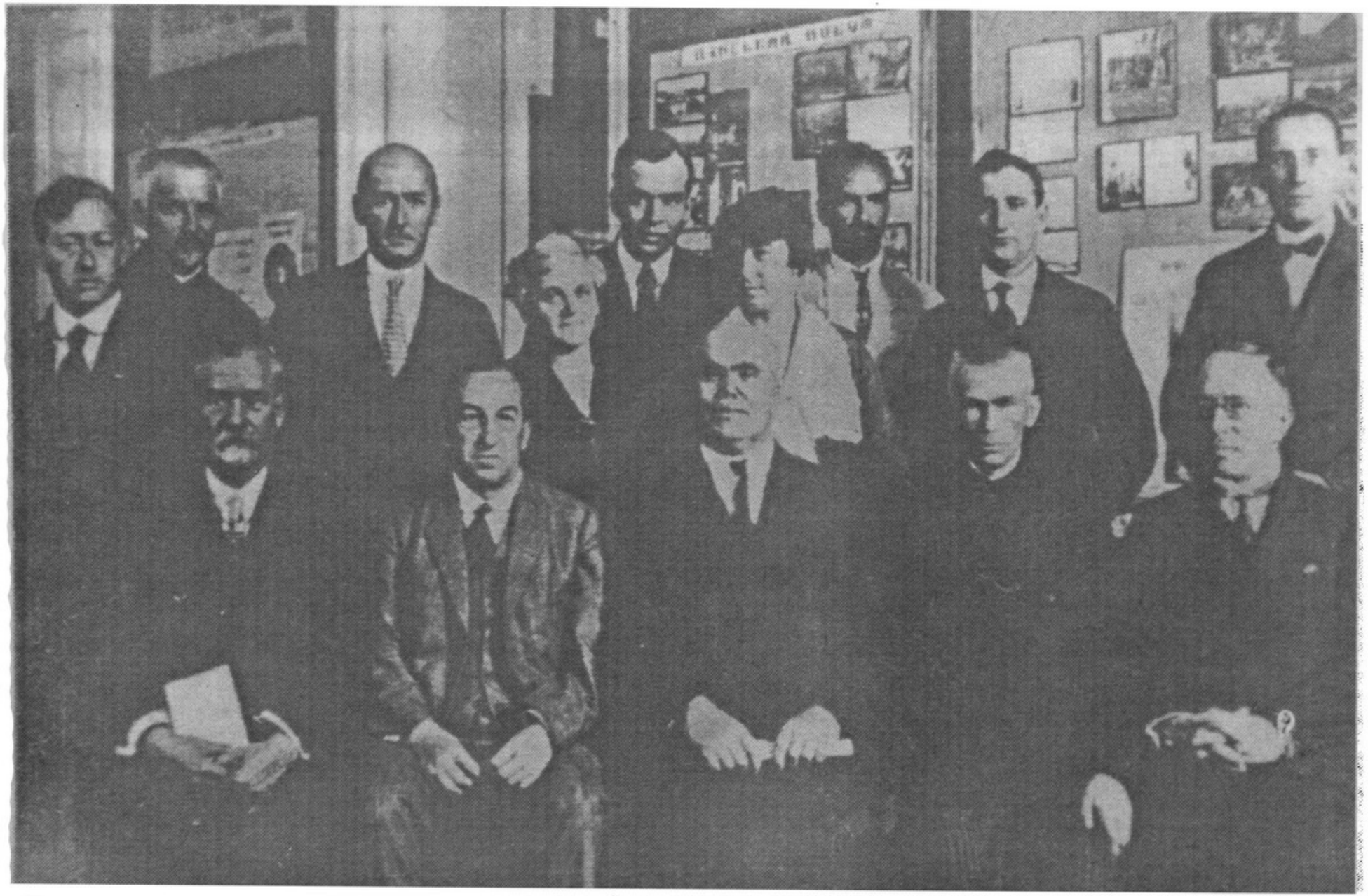

Учасники наради патологоанатомів: 1 ряд (зліва направо) – І. І. Широкогоров, О. І. Абрикосов, М. Ф. Мельников-Розведенков, О. О. Богомолець, М. М. Аничков; 2-й ряд: О. І. Смирнова-Замкова, В. Т. Гаршин, Т. Ф. Шведова-Роме, Кураєв, Л. Т. Движак [1930р.].

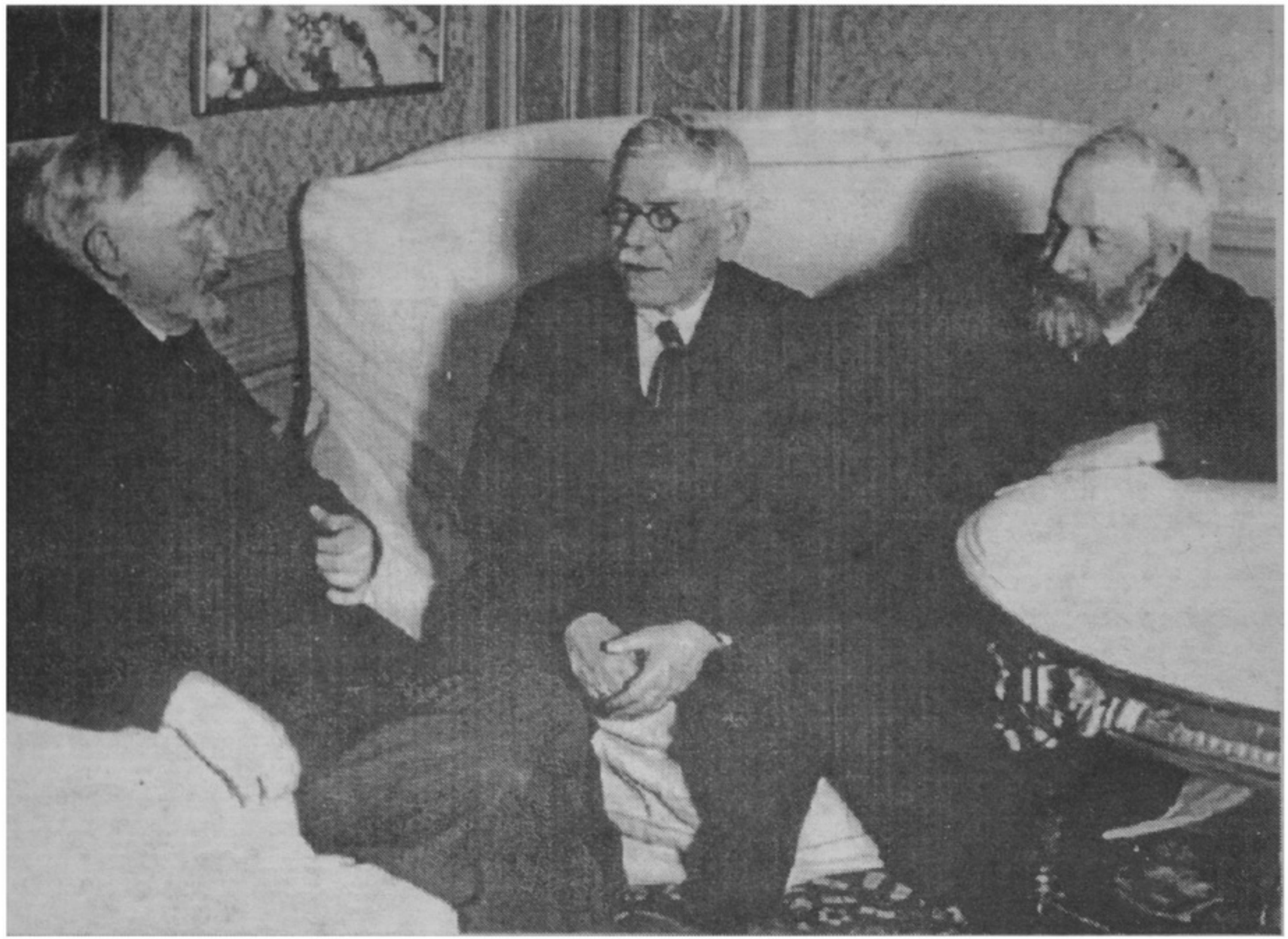

Академіки ВУАН Д.І. Багалій і С.Ф. Ольденбург під час роботи Всесоюзного з'їзду наукових працівників. Москва, [до 1932 р.].

Делегація вчених СРСР, що брали участь у Радянсько-німецькому медичному тижні. Берлін, 1932 р. Зліва направо: В. М. Броннер, В. П. Воробйов, Б. І. Забарський, С. П. Федоров, О. В. Палладін, М. Ф. Владимирський, повпред СРСР Химчук, Д. Д. Плетньов, О. О. Богомолець, Авербах, В. І. Хольцман, Є. І. Марциновський.

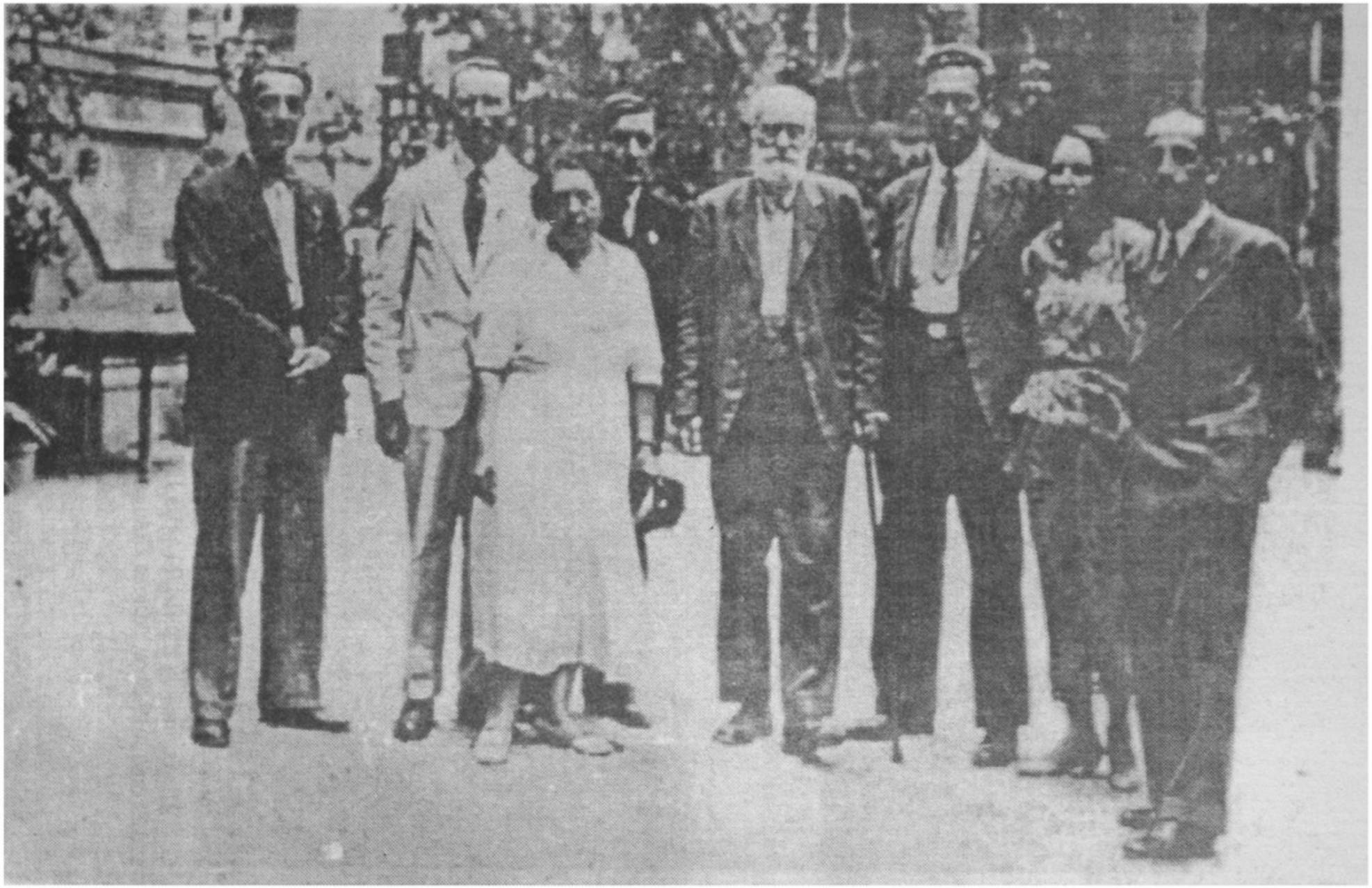

Делегація вчених СРСР на XIV Міжнародному фізіологічному конгресі. Зліва направо: Б. І. Забарський, О. В. Палладін, Л. С. Штерн, І. П. Разенков, І. П. Павлов, Б. М. Завадовський, доктор Березіна, Х. С. Коштоянц. Рим, 1932 р.

О. Г. Шліхтер – академік ВУАН з 1929 р., віце-президент ВУАН з листопада 1929 р., голова Соціально-економічного відділу ВУАН.

О. В. Палладін – академік ВУАН з 1929 р., директор Українського біохімічного інституту

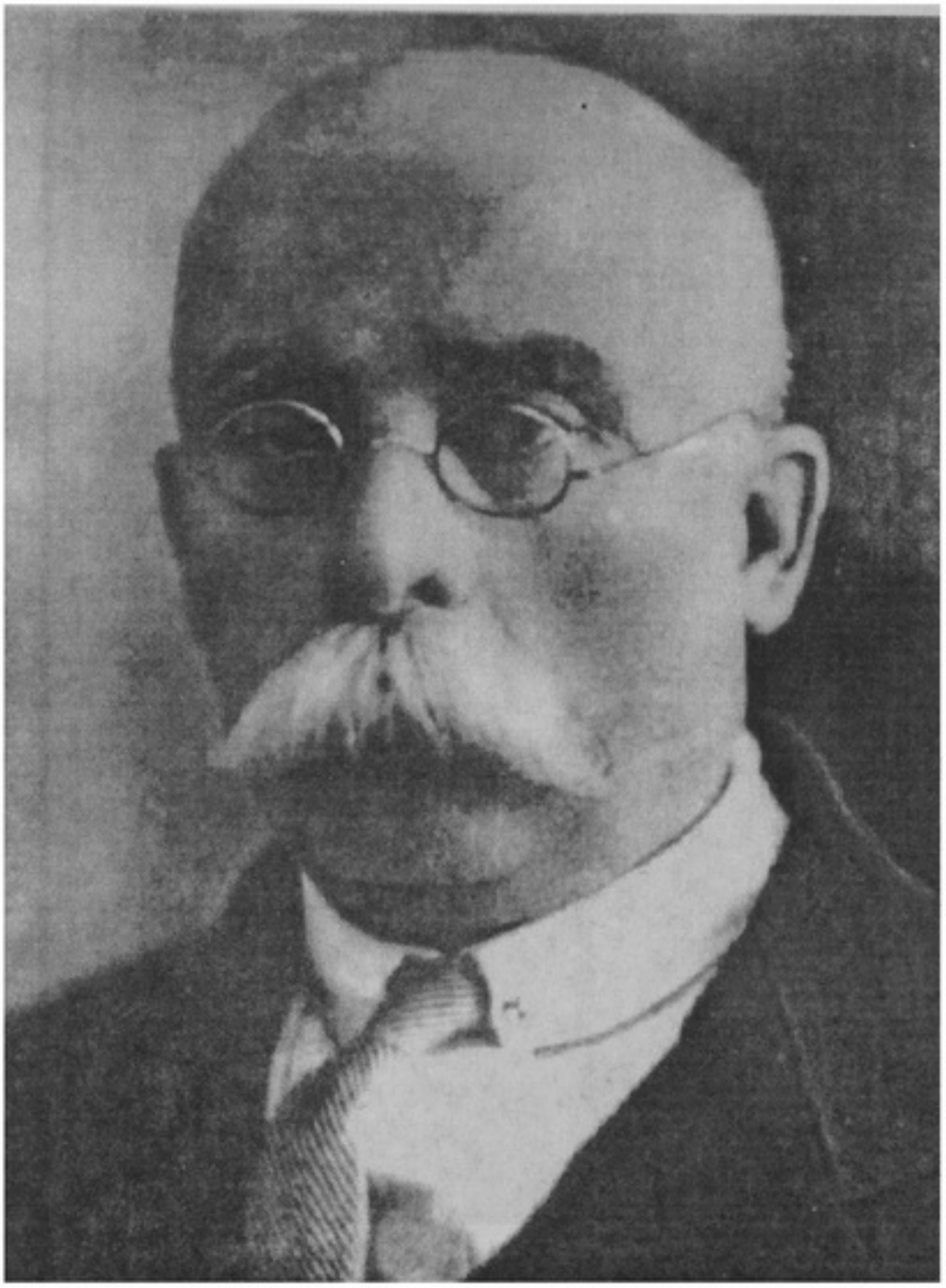

М. М. Федоров – академік ВУАН з 1929 р.

М. Г. Холодний – академік ВУАН з 1929 р.

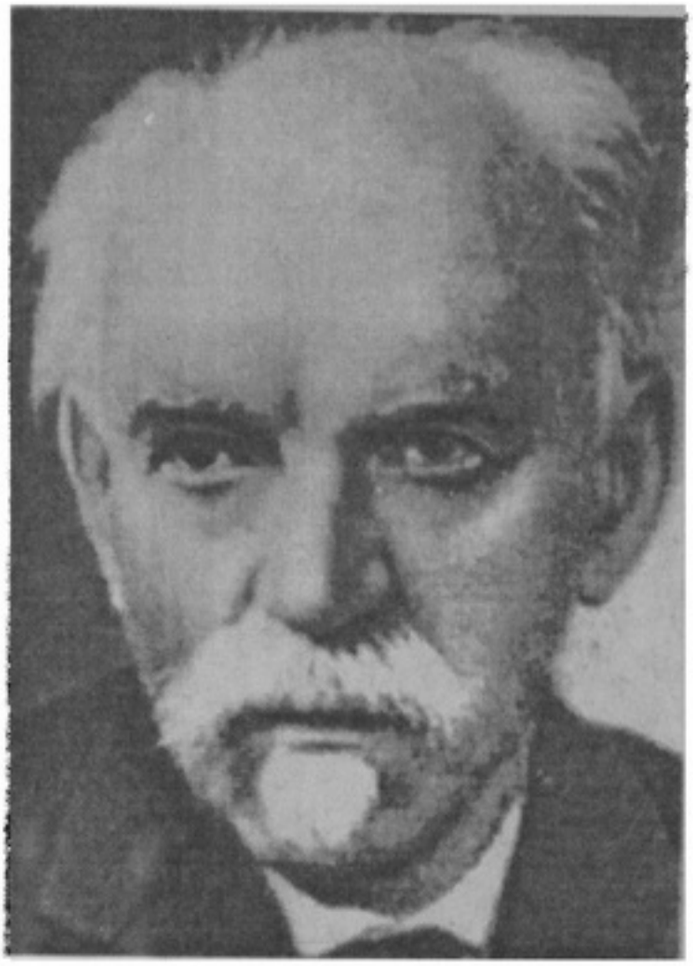

О.Г. Гольдман – академік ВУАН, директор Інституту фізики ВУАН з 1929 р.

М.П. Кравчук – академік ВУАН, секретар Фізично-математичного відділу ВУАН з 1929 р.

А. О. Сапєгін – академік ВУАН з 1929 р.

О. М. Динник – академік ВУАН з 1929 р.

Бібліотека Відділу

Створена 1919 р. За рішенням Президії Академії від 13 лютого 1934 р. розформована.

Заповідники:

Карлівський степовий заповідник. 29 січня 1929 р. переданий під охорону ВУАН. 13 лютого 1934 р. за рішенням Президії Академії заповідник переданий у підпорядкування в науковому відношенні до Інституту ботаніки.

Заповідник Максимовичева гора. 15 червня 1929 р. Президія ВУАН прийняла постанову про підпорядкування заповідника Академії. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Академії заповідник переданий у підпорядкування в науковому відношенні до Інституту ботаніки.

Старосільська лісова дача. 12 вересня 1931 р. передана у відання ВУАН. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Академії заповідник переданий у підпорядкування в науковому відношенні до Інституту ботаніки.

ТРЕТІЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВІДДІЛ

Комісія для виучування (народного) звичаєвого права (Постійна комісія для вивчення звичаєвого права)

Створена згідно з постановою Третього, Соціально-економічного відділу, затвердженої Спільним зібранням 7 грудня 1918 р. Голова Комісії – акад. О.І. Левицький.

14 березня 1920 р. постановою Спільного зібрання затверджено назву: Комісія для виучування народного права. У лютому 1925 р. за пропозицією комісії НК РКІ, що ревізувала установи Академії, повернено попередню назву Комісії. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії Академії увійшла до складу Кабінету радянського будівництва і права, що мав перебувати у безпосередньому підорядкуванні Президії.

Інститут економічної кон'юнктури

7 грудня 1918 р. голова Третього, Соціально-економічного відділу поінформував Спільне зібрання про відкриття при Відділі Інституту. Після смерті першого директора М.І. Туган-Барановського директором Інституту Спільне зібрання 24 травня 1919 р. обрало акад. К.Г. Воблого, на цьому ж засіданні установу перейменовано на Інститут для виучування економічної кон'юнктури та народного господарства. Далі, наприкінці вересня, фігурує в документах як Комісія для виучування економічної кон'юнктури. 1922 р. зв'язку зі скороченням штатів припинив діяльність.

Демографічний інститут

7 грудня 1918 р. голова Третього, Соціально-економічного відділу М.І. Туган-Барановський повідомив Спільне зібрання про підготовчу роботу Відділу щодо створення Демографічного інституту. 25 січня 1919 р. Спільне зібрання обрало директором Інституту проф. М.В. Птуху (від 5 квітня 1920 р. – академік). 8 квітня 1931 р. Інститут увійшов до Статистично-економічного циклу Другого, Соціально-

економічного відділу. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН Інститут перейменовано на Інститут демографії та санітарної статистики.

Комісія для виучування соціального питання

7 грудня 1918 р. акад. М.І. Туган-Барановський повідомив Спільне зібрання про початок робіт щодо заснування Комісії. 23 січня 1919 р. Спільне зібрання затвердило рішення Третього відділу про обрання керівничим Постійної комісії проф. М.О. Рейшлінгера. Головою комісії був М.І. Туган-Барановський. 22 березня 1919 р. Спільне зібрання затвердило першого співробітника Комісії. Після смерті акад. М.І. Туган-Барановського 24 травня 1919 р. Спільне зібрання обрало тимчасово акад. Б.О. Кістяківського на посаду директора Комісії, змінивши її назву на Постійну комісію для виучування соціального питання. У листопаді 1919 р. Комісія припинила свою діяльність у зв'язку з від'їздом всіх співробітників з Києва.

Комісія для виучування західньо-руського та українського права

У грудні 1918 р. Третій, Соціально-економічний відділ прийняв рішення про створення Комісії. 22 лютого 1919 р. Спільне зібрання затвердило рішення Відділу про обрання проф. І.М. Каманіна на посаду керівника Комісії. 8 квітня 1931 р. увійшла до Другого, Соціально-екномічного відділу. Ліквідована у березні 1930 р.

Інститут для виучування народного господарства

1918 р. голова Третього, Соціально-економічного відділу УАН поінформував Спільне зібрання про відкриття при Відділі Інституту для виучування народного господарства України та обрання його на посаду директора Інституту. З 24 травня 1919 р. рішенням Спільного зібрання утворено Інститут для виучування економічної кон'юнктури та народного господарства. Директором Інституту обрано акад. Р.М. Орженцького. У 1922 р. в зв'язку зі скороченням штатів Академії на пропозицію акад. Р.М. Орженцького Інститут припинив діяльність.

Правничо-термінологічна комісія

1 березня 1919 р. Спільне зібрання затвердило постанову Третього, Соціально-економічного відділу про заснування Комісії та обрання її головою акад. О.І. Левицького. 17 травня 1919 р. Спільне зібрання прийняло рішення про утворення Правописно-термінологічної комісії при Історично-філологічному відділі. З цього часу існувала як Юридично-термінологічна секція Третього, Соціально-економічного відділу у складі Правописно-термінологічної комісії Історично-філологічного відділу. 1921 р. з утворенням Інституту української наукової мови Правописно-термінологічна комісія Першого відділу та Юридично-термінологічна секція увійшли до його складу. 1921 р. Юридично-термінологічна секція відновила свою діяльність як Термінологічна комісія, що одночасно працювала й у складі Інституту української наукової мови. 7 березня 1930 р. передана до Інституту Української наукової мови, де остаточно припинила діяльність.

Комісія для дослідів над бюджетами

Заснована за постановою Третього, Соціально-економічного відділу у грудні 1919 р. з ініціативи А.М. Орженцького. Організаційні засідання проходили на початку 1920 р. Через відсутність коштів на пропозицію акад. Р.М. Орженцького Комісію було закрито з 1 липня 1921 р.

Київське товариство економістів при ВУАН

4 березня 1920 р. відбулися організаційні збори членів Товариства. 2 серпня 1920 р. затверджено статут Товариства; 27 лютого затверджено склад президії Товариства, головою обрано акад. Р.М. Орженцького. 1922 р. в зв'язку зі скороченням штатів на пропозицію акад. Р.М. Орженцького припинило діяльність.

Товариство економістів при УАН

Створено 24 березня 1920 р. за постановою Соціально-економічного відділу. 26 липня 1920 р. статут затверджено Спільним зібранням. Припинило діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Науковий семінар для виучування цивільного та народного права

22 березня 1921 р. Спільне зібрання затвердило постанову Третього, Соціально-економічного відділу про створення Семінару, а 16 травня 1921 р. прийняло рішення про розробку "Загальних правил про наукові семінари при УАН". 18 липня 1921 р. затверджено на посаду керівника Семінару В.І. Синайського. 15 серпня відбулося перше засідання Семінару. Припинив діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Правниче товариство при УАН (Товариство правників)

3 березня 1921 р. відбулися організаційні збори членів Товариства. 11 квітня 1921 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства. Головою обрано акад. О.І. Левицького. Припинило діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія для виучування народного господарства

31 травня 1921 р. Спільним зібранням затверджено постанову про склад Комісії (проф. Л.М. Яснопольський, В.П. Устянцев, Є.Д. Сташевський, П.Л. Кованько, А.І. Ярошевич, В.В. Полянський). Спільне зібрання прийняло рішення призначити головою Комісії директора Інституту для виучування економічної кон'юнктури та народного господарства акад. К.Г. Воблого, а грошові витрати Комісії проводити з бюджету Інституту. 1922 р. припинила діяльність через брак коштів на пропозицію акад. Р.М. Орженцького.

Семінар статистично-економічний при ВУАН

15 липня 1921 р. відбулися організаційні збори членів Семінару. 23 липня 1921 р. Спільне зібрання затвердило рішення Третього, Соціально-економічного відділу про відкриття Семінару акад. Р.М. Орженцького. Припинив діяльність після його смерті.

Соціологічний семінар (Семінар для виучування суспільного життя)

7 липня 1923 р. Спільне зібрання затвердило постанову Третього, Соціально-економічного відділу про створення з 1 вересня 1923 р. Семінару під головуванням акад. О.М. Гілярова. Семінар займався вивченням загальної і соціальної філософії, соціальної психології, соціальної педагогіки і відповідно поділявся на три відділи. Припинив діяльність за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Семінар для вивчення народного господарства України

Створений 12 жовтня 1925 р. 1927 р. в перетворений на Комісію для виучування народного господарства; у квітні 1930 р. – на Комісію транспорту і торгу. (Див. далі Комісію).

Комісія для виучування фінансових та банкових справ

26 квітня 1926 р. Спільне зібрання затвердило постанову Третього, Соціально-економічного відділу про створення Комісії. 1929 р. увійшла до складу Інституту економіки промисловості. У квітні 1931 р. передана до Статистично-економічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. увійшла до Бюро економічних досліджень при Президії ВУАН.

Кабінет радянського будівництва

Створений 1926 р. для збору законодавчих матеріалів радянського уряду та центральних установ. За постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. увійшов до новоутвореного Кабінету радянського будівництва при Президії ВУАН.

Комісія для виучування радянського права

Створена у жовтні 1927 р., а 1930 р. перейменована в Комісію для вивчення радянського права і будівництва. 8 квітня 1931 р. відповідно до нової структури ВУАН Комісія передана до Філософсько-соціологічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За постановою Президії Академії наук від 13 лютого 1934 р. увійшла до Кабінету радянського будівництва при Президії ВУАН.

Соціологічна комісія

Створена 1927 р. Керівник А.Е.Кристер. 8 квітня 1931 р. передана до складу Філософсько-соціологічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. увійшла до Філософської комісії при Президії ВУАН.

Філософська комісія

Створена у липні-серпні 1929 р. під керівництвом акад. С.Ю. Семковського. 8 квітня 1931 р. передана до Філософсько-соціологічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За рішенням Президії Академії від 13 лютого 1934 р. увійшла до Філософської комісії при Президії ВУАН.

Комісія національних питань (Комісія нацменшинств)

Створена за рішенням Третього, Соціально-економічного відділу як Комісія нацменшинств у 1929 р. під керівництвом акад. О.Г. Шліхтера. 13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН припинила діяльність.

Комісія соціологічних дослідів

Створена у 1929 р. Директор – акад. В.О. Юринець. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу Філософсько-соціологічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. припинила діяльність.

Комісія торгу й транспорту

Створена 1929 р. під керівництвом акад. К.Г. Воблого. 8 квітня 1931 р. Комісія передана до Економічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За рішенням Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. увійшла до складу Бюро економічних досліджень при Президії ВУАН.

Інститут економіки промисловості

Створений 1929 р. під керівництвом акад. Г.М. Кржижановського. Об'єднував кафедри: Соціалістичного планування (акад. Г.М. Кржижановський), при ній Комісія соціалістичного планування; Торгу і транспорту (акад. К.Г. Воблий), при ній Комісія торгу і транспорту; Економіки переходової доби; Економіки світового господарства (акад. В.Ф. Левицький); Політичної економії (акад. С.І. Солнцев); Фінансових та банкових справ (акад. Л.М. Яснопольський) при ній Комісія для виучування фінансових та банкових справ. 8 квітня 1931 р. кафедри та установи, що входили до Інституту, були перерозподілені між циклами Відділу.

Інститут реконструкції сільського господарства

Створений згідно постанови РНК УСРР від 22 квітня 1930 р. під керівництвом акад. О.Г. Шліхтера. 8 квітня 1934 р. переданий до установ Статистично-економічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. Інститут увійшов до складу Бюро економічних досліджень при Президії ВУАН.

---

* Вилучені зі складу ВУАН за рішенням листопадової 1929 р. сесії Ради ВУАН.

Комісія економіки переходової доби

Створена 21 березня 1930 р. Директор акад. О.Г. Шліхтер. 8 квітня 1931 р. увійшла до складу Філософсько-соціологічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За рішенням Президії Академії від 13 лютого 1934 р. увійшла до Бюро економічних досліджень.

Комісія соціалістичного планування

Створена 1930 р. 8 квітня 1931 р. передана до установ Економічного циклу Другого, Соціально-економічного відділу. За постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. увійшла до складу Бюро економічних досліджень при Президії ВУАН.

Бібліотека Відділу

Створена 1919 р. За постановою Президії Академії від 13 лютого 1934 р. розформована.

НАУКОВІ ТОВАРИСТВА ТА КРАЄЗНАВЧІ КОМІСІЇ ПРИ ВУАН*

Одеська краєзнавча комісія при ВУАН створена 28 січня 1924 р.

Слобожанська комісія краєзнавства при ВУАН (при Харківській комісії краєзнавства). Створена 1 жовтня 1923 р. за постановою Спільного зібрання.

Подільський краєвий музей у м. Вінниці при ВУАН. Створений 23 квітня 1923 р. за постановою Спільного зібрання. За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. вилучений зі складу установ Академії і переданий у відання НКО УСРР.

Харківська Слобожанська комісія краєзнавства при ВУАН. Створена 26 лютого 1923 р. за постановою Спільного зібрання.

Катеринославська комісія краєзнавства при ВУАН. Створена 29 грудня 1924 р. за постановою Спільного зібрання.

Київська комісія краєзнавства при ВУАН. Створена в березні 1923 р. при ВУАН. 26 лютого 1924 р. Спільне зібрання затвердило статут Комісії (28 січня 1924 р. відкрито геологічну секцію).

Ніжинське краєзнавче товариство при ВУАН. 9 березня 1925 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Катеринославське наукове товариство при ВУАН. 21 липня 1924 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Харківське наукове товариство при ВУАН. 19 травня 1924 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Лубенське наукове товариство при ВУАН. 2 червня 1924 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Всеукраїнське географічне товариство при ВУАН. У липні 1924 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Зінов'євське наукове товариство при ВУАН. 10 жовтня 1925 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Шепетівське наукове товариство при ВУАН. Дату входження до складу установ при Академії не встановлено.

Кам'янець-Подільське наукове Товариство при ВУАН. 6 квітня 1926 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Полтавське наукове товариство при ВУАН. 7 червня 1926 р. Спільне зібрання переобрало президію Товариства.

Запорізьке наукове товариство при ВУАН. 10 квітня 1926 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Одеське наукове товариство при ВУАН. 1 березня 1926 р. Спільне зібрання затвердило статут Товариства.

Всеукравінське антиалкогольне товариство при ВУАН. 20 лютого 1929 р. Президія ВУАН прийняла рішення про юридичне оформлення товариства.

Структура УАН–ВУАН
листопад 1918 р. – травень 1928 р.*

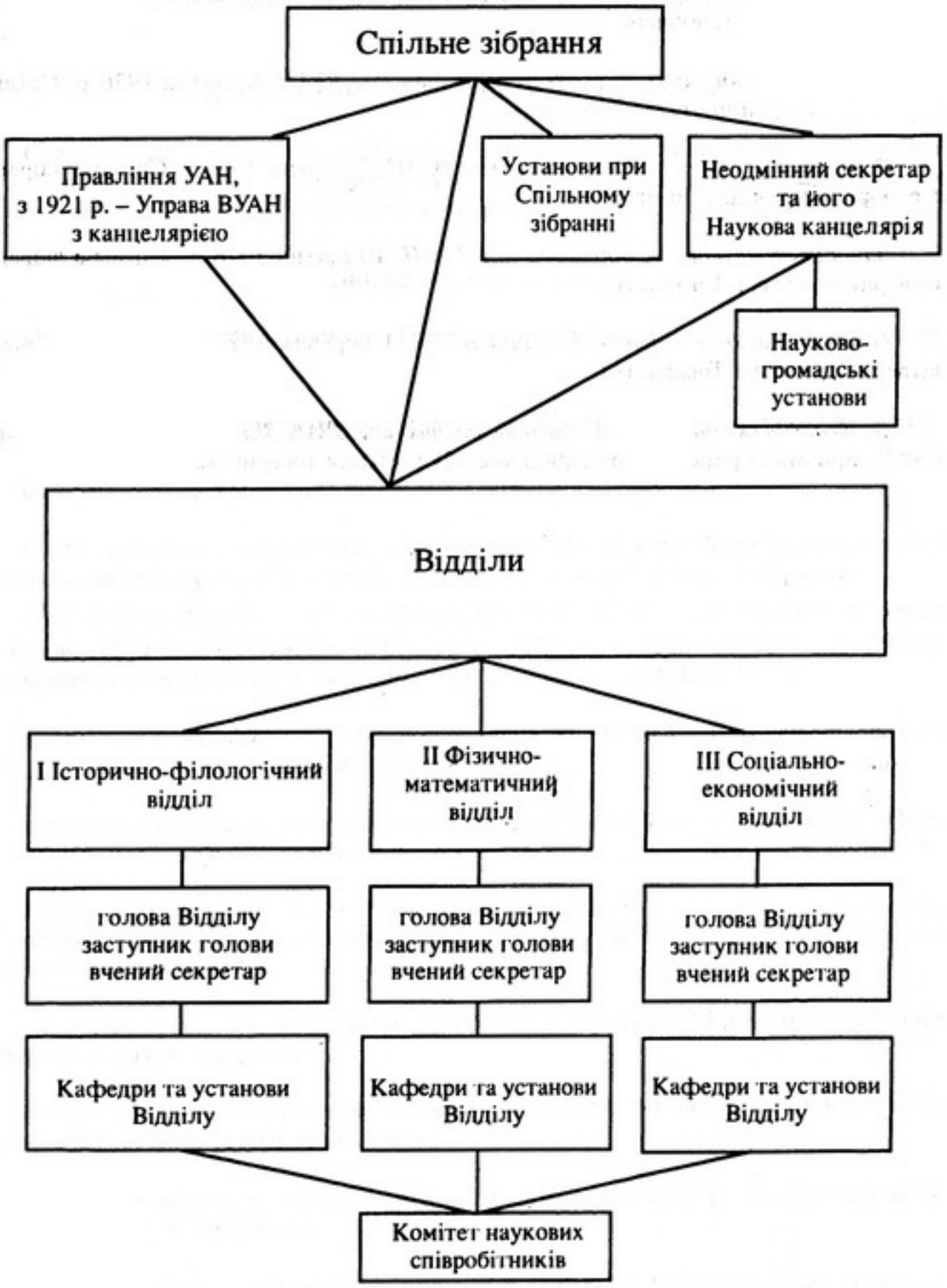

* 15 травня 1928 р. постановою Колегії НКО УСРР скасовано Спільне зібрання та Управа ВУАН. Створено Раду ВУАН і Президію. Протягом 1928 – 1929 рр. відбувалися структурні зміни всередині відділів.

Структура ВУАН
травень 1928 р. – квітень 1931 р.*

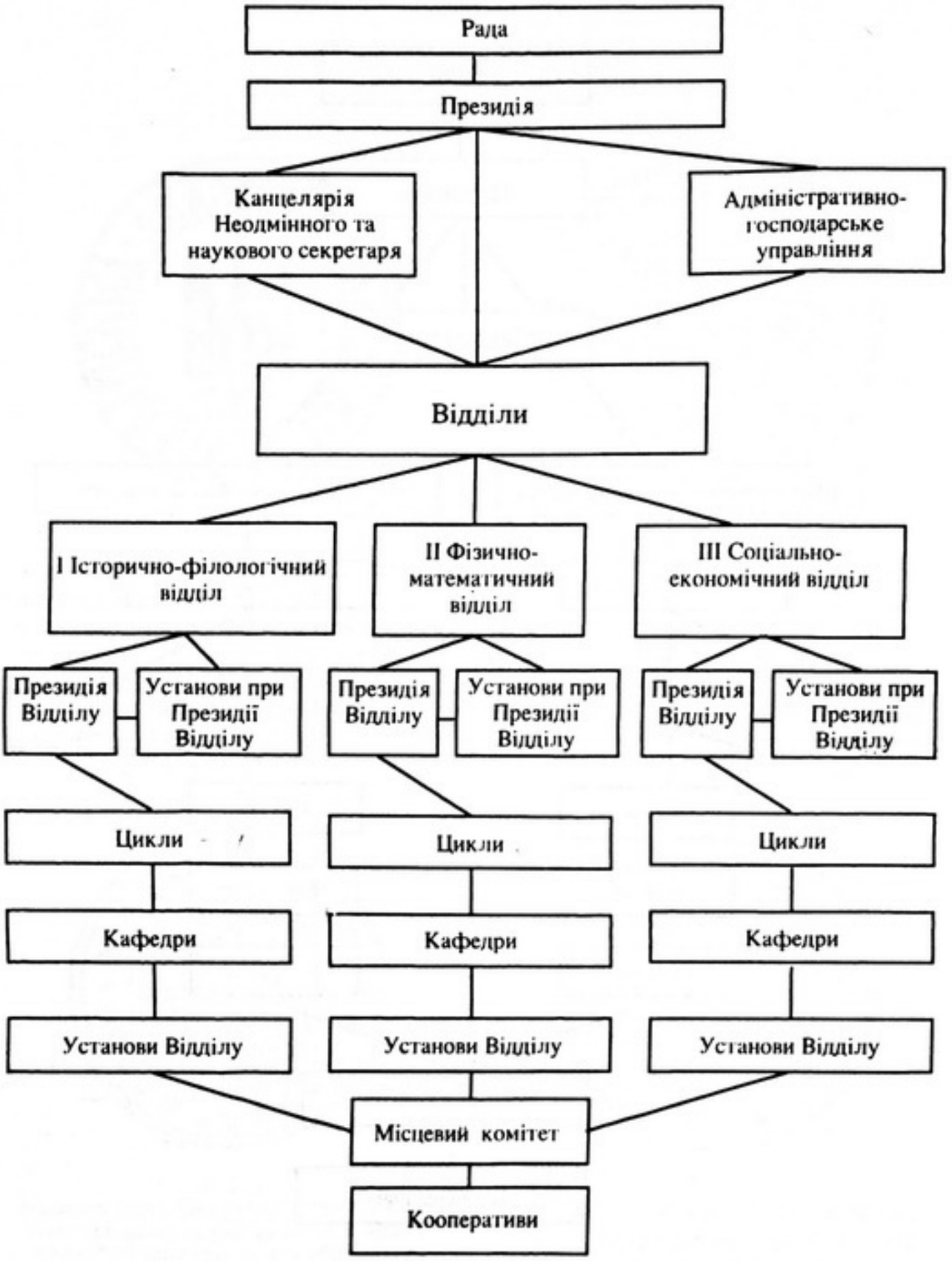

* Структуру затверджено Президією ВУАН 27 квітня 1930 р.

Структура ВУАН
з 8 квітня 1931 р. до 13 лютого 1934 р.*

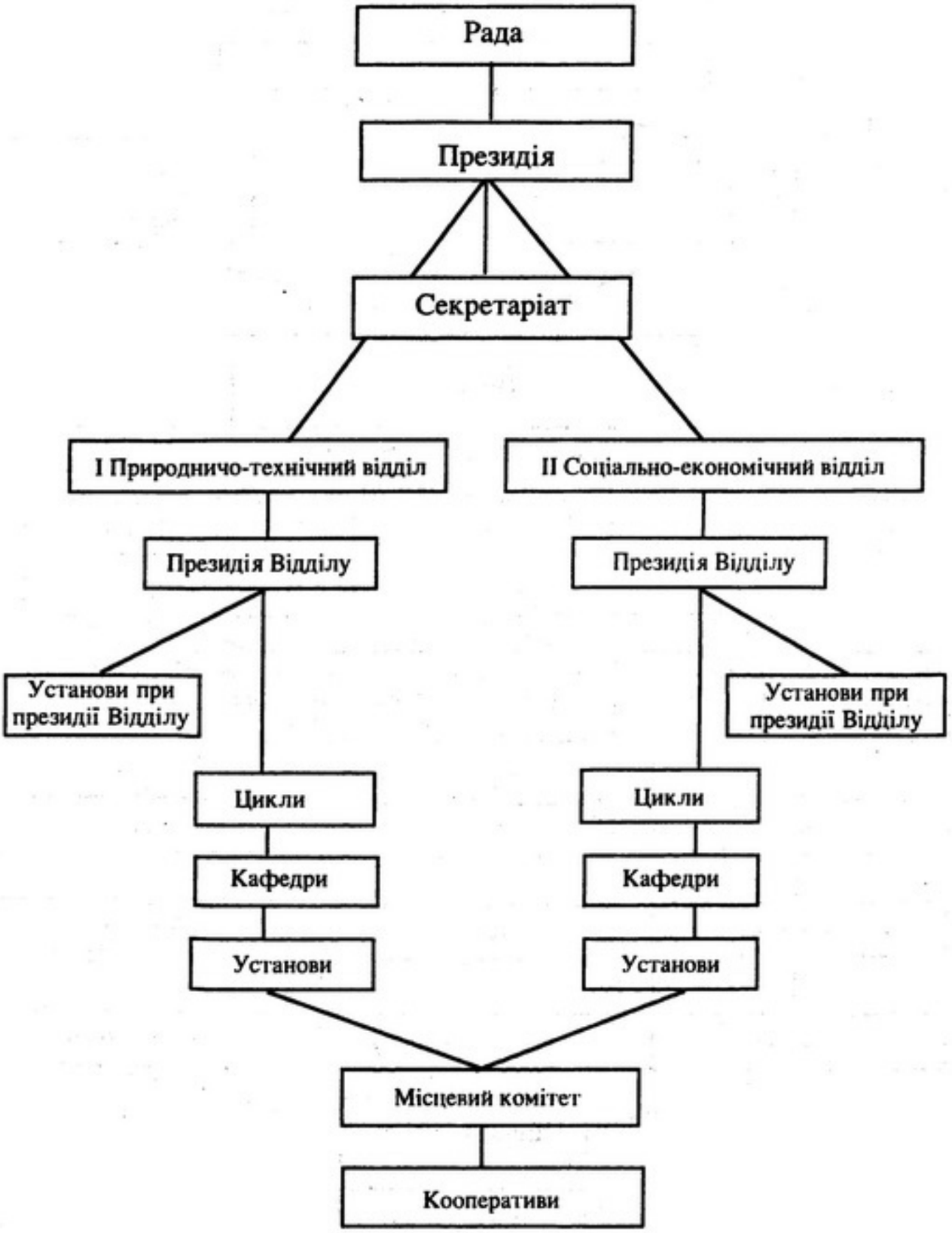

* Структуру затверджено Президією ВУАН 8 квітня 1931 р.

ВІДБИТКИ ПЕЧАТОК КЕРІВНИХ ОРГАНІВ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ УАН–ВУАН У 1918–1933 РР.

Рис. 1
Відбиток печатки круглої форми 32 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола знак держави тризуб, зверху хрестик, знизу – дата заснування Академії наук – "14.XI.1918", по колу напис: "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК У КИЇВІ".
(1918–1920)

Рис. 2
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола герб держави, зверху напис: "Пролетарі всіх країн єднайтеся", знизу під гербом абревіатура "У.С.Р.Р.", по колу – "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК У КИЇВІ".
(1919–1932)

Рис. 3
Відбиток печатки круглої форми 38 мм у діаметрі, колір відбитку синій. У центрі кола герб держави, зверху абревіатура "УСРР", знизу між колосками напис: "Пролетарі всіх країн єднайтеся", по колу– " Всеукраїнська Академія Наук".
(1930–1933)

Рис. 4
Відбиток печатки круглої форми 30 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "АКАДЕМІЯ НАУК", по колу – "УКРАЇНСЬКА У КИЇВІ".
(1919–1921)

Рис. 5
Відбиток печатки круглої форми 36 мм у діаметрі, колір відбитку синій.
У центрі кола напис:
"КЕРУВАННЯ СПРАВАМИ", по колу – "Всеукраїнська Академія Наук у Київі".
(1921–1933)

Рис. 6
Відбиток печатки круглої форми 40 мм у діаметрі, колір відбитку чорний (синій).
"У центрі кола напис: "СЕКРЕТАРІЯТ Адміністр.-Фін. Управління "ВУАН", по колу – " Всеукраїнська Академія Наук".
(1932–1933)

Рис. 7
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку фіолетовий.
У центрі кола напис: " Комітет Співробітників", по колу – "Української Академії Наук у Київі".
(1920)

Рис. 8
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку червоний.
У центрі кола напис: "Місцком Ч° 15", " по колу – " Київський Губвідділ Профспілки Робітників Освіти".
(1929)

Рис. 9
Відбиток печатки круглої форми 38 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "при Всеукраїнській Академії Наук", по колу – "Всенародня Бібліотека України".
(1923–1931)

Рис. 10
Відбиток печатки овальної форми висотою 20 мм, шириною 26 мм, колір відбитку фіолетовий. У центрі овалу абревіатура "ВУАН", по овалу напис: "ВСЕНАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ".
(1933)

Рис. 11
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "Археологічний Комітет", по колу – "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК У КИЇВІ".
(1921–1933)

Рис. 12
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку фіолетовий. У центрі кола напис: "ДРУКАРНЯ", по колу – "У. С. Р. Р. Всеукраїнської Академії Наук".
(1923)

Рис. 13
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "Терминольогична Комисія", по колу – "Природнича секція Українського Наукового Товариства" (1922)

Рис. 14
Відбиток печатки круглої форми 36 мм у діаметрі, колір відбитку чорний (червоний). У центрі кола абревіатура "ВУАН", по колу напис: "Інститут Української Наукової Мови". (1926–1930)

Рис. 15
Відбиток печатки овальної форми висотою 48 мм, шириною 43 мм, колір відбитку червоний. У центрі овалу зверху напис: "ІМЕНИ Б.І. та В.М. ХАНЕНКІВ", внизу малюнок споруди, по овалу напис: "МУЗЕЙ МИСТЕЦТВА • УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК". (1924)

Рис. 16
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку червоний. У центрі кола напис: "МУЗЕЙ Українських ДІЯЧІВ м. Київ", по колу – "Українська Академія Наук • НАУКИ та МИСТЕЦТВА". (1927)

Рис. 17
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку синій. У центрі кола напис: "Української Академії Наук", по колу – "АКЛІМАТИЗАЦІЙНИЙ САД". (1925)

Рис. 18
Відбиток печатки круглої форми 45 мм у діаметрі, колір відбитку фіолетовий. У центрі кола напис: "КАБІНЕТ АНТРОПОЛОГІЇ ім. Ф. Вовка", по колу – "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК" (1931)

Рис. 19
Відбиток печатки круглої форми 35 мм в діаметрі, колір відбитку фіолетовий. У центрі кола напис: "Зоологічний музей", по колу – "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК У КИЇВІ". (1920–1933)

Рис. 20
Відбиток печатки круглої форми 38 мм в діаметрі, колір відбитку червоний. У центрі кола герб держави, зверху абревіатура "У.С.Р.Р.", знизу між колосками напис: "Пролетарі всіх країн єднайтесь", по колу напис: "Всеукраїнська Академія Наук", "ІНСТИТУТ БІОЛОГІЇ ТА ЗООЛОГІЇ". (1930 –1933)

Рис. 21
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку фіолетовий. У центрі кола напис: "ДНІПРЯНСЬКА БІОЛОГІЧНА СТАНЦІЯ У КИЇВІ", по колу – "Всеукраїнська Академія Наук". (1932)

Рис. 22
Відбиток печатки круглої форми 38 мм у діаметрі, колір відбитку синій. У центрі кола герб держави, зверху абревіатура "У.С.Р.Р.", знизу між колосками напис: "Пролетарі всіх країн єднайтеся", по колу– "Всеукраїнська Академія Наук", "ІНСТИТУТ ГЕОЛОГІЇ". (1932–1933)

Рис. 23
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "у Київі", по колу – "Українське Наукове товариство". (1921)

Рис. 24
Відбиток печатки круглої форми 33 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "Харківське Наукове Товариство", по колу – "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК". (1924–1929)

Рис. 25
Відбиток печатки круглої форми 35 мм у діаметрі, колір відбитку чорний. У центрі кола напис: "ПРИ всеукраїнській АКАДЕМІЇ НАУК", по колу – "ЛУБЕНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО".
(1924–1929)

Рис. 26
Відбиток печатки круглої форми 27 мм у діаметрі, колір відбитку темно-синій. У центрі кола напис: "м. Луганське", по колу – "Наукове Товариство на Донеччині".
(1930)

Рис. 27
Відбиток печатки круглої форми 40 мм у діаметрі, колір відбитку червоний. У центрі кола постать Афіни, по колу напис латинською мовою: "UNIO ACADEMICA UCRAINENSIS PRAGAE".
(1925–1926)

Відбиток печатки, що стверджує автентичність документів, може багато чого розповісти дослідникам. Наприклад, якщо в документі не зазначено коли і де його укладено, іноді про це можна дізнатися з відбитку печатки. У документах Архівного фонду Національної Академії наук України – Президії НАН України, Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (ІР НБУВ), Наукового архіву Інституту археології НАН України, а також Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України виявлено відбитки печаток керівних органів і наукових установ УАН–ВУАН, що існували у 1918–1933 роках. Згідно з п. 45 Статуту УАН, затвердженого 14 листопада 1918 р. Радою Міністрів Української держави, Українська Академія наук як юридична особа повинна була мати власну печатку. Спільне зібрання 30 листопада 1918 р. розглянуло питання про печатки Академії і, "на внесення Голови-президента [В.І. Вернадського], доручило Неодмінному секретареві подати в найближчому Спільному зібранні проект печатки Академії наук"[1].

Отже, 7 грудня 1918 р. Спільне зібрання ухвалило затвердити проект малої печатки, "зазначивши, одначе, що на знакові держави Св. Володимира повинен вгорі бути хрещик (хрестик) і що під тим знаком треба вмістити дату заснування Академії наук: 14.XI.1918..."[2] (рис. 1). Щодо великої печатки, то Спільне зібрання доручило спроектувати її Історично-філологічному відділу. Акад. П.А. Тутковський висловив побажання, "... щоб на тій великій печатці намальовано було якусь рослину, типову для української території, приміром Azalea Pontica"[3]. (Азалія жовта є реліктом у флорі України. – *Ред.*). Проте у документах відбитку великої печатки із зображенням рослини типу Azalea Pontica не виявлено.

Відбитки печаток, що публікуються, розміщено згідно з структурою УАН–ВУАН 1918–1929 рр. та 1930–1933 рр. Спочатку представлено відбитки гербових і простих печаток УАН–ВУАН (рис. 1–4), а також керівних органів – Керування справами та Секретаріату Адміністративно-фінансового управління ВУАН (рис. 5–6). Гербова печатка містить зображення державного герба УСРР та назву установи (рис. 2, 3). Проста печатка (рис. 4) має тільки назву установи. Право користуватися печаткою надавалося статутом Академії установі як юридичній особі. Ті установи, що не мали печаток, користувалися гербовою або печаткою Управління справами Академії.

Серед виявлених відбитків особливу увагу привертають ті, що належать до перших років існування УАН та її установ.

З 1919 р. на документах щодо структури Академії, фінансування та особового складу вчених, на довідках, звітах, мандатах, посвідченнях тощо прикладалася гербова печатка УАН, затверджена 1919 р. (рис. 2). Користувалися цією печаткою до 1932 р. Хоча за постановою Раднаркому УСРР від 14 червня 1921 р. УАН було перейменовано на Всеукраїнську Академію наук (ВУАН) і затверджено новий статут Академії. Відповідно до цього було розроблено печатку Керування справами (рис. 5).

При Академії існували громадські інституції: Комітет співробітників, місцевкоми, кооперативні колективи та ін. Серед документів виявлено тільки відбитки печаток Комітету співробітників та місцевкому (рис. 7, 8).

---

[1] НБУВ, ІР, ф. 1, спр. 26118, арк. 2.
[2] Там само, спр. 26119, арк. 1 зв.
[3] Там само.

За досліджуваний період у архівних фондах наукових установ УАН–ВУАН збереглося дуже мало документів, засвідчених печатками. На жаль, більшість рукописних матеріалів та друкованих копій не засвідчено печатками – і оригінали протоколів Спільного зібрання (1918–1928), і оригінали статутів, положень наукових товариств, і плани роботи та звіти установ. Певну кількість відбитків печаток можна вважати втраченою через брак відбитку на папері (фізичне пошкодження документів, згасання тексту до 80 відсотків).

У публікації Історично-філологічний відділ ВУАН представлений відбитками печаток Інституту української наукової мови, Музею українських діячів науки та мистецтва (рис. 14, 16); Фізично-математичний відділ – відбитками печаток Акліматизаційного саду, Зоологічного музею, Кабінету антропології ім. Ф. Вовка та ін. (рис. 17–22).

Окрему групу становлять відбитки печаток установ, що діяли при Спільному зібранні УАН–ВУАН (Президії ВУАН): Всенародної бібліотеки України, друкарні ВУАН, Музею мистецтва ім. Ханенків та ін. (рис. 9–12, 15, 16). Серед таких печаток привертає увагу печатка Археологічного комітету (рис. 11). Варто зазначити, що Комітет з 1924 р. став називатися Всеукраїнським археологічним комітетом (ВУАК). Проте печатка вживалася з року його заснування (1921) до влиття його до Секції матеріальної культури .

У 1921–1922 рр. згідно з рішенням уряду відбулось об'єднання наукових установ Українського наукового товариства (УНТ) та УАН–ВУАН. Як свідчать відбитки печаток, деякі установи, що приєдналися до Академії наук, користувалися своїми старими печатками. Це – установи, що ввійшли до її складу як самостійні й структурні одиниці: секції (рис. 13), наукові товариства (рис. 24–26), кабінети (рис. 18), лабораторії.

Подекуди печатки в лаконічній формі відображають основний напрям діяльності установи. Так, відбиток печатки Українського академічного комітету у Празі цікавий не тільки зображенням, а й кольором (рис. 27). На яскраво-червоному відбитку зображено опромінену сонцем постать жінки у шоломі, зі списом. За грецькою міфологією, це – богиня Афіна, яка символізує чистий розум, мудрість, науку й мистецтво. Український академічний комітет у Празі координував відносини між українськими установами в Чехії та ВУАН.

З 1930 р. низка науково-дослідних інститутів, що були передані до ВУАН від НКО УСРР (фізики, ботаніки, мікробіології, хімії, біохімії), деякий час користувалися печаткою НКО УСРР і тільки з лютого 1934 р. – академічними печатками.

Відбитки печаток супроводжуються легендами, в яких разом з описом відбитків (форма, розмір, колір, напис) подаються дати фіксації їх у документах.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

акад.	- академік
АМСРР, МАСРР	- Молдавська Автономна Соціалістична Радянська Республіка
АН	- Академія наук
АПВ	- Агітаційно-пропагандистський відділ
АППВ	- Агітаційно-пропагандистський підвідділ
АПУ	- Архітектурно-планове управління
арк.	- аркуш
арт.	- артикул
АФУ	- Адміністративно-фінансове управління
БАН	- Білоруська Академія наук
Бунд	- Загальна єврейська робітнича спілка в Литві, Польщі і Росії
Бупр	- Будинок примусового утримання
ВАН	- Всесоюзна Академія наук
ВБУ	- Всенародна Бібліотека України
виш	- вища школа
ВКП(б)	- Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВМГ	- Всеукраинский музейный городок
ВММ	- Всеукраїнське музейне містечко
ВРНГ	- Вища рада народного господарства
ВСНХ	- Высший совет народного хозяйства
ВТШ (Втиш)	- Вища технічна школа
ВУАК	- Всеукраїнський археологічний комітет
ВУАМЛІН	- Всеукраїнська асоціація марксистсько-ленінських науково-дослідних інститутів
ВУАН	- Всеукраїнська Академія наук
ВУАСГН	- Всеукраїнська Академія сільськогосподарських наук
вуз	- вищий учбовий заклад
Вукоопспілка	- Всеукраїнська спілка споживчих кооперативних товариств
Вукоопхарч	- Всеукраїнська кооперативна спілка харчової промисловості
ВУКСВ (ВУКС)	- Всеукраїнський комітет сприяння вченим
ВУЦВК	- Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет
г.	- год
га	- гектар
год.	- година
Головнаука	- Головний комітет наукових установ (НКО УСРР)
горпартком	- городской партийный комитет
горсовет	- городской совет
Госплан	- Государственный плановый комитет
ГПУ	- Государственное политическое управление

гр.	- грам
ДВОУ	- Державне видавниче об'єднання України
ДВУ	- Державне видавництво України
Держплан	- Державний плановий комітет (комісія)
див.	- дивись
ДПУ	- Державне політичне управління
др.	- другие
экз.	- экземпляр
Завкультпром	- завідуючий культурно-пропагандистським відділом
Зб. Уз.	- Збірник Узаконень
ЗРК	- закритий розподільник
ЗУ	- Звід Узаконень
ім.	- імені
ІНО	- Інститут народної освіти
інш.	- інше
ІНГ	- Інститут народного господарства
и. о.	- исполняющий обязанности
КЕПС	- Комиссия по изучению естественных производительных сил (при Всесоюзній АН)
КІНГ	- Київський інститут народного господарства
КІНО	- Київський інститут народної освіти
КМІ	- Київський медичний інститут
кн.	- книга
КНКП	- Комісія науково-культурної пропаганди
Коминтерн	- Коммунистический Интернационал
коп.	- копійка
КП(б)У	- Комуністична партія (більшовиків) України
КПВ	- Культурно-пропагандистський відділ (ЦК)
КПІ	- Київський політехнічний інститут
крб.	- карбованець
КСУ	- Комісія сприяння ученим
Культпроп	- Відділ культурно-пропагандистської роботи (ЦК)
КЦД	- Київський центр дій
ЛКСМ	- Ленінська комуністична спілка молоді
м.	- місто
МК	- місцевий комітет
млн.	- мільйон
МТС	- машинно-тракторна станція
напр.	- наприклад
наркомат	- народний комісаріат
Наркомважпром, НКВП	- Народний комісаріат важкої промисловості
Наркомвнусправ, НКВС	- Народний комісаріат внутрішніх справ
Наркомзем, НКземсправ, НКЗем, НКЗСправ	- Народний комісар земельних справ
НКЗдоров'я, НКЗдрав, НКОЗ	- Народний комісаріат охорони здоров'я
Наркомосвіти, Наркомос, НКОмосвіти, НКОсвіти, Наркомпрос, НКО	- Народний комісаріат освіти
НКпостачання	- Народний комісаріат постачання
Наркомпраці, НКПраці	- Народний комісаріат праці
Наркомторг	- Народний комісаріат торгівлі
Наркомтруд	- Народный комиссариат труда

Наркомфін, НКФін, НКФ - Народний комісаріат фінансів
Наркомюст, НКЮ - Народний комісаріат юстиції
НДІМ - Науково-дослідний інститут мовознавства
НКРСІ - Народний комісаріат робітничо-селянської інспекції
НКШляхів - Народний комісаріат шляхів
НТУ - Науково-технічне управління
ОВК, окрвиконком - окружний виконавчий комітет
окр КК - окружна контрольна комісія
окрком - окружний комітет
окрплан - окружний плановий комітет (комісія)
оп. - опис
ОПК - обласний партійний комітет
оргрозпод - організаційно-розподільчий відділ (ЦК)
п. - пакт, пункт
проф. - професор
проц. - процент
р. - рік
РАТАУ - Радіо-телеграфне агентство України
РВК - районний виконавчий комітет
РНК - Рада Народних Комісарів
робкоп - робітничий кооператив
РСДРП - Російська соціал-демократична робітнича партія
РСІ - Робітничо-селянська інспекція
РСФРР - Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
с. - село
СВУ - Спілка визволення України
сільвідділ - сільськогосподарський відділ (ЦК)
скр. - скринька
СНК - Совет Народных Комиссаров
СНР - Спілка (секція) наукових робітників
спр. - справа
ст. - століття
стор. - сторінка
т., тов. - товариш
т. д. - так далі
т. е. - то есть
тис., тыс. - тисяча, тысяча
т. і. - таке інше
ТСОавіахім -Товариство сприяння обороні, авіації та хімії
УАН - Українська Академія наук
УГУ - Українське геологічне управління
УЕН - Українська Економічна Нарада
УІМЛ - Український інститут марксизму-ленінізму
УКОПК - Український комітет охорони пам'яток культури
УКОПП - Український комітет охорони пам'яток природи
УКОПС - Комісія для вивчення продукційних сил України
Укрдержплан, УкрДПК - Український державний плановий комітет (комісія)
Укрмет - Українська метеорологічна служба
Укрнаука - Управління науковими установами НКО УСРР
УНДО - Українська націонал-демократична організація (об'єднання)
УНІК - Український науковий інститут книги

УНР	- Українська Народна Республіка
Упрнаука	- Управління науковими установами НКО УСРР
УПСР	- Українська партія соціалістів-революціонерів
УРГРУ	- Українське республіканське геолого-розвідувальне управління
УСРР	- Українська Соціалістична Радянська Республіка
УСФ (УПСФ)	- Українська партія соціалістів-федералістів
УТОРНІТСО	- Українське товариство робітників науки і техніки для сприяння соціалістичному будівництву
УЦБ	- Українське центральне бюро (Секції наукових робітників)
ф.	- фонд
ФЕУ	- фінансово-економічне управління
ХІНГ	- Харківський інститут народного господарства
ХОПК	- Харківський окружний партійний комітет
ХСГІ	- Харківський сільськогосподарський інститут
ХТІ	- Харківський транспортний інститут
ЦАУ	- Центральне архівне управління
ЦБ СНР	- Центральне бюро спілки (секції) наукових робітників
ЦВК	- Центральний Виконавчий Комітет
ЦДФФА України	- Центральний державний кінофотофоноархів України
ЦК	- Центральний Комітет
ЦКК	- Центральна контрольна комісія
ц. р.	- цього року
ЦСУ	- Центральне статистичне управління
ЧК	- Чрезвычайная Комиссия
ЮЗЖД	- Юго-Западная железная дорога

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

№ 1. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про проведення кампанії громадського осуду акад. С.О. Єфремова та з організаційно-фінансових справ ВУАН 20

№ 2. Витяг із протоколу таємного засідання Політбюро ЦК КП(б)У про ювілей акад. М.С. Грушевського. 20

№ 3. Лист ЦК КП(б)У до Харківського, Київського, Одеського, Дніпропетровського обласних партійних комітетів про організацію підтримки науковою громадськістю постанови Президії ВУАН щодо осуду акад. С.О. Єфремова 21

№ 4. Лист Всеукраїнської Академії наук до Управління науковими установами НКО УСРР про затвердження представників від ВУАН на І Всесоюзний археологічний з'їзд 22

№ 5. Витяг із протоколу засідання ЦК КП(б)У про ювілей ВУАН. 23

№ 6. Повідомлення Управління науковими установами НКО УСРР Всеукраїнському археологічному комітетові щодо кандидатур, запропонованих ВУАН на І Всесоюзний археологічний з'їзд 24

№ 7. Протокол засідання комісії Політбюро ЦК КП(б)У про перенесення ювілею Академії та про вибори нових академіків 24

№ 8. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У щодо правил виборів дійсних членів ВУАН 25

№ 9. Витяг із протоколу Політбюро ЦК КП(б)У про вибори в дійсні члени ВУАН вчених Західної України 26

№ 10. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про поповнення Всеукраїнської Академії наук новими дійсними членами та про порядок добору їх 26

№ 11. Звіт про діяльність Українського ботанічного товариства при ВУАН.... 28

№ 12. Протокол засідання Колегії НКО УСРР про добір кандидатів у дійсні члени ВУАН 29

№ 13. Лист директора Харківської астрономічної обсерваторії проф. М.М. Євдокимова до Всеукраїнської Академії наук про кандидатуру проф. О.Я. Орлова в дійсні члени ВУАН 30

№ 14. Лист Секретаріату ЦК КП(б)У до окружних партійних комітетів УСРР та обкому Молдавської АСРР про проведення кампанії щодо обговорення кандидатур у дійсні члени ВУАН 30

№ 15. Витяг із протоколу засідання комісії Політбюро ЦК КП(б)У про добір кандидатур на розширене засідання Ради ВУАН та розподіл вакантних кафедр у Академії 33

№ 16. Лист завідуючого сектором преси ЦК КП(б)У А. Ткача до редакцій харківських газет щодо узгодження з Упрнаукою матеріалів про вибори дійсних членів ВУАН 34

№ 17. Витяг із протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про затвердження складу особливих комісій для відбору кандидатів у дійсні члени ВУАН. 34
№ 18. Постанова Ради Народних Комісарів Союзу РСР з приводу десятирічного ювілею Всеукраїнської Академії наук. 35
№ 19. Протокол пленуму Українського інституту марксизму-ленінізму про добір кандидатів у дійсні члени ВУАН 36
№ 20. Протокольна постанова Колегії НКО УСРР про перетворення Кафедри єврейської культури на Інститут єврейської культури. 37
№ 21. Телеграма ВУАН Управлінню науковими установами НКО УСРР про обрання 34 дійсних членів Всеукраїнської Академії наук 37
№ 22. Витяг із протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про ліквідацію Кафедри єврейської культури при ВУАН 37
№ 23. Витяг із протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про скликання Всеукраїнською Академією наук конференції установ, які вивчають сільськогосподарську працю 38
№ 24. Витяг із протоколу засідання Історично-філологічного відділу Всеукраїнської Академії наук 38
№ 25. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про склад Президії та створення партійної фракції КП(б)У у ВУАН 39
№ 26. Доповідна записка уповноваженого Управління науковими установами Г. Шуба до Упрнауки НКО УСРР про організацію при Науково-дослідній кафедрі геології секції геологічних розвідок 39
№ 27. Лист акад. М.С. Грушевського до Президії Упрнауки з проханням прискорити відкриття Інституту первісної культури і народної творчості.
№ 28. Витяг із протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про утворення комісії для керівництва науковими установами, підготовкою та правильним використанням комуністів - наукових робітників 40
№ 29. Звіт про діяльність Комісії історії Полудневої України (Степу і Чорноморського побережжя) за період її існування. 41
№ 30. Із доповідної записки Державної планової комісії УСРР Раді Народних Комісарів УСРР про організацію нових науково-дослідних інститутів у 1929-1930 році 43
№ 31. Витяг із протоколу засідання Ради Народних Комісарів УСРР про організацію науково-дослідних інститутів 44
№ 32. Витяг із протоколу розпорядчого засідання Упрнауки про асигнування коштів на проведення підготовчої роботи до ювілею ВУАН 44
№ 33 Лист Комісії для виучування продукційних сил України при ВУАН до Президії Укрдержплану про нараду з проблем Правобережжя 45
№ 34. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про організацію в пресі кампанії проти академіків ВУАН К.Й. Студинського, В.Г. Щурата та Ф.М. Колесси 46
№ 35. Лист акад. В.І. Липського до акад. О.В. Фоміна про перевезення наукового майна з ВУАН до Одеси 46
№ 36. План Народного комісаріату освіти УСРР щодо реорганізації мережі науково-дослідних установ 47
№ 37. Пояснювальна записка до контрольних чисел п'ятирічного плану Всеукраїнської Академії наук 58
№ 38. Розпорядження завідуючого Упрнауки НКО УСРР М.Л. Барана, надіслане уповноваженому Упрнауки у Києві Л.М. Левитському про склад комісії для обслідування архівів ВУАН, ВБУ та УНІК 59
№ 39. Лист уповноваженого Упрнауки в Києві Л.М. Левитського до Управління науковими установами НКО УСРР про переведення з Ростова

проф. М.І. Штуцера на посаду директора Науково-дослідного Інституту мікробіології та епідеміології ім. Д.К.Заболотного ВУАН 60
№ 40. Повідомлення ВУАН Управлінню науковими установами НКО УСРР про вибори в дійсні члени Академії 61
№ 41. Витяг із протоколу засідання Ради Народних Комісарів УСРР про покриття витрат на похорони Д.К. Заболотного 62
№ 42. Лист наркома освіти М.О. Скрипника до Генерального секретаря ЦК КП(б)У С.В. Косіора з пропозицією поставити питання на Політбюро про розгляд справи "Спілки визволення України" 62
№ 43. Зауваження Вченої ради Науково-дослідного інституту мікробіології та епідеміології ім. Д.К. Заболотного Управлінню науковими установами НКО УСРР на його рішення про передачу Інституту до Народного комісаріату охорони здоров'я УСРР 63
№ 44. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про організацію при ВУАН Інституту соціалістичної реконструкції сільського господарства 64
№ 45. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про організацію при ВУАН Науково-дослідного інституту соціалістичної реконструкції сільського господарства 65
№ 46. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про виключення з членів ВУАН академіків С.О.Єфремова, М.Є.Слабченка, М.І.Яворського та про чистку керівних органів Академії наук. 66
№ 47. Структура Відділів ВУАН 66
№ 48. Звіт Комісії для виучування продукційних сил України про роботу в 1928-1929 році та план роботи на 1929-1930 рік 70
№ 49. Контрольні числа бюджету Відділів ВУАН до п'ятирічного плану. . 76
№ 50. Список дійсних членів Історичної секції ВУАН 76
№ 51. Звернення акад. В.М. Перетца до президії Історично-філологічного відділу ВУАН про поновлення взаємозв'язків з Науковим товариством дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді ... 78
№ 52. Проект Статуту Всеукраїнської Академії наук 78
№ 53. Протокол засідання тимчасової комісії Укрдержплану про реорганізацію мережі науково-дослідних установ НКО УСРР 89
№ 54. Лист акад. В.М. Перетца до Історично-філологічного відділу ВУАН про поновлення взаємозв'язків з Науковим товариством дослідників української історії письменства та мови в Ленінграді 92
№ 55. Повідомлення Управління науковими установами НКО УСРР Інституту мікробіології та епідеміології ім. Д.К. Заболотного ВУАН про залишення Інституту у віданні НКО УСРР 92
№ 56. Пояснювальна записка Наркомосу УСРР до РНК УСРР щодо контрольних цифр науково-дослідних установ на 1930-1931 рік 93
№ 57. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про стан і роботу науково-дослідних установ УСРР 94
№ 58. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про неприпустимість порушення етикету відповідальними партійними працівниками.
№ 59. Протокол засідання комісії з чистки апарату ВУАН 99
№ 60. Положення про Електрозварювальний комітет при ВУАН 120
№ 61. Інформація комісії з чистки апарату ВУАН Центральному Комітету КП(б)У про результати роботи 122
№ 62. П'ятирічний тематичний план Всеукраїнської Академії наук на 1928-1933 роки 123
№ 63. Пояснювальна записка до перспективного п'ятирічного плану Першого, Природничо-технічного, відділу ВУАН 125

№ 64. Пояснювальна записка до перспективного п'ятирічного плану Другого, Соціально-економічного, відділу ВУАН 128
№ 65. Запит Комітету хімізації народного господарства при Раднаркомі УСРР Управлінню науковими установами про організацію Хімічного науково-дослідного інституту 133
№ 66. Постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народних Комісарів УСРР про аспірантуру 133
№ 67. Мережа науково-дослідних установ НКО УСРР 136
№ 68. Протокол засідання комуністичної фракції Президії ВУАН 148
№ 69. Постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народних Комісарів УСРР про вшанування пам'яті Президента Всеукраїнської Академії наук, члена Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету й Центрального Виконавчого Комітету Союзу РСР акад. Д.К. Заболотного 152
№ 70. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про поповнення Всеукраїнської Академії наук новими дійсними членами 153
№ 71. Доповідна записка акад. О.В. Фоміна Упрнауці НКО УСРР з приводу організації нового Ботанічного саду ВУАН 154
№ 72. Звіт Історично-філологічного відділу Всеукраїнської Академії наук.. 154
№ 73. Звіт Соціально-економічного відділу Всеукраїнської Академії наук .. 157
№ 74. Із державного бюджету УСРР на 1931 рік про фактичні витрати на науку у 1929-1930 році та план на 1931 рік 161
№ 75. Відомості ВУАН, надіслані Народному комісаріату освіти УСРР, про соціально-політичний склад наукових співробітників Академії..... 162
№ 76. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про розширення Президії ВУАН та будівництво приміщень для академічних інститутів 162
№ 77. Лист названого сина акад. Д.К. Заболотного А.Д. Жванецького-Заболотного до Упрнауки з проханням посприяти припиненню репресивних заходів проти нього 163
№ 78. Лист голови кооперативного бюро ВУАН В. Рождественського до Президії Академії про збільшення норм видачі хліба науковим працівникам 164
№ 79. Відомості ВУАН Народному комісаріату освіти УСРР про розподіл наукових установ на цикли 165
№ 80. Витяг із постанови Секретаріату ЦК КП(б)У про скликання в Києві Інститутом єврейської культури ВУАН конференції з питань дослідницької роботи серед єврейського населення 169
№ 81. Відомості сектора науки НКО УСРР Комітетові завідування учбовими закладами СРСР про українських наукових працівників - членів закордонних наукових товариств 170
№ 82. Стаття "До лав ударників соціялістичної науки" 172
№ 83. Стаття В. Борецького "Про академічний бур'ян" 173
№ 84. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про заснування у складі Всеукраїнської Академії наук Інституту польської культури 175
№ 85. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про затвердження секретаря партійної фракції ВУАН 176
№ 86. Лист Всеукраїнського археологічного комітету ВУАН до сектора науки НКО УСРР про археологічні розкопки в пониззі Дніпра 176
№ 87. Клопотання Всеукраїнського археологічного комітету ВУАН до сектора науки НКО УСРР про охорону Журавківського городища .. 176
№ 88. Лист президента ВУАН акад. О.О. Богомольця до Народного комісара освіти УСРР М.О. Скрипника про негайну й остаточну передачу Лаврської друкарні до Академії 177

№ 89. Витяг із протоколу засідання комуністичної фракції Президії ВУАН про політичний стан в Академії 177
№ 90. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про відкриття нових кафедр та розширення складу ВУАН науково-технічними співробітниками 179
№ 91. Лист директора Ботанічного саду СРСР акад. АН СРСР Б.О. Келлера до акад. ВУАН О.В. Фоміна з пропозицією про включення наукової праці "Рослинність України" в один із випусків академічної серії АН СРСР 179
№ 92. Проект постанови Секретаріату ЦК КП(б)У в справі журналу "Україна" 179
№ 93. Доповідна записка Неодмінного секретаря ВУАН акад. О.В. Корчака-Чепурківського Народному комісаріату освіти УСРР про новообраний склад Президії Академії наук та президій відділів 180
№ 94. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про поліпшення матеріально-побутових умов праці вчених 181
№ 95. Постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народних Комісарів УСРР про затвердження Статуту Всеукраїнської Академії наук 182
№ 96. Проект Статуту Всеукраїнської Академії наук 182
№ 97. Звіт Природничо-технічного відділу ВУАН 189
№ 98. Із фінансового плану Народного комісаріату фінансів УСРР на культурне будівництво у 1932 році 228
№ 99. Витяг із протоколу зборів партчастини Президії ВУАН про структурні зміни в циклах 228
№ 100. Витяг із протоколу засідання партчастини Президії ВУАН про утворення окремих інститутів на II Відділі ВУАН 229
№ 101. Тези доповіді про діяльність ВУАН, подані Президією Академії до Президії ВУЦВК 231
№ 102 Доповідь про діяльність ВУАН, подана Президією Академії до Президії Центрального Виконавчого Комітету СРСР 232
№ 103. Витяг із протоколу засідання Президії ВУЦВК про створення комісії для підготовки постанови на доповідь Всеукраїнської Академії наук про її діяльність 249
№ 104. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про обмін друкованими виданнями ВУАН з Румунською Академією наук та про доповідь ВУАН на Президії Центрального Виконавчого Комітету СРСР . 250
№ 105. Лист голови ВУЦВК Г.І. Петровського до Генерального секретаря ЦК КП(б)У С.В. Косіора про поліпшення матеріальних умов для роботи Всеукраїнської Академії наук 250
№ 106. Постанова комуністичної фракції ВУАН про політичний стан Академії 252
№ 107. Лист секретаря ЦК КП(б)У П.П. Любченка до секретаря ЦК ВКП(б) П.П. Постишева про виділення валюти для заробітної платні академікам ВУАН із Західної України 255
№ 108. Протокольна постанова Секретаріату ЦК КП(б)У про постачання академіків та наукових робітників 255
№ 109. Постанова Президії ВУЦВК на доповідь Всеукраїнської Академії наук. 256
№ 110. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про помилки партійного осередку ВУАН у питаннях ідеологічної роботи серед науковців ВУАН 260
№ 111. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про забезпечення матеріально-побутових умов наукових робітників України 261

№ 112. Витяг із протоколу наради Центрального архівного управління з представником Археографічної комісії ВУАН про видання "Архіву Коша Запорозької Січі" 263
№ 113. Перспективний план робіт Біоботанічного циклу ВУАН на другу п'ятирічку 263
№ 114. Тези промови С.П. Постернака про проблеми методики планування наукових робіт ВУАН на другу п'ятирічку 267
№ 115. Із зведеної відомості Народного комісаріату фінансів УСРР щодо асигнувань на науку у 1933 році 268
№ 116. Тези доповіді акад. О.В. Фоміна про діяльність науково-дослідних інститутів ВУАН 269
№ 117. Витяг із протоколу засідання Комісії соціально-економічної історії України про створення при ВУАН установи з питань архівознавства. 269
№ 118. Положення про комісію для підготовки та виданя "Архіву Коша Запорозької Січі" 270
№ 119. Протокол засідання тимчасової комісії ЦК КП(б)У з питань виборів дійсних членів ВУАН 271
№ 120. Протокол засідання тимчасової комісії ЦК КП(б)У з питань виборів дійсних членів ВУАН 272
№ 121. Лист заступника секретаря комуністичної фракції ВУАН О.Г. Шліхтера до В.П. Затонського про недоліки партійного керівництва у ВУАН. 274
№ 122. Закритий лист акад. С.Ю. Семковського до секретаря ЦК КП(б)У В.П. Затонського про помилки партійного керівництва у ВУАН 276
№ 123. Витяг із протоколу засіданя президії Другого, Соціально-економічного, відділу ВУАН щодо поліпшення трудової дисціплини 278
№ 124. Стенограма виробничої наради Історичного циклу ВУАН про роль академічних музеїв 279
№ 125. Заява Комісії соціально-економічної історії України до президії Другого, Соціально-економічного, відділу ВУАН про вшанування пам'яті акад. Д.І. Багалія 285
№ 126. Доповідна записка акад. Є.О. Патона Президії ВУАН про створення Інституту електрозварювання 285
№ 127. Лист Білоруської Академії наук до Генерального секретаря ЦК КП(б)У С.В. Косіора про доцільність проведення двосторонніх виборів у ВУАН та БАН 287
№ 128. Витяг із протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У про постачання академіків та окремих наукових робітників 287
№ 129. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР про затвердження складу Всеукраїнського комітету сприяння вченим при РНК УСРР 289
№ 130. Наказ президії Другого, Соціально-економічного, відділу ВУАН секретарям установ Відділу про дотримання постанови Президії Академії щодо трудової дисципліни 290
№ 131. Доповідна записка комісії з обстеження архівів Академії вченому секретареві Президії ВУАН І.А. Адамовичу про стан наукового майна архівів і бібліотек історичних установ Другого відділу 290
№ 132. Проект постанови РНК УСРР про виключення зі складу дійсних членів ВУАН М.С. Возняка, Ф.М. Колесси, К.Й. Студинського та В.Г. Щурата 294
№ 133. Проект постанови РНК УСРР та ЦК КП(б)У про стан і роботу Всеукраїнської Академії наук 295
№ 134. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про стан і роботу Всеукраїнської Академії наук 297
№ 135. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про утворення Комітету наукових установ при ВУЦВК 298

№ 136. Витяг із протоколу засідання Секретаріату ЦК КП(б)У щодо відрядження наукових працівників до ВУАН 299
№ 137. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У щодо січневої сесії ВУАН 299
№ 138. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про створення Комітету завідування науковими закладами УСРР 300
№ 139. Звіт про роботу Другого, Соціально-економічного, відділу ВУАН за 1933 рік 301
№ 140. Структура Економічного циклу ВУАН 306
№ 141. Звіт про роботу Історичого циклу за 1933 рік 308
№ 142. Звіти комісій Історичного циклу ВУАН за 1933 рік 312
№ 143. Із звіту Відділу про політичне становище на Другому, Соціально-економічному, відділі ВУАН 318
№ 144. Положення про Інститут історії Всеукраїнської Академії наук 322
№ 145. Попередній проект видавничого плану Інституту історії ВУАН на 1934 рік 324
№ 146. Звіт про роботу Кафедри інженерних споруд та Електрозварювальної лабораторії ВУАН за 1933 рік 326
№ 147. З листа Київського обласного історичного архіву до Комісії соціально-економічної історії України при ВУАН про створення секції архівознавства 330
№ 148. Із пояснювальної записки Народного комісаріату фінансів УСРР до видаткової частини плану витрат на науку у 1933 році 331
№ 149. Лист Я.М. Дудника до Народного комісара освіти В.П. Затонського та комуністичної фракції Президії ВУАН про зміни в структурі парторганізації і підвищення відповідальності за роботу виробничих підрозділів Академії наук 332
№ 150. Витяг із протоколу засідання Президії ВУАН про затвердження нової структури ВУАН 334

ЗМІСТ

Передмова
5

Від упорядників
15

Документи і матеріали
19

Примітки
339

Додатки
365

Регести протоколів засідань
Президії ВУАН за 1929–1933 рр.
366

Список дійсних членів ВУАН,
обраних у 1929–1930 рр.
452

Перелік доповідей співробітників
установ ВУАН (1929–1933)
459

Список установ, що діяли у
складі УАН–ВУАН у 1918–1933 рр.
487

Відбитки печаток керівних органів та
наукових установ УАН–ВУАН у 1918–1933 рр.
523

Список скорочень
532

Перелік документів
536

Наукове видання

ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ 1929-1933

Документи і матеріали

Упорядники

Вересовська Тетяна Володимирівна
Врублевський Володимир Григорович
Кучмаренко Валентина Аркадіївна
Папакіна Тетяна Петрівна
Стрельська Лариса Іванівна
Яременко Лідія Миколаївна

Редакційна колегія

П. С. СОХАНЬ (відповідальний редактор) та ін.

Редактор *Н. О. Черкаська*

Технічний редактор *М. А. Притикіна*

Художній редактор *Г. О. Сергеєв*

Комп'ютерний набір

Т. В. Варава, В. В. Войцехівська, Л. І. Заваліщина, Л. І. Загній

Комп'ютерний дизайн

Т. Г. Масленникова, І. В. Стариковська, Л. М. Косун

Здано на складання 20.06.97. Підписано до друку 15.09.98.
Формат 70x100 /16. Папір офсетний. Гарнітура Софія.
Друк офсетний. Ум. друк. арк.44, 2.Ум. фарб.-відб. 44, 2.
Обл. вид. арк. 50,6. Наклад 1000. Зам.

Друкарня СП «Українська книга».
254054, Київ-54, вул.Тургенєвська, 38.
Зам. № 18-068.

Bc 33691 12